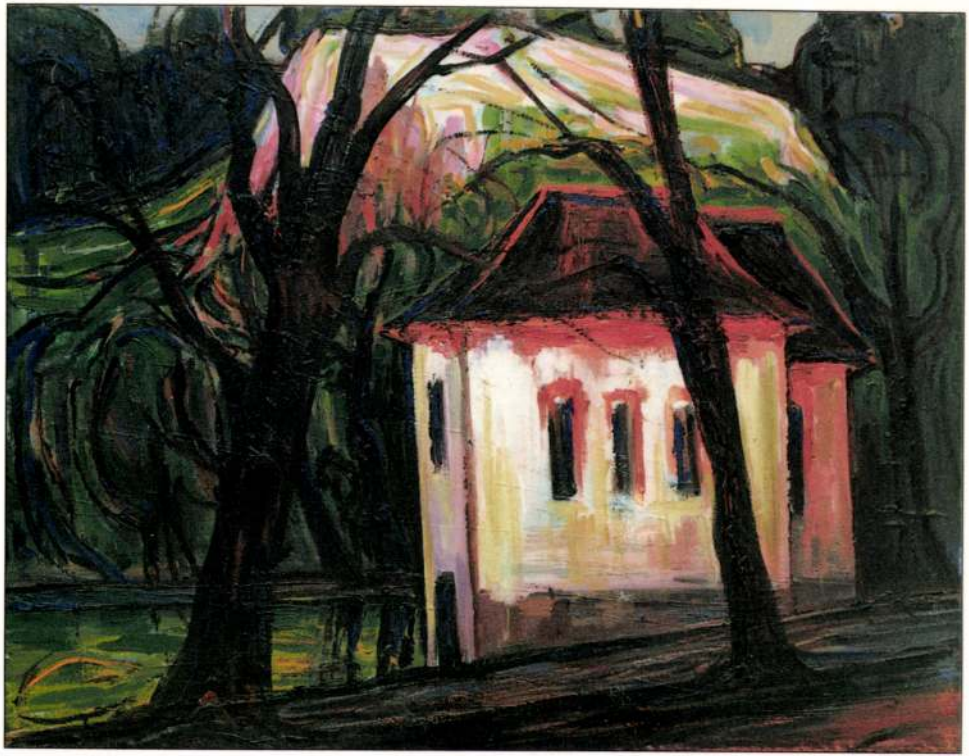

Enyedy Károly
Templom rom
olaj, vászon 60×80 cm

VESZPRÉM 1
30. 3. 99
VE – V/44

A veszprémi Művészetek Háza tisztelettel meghívja Önt

1999. április 3-án, szombaton

11.00 órára a Csikász Galériába
(Veszprém, Vár u. 17.)

ENYEDY KÁROLY
festőművész

KIÁLLÍTÁSÁRA

Megnyitja:
SZOTYORY LÁSZLÓ
festőművész

A kiállítás megtekinthető 1999. május 2-ig, naponta 10.00–18.00 óra között.

MAGYARORSZÁG
≈027
FORINT

Út Művészet
Sinkovits Péter

1054 Budapest
Báthori u. 10.

ENTZ GÉZA (ANTAL)

MIHALICZ CIKLUS: BEGÉLGETÉS E.G.-VAL.

BUKSZ 12. 2000. 30-39

JÉKOZTATÓ
ét elősegítő konzultációkról

szakdolgozatod magas szintű elkészítését.
hogy milyen felkészülten és céltudatosan

zultációs időszak során **két konzultáción**
dott időpontok közül - magad választhatod
felére (1999. február 1. - március 7.), a
felére (1999. március 21. - április 18.)

ztás, a kutatás/dolgozat elkészítésének
témája: a tervezett munka elvégzésével,
eges problémák megbeszélése, a megírás

alomra gondold át, magadban fogalmazd
lméleti szakdolgozatod témájának

MDK

ifj. Entz Géza, festőm.

Nápolyi részlet. Akvarell.

Műcs-OMKT Hegedüs L. és Tull Ö. hagyat.kiáll.
és
Akv.- és Pasztt.festők Egyes. és Graf. Egyes.-nek kollekcióiból rendezett kiáll. 1912.márc. Kat. 63.l.

MDK

ifj. Entz Géza, festöm.

Tengerpart. Akvarell.

Mücs-OMKT Hegedüs L. és Tull Ö. jegyet. kiáll.
és
Akv.- éé Észt. festök Egyes. és Graf. Egyes. -nek kollekcióiból rendezett kiáll. 1912. márc. Kat. 62.l.

ENTZ GÉZA

művészettörténész

Bíró

Műemlékek

TKM 619

1. cid.

ENTZ GÉZA
művészettörténész

Csenger

Református templomok

TKM 582

10. old.

dr. Entz Géza művészettörténész

az OMF tudományos osztályának vezetőjét a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntették ki, a műemlékvédelemben kifejtett munkásságáért.

Népszabadság, 1972. ápr. 12.

ENTZ GÉZA

A Müemléki Albizottságok VII. Országos Értekezletén a "Magyar müemlékvédelemért" plakettben részesült

Müemlékvédelem, 1974. 1. sz. 48. l.

ENTZ GÉZA

"Temetők, temetőkben levő művészeti emlékek védelme" c.-mel előadást tartott a Müemléki Albizottságok VII. Országos Értekezletén

Müemlékvédelem, 1974. 1. sz. 47. l.

ENTZ GÉZA

Ionesco Grigore: Histoire de l'Architecture en Roumanie c. könyvéről irt recenziója

Müemlékvédelem, 1974. 2. sz. 123–124. l.

ENTZ GÉZA

Megemlékezés Roth Victorról, erdélyi
szász müvészettörténetiróról/Rövid Hirek/

Müemlékvédelem, .974. 3. sz. 190-191. l.

1978.VII.2o.Kossuth, 18.25/KJné/
Mai könyvajánlatunk

- Ensz Géza : A gótika müvészete.

A Corvina Kiadónál második módositott kiadásba jelent meg Ensz Géza müve.
A szerző a korszak kiváló ismerője, a gótikát a középkor klasszikus müvészeteként a világos megfogalmazás, a teljesség és az összhang tökéletes megvalósulásaként mutatja be.
Könyve a XII.század második felétől a XVI.század elejéig négy évszázad anyagát öleli fel.
A kötetet mintegy 2lo reprodukció és térkép illusztrálja.

antológia, az *Evoe. Szerelmes éjszakák* (Tv. 1925) és *Az erotika antológiája* (Tv. 1927) jelent meg. A lap 1927-ben *Aktalbum* és *Almanach* c. kiadványokkal is jelentkezett. A folyóirat címével később Dinnyés Árpád indított hasonló jellegű füzetsorozatot.

Entz Géza (Budapest, 1913. márc. 2.) — művészettörténész. Középiskoláit és egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, ahol a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karának hallgatója volt (1931—37). Kezdetben Budapesten az Országos Bibliográfiai Központnál (1939—41), majd Kolozsváron az Egyetemi Könyvtárnál (1941—45) dolgozott, később a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen a művészettörténet tanára (1945—50). Budapestre költözve egy ideig (1950—53) a Múzeumok Központjánál tevékenykedett. 1953-tól nyugalomba vonulásáig az Országos Műemléki Felügyelőség tudományos osztályának vezetői tisztét látta el. 1969-től tanszékvezető tanár volt a Képzőművészeti Főiskolán.

Kilencéves erdélyi tartózkodása idején hozzálátott a műemlékek számbavételéhez s az Erdélyi Múzeum középkori anyagának rendezéséhez. A gyakorlati munka mellett megkülönböztetett figyelmet szentelt a középkori művészet levéltári forrásanyagának, s rövid időn belül az erdélyi román kori és gótikus művészet kitűnő ismerőjévé vált. Erről tanúskodnak a szakfolyóiratokban és önállóan megjelenő dolgozatai, többek közt: *Szolnok-Doboka középkori művészeti emlékei* (ETF 150. Kv. 1943); *A középkori székely művészet kérdései* (ETF 162. Kv. 1943); *Székely templomerődök* (Szépművészet, Bp. 1944); *Az erdélyi műtörténetírás kérdéseihez* (Kv. 1945); *Kolozsvár környéki kőfaragó műhely a XIII. században* (Kv. 1946); *A széki református templom* (Kv. 1947); *A Farkas-utcai templom* (Kv. 1948).

Az erdélyi középkori emlékekkel való foglalkozást szülővárosába visszatérve is folytatta, amint ezt újabb tanulmányai és könyvei bizonyítják: *Harina románkori temploma* (Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1954); *Művészek és mesterek az erdélyi gótikában* (Kelemen-emlékkönyv, Kv. 1957. 249—64.); *A gyulafehérvári székesegyház* (Bp. 1958); *Mittelalterliche rumänische Holzkirchen in Siebenbürgen* (a George Oprescu-emlékkönyvben, Buk. 1961. 159—71.); *A kerci ciszterci építőműhely* (Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1963, francia fordításban is); *Die Baukunst Transsilvaniens im XI—*

ENTZ GÉZA

XIII. Jahrhundert (I—II. Bp. 1968).

Az utolsó évtizedekben jelentős szerepe van a magyarországi műemlékvédelem megszervezésében s a műemlékek népszerűsítésében. A Corvina, ill. a Magyar Helikon és a Corvina művészi kiállításban jelentette meg *A gótika művészete* (Bp. 1973) és *Gótikus építészet Magyarországon* (Bp. 1974) c. szakmunkáit.

Maria Ana Musicescu: *Cercetări de artă medievală în omagiul lui George Oprescu.* Studii şi Cercetări de Istoria Artei 1962. 239—40.

Enyedi Hírlap — politikai, társadalmi és gazdasági hetilap. Szabó András szerkesztette 1931-től 1941-ig, amikor a 3. szám után engedélyét megvonták. Segédszerkesztője az 1934. évfolyam 41. számától kezdve Papp G. György, majd 1935—36-ban Fövenyessy Bertalan, aki később is főmunkatársa. 1936—37-ben Hírlap címmel jelent meg, s csak a VII. évfolyam (1937) 28. számától ismét Enyedi Hírlap a címe. A 35. számtól kezdve alcíme Gazeta Aiudului. Megtartotta elődje, az Enyedi Újság jellegét és munkatársait: kollégiumi és kulturális vonatkozású cikkeket Csefó Sándor, Balázs Zsigmond, Pálffy Endre, Musnai László és Vita Zsigmond tollából közölt. Itt jelentek meg Sáska László afrikai levelei, helyet adott fiatal íróknak s a román irodalomból való fordításoknak. 1939-ben, a ref. teológia hangversenye után, vitát indított Bartók és Kodály népdalfeldolgozásai és az új magyar kóruskultúra kérdéséről.

Enyedi Lajos — Demény Lajos írói álneve.

Enyedi Sándor (Dés, 1938. jan. 1.) — színháztörténész. Szamosújváron végezte a középiskolát, Kolozsvárt szerzett magyar—történelem szakos tanári oklevelet. Újságíró, majd általános iskolai tanár Désicshegyen. *József Attila nyomában — Désen* c. tanulmánya (Korunk 1967/5) helytörténeti adatokkal egészítette ki József Attila eltűntnek hitt édesapja kalandos történetét. Fő kutatási területe az erdélyi magyar színjátszás hőskorának (1792—1821) vizsgálata. Az erdélyi városok egykorú magyar színházi előadásait összegezi *Az erdélyi magyar színjátszás kezdetei* c. könyvében (1972), s ide kalauzol *Déryné erdélyi színpadokon* c. kötetében (1975) is, korabeli dokumentumokat hasznosítva. 1977 óta a Magyar Színházi Intézet tudományos főmunkatársa Budapesten.

Enyedi Újság — politikai és társadalmi hetilap, az **Enyedi*

Entz Géza

Magyar Nemzet
Kedd, 1983. május 17.

Szellemi hídverés

Látogatóban a Herder-díjas Entz Gézánál

Amikor belépünk dr. *Entz* Géza művészettörténész otthonába, már az előszoba is a múlt emlékeinek tiszteletét sugallja. A falon nyomban szembetűnik és Mátyás király visegrádi palotájának szépségét idézi a díszkút vörös márvány kávájának egy — természetesen nem eredeti —, igen szép töredéke. Az antik bútorokkal berendezett lakás is a régi korok levegőjét árasztja. Történelem és művészet ötvöződik a képekben és szinte minden tárgyban, amely körülveszi.

A házigazda a napokban tért haza Bécsből, ahol ünnepélyes keretek között vette át a neki ítélt Herder-díjat. A finombőrbe kötött oklevél tanúsága szerint a kelet- és délkelet-európai népek kulturális együttműködésének előmozdításáért, különösen építészet- és művészettörténeti, valamint műemlékvédelmi tevékenységéért nyerte el a magas kitüntetést.

A Töpfer-alapítvány

— Kevesen ismerik ennek az értékes nyugatnémet alapítványnak a történetét. Szólna róla, professzor úr, néhány szót?

— Alfred *Töpfer*, a ma is élő, immár 89 éves, de hallatlanul aktív, gazdag hamburgi terménykereskedő 1932-ben létesített egy alapítványt. Az ötvenes években az alapítványból, illetve a kamatokból létrehozott díjak száma nőni kezdett. Ma már eléri talán az évi 25—30-at is.

A Herder-díjat kifejezetten azok részére adják, akik Kelet-, Délkelet- és Nyugat-Európa között *a híd* szerepét töltik be. Szakmai díj, általában az egyes humán témák művelői között osztják ki. A festészeten, szobrászaton, költészeten kívül például történészek, építészek és régészek is megkaphatják. Az ünnepélyes átadást a bécsi egyetem vállalta magára, mintegy azt sugallva, hogy Ausztria, mint semleges ország e területeken is összekötő kapocs kíván lenni.

Az életút

— Dr. Entz Géza neve jólismert a szűkebb szakmai körökön kívül is. Életútja főbb állomásai már kevésbé. Tulajdonképpen miért választotta a művészettörténészi pályát, hiszen elődei — a lexikonok tanúsága szerint — főleg a természettudományok terén szereztek érdemeket?

— Ennek magyarázatát már én is kerestem, de vajmi kevés sikerrel. A művészetek azonban kétségtelenül nagy becsben álltak az egész családban. Én a budapesti egyetem történelem—latin szakán végeztem, és harmadik szakként a művészettörténetet választottam. Annyira érdekelt, hogy Hekler Antalnál és Domanovszky Sándornál már ebből és magyar művelődéstörténetből doktoráltam. 1941-ben Kolozsvárra kerültem — családom tudniillik erdélyi származású, bár végül is valamennyien Budapesten fejtették ki tudományos tevékenységüket, s én is itt születtem. A kolozsvári egyetem könyvtárában dolgoztam és felkeltette figyelmemet az az értékes műemléki anyag, amely az addig ismert honi állományhoz képest jóval gazdagabb és változatosabb volt.

— Fölkerekedtem és Erdély igen nagy részét bejártam *gyalog*. Először csak az északi részét, majd Dél-Erdélyt is, hiszen 1950-ig ott éltem, a Bolyai Egyetemen a művészettörténet tanáraként dolgoztam. Amikor szaktárgyamat ott megszüntették, Budapestre jöttem és a Múzeumok és Műemlékek Országos Központjába kerültem. Az Országos Műemléki Felügyelőség megalakulása után ennek tudományos osztályvezetője lettem. A művészettörténészek, restaurátorok és régészek tartoztak hozzám. Nagyon szép munka volt; a műemlék-helyreállítások tudományos kutatási részét vezettem egészen nyugdíjba vonulásomig.

— Néhány évvel előtte másodállásban átkerültem a Képzőművészeti Főiskolára, ahol az újjászervezett restaurátortanszék élén álltam egészen mostanáig, hetvenedik életévem betöltéséig. Én dolgoztam ki és hajtottam végre az ottani reformot is. Előadóként jelenleg is ott tevékenykedem és ott is maradok mindaddig, ameddig úgy ítélik meg, hogy szükség van rám.

— A professzor úr irodalmi munkássága rendkívül széles körű. Középkori építészet- és művészettörténettel, azon belül is főleg a gótikával foglalkozik. Min dolgozik jelenleg?

Szabolcs-Szatmár szépségei

— Legnagyobb feladatom most *A magyar művészettörténet kézikönyve* III. kötetének a szerkesztése. Ez a késő gótikával foglalkozik és az 1470-től 1680-ig terjedő időszakot öleli fel. A sorozatot a Magyar Tudományos Akadémia művészettörténeti kutatócsoportja nyolc kötetre tervezi. Természetesen az első kötetek szerkesztésébe és megírásába is bekapcsolódtam, amennyiben azok saját területemet érintették.

— Másik nagyon érdekes és nagy kedvvel végzett munkám Szabolcs-Szatmár megye műemléki topográfiájának a részletes, tudományos feldolgozása. Munkatársaimmal kereken kétszázharminc községben készítettünk felvételeket. A körülbelül százhetvenöt íves két kötet — az Akadémiai Kiadó gondozásában — reményeink szerint a jövő évben megjelenik.

— Mi vezérelte, amikor éppen ezt a tájat választotta? Szabolcs-Szatmár — minden ismert és szépséges műemléke ellenére — sejtetett meg „fehér foltokat" a műemlékek térképén?

— Nézze, az ország műemléki topográfiájához 1953-ban kezdtünk hozzá. Azóta elkészült Buda, Pest, Nógrád és Heves megye, Sopron és környéke. Némelyik anyaga több kötetre rúg. Szabolcs-Szatmárban még e téren valóban sok volt a „fehér folt", de bevallom, más is közrejátszott, amikor nekiláttam. Korábban, mint mondtam, Erdéllyel foglalkoztam, s az itt található műemlékek észrevehető *rokonságot* mutatnak az ottaniakkal.

— Rengeteg szépség őrződött meg nemcsak a legjobban ismert Nyírbátorban és Kisvárdán, hanem más helyütt is, ahol a kis, középkori falusi templomok viszonylag jó állapotban maradtak fenn. A népi építkezések számos szép példájával találkozhatunk arrafelé: szerencsére *az ottani falvak még nem „fertőződtek meg"*. Nagyon sok régi, hangulatos temetőre bukkantam a jól ismert szatmárcsekein kívül is, ahol — mint tudjuk — Kölcsey Ferenc is nyugszik.

— Úgy érzem, a Herder-díj sem kötelez többre, mint amire az életemet tettem: értékeink megóvására, történetük feltárására. Talán a tudomány és a művészet ereje elegendőnek bizonyul ahhoz, hogy valóban *hidat verjen* az egymástól legtávolabb élő népek között is.

Komor Vilma

A MAGYAR NEMZET OLVASÓSZOLGÁLATA

(Budapest VIII., Népszínház utca 24.)

Minden hónap első és utolsó keddjén 15 órától 18 óráig:

dísznádárkedvelőknek,

kertbarátoknak,

szobanövénygondozóknak;

akvaristáknak,

terraristáknak

ingyenes tanácsadással szolgál.

A Contadora-csoport

WASHINGTON közel-keleti ingázó diplomáciájának mintájára *Reagan* elnök különmegbízottat nevezett ki Közép-Amerikába Richard *Stone* miami milliomos személyében. Stone kétes hírneve még a carteri időkből származik, amikor floridai szenátorként riadóztatta a külügyi bizottságot az állítólagos új szovjet dandár kubai jelenléte miatt. A hír kacsának bizonyult, de módot nyújtott *Carternek*, hogy az elnökválasztási harc finisében keményítsen „az emberi jogok" jelszava miatt sokat bírált latin-amerikai politikáján.

Reagan elnöknek most fordított előjellel van szüksége a közép-amerikai különmegbízottra. Eddigi magatartásán kívül kicsit módosítást eszközölni a térség politikai rendezésének előtérbe állításával. Stone személye azonban aligha alkalmas arra, hogy bizalmat ébresszen a békeszándékok iránt. Kapcsolatai a jobboldali rezsimekre korlátozódnak: 1981 és 1982 között *Lucas Garcia* diktátor felkérésére közvetített Guatemala és az Egyesült Államok között. Szolgálataiért Lucas Garcia kormányától 110 ezer dollárt kapott hivatalosan, és ezért a washingtoni igazságügy-minisztériumban külföldi hatalom ügynökeként be is jegyezték. Tavaly a Fehér Ház Stone-t a tervezett Kuba-ellenes rádióadás elnökségébe nevezte ki. Ez év elején pedig két alkalommal is titkos megbízatással Salvadorba menesztette. A pápai látogatást megelőzően kellett meggyőznie Alvaro *Magana* elnököt, hogy — gesztusként — hozzák előre 1983 végére az igért elnökválasztásokat.

Stone megbízatásának valódi célját homály fedi. *Schultz* külügyminiszter jelezte, hogy a különmegbízott képviseli majd Washingtont a salvadori ellenzékkel folytatandó tárgyalásokon, a választási részvételről. A salvadori forradalmi és demokratikus ellenzék viszont mindeddig elutasította a választások gondolatát a Washington tervezte keretek között. Alvaro Magana kormánya pedig, a Fehér Házzal összhangban, nem hajlandó a politikai rendezés átfogó kérdéseiről, a „hatalom megosztásáról" párbeszédet kezdeni a „lázadókkal". Akkor mégis, mi indokolja Richard Stone kinevezését?

A MEGFIGYELŐK arra következtetnek, hogy a Reagan-kormány egyrészt belső fogyasztásra, a salvadori politikát kifogásoló törvényhozók megnyugtatására találta ki a közép-amerikai különmegbízott posztját, másrészt ily módon szeretne beszivárogni a térség politikai rendezését szorgalmazó latin-amerikai erőfeszítésekbe, amelyek eleddig Washington részvétele nélkül folynak.

Két felfogás ütközik: Reagan közép-amerikai doktrínája és a Mexikó körül terebélyesedő latin-amerikai tábor álláspontja. Az ütközési pontok nem új keletűek, valójában a Kuba elleni blokádpolitika meghirdetése óta léteznek. Mexikó már annak idején elutasította, hogy külső beavatkozással korlátozzák a kubai nép önrendelkezési jogát. A jelenlegi közép-amerikai válság — amikor a győztes nicaraguai forradalommal, illetve az érlelődő salvadori társadalmi változással szemben az Egyesült Államok ismét a kubai recepthez nyúl — a térség országainak biztonságát közvetlenebbül fenyegeti, mint negyedszázaddal ezelőtt. Huszonöt éve a társadalmi változás fizikai értelemben is egy „szigeten" ment végbe. Most viszont Washington két konkrét ország esetében is katonai megoldást erőltet, miközben a válságot elindító szociális és gazdasági feszültségek az *egész térségre* jellemzőek. Nem véletlen, hogy Mexikó nemzetközi és a térségben betöltött különleges szerepével kezdettől fogva keresztezte a Reagan-kormány terveit Nicaragua és Salvador esetében. Lopez *Portillo* korábbi elnök akkor járt Managuában, amikor Washington már beindította gépezetét a sandinista forradalom ellen.

A SALVADORI forradalmi és demokratikus mozgalmat pedig a közös mexikói—francia nyilatkozat akkor ismerte el „képviseleti politikai erőként", amikor külső katonai intervenció gondolatát fontolgatták a Fehér Házban. Az Egyesült Államok az úgynevezett „közép-amerikai demokratikus közösség" felállításával — eredetileg Costa Rica, Honduras és Salvador — részvételével tett kísérletet Nicaragua politikai, diplomáciai elszigetelésére: 1982 októberében a kört kiszélesítették több más országgal. Mexikó viszont tüntetően távol maradt erről a tanácskozásról is. Majd ez év januárjában a panamai öbölben levő Contadora szigeten Mexikó, Venezuela, Kolumbia és a házigazda Panama önálló rendezési elképzelést, amolyan ellenjavaslatot hirdetett meg. Az Egyesült Államok falklandi kalandja (Argentínával szemben Anglia megsegítése), közrejátszott abban, hogy ezúttal Mexikó már nem egyedül, hanem a karibi és a közép-amerikai térségben meghatározó súlyú államokkal együtt dacol a reagani doktrínával.

A Contadora-csoport szerint helytelen az a reagani kiindulópont, amely a közép-amerikai válságot a kelet—nyugati összecsapás keretébe kívánja erőszakolni, és ezen az alapon a külső felforgatásnak tulajdonítani a nicaraguai és a salvadori fejleményeket. Belső gazdasági és szociális tényezők idézték elő a válságot, ezért a megoldásnak sem katonainak kell lennie. Olyan strukturális változásokat kell elindítani, amelyek elvezetnek az elégedetlenség kiváltó okainak fokozatos megszüntetéséhez.

A Contadora-csoport továbbá úgy véli, hogy a jelenlegi washingtoni politika nem csökkenti, hanem növeli a feszültséget: a somozista ellenforradalmárok támogatásával a Reagan-kormány előidézheti Honduras és Nicaragua katonai konfliktusát. Nicaragua elszigetelése helyett ezért a csoport tárgyalásokat kezdeményez Managua és két szomszédja, Honduras és Costa Rica között. Ugyancsak párbeszédet tartanak szükségesnek a salvadori, a guatemalai és a nicaraguai kormány, illetve ellenzéki mozgalmai között. A négy közvetítő ország május végére szeretne tető alá hozni egy regionális értekezletet, valamennyi érdekelt részvételével. Mexikó konzultációt sürget Washington és Havanna között is, mert szerinte a térségbeni feszültség érdemi csökkenése elképzelhetetlen az Egyesült Államok és Kuba kapcsolatainak normalizálása nélkül.

A LATIN-AMERIKAI indítvány kimenetele ma még kérdéses. Nicaragua és Costa Rica viszonyában a közvetítésnek már érződnek bizonyos jelei. Honduras és Washington viszont eleddig Managua „belügyének" tüntette fel az ellenforradalmárok jelentkezését. A sandinista vezetés ugyanakkor a Contadora-csoport tudomására hozta, hogy vitáját nem tudja csak Hondurassal rendezni, a tárgyalásokba be kell vonni az Egyesült Államokat is, amely a forradalom megdöntését célzó szerteágazó hadművelet hátterében áll.

Washington korábban a Contadora-csoport közvetítő kísérletének kudarcával számolt. Richard Stone mostani kinevezése viszont jelzi: a Reagan-kormány kezd attól tartani, hogy a rendezési folyamat esetleg mégis hozhat számára kedvezőtlen eredményeket.

Ortutay L. Gyula

ENTZ Géza

Akadémiai tagajánlás 1993 = Magyar Tudomány, Uf.37, 1992. 12. T 12-13.

ENTZ Géza

Kovács András: Entz Géza, Budapest 1913. március 2. – Budapest, 1993 március 3 = Vigyázó 4, 1993, 2 41.

Kolumbusz tojása

Kortárs magyar—ibér-amerikai kiállítás

1992. július 9—szeptember 20.

Műcsarnok—Palme-ház

Két világ találkozásának 500. évfordulója jegyében rendezi meg új kiállítótermében a Műcsarnok az első kortárs magyar—ibér-amerikai képzőművészeti kiállítást. A magyar művészek mellett argentin, bolíviai, brazil, chilei, kolumbiai, kubai, mexikói, perui, uruguayi és venezuelai alkotók szerepelnek festménnyel, fotóval, videoval és installációval.

ENTZ Géza

Opponensi vélemények és válasz Nagy Emese: Az esztergomi királyi palota története c. kandidátusi értekezéséről. [Entz Géza, Györffy György, Nagy Emese]. = AÉ 117. Köt. 1.sz. 1990 106 - 112.p.

Entz G 106 - 108.
Györffy 108 - 109
Nagy 109 - 112.

Esztergom, Széchenyi tér 1. Vár

I. sz. Jelzett: L
n festve
3 cm Tá 3 cm alja Á. 13 cm

felfelé szélesedő, kérdőjel
rácsos galériával. Festése:
rt virágok

892.

ENTZ Géza

RUFFY Péter: Mécsvilág. = Magyar Nemzet, LIV.évf.259.sz.
1991.nov.5. 6.p.

Erdélyi Muzeum Egyesület
Entz Géza

alatt

föle, vagy egy rampára. Ellenőriz-
ürőt, a hajtómühazat, a tengelyek
tömlőket, a kerékfékegységek tömi-
lel, vagy kétségei vannak afelől,
tovább üzemeltetni, akkor forduljon

tlenség, szivárgás esetén a motort
tó a tamasztóbakokon van, vagy
bakokat, ugyhogy a kocsi szilárd
k csepeg-e valahol az olaj, jó-e

att kiegészitő alátámasztás, biz-

evételezéssel könnyen ellenőrizhető.
a fémes részek és nincs-e kopás,
.

Ford Escort

ENTZ GÉZA

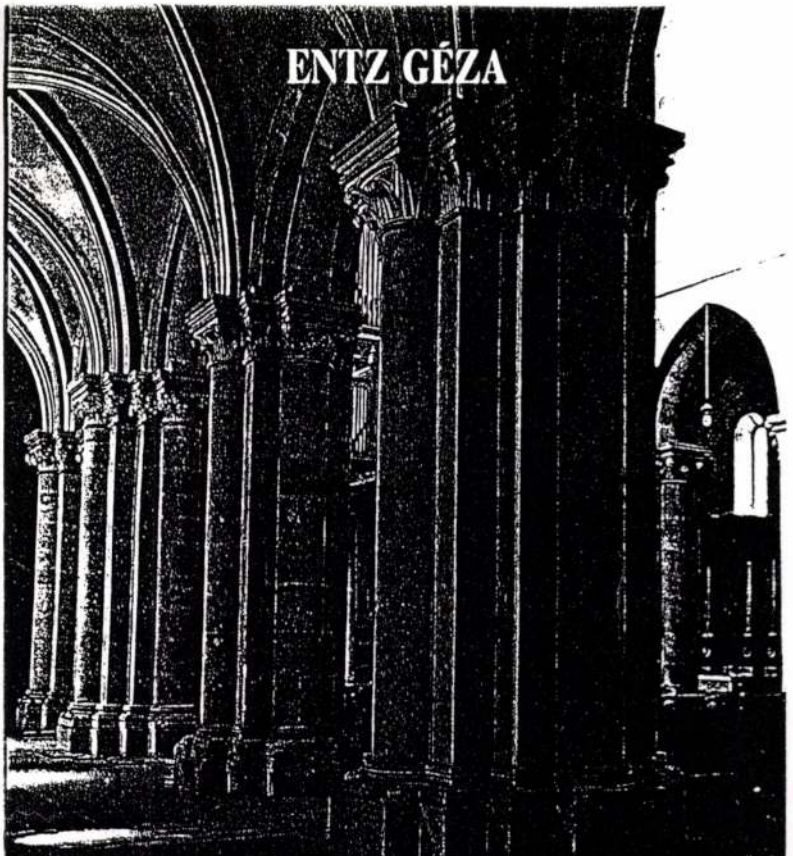

ERDÉLY ÉPÍTÉSZETE A 11–13. SZÁZADBAN

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület,
a Mikó Imre Alapítvány és
az Országos Műemlékvédelmi Hivatal

meghívja Önt

Entz Géza: Erdély építészete a 11-13. században

című művének sajtóbemutatójára.

A kötetet Marosi Ernő akadémiai levelező tag, az MTA Művészettörténeti Intézetének igazgatója mutatja be.

A bemutató
1994. november 25-én,
13,30 órakor lesz
az Országos Műemlékvédelmi Hivatal
(I. ker. Táncsics M. u. 1.)
aulájában.

ENTZ Géza

Major Miklós: In memoriam Entz Géza

= M. Ét., 1993/3-4, 214-215

ó sógorsága is elősegí-

tamarai ügyész, a Neoaqu-

pozícióját kihasználva -

. Eredetileg szülőföldje

(1721. Csolnok), Bars

(1724. Deménd) megyében

Ezután Pest megye kerül

Sámuel először a honti

és mi módon - források

731-ben már az övé, mert

ökönyvben Blaskovich Sá-

ügyében folytatnak vizs-

április 24-én egyik Pest

tápiószentmártoni Mári-

gjogát is sógora kezére

ENTZ GÉZA

MURÁDIN BEYER KATALIN:
ERDÉLY ÉPTÉSZETE A 11-13.
SZÁZADBAN (KÖNYVISMERTETÉS)

KORUNK 1995. 4. 117-118

PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, ANNA:
BRATISLAVSKÍ VÝTVARNÍ UMELCI
A UMELECKÉ REMESELNÍCI 18.
STOROČIA

ARS 4. 1970, 1-2. 21.

ENTZ Géza

Múzeumi Műtárgyvédelem
5. 1978

ENTZ Géza

A restaurálás mestersége és művészete

Népünk multja értékeinek mennyiségben és minőségben jelentős hányadát muzeumaink őrzik. Képzőművészeti alkotások mellett a városi és falusi kézművesség számos fontos emléke is közgyüjteményekbe került. Közülük sok nemcsak történeti becsü, hanem müvészi szinvonalat is képvisel. Nemesi udvarházakban készült férfi, női és gyermek viseleti darabok, városi céhek ötvösei, asztalosai, lakatosai, kovácsai, szücs- és szabómesterei, timárjai, fazekasai, csizmadiái által előállitott ékszerek, edények, ruhák, fémtárgyak, fegyverek, paraszt kézművesek ösztönös szépérzékkel gyártott használati tárgyai évszázadok müvelődéséről, a magyar nép minden rétegének müvészi izléséről és igényéről adnak hirt.

Ezeknek az értékeknek létét azonban sok veszély fenyegeti, amely kisebb-nagyobb rongálódástól kezdve pusztulásukig vezethet. Egyik legnagyobb ellenségük az idő, de emellett a nemtörődömség és hanyagság is. Muzeumügyünk már szinte két évszázadra tekinthet vissza. Ezalatt rengeteg tárgy került közgyüjteményeinkbe és a tárgyak árja egyre tovább ostromol. A muzeális értékek gyüjtése és őrzése mellett egyre nagyobb gondot kell forditanunk azok állagának megóvására. Állapotuk gyakran rohamos romlása a korszerü muzeumi munka ma már egyik legfontosabb feladataként a konzerválás és restaurálás minél szélesebb távlati fejlesztését követeli meg.

A felismerés ugyan régi, egyidős muzeumaink életével, de a gyakorlati megvalósitásnak igazi lendületet csak a szocialista kulturpolitika adott. Már az ötvenes években elkezdődött a restaurátorok módszeres képzése elsősorban muzeumi keretek között. A Képzőművészeti Főiskola restaurátor tanszékén megindult a festőrestaurátorok korszerü oktatása és nevelése. Világossá vált azonban, hogy a festészet, majd a szobrászat mellett nem maradhat el a többi muzeumi mütárgy kezelésével foglalkozó restaurátorok felsőfoku képzése sem.

1974-ben a Képzőművészeti Főiskola a muzeumi általános restaurátorok felsőfoku képzésének ügyét is kézbe vette. A Kulturális Minisztérium és a muzeumi szervezet támogatásával megindult a muzeumi restaurátorok élvonalának felsőfoku oktatása. Az eredményt az 1978-ban elsőnek végzett évfolyam diplomamunkáinak e kiállitása mutatja. A nagy értékü mütárgyakat a végzett hallgatók nemcsak hiteles szépségükben állitották helyre, hanem a korszerü tudományos, müvészi és technikai módszereket is széles körüen alkalmazták. A kiállitás az uj kezdeményezés sikerét bizonyitja és folytatásának szükségességéről tesz tanuságot.

A Magyar Nemzeti Galériában 1978. julius 18 - augusztus 6-ig megrendezett kiállitáson bemutattuk a Magyar Képzőművészeti Főiskola Restaurátor és konzervátorképző Intézetében 1974-1978 között végzett általános tárgyrestaurátorok diplomamunkáit.

Évkönyvünk következő hasábjain - kissé röviditett formában - leközöljük a diplomamunkák lényeges részét, s rövid áttekintést adunk a képzés során végzett munkáikról. Reméljük, a gondos munkával készült tanulmányok közreadása feleleveniti az egyes mesterségek és müvészetek szakmai ismeretanyagát, és segitséget nyujt azok számára, akik gyüjteményeinkben őrzött történelmi örökségünk megmentését választották élethivatásuknak; muzeumi kincseinket féltő nagyközönségünknek pedig izelitőt adnak a restaurátori pályára készülő fiatal kollégáink lelkiismeretes tanulmányaiból.

Bizunk abban is, hogy a történelmi értékmentés munkájára vállalkozó fiatal munkatársaink mindig kötelességüknek érzik, hogy uj és egyre tökéletesebb megoldásokat kereső munkájuk eredményeit - a mestereiktől átvett stafétabotot - továbbadják az utánuk következőknek.

/L. I.t. 1.-3./

A Képzőművészeti Főiskola Tárgyrestaurátor képzése során készitett dolgozatok jegyzéke (1974-1978)

BŐR-SZŐRME

Bencsik László: Sámáncsizma tisztitása, konzerválása és restaurálása. 1975. (028)
Bleicher András: Perzsa bőrpajzs restaurálása. 1977. (172)
Bucsányi Kálmán: Bőrtarisznya restaurálása. 1977. (127)
Erdélyi József: Bácskai Tisza-menti szücshimzés. 1974. (021)
Dudafujtató konzerválása és restaurálása. 1975. (035)
Ézsiás István: Kostökből készitett himzett dohányzacskó restaurálása. 1975. (035)
Hesztera Aladár: Gimesi csángó bundák kikészitése és diszitése. 1975. (001)
Horváth Mária: Bőrhimzések nagykunsági és jászsági kisbundákon. (023)
Himzett női ködmön restaurálása. 1975. (031)
Jánoska Péter: Himzett bőrmellény restaurálása. 1977. (098)
Kerti Károly: XIX. század eleji csizma restaurálása. 1977. (090)
Koncz Pál: Keszthely környéki bőrmellény konzerválása és restaurálása. 1977. (096)
Kulcsár Veronika: Dohányzacskó készitése. 1975.
Máté Imre: Suba (bunda) válltányér-himzés. 1975. (017)
Diszitett suba (bunda) restaurálása. 1977. (100)

Vasárnapi Hírek
1993. márc. 7. 9.

ENTZ Géza

Kincseket hagyott ránk

Híres magyar tudósdinasztia leszármazottja, felmenői természettudósok voltak: orvosok, biológusok. Édesapja indíttatására lett művészettörténész, aki — akkor az ország legfiatalabb professzoraként — 1941-ben, 28 éves korában kapta meg a kolozsvári Bolyai Egyetem művészettörténeti tanszékvezetői kinevezését. Itt is húsz évet töltött. A kolozsvári Egyetemi Könyvtárban és a budapesti Országos Levéltárban mintegy 15 000 oklevelet dolgozott fel eredetiben.

Művei, tudományos publikációi felmérhetetlen kincsei a magyar és az európai tudománynak. Ezt jelezte az 1983-ban neki ítélt Herder-díj. Épp a napokban, az Új Művészet friss számában — immár utolsó interjújában — nyilatkozta: „azt gondoltam egész életemben, hogy a művészetről szépen kell beszélni és szépen kell írni."

Entz Géza nyolcvanadik születésnapját a halála előtti este ünnepelte.

Gulay István

Reggel, ahogy évtizedek óta, bevásárolt a családnak a közeli [illegible]*cisboltban. Elkészítette négy* [illegible]*mokája reggelijét — kakaó, vaj, as kenyér —, majd miután a la*[illegible]*cásban egyedül maradt, beágyazott a gyerekszobában, télikabátot vett, és indult az Akadémiára. Bezárta maga után a lakás* [illegible]*ajtaját, indult a lépcsőn lefelé...*

Szempillantás alatt érte a halál dr. Entz Gézát.

Tökéletes rendet hagyott maga után. Ötven évet szentelt a reneszánszot megelőző erdélyi építészet, illetve művelődéstörténet kutatására, megírására. A munkát befejezte. Évtizedekig dolgozott az erdélyi gótikus építészet történetén. Ez a műve várhatóan idén megjelenik. Mint húsz éven át az Országos Műemléki Felügyelőség tudományos osztályának vezetője, úttörője volt a hazai középkori építészeti emlékek feldolgozásának. 1968-tól a Képzőművészeti Főiskola restaurátor tanszékének első professzoraként húsz éven át az első képzett restaurátornemzedékek útra indítója volt.

Meghalt Entz Géza professzor

Életének nyolcvanadik évében, március 2-án váratlanul elhunyt Entz Géza művészettörténész, egyetemi tanár, a Magyar Képzőművészeti Főiskola Restaurátorképző Intézetének egykori intézetvezető professzora – tudatta szerdán a Képzőművészeti Főiskola.

Örökifjúnak gondolta az őt követő nemzedék, ahogy hetvenes évein túl járva szervezte a magyar művészettörténészek társulati életét, ahogy tudományos teljesítmények megbecsüléséért szót emelt, bírálóbizottságokban érvelt. Hallatlanul nagy tekintélyét nemcsak Erdély, a gótika, az éptészet vonzáskörében írt maradandó könyveinek, A gyulafehérvári székesegyház (1958), A gótika művészete (1973), Gótikus építészet Magyarországon (1985) köszönhette, hanem hatalmas műveltségének, kikezdhetetlen jellemének és pedagógusi megszállottságának. Hitte, hogy tovább kell adnia azt a tudást, amit összegyűjtött, a hírneves családi körében, hazai és kolozsvári munkálkodása során. Kevesen érvelhettek meggyőzőbben Erdély ügyében, mint ő, kevesebben ejthették nála hitelesebben a „titkozatos szót": Erdély. A Farkas utcai templom vagy a gyulafehérvári dóm feldolgozása számára több volt, mint művészettörténészi feladat.

A sors kegyes volt Entz Gézához, testi és szellemi erejét a nyolcvanadik születésnapjáig megőrizte. Ünnepelni indult a Képzőművészeti Főiskolára, amikor otthonából kilépve elragadta a halál.

MAGYAR NEMZET 1993 márc. 4

osztag 20.00 Hogy volt! 20.50 Tipplista 21.05 Össztűz 22.00 Esti egyenleg 22.25 Vendégek vadnyugaton – román westernfilm

EUROSPORT

8.30 Aerobik 10.00 Biatlon-világbajnokság 12.00 Labdarúgás 13.00 Biatlon-világbajnokság 15.30 Kosárlabda 19.00 Biatlon-világbajnokság 20.00 Biatlon-világbajnokság 22.00 Labdarúgás 24.00 Kick box vagy thai box

TV 5

8.30 Állatkert 10.00 Zöld jelzőlámpa 16.30 Pokoli halászat 17.50 Állatkert 21.00 Francia híradó

SAT 1

8.45 Kalifornia napja alatt 9.35 A szenvedély árnyéka 10.20 A hamis macska 13.55 A szenvedély árnyéka 14.45 Szomszédok 15.10 Kalifornia napja alatt 16.00 A négyöklű trió 22.15 A bot 23.55 Drakula vérének íze

PRO 7

8.40 Kemény, de szívélyes 9.35 San Gennaro kincse 11.15 San Francisco utcáin 12.50 Vegas 13.40 Egércsapda két madárkának 15.25 Kemény, de szívélyes 18.00 Parker Lewis, az iskola réme 19.00 San Francisco utcáin 20.15 A halot-

PETŐFI

4.30 Napindító 8.05 Sportreggel 8.20 Rivaldafényben 8.50 Helykereső 9.05 Zene-szó 10.55 A Petőfi válaszol 11.05 Napóra 12.00 Nótakedvelőknek 13.05 A Szabó család 13.30 Idősebbek hullámhosszán 14.00 Kabarécsütörtök 17.05 Napóra 17.55 Gordiusz plusz 18.00 Rockhullám 18.30 Helykereső 19.05 Észkerék 19.35 Prímáspódium 20.00 Az MR Karinthy Színpada 21.05 Daráló 21.35 Heavy-metal-híradó 22.00 Hangfalfestő 22.30 Dzsesszlista 23.03 Sporthíradó 23.10 Napforduló

BARTÓK

6.00 Muzsikáló reggel 9.05 Pódium 10.05 Az író arcképe kölyökkutya korából 10.41 Eillen Farrell operaáriákat énekel 11.05 Zenekari muzsika 12.015 Hangverseny délidőben 13.25 XX. századi zene 14.05 A tulajdonságok nélküli ember 15.04 Zenekari muzsika 16.05 Éneklő ifjúság 16.17 Rienzi 17.00 Gordiusz 17.50 Népzenekutatók műhelyében 18.05 Kapcsoljuk a 22-es stúdiót 19.05 Magyar képek 19.45 A Pro Brass rézfúvós együttes Alfred Lauss-műveket játszik 20.05 Felhőt szerettem nézni 20.20 Zenekari muzsika 21.50 József Attila minden verse 22.05 A zene üzenete 22.20 Napjaink zenéje 23.02 Barátságos bölcsességek 23.35 Ida Presti és Alexander Lagoya gitározik 0.05 Éjszakai dzsesszklub

SZÍN - KÉP

A BÉKÉS MEGYEI HÍRLAP hétvégi magazinja

Mondták...

Én hiszek a történelmi gondviselésben, hogy életünk nem céltalan: Isten kezében van! És Ő nem úgy rendezi el dolgainkat, mint ahogy mi sokszor elvárnánk... Minden látszat ellenére hinnünk kell jövőnk tiszta jobbra fordulásában. Nemcsak a túlvilág reményében, hiszen a Pokol és a Menny is éppen itt, most van születőben... **(Szokolay Sándor zeneszerző)**

Amerikában készült állítólag egy statisztika, és aszerint a berepülő pilóták után a filmrendezők átlagéletkora a legalacsonyabb. Valamiért gyorsabban égünk, inkább kopunk, hamarabb elhasználódunk. Lehet, hogy aztán nálam is egyszer egyik pillanatról a másikra bumm és kész, most azonban még mindig képes vagyok tizenvalahány órákat dolgozni nap mint nap. **(Sára Sándor filmrendező)**

Békési tallózó

Több ízben is kudarcot vallottak az utóbbi években a sajtó ellen indított politikai színezetű perek kezdeményezésével a hatóságok és politikusok. A nagyobb visszhangot kiváltó ügyek közül csak néhány jogerősen lezárt bűnügyre emlékeztetünk. (A felsorolásból csak a lapunkra vonatkozó részt idézzük — a szerk.)

Békés Megyei Hírlap: izgatás?

Zétényi Zsolt és Markó István kormánypárti képviselők közösség elleni izgatás címén 1991. május 6-án büntetőeljárást kezdeményeztek a napilap egyik publicistája és főszerkesztője ellen. „Iszonyat, hogy habzószájú vezérszónokok és alamuszi despoták 'komp-romisszumán' dől el a sorunk... Sok 'legitim' hólyag...” — állította a cikk, amely a helyi bíróság szerint további vitathatatlanul durva kirohanásokat is tartalmazott a demokratikusan megválasztott politikusok ellen. Az 1992. június 18-án kihirdetett ítélet ennek ellenére felmentette a vádlottakat, megállapítva: a támadott politikusok köre meghatározhatatlan, a sértettek személye azonosíthatatlan. **(HVG)**

Fürkésző

Erkel Ferenc nem csak kiváló zeneszerző volt, de jó sakkozó hírében is állott. Annyira szerette a fekete és fehér bábukat, hogy sértésnek vette, ha bárki is zavarja játék közben. Erre utal egy százötven évvel ezelőtti anekdota.

Történt pedig, hogy Ábrányi Kornél zeneszerző és zeneíró, Erkel első (de nem a legjobb) életrajzírója megkérdezte a Mestertől, ugyan minek veszteget annyi időt a bábuk mozgatására? Erkel csípős válasza nem maradt el: „ha sakkozom, legalább nem kell zenéről, a nem is mindig szellemes zenészekkel társalogni.”

Békéscsaba, Kapisztrán utcai ház

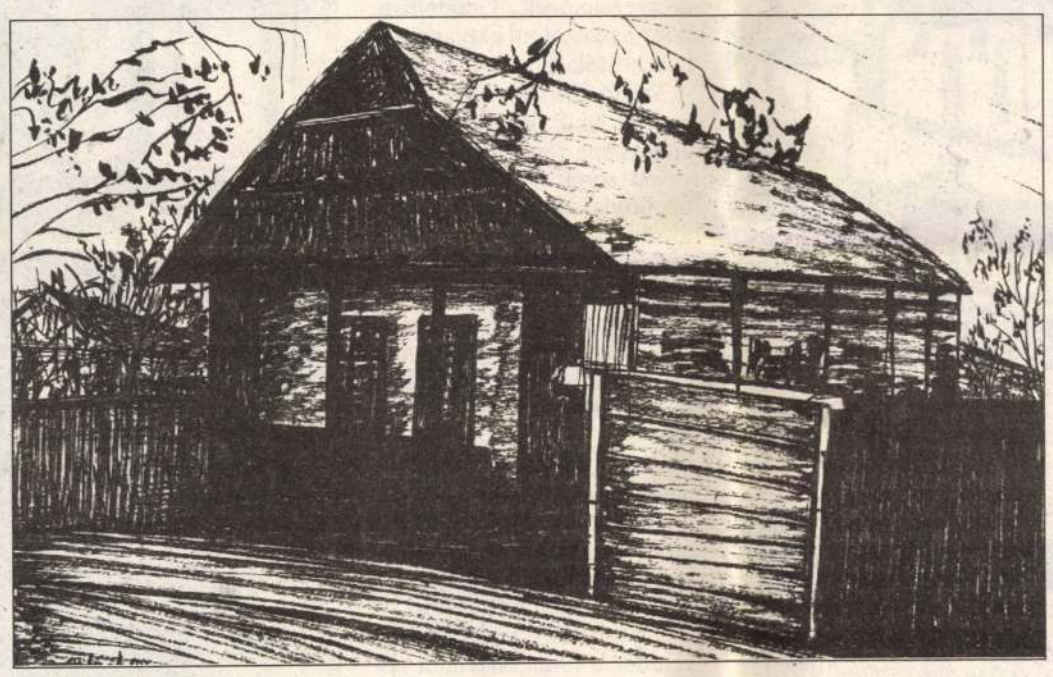

Jelinek Lajos tusrajza

Halló! Beszélgessünk!

— Bálint Béláék lakása Sarkadkeresztúron?

— Igen, Bálint Béláné vagyok.

— Jó napot kívánok! Lenthár Márta vagyok, a Békés Megyei Hírlap munkatársa. A hangjából ítélve úgy gondolom, hogy nyugdíjas. Lenne egy kis ideje beszélgetni velem arról, ami most a leginkább foglalkoztatja?

— Valóban nyugdíjas vagyok, és van is egy nagy gondom. Örülök, hogy felhívott, mert így legalább elmondhatom. Alapító tagja voltam az ötvenes években Bélmegyeren az egyik téesznek, amelyik '54-ben megszűnt, de '60-ban újraalakult. Több mint hat évet voltam a tagja, de ki kellett lépnem, mert elköltöztünk Békésre. Most meg azt mondják, hogy ezért nem részesülhetek a részarányföldből.

— Szeretnének még gazdálkodni?

— Megpróbálnánk. Igaz, hogy betegesek vagyunk a férjemmel együtt, nekem a reumám gyakran fáj, de én mindig jó munkabíró voltam, nem szabad leállni. Az orvos is azt mondta, hogy mozogni kell, s magam is azt érzem, hogy a pihenés még rosszabb, mint amikor tesz-vesz az ember.

— Tudnak gépeket venni a föld műveléséhez?

— Azt sajnos nem tudunk, de van egy lovunk meg egy csikónk. A gyerekek is segítenek, amikor ráérnek. A kárpótlási igényünket elfogadták, csak a tagi földhöz nem tudunk hozzájutni, pedig jó lenne.

— Aki kapott kárpótlási jegyet, az is kérhet még részarányföldet?

— Az a helyzet, hogy ezt pontosan nem tudom. Másoknak is vannak ilyen gondjaik, jó lenne, ha adnának erről tájékoztatást, mert így bizonytalanok vagyunk afelől, hogy mire számíthatunk.

— Megígérem, hogy utánanézek, addig is jó egészséget kívánok! Köszönöm a beszélgetést.

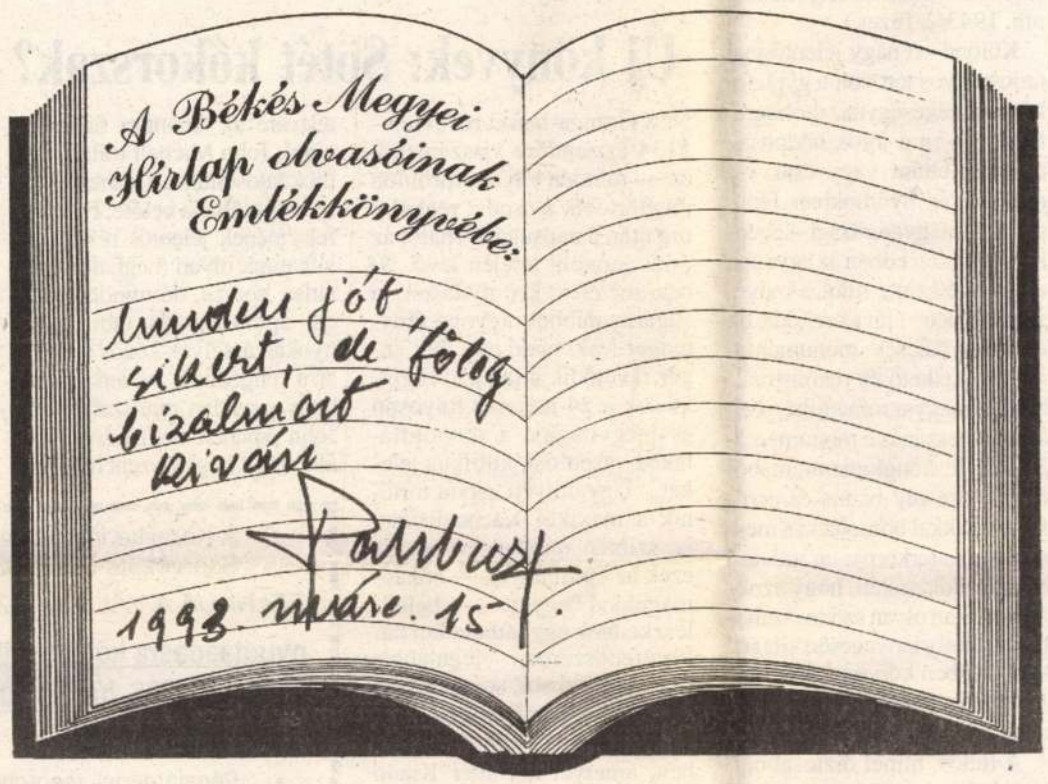

„Minden jót, sikert, de főleg bizalmat kíván Habsburg Ottó”
Dr. Habsburg Ottó, a Páneurópa Unió elnöke március 15-i Békés megyei látogatásakor írta felkérésünkre a fenti sorokat lapunk Emlékkönyvébe

Százhetvenöt éve jelent meg

Márczius Tizenötödike

1848. március 19-én Pesten megjelent a pesti forradalmi ifjúság lapja, a Márczius Tizenötödike. Az új radikális sajtó első legjelentősebb és legtartósabbnak bizonyuló orgánumának szerkesztője Pálfi Albert (így használta a nevét, elhagyva egy „f”-et és az ipszilont). A lapot 1849. július 7-én betiltották. Orosz László tanulmánya segítségével közelebbről is megismerhetjük őt:

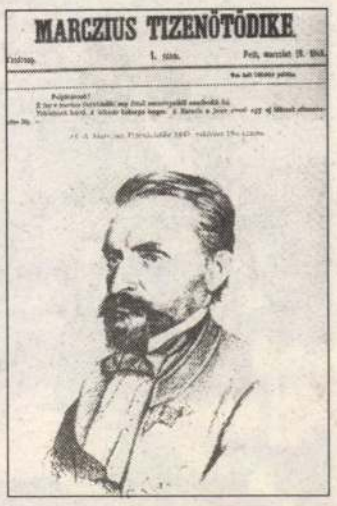
MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE

Pálffy Albert 1820. április 20-án született Gyulán. Apja, Ferenc, a gyulai sóhivatal tisztviselője volt, afféle birtoktalan nemes, de nagy múltú família sarja: távoli ősök révén a Pálffy grófokkal is rokon, mint a közös „erdődi” prédikátum is mutatja. Nemesi családból származott az édesanyja is: Nyéky leány volt, István főherceg uradalmi igazgatójának a lánya...

...Pálffy a márciusi forradalomban — természetesen — Petőfiék oldalán állt. A forradalmi eseményekben ugyan nem volt különösebb szerepe, de már március 19-én megindította *Márczius Tizenötödike* című lapját, s ebben az egész forradalom és szabadságharc alatt híven szólaltatta meg a forradalmi ifjúság következetes és bátor politikai véleményét. Lapja nemcsak politikai elvei és stílusa miatt volt újszerű, hanem terjesztési módja miatt is. Nem az előfizetőkre támaszkodott, mint a korábbi magyar lapok, hanem az utcai árusításra. Esténként jelent meg, s a nap várt eseménye volt, mikor a rikkancsok végigfutottak az utcákon a „friss Márczius”-sal...

Pálffy, a huszonnyolc éves szerkesztő, jelentős emberré vált. Íróként nem tudott az élvonalba kerülni, szerkesztőként egyszeribe híres lett. Eddig jobbára csak írói körökben ismerték, most már a politika berkeiben is — s ki nem érdeklődött akkor a politika iránt? Lapjának erőteljes forradalmisága, korán jelentkező köztársasági elvei, kíméletlenül gúnyolódó stílusa szenvedélyes híveket és szenvedélyes ellenfeleket szereztek... A Márczius Tizenötödike mindvégig független lap volt. Szerkesztőjét és munkatársait semmiféle tekintély sem gátolta véleményük szabad kimondásában. Így történhetett, hogy a lapot 1849. július 8-án a Szemere-kormány betiltotta, szerkesztőjét esküdtszék elé állította. Az esküdtszéki tárgyalásra azonban már nem kerülhetett sor a közbejött világosi katasztrófa miatt...

Fekete fehéren

Búcsú Tomitól?

Olvasom a Magyar Távirati Iroda közleményében, hogy lényegében megszűnt az önálló hazai mosóporgyártás. Ami nyilván azt jelenti, hogy továbbra is gyártanak idehaza mosóporokat, de azok már külföldi „receptek” alapján készülnek, vagy külföldi márkanévvel jelzett dobozokban kerülnek forgalomba. A fene bánná, ha jobb minőségű terméket kapnánk a mostani áron. Valahogy még azt is kibírnánk, ha emiatt örökre búcsút kellene mondanunk a Bioponnak, a Biomixnek, a Perluxnak, az Uniluxnak vagy akár Tomiéknak.

Ám a hírt tovább olvasva lehet, hogy inkább siratni, mint búcsúztatni kellene a magyarokat (mármint a mosóporokat). A minőségellenőrző intézet felmérése szerint ugyanis a hazaiak minősége a privatizáció óta romlott. Több ismert és népszerű mosóporunk összetételét módosították, egyikükét teljesen megváltoztatták, aminek következtében az új termékek gyengébbek lettek. Eközben az ellenőrök találtak olyan importmosószereket, amelyek beltartalma a hazaiakénál gyengébb. (A teljesség kedvéért: a legjobb mosószernek a legismertebb külföldi bizonyult.)

Nos, az én olvasatomban a fentiek azt jelentik, hogy a külföldi beavatkozás nem használt mosóporainknak. Emiatt nőtt a távolság a legtöbb külföldi és az itthoniak minősége között. Igaz, az árak közötti különbség sem csökkent. Kézenfekvő a következtetés: a minőségileg egyre romló magyar helyett érdemesebb a drágább, de sokkal jobb külföldit vásárolni. Csakhogy fel kell tenni a kérdést: ki hagyta és miért a magyar mosóporok minőségét leromlani? Nem áll-e szándékosság a háttérben, hogy aztán egy idő után maga a vásárló mondjon halálos ítéletet afölött, ami olcsóságával egy réteg (elég széles réteg) kedvenc (pontosabban: még elérhető) terméke.

Szeretném hinni, hogy tévedek, hogy nem kiszorítósdi folyik, nem a piac kiseprése, megtisztítása a büszkén bevonuló külföldi előtt. Szeretném hinni...

ÁRPÁSI ZOLTÁN

HA MEZŐGAZDASÁGI GÉP, AKKOR AGROKER RT.!

Agroker Rt.
Békéscsaba,
Szerdahelyi út 14.
Telefon: (66) 443-143
Telex: 83-605
Telefax: (66) 441-583.

TAVASZI GÉPAJÁNLATUNK:

MT—8-132 traktor (18 LE)	380 000 Ft + áfa
T—25/A traktor	287 000 Ft + áfa
MTZ—550 traktor	542 000 Ft + áfa
MTZ—80 traktor	681 000 Ft + áfa
Zetor 162—45 traktor	2 500 000 Ft + áfa

Steyr traktorok új és használt

SPC—4 vetőgép	93 300 Ft + áfa
SPC—6 vetőgép	150 200 Ft + áfa
6 soros kultivátor	105 800 Ft + áfa

SUP—21 vetőgép	139 300 Ft + áfa
KPSZ—4 szántóföldi kultivátor	120 000 Ft + áfa
Vibro—251 kombinátor	55 800 Ft + áfa
RAU—2,8 kombinátor	138 000 Ft + áfa

Tárcsák, növényvédő gépek

— Öntözés berendezései 40% állami támogatással.
— Magángazdaság kialakításához ingyenes szaktanácsadást adunk.
— A pályázatokat az Agroker Rt.-nél történő vásárlásnál elkészítjük.
— Kárpótlási jegyet 80%-os áron beszámítunk 1993. március 31-éig.

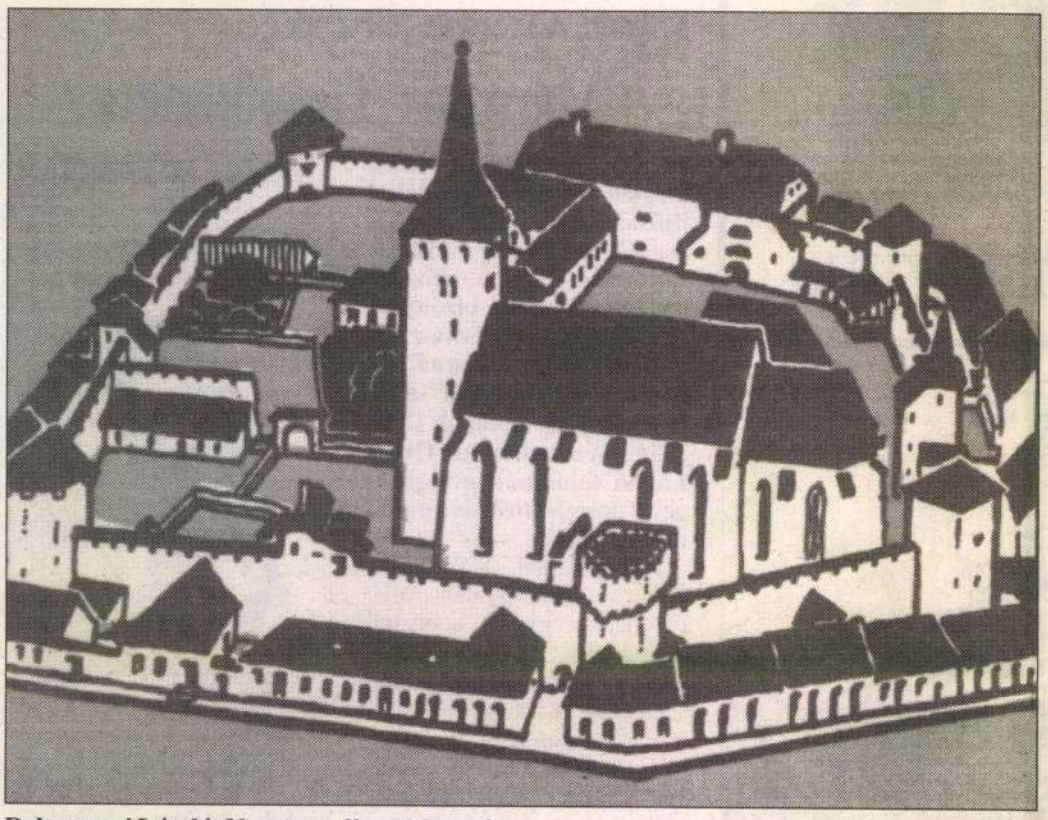

Debreczeni László: Nagyenyedi templomvár

Szorító

Búcsúzom távoli tanáromtól

80. születésnapjának megünneplésére indult

Nem rajtunk, kettőnkön múlott, hogy hiába készültem rá, mégsem lehettem Entz Géza növendéke: én 1951-ben kezdtem el tanulmányaimat a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen, Őt azonban már 1950-ben kiutasították Romániából, mert a magyar állampolgárságot nem volt hajlandó átcserélni románra. (Csak a vak nem tud olvasni az örök és ördögi forgatókönyvben: apám pénzügyi doktorátussal azért kényszerült 1920-ban a szatmári mozi zenekari árkába, hogy a néma filmekhez zenét szolgáltasson, társaival együtt, mert nem volt hajlandó letenni a hűségesküt az új román államnak.) László Gyulával együtt távoztak a bölcsészeti karról, de szellemük még sokáig működött tanítványaik, kollégáik — például Csetri Elek, Cselényi Béla, Imreh István, Palkó Attila és Ferenczy István — előadásaiban, akik az én tanáraim voltak.

Később, futó és ritka találkozásainkból mégis, mindig merítettem annyi intést és útmutatást, ami átlendített a kisebbségi sorban magyar művészettörténésszé válás sokszor áthidalhatatlannak tűnő akadályain.

Egyszerre szikár és lendületes egyénisége oktatásra, kutatásra, szervezésre egyaránt alkalmassá tette: a Bolyai Tudományegyetem művészettörténeti tanszékének vezetőjeként csakúgy, mint Magyarországra való visszatérése után a Múzeumok Országos Központjában, az Országos Műemléki Felügyelőség tudományos osztályának élén, a Képzőművészeti Főiskola Restaurátorképző Intézetének igazgatójaként és a Magyar Tudományos Akadémia építészettörténeti és elméleti bizottságának tagjaként. S amit az Európa-szerte csodált magyar reneszánszot megelőző, nem kevésbé rangos *magyar gótikáról* tudunk, s tud a világ, azt mindenekelőtt az Ő tudományos munkásságának köszönhetjük. (*A kolozsvári Farkas utcai templom*, 1948; *A gyulafehérvári székesegyház*, 1958; *A gótika művészete*, 1973; *Gótikus építészet Magyarországon*, 1974; *A Mátyás-templom és a Halászbástya*, 1985; s ebben az évben kellene megjelennie az *Erdélyi gótikus építészet* című könyvének.) A tragikusan korán elhunyt Biró Józseffel együtt állította (1944 őszén az utcán ütötték le a mellén virító sárga csillag miatt a nácik), de végül is az Ő megfogalmazásában maradt ránk a tétel és feladat: „...művészetünk nemzeti vonásainak és titokzatos mibenlétének nagy kérdéseire a feleletet attól az Erdélytől várhatjuk, melynek lakói hegyektől körülzárva nemcsak vérrel és vassal, hanem szellemmel és művészettel is bebizonyították európaiságuk és magyarságuk egybefonódó, örök tudatát". (Entz Géza: *A középkori székely művészet kérdései*. Erdélyi Múzeum, 1943/2. füzet.)

Különösen nagy jelentőségű tudományos tett volt a gyulafehérvári székesegyház monográfiája, hiszen a török hódoltság nyomán eltűnt vagy csak romokban és nyomokban fennmaradt magyarországi középkori építészet ebben az egyetlen emlékben szinte mint a művészettörténeti lávalerakódások és lávakihűlések monumentuma érzékelhető és rekonstruálható. A magyar romantika, gótika és reneszánsz e monumentális stíluskonglomerátumából Entz Géza oly biztos és érzékeny ujjakkal bontotta ki a mesterek, mesterkörök, áramlatok és századok szálait, hogy azokból valóban olyan szőttes vethető fel, amely lényegesen világosabb képben körvonalazza művészetünk nemzeti vonásainak a titkát.

A tudós, minél biztosabban közeledik tudományában, annál bizonytalanabbul csetlikbotlik a valóságban. Entz Géza gyalogtúrákkal, kirándulással edzette magát a járhatatlan utak viszontagságaihoz, hol az erdélyi, hol a budai hegyekben. Valami nagy-nagy gond vagy előérzet árnyékolhatta be szívét, amikor március 2-án kilépett háza kapuján, hogy 80. születésnapjának megünneplésére induljon a Képzőművészeti Főiskola felé, mert alig tett néhány lépést, megszűnt dobogni.

BANNER ZOLTÁN

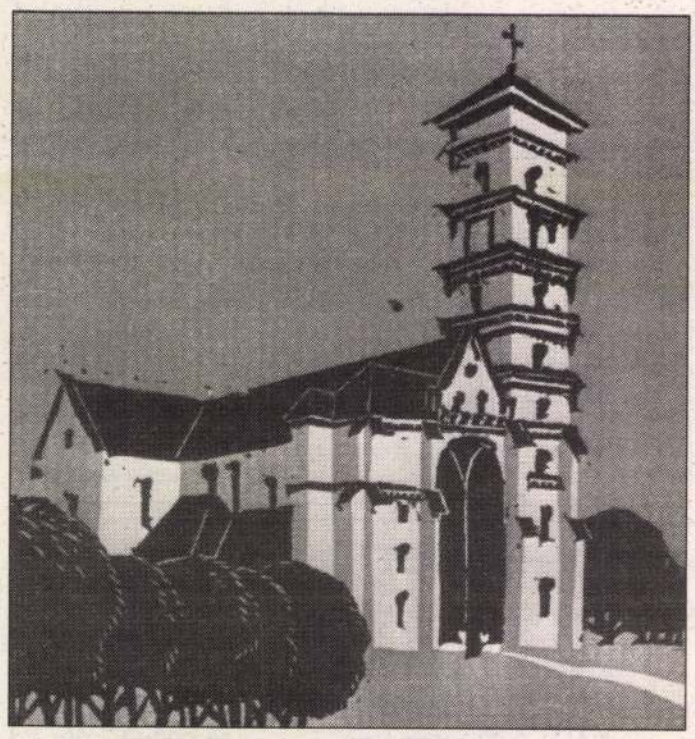

Kós Károly: Gyulafehérvári katedrális (linóleummetszet, 1929)

A Művészetek-Társadalom oldalakat Niedzielsky Katalin szerkeszti.

Bekukucskálni a jövő századba

Egy kis terefere Szabó Magdával

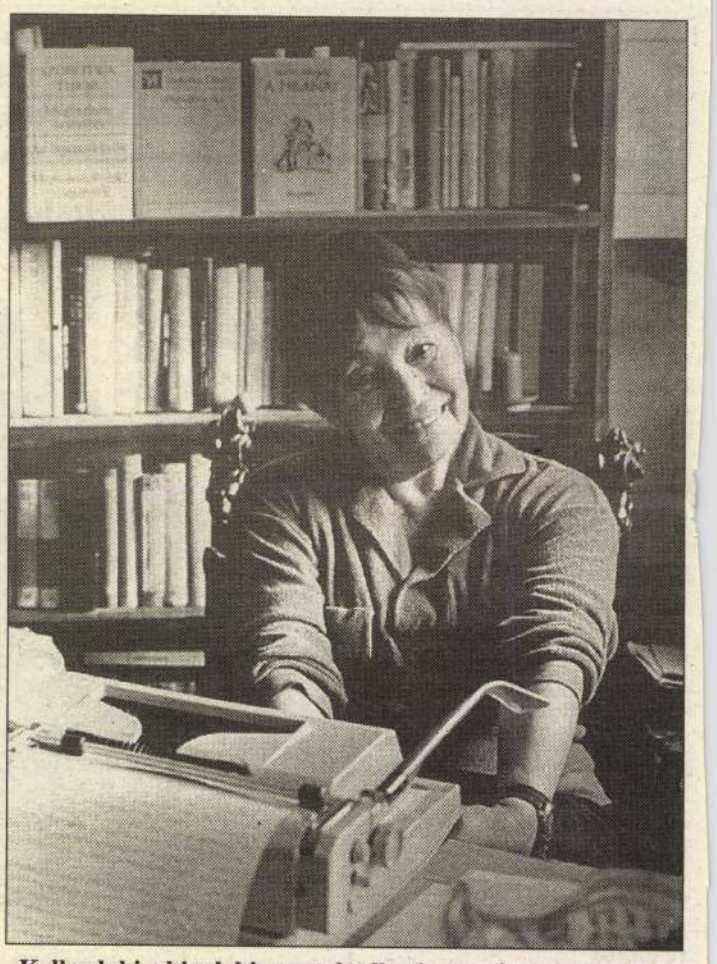

„Kell valaki, akinek kipanaszkodhatja magát az ember"

A randevút otthonában beszéltük meg, de az utcán várt. *Elkéstem, rosszkor jöttem?* — ijedtem meg.

— Dehogy... Csak megígértem az orvosoknak, hogy mindennap sétálok egy kicsit. Azt mondják, szüksége van rá a szervezetemnek. Gondoltam, hogy összekötöm a kellemest a hasznossal.

Szabó Magda (76) olyan házban lakik, amelynek falán emléktábla van. A márványba vésett sorok Szobotka Tibor író, irodalomtörténész alakját idézik. A pár éve elhunyt, de máig is jelenlevő, felejthetetlen férj emlékét. Róla azonban most nem beszélünk. Ahogy hallgatólagos megállapodás alapján nem beszélünk irodalomról sem. „Csak" terefere-rélünk:

— Valamikor nagyon jó tornász voltam. Különösen talajon és szeren. Olyan dolgokat produkáltam szőnyegen, kötélen, bordásfalon, hogy azt mondták, gumiból vannak a csontjaim. Ma is közeláll a szívemhez a torna, szívesen nézem a közvetítéseket. Ilyenkor mindig arra gondolok: mi mindenre képes az ember?! S eszembe jut, hogy egyik kezünkben ott az istenadta lehetőség, az atom, amely megoldhatná a világ rengeteg problémáját — a másikban az atomfegyver, amely maga a vég, a pusztulás. Ki tudja, melyik kezünket használjuk?

— *Mondják, az írók örök kíváncsiak. Szabó Magda mit szeretne megtudni?*

— Nagyon szeretnék kicsit bekukucskálni a jövő századba. Sajnos nem lehetek sem részese, sem formálója.

— *Sajnálja, hogy a XX. századba született?*

— Jaj, dehogy! Szeretem ezt a szörnyeteg századot, ami egyszerre gyönyörű és borzasztó. Boldog vagyok, hogy akkor élhettem, amikor már volt/van tévé és rádió, amikor vannak mindenféle csodálatos szerkezetek. Anyám és Szobotka ha csak közelébe mentek valamilyen elektromos holminak, az egész utcában rövidzárlat lett. De akkor jöttem én és megcsináltam, amit elrontottak.

— *Ilyen ügyeskezű?*

— Kivéve ha kézimunkáról van szó. Abból fel voltam mentve egy életre... Egyébként semmi olyasmit nem tudok, amit egy normális nőnek illik tudnia. Ha egy percnél több időt töltök a konyhában, biztos, hogy eltörök, kiöntök, odaégetek valamit. Ilyenkor a szomszédok ártatlanul meg is kérdezik: mi van, Magdus, főztél? Legjobban autózni, repülni és gépekkel babrálni szeretek.

— *Mondják, hogy zárkózott, magának való... Nem szereti az embereket?*

— Ilyesmit azt hiszem, senki nem mondhat. Én épp abban a hitben élek, hogy ahogy én szeretem az embereket, úgy szeretnek ők is engem. Talán az lehet megtévesztő, hogy mindig sietek, nincs időm sokat csacsogni, cukrászdába járni. De ha látom, hogy valakinek valamiért nehéz a szíve, akkor mindig van időm számára. Tudom, sokszor kell valaki, akinek kipanaszkodhatja magát az ember. S ilyenkor vállalom azt, hogy — hallgatok...

LÁSZLÓ ZSUZSA,
FERENCZY EUROPRESS

Új könyvek: Sötét kőkorszak?

New Grange-ben évről évre — 5134 esztendőre visszamenően — minden téli napfordulón megtörténik a csoda: reggel 9 óra után a napsugár behatol az óriás monolit tetején lévő, 20 centiméteres kis nyíláson, a sugárnyalábból ragyogó fénytenger lesz, majd egy éles sugár rávetődik a talajra, végigkúszik a 24 méteres folyosón és megvilágítja a monolitfalakba vésett ősi, kultikus jeleket... Ugyanilyen csoda történik a mexikói Xachcalcóban is, szintén minden évben. És ezek az építmények — sokadmagukkal együtt — beleilleszkednek egy láthatatlan hálózatrendszerbe, legalábbis erre sorol fel sok-sok bizonyítékot Erich von Däniken a Sötét kőkorszak? című kötetében, amelyet a Háttér Kiadó jelentetett meg.

De a technikailag tudatlan és képzetlen őseink hogyan voltak képesek ötezer évvel ezelőtt ilyen remekműveket alkotni, és hogyan mérhették ki a nyílegyenesen vezető vonalhálózatokat több ezer kilométeren át? Miközben Däniken az ilyen és hasonló kérdésekre keresi a választ, könyvéből az is kitűnik: szerinte a kőkorszak egészen más volt, mint ahogy azt az evolúció hivatalos tanítása el akarja fogadtatni.

E rejtélyes témájú kötetnek — egy kis túlzással — az ikertestvére az Atlantisz öröksége című, John Michell tollából. A titokzatos múltra kíváncsi olvasó megtudhatja belőle: Földünk felszínének jelentős részén találhatunk olyan meghatározhatatlan hosszú, de mindenesetre ősi építmény- és útmaradványokat, amelyek közös vonásai arra engednek következtetni, hogy egyetlen rendszer részei. John Michell nem kevesebbet állít, mint hogy a szent helyeket összekötő, úgynevezett ley-vonalak egy hihetetlenül régi és igen fejlett, egyetemes civilizáció elfelejtett tudományának a maradványai. A szerző a régészet, a mitológia, a csillagászat és más kortárs tudományok segítségével azt igyekszik bizonyítani, amit lényegében Erich von Däniken is, hogy őseink szent helyei a természeti mágia központjai voltak, ahol a beavatottak tevékenykedtek, akik jól ismerték Földünk életadó energiáit.

V. Z.

A Kereskedők, Vállalkozók Békés Megyei Szervezete (KISOSZ)

FELHÍVJA A VÁLLALKOZÓK FIGYELMÉT, hogy a

nyugtaadásra kötelezettek a pénztárgépek teljes vételárát 1993. június 30-áig egy összegben visszaigényelhetik!

Pénztárgépek megrendelhetők a KISOSZ székházban, Békéscsaba, Dr. Becsey O. u. 4/1. Telefon: 325-997, 322-325, 327-193.

HIRDETMÉNY!

A Dombiratosi Mezőgazdasági Termelők Szövetkezete
értesíti azokat a földtulajdonosokat, akiknek a szövetkezetben földje van és a szövetkezetnek adja haszonbérbe, hogy a földkiadó bizottsághoz

földkijelölési igényét

1993. március 23-áig személyesen adja be.

Cím: Dombiratos, Széchenyi u. 5. Központi iroda.
Ügyintéző: Vargáné.

IGAZGATÓSÁG

ENTZ Géza Antal

tvédelem

KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI MINISZTÉRIUM

1998. JÚLIUS 29., SZERDA

Magyar Hír

gfű

ollenszezon

gus-főorvos FOTÓ: PÉLYI NÓRA

öt-
yu-
ol-
ton
Al-
nita-
a vi-
golt
gin-
fo-
olt
on,

A parlagfű hazai térhódításában nem csupán egyes területek gazdátlanná válása, elhanyagoltsága, hanem az ország kedvezőtlen környezeti állapota is közrejátszik. A Levegő Munkacsoport szerint nem véletlen, hogy sokkal több városlakó szenved ebben az ártalomban, mint falusi. A légszennyezés ugyanis nagymértékben növeli az allergizáló növények káros hatását. Különösen könnyen megtapadnak a parlagfű buzogányfejre emlékeztető pollenfelületén a légszennyező anyagok, pl. az autók kipufogójából vagy a gyárak kéményéből kiáramló koromszemcsék. Ha a pollen ezekkel terhelten kerül a nyálkahártyára, szervezetünknek a pollennel egyidejűleg egyéb, nemegyszer súlyosan mérgező vegyületekkel is fel kell vennie a harcot. Az idegen anyagok elleni védekezés során jönnek létre az egyre gyakoribb és súlyosabb allergiás, asztmás tünetegyüttesek – állítja Lukács András, a munkacsoport vezetője, aki szerint az emberi szervezet környezeti ártalmak miatt csökkenő ellenálló képessége is felelős az allergia rohamos terjedéséért.

A délnyugati országrészek mellett Budapesten és környékén találkozhatunk a legtöbb parlagfűvel, itt található a legtöbb nyilvántartott asztmás beteg is. A fővárosi önkormányzat 1994-ben végzett először felmérést az allergizáló növényekről, és ez alapján indított el egy 2000-ig tartó programot. Budapesten a peremkerületi, nem művelt földterületek a legveszélyesebbek. Felmérések szerint a parlagfű leginkább a város szélén, elhanyagolt szántók, elhagyott gyártelepek környékén telepedett meg. A budai oldalon kedvezőbb a helyzet, mert a Szabadsághegyi környezetvédők már ötödik éve szerveznek hatékony parlagfűakciókat. Igaz – elsősorban a III., és a XI. kerületben – bőven találhatók Budán is parlagfűvel és ürömmel benőtt területek. Budapesten a védekezés megszervezésében a gyakorlati feladatokat a kerületek végzik, a fővárosnak csupán mintegy kétezer hektárnyi saját területet kell gondozni. A parlagfű irtására külön összeget nem különítenek el, ezt a közterület-fenntartási költségekből fedezik. Az önkormányzati ingatlanokat egy vagyonhasznosító kft. tartja rendben, melynek éves költségvetése körülbelül 65–70 millió forint. A legtöbb gondot az elhanyagolt magánterületek okozzák. Ezek karbantartására határozatban szólítják fel a tulajdonost, akik azonban fellebbezhetnek, így meglehetősen hosszadalmas és általában eredménytelen procedúrával jár a gyomirtási kötelezettség végrehajtatása. Eközben a parlagfű él és virul. Végső esetben az önkormányzat maga hajtja végre a határozatot a tulajdonos költségére. Erre tavaly három, idén eddig egy alkalommal került sor.

Szegeden az anyagiak jelentik a legnagyobb gondot. Tavaly még 7 millió forintot különítettek el a város költségvetéséből a parlagfű irtására, idén azonban ez az összeg nem áll rendelkezésre. A főváros évente változatlan összeget, 191 milliót fordít közterület-fenntartásra, de ebből a pénzből a saját tulajdonában levő területeket sem tudja mindig karban tartani, a magánszemélyek még nehezebben kényszeríthetőek erre.

Gyakran éri szemrehányás a MÁV-ot, hogy elhanyagolja a kezelésében lévő területeket. Varga Lászlótól, a vezérigazgatóság munkatársától megtudtuk, a vasúttársaság mintegy 30 ezer hektárnyi területtel rendelkezik. Ennek gyomtalanítására idén 360 millió forintot fordítanak. Ez a szükséges összegnek körülbelül 60-70 százaléka.

• Szilágyi A. János
– Kocsor János

Több pénz kell az értékmegőrzésre

Entz Géza a műemlékvédelem új elnöke

Október 1-jétől Entz Géza veszi át az Országos Műemlékvédelmi Hivatal (OMVH) irányítását. Az új elnök az eddig hiányzó önálló műemlékpolitika megteremtését, a kormányzati lobbyzásban a terület hatékonyabb érdekérvényesítését sorolja legfontosabb feladatai közé. Várhatóan már jövőre létrejön a kulturális örökség alap, amelynek keretéből a jelenleg rendelkezésre álló mintegy félmilliárd forint többszörösét használhatják fel legfontosabb építészeti értékeink megőrzésére.

Új szervezeti keretek között működik a jövőben az Országos Műemlékvédelmi Hivatal (OMVH). A műemlékvédelem felügyeletét a környezetvédelmi tárca helyett a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztérium látja el. Visy Zsolt régészprofesszor helyettes államtitkár feladata lesz, hogy a könyvtár-, levéltár- és múzeumügy mellett a műemlékvédelem működésének lehető legkedvezőbb feltételeit megteremtse. Az OMVH élére október 1-jei hatállyal Entz Gézát nevezték ki. A művészettörténész végzettségű, korábban az Antall-kabinet idején a Határon Túli Magyarok Hivatala elnökeként kormányzati tapasztalatokat szerzett politikus a Magyar Hírlap érdeklődésére elmondta: reményei szerint a szervezeti átalakítás következtében a kulturális tárca végre igazi gazdája lesz az eddig mostohán kezelt területnek, és hamarosan kialakulnak az eddig nem létező önálló műemlékpolitika alapjai. Entz Géza elsőrendű feladatának nevezte, hogy megteremtsék a vidékfejlesztési tárcához került építésügy és a műemlékvédelem nélkülözhetetlen szerves kapcsolatát. Szeretnék elérni, hogy az épített értékek megőrzéséhez kapcsolódó építési engedélyezési, illetve igazgatási feladatok ne váljanak el egymástól.

Az új szemléletet tükrözi, hogy a kormány várhatóan még az idén kialakítja a kulturális örökség alap jogi kereteit. „Ennek révén reményeim szerint már jövőre a jelenleg felhasználtaknál lényegesen több pénz jut értékmegőrzésre" – hangoztatta Entz Géza. Ebből a keretből a magas szintű fenntartási munkákat kívánják többletforráshoz juttatni. Fontos feladat lesz ezen túlmenően a 2000. évi nagyszabású műemlék-felújítási program is, az egykori uralkodói központok, kiemelt történelmi emlékek (Székesfehérvár, Esztergom, Visegrád, Buda stb.) rendbetétele, amelynek költségeire a kormány pluszforrásokat biztosít. Az omladozó kastélyok sorsával kapcsolatban Entz úgy fogalmazott: először megfelelő tulajdonost és funkciót kell találni a pusztuló palotáknak, ezt követően érdemes csak felújításuk módján gondolkodni.

A műemlékeseket az elmúlt években pl. a vígszínházi sátor vagy legutóbb a Károly körúti bazársor lebontásának akadályozása miatt gyakorta vádolták túlzott merevséggel.

Entz Géza úgy véli: helyenként jogos kritikák érték múltban a szakmát, és ezen a helyzeten a szakmai nyilvánosság javításával, és az erre épülő konszenzus megteremtésével kíván változtatni. Az ehhez hasonló ügyekben az értékvédelem szempontjainak mérlegelése lesz a döntő, ígérte az OMVH leendő elnöke, aki úgy véli: az uniós csatlakozási folyamatok és a részben ennek kapcsán várható, az elmúlt századfordulót idéző építési fellendülés olyan komplex feladatok elé állítja az építésztársadalom egészét és a műemlékügyet, amelyek megoldására az intézményrendszer jelenlegi formájában aligha alkalmas.

Entz Géza ezért egyebek között a szakmai munka megerősítését, módszertani központok létrehozását, restaurálási szakmai tanácsadás, valamint az egyetemi képzés fejlesztését, és a műemlékes szakmai minősítési rendszer kialakítását tartja szükségesnek. Úgy véli: erősíteni kell az OMVH szakmai normateremtő, normaalkotó szerepét is. Mindezek az intézményi, szemléletbeli változások ahhoz is szükségesek, – hangsúlyozta Entz Géza – hogy a megnyíló és tovább bővülő európai uniós (és más) támogatási források épített örökségünk védelme és gondozása számára eredményesen kihasználhatók legyenek.

• Sz. A. J.

nítő a Mátrában

A kéntelenítő berendezés
tése idén kezdődött. A
) októberében átadásra
ló kén-dioxid-leválasztó
ndezés öt évvel a hazai
sok szabta határidő
készül el – mondta érésünkre Valaska Jórigazgató, hozzátéve:
forduló után a súlyos

Rt. fizeti a legtöbb környezetszennyezési bírságot a határérték feletti kén-dioxid-kibocsátás miatt. A hatályos jogszabályok szerint a bírság 70 százalékát a Központi Környezetvédelmi Alap miskolci kihelyezett számlájára, míg 30 százalékát a káros hatásokat elviselni kénytelen visontai

HÍREK

Biomasszából energia

(MH) Az újratermelődő energiával működő, környezetkímélő fűtőmű építését határozták el Körmenden. A biomassza fűtőművet az ezredfordulóra helyeznék üzembe és mintegy 1500 körmendi lakás távfűtését oldanák meg vele. A fűtőmű kazánjának meg kell felelnie az európai uniós környezetvédelmi előírásoknak. A tervek szerint a Körmend környéki növényi melléktermékeket (a biomasszát) égetik majd el a fűtőműben.

Vadászok a madarakért

(MH) Nagyobb biztonságot szeretne nyújtani a hazai védett madaraknak az Országos Magyar Vadászkamara

Időjárás-jelentés

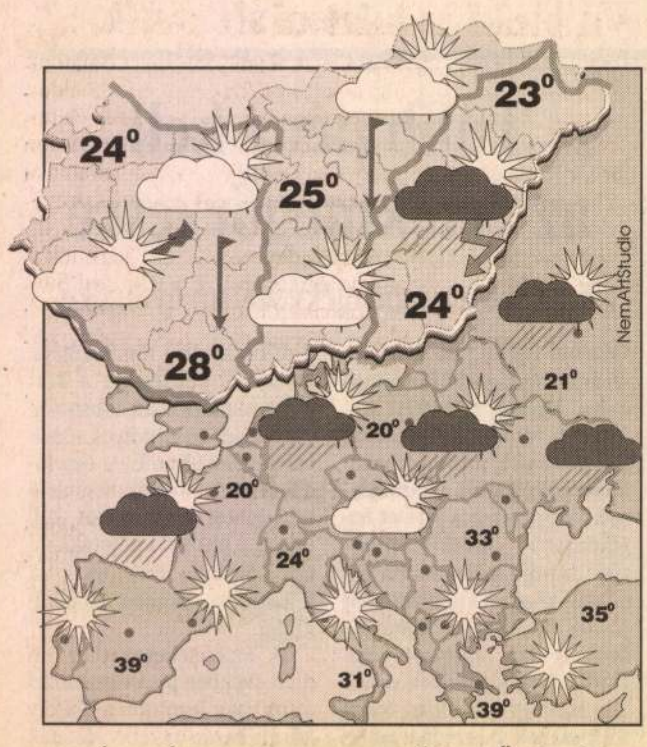

EURÓPA ÉS MAGYARORSZÁG IDŐJÁRÁSA

Kontinensünk déli részein tovább tart az igazi nyár. Sok a napsütés, és délutánra sokfelé 35 fok fölé emelkedik a hőmérséklet. Másutt meglehetősen változékony, az átlagosnál kissé hűvösebb az idő. Nálunk ma záporok, zivatarok elsősorban a Tiszántúlon alakulhatnak ki, de azért több-kevesebb napsütésre ott is lehet számítani. Az északi, északnyugati szél mérséklődik, de egy-egy erős lökés még ma is előfordulhat. A csúcshőmérséklet 23 és 28 fok között valószínű.

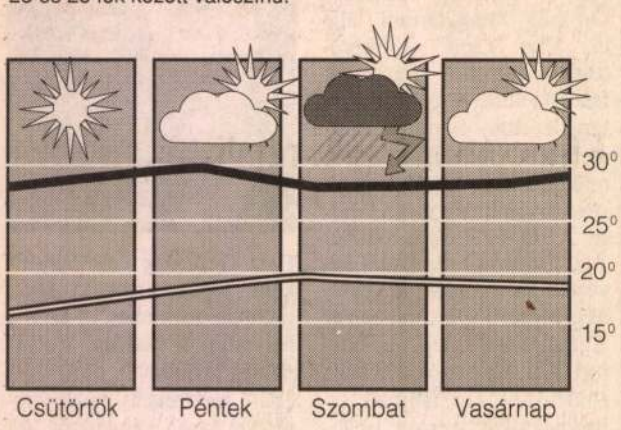

TÁVOLABBI HAZAI KILÁTÁSOK

Eleinte a napsütésé lesz a főszerep, majd pénteken este egy újabb hidegfront érkezik. Hatására szombaton többfelé várható zápor, zivatar. Vasárnapra viszont ismét naposabbra fordul az idő.

Országos Meteorológiai Szolgálat Kereskedelmi Szolgáltató Iroda

Meteorológiai tájékoztatás telefonon

Országos előrejelzés: 1 napos: 06-90-304611, 5 napos: 06-90-304631, 30 napos: 06-90-304628; **Orvosmeteorológia:** 06-90-304612; **Széljelentés:** 06-60-505055; **Faxbank info:** 06-90-304100; **Budapest és környéke 1 napra:** 06-90-304621; **Északi-középhegység 1 napra:** 06-90-304626; **Balaton 1 napra:** 06-90-304627; **Közép-Európa 1 napra:** 06-90-304641; **Észak-Európa** 1 napra: 06-90-304643; **Nyugat-Európa 1 napra:** 06-90-304642; **Dél-Európa 1 napra:** 06-90-304645

A telefonszolgáltatás díja: 88 Ft+áfa/perc

Európai városok időjárási adatai

Város	Időkép	Max. hőm. (°C) Tegnap (tény.)	Ma (várható)
Athén	napos	39	39
Bécs	esős	22	24
Belgrád	felhős	31	25
Berlin	felhős	21	21
Bukarest	napos	33	33
Kijev	felhős	26	26
Ljubljana	zivatar	21	27
London	borult	18	20
Madrid	napos	38	39
Moszkva	napos	26	24
München	felhős	21	23
Párizs	felhős	20	22
Pozsony	borult	22	24
Prága	felhős	20	23
Rijeka	esős	27	29
Róma	napos	32	32
Stockholm	felhős	21	17
Szófia	napos	31	31
Várna	napos	31	30
Varsó	borult	23	20
Zágráb	esős	23	26
Zürich	felhős	20	23

Világvárosok időjárási adatai

Város	Időkép	Max. hőm. (°C) Tegnap (tény.)	Ma (várható)
Bangkok	zivatar	33	33
Buenos Aires	napos	16	14
Caracas	zivatar	30	30
Fokváros	zápor	14	16
Kairó	derült	39	39
Kalkutta	változó	33	34
Los Angeles	napos	29	29
Mexikóváros	zápor	19	18
New York	változó	31	33
Peking	zápor	29	31
Rio de Janeiro	változó	28	27
Sydney	változó	14	14
Tel-Aviv	napos	34	35
Tokió	zápor	29	27
Toronto	derült	27	27
Tunisz	napos	33	32

A főváros légszennyezettsége

A levegőminőségi határérték %-ában a tegnap 12 órakor mért értékek alapján.

	Belváros	Külváros
CO	13%	13%
SO_2	10%	16%
NO_2	15%	40%

Magasiégköri ózon:
9%-kal marad el a sokévi átlagtól.

Széljelentés (km/h)

Dunakanyar	35–45
Szelidi-tó	35–45
Balaton	40–50
Fertő tó	40–50
Tisza-tó	35–45
Velencei-tó	40–50

Ma Márta, Flóra napja van.
A Nap 5.18-kor kel, 20.23-kor nyugszik.
A Hold 11.19-kor kel, 23.13-kor nyugszik.
A legközelebbi holdtölte 10 nap múlva lesz.

Rádióműsor

KOSSUTH
4.30 Reggeli Krónika. 9.00 és minden órakor hírek. 9.06 Napközben. 11.05 Slágerfilmek – filmslágerek. 11.35 Tom Jones. 12.00 Déli Krónika. 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv. 13.05 Vendég a háznál. 13.20 Zsoltárok. 13.30 Dicsérjétek az Urat! 14.05 Klasszikusok mindenkinek. 14.35 Irodalmi figyelő. 15.06 Beszéljük meg! 15.55 '98 Magyarország. 16.00 Délutáni Krónika. 16.10 Mindennapi gazdaság. 16.20 Hasznos tudnivalók. 16.25 Házimuzsika. 17.05 Magyarországról jövök... 18.00 Esti Krónika. 19.06 Sportvilág. 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.41 Most jelent meg. 20.05 Népdalkörök és citerazenekarok. 20.30 Határok nélkül. 21.05 Könnyűzene. 21.25 Kossuth-klub. 21.55 Szóló. 22.00 Késő Esti Krónika. 22.30 Mérleg. 23.05 Nagy mesterek – világhírű előadóművészek. 0.10 Himnusz.

PETŐFI
4.30 Hírek. 4.33 Hajnali dallamok. 6.03 Reggeli csúcs. 8.00 Petőfi-délelőtt. 12.00 Jó ebédhez szól a nóta. 13.00 Naprakész. 14.00 Nosztalgiadélután. 17.05 Apukám világa. 18.30 Délutáni csúcs. 19.03 Számít a technika. 19.30 Kölyökrádió. 20.00 Zsötem. 21.03 Blues. 22.00 Szent Lajos király hídja. 23.00 Hírpercek. 23.15 Korzó. 0.00 Éjfél után ...

BARTÓK
6.00 Hírek. 6.03 Muzsikáló reggel. 8.00 és minden páros órakor hírek. 8.05 Pódium. 9.28 Durkó Zsolt kamaraműveiből. 10.05 Valaki beszél. 10.58 Operaegyüttesek. 11.40 Országok, tájak zenéje. 12.05 Hangverseny délidőben. 13.19 Bach: Orgelbüchlein. 14.05 Pantaleon és a hölgyvendégek. 15.04 Zenekari muzsika. 15.40 Hitélet és történelem. 16.05 Muzsikáló délután. 18.05 Muzsikus műhelytitkok. 18.45 Ez van! 18.55 Teresa Stich-Randall operafelvételeiből. 19.35 Karsai Márk zongorázik. 21.00 Montpellier-i Fesztivál. kb. 22.30 Fúvós átiratok. 22.40 Összkiadás. 23.16 Éjszakai dzsesszklub. 0.00 Hírek. Szózat.

CALYPSO
(MW 873 kHz) 5.55-8.00 „Jó reggelt, Budapest" regionális, közszolgálati műsor. Műsorvezető: Dombóvári Gábor. 6.05, 6.32, 7.32 Időjárásjelentés. 6.34, 7.34 Fővinform. 8.00-13.30 Műsorvezető: Dombóvári Gábor. 8.35 Fővinform. 9.35 Útinform. 10.35 Kádár József: Keresztény populáris rock. 10.45 Kádár József: Keresztény populáris rock. 11.35 Fővinform. 11.40 Pártai Lúcia: Praktikus praktikák. 12.00 Sporthírek. 12.35 Útinform. 13.30-14.30 B. Tóth László: A rock újdonságai. 14.30-19.00 Műsorvezető: Fiala János. 14.35 Fővinform. 15.35 Útinform. 16.35 Fővinform. 17.35 Útinform. 18.00 Sporthírek. 18.30 Nemzetiségi műsorokat sugárzunk. 18.35 Fővinform.

RÁDIÓ BRIDGE
FM102,1 MHz Budapest vételkörzetében. Állandó műsorok: 0.00-24.00 Zene. E-mail bridge@radiobridge.datanet.hu. 6.00 Könnyű Pesti Sértés. 9.00 Forintos Percek. 10.00 Limonádé. 13.00 Panna Show. 16.00 Délutáni Show. 22.00 Szó Time.

DANUBIUS
(Budapest: FM 103,3, Debrecen: FM 101,1, Kab-hegy: FM 100,5, Szeged: FM 94,9, Sopron: FM

Budapesti mozik műsora

Filmbemutatók

A bűvös kard – Camelot nyomában

Színes, magyarul beszélő amerikai rajzfilm
Rendezte: Frederick Du Chau
Korhatár nélkül megtekinthető!
Ruber, a gátlástalan lovag elhatározza, hogy megszerzi Arthur király varázserejű kardját, az Excaliburt. A gonosz Griffmadár el is rabolja a fegyvert, ám az a Tiltott Rengeteg fölött kihullik karmaiból. Garret, a lovászlegény, Kayley – aki lány létére lovag szeretne lenni – meg a mókás kétfejű sárkány indulnak visszaszerezni a bűvös kardot...
CINEPLEX ODEON, CINEMA CITY, CORVIN FILMPALOTA, FLÓRIÁN, HOLLYWOOD MULTIPLEX, HORIZONT, HUNYADI, KŐBÁNYA, METRÓ, OLIMPIA, UGOCSA
Forgalmazza az InterCom

A kód neve: Merkúr

Színes, feliratos amerikai film
Rendezte: Harold Becker
Főszereplők: Bruce Willis, Alec Baldwin
Csak 16 éven felülieknek!
Bruce Willis új filmje egy rendkívül izgalmas akcióthriller egy fiúról, aki túl sokat tudott és egy férfiról, aki nem értett semmit, de azt tudta, hogy meg kell védenie a fiút...
ÁTRIUM, BÁSTYA, CINEPLEX ODEON, CINEMA CITY, CORVIN FILMPALOTA, FLÓRIÁN, HOLLYWOOD MULTIPLEX, KOSSUTH, OLIMPIA, URÁNIA
Forgalmazza a UIP-Duna Film

2 apának mennyi a fele?

Színes, magyarul beszélő francia filmvígjáték
Rendezte: Patrice Leconte
Főszereplők: Jean-Paul Belmondo, Alain Delon, Vanessa Paradis
14 éven aluliaknak nem ajánlott!
20 évvel ezelőtt Alice édesanyja 2 férfit szeretett egyszerre és valamelyik lett Alice édesapja. Melyikük? Mindkét férfi egyenlő eséllyel indul ebben a kissé furcsa versenyben. A filmből kiderül, hogy apa tényleg csak egy van! Vagy kettő??
BÁSTYA, CINEPLEX ODEON, CINEMA CITY, CORVIN FILMPALOTA, HOLLYWOOD MULTIPLEX, HUNYADI, KOSSUTH
Forgalmazza a Best Hollywood

dolby digital, DTS) Akció! 1 éves 2 személyre szóló állandó belépőt nyerhetsz nyári hűség akciónkban! **A KÓD NEVE: MERKÚR** (am.)** n12, h2, n5, h7, f10. 31-1-ig éjjel 12 is **2 APÁNAK MENNYI A FELE?** (mb.fr.)* f1, h3, n6, f8, h10. 31-1-ig éjjel 12 is **Mr. Magoo** (mb.am.) h11, h1, n4, n6, n8, n10. 31-1-ig éjjel n12 is **Életre halálra** (am.)** 3, f6, n9. 31-1-ig éjjel 11 is **Vad vágyak** (am.)*** este h8, 10 **Az ember, aki túl keveset tudott** (am.)* este 8. 31-1-ig éjjel n11 is **Deep Impact** (am.)* n3 Titanic (mb.am.)* 2 Tekintettel a film hosszúságára helyárak: hétközben 4 óra előtt és keddenként: 490 Ft, 4 óra után és hétvégén: 790 Ft) **Lesz ez még így se!** (am.)* 5 Gyermekek figyelmébe ajánljuk: Hétközben egyes 12 óra előtt kezdődő matiné előadások ára: 250 Ft. **BŰVÖS KARD – CAMELOT NYOMÁBAN** (mb.am.rajzfilm) 11, 1, h6 **Flipper** (mb.am.) n11, n1 **Egértanya** (mb.am.) f11 **Anastasia** (mb.am.rajzfilm) 10, 12

■ CINEMA CITY (Csepel Plaza)
XXI. Rákóczi F. út 154-170. Tel: 425-8111 Helyár: 350-550 Ft **A KÓD NEVE: MERKÚR** (am.)** h1, 3, f6, h8, éjjel 10. 1-2-ig de. f11 is **Mr. Magoo** (mb.am.) 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. 1-2-ig de. 10 is **Életre halálra** (am.)** 30-31-ig és 3-5-ig n1, h3, n6, h8, éjj. n11. 1-2-jg f1, 3, f6, 8, éjj. f11 **Anastasia** (mb.am.rajzfilm) 1-2-ig de. f11 **A BŰVÖS KARD - CAMELOT NYOMÁBAN** (mb.am.rajzfilm) 10, 12, 2, 4, 6 **Deep Impact** (am.)* este h8, n11 **Az ember, aki túl keveset tudott** (am.)* f1, f3, f5, f7, f9, éjjel f11 **Flubber – A szórakozott professzor** (mb.am.) 1-2-ig de. f11 **Vízözön** (am.)** 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. 1-2-ig de. 10 is **2 APÁNAK MENNYI A FELE?** (mb.fr.)* h1, 3, f6, h8, éjjel 10 **A kis hableány** (mb.am.rajzfilm) 1-2-ig de. f11

■ CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA
VIII. Corvin köz 1. Tel:459-5050. http://www.corvin.hu Helyár: 350 –550 Ft, szerdán egész nap 350 Ft. Jegyrendelés + klubkártya info: 459-5050 reggel 9-22 óráig. Nonstop automata jegyrendelés: 459-5055. Internetes info és Magyarországon egyedülálló módon online jegyrendelés: http:// www.corvin.hu Bankkártya-elfogadás az információs pultnál. Kedvezmények: 50%-os kedvezmény a nyugdíjas-mozibérlettel rendelkezőknek minden délelőtt az első előadásokra, 10% kedvezmény a Pesti Est Card tulajdonosoknak hétköznap 16 óráig. Kedvezményes parkolás mozijeggyel a Corvin Parkolóházban, a Futó utcában. Légkondicionált termek, aktív székek a Kordában.
A KÓD NEVE: MERKÚR (am.)** 11, n2, f4, h6, 8, 9, éjjel n11, n12 dolby digital **2 APÁNAK MENNYI A FELE?** (mb.fr.)* 10, 12, f6, f8, f10, éjjel f12 dolby stereo **A BŰVÖS KARD – CAMELOT NYOMÁBAN** (mb.am.rajzfilm) n11, 12, h2, f4, n6, 7 dolby digital **Mr. Magoo** (mb.am.) h11, h1, h3, h5, h7, h9. 30-4-ig éjjel h11 is dolby digital **Életre halálra** (am.)** f11, f4, 6, f9, éjjel 11 dolby digital **Lesz ez még így se** (am.)* h1 dolby stereo **Titanic** (mb.am.)* 2 dolby digital Tekintettel a film hosszúságára a helyár: 790 Ft! **Vízözön** (am.)* este f9, f11 dolby digital Vad vágyak (am.)*** n3 dolby digital **Az élet sója** (am.)* n1 dolby stereo **Malomparádé** (mb.am.)

Jelenet A kód neve: Merk

(mb.am.rajzfilm) 10, 12, f3, f10. 31-1-ig éjjel f12 is d (mb.fr.)* h11, 1, n4, f6, h **ember, aki túl keveset tudo** digital **Vad vágyak** (am.)* reo **Az élet sója** (am.)* f1 **Deep Impact** (am.)* est **donor** (am.)** n5, f7, f11, f2 dts digital **Titar** tel a film hosszúságár **még így se** (am.)* 6 **net** (am.)* h11, n2,

ENTZ Géza Archív

Eltemették Gábor Miklóst

Oidipuszként búcsúzott

A század testének tulajdon alakja és lenyomata, szerepeivel benépesíthetne egy egészen nagy színpadot: középen Hamlet állna, kissé távolabb IV. Henrik, Rómeó, Shylok, Prospero és a többiek – e szavakkal emlékezett *Gábor* Miklósra hétfő délután két órakor a Farkasréti temető ravatalozója előtt *Ruszt* József rendező, mielőtt utolsó útjára kísérték a hetvenkilenc esztendős korában, július 2-án elhunyt, Kossuth-díjas színművészt.

Nemcsak szűkebb, „nagyobb családja" is búcsúzott Gábor Miklóstól. Pályatársak és kortársak, jó barátok és ismerősök, színház- és filmrajongók, idősebbek és fiatalok állták körül virággal borított ravatalát. A fiatal színházi generáció nevében is búcsúzott *Rátóti* Zoltán, a Budapesti Kamaraszínház ifjú színésze, aki soha el nem küldött levelében bevégezetlen életműről, hitről, tehetségről és akaratról beszélt. Aztán mint valami örök üzenet szólalt meg Gábor Miklós mindenki által ismert hangja. Babits Mihály Esti kérdés című verse idézte századunk egyik legnagyobb magyar színészének művészetét. Babits verse a lét értelméről, a muladóságról, éppen azokról a nagy kérdésekről szól, amelyek a leginkább foglalkoztatják a gondolkodó és alkotó embert.

Nemcsak színészként, íróként is „szembenézett" Gábor Miklós a lét értelmével. Hiszen utolsó éveinek nagy részét már az írógép mellett töltötte, vizsgálva önmagát és a világot, számvetést készítve az életéről és a korról, amelyben alkotott. Utolsó szerepében – ma már tudjuk –, Oidipuszként is számvetést készített. A nagyra hivatott ember tragikus hullását értelmezte Gábor Miklós e szerepben a tőle megszokott egyszerűséggel, „valahol Európában", a józsefvárosi színpadon. **(v. b. e.)**

Milyenek a nők?

Cindy Sherman fotói

Mintha arra a kérdésre felelnének Cindy *Sherman* képei, hogy milyenek a nők. Az általános kérdésre csak klisékkel lehet felelni. Olyan klisékkel, amilyeneket a reklámok, filmek, az élet leegyszerűsített pillanatai alakítottak ki bennünk. Eszerint a nők szőkék és szexisek, háziasak, kis kötényük kötőjét hátul ügyesen masnira kötve mosogatnak, máskor démoniak, és éppen egy óceánjáró méretű kosárfajok felől közelítjük meg őket, szokatlanok. Nem riportképek – pedig néha annak látszanak –, nem portrék, jóllehet némelyik annak is megfelelne. Itt semmi sem valóságos, mert minden megrendezett, mégis igazinak hat. Még a kort is meghamisítják a képek, így hol a negyvenes évek nőalakjait látjuk viszont, hol az ötvenes évek divatját vagy a Beatles-idők tupírozott hajú leányait. A

Erősebb hangsúlyokkal

Entz Géza a műemlékvédelmi hivatal élén

Hámori József, a nemzeti kulturális örökség minisztere október 1-jei hatállyal – *Kalmár* Péter utódaként – *Entz* Gézát nevezi ki az Országos Műemlékvédelmi Hivatal (OMVH) élére – közölte a tárca sajtóirodája. Kalmár Péter 1994-ben kapott megbízást a hivatal vezetésére, ekkor szocialista párti országgyűlési mandátumáról mondott le. A korábbi híradások Entz Géza nevét mint a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának műemlékvédelmet felügyelő helyettes államtitkáráét említették. A *Magyar Nemzet* úgy értesült, hogy *Visy* Zsolt régészprofesszor, a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem dékánja tölti majd be a helyettes-államtitkári posztot.

Entz Géza 1949-ben Kolozsvárott született. Tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végezte, történelem–művészettörténet szakon diplomázott. 1990-ig a Magyar Tudományos Akadémia művészettörténeti kutatócsoportjának munkatársa, 1989-től egy éven át a nemzeti és etnikai kisebbségi titkárságon dolgozott. Entz Géza 1990–1992-ben a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára, a Tudománypolitikai Kollégium alelnöke volt. 1992 és 1994 között címzetes államtitkár, a Határon Túli Magyarok Hivatalának elnöke.

A napokban lapunknak nyilatkozva Entz Géza elmondta, hogy az új minisztérium erősebben hangsúlyozza majd, hogy a műemlékvédelem intézményeinek a kulturális szempontból értékes, épített környezetet nemcsak védeniük kell, hanem gondozniuk is. A törvény a műemlék épület tulajdonosára, illetve fenntartójára többletfeladatot ró. Az ehhez szükséges források kielégítő szintre emelése érdekében akarja létrehozni a kormány a Műemlékvédelmi Alapot. Ennek első lépésként feltehetően a személyi jövedelemadóból származó, körülbelül 2,5 milliárd forint jöhet számításba. Ennél persze lényegesen több pénzre van szükség, ezért biztosítani kell, hogy az alapnak rendszeres forrása legyen, közölte az akkor még helyettesállamtitkár-jelölt Entz Géza.

Entz Géza, az új elnök MAGYAR NEMZET-ARCHÍV

A műemlékvédelem területén nemcsak személyi változásokat határozott el az új kormány. A legfontosabb átszervezés, hogy a műemlékvédelmet ezentúl a Nemzeti és Kulturális Örökség Minisztériuma felügyeli. A nemzetközi konferenciákon többször nehézséget okozott, hogy Magyarországon egyedülálló módon nem a kultusztárcához, hanem a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumhoz tartozott az épített kulturális örökség védelme. *Pröhle* Gergely, a kultusztárca közigazgatási államtitkára a korábbi évtizedek gyakorlatát azzal magyarázta, hogy így lehetett a műemlékek okozta „akadályt" eltávolítani a szocialista építőipar elől.

Valószínűleg változás várható az idén január elseje óta hatályban lévő műemlékvédelmi törvényben is. A jogszabály ugyanis azt írja elő, hogy az OMVH-hoz tartozó Műemlékfelügyeleti Igazgatóság adja ki a műemlékek esetében az építési engedélyt. E szabályozás következtében a művelődési tárca felügyelete alá tartozó műemlékvédelmi hatóság építési hatósági feladatokat is ellát. Ezt az ellentmondást rendezhetné az állami építési hivatal felállítása. **(rosdy)**

Magyarok Normandiában

Franciaországban a honfoglalók kincseinek vándorkiállítása

NAPLÓ

AZ ERDÉLYI SZÁSZOK kulturális öröksége címmel nyílik meg kiállítás ma délután fél négykor az Országos Műemlékvédelmi Hivatalban (Budapest I., Táncsics Mihály u. 1.).

A SZENVEDÉLY című film, Fehér György rendező munkája a Brüsszelben megrendezett Aranykor elnevezésű fesztiválon forgalmazási támogatási díjat kapott. A kétszázötvenezer belga frank annak a forgalmazónak jár, aki 12 hónapon belül megszerzi a film belgiumi forgalmazási jogát, valamint vállalja, hogy legalább egy vallon vagy flamand feliratos kópiát be is mutat Belgiumban.

ÉLETMŰKALAUZ címmel irodalmi könyvsorozat kiadását kezdte meg a horpácsi Mikszáth Kiadó. A sorozat első kötete nem is lehetett más, mint a Mikszáth Kálmán műveiből és a Mikszáth Kálmánról készült művekből összeállított válogatás, Fábri Anna szerkesztésében. A következő kötetek Gárdonyi, Jókai, Vörösmarty, Madách, Szilágyi Domokos és Baka István életművét mutatják be.

BATTONYÁN hétfőn magyarországi és romániai szlovák, román és szerb fiatalok részvételével megnyílt a kilencedik alkalommal szervezett, egyhetes dél-alföldi nemzetiségi tábor, amely a néptáncos és a népzenei hagyományőrzést, valamint az anyanyelvápolást szolgálja.

A KODÁLY ZOLTÁN által kidolgozott, s világszerte elismert zenei írás-olvasás megtanítása, illetve magasabb szintre emelése lesz a központi célja a hétfőn Esztergomban megnyílt, s két hétig tartó Dunakanyar

ZÖLD HÍREK

A TÖMEGKÖZLEKEDÉS ismét javulóban van az Egyesült Államokban. 1997-ben 2,8 százalékkal több – összesen nyolcmilliárd – utazást bonyolítottak le, mint 1996-ban. A javulás egyaránt jellemző a vasútra, a gyorsvillamosokra, az autóbuszokra és egyenes arányban áll a tömegközlekedésre fordított állami pénzekkel.

AZ ALTER nevű program célja, hogy környezetbaráttá tegye a belvárosok közlekedését. A programba Athén, Barcelona, Firenze, Lisszabon Oxford és Stockholm kapcsolódott be, vezetőik megállapodtak abban, hogy városaik legsűrűbben lakott részein csak a legkorszerűbb környezetvédelmi előírásoknak megfelelő járművek közlekedését engedik meg.

A KŐOLAJ UTÁN a kávé a világ legkeresettebb terméke Az új termesztési eljárások a környezetkárosításban sem maradnak le az olajipartól. Az új technológiáknak köszönhetően a közép-amerikai ültetvényeken nő a nitrogénműtrágya-felhasználás, és erősen fogyatkoznak az erdők.

AZ ANTARKTISZ nem volt mindig jég alatt, ezt bizonyítják a legújabban megtalált kovamoszat-maradványok. Amerikai és svéd tudósok közös kutatásaik, valamint a Ross-tengerben talált mikroszkopikus maradványok alapján mintegy 600 ezer évvel ezelőttre teszik azt a kort, amikor nem borította jég az ötödik kontinens nyugati felét.

A LÉLEGZET július–augusztusi kettős száma a helyi energiatermeléssel és az energiahatékonysággal foglalkozik. A Levegő munkacsoport lapja a 4-es metróról és az M0-s autópálya elleni tiltakozásokról is ír, valamint kerékpáros híreket kö-

Katasztrófákat okoz az általános felmelegedés

A károk a mezőgazdaságot sújtják

Februári tavasz, júliusi ősz – felbolydult időjárás. Egyes vidékeket aszály sújt, másokat özönvíz jellegű esőzés, áradás. Emberemlékezet óta nem tapasztalt jelenségeknek vagyunk tanúi világszerte. E szokatlan, már-már az elviselhetetlenség határát súroló változások hátterében földünk éghajlatának megváltozása, az általános felmelegedés áll. Nemrégen még a távoli jövő veszélyeként emlegették a hozzá kapcsolódó folyamatokat. Mára azonban tények, előrenyomuló sivatagok, olvadó gleccserek, az Antarktiszról leszakadó jégtáblák, az óceáni áramlások váratlan fordulatai bizonyítják, hogy jelenbe fordult a jövő idő. Mindennek hatása van az élővilágra, a világgazdaságra, nem utolsósorban pedig az emberek egészségére.

Az általános, vagy divatosabb kifejezéssel élve globális felmelegedés hatása alól ma már egyetlen földrész, egyetlen ország sem vonhatja ki magát. Az Antarktisz ugyan messze van, de visszahúzódnak a szomszédos Ausztria gleccserei is, a sivatagok térhódítása nemcsak Afrikát sújtja, hanem Indonézián kívül Európát, s a mi alföldi térségeinket is.

Glóbuszunk, s így a Kárpát-medence éghajlata többször is változott a föld története folyamán. Tudósok szerint az elmúlt tízezer év, az utolsó jégkorszak óta állandósult a folyamat. Akár természetes jelenségnek is tekinthetnénk mindezt, ha ezek a folyamatok nem oly gyorsan és nem oly hihetetlen mértékben követnék egymást, mint napjainkban. Tudományos vizsgálatok bizonyítják, hogy a természet általában két évezredet [illegible] hogy az élővilág ki-

ségi kultúráink életfeltételei nem lesznek adottak. A búzának túl meleg és száraz, a kukoricának szintén túl száraz lesz a klíma. S noha az egyéves növényi kultúrák lehetővé teszik a gyors váltást, az mégsem képzelhető el hatalmas áldozatok nélkül."

De nemcsak a mezőgazdaság, az élővilág egésze is megszenvedi az éghajlat módosulá-

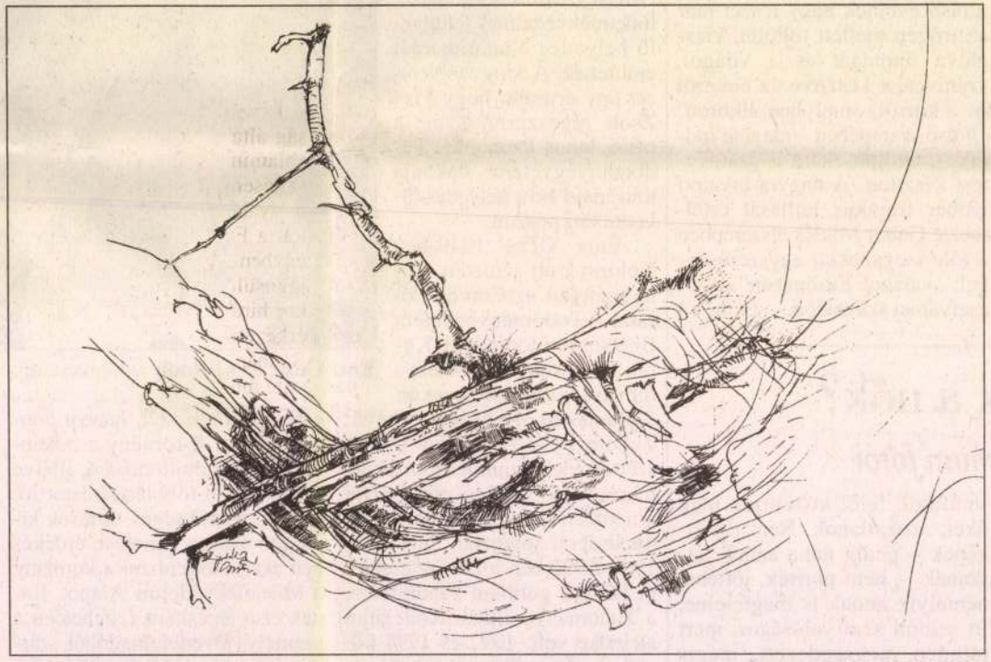

LIPTÁK GYÖRGY RAJZA

sát. Olyan ritka értékű, reliktum növények tűnhetnek el hazánkból, amelyek évezredek óta érintetlenül őrzik a jégkorszaki állapotokat, például Ócsa térségében vagy a Hanságban és a soha be nem erdősült sziklagyepeken. Eltűnésükkel nemcsak a hazai flóra lenne szegényebb, hiányukkal súlyo[illegible]

bocsátása. Közülük a leggyakoribb a szén-dioxid, amely a kétszáz évvel ezelőttihez képest harminc százalékkal nagyobb mennyiségben van a légkörben. Sajnos mindezek ellenére sem hozott áttörést a Rio de Janeiróban 1992-ben aláírt éghajlatváltozási keretegyezmény, amelyben a vezető nagyhatalmak megállapodtak az 1990 és 2000 közötti időszak szén-dioxid-kibocsátásának korlátozásáról. Az OECD-országokban 1996-ig nemhogy csökkent volna, hanem 7,8 százalékkal emelkedett is e vezető üvegházgáz kibocsátása. Az elmúlt évben Kiotóban kísérelték meg jelentősen csökkenteni a szén-dioxid-kibocsátást, ám ezt nem-

rek szerint ez nem okoz gondot, a megvalósítás nehézségeit jól jellemzi az a meglehetősen éles vita, amely a kormányzat és a környezetvédők között, sőt még környezetvédő szervezeteken belül is zajlott. A polémia lényege, hogy a civil szervezetek többsége szerint ez a vállalás nem jelent igazi csökkentést, mivel a nagy ipari kibocsátók többsége leállt, és a szén-dioxid-szennyezés mértéke amúgy is mérséklődött. A „frontvonal" túloldalán állók szerint ez az álláspont, amellett, hogy csak részben igaz, gyengítené helyzetünket a várhatóan bekövetkező fellendüléskor.

Miközben itthon és a világban folyt a vita, mintha mindenki megfeledkezett volna a

Az emberek egészségére gyakorolt hatásáról azonban még közvetett becslések is alig vannak.

Három súlyos, korábban visszaszorított betegség „feltámadása" azonban figyelmeztet. A malária, a trópusi náthaláz és a sárgaláz megjelent korábban fertőzésmentes latin-amerikai, afrikai és ázsiai területeken is. Az éghajlatváltozás érezteti hatását a fejlettebb országokban. Amerikai és európai háziorvosok figyelmeztetnek arra, hogy a hőhullámok több ezer, főleg idős ember halálát okozták. A japán Környezettanulmányok Nemzeti Intézete ezért az egészséget veszélyeztető jelenségnek nyilvánította az általános felmelegedést.

Ha a kiotói konferencia nem is váltotta be a hozzá fűzött reményeket, újabb lendületet adott a takarékos energiagazdálkodási törekvéseknek. A világ több térségében léteznek már ilyen technológiák, elterjedésük azonban, a fejlett ipari országok ellenállása miatt, számos akadályba ütközik. A technológiai transzfer korunk egyik legégetőbb, megoldandó kérdése. Ugyanakkor ez az a terület, ahol – például a megújuló energiaforrások hasznosításával – a fejlődő országok is tudnak tenni valamit a légkör védelméért. Kiváló példa erre India, ahol széles körben hasznosítják a biogázt, vagy a fejlett országok közül Ausztria, amely Európában a második helyen áll a napelemek használatában.

Magyarország e téren sajnos hátul kullog a nemzetek sorában, jóllehet mi is rendelkezünk megújuló energiaforrásokkal, de még az itthon gyártott biobriketet is külföldre szállítjuk, ahe-

Muszáj ma Hunniában Herkulesnek lenni!

Bessenyei Ferencen nyolcvanévesen sem fognak semminemű vasfogak

„Sok senki, gnóm, nyavalyás, talmi,
Jó lesz egy kis hódolás és csönd:
Így nem fogok sohse meghalni."
(Ady Endre: A muszáj Herkules)

Köd van; a Kiskunság csontig vetkőzött akácai, nyárai és nyírei fehér koralltelepként derengenek benne, a földút pedig, amelyre rátérünk, jégbordásan alattomos és beláthatatlan. Régi tanyák maradoznak el, és az embernek az jut róluk eszébe: mi lenne, ha sokan vonulnának ide vissza az egyre tűrhetetlenebb városokból, ráhangolódván azokra az erőfeszítésekre, amelyekkel nemzedékek kapaszkodtak meg itt egy-egy darab földön, esténként azzal az egészséges fáradtsággal nézvén körül, amely az igazi megfrissülés legjobb medicinája. Továbbpörgetni e korszakos gondolatot azonban nincs idő, mert lám, egy szép tanya épületegyüttese tűnik elő a hullámzó ködből, s egy jól ismert, öblös bariton zendül meg ekképpen: – Hát kellett ez nektek?! Egy darabban vagytok még? No, Isten hozott benneteket, kerüljetek beljebb!

Bessenyei Ferenc (akárcsak névrokona, a jeles testőríró, Bessenyei György cselekedte volt sok-sok évvel ezelőtt) ide húzódott (menekült?) vissza, a kun pusztára, a lovakkal való foglalatosság és az életben maradás célzatával. A hang, az erő, a lendület, a szenvedély mit sem változott. A művész egy hónappal nyolcvanadik születésnapja előtt így beszél a Magyar Nemzet olvasóihoz:

– Ötven évig napi húszórás készenlétben élve, estéről estére úgy kellett „meghalnom", hogy az *tökéletes* legyen! Én ezek után nem tudok, nem óhajtok epizodista lenni, amolyan csetlő-botló buffó, aki nevetést csikar ki az emberekből, nem vagyok hajlandó *Dózsát, Bánkot, Othellót, Galileit, Kossuthot, Széchenyit* és a többieket elárulni! Annyira nem kell a pénz... Persze a szirénhangok mindent „igazolnak": erre van vevő! Az igazság azonban ennyi: nincs más!

– *Egressy Gábor már a múlt században megmondta: a színház – az állam által elhanyagoltatván – szellemi, erkölcsi, lelki táplálék helyett dögvészt hoz a társadalomra!*

– Egy nemzet az élethez való jogát a kultúrájából meríti, amely minél erősebb, annál gyengébb. Ami sosem támadó, de mindig táplál, sosem sorvaszt. Szavak rémlenek fel most előttem, melyeket Dózsa által mondottam ki sokszor: *ez az ország a miénk!* Az elmúlt évtizedekben *élhetetlen életet* kényszerítettek ránk! Mindent, ami lelki tápot, tartást jelentett, lehazudtak, bemocskoltak, oly nemzedékeket szabadítván rá az országra, amelyeknek senki nem adott semmi olyat, amiből emberré építhették volna magukat. *Arisztophanészt* volt egy jó kifejezése erre a „harminc zsarnok korában", amely Periklész halála után sújtott le Athénra: democsokrácia.

Bessenyei Ferenc: Senkit nem akarok elárulni...

HAVRAN ZOLTÁN FELVÉTELE

– *Most odáig jutottunk, hogy állam, az van – de nemzet nincs!*

– Ismétlem: az életem ötven éve napi húszórás készenlétben telt, azon szellemi energiák összegyűjtésében, sűrítésében, majd kisugárzásában, amelyekre égető szükség és igény volt. Mint tudjuk, a pálma teher alatt nő igazán. És az akkori szellemi vezetők nagyszerűek voltak! Nagy-nagy szerencsém volt, hogy *Németh* Lászlóval, *Illyés* Gyulával és a színház „csúcsembereivel" dolgozhattam együtt. Szép volt, nagyszerű volt. Egy új Nemzeti Színház új jogot jelenthet számunkra az élethez, és mi végig ezen munkálkodtunk. Csakhogy... jelenleg egyszerűen nincs tisztikara! Most az olyan minőségű gárdára gondolok, amelyik egy *Gellért*, egy *Várkonyi*, egy *Apáthy* és egy *Nádasdy* fémjelzett.

– Az sem új gondolat, hogy a nézőtéren Jágók ülnek. Csak a jelenség elviselhetetlen változatlanul. Merthogy aktuális. Ez a „művészet" kiszakította az emberbabából a kócot. És csak azt mutatja fel, ami formátlan, szennyes és gyanús. Aki színházzal foglalkozik, annak naponta bele kéne olvasnia *Latinovits* Zoltán írásaiba. Amit a boldogtalan elidegenedésről írt például. Valóban nem lehetett (lehet) tudni igazán; mi ezzel az antistílussal a szándék? Nem teljes emberek művelik, valami másról van szó, mint művészetről. Mert a művészet – ma és minden korban – kis győzelem a halálon, oly élmény, ami örömet és erőt csepegtet belénk, emberméltóságot nyújt!

Erre utal a mai „muszáj Herkulesség", amiről Ady beszél. Az emberábrázolás akkor jó, ha pontos. Pontos! Egy színésznek nincs joga elidegenedést szuggerálni, homályt hinteni a színpadról. Ma, sajnos, lassan már csak a sátán prófétájaként lehet sikert elérni! Amúgy... jól vagyok, köszönöm. Itt vannak a lovaim. Itt van körül az erdő és a puszta minden gyönyörűsége. Élek. És amíg élek, reménykedem...

Muszáj... gondolkodik az ember hazafelé, ismét a ködbe fúródva... de mennyire muszáj itt Hunniában Herkulesnek lenni a magyar mítoszba kapaszkodva, erősen megvetve a lábunkat, de nem látványos pofonokat osztogatva, s idétlen „harchelyzetekbe" keveredve, (mint a legújabb olcsó filmsorozat főhőse), hanem csendes, makacs méltósággal.

Élhető életet akarunk! Pontosan azt, amit 1945 februárjában, a romok alól előkászálódva akkori legjobbjaink akartak. Szétbontani a hazugságok szövedékét. Tisztázni alapvető fogalmakat, mint egykor az enciklopédisták. Ledönteni a képmutatás és szolgalelkűség bálványait. Eloszlatni az agyvelőkből a butítás aljas mérges gázait, a hamis erkölcsi értékrend kancsalságát. Egy önnön nagyjaitól elmaradt, alávaló módon elmarasztalt népet felemelni. És bár – Adyval szólva *„dőltünkre Tökmag Jankók lesnek... meg kell maradnunk Herkulesnek!"*

Baróti Szabolcs

Vészhelyzetben a hivatal tilthat, sőt kisajátíthat

A műemlékvédelemből az akarat hiányzott

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal élére – mint arról hónapokkal korábban beszámoltunk – új elnök került: dr. *Entz* Géza, aki műtörténészi végzettségével és államigazgatási gyakorlatával szakembernek számít ezen a területen. A kormányváltás óta Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium átalakítása miatt a műemlékvédelem a kulturális tárcához tartozik. Vajon milyen szempontok szerint szervezi munkáját az elnök – tettük föl a kérdést Entz Gézának az Országos Műemlékvédelmi Hivatalban.

– Az a tény, hogy a műemlékvédelem a kulturális tárcához került, mindenképpen hasznos lehet a számunkra – mondta az elnök –, mivel a kormány eltökélt szándéka – és ezt a költségvetés láthatóan alátámasztja –, hogy kiszabadítsa a kultúrát a „maradványelv kalodájából", amely több évtizede osztályrésze. A kultúrát stratégiai ágazatnak tekinti, és a lehetőség mértékéig ehhez rendeli az anyagi támogatást is. A hatás persze csak hosszú évek múltán fog jelentkezni, de a megfelelő indítás már megtörtént.

– *Mit jelent ez a műemlékvédelem számára?*

– Pontos adatokat még nem tudok mondani, de már első ránézésre is legalább ötven százalékkal megnőtt a támogatások és célprogramok összege. Gondolok itt a millenniumi, az egyházi támogatásokra és a nemzeti kulturális örökség alapprogramjára, amelyre önmagában is 3,1 milliárd forintot szántak. E támogatások jelentős részét műemlékvédelmi célokra lehet fordítani. Támogatás tehát van, kérdés, hogy ezt a pénzt milyen programokra fogják majd költeni. A veszélyt szerintem a programok minősége rejti... Sok esetben ugyanis nincsenek megalapozva, nem gondolják végig őket, a költségeket hozzávetőlegesen állapítják meg, a megvalósítás követhetetlen, az eredmény értékelhetetlen. Röviden: a helyzet katasztrofális. Eddig sem a pénzhiány okozta a gondot, hanem a munka színvonala. A műemlékes munkatársak felkészültsége jó, legfeljebb közgazdasági szemléletük hiányzik vagy a menedzselési ismereteket kell elsajátítaniuk. Az a tény, hogy a műemlékvédelem a környezetvédelmi felügyelettől a kulturális tárcához került, önmagában csak annyit jelent, hogy egyik rossz intézményrendszertől a másikhoz helyezték. Fontos, hogy a politikai akarat gyökeresen új irányba fordult. Kedvezőtlen lehet viszont, hogy *az építésügyi és a műemléki felügyelet két különböző tárcához tartozik*. Ez gondot okozhat a későbbiekben. Éppen ezért nagyon fontosnak tartom a kormányzati munkában azt az új követelményt, hogy senki se ragadjon le a saját ágazatában, vagyis hogy a minisztériumok ne csupán a saját ágazati érdekeiket képviseljék. Az uniós csatlakozás követelményei ugyanis komplex fejlesztési programokat igényelnek, s ezeket csak komplex, tehát nem ágazati szemlélettel lehet megvalósítani.

– *Hogyan lehet ezt érvényre juttatni?*

– Az eltökélt politika sok mindent meg tud valósítani. Az előző kormányzati ciklusokban azért nem történt semmi ezen a téren, mert a politikának nem volt sem energiája, sem ideje erre. A kormány 1994 után nem is akarta a változást. Alapvetően azokra a lobbykra támaszkodott, amelyek a polgári átalakulásban ellenérdekeltek voltak. Mi sem jelzi ezt jobban, mint az a tény, hogy *az eddigi Phare-támogatás felét – vagyis félmilliárd ECU-t – mind a mai napig nem használtuk föl.*

Entz Géza: Van törvény, de nincs végrehajtása

VAJDA JÓZSEF FELVÉTELE

– *Ugyanakkor mindig azt hallottuk, hogy nincsen pénz a műemlékvédelemre.*

– Nem a pénz hiányzott, hanem az akarat. Az érdekeltség és a kellő szakmai megfontolás. Az uniós fejlesztési forrásoknak az a céljuk, hogy széles polgári középréteg kialakulását segítsék. Ez az a társadalmi réteg, amely a műemlékvédelemnek is bázisa lehet. A műemlékek sorsa szorosan összefügg a turizmussal, a környezetvédelemmel, vagyis a területek és a feladatok is összefüggnek egymással. Az a tény, hogy mindegyik más és más felügyelet alá tartozik, csak másodlagos szempont lehet.

– *Milyen határozott intézkedéseket tervez?*

– A műemlékvédelem intézményrendszerét mindeddig a szabályozatlanság jellemezte. Ezt mutatta az is, hogy a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumban nem volt gazdája. Márpedig az olyan hierarchikus rendben, amilyen a közigazgatás, ha csak egyetlen szint is hiányzik, az egész működésképtelenné válik. S itt mindjárt a *legfelső* szint hiányzott. Ezt még megtetézte a kormány szakmai és politikai érdektelensége, valamint az a tény, hogy a műemlékvédelmi intézményrendszer működési és jogi keretei hozzávetőlegesek. Hiányoznak a megfelelő statútumok, az ügyrend, a folyamatok pedig valamiféle paternalisztikus formában zajanak. Ez így nem felel meg az európai normáknak, vagyis meg kell teremteni azokat a jogszabályi kereteket, amelyekkel a műemlékvédelem működőképessé válhat.

– *Hosszas előkészítés után a műemléki törvény végre napvilágot látott.*

– Van törvény, de nincs végrehajtása.

– *A műemlékvédelmi törvényt jónak találja?*

– Nem. Több tekintetben is módosításra szorul. S annak a gyakorlatnak is véget kell vetni, hogy hozunk egy törvényt, és „oldjátok meg a többit". A törvény megalkotásakor az életből kellene kiindulni, ez a szokás nálunk még nemigen érvényesül. Sok minden belekerült a törvénybe, ami valójában a szervezési és működési szabályzatba tartozik. Más intézkedéseknek pedig inkább egy tanulmány részét kellene képezniük. Sok a törvényben a tévedés. Persze, van benne sok jó is.

– *Akkor tehát hol kezdik?*

– Legelőször létre kell hozni a műemlékvédelem működőképes intézményrendszerét. Világosan meg kell fogalmazni, hogy melyek az állam feladatai. Valójában ezt a kérdést nemigen szokták föltenni. Ebből kiindulva meg kell határozni azokat a funkciókat, amelyeket az állam intézményrendszerének feladata megvalósítani. A funkciók ismeretében meghatározhatjuk a struktúrát, a struktúrák alapján pedig megfogalmazhatók a jogszabályok.

– *Mennyi időbe telik mindez?*

– A kormányzati intézkedéseket egyetlen év alatt kell meghozni, hogy a 2000-es költségvetés már az új intézményrendszert finanszírozza. Ha ez nem történik meg, akkor a '98-ban választott kormányzat már nem tudja megcsinálni. Ez tehát taktikai szempont. A stratégiai pedig, hogy a műemlékállomány egészének csak ily módon lehet gazdája az állam. Ha ugyanis nem gazdája, és nincs tisztában a feladatával, jönnek a befektetők, és azt is lerombolják, ami még megmaradt. Ez pedig ugyancsak csorbítaná a sokat emlegetett eurokompatibilitásunkat. Intellektuálisan nem átláthatatlan feladat ez. Természetesen mindezt a szakma legteljesebb részvételével szeretnénk megvalósítani.

– *Mi lesz az első lépés?*

– Elsőként az intézményi statútumokat kell megfogalmazni. Hónapok óta együtt dolgozunk a kulturális minisztériummal. Remélem, hogy a szükséges döntések még ez év első felében megszületnek. Ugyancsak együttműködtünk a vidékfejlesztési minisztériummal. Az elemzéseken már túl vagyunk, az alternatívákat fölrajzoltuk.

– *Azt hallani, hogy a jövőben az Országos Műemlékvédelmi Hivataltól elkerül a hatósági jogkör, erre külön intézményt fognak létrehozni. Azt is rebesgetik, hogy ezt a lépést éppen az új elnök szorgalmazza, jóllehet ezáltal csökken az intézmény hatásköre.*

– Ez nem így lesz. Az építési engedélyeket a lajstromozott műemlékek esetében 1992 óta az Országos Műemlékvédelmi Hivatal adja ki. Ez megbontja az építésügyi hatósági jogkör rendszerét, és közigazgatásilag nem is indokolt. De nem ez a mi bajunk, hanem az, hogy ennek következtében olyan feladatokat kell ellátnunk, ami idegen a műemlékvédelmi feladatkörtől. A műemléki hatósági és szakhatósági jogkört természetesen továbbra is kézben tartjuk, mégpedig az eddigieknél sokkal erősebben. Igaz, hogy *mindenáron* meg akarunk szabadulni a hatósági feladatoktól, de nem *bármi* áron. Amennyiben létrejön a megfelelő országos építési hatóság, lehetőség lesz arra, hogy ez az áldatlan helyzet megszűnjék, és a műemléki szakemberek a műemléki feladatokra tudnak koncentrálni.

– *Ha tehát valaki – mondjuk – fürdőszobát akar létesíteni egy műemléki házban, a tervekkel ezentúl nem a műemléki hivatalt kell megkeresnie, hanem az új országos építési hatóságot? Ott fogják felülvizsgálni a terveket?*

– Ezáltal a műemlékvédelmi hivatal feladatai „szakmaibbakká" válhatnak. Sokan attól félnek, ha elkerül tőlünk ez a jogkör, az emberek elveszítik a munkájukat. Erről szó sincs. A hivatal megmarad műemléki hatóságnak és szakhatóságnak, szakmai álláspontját továbbra is érvényre juttatja. *Vészhelyzetben a műemléki hivatal tilthat, sőt kisajátíthat.* Ez a jogkör tehát az intézmény kezében marad. Ugyanakkor az új hivatalban építészek dolgoznak majd, vagyis olyanok, akik megfelelő képességgel rendelkeznek és el tudják bírálni a terveket. Ilyen formában a műemlékvédelmi hivatal a szakmai és a tudományos tevékenységre koncentrálhat. Bőven vannak ezen a téren is elmaradt feladataink. Új és tartós alapokra kell helyezni például a topográfiai kutatásokat. Szeretnénk fölszámolni a gyűjtemények siralmas állapotát. Olyan közgyűjtemények ezek, amelyek a műemléki munka alapját képezik, tehát kötelességünk, hogy rendben tartsuk őket, ugyanakkor (végre) fejlesztésükről is gondoskodni kellene. És nem utolsósorban megfelelő munkakörülményeket teremteni kutatóik számára, mert enélkül nem lehet elmélyült tudományos munkát végezni.

Fekete Judit

NAPLÓ

KÖRNER TAMÁS a jövőben a Budapesti Fesztiválzenekar művészi munkájának tervezését, koordinálását, valamint impresszálását irányítja. Az együttessel kapcsolatos adminisztratív és pénzügyi teendők ellátásával a jövőben ügyvezető igazgatót bíznak meg. Személyéről pályázat útján döntenek.

VÖRÖS JENŐ festőművész kiállítása január 10-én nyílik meg a Pesti Vigadó Panorámafolyosó Galériájában (Budapest V., Vigadó tér 2.)

VERSEGHY FERENC tanulmányait jelentetette meg a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Könyvtár. Ez az ötödik azóta, hogy több mint negyedszázada megkezdődött Szolnokon a Verseghy-műhely munkája. Az In memoraim Verseghy Ferenc 5. című, Gácsi Mihály linómetszetével díszített kötet a legutóbbi, a polihisztorral foglalkozó tudományos ülésen elhangzott előadásokat tartalmazza.

MANYÁK MARIOLA festőművésznő tárlata január 11-én nyílik meg a Művészetbarátok Galériájában (Budapest VII., István u. 42.)

ÉVSZAKOK címmel Bak Péter Róbert és Heil Edit közös tárlata nyílik meg 13-án a Nagy Balogh János kiállítóteremben (Budapest XIX., Templom tér)

ROMAN KALARUS plakátkiállítása látható a budapesti Lengyel Intézetben (VI., Nagymező u. 15.) január 14-én, csütörtök este hat órától.

FELVIDÉKI népviseleti babákból nyílik meg kiállítás január 14-én a Magyarok Világszövetsége rendezésében a Magyarok Házában (Budapest V., Semmelweis u. 1–3.) január 14-én. A tárlaton tizenegy szlovákiai magyar tájegység huszonnégy népviseletét mutatják be.

CIRÓGATÁS, a '90-es évek festészete címmel Christian Ludwig Attersee tárlata látható január 15-től a Szépművészeti Múzeumban.

A PÁZMÁNY PÉTER Katolikus Egyetem, amelynek központja Budapesten, a Szentkirályi utca 28.-ban található, Piliscsabán működő Bölcsészettudományi Karát Makovecz Imre tervei alapján bővíti, tudtuk meg Varrók Bélánétól, az oktatási intézmény gazdasági igazgatójától.

Költözik az Akadémiai Kiadó

Bővülés, nem leépülés

A tervek szerint már a jövő hét végén új helyre költözik az Akadémiai Kiadó szerkesztősége. A jelenlegi, Prielle Kornélia utcai épület ugyanis már szűk a bővülő cégnek. Ezért a holland többségi tulajdonos a közelben üzemépületet bérelt, mely a felújítások után a kiadó új otthona lesz. Így a költözés után megürülő jelenlegi telephelyen szabadabban terjeszkedhet a szintén a holland tulajdonban lévő Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, mely a jogi CD-ROM-ok kiadására szakosodott Kerszövöt is megvásárolta.

Sós Péter János, az Akadémiai Kiadó ügyvezető igazgatója elmondta, a költözéssel jobb körülmények közé kerülnek a munkatársak, hisz a rendelkezésükre álló alapterület másfélszeresére növekszik. Ez pedig egyértelműen a bővülés, és nem a visszafejlesztés jele.

A kiadó háza tájáról származó hír az is, hogy bizonytalan időre bezárt a Budapest belvárosában található Magiszter könyvesbolt, mely az Akadémiai Kiadó utolsó márkaboltja volt. **(h. k.)**

A keresetemelkedés 23 milliárd forint

Az Oktatási Minisztérium közleménye

Tekintettel arra, hogy a közoktatási intézményekben a napokban zajlanak a közalkalmazottak átsorolásai, az Oktatási Minisztérium – az intézmények és a fenntartók közötti későbbi viták elkerülése érdekében – fontosnak tartja az alábbi tájékoztatást:

A pedagógus munkakörben foglalkoztatott közalkalmazottak esetében a költségvetési törvény tartalmazza mind a megfelelő jogi, mind a finanszírozási garanciákat. Ez azt jelenti, hogy a megemelt közoktatási normatívák elegendő fedezetet nyújtanak 16+3 százalékos bérfejlesztés végrehajtására, a közalkalmazotti törvény módosítása pedig egyértelműen rendezi az illetményemelés jogi hátterét.

A technikai dolgozók esetében a költségvetési törvény a többi közalkalmazotti területtel megegyező illetményemelkedést irányoz elő (11 százalék), melynek fedezete az emelt közoktatási normatívákban szintén biztosított.

Az oktatási miniszter a nem önkormányzati fenntartású iskolák, óvodák fenntartóihoz (egyházak, minisztériumi fenntartású intézmények) levélben fordult, jelezve, hogy bár a törvényi garanciák ezen intézményekben foglalkoztatottakra nem minden esetben vonatkoztathatók, a bérfejlesztéshez szükséges fedezet mind az ott dolgozó pedagógusok, mind a technikai dolgozók illetményének rendezéséhez rendelkezésre áll. Ez azt jelenti, hogy ezekben az intézményekben is biztosított a béremelés lehetősége.

A Pénzügyminisztérium és az Oktatási Minisztérium még a költségvetési törvény elfogadása előtt, 1998 novemberében közleményben reagált azokra az aggályokra, melyek a szükséges fedezet létét kérdőjelezték meg. A nyilatkozat egyes elemeit ezért szükségesnek tartjuk megismételni.

Az 1999. évi költségvetési törvényben 59 milliárd forinttal nő a helyi önkormányzatok költségvetési kapcsolatokból származó forrásainak (állami támogatások és átengedett szja együttes) összege, amiből 46,5 milliárd forint az átlagkeresetek növekedését szolgálja. Ezen belül – a közoktatási célú normatív állami hozzájárulások és támogatások növekményéből – 28 milliárd forint az ágazatban megvalósítandó bérfejlesztés fedezete. A pedagógusok keresetemelkedése mindezeken belül 23 milliárd forintba kerül.

A Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) tiltakozó akciók szervezését fontolgatja, mert álláspontjuk szerint a költségvetési törvény az iskolákban dolgozó nem pedagógus közalkalmazottak számára semmilyen béremelést nem garantál – tájékoztatta az érdekképviselet főtitkára az MTI-t. *Borbáth* Gábor közölte: a szakszervezet iskolai techikai dolgozókat tömörítő tagozata jövő hét szerdán dönt a konkrét lépésekről. Először valószínűleg csak aláírásgyűjtést tartanak tiltakozásuk kifejezésére, de elképzelhető az is, hogy „tavasszal felmérik az érintettek sztrájkészségét is".

A kormány és az oktatási tárca vezetői ősszel még az oktatásban dolgozók béremelésére tettek ígéretet, azonban a költségvetés már csak a pedagógusok béremelését tartalmazza. Az iskolákban dolgozó technikai dolgozók és adminisztrátorok bérének növekedését az önkormányzatokkal folytatandó helyi alkuk tárgyává teszik.

A szakszervezet sérelmezi azt is, hogy a bérgaranciákra vonatkozó javaslataikat a kormány nem fogadta el.

A PSZ vezetője azt sem tartotta kizártnak, hogy az akciókhoz a pedagógusok is csatlakoznak, ugyanis hosszú távon az ő béremelésük sem garantált.

Az önkormányzati bevételek növekedése

	1998 (Mrd Ft)	1999 (Mrd Ft)
Közoktatási normatívák	186	217
Állami támogatás + átengedett szja	589	648
Önkormányzati teljes bevétel	1185	1404

Majd ötszáz versszak az öldöklés iszonyáról

Magyar hadi krónika a XVIII. századból

A tudományos életben és a köztudatban nem egyforma bánásmódban részesülnek az egyes történelmi korszakok. Vannak időszakok, amelyek jobban „rögzülnek" – többnyire néhány leegyszerűsített kép formájában –, míg más események, személyek árnyékban maradnak. A hazai köztudatba mélyen belevésődött az osztrák örökösödési háború (1740–48), a „vitam et sanguinem" lelkesedése. Nem így történt azonban a hétéves háborúval (1756–63), amely pedig a – tét nagyságát, a harcba vetett emberi és gazdasági erőket tekintve – legalább ugyanolyan méretű összecsapás volt. A szigorúan hadtörténeti feldolgozások is csak az eseményekre szorítkoznak, és nem térnek ki arra, hogy ezekben milyen mértékű volt az összbirodalmon belüli magyar részvétel. Pedig nem volt csekély.

A kortárs irodalomban hasonló „elbánást" állapíthatunk meg. Az osztrák örökösödési háború részletes tárgyalást kapott, a hétéves háború azonban sem versben, sem prózában nem tükröződött.

Mindezek előrebocsátása után jobban tudjuk értékelni azt a kéziratot, amely néhány éve került az Országos Széchényi Könyvtár kézirattárának tulajdonába. Hibátlan négysoros páros rímű tizenkettes versszakokban, 482 versszakon keresztül, humorral bőven fűszerezve, számottevő műveltségről is tanúságot téve veszi sorra előbb a hétéves, majd – egy rövidebb rész erejéig – a bajor örökösödési háború eseményeit. Mindezt egy katonának állt magyar köznemes szemszögéből, aki a dinasztia iránti hűséget kiválóan össze tudta egyeztetni a nemzet iránti hűséggel. Mindkettőt bőven hangsúlyozza is. Művében nem Háry János módjára mesél, hanem – amint a leutheni vereségről szóló fejezetben megjegyzi: *„mert én azt mi haszna tagadom vagy tűröm, / inkább tsak ki mondom mint sem aztot szűröm"*.

Előkerült azután ugyanennek a műnek a variánsa is, amelyet Sátoraljaújhelyen őriznek. A budapesti változat első egyötödét tartalmazza; a két szövegváltozat majdnem szó szerint megegyezik. Ahol eltérés tapasztalható, az abból ered, hogy a két változat más-más eseményre vagy szempontra teszi a hangsúly. A budapesti változat bevezetése hosszabb: látszik, hogy nem a harc hevében, hanem utólag, a négy fal között, higgadtan és bölcsen fog neki a szerző műve átdolgozásának. A két változat között eltelt évtizedek lassú, de biztos mentalitásbeli változást hoztak: a budapesti variánsban jóval nagyobb hangsúlyt kap a nemzeti érzés. Mindkét változatra jellemző ugyanakkor, hogy a szerző – jóllehet a hadi dicsőség eszménye nem idegen tőle – a háborút a maga valóságában festi le, minden borzalmával együtt, és iszonyodik az öldökléstől. A két változat – alaposabb elemzés után – sokkal inkább látszik ugyanazon szerző művének, semmint két szerző alkotásának, és, ami a lényeg, újdonságról, mégpedig jelentős újdonságról van szó. A szövegkiadást a bécsi Kriegsarchivban végzett alapos kutatásra épülő részletes tanulmány kíséri, amely kiterjed – az irodalmi szempontokon túlmenően – a magát megnevezni nem kívánó, a kutatás során identifikált szerző személyére és későbbi életútjára, továbbá mindazokra a személyekre és eseményekre, amelyekről beszámol. Ezek fényében egyértelműen megállapítható: a leírtak nem utólagos költői szülemények, hanem teljes mértékben megfelelnek a valóságnak – helyenként a szó szerint veendő véres valóságnak.

A tanulmány tárgyalja az összbirodalmon belüli magyar részvételt is, azaz Magyarország hozzájárulását a hétéves háború (az első valóban világméretű összecsapás!) erőfeszítéseihez emberben, pénzben, természetben egyaránt. Külön fejezet foglalkozik a korabeli (birodalmi és magyar) hadszervezettel és a hadviselés módjával. Végül, hogy a kép teljes legyen, az olvasó két rövid fejezetben áttekintheti a „nagy ellenfél", Poroszország felemelkedését és a hétéves háború hosszú évtizedekre viszszanyúló diplomáciai előzményeit.

(A kötetet a Széphalom Könyvműhely vette gondozásába, kiadásához támogatókat keres.)

Zichy Mihály

In memoriam Kiss György

Tavaly jelent meg utolsó kötete a lélektan tudományának hozzá legközelebb álló ága, a munkalélektan történetéről. A pszichológia egyetemi tanáraként negyedszázadon át kutatásai főként tudományának történetére irányultak. Haláláig katedrán maradt nemcsak Budapesten, de Debrecenben, majd Szegeden is.

Pesti piarista diák volt. Közéleti szerepét is meghatározta, hogy nyolc éven át nemcsak osztálytársa volt Antall Józsefnek, de legszűkebb baráti köréhez is tartozott. Az osztálytársaik „AKT" csoportnak hívták őket: Antall–Kiss–Tar. Segítette a Piarista Diákszövetség újjászervezését, az Antall-kormány tanácsadó testületének tagjaként dolgozott, majd súlyos szívműtéte után a művelődési minisztériumban vállalt kisebb munkakört. Az Antall József Baráti Társaság alapítói közé tartozott. Nem volt politikus, de nagy barátjának szellemi társaként és a kulturális közélet elkötelezettjeként vett részt a rendszerváltozás megalapozásában.

Életének 68. évében, december 27-én hunyt el. Január 12-én 10.30-kor búcsúznak tőle a Rákoskeresztúri köztemető ravatalozójában. **(r. t.)**

A stilisztika halott?

Ady, Kosztolányi, Móricz mondatszerkezetei

Huszonöt szerző ugyanennyi tanulmányát szerkesztette kötetbe az ELTE mai magyar nyelvészeti tanszékei mellett működő stíluskutató csoport vezetője, aki előszavában elmondja, hogy régen túl vagyunk azon a szemléleten, amelyet Michel *Arrivé* egyik tanulmányának hírhedtté vált kijelentése 1969-ben (rövid időre) kialakított, hogy tudniillik a stilisztika halottnak tekinthető. S valóban: az elmúlt húsz évben a stilisztikával és a nyelvi stílussal kapcsolatos minden szakirodalom megszokszorozódott a nemzetközi és a magyar tudományosságban.

A jelen kötet a stilisztika általános kérdéseiből kevesebbet, a stíluselemzés problémáiból többet is tárgyal. Egy fejezetbe vannak összegyűjtve a költői művek stilisztikai vizsgálatával foglalkozó dolgozatok, amelyekben *Ady* Endre, *Kosztolányi* Dezső, *Pilinszky* János, *Sinka* István, *Szabó* Lőrinc, *Weöres* Sándor művei tárgyaltatnak. A vizsgálatok, amint a szerkesztő meg is írja, zömében az úgynevezett funkcionális stilisztika módszerét alkalmazzák, mely szerint a stílust a megnyilatkozás funkciója, tárgya, a megnyilatkozó személyisége hozza létre. Ilyenféleképpen irodalomtörténeti és irodalomtudományi kapcsolatokat nem feledve foglalkozik a stílus kutatója a költői művek stílusával vagy éppen prózai művek stilisztikai vizsgálatával. A kötet második fejezetében *Füst* Milán, *Kós* Károly, *Móricz* Zsigmond, *Németh* László, *Prohászka* Ottokár, *Szentkuthy* Miklós és mások írásai adják a kutatás anyagát. Persze a stílusvizsgálat kiterjedhet más eredetű szövegekre is. Így a könyv harmadik szakaszában például tudományos művek szöveg- és mondatszerkezeti vizsgálatáról kap tájékoztatást az olvasó, de a két világháború közötti idők képes reklámainak stílusfogásairól is van elemzés. Ezek az elemzések általában rétegeire bontják a művet a hangtani jelenségektől a mondatépítésig, a szókincstől a retorikai-stilisztikai eszközökig. Ez a felbontás végül is a mű egészének megértéséhez, művészi üzeneteinek fölfoghatóságához ad fogódzót.

Némelyik dolgozat a funkcionális stilisztika fölfogásrendszeréből való továbblépést is mutatja, hiszen a szövegnyelvészetnek, illetőleg a kognitív nyelvészetnek legújabb eredményeit is hasznosítja.

(Stilisztika és gyakorlat. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998. Ára: 1708 forint.)

Büky László

Bókay János Szakközépiskola és Gimnázium
az angol két tanítási nyelvű osztályába előfelvételi vizsgát szervez.
Jelentkezés: 1999.jan.20-ig.
Induló osztályok: gimnázium, humán, kéttannyelvű.
Cím: 1086 Bp. Csobánc u.1.
Tel: 303-27-99, 313-10-67

Iskolaév az USA-ban

15-18 éves középiskolásoknak
ár: 5 hónap 3550 USD
10 hónap 4125 USD
Iskolaév továbbá: Németországban, Ausztráliában...
Nyelvtanfolyamok külföldön
FSTS 1026 Budapest Pázsit u. 7. Tel./fax: 394-33-62 (14-18h)

Végső búcsú Sipos Istvántól

Barátai, tisztelői, munkatársai, ismerősei 1999. január 12-én 10 és 15 óra között a MÁV Rt. Vezérigazgatósága Budapest, Andrássy úti székházában róhatják le kegyeletüket a január 6-án váratlan hirtelenséggel elhunyt Sipos István vezérigazgató ravatalánál.

Az életének 48. évében eltávozott Sipos István temetése január 13-án 13 órakor lesz Dunakeszin, a város új köztemetőjében.

Az elhunyt vezérigazgatót a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium, a Magyar Államvasutak Részvénytársaság, Záhony városa, amelynek díszpolgára volt, saját halottjának tekinti.

Búcsúznak tőle szülei, felesége és fiai.

A rá emlékezők részvétnyilvánításukat a MÁV Rt. vezérigazgatósági titkárságának, 1940 Budapest, Andrássy út 73–75. címére küldhetik.

MÁV

ENTZ Géza

Meghalt Entz Géza professzor. = Magyar Nemzet, 1993. március 4. 16.

ENTZ Géza

Makrai Ernő: Entz Géza, 1937-1993.
= Magyar Szemle, 2, 1993, 7. 719-724.

Zádor Anna: Entz Gézáról a barát szemével. uo. 725-729.

KÓNYA Ádám: Entz Gézára emlékezve Erdélyből.
= Pavilon, 8, 1993 106-107., ill.

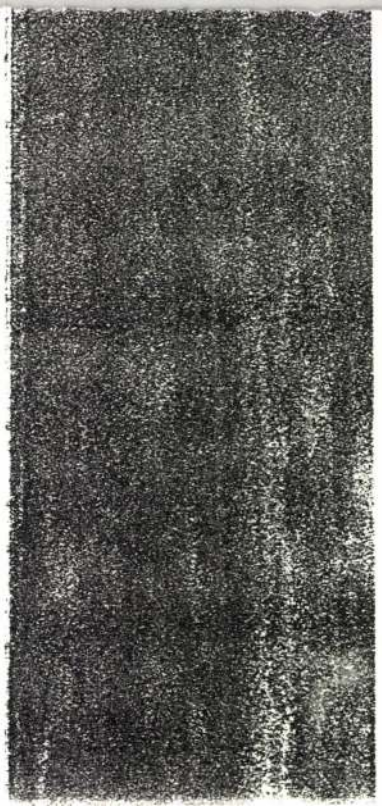

AGREBU.

MALJSKE TISKARE

1920.

ENTZ Géza

Kitüntetett müvészek és tudósok [A Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje, Polgári Tagozat]. = Magyar Nemzet, 1993. március 16. 11.

ENTZ Géza

GULAY István: Kincseket hagyott ránk. = Vasárnapi Hírek, 1993. március 7. 9.

rténeti Társulat Budapest 1o88
gyar Nemzeti Múzeum
oo, Fő tér 6, Pf. 68 Soproni Múzeum

É S I L A P

szeti Filmszemlére

érek
em kérek
zik maradni és szállást kér, jelezze/

ákban éjszakánként és fejenként

ENTZ Géza

Szabó T. Ádám: Entz Géza. = Magyar Múzeum, 3, 1993, 1-4. 8-11. ill

Hokkyné Sallay Marianne: Entz Géza (1913-1993).= Műemlékvédelem, 37,1993, 3. 188. ill.

Euh Géza

A túléléshez kevés, a meghaláshoz talán sok

A Magyar Történelmi Filmalapítvány nyílt levele a képviselőkhöz

A *Magyar Történelmi Filmalapítvány* kuratóriumának elnöke, *Perjés* Géza, valamint két kuratóriumi tagja, *Vigh* Károly és *Varga* János nyílt levélben tárta aggodalmait a parlament elé. Az alábbiakban ebből adunk részleteket.

„A jelenlegi szocialista-liberális kormányzat felelős vezetői azt állítják, hogy a radikális megszorító intézkedések következtében jelentős mértékben javult az ország pénzügyi egyensúlya, és kedvezően alakulnak hazánkban a gazdasági folyamatok is. Mi ezt készséggel tudomásul vesszük.

Ha viszont áttekintjük a jövő évi költségvetést, sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a magyar kultúra költségvetési támogatottsága még az idei mélyponthoz képest is aggasztó mértékben csökken. A magyar filmművészet támogatására jövőre reálértékben már fele annyit sem fordít a kormányzat, mint néhány évvel ezelőtt.

*

Minél kevesebb a filmkészítésre szánt pénz, annál élesebben merül föl az elosztás módja. Kultúráról, művészetről lévén szó, nem mindegy, hogy egyetlen ízlésrendszer szerint dől el, milyen művek és mely alkotók kaphatnak támogatást a közpénzekből, vagy esetleg többféle megfontolás érvényesül. Ha valamely testületnek kizárólagos joga van a pénzek elosztására – bizonyos művek, műfajok vagy alkotók könnyen kirekesztődhetnek.

A rendszerváltás után a Filmfőigazgatóság átalakult, és *Magyar Filmalapítvány* néven a rendjét. Az MTFA döntéshozó testülete a húsztagú szakmai kuratórium, amely a *Magyar Tudományos Akadémia történettudományi bizottsága*, a művészeti akadémiák, valamint a filmes szakmai szövetségek által delegált, főként történész és filmes szakemberekből áll – fele-fele arányban. A kuratórium tagja lett például *Fábri* Zoltán, *Kósa* Ferenc, *Sára* Sándor, *Schiffer* Pál, *Böszörményi* Géza, *Gulyás* János, *Kardos* István. Közülük többen nemzetközileg is elismert filmművészek. Az ő feladatuk a szakmai igényesség biztosítása.

A kuratórium történész tagjai a maguk szakértelmével a történelmi hitelesség, a pártatlan és elfogulatlan történelemszemlélet érvényesülését segítik. Minisztériumi hivatalnok nincs a testületben, így állami vagy politikai akarat nem érvényesülhet a kuratóriumi döntések során.

Az MTFA – céljainak szellemében – nyilvános pályázatokat hirdetett történelmi tematikájú filmek és filmdokumentációk, valamint forgatókönyvek készítésére. A pályázatokon bárki részt vehet, az egyetlen szigorú megkötés: ha kuratóriumi tag pályázik, sem az értékelő vitában, sem a nyílt és demokratikus szavazáson nem vehet részt. Így a kuratórium döntéseiben kizárólag a művészi minőség és a történelmi hitelesség szempontjai érvényesülnek. Az elmúlt három évben a döntéshozó testület 159 dokumentumfilmet, 28 játékfilmet, 18 kordokumentációt és négy forgatókönyvet *mölky* Jánost, Kósa Ferencet, Böszörményi Gézát. Meggyőződéssel állítjuk, hogy a Magyar Történelmi Filmalapítvány jelentős mértékben segítette a magyar filmművészet életben maradását.

*

Éppen ezért megdöbbenéssel fogadtuk, amikor a kulturális tárca két korábbi vezetője – *Fodor* Gábor miniszter és *Török* András államtitkár – meg akarta szüntetni alapítványunkat. Szándékukat azzal indokolták, hogy véleményük szerint nincs igény történelmi témájú filmekre. Ez a kijelentés méltán nagy vihart kavart. Hat parlamenti párt egy-egy országgyűlési képviselője módosító indítványt nyújtott be az MTFA megmentésére.

Az Országgyűlés – tavaly – több mint 80 százalékos többséggel az MTFA megmaradása mellett döntött. A korábbi évekhez viszonyítva jóval szerényebb mértékű, de még az elemi működéshez elegendő összeget kapott az alapítvány (100 millió forint).

Munkánkat tehát mostohább körülmények között, de legjobb tudásunk és lelkiismeretünk szerint folytathattuk. Reméltük, hogy *Magyar* Bálint, az újonnan kinevezett kulturális miniszter nem elődeinek nyomdokain jár. Nyilatkozataiból úgy érzékeltük, hogy a sokárnyalatú kultúra híve, elődjétől eltérően nem bocsátkozik semmiféle „kultúrkampf" jellegű kirekesztésbe, a kulturális és művészeti műhelyekre nem akar ráerőltetni államtitkárokat, a magyar kultúrát nem tekinti valamely politikai [illegible] birodalmának még kével jövőre is gazdálkodhatunk. A költségvetési szavazás előtt azonban a legnagyobb példányszámú napilapban sajnálatos hangvételű írás látott napvilágot, amely többek között azt állítja: *„az alapítvány fennállása óta még nem fordult elő, hogy kuratóriumi tag pályázatát ne támogatták volna"*. Ez bizony súlyos vád. Csakhogy nem igaz.

Ezt követően a *Magyar Rádió* december 8-i *Gondolat–jel* című műsorában döbbenten tapasztaltuk, hogy folytatódik a hadjárat a Történelmi Filmalapítvánnyal szemben. A műsor készítői a rádióról és a televízióról szóló törvényben tételesen megfogalmazott követelményekkel merően ellentétes módon tájékoztatták, azaz félretájékoztatták a közvéleményt. Ha mindenek csak egy töredéke is eljut az országgyűlési képviselőkhöz, akkor a Történelmi Filmalapítvány nem számíthat az Országgyűlés támogatására – gondoltuk. Éppen ezért őszinte tisztelettel adózunk mindazon képviselőknek, akik ennek ellenére is megőrizték bölcsességüket, és az MMA támogatása mellett megszavazták a Történelmi Filmalapítvány szerény mértékű támogatását is.

*

Az a 25 millió forint, amit az alapítvány számára megszavaztak, körülbelül egy fél játékfilm elkészítéséhez elegendő. Ahogy mondani szokták, a túléléshez kevés, a meghaláshoz viszont sok.

Ez a szerény összeg számunkra a demokrácia reményét is jelenti. Tesszük tovább a dol-

Az erdélyi gótika

Entz Géza monográfiája

Entz Géza utolsó munkáját, az *Erdély építészete a XIV–XVI. században* című monográfiát mutatták be szerdán délután az *Országos Műemlékvédelmi Hivatalban*, ahol a kötet lektora, *Marosi* Ernő művészettörténész méltatta a Kolozsvárott, az *Erdélyi Múzeumegylet* kiadásában megjelent könyvet.

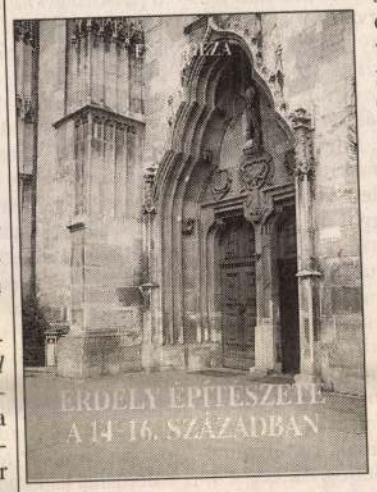

Már e mű első része, a XI–XII. századi, Árpád-kori erdélyi építészetet feldolgozó kötet is magyarul csak egy esztendővel a szerző halála után látott napvilágot. A most megjelent monográfia az erdélyi gótika építészeti emlékeinek feldolgozása. Marosi Ernő írja előszavában: *„A kétrészes, immár posztumusz könyv nem annyira a szerző utolsó munkája, mint inkább életművének összefoglalása"*. A kiemelkedő jelentőségű emlékek mellett a szerző számba vette a kevésbé ismert vagy máig feltáratlan és elpusztult épületeket, és kiderült: Erdély Európa műemlékekben egyik leggazdagabb területe (volt).

Entz összefoglalja és bemutatja Erdély gótikus építészetének XIII. századi előzményeit, majd sorra veszi a királyi, főrendű, főpapi, városi és mezővárosi, valamint a falusi építészet jellegzetességeit a késő klasszikus, a közép-európai, az internacionális, a késő gótikus időszakban. A monográfia terjedelmes része a történeti adattár, amelyben a szerző a műemlékekkel kapcsolatos írott forrásokat gyűjtötte egybe. Ezt követi a román és német nyelvű összefoglaló fejezet, majd a képjegyzék, a helység- és személynévmutató. A kötetet értékes képanyag illusztrálja. Az *Erdély építészete a XIV–XVI. században* című munka a *Gróf Mikó Imre Alapítvány* és a *Pro Professione Alapítvány* támogatásával jelenhetett meg.

(h. k.)

A miniszter elégedett?

Irodalmi, kiadói számadás

Göncz Árpád köztársasági elnök és *Magyar* Bálint művelődési és közoktatási miniszter szerdán délután a könyvkiadók és az írószövetség képviselőivel a könyvkiadás és -terjesztés helyzetéről tartott megbeszélést a *Petőfi Irodalmi Múzeumban*. Magyar Bálint a minisztérium adatait ismertetve közölte, hogy 1996. december 1-jéig 7800 [illegible] könyveket eredményeiről beszámolva kiemelte, hogy a művészeti honoráriumok járulékmentességének kiharcolásában részt vett a minisztérium is az alkotómunka védelmét szem előtt tartva. Az írószövetség székházgondjairól szólva elmondta, hogy a minisztérium társadalmi szervezetnek nem tud és nem is akar székházat vásárolni, de a felállítandó Magyar Irodalom Háza alkalmasnak

Válasz Elek Istvánnak

Acsarkodás – de hát miért?

Az ötvenhatos forradalom eltiprása után voltak kollégák, akik diadalittasan vagy kaján kárörömmel vetették szememre: rossz lóra tettél. Képtelenek voltak felfogni, hogy nem lóra tettem, amikor *Nagy* Imre és a forradalom mellé álltam. A *Magyar Nemzet* december 7-i számában közölt cikkében – *A „mérsékelten szélsőséges" szélsőségekről – Elek* István óv attól, hogy ismét elkövessem ezt a hibát. Így fejezi be írását: *„Ezen azért nem ártana egy kicsit elgondolkodnia. Neki is meg az elvbarátainak is. Hogy kifizetődő-e ezt* (tudniillik a magyar jobboldal bírálatát) *folytatniuk? Én erősen kétlem."* Nos, meglehet, hogy ebben Eleknek igaza van. Ha figyelmesen olvasta volna el azt a cikket, amelyet olyan nekikeseredett vehemenciával bírál, tudná, hogy ezzel a lehetőséggel magam is tisztában vagyok. De ezt a magasztos szempontot átengedem a politikai lóváltásban nálam rutinosabb bírálómnak. Befutott ugyanis életemben már *Hitler* lova is, *Sztálin* lova is… az igazságom és állásfoglalásom gyakran volt, finoman szólva, nem kifizetődő.

Mert az igazság keserű is, fájdalmas is, bántó is, megtiport is, vádoló is lehet. S gyanítom, hogy éppen a joggal és megalapozottan vádoló igazság szította fel Elek István ellenséges acsarkodásának kultúremberhez és a vélemények pluralitásának létjogosultságát elismerő demokratához aligha méltó indulatait, amelyekkel cáfolni próbálja állításaimat, de paradox módon éppenhogy igazolja. Azt merészeltem állítani ugyanis – s mi tagadás, ezt az állításomat evidensnek, tényekkel dokumentáltnak és mindenki által beláthatónak véltem és vélem –, hogy a magyar politikai életben – szemben a nyugati demokráciákkal – a magát mérsékeltnek deklaráló jobboldal pártjaiban, amelyekre oly nagy szüksége lenne az országnak, háttérbe vagy kiszorítják a valóban mérsékelt jobboldaliakat, akik határozottan szemben állnak a szélsőjobbal és elhatárolják magukat attól. Azóta a MIÉP elnökválasztó közgyűlésen elhangzó megindító és hódolatteljes hűségnyilatkozatok és kebelre borulások újból és fényesen igazolják ezt az elszomorító diagnózisomat, amely Elek felháborodott helytelenítését kiváltotta. De tiltakozása önmagában is bizonyító erejű. Hiszen miről is van szó? Egy valamikor mérsékeltnek vélt jobboldali politikus, aki ellen egykori pártja éppen józan mérsékeltsége miatt indított hajszát – tehát a saját bőrén tapasztalhatta meg tézisem helytállóságát –, jutott el odáig, hogy *Csurka* pártjára, amelynek elnökével valaha konfliktusban állt, az alkotmányos jelzőt találja a legmegfelelőbb jellemzésnek, és szenvedélyesen keljen ki az ellen a megállapítás – ténykonstatálás – ellen, hogy a középjobb pártjainak nem egy vezetője nyilvánosan kokettál a szélsőjobbal. Kell-e nyilvánvalóbb bizonyíték arra, hogy középjobb pártjaink mérsékletessége eltorzult, megingott, formálissá vált?

Elek cikke ugyanis két műveletből áll. Első részében taktikai megvetéssel, indulatos lesajnálkozással, hol saját szavaival, hol idézve ismerteti írásomat, anél-

kül, hogy – a káromlás nem érv – egyetlen cáfolatot felhozna ellene. Amikor ugyanis erkölcsileg megengedhetetlen csúsztatással írja le cikkem kapcsán: *„Hogy képesek ilyen szemérmetlenül, a legcsekélyebb lelkiismereti aggály nélkül a mai jobboldalra lőcsölni a felelősséget hazánk nyugat-európaitól eltérő történelmi fejlődéséért?"*, szemérmetlenül, a legcsekélyebb lelkiismereti aggály nélkül rágalmaz. Lehet, hogy nem akar hazudni, de elvakult indulatában bizony hazudik. Semmi ilyesmit nem olvashatott tőlem (sem más balliberális szerzőtől). Sem a szóban forgó írásomban, sem másutt. Ellenben vitatott írásomban és másutt is olvashatta, hogy a mérsékelt baloldal kormányával kapcsolatban, nemcsak hibákról, de vétkekről is beszélek. Cikkének másik művelete, hogy amit a jobboldalról írtam, azt megkísérli egy az egyben ráhúzni a baloldalra is. *„Ugye milyen érdekes gondolatmenet ez a mi mérsékelten szélsőséges baloldalunkról, az MSZP és az SZDSZ törekvéseiről?"* – írja szerényen és szinte könnyekig meghatódva attól az idétlen ötletétől, hogy írásomnak a jobboldalra vonatkozó szövegét átírja a baloldalra. Piramidális süketlenség jön ki ebből. A baloldalnak is megvannak a maga súlyos problémái, de a *„demokráciához tartozás önkényességéről"* beszélni a baloldallal kapcsolatban, mert az én cikkem a *„nemzethez tartozás önkényességéről"* írt a jobboldal kapcsolatban, vagy éppenséggel *„etnikai kiváltságok programjáról"*, *„kedvezményezettnek vélt etnikumról"* írni bizony a teljes politikai analfabetizmus. Ezek a jobboldal specifikus fogalmai, amelyeknek a baloldallal kapcsolatban semmi értelmük nincs. Félreértések elkerülése végett, ezzel nem azt kívánom mondani, hogy Elek politikai analfabéta, hanem hogy az elszánt, mindenáron vádaskodni akaró gyűlölködés még a legélesebb eszű ember ítélőképességét is elhomályosítja.

Befejezésül: valamikor őszintén tiszteltem Elek Istvánt. Jóérzésű, humanitárius gondolkodású embernek gondoltam – vagyis mérsékeltnek. S együtt-éreztem vele, amikor egykori pártjának szélsőségesei, vélt liberalizmusa ürügyén hajszát indítottak ellene is. Hiszik, nem hiszik, fájlalom, hogy ebben a hangnemben kellett írnom róla. Pedig tulajdonképpen két dologért is köszönettel tartozom neki. Az egyik, hogy amint már említettem, gátat vesztett indulataival illusztrálta és igazolta bírálni vélt írásom megállapításait a mérséklet hiányáról a középjobb pártjaiban, a másik, hogy – ha tendenciózusan torzított beállításban is, de – megismertette azokat a Magyar Nemzet olvasóközönségével is, amelynek módjában állott kritikával is olvasni kommentárjait. Hiszem, hogy sokan meg is tették ezt, de talán őket is megerősíti felismeréseikben ez a reflexióm. Azok számára pedig, akik hitelt adtak Elek különös interpretációjának, lehetővé teszi, hogy a szemben álló fél álláspontjával hitelesíthessék és esetleg korrigálhassák félreinformált és egyoldalú hiedelmüket.

Viszontválasz Gyertyán Ervinnek

A tárgyilagosság kedvéért

1. A *Népszavában* balliberális szerzők szánalmasabbnál szánalmasabb cikkeivel találkozom, melyekből a koalíció népszerűségvesztése és a mérsékelt jobboldal erősödése miatti aggodalom csendül ki. E műveket szellemi igénytelenség; untig ismert sémák, patronok, untig ismert butaságok és hazugságok jellemzik – írtam volt bírálatomban, *Gyertyán* Ervin november 23-i cikkét szemléletes példának tekintve.

Igen gyakran elképesztően történelmietlenek és észvesztően igazságtalanok ezek a szerzők, ha a jobboldali pártokról van szó – folytattam. Szemérmetlenül, a legcsekélyebb lelkiismereti aggály nélkül vádaskodnak, számon kérve a jobbközép pártjaitól, hogy miért nem hasonlítanak jobban a nyugati jobbközép pártokra. Amit különösen olyan mai balliberálisoktól érdekes olvasni, akik hajdan kommunistaként, illetve baloldali útitársként tevékenyen közreműködtek abban, hogy a jobboldali pártokat ne csupán a szabad arculatformálás lehetőségétől, hanem a puszta politikai létezéstől is megfosszák. Vagy legalábbis a szellemi igazolást szolgáltatták annak a politikai rendszernek a létrehozásához és fenntartásához, amelyben ez természetesnek számított.

Szó szerint idéztem az imént cikkem legerősebb bíráló szavait, jelzőit. Hol van ebben az írásban akár csak halvány jele is a vádaskodó gyűlölködésnek, a káromlásnak, az ellenséges acsarkodásnak? A felháborodásnak is csak itt-ott van nyoma. Iróniával, szatírával ugyanis még csak-csak bírom, de a felháborodáshoz már nagyon össze kell szednem magam. Túl gyakran és túlságosan tömény adagokban van részem efféle élvezetekben, hogysem olyan könnyen felháborodhatnék.

2. Mostani cikkében nyíltan kijelenti a szerző, hogy valóban *táltnak"*, tehát bizonyításra nem szorulónak tekinti a hazai jobbközéppel kapcsolatos nézeteit. Ez elég nagy baj. Mert bármennyit menjünk is vissza az időben, a tényekkel dokumentálásra sehol sem bukkanunk a jobbközép szélsőségességéről. Csak kinyilatkoztatásokra. Ezekre hagyatkozva beszélnek aztán később evidenciáról e nézetek szorgos sulykolói. Mellesleg Gyertyán Ervin nem csupán azt állította írásában, hogy van olyan jobbközép párt, vannak olyan, magukat a jobbközéphez soroló politikusok, akik nem határolják el magukat egyértelműen a szélsőjobbtól, hanem azt, hogy a magukat a szélsőjobbtól világosan elhatárolók *„minden jobboldali pártunkban kisebbségben vannak"*. És ráadásul nem is csupán az alkotmányos szélsőjobbra gondolt, hiszen egy olyan *„nemzeti gondolat"* közös nevezőjének képviseletével vádolta a teljes jobboldalt, amelynek középpontjában az *„etnikai kiváltságok"* programja áll.

3. Természetesen nem általában a jobboldal bírálatától óvtam Gyertyán Ervint, hanem csupán attól a jól ismert módszertől, amely a jobbközép pártjait úgy próbálja lejáratni, hogy a szélsőjobbal való lényegi azonosságukat szuggerálja a nyilvánosságban. Ez a módszer egyszer már csakugyan „bevált". A '90-es évek elején nagy sikereket értek el a „szélsőséges" balliberálisok a jobbközép megvadításában, a hazai jobbközép és balközép viszonyának elmérgesítésében. Elévülhetetlenek az érdemeik abban, hogy a mérsékelt konzervatívok és a balliberálisok közötti szellemi vitában és politikai küzdelemben polgárjogot nyert a civilizálatlan hang. Lehet erre persze azt mondani, hogy megérte, hiszen a balközép pártok koalícióját végtére is győzelemhez segítette '94-

Ervin is így gondolkodik, akkor persze nem tanácsoltam semmit. Vegye úgy, hogy nem is szóltam.

4. Érdekesek azok a megjegyzései, amelyekből kiderül, hogy mai cselekedeteim újraírják képzeletében a pályám korábbi szakaszait is. Mit jelent az, hogy *„valamikor mérsékeltnek vélt"* jobboldali politikus vagyok? Vagy azt, hogy korábban sem voltam mérsékelt, csak ez volt a hírem, vagy azt, hogy Gyertyán Ervin képtelen magát pontosan kifejezni. Mellesleg, mint elég széles körben közismert, már két és fél éve nem vagyok politikus. Mit jelent az, hogy *„vélt"* liberalizmusom ürügyén indítottak ellenem hajszát egykori pártom szélsőségesei? Azt akarja mondani, hogy valójában a múltban sem voltam liberális, csak alaptalanul annak véltek? Vagy ismét az önkifejezés nehézségeivel van dolgunk?

5. Ha jól értem a szavait, minél pontosabb fogalmakkal és árnyaltabban beszél valaki a politikáról, annál valószínűbb, hogy szélsőséges az illető. Érdekes definíció. Az alkotmányos szó a MIÉP szélsőjobboldalisága mellett nem értékelő, hanem ténymegállapító jelző. Ha egy pártra azt mondjuk, hogy alkotmányos, az annyit jelent, hogy engedélyezett, jog szerint működik, törvényesen létezik a politikai színen. Ellentétben az alkotmányellenes pártokkal, amelyekről ez nem állítható; politikai létezésük, illetve tevékenységük, módszereik az alkotmányos renddel ellentétesek. Tehát fel lehet, fel kell lépni ellenük a törvény eszközeivel. A MIÉP nem tartozik ezek közé. Ezt nem azért szögezzük le, mert különösebben kedvelnénk, hanem mert a tárgyilagosságot viszont annál inkább szeretjük.

Elek István

ENTZ Géza

Nemcsak vezetékes a jövő Mol–TVK kapcsolata

Március végén közös vállalat alakul

A tőzsdei kategóriájukban második, illetve negyedik legnagyobb profitot felmutató Mol Rt. és TVK Rt. együttesen majd 48 milliárd forintos adózott eredménnyel zárta a tavalyi évet, és már tavaly egyes vezetői elejtett megjegyzésből sejthető volt, hogy a két tőzsdei sztárcég menedzsmentje minimum beszélő viszonyban van egymással. (Előző évben rendezte tartozását a TVK a Mol-nak.) Az eredmény pedig hamarosan láthatóvá válik, hiszen a héten a Mol Rt. és a TVK Rt. vezetői szándéknyilatkozatot írtak alá, miszerint közös petrolkémiai fejlesztést dolgoznak ki. A publikus rész a TVK tavaly ősszel elhatározott új polipropilén-gyárának felépítése, amely 1999 negyedik negyedévére készül el, amelynek az éves minimumkapacitása 140 ezer tonna lesz, és 23 milliárd forint a beruházás tervezett értéke. Az együttműködés kezdetének határidejének nem véletlenül választották a márciust, ugyanis a TVK áprilisra tervezi annak a 260 millió márkás hitelszerződésnek a megkötését, amelyből például az új pp-gyár 70 százalékát is finanszírozná. A beruházás megvalósításába most a Tiszaújvárosban finomítóval rendelkező Mol is beszáll, és egy 50-50 százalékos tulajdonmegosztású közös vállalatot hoznak létre. A részletes megállapodásra március végéig lehet számítani, és akkor derül majd az is ki, hogy vajon az új gyáron túl mi tartozik még a társasághoz, hiszen a TVK polipropilén-gyártása már most is meghaladja az évi 140 ezer tonnát. A TVK tavalyi polimerekből származó, teljes árbevétele 59,069 milliárd forint volt, amely 40 százalékos növekedést mutatott az 1996-oshoz képest, és az összbevétel 72 százalékát tette ki. Az ezredfordulóra 280 ezer tonás pp-kapacitás alapanyag-szükségletének a 70 százalékát a TVK biztosítja majd, és az értékesítésbe bevonják a tavaly megalakult TVK–Mol Chem külkereskedelmi vállalatot is.

Az együttműködés híre gyakorlatilag egyik részvény tőzsdei megítélését sem befolyásolta, hiszen ennek a hatása két év múlva érzékelhető majd, amikor a többletkapacitások keletkeznek. Addig a Mol befektetői a március 6-án kezdődő külföldi, majd hazai nyilvános részvénykibocsátást figyelik, amely során az ÁPV megválik utolsó részvénycsomagjától, majd az év első félévének végén a gázárstruktúra teljes felülvizsgálatától remélheti az olajipari óriás a költségcentrikusabb ármeghatározást, valamint az idén újabb 15-20 kutat nyit meg nemcsak itthon, hanem Romániában is, valamint a nyáron egy törzsvásárlói kártya elindításával szeretné piaci részesedését tovább növelni a Mol.

A TVK esetében az elmúlt hónapokban nem alakult ki a vegyipar ciklikusságát korábban jelző világpiaci áremelkedés, majd drasztikus visszaesés, bár tavaly is újabb vegyipari beruházások növelték a világpiaci kapacitást. A vegyipari benzin ára viszonylag stabil, árcsökkenését a szakemberek az idén 8–15 százalék közé teszik, a polimerek átlagárcsökkenését pedig 5–10 százalékra (jelenleg 4-5 százalékos az ármozgás), és a távol-keleti válság a keresletkínálatot eddig nem borította fel. A TVK tavaly 5 jelentős beruházást határozott el, amelyek közül az olefingyár kapacitásbővítése már tavaly elkezdődött. Az első negyedévben indul a BOPP fóliakapacitás-bővítése, amely alig több mint egy év alatt készül el, és 5,5 milliárd forintba kerül majd, és szintén az első negyedév közepére várható az osztrák akvizíció megvalósulása, míg az ukrán Oriana-privatizációban való részvétel még csak távlati lehetőség.

Kecskeméti Judit

A Pannonplast új gyára

A Pannonplast Rt. tavaly 930 millió forintos tőkeemelést hajtott végre, és akvizícióra 919 millió forintot fordított, valamint 52 százalékos tulajdonrészt szerzett az IFC Kompozit Szigetelő Kft.-ben. Az elmúlt napokban a társaság a sort bővítette, és 600 millió forintos alaptőkével megalapította a Moldin Műanyagipari Kft.-t, amely Szombathelyen műanyag alkatrészek előállítására létesít új gyárat. A beruházás értéke 1,3 milliárd forint lesz, és még ebben az évben megkezdi a termelést, és az első teljes üzleti évében, azaz 1999-ben 1 milliárd forintos árbevételt tervez a vezetőség, ugyanis a kiemelt megrendelő a Philips Monitor Hungárai Kft. A Pannonplast március 15-én 700 millió forinttal emeli a műanyagtubus-gyártást végző Tu-Plast Kft. tőkéjét is, amely társaság még ebben az évben 1,1 milliárd forintos zöld mezős beruházással új gyártóberendezéseket is telepít.

ÁR 27.)

galom	Az elmúlt 52 hét min.	max.
	13 900	23 500
7 800	5 900	8 550
457 310	1 650	2 280
442 000	450	1 000
	390	500
345 315	4 800	8 525
892 250	4 695	6 200
	2 150	2 350
287 100	2 560	5 790
1 956 900	2 100	3 500
3 166 680	4 050	6 820
520 950	350	950

Vételre ajánlott papír

Gyenge negyedév után, erős év előtt a NABI

A nemrég megjelent gyorsjelentés szerint a tavalyi negyedik negyedévben jóval a tervek alatti eredményt produkált a NABI Észak-Amerikai Járműipari Rt., mely rányomta a bélyegét az éves eredményre is. Az utolsó negyedévben ugyanis időlegesen akadozott a kész buszok szállítása, majd egy beszállító késlekedése miatt egy gyártósort le is kellett állítani. Ez különösen kedvezőtlen egy olyan társaság esetében, mely folyamatos kapacitáshiánnyal küszködik, rendelésállományának duzzadása ellenére nehezen képes megőrizni piaci részesedését. A tavalyi évben a NABI 330 autóbuszt értékesített, amely 28-cal több, mint az előző évben eladott mennyiség. Az alkatrészüzletág bevétele dinamikusan bővült, a 7,85 millió dolláros érték 5 millió dollárral magasabb a '96-ban elért bevételnél. Igaz, a tervekhez képest itt is elmaradás tapasztalható, az utolsó negyedévben ugyanis az alkatrész-értékesítés volumene is visszaesett. Ennek megfelelően csak 27 százalékkal nőtt az értékesítés árbevétele, amely szintén elmarad a tervektől, csakúgy, mint az adózott eredmény, mely dolláralapon számolva kisebb, mint a megelőző évben, épphogy meghaladja a 3 millió dollárt. Az év közbeni tőkeemelés hatására az egy részvényre jutó nyereség visszaesett, idén viszont valószínűleg számottevően javul.

A tavalyi eredménnyel számolva jelenleg 25 körüli a papír P/E- (árfolyam és az egy részvényre jutó profit hányadosa) mutatója. A cég rendelésállománya jelenleg meghaladja az 1000 darab autóbuszt, ami majd' kétéves termelőkapacitását köti le a NABI-nak. A társaság optimista nyereségprognózisa 5 millió dollár feletti eredményt vár a cégtől, ami alapján az egy részvényre jutó nyereség a jelenlegi 180-ról 250-re nőhet. Ezzel az adattal számolva viszont csak 18-as a papír P/E-je, ami már nem tűnik túlságosan magasnak. Vélhetően ez is közrejátszott abban, hogy a héten publikált elemzésében *a Bankár-B Rt. vételre ajánlotta a NABI-papírokat.* Azt nem tudhatjuk, hogy az ajánlásnak szerepe volt-e abban, hogy a papír kurzusa a hét két utolsó tőzsdenapján 4 százalékot erősödött, az viszont tény, hogy a gyenge tavalyi eredményről tudósító gyorsjelentés megjelenését követően 4200 forint alá süllyedő árfolyam tegnap ismét stabilan 4400 forint fölé nőtt, erős forgalom kíséretében.

(á. g.)

Globex-kötvény húszszázalékos hozammal

A héten kiderült, mit is hirdetnek a szerte az országban elhelyezett óriásplakátok, melyeken csak annyi szerepel, hogy 42 százalék. A Globex Holding kötvényt bocsát ki ugyanis, mely 42 százalék kamatot fizet 22 hónapra. A jegyzési időszak március 2-án kezdődik és március 26-ig tart, a kötvény március 27-től kamatozik, és 2000. január 26-án jár le. Mivel ez vasárnapra esik, a befektetők csak másnap juthatnak pénzükhöz. A fizikailag kikért papírok után nincsen más költség, a letéti őrzésért azonban különdíjat számolnak fel. Ennek megfelelően, ha valaki az utolsó jegyzési napon adja le igényét, és hazaviszi a kötvényt, hozama csak akkor lesz a szórólapokon is szereplő 21,05 százalék. Ha viszont a legelső napon jegyez, és letéti őrzést kér, a hozam éppen hogy csak eléri a 20 százalékot.

A WVM-csőd óta megingott a befektetők bizalma a vállalati kötvények iránt, ami meglátszott a tavalyi kevés kibocsátáson is. A Globex viszont teljesen kockázatmentesnek érzi kötvényeit: a társaság szerint 100 százalékos profitrátával dolgozó Globex Beruházó és Tervező Rt. mögött kiemelkedő szakmai és pénzügyi háttér áll. A maximum kétmilliárdos kibocsátásból befolyó

Családi élet – 2008

A *nemzeti alaptanterv* egyik legfőbb adománya – úgy mondják –, hogy, ha már a szülői ház nem törődik vele, lehetőséget teremt a tizenévesek családi életre való felkészítésére. A középiskolák első osztályában, illetve a tízosztályos iskolák kilencedik évfolyamában kísérleti tankönyvekkel, útmutatókkal, videofilm-sorozatokkal már egy esztendeje elkezdődött a képzés. Majd négyszáz iskola hétszáz pedagógusa vállalta, hogy megtanítja a felnövekvőket a családi élet minden tudnivalójára. Nem csupán szexuális felvilágosításra gondolnak, de a családalapítás, gyermekvállalás, a harmonikus párkapcsolat, a szerelem és a fogamzásgátlás valamennyi tudnivalójának az elsajátíttatására is. Akik a *Felkészülés a családi életre* elnevezésű – egyelőre fakultatív – tantárgy bevezetéséért hadakoztak, és akik a metodikai előkészítésben részt vettek, úgy tartják, nem csak a biológiai, orvosi kérdéseket kell tanórákon megbeszélni diáknak és nevelőnek, de erkölcsi és vallási kérdéseket is, különös tekintettel a tanulók különböző szociális, etnikai és társadalmi hátterére.

Mindez szép és nemes, mondhatjuk a szaklapokban újra és újra részletezett tudnivalók olvastán. Haszna is lesz talán. A gond csak az, hogy az egész témakör tantárgyastul, metodikástól, tankönyvestül és videofilmestül a NEVI-nek a vezetőségére van bízva, arra a most is aktív volt vezetőjére meg a legszorosabb munkatársi körére, aki ellen kis ideje nemzetközileg elhíresült pert indítottak éppen a sajátságosan értelmezett családi élet tárgykörében. Ha a sajtó mindvalahány megnyilvánulási fóruma tapintatosan bánik is dr. *Czeizel* Endrével, a NEVI frissen nyugdíjazott főigazgatójával (tapintatosabban, mint a gyermeknél, az embernél kisebb „tételről" tárgyaló perek főszereplőjével) annyit azért a tizenévesek is tudnak, hogy aki tankönyveiket, tanmenetüket eltervezte, s e fontos tantárgyat bevezettette, éppen a gyermekvállalás tárgykörében vall vitatható nézeteket.

Nem tudni, hogy jó-e, hogy ha azok a gyermekek, akik mondjuk tíz év múlva, 2008-ban lesznek családanyák, családapák, az iskolában zavarbaejtő mellékzöngék kíséretében értesülnek a felnőtt lét érdemleges tudnivalóiról. Czeizel Endrének és csapatának messzire tekintő tervei vannak, felsorolni is reménytelen, mi mindent szeretnének megvalósítani a tizenévesek felelősségteli és szakmailag is korszerű felkészítésével. Adja Isten, hogy plánumaikat kivétel nélkül mind meg is tudják valósítani. De előbb egyértelmű, s tiszta helyzetet kellene teremteni saját peres ügyeik körül. Hogy világos legyen már most, 1998-ban valamennyi holnapi anyuka, apuka számára, hogy a vállalt utódot a saját szüleinek jó felnevelni, a saját hazájában, s hogy ehhez a társadalomtól kell a segítséget várni, nem örökbefogadási vállalkozóktól.

(lőcsei)

Bálok nagyböjtben

A Külügyminisztérium pénteken megrendezte a külügyi bált. A főváros egyik előkelő szállodájában megszervezett mulatság fővédnöke *Kovács* László külügyminiszter volt. A hajnalig tartó külügyi bálon közismert könnyűzenészek és együttesek léptek fel, volt tánc és tombola. A vacsora főételeként borjúszűzsült és bélszínfilé közül választhattak a meghívott vendégek.

Magyarországon – mindenfajta európai és tengerentúli szokást felrúgva – a bálok jelentős részét a nagyböjtben rendezik. Sok évtizeden keresztül a keresztény vallási előírásokat az egyház parancsára vagy csupán régi családi szokásként betartó polgár hozzászokhatott, hogy a hússzegény étrendet kínáló üzemi étkezde, iskolai konyha nagyböjtben minden pénteken gusztusos húsételekkel csábította „babonás" szokásainak elhagyására. A szocialista embertípushoz nem illik a vallási hiedelem, áldozatot a munka frontján hoz, a pártnak és magának adja meg, ami jár, és nem féli az Istent. A politikai rendszerváltozáskor úgy tűnt, megváltozik a keresztény emberek helyzete a társadalomban. Nem lesznek többé szégyenkező, naponta kinevetett, másodrendű állampolgárok. Sokan még azt is remélték, hogy a keresztény polgárok „másságát" nemcsak elfogadják és tiszteletben tartják a szavazatokra éhes politikusok, hanem példaként állítják a társadalom többi tagja elé. Mindez nem valósult meg. Nem biztos, hogy gonoszságból vagy a vallásos polgárok megalázása céljából. Valószínűleg rosszabb a helyzet. A nagyböjtben – amikor a keresztények milliói étkezésük megszorításával, a böjti napokon a húsételekről való lemondással jelképes áldozatot hoznak Krisztus halálára emlékezve – a kormányzati és magánbálok rendezői *nem is tudják*, hogy rendezvényükkel érzelmeket sértenek. Önmaguk műveletlenségét elárulva, vendégeiket megsértve szervezik évről évre nagyböjti báljaikat.

(rosdy)

A Magyar Nemzet galériája

Ugyanazon a napon, március 2-án lesz Entz Géza művészettörténész születésének és halálának évfordulója. Az 1913-ban született tudós élete végéig, 1993-ig a művészet hazai múltját kutatta. Első, 1937-ben megjelent, A magyar műgyűjtés történetének vázlata című publikációja után figyelme egyre inkább a középkori építészet felé fordult. Az olyan nagyszabású, összefoglaló munkák mellett, mint amilyen A középkori Magyarország művészete vagy Erdély XI–XIII. századi építészete, számos kiadványt szentelt egyes műemlékek építéstörténetének tisztázására is. Így jelent meg a kerci apátságot, a széki gótikus református templomot és a gyulafehérvári székesegyházat tárgyaló tanulmánya is. De a székelyföldi művészetet, vagy a korai román telepesek fatemplomait bemutató munkái az alapvetőek. Olykor jelentéktelennek látszó kérdéskör, egy kaputípus eredete, tovább élése vagy addig figyelemre sem méltatott műhely maradványainak felkutatása foglalkoztatta. Mint az Országos Műemléki Felügyelőség osztályvezetőjének komoly szerepe volt a hatvanas években megindult rekonstrukciós munkálatok irányításában, ellenőrzésében. Ezen a téren sem ismert különbséget nagy vagy kisebb feladat között, minden esetben az elérhető legjobb megoldás híve volt. A szívéhez oly közel álló gyulafehérvári székesegyház egyik részletével tisztelgünk emléke előtt, amelyet a mostanában többször emlegetett Lászay János építtetett az 1500-as évek elején.

Elöregedett gépjárműpark, lesújtó morál

Újabb szigorítások várhatók

(Folytatás az 1. oldalról)

Az ORFK baleset-megelőzési osztályvezetője a Magyar Nemzet érdeklődésére elmondta: az elmúlt években folyamatosan szigorodtak a közlekedési szabályok, és a rendőrség is mind többet tett azért, hogy javuljon a vezetési morál, illetve a gépjárművek volánjainál ülők mind jobban betartsák a szabályokat. Ennek érdekében – világbanki hitel segítségével – jelentős fejlesztés történt a rendőrségnél. Megduplázódott a forgalomellenőrző eszközök száma és világszínvonalú sebességmérő készülékekkel szerelték fel a rendőrautókat, illetve elektromos alkoholszondákra cserélték a régi csöves légbefúvásos változataikat. A kresz szabályai is szigorodtak, amelynek eredményei érzékelhetőek a statisztikában. Jó döntésnek bizonyult a lakott területen bevezetett 50 kilométeres sebességkorlátozás csakúgy, mint a lakott területen kívüli tompított fényszóró használata. A hátsó biztonsági övek lakott területen kívüli használatát még mindig sokan nem veszik komolyan, s be kell vallani, az első üléseken ülők is gyakorta „elbliccelik" ezek becsatolását. Korábban száz autósból több mint hetven bekapcsolta az övet, most azonban, hogy a rendőrök ezt már nem ellenőrzik következetesen, s csupán figyelmeztetnek és nem büntetnek, ez az arány máris ötven alá csökkent. Az autósok nagy része még mindig nem hiszi el, hogy a biztonsági öv életet menthet.

– Legutóbb a vasúti átjárókban sűrűn előforduló balesetek visszaszorítására sebességkorlátozás lépett életbe – hangsúlyozta az alezredes. – Ennek érdekében lakott területen legfeljebb 30, míg azon kívül 40 kilométeres sebességgel szabad az átjárón áthaladni. Ettől azt reméltük, csökkenni fog a súlyos balesetek száma. Nos, nem ez történt, úgyhogy érdemes lesz felülvizsgálni ezen intézkedés hatékonyságát. A jövőben mihamarabb szeretnénk elérni, hogy meghonosodjon hazánkban a *közlekedési pontrendszer*, kötelező legyen a biztonsági gyermekülés és a hátsó biztonsági öv lakott területen belüli használata.

A korábbi eredményeket a közlekedésrendészet munkatársai hosszú, kitartó munkával érték el – véli az alezredes. De hozzáteszi: ezt nem lehet ilyen feszített ütemben éveken keresztül fenntartani. Ennek is tudható be, hogy az első fél évben 6,8 százalékkal nőtt a személyi sérüléses közlekedési balesetek száma. Mindez persze visszavezethető további olyan okokra, mint hogy az elmúlt években lecserélődött gépjárműpark átlagéletkora még mindig meghaladja a *tíz* évet. A gyors autók megjelenésével nemhogy javult, hanem tovább romlott a közlekedési morál. Úgy tűnik, a szabálysértési bírságok összege már nem kellően visszatartó, talán ez is újragondolásra érdemes. Tudomásul kell venni azt is: a további eredmények csak nagyobb beruházások révén érhetők el. Ezek közé tartozik, hogy szét kellene választani a gépjármű- és kerékpárforgalmat külön útvonalakra. Még több autópálya enyhítené csak az alacsonyabbrendű útvonalak terheltségét. Szélesíteni kellene a fő- és alsóbbrendű utakat, a veszélyes csomópontok átépítésével megint csak csökkenthető a balesetek száma.

Végül megtudtuk: a közismert pénzügyi nehézségek miatt egyelőre felfüggesztették a közlekedésbiztonság fejlesztését szolgáló projektet, amely ha folytatódik, jelentős létszámbővítésre ad lehetőséget. A tervezett 400 közlekedésrendészeti státus egynegyedét baleset-megelőzéssel foglalkozó rendőrökkel töltik fel. Mindezektől az remélhető, hogy az ezredfordulóra tovább javul hazánk közlekedésbiztonsági megítélése – hangoztatta az alezredes. **(k. z. t.)**

Vargha harmadik fél bevonását reméli

Kompromisszumra kell törekedni Pozsonnyal

Magyarország a hágai ítéletből kiindulva keresi a megoldást a Duna ügyében, így nyílhat lehetőség arra, hogy a környezet érdekei valóban előtérbe kerüljenek – közölte *Vargha* János, a kormány környezetpolitikai főtanácsadója keddi szigetközi útján. Az MTI érdeklődésére kifejtette: Hágában kompromisszumos ítélet született. Az ítélet Magyarország álláspontját annyiban igazolta, hogy *nem kell semmit továbbépíteni*. A szlovák félét pedig annyiban, hogy *a meglévő művek működtethetők*, amennyiben a nemzetközi környezetvédelmi normákat betartják.

Vargha János lát esélyt arra, hogy harmadik, pártatlan fél bevonásával zajló vizsgálatok és tárgyalások révén *kompromisszum jöhet létre*, amelynek eredményeként a jelenleginél sokkal több víz juthat a Dunába és a mellékágakba. Arra a kérdésre, hogy a magyar fél visszamegy-e a hágai bírósághoz, a kormányfőtanácsadó úgy vélekedett: sok múlik azon, hogy a két fél tud-e a bíróság által megkívánt jóhiszemű módon tárgyalni.

Vargha ezzel összefüggésben kijelentette: Szlovákia a hágai ítélet után *az első pillanattól kezdve rosszhiszeműen viszonyult* a kérdéshez, mert ellentétben a bíróság világosan kimondott ítéletével, az 1977-es szerződés eredeti tervek szerinti megvalósítását próbálta elérni. A szakember bírálta a Horn-kormányt, amely szerinte *a vízlépcsőrendszer teljes felépítését támogatta*, nem foglalkozott a hágai bíróság ítéletével, és ezzel károkat okozott az országnak, hiszen az ítélet kihirdetésének napjától kezdve Magyarországnak több vizet kellett volna követelnie a Szigetköz számára.

Módosul az éttermek kategóriába sorolása

Erősödik a társadalmi ellenőrzés

(Folytatás az 1. oldalról)

Arra is felhívta a figyelmet: a különböző szigorítások és a kapitalista szabad verseny jótékony hatásaként növekedett a vendéglátószakma presztízse, s azon éttermek nagyobb része már eltűnt a porondról, amelyek kilógtak a sorból, nem feleltek meg a követelményeknek. Bizonyára ezt a „tisztulást" gyorsítja a július 1-jétől életbe lépett miniszteri rendelet, amely új módon határozza meg az üzletek *kategóriába* sorolását.

Korábban és legutoljára egy 1981-ben hozott törvény rendezte az éttermek osztályozását, ami már nem felelt meg a szabad verseny szellemének. Általában üdvözli a szakma a most hatályba lépett paragrafusokat, és a Kisosz is úgy látja, eleget tesz annak a célnak a rendelet, hogy kirostálja az alacsony színvonalú üzleteket. Ez azért is szükséges, mert a '90-es évek elejétől *felhígult* a vendéglátószakma, olyan személyek is nyitottak csárdákat, éttermeket, akiknek volt tőkéjük, de nem rendelkeztek vendéglátói tapasztalattal. Ezt a kérdést is most rendezi az új törvénycsomag, ám Martonosi szerint némelyik pontja túl szigorú, feleslegesen növeli a bürokráciát, sújtja a kiváló szakembereket, ezért a szakmai minősítési vizsgával kapcsolatos szabálytervezet módosítását kéri a Kisosz.

Lapunknak elmondta Martonosi: némely kérdésben nem értenek egyet a jogalkotóval – a rendeletet még az előző kormány Ipari és Kereskedelmi Minisztériuma adta ki – főleg azokon a pontokon, ahol az üzletvezetők szakmai képesítésének feltételeit határozzák meg. Például a rendelet előírja, hogy a legalacsonyabb, a III–IV. kategóriába sorolt üzleteket csak olyan személyek irányíthatják, akik hároméves szakmai gyakorlattal rendelkeznek. Ezt az előírást a Kisosz szinte megvalósíthatatlannak és túl bürokratikusnak tartja, hiszen a szóban forgó üzleteket általában olyan személyek nyitják, akik kezdők a vendéglátásban. Ez a kitétel azért is látszik aggályosnak, mert kirekeszti a leendő vendéglátósok jelentős csoportjait a pályáról. Bizonyára a kuncsaftok üdvözlik legjobban az új rendelkezés azon előírásait, amelyek megkövetelik a széles körű, világos, jól látható ártájékoztatást. Ezentúl tilos lesz *kódolt étlapot* használni, minden tétel árát ki kell írni. A kategorizálást az üzemeltető, tehát a tulajdonos végzi el, ám ennek módját a társadalom ellenőrzi az illetékes kereskedelmi-gazdasági kamarák, a jegyzők és a fogyasztóvédelmi felügyelőség révén. **(halász)**

Munkanélküli pedagógusok Somogyban

Állástalanság és tanárhiány

A Pedagógusok Szakszervezetének adatai szerint a tanév végén kilencven híján ötezer állástalan nevelőt regisztráltak a megyei munkaügyi központok, s ezzel együtt az iskolákból csaknem kétezer nevelő hiányzott. Borsod-Abaúj, Hajdú és Heves megye után Somogy következik a munkanélküli tanárok „toplistáján", így miközben hazánk északkeleti megyéjében 513 nevelőnek nem volt állása, a szakszervezet értesülése szerint Somogyban 341 munkanélküli pedagógus volt.

A Somogy Megyei Munkaügyi Központ elemzési és statisztikai osztályvezetője, *Kiss* László cáfolja a Pedagógusok Szakszervezete által közzétett adatokat, s állítja, Somogyban július végén mindössze 147 nevelőnek nem jutott katedra. Ez a szám mindazonáltal szeptember elejéig növekedni fog – fűzte hozzá, hiszen a friss diplomás pedagógusok még reménykednek valamilyen állásban, s csak a jövő hónap első napjaiban vetetik magukat munkanélküli-nyilvántartásba. Somogyban egyébként a Balaton-parton adódó *idénymunka* miatt is kivárnak az egyetemet és főiskolát végzett tanerők, mert úgy gondolják, ha nem is jutnak álláshoz az ősz folyamán, a nyári keresményből ideig-óráig megélnek.

Miután Somogyban a '90-es évek eleje óta több mint hatezerrel csökkent az általános iskolai tanulók száma, s ezen belül van olyan falusi település, ahol a múlt tanévben feleannyian ültek az iskolapadban, mint 1990-ben, jóval kevesebb tanítóra, tanárra van szükség. Hiány tapasztalható viszont idegennyelv-szakosból, kiváltképpen a kis településeken, ám mert az angolul vagy németül jól beszélő pedagógusra a gazdasági, vállalkozói szféra is igényt tart, a nyelvtanítók nemigen vállalnak munkát falusi iskolában. Egyébként pedig amíg egy kereskedelmi cég háromszor-négyszer annyit fizet egy német vagy angol szakos tanárnak, mint egy középiskola, addig a legjobb idegennyelv-oktatókat nélkülözni lesz kénytelen az alap- és a középfokú képzés. **(g. j. a.)**

A pénzügyőrség tízmilliárdok után nyomoz

Nem csak egy Kordax-ügy van

Ugyan az utóbbi időben évi átlagban ismertté vált körülbelül félmillió bűncselekménynek csupán egyetlen százalékát derítik fel a vám- és pénzügyőrség nyomozói, de az összes bűncselekmény elkövetési értékének, a 80 milliárd forintnak több mint a felét, 47 milliárdot a hatáskörükbe tartozó ügyek teszik ki – tudtuk meg a Magyar Nemzetnek nyilatkozó Bencze József dandártábornoktól, a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága rendészeti főigazgatójától.

A napokban készült el az országos parancsnokság elemzése a folyamatban lévő nyomozásokról. E szerint 33 olyan ügyük van, amelyeknél az elkövetési érték egyenként meghaladja a 300 millió forintot, sőt ebben a 33 büntetőeljárásban az elkövetési érték összesen több mint 33 milliárd 756 millió forint. A nagy ügyek közül tizenhat csempészet, tizenegy adócsalás, négy csempészettel vegyes adócsalás és kettő deviza-bűncselekmény. Kiemelkedő súlyú az apportként ezerszámra behozott gépkocsik csempészete, de manapság egyébként sem szokás a csempészárut mindig elrejteni a hatóságok elől, hanem a tettesek inkább valótlan nyilatkozatokat tesznek vagy egyszerűen hamis vámbélyegzőt használnak. Előfordul, hogy az úgynevezett passzív bérmunkában behozott vámárut, amelyet visszaviteli kötelezettség terhel, jogellenesen értékesítik belföldön. Gyakori, hogy engedély és a köztartozások megfizetése nélkül forgalmaznak kőolajtermékeket. Két esetben pedig az ismeretlen tettesek jogosulatlanul vásároltak diplomataboltokban kedvezményesen egyébként magas adótartalmú dohányárut és szeszes italt, amit aztán jelentős haszonnal adtak tovább. Több ügyben próbálkoznak fiktív számlákkal, amikor az ezeken feltüntetett áfát egyszerűen leírják az adóból. De az is megtörtént, hogy személygépkocsikat teher-, illetve haszonjárműként akartak elvámoltatni.

– A vám- és pénzügyőrség hatáskörébe tartozó csempészet és vámorgazdaság, adó- és társadalombiztosítási csalás, valamint a deviza-bűncselekmények és az ezekhez tartozó okirat-hamisítások miatt az első fél évben 7723 bűncselekmény és nagyobb súlyú szabálysértés ügyében nyomoztak – mondja *Bencze* József. Hozzáfűzi: amíg az ismertté vált esetek számában évek óta stagnálás, sőt az utóbbi fél évben csökkenés mutatkozik, addig az elkövetési érték tavaly a korábbi 29 milliárdról 47 milliárdra nőtt. Az idén is kiugróan magas az elkövetési érték, tehát egyre súlyosabbak a hatáskörükbe tartozó bűncselekmények. Elsősorban gépkocsik és kőolajszármazékok csempészéséről van szó, de figyelemre méltóak az adócsalással járó borhamisításos esetek is. Újabban több számítástechnikai eszközt csempésznek, de továbbra is jellemzőek az úgynevezett magas adótartalmú termékekkel kapcsolatos trükkök. Ezek közé tartoznak a kőolajszármazékokkal folytatott manipulációk is. A vámosok a kárbiztosítás eszközeivel, mint amilyen például a zár alá vétel, törekednek arra, hogy a bűncselekményekkel okozott kár lehetőleg megtérüljön. Az úgynevezett kármegtérülési mutató a vám- és pénzügyőrségnél 20–30 százalékos, ami jóval magasabb az országos átlagnál.

A 33 kiemelt nyomozás adataiból kiderül: nem csupán egy Kordax-ügy van, bár természetesen az olajügyleteiről elhíresült cég esete is szerepel a nagy horderejű ügyek között. Az egyik jellemző módszer, amivel a csempészek milliárdos károkat okoznak a költségvetésnek, hogy az importáru számlái a ténylegesnél lényegesen alacsonyabb vételárat tartalmaznak. Ez történt egy rádiótelefonokat és egy számítástechnikai eszközöket behozó cég esetében is. Itt az együttes elkövetési érték kereken két és fél milliárd volt, de jóval meghaladja a 300 milliót az elkövetési érték abban a két ügyben is, amelyben egy kft. 88 kamion importédességet vámkezeltetett hamis számlák alapján, illetve egy másik cég 449 alkalommal hozott be Ausztriából ilyen számlákkal kísérve kozmetikumokat. Négy kft., illetve bt. vezetői pedig 4523 személygépkocsit hozattak be jogalap nélküli apportként, összesen 1,7 milliárd elkövetési értékben. Két győri kft. a papirosok szerint olyan német és svájci cégektől „vásárolt" gépkocsikat, amelyek nem léteznek, két külföldi állampolgár pedig nyolc szállítmány rágógumit csempészett be 350 millió értékben. Az is megtörtént, hogy amikor a Szlovákiából és Csehországból érkező kamionokból átrakodták a textilárut, a vámokmányokat egy pénzügyőr egyenruhát viselő ismeretlen vette át, s hamis vámhivatali bélyegzőkkel „mentesítette" azokat. Az adócsalással gyanúsított vállalkozások között előkelő helyet foglalnak el az olajszármazékokkal kereskedők. Közülük egy fővárosi részvénytársaság csaknem nyolcmillió, egy zalai kft. 15 millió, egy Pest megyei pedig tízmillió liter gázolajat értékesített a közterhek megfizetése nélkül. A háztartási tüzelőolaj korábban dívó, tízmillió literszámra történő savazása után egy kft. 45 vagon magas adótartalmú petróleumot szeretett volna dermedésgátlóként vámkezeltetni, egy másik pedig 82 alkalommal hozott be üzemanyagot ipari repceolajként. Az is megesett: fiktív cégek hamisított számláival csökkentették a fizetendő adó mértékét, illetve egy másik alkalommal a termék KSH-besorolását szándékosan helytelenül megjelölve, adómentesen forgalmazták az adóköteles üzemanyagot.

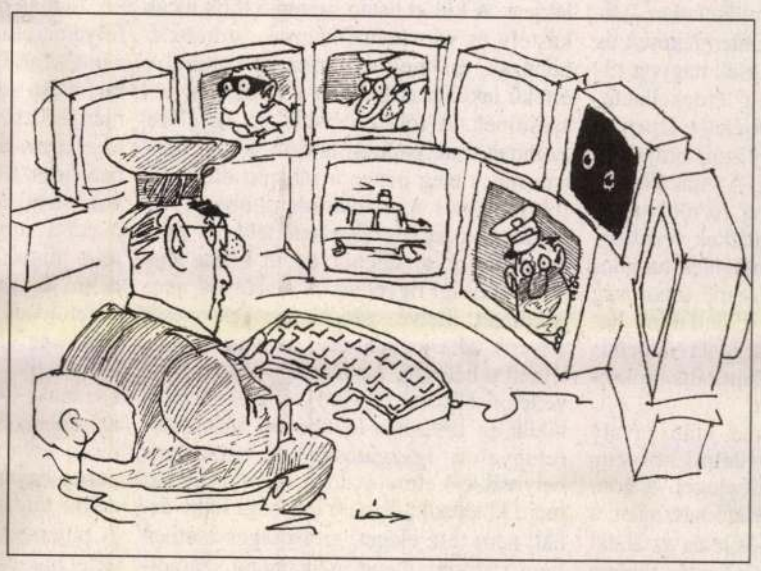

LÉPHAFT PÁL RAJZA

– Az olajvisszaélések visszaszorítására az utóbbi években számos lépés történt – emlékeztet a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokságának rendészeti főigazgatója. Úgy látja, a jogalkotás, ha néha késve is, igyekezett megszüntetni a jogsértés lehetőségeit, s minél több kiskaput lezárni. Végül is az idén januárban életbe lépett jövedéki adótörvény kellő garanciákhoz köti az olajkereskedelmet és a jövedéki tevékenységet, olyan engedélyezési feltételeket szab, amelyek segítségével letisztul az olajpiac is. – A klasszikusnak mondható bűncselekmények ellen persze ez sem véd meg, de legalább nem a jogi szabályozás hibájából, nem a joghézagokat kihasználva követhetik el a jogsértéseket – hangsúlyozza a tábornok.

Bencze József elmondta: szakosított vámkezelő helyeket jelöltek ki a gépkocsicsempészet visszaszorítására, s ugyancsak specializált vámhivatalok foglalkoznak az olajszármazékokkal. A járőrszolgálati parancsnokságot pedig azért hozták létre, hogy az országban bárhol ellenőrizhessék a szállítmányokat, nem csak a határon. Már javában működik a vámregisztrációs rendszer, amelyik egyrészt gyorsítja az ügyintézést, másrészt olyan *on line* kapcsolatot teremtett a vámhivatalok között, amely a szinte azonnali ellenőrzést is lehetővé teszi. Ezzel például kiszűrhetők a tranzitforgalomra régebben jellemző visszaélések. Korábban arra csak utólag jöttek rá, ha az országba érkező pótkocsis kamion másutt pótkocsi nélkül távozott. Most az információ hamarabb jut el bárhová, mint a leggyorsabb teherautó.

Nánási László

Drága múltőrzés

Akkor is igaz, még ha kissé elcsépelt, hogy a múlt a jövő záloga is. Minden nemzet önmagáról állít ki bizonyítványt azzal, ahogyan kulturális, építészeti örökségével bánik. Minden ország büszke lehet arra, ha történelmének, kultúrájának gazdagságára műemlékek sora emlékezteti a világot. S a büszkeség mellett ezek a kincsek komoly vonzerőt is jelentenek a külföldiek számára, s bevételt az országnak. Ezeket a kincseket azonban meg is kell őrizni, restaurálni, állagukat fenntartani. Ez pedig nagyon sokba kerül, de kitérni ez elől már csak erkölcsi okokból, a nemzet önbecsülése miatt sem lehet. Az országok többsége nem is akar kitérni, még ha ez az örökség két értelemben is drága a számára.

A világörökség fele Itáliában

Kulturális műkincslottó

Az UNESCO által a világon nyilvántartott műemlékek és műkincsek *több mint ötven százaléka* Itáliában található. Állandó gondot és vitát jelent viszont, hogy az olasz állam *soha nem talál elegendő pénzt* e hatalmas érték megfelelő védelmére, s emiatt a nagyközönség sem láthat belőlük mindent.

Az kulturális javak minisztériumának évi költségvetése mintegy 550 milliárd líra, ami édeskevés az elvégzendő munkához. Éppen ezért jó két éve a pénzügyminisztérium támogatásával megduplázták a lottójátékot, így az olaszok heti két alkalommal próbálhatják ki szerencséjüket, s az új játék bevételét, mintegy 200 milliárd lírát a műemlékek és műkincsek védelmére fordítják. A kulturális lottó bevezetésében – amelynek ötletét az illetékesek bevallottan a brit National Lottery példájából merítették – az elemzők annak első konkrét jelét látták, hogy az 1975-ben felállított kulturális javak és környezetvédelmi ügyek minisztériuma többé már nem a sehol nem használható pártpolitikusok parkolóhelyéül szolgál.

A pénzhiány egyéb – szerencsére meg nem valósult – ötleteket is szül. Így Róma városi tanácsa a közelmúltban egy olyan, 1939-ben keletkezett és a mai napig is érvényes törvényre bukkant, amely lehetővé teszi, hogy a mindenkori állami tulajdonban lévő római műemlékeket magántulajdonba adják. Walter *Veltroni* kulturális miniszter szerint azonban szó sem lehet semmiféle ilyen jellegű privatizációról, bár azt egyáltalán nem tartaná profánnak, ha a világörökségként nyilvántartott olasz műemlékek, múzeumok állagmegőrzési, restaurálási, fenntartási költségeinek viseléséből a magánszektor is kivenné a részét. Úgy hírlik, amerikai óriáscégek ebben látnak reklámlehetőséget, s máris tettek ajánlatokat. Az olasz műemlékek egyébként az állami mellett önkormányzati, egyházi s természetesen magántulajdonban is vannak. Az együttműködés emiatt nem egyszerű, ezt mutatja az is, hogy 1996-ban csak 12 év után sikerült megállapodnia a kormánynak a Vatikánnal az egyházi tulajdonban lévő és vallási célokat szolgáló műemlékek védelméről.

A nehézségek ellenére azonban az olaszok komoly erőfeszítéseket tesznek kincseik védelmében – nem kis sikerrel. Az elmúlt években sikerült Nápoly épületeit nagyjából rendbe hozni, állandóan szépül az egykor közprédának számító Colosseum, s folyamatosan harcolnak például Velence s a pisai ferde torony megmentéséért. A kereszténység kétezredik évfordulójára, 2000-re Rómát szeretnék még szebbé, a műemlékeket látogathatóvá tenni. Az örök városba ekkor 20–24 millió embert várnak, de Róma a szent év nélkül is évi tízmillió turistát vonz.

S. G.

Görögországban a támogatás nem kevés, de soha nem elegendő

A turisták elhordják az Akropoliszt

A hellének úgy tartják, Görögországban nincsenek műemlékek: az egész ország régészeti műemlék! A megszámlálhatatlan régészeti lelőhely ugyanis keresztül-kasul behálózza a „kultúra bölcsőjét". Éppen ezért a több ezer éves romok őrzése, karbantartása nem kis fejtörést okoz a hatóságoknak. S a műemlékek, amelyek oly sokáig őrizték a múlt emlékeit, nehezen tudnak ellenállni a huszadik század ártalmainak: füstnek, szmognak, gyújtogatásoknak és a turisták végeláthatatlan áradatának – akik nemegyszer „szomszédpukkasztó dicsekvésként", *szuvenírként* szeretnék magukkal vinni a történelem egy-egy szeletét. Letörnek egy darabot az Akropoliszról vagy a több ezer év viszontagságait látott kariatidákról, de gyűjteményükből nem hiányozhat a peloponnészoszi Mükéné egy kis darabkája sem.

Ám a dicső múlt ugyanakkor *nem kis csapás* is, hiszen bármilyen nagyszabású építkezésbe és munkálatokba kezdenek is a napfényes Hellász lakói, már az alapozó ásatások során lépten-nyomon felbecsülhetetlen értékű régészeti emlékekre bukkannak. Így nem csoda, ha bizony évekkel is kitolódnak a megvalósítási határidők, mint ahogyan ez történt legutóbb az athéni metró esetében is.

A görögöknek egyébként nemcsak az ókori romok védelméért, hanem a bizánci emlékek karbantartásáért is gyakran meg kell küzdeniük. S bár az állam által nyújtott támogatás nem kevés, sohasem elegendő. S a huszadik század „csapásaitól" szenvedő épületegyüttesek és emlékek között a hatóságoknak preferenciaskálát kell felállítaniuk: hol égetőbb a restaurálás gondja? Krétán, a knosszoszi palotában? Esetleg az athéni Akropoliszon, amelyen lélegzethez sem jutni a többmilliós megapolisz szmogfellegében, s amely már több éve próbálja visszanyerni eredeti tündöklését? Athént eme törekvésében az UNESCO is támogatja, ám a támogatás még így sem elég. Az eredetileg még hófehér és rózsaszín márványok nem bírják sokáig a rohanó civilizáció okozta enyészetet.

A múzeumok lassan megtelnek, s eredeti szépségében szinte semmit sem láthatunk már, a legfontosabb értékeket gondosan hőszigetelt vitrinekbe és védett termekbe szállítják. De lojálisak a görögök a turisták vágyai iránt is. Legyen meg a látogatók akarata is, vélik az athéni városatyák, akik oly sokáig *szélmalomharcot* folytattak a kapzsi külföldiekkel.

Reggelente – jóval a nyitás előtt – ugyanis teherautókkal apró köveket és kavicsokat szállítanak az Akropoliszhoz. A munkások pedig szép csendben szétszórják azokat, nehogy üres kézzel távozzon bárki is, viszont ha lehet, ne rongálja az eredetit.

De a természet sem mindig kegyes az évezredes romokhoz, komoly veszélyt jelent a földrengés, a forró nyár és a gyújtogatások. Nem kis küzdelmet kellett vívni az elmúlt években, hogy megmentsék a végérvényes pusztulástól az attikai Szoúnio és a peloponnészoszi félsziget Apolló-szentélyét.

A görög államkassza érthető módon nem minden esetben tudja finanszírozni a műemlékek restaurálásának a költségeit. Éppen ezért az utóbbi években több európai egyetem, intézmény és nemzetközi szervezet is bekapcsolódott a hellén mentőprogramokba.

(almássy)

Kína büszkesége, a nagy fal

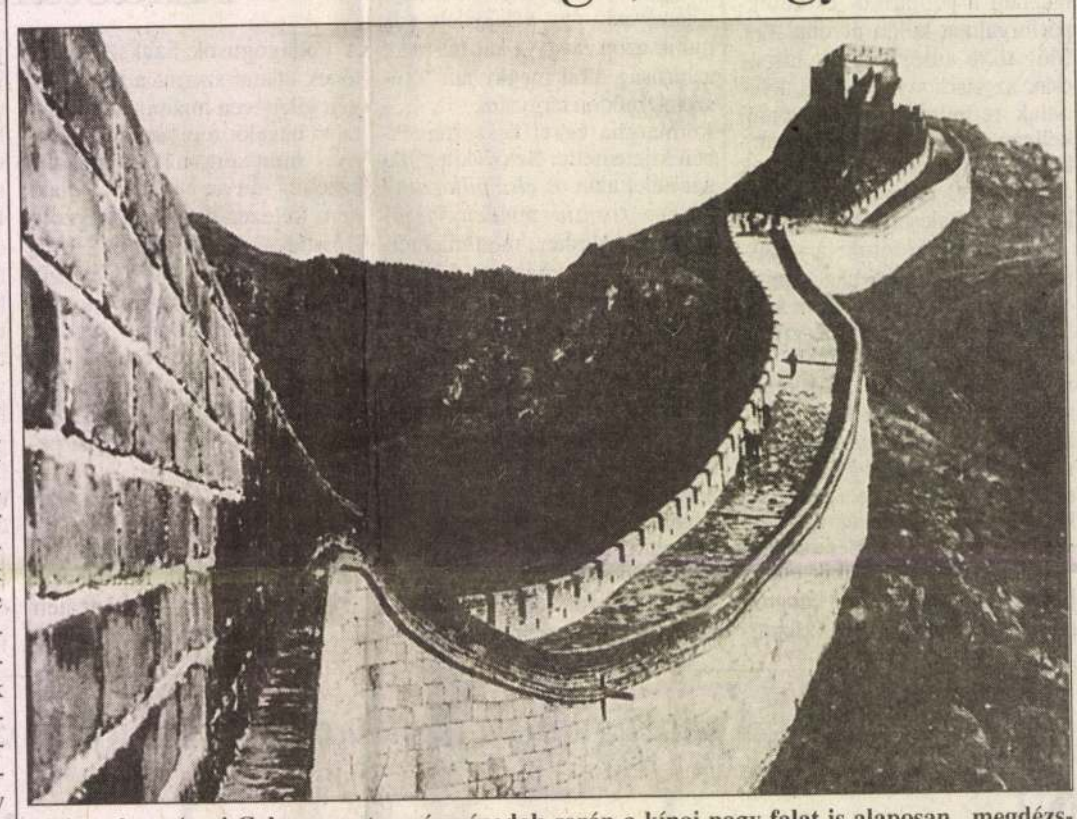

Akárcsak a római Colosseumot, az évszázadok során a kínai nagy falat is alaposan „megdézsmálták" az építkezők

MTI-FOTÓ

Magyarországon szigorú a törvény, segítőkész a hivatal

Sok az emlék, kevés a pénz

Az örök szembenállás feloldhatatlan – állítják a szakemberek. A műemlékesek és a műemlék-tulajdonosok csak nagyon ritkán értenek egyet. Az „ősi" érdekellentétet az idén január elsejétől életbe lépett új műemlékvédelmi törvény sem oldja fel, nem is lehet ez a feladata. A viták élességét leginkább az csorbítaná, ha több pénzt áldozna az ország a műemlékek védelmére. Ha ez így lenne, sok műemlék-tulajdonos nemcsak nyűgnek érezné a hatóság által védetté nyilvánított ingatlanját, hanem komoly állami segítséggel rendben is tartaná az ország épített kulturális örökségének részét, a saját házát.

A többéves huzavona után tavaly megalkotott műemlékvédelmi törvény *erősen korlátozza* a tulajdonjogot. A gondos karbantartás, a megfelelő használat, a műemlék látogathatóvá tétele és az átalakíthatóság korlátozása, a lebontás tilalma olyan mérvű korlátozását jelentik az egyik legalapvetőbb alkotmányos jognak, a tulajdonjognak, hogy sokan megkérdőjelezik a jogszabály alkotmányosságát. A korlátok évtizedek óta léteznek egyébként, csak korábban miniszteri rendelet határozta meg, hogy mit és hogyan tehet a tulajdonos, és senki sem gondolhatott alkotmánybírósági kontrollra, mert még nem létezett a testület.

A szigorra azonban nagy szükség van – mondják a műemlékesek. Magyarországon *több mint tízezer* műemlék van, ennek negyven százaléka állami, illetve önkormányzati tulajdonban, harminc százaléka egyházi és ugyancsak harminc százalék magántulajdonban. (A több ezer épületből 263-at külön kiemel a törvény melléklete. A külön listán szereplő több tucat kastély és vár, mauzóleumok, sírkertek, tájházak, malmok és történeti, kulturális értékű lakóházak kiemelt védelemben részesülnek. A fokozott védelem egyelőre azonban csak papíron létezik, a kincstárnak nincs elég pénze a rábízott emlékek felújítására.) A magántulajdonban lévő épületek a legveszélyeztetettebbek. Itt a legnehezebb az ellenőrzés, itt kell a legtöbb hatósági figyelem. A szabályok nem ismeretét, illetve szándékos megszegését törvény adta jogával élve szigorúan büntetheti a hatóság. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal (OMVH) részeként működik az 1992-ben létrehozott Műemlékfelügyeleti Igazgatóság. A szükséges helyreállítás elmulasztóját figyelmeztetik, majd kötelezik, és ha a hatósági felhívásnak nem tesz eleget, szélsőséges esetben *napi százezer forintos* bírsággal számolhat. Amennyiben a hatóság szándékos rongálást tapasztal – például tudomására jut, hogy a nagyratörő tervek útjában álló „fölösleges" épületet eldózeroló tulajdonos mélygarázst vagy medencét kíván építeni –, műemlékvédelmi bírságot vethet ki. A kényszer-helyreállítás intézményét is tartalmazza az 1997. évi 54-es magyar törvény. Ilyen esetben a hatóság az épület megmentése végett a szükséges karbantartási munkákat saját pénzből elvégzi, a költségeket azonban a tulajdonosra terheli, jelzálogot jegyeznek be. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy Magyarországon a legtöbb tulajdonos nem tudja, nem pedig nem akarja a helyreállítási munkákat elvégezni. A hatóság éppen ezért segíteni kíván, nem pedig büntetni.

A magyarországi műemlékállomány folyamatosan növekszik. A védetté nyilvánítást az épület használója – bérlője, tulajdonosa – és az önkormányzat is kezdeményezheti, de a hatóságnak is joga van az eljárást megindítani. Az eljárás általában hosszadalmas, az összes érintett bevonásával történik a javaslat megfogalmazása, amit az OMVH elnöke terjeszt fel a miniszternek. Eddig a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium vezetőjének, az új kormányzati struktúrának megfelelően a jövőben a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma birtokosának. (Az átszervezéssel megszűnik az, a nemzetközi kapcsolatokban rendszeresen zavart okozó jelenség, hogy Európában egyedülálló módon a környezetvédelmi tárcához tartozott a műemlékügy.) A műemlékké minősítést miniszteri rendelet mondja ki, tehát ez ellen nem fellebbezhet a tulajdonos, mint ahogy a védetté nyilvánítási folyamat ellen sem. A tulajdonjog korlátozásának az a magyarázata, hogy az épített kulturális örökség védelme és gondozása az egész nemzet érdeke, mentsége pedig, hogy az állam anyagi támogatást nyújt a műemléki védelemben részesülő épületek tulajdonosainak. A műemléki törvény csak annyiban ró többletkötelezettségeket a tulajdonosokra, hogy nem teljesíthetik bárhogyan az egyébként minden ingatlantulajdonos kötelességét. A vita akkor kezdődhet el a hatóság és a tulajdonos között, amikor meg kell állapítani, mi a szükséges és mi a többletköltség. Ez egyelőre szabályozatlan, a hatóság dönti el saját hatáskörében, ezt a megoldást tehát jogosan sérelmezik a tulajdonosok. Túl sok a tulajdonosok kötelezettsége. Ezt jelzi az a jelenség is, hogy van, aki inkább megszabadul a rossz állapotban lévő műemléki ingatlanjától. A tulajdonjogról való lemondáskor a magyar állam, tehát a Kincstári Vagyoni Igazgatóság köteles átvenni az épületet. Nem egy belvárosi önkormányzat él ezzel a lehetőséggel, a lerobbant belvárosi bérházak közül sok ugyanis műemlék, a renoválási költségeket így könnyedén a kincstárra lehet hárítani.

– Az új tárca – a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma – erősebben hangsúlyozza majd, hogy a műemlékvédelem intézményeinek a kulturális szempontból értékes épített környezetet nemcsak védeniük kell, hanem gondozniuk is – nyilatkozta lapunknak *Entz* Géza, az OMVH napokban kinevezett új elnöke. – A törvény a műemlék épület tulajdonosára, illetve fenntartójára többletfeladatot ró. Az ehhez szükséges forrásokat a kormány a műemlékvédelmi alap létrehozásával kívánja biztosítani. Első lépésként a személyi jövedelemadóból származó, körülbelül *2,5 milliárd* forint jöhet számításba. Ennél persze lényegesen több pénzre van szükség, ezért biztosítani kell, hogy az alapnak előre kalkulálható, rendszeres forrása legyen – mondta az elnök.

A műemlékek egyharmadát sürgős beavatkozással lehetne csak megmenteni. Ehhez a hivatal becslése szerint a „védelmi pénzek" – a központi költségvetésből az épített kulturális örökség védelmére és gondozására szánt összegek – *megháromszorozására, azaz tizenötmilliárd* forintra lenne szükség.

(rosdy)

Moszkvában találtak pénzt az újjáépítésre

Az állam mellett a maffia is beszáll

Oroszország a Szovjetunió szétesése után meglehetősen lepusztult országot örökölt, s ez alól a műemlékek sem voltak kivételek. Sőt! Az ateista múzeumokként, gabonaraktárakként, uszodákként működő templomok híven példázzák az akkori állapotokat. S ezek az épületek még köszönetet mondhatnak a sorsnak, hogy megmaradtak, s nem estek áldozatul az enyészetnek vagy a sokszor esztelen sztálini modernizációnak, rombolásnak.

Hét év alatt azonban a főváros megújult, s nemcsak irodaházak, bevásárlóközpontok nőttek ki a földből, de megszépültek a nemesi, polgári paloták, lakóházak is, Moszkva újra a negyvenszer negyven kupola városa, s még a lerombolt Megváltó Krisztus-székesegyház is újra ott magasodik az egykori Moszkva uszoda helyén.

S hogy honnan minderre a pénz a gazdasági gondokkal küszködő országban? Egyrészt az államtól, amely az 1917 előtti Oroszországban véli megtalálni kapcsolódási pontjait, az ortodox egyházban pedig ideológiai támaszát. Ezért a Megváltó Krisztus-székesegyházat mitegy az új Oroszország szimbólumaként építették újjá. A másik forrás sajátosan orosz. *Luzskov* polgármester és a hozzá kapcsolódó körök úgy osztották fel és el Moszkva legértékesebb épületeit, utcáit, hogy a félvilági társaságok a bagóért kapott ingatlanokért cserébe kötelesek voltak felújítani a „zsákmányt". Az új ideológiához a minél inkább polgárosodni vágyó alvilág is idomult, s ennek érdekében még a szolncevói maffia is bőven áldozott templomtatarozásra, haranggadományozásra. Az eredmény látványos. Moszkva visszakapta század eleji pompáját is, s amit a sötét pénzekből verbuválódott bankok, az alvilágban gyökerező vállalkozások elkezdtek, azt most már a Luzskov is tudja folytatni. Az ide koncentrálódó befektetések miatt ugyanis a városnak is van pénze az ideológiai okok miatt is fontos múlt értékeinek ápolására.

Ez a helyzet azonban korántsem általános. Még a templomok az említett okok miatt csak-csak megújulgatnak országszerte, az egyéb műemlékekre azonban kevés pénz jut. Mutatja ezt a gyönyörű Szentpétervár példája is, ahol a Romanovok háromszáz évének öröksége igencsak megkopik, ha nem találnak rövidesen forrást a restaurációra.

Az oldalt szerkesztette:
Stier Gábor

ENTZ GÉZA Antal

NMo 1998. július 18. 11.

Entz Géza a műemlékvédelem élén

Hámori József, a nemzeti kulturális örökség minisztere október 1-jei hatállyal – *Kalmár Péter* utódaként – Entz Gézát nevezi ki az Országos Műemlékvédelmi Hivatal (OMvH) élére – tudatta a tárca sajtóirodája tegnap az MTI-vel.

Entz Géza az ELTE-n történelem-művészettörténet szakon szerzett diplomát. 1973 és 1990 között a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutatócsoportjának munkatársaként tevékenykedett.

Entz Géza 1990–1992-ben a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára volt, a Tudománypolitikai Kollégium alelnöke. 1992 és 1994 között címzetes államtitkárként, a Határon Túli Magyarok Hivatalának elnöki tisztét töltötte be.

A ferencziek temploma és kolostora

XVII. századbeli épületek, a templom 1691-
barokk épület, kapuja két piniatobozban vég
oszlopán attikai párkány, utóbbin barokk c
czímerrel és felirattal: Jacobus Hasko P. U. F. F
templom hajója dongaboltos, kétoldalt a pillér köz
A főoltár oszlopos portál alakú fehérruhás szent
századból, közepén újabb oltárkép, festett. A m
főoltár egyszerűbb másai, az elsőn jobbról üvegt
az oszlophoz kötözve Ámor alakjával lábainá
faragvány, XVII. század.

A bal oldali második oltár előtt örökmécses
vasból, kardos griffet jobbra fordulva ábrázoló cz
század. A szentélyben rokokó papi szék s

Entz Géza

1996. XII. 19

ok

képviselőkhöz

kével jövőre is gazdálkodhatunk. A költségvetési szavazás előtt azonban a legnagyobb példányszámú napilapban sajnálatos hangvételű írás látott napvilágot, amely többek között azt állítja: *„az alapítvány fennállása óta még nem fordult elő, hogy kuratóriumi tag pályázatát ne támogatták volna"*. Ez bizony súlyos vád. Csakhogy nem igaz.

Ezt követően a *Magyar Rádió* december 8-i *Gondolat–jel* című műsorában döbbenten tapasztaltuk, hogy folytatódik a hadjárat a Történelmi Filmalapítvánnyal szemben. A műsor készítői a rádióról és a televízióról szóló törvényben tételesen megfogalmazott követelményekkel merően ellentétes módon tájékoztatták, azaz félretájékoztatták a közvéleményt. Ha mindennek csak egy töredéke is eljut az országgyűlési képviselőkhöz, akkor a Történelmi Filmalapítvány nem számíthat az Országgyűlés támogatására – gondoltuk. Éppen ezért őszinte tisztelettel adózunk mindazon képviselőknek, akik ennek ellenére is megőrizték bölcsességüket, és az MMA támogatása mellett megszavazták a Történelmi Filmalapítvány szerény mértékű támogatását is.

*

Az a 25 millió forint, amit az alapítvány számára megszavaztak, körülbelül egy fél játékfilm elkészítéséhez elegendő. Ahogy mondani szokták, a túléléshez kevés, a meghaláshoz viszont sok.

Ez a szerény összeg számunkra a demokrácia reményét is jelenti. Tesszük tovább a dol-

Az erdélyi gótika

Entz Géza monográfiája

Entz Géza utolsó munkáját, az *Erdély építészete a XIV–XVI. században* című monográfiát mutatták be szerdán délután az *Országos Műemlékvédelmi Hivatalban*, ahol a kötet lektora, *Marosi* Ernő művészettörténész méltatta a Kolozsvárott, az *Erdélyi Múzeumegylet* kiadásában megjelent könyvet.

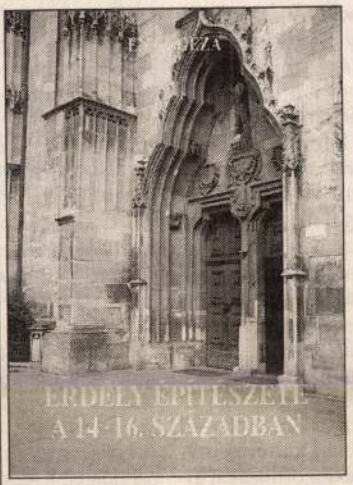

Már e mű első része, a XI–XII. századi, Árpád-kori erdélyi építészetet feldolgozó kötet is magyarul csak egy esztendővel a szerző halála után látott napvilágot. A most megjelent monográfia az erdélyi gótika építészeti emlékeinek feldolgozása. Marosi Ernő írja előszavában: *„A kétrészes, immár posztumusz könyv nem annyira a szerző utolsó munkája, mint inkább életművének összefoglalása"*. A kiemelkedő jelentőségű emlékek mellett a szerző számba vette a kevésbé ismert vagy máig feltáratlan és elpusztult épületeket, és kiderült: Erdély Európa műemlékekben egyik leggazdagabb területe (volt).

Entz összefoglalja és bemutatja Erdély gótikus építészetének XIII. századi előzményeit, majd sorra veszi a királyi, főrendű, főpapi, városi és mezővárosi, valamint a falusi építészet jellegzetességeit a késő klasszikus, a közép-európai, az internacionális, a késő gótikus időszakban. A monográfia terjedelmes része a történeti adattár, amelyben a szerző a műemlékekkel kapcsolatos írott forrásokat gyűjtötte egybe. Ezt követi a román és német nyelvű összefoglaló fejezet, majd a képjegyzék, a helység- és személynévmutató. A kötetet értékes képanyag illusztrálja. Az *Erdély építészete a XIV–XVI. században* című munka a *Gróf Mikó Imre Alapítvány* és a *Pro Professione Alapítvány* támogatásával jelenhetett meg.

(h. k.)

A miniszter elégedett?

Irodalmi, kiadói számadás

Göncz Árpád köztársasági elnök és *Magyar* Bálint művelődési és közoktatási miniszter szerdán délután a könyvkiadók és az írószövetség képviselőivel a könyvkiadás és -terjesztés helyzetéről tartott megbeszélést a *Petőfi Irodalmi Múzeumban*. Magyar Bálint a minisztérium adatait ismertetve közölte, hogy 1996. december 1-jéig 7800 eredményeiről beszámolva kiemelte, hogy a művészeti honoráriumok járulékmentességének kiharcolásában részt vett a minisztérium is az alkotómunka védelmét szem előtt tartva. Az írószövetség székházgondjairól szólva elmondta, hogy a minisztérium társadalmi szervezetnek nem tud és nem is akar székházat vásárolni, de a felállítandó M-

Válasz Elek Istvánnak

Acsarkodás – de hát miért?

Az ötvenhatos forradalom eltiprása után voltak kollégák, akik diadalittasan vagy kaján kárörömmel vetették szememre: rossz lóra tettél. Képtelenek voltak felfogni, hogy nem lóra tettem, amikor *Nagy* Imre és a forradalom mellé álltam. A *Magyar Nemzet* december 7-i számában közölt cikkében – *A „mérsékelten szélsőséges" szélsőségekről – Elek* István óv attól, hogy ismét elkövessem ezt a hibát. Így fejezi be írását: *„Ezen azért nem ártana egy kicsit elgondolkodnia. Neki is meg az elvbarátainak is. Hogy kifizetődő-e ezt* (tudniillik a magyar jobboldal bírálatát) *folytatniuk? Én erősen kétlem."* Nos, meglehet, hogy ebben Eleknek igaza van. Ha figyelmesen olvasta volna el azt a cikket, amelyet olyan nekikeseredett vehemenciával bírál, tudná, hogy ezzel a lehetőséggel magam is tisztában vagyok. De ezt a magasztos szempontot átengedem a politikai lóváltásban nálam rutinosabb bírálómnak. Befutott ugyanis életemben már *Hitler* lova is, *Sztálin* lova is… az igazságom és állásfoglalásom gyakran volt, finoman szólva, nem kifizetődő.

Mert az igazság keserű is, fájdalmas is, bántó is, megtiport is, vádoló is lehet. S gyanítom, hogy éppen a joggal és megalapozottan vádoló igazság szította fel Elek István ellenséges acsarkodásának kultúremberhez és a vélemények pluralitásának létjogosultságát elismerő demokratához aligha méltó indulatait, amelyekkel cáfolni próbálja állításaimat, de paradox módon éppenhogy igazolja. Azt merészeltem állítani ugyanis – s mi tagadás, ezt az állításomat evidensnek, tényekkel dokumentáltnak és mindenki által beláthatónak véltem és vélem –, hogy a magyar politikai életben – szemben a nyugati demokráciákkal – a magát mérsékeltnek deklaráló jobboldal pártjaiban, amelyekre oly nagy szüksége lenne az országnak, háttérbe vagy kiszorítják a valóban mérsékelt jobboldaliakat, akik határozottan szemben állnak a szélsőjobbal és elhatárolják magukat attól. Azóta a MIÉP elnökválasztó közgyűlésen elhangzó megindító és hódolatteljes hűségnyilatkozatok és kebelre borulások újból és fényesen igazolják ezt az elszomorító diagnózisomat, amely Elek felháborodott helytelenítését kiváltotta. De tiltakozása önmagában is bizonyító erejű. Hiszen miről is van szó? Egy valamikor mérsékeltnek vélt jobboldali politikus, aki ellen egykori pártja éppen józan mérsékeltsége miatt indított hajszát – tehát a saját bőrén tapasztalhatta meg tézisem helytállóságát –, jutott el odáig, hogy *Csurka* pártjára, amelynek elnökével valaha konfliktusban állt, az alkotmányos jelzőt találja a legmegfelelőbb jellemzésnek, és szenvedélyesen keljen ki az ellen a megállapítás – ténykonstatálás – ellen, hogy a középjobb pártjainak nem egy vezetője nyilvánosan kokettál a szélsőjobbal. Kell-e nyilvánvalóbb bizonyíték arra, hogy középjobb pártjaink mérsékletessége eltorzult, megingott, formálissá vált?

Elek cikke ugyanis két műveletből áll. Első részében taktikai megvetéssel, indulatos lesajnálkozással, kül, hogy – a káromlás nem érv – egyetlen cáfolatot felhozna ellene. Amikor ugyanis erkölcsileg megengedhetetlen csúsztatással írja le cikkem kapcsán: *„Hogy képesek ilyen szemérmetlenül, a legcsekélyebb lelkiismereti aggály nélkül a mai jobboldalra lőcsölni a felelősséget hazánk nyugat-európaitól eltérő történelmi fejlődéséért?"*, szemérmetlenül, a legcsekélyebb lelkiismereti aggály nélkül rágalmaz. Lehet, hogy nem akar hazudni, de elvakult indulatában bizony hazudik. Semmi ilyesmit nem olvashatott tőlem (sem más balliberális szerzőtől). Sem a szóban forgó írásomban, sem másutt. Ellenben vitatott írásomban és másutt is olvashatta, hogy a mérsékelt baloldal kormányával kapcsolatban, nemcsak hibákról, de vétkekről is beszélek. Cikkének másik művelete, hogy amit a jobboldalról írtam, azt megkísérli egy az egyben ráhúzni a baloldalra is. *„Ugye milyen érdekes gondolatmenet ez a mi mérsékelten szélsőséges baloldalunkról, az MSZP és az SZDSZ törekvéseiről?"* – írja szerényen és szinte könnyekig meghatódva attól az idétlen ötletétől, hogy írásomnak a jobboldalra vonatkozó szövegét átírja a baloldalra. Piramidális sületlenség jön ki ebből. A baloldalnak is megvannak a maga súlyos problémái, de a *„demokráciához tartozás önkényességéről"* beszélni a baloldallal kapcsolatban, mert az én cikkem a *„nemzethez tartozás önkényességéről"* írt a jobboldal kapcsolatban, vagy éppenséggel *„etnikai kiváltságok programjáról"*, *„kedvezményezettnek vélt etnikumról"* írni bizony a teljes politikai analfabetizmus. Ezek a jobboldal specifikus fogalmai, amelyeknek a baloldallal kapcsolatban semmi értelmük nincs. Félreértések elkerülése végett, ezzel nem azt kívánom mondani, hogy Elek politikai analfabéta, hanem hogy az elszánt, mindenáron vádaskodni akaró gyűlölködés még a legélesebb eszű ember ítélőképességét is elhomályosítja.

Befejezésül: valamikor őszintén tiszteltem Elek Istvánt. Jóérzésű, humanitárius gondolkodású embernek gondoltam – vagyis mérsékeltnek. S együtt-éreztem vele, amikor egykori pártjának szélsőségesei, vélt liberalizmusa ürügyén hajszát indítottak ellene is. Hiszik, nem hiszik, fájlalom, hogy ebben a hangnemben kellett írnom róla. Pedig tulajdonképpen két dologért is köszönettel tartozom neki. Az egyik, hogy amint már említettem, gátat vesztett indulataival illusztrálta és igazolta bírálni vélt írásom megállapításait a mérséklet hiányáról a középjobb pártjaiban, a másik, hogy – ha tendenciózusan torzított beállításban is, de – megismertette azokat a Magyar Nemzet olvasóközönségével is, amelynek módjában állott kritikával is olvasni kommentárjait. Hiszem, hogy sokan meg is tették ezt, de talán őket is megerősíti felismeréseikben ez a reflexióm. Azok számára pedig, akik hitelt adtak Elek különös interpretációjának, lehetővé teszi, hogy a szemben álló fél álláspontjával hitelesíthessék és esetleg korrigálhassák félreinformált és egyoldalú hiedelmüket.

kat igényelt – ezek megszervezése és számontartása működésének egyik legjelentősebb területe volt, amelyet tudományos munkája mellett nem hivatali feladatnak, hanem tevékenységének kiemelkedő fontosságú részének tekintett. Gondosan megválogatott munkatársakkal jól működő osztályt hozott létre és azt magas szinten irányította. Amikor 1967-ben a Képzőművészeti Főiskolán önálló restaurátori tanszék felállítására került sor, annak vezetését hetvenéves koráig magára vállalta, de az oktatást ezután sem hagyta abba.

A művészettörténeti kutatásokat nemcsak mint kutató, mint a magyar műemlékügyek egyik irányítója szolgálta, de folyamatosan részt vett és szerepet vállalt a tudományos közéletben is. A *Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat*nak évtizedeken át legaktívabb tagjai közé tartozott, aki nemcsak emlékezetes előadásokkal, konferenciák vezetésével járult hozzá a Társulat tudományos munkájához, hanem hosszú időn át annak vezetésében is meghatározó szerepet vállalt. 1956 és 1964 között a művészettörténeti szakosztály titkári teendőit látta el, majd alelnökként működött 1973-ig, az utolsó időben, Oroszlán Zoltán halála után, az elnöki teendőket is ellátta. A következő tíz éven át, a Társulat egyik legjelentősebb korszakában az elnöki feladatokat vállalta magára. Még sokáig emlékezetes marad az a sok nagyszerű vezetés, amelyeket a társulati kirándulásokon, vándorgyűléseken egy-egy középkori templomban, megújított műemlékben tartott. Utolsó társulati előadását az 1992. évi közgyűlésen tartotta *Szász parasztházak, székely védelmi vonal* címmel.

Halálával a 20. századi magyar művészettörténeti és műemléki kutatások egyik legnagyobb alakja távozott közülünk. Nemcsak intenzív feldolgozó munkájával hagyott maradandó örökséget, de hosszú időre meghatározta a műemléki kutatások, feltárások és helyreállítások legjobb útját. Ami ezt a nagyszerű és eredményes életutat a kortársak számára különösen vonzóvá tette, az emberi magatartása volt: mindenkor a munkát, a szolgálatot, a valódi eredményeket helyezte előtérbe, érvényesülés, babérok sohasem játszottak szerepet cselekedeteiben. Méltó hazai elismerésben nem is részesült soha. Az 1983-ban kapott Herder-díj fél évszázados munkásságát külföldről ítélte meg.

Fitz Jenő

CS. SÓS ÁGNES
1925–1993

A nemzetközi szlávkutatás kiemelkedő hazai képviselőjének, Pribina és Kocel mosaburg-zalavári központja megszállottan elhivatott kutatójának küzdelmesen nehéz élete véget ért. Hamvait szél vette szárnyára és víz mosta zsenge fűszálak közt az anyaföldbe, lelke pedig talán már Perun és Szventovit túlvilági birodalmába emelkedett.

Cs. Sós Ágnes 1925. június 22-én, Budapesten született, értelmiségi családból. Régészeti tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végezte, itt szerzett 1950-ben muzeológusi diplomát népvándorlás kori régészet főtárgyban, s még ez évben a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársa lett. Töretlen karrier elé nézett, amit még teljesebbé tettek magánéletének eseményei: 1952-ben férjhez ment Csemiczky Ödön közgazdászhoz, s hamarosan megszületett fia, Miklós, a ma már neves, Erkel-díjas zeneszerző.

Régészeti kutatásait, érdeklődési körét egész életre szólóan meghatározta pályakezdése. A Magyar Tudományos Akadémia 1951-ben hézagpótló alapkutatásként megindította a zalavári ásatásokat. A feltárások vezetője Fehér Géza lett, aki munkatársul Cs. Sós Ágnest és B. Mikes Katalint vette maga mellé. Az 1954-ig végzett kutatások eredményeit Fehér Géza 1955. évi halálát követően Cs. Sós Ágnes dolgozta fel mintaszerű gyorsasággal, mégis példás alapossággal és elmélyültséggel: az 1958-ban elkészült kézirat öt év múlva jelent meg (ArchHung 41. 1963).

Ismeretes, hogy az 50-es években a Magyar Nemzeti Múzeumnak még olyan feladatokat is el kellett látnia, melyek elvégzése ma már a megyei múzeumi szervezetekre hárul. Az ország különböző pontjairól befutó jelentésekre gyakran küldte leletmentésre fiatal, nagy munkabírású, energikus munkatársát, Cs. Sós Ágnest is, aki röviddel az ásatások után be is számolt azok eredményeiről: a második avar temetőről Üllőn (ActaArchHung 6 [1955]), az oroszlányi korai avar temetőrészletről, benne a sajátos szláv hajviselethez tartozó trapezoid lemezkékkel, melyek párját utóbb Pókaszepetken is megtalálta (FolArch 10 [1958]), a szigetszentmiklós-városi kora avar leletekről, egyik női sírjában egy in situ megfigyelt ujjas fibulával (ArchErt 88 [1961]), a dunaszekcsői avar kori temetőről (FolArch 18 [1966/67]) stb.

1959-ben, a gyermekbénulási járvány idején is éppen egy avar temető leletmentését végezte. Itt kínálta meg egyik ásatási munkása almával, melyet előbb kötényében udvariasan megtörölgetett. A kötény azonban nem sokkal előbb még az asszony lázas gyermekének vigasza volt... Hamarosan Cs. Sós Ágnes is hőemelkedéssel, a betegség kezdeti tüneteivel kínlódott, de fontosabbnak tartotta a leletmentő munka befejezését, mint a maga egészségét. Mikor végre vonatra szállt, már merevedtek izmai, s balsorsára az orvosok sem ismerték fel azonnal betegsége valódi jellegét. Hosszú hónapok következtek ezután, elképzelhetetlen kínokkal és szenvedésekkel. Hihetetlen akaratereje, kitartása, élni akarása azonban végül is meghozta gyümölcsét. Ha mankókkal is, de

ENTZ Géza
AÉ 120 (1993) 1-2

ENTZ GÉZA
1913–1993

Entz Gézában a magyar középkori kutatás és a magyar műemléküg kimagasló egyéniségét tiszteltük már életében és így őrizzük meg emlékét váratlanul bekövetkezett halála után is. A hatalmas életmű, amely 80 éves korában, alkotóereje teljében, befejezetlenül zárult le, ritka példája a képességek, a választott téma és az eszközök maximális koncentrálásának.

Már indulása is kedvező volt: az erdélyi származású Entz család generációkon át számottevő tudósokat adott a hazai kutatásoknak. Dédapja, Entz Ferenc (1805–1877) nevéhez fűződik a magyar kertészeti szakoktatás megindítása; nagyapja, Entz Géza (1842–1910) zoológus, egyetemi tanár; nagybátyjai közül Entz Géza (1875–1943) a Balaton életének hidrobiológiai vizsgálatát, Entz Béla (1877–1959) patológus, egyetemi tanár a tuberkulózis és a szifilisz kórbonctanának kutatását vitte előbbre.

Egyetemi tanulmányait – mint Eötvös-kollégista – 1931–1935 között végezte, történelem–latin–művészettörténet szakokon. Tanárai közül Domanovszky Sándor és különösen Hekler Antal voltak hatással későbbi pályájára, tudományos tevékenységére. Az utóbbinál doktorált 1937-ben *A magyar műgyűjtés történetének vázlata 1850-ig* című disszertációjával.

Pályáját a Szépművészeti Múzeumban kezdte, ahol egy évig gyakornokoskodott, a fényképgyűjteményben, majd a grafikai gyűjteményben, amelyeket akkor Balogh Jolán, illetve Hoffmann Edit vezették, a magyar reneszánsz és a középkor kiemelkedő kutatói. A cikksorozat, amely ebből az időből származik és amely a *Magyar Kultúrszemlé*ben jelent meg, még szokványos művészettörténeti érdeklődésről tanúskodik: magyar szobrászokról írt, Szervátiusz Jenőről, Borbereki Kováts Zoltánról, Pátzay Pálról, Ferenczy Béniről, Borsos Miklósról, Andrássy Kurta Jánosról.

Az egész életpályáját módosító és meghatározó fordulat 1941 nyarán következett el, amikor segédőrként a Kolozsvári Egyetemi Könyvtárba került. Megbízást kapott, hogy a *Szolnok-Doboka magyarsága* című kötet számára a műemléki részt írja meg. Gyalogos barangolások korszaka következett, szinte nem volt falu, amelyet fel ne keresett volna, a múlt emlékeit személyesen fel ne mérte volna. Ezek az utak haláláig Erdély műemlékeinek legjobb, legteljesebb ismerőjévé tették. Az *Erdélyi Tudományos Füzetek* sorozatban tanulmányok egész sora jelent meg: *A csicsókeresztúri r. k. templom* (1942), *A dési ref. templom* (1942), *Szolnok-Doboka középkori művészeti emlékei* (1943), *A középkori székely művészet kérdései* (1943), 1945 után az *Erdélyi Tudományos Intézet Kiadványai* sorozatban: *Az erdélyi műtörténetírás kérdéseihez* (1945), *Kolozsvár környéki kőfaragó műhely a XIII. században* (1946), *A széki református templom* (Sebestyén Józseffel közösen, 1947).

A kimeríthetetlen erdélyi gyűjtések további jelentős publikációkban öltöttek testet azután is, hogy 1950-ben el kellett hagynia a Bolyai Tudományegyetemet, amelyen művészettörténetet tanított és visszatért Budapestre. E munkák sorából kiemelést érdemel *A csarodi templom* (1955), a *Művészek és mesterek az erdélyi gótikában* (1957), valamint a nagy mű, *A gyulafehérvári székesegyház* (1958). Erdéllyel kapcsolatos későbbi összefoglalásai: *Die Baukunst Transsylvanien im 11–13. Jahrhundert* (1968), *Mittelalterliche Edelhöfe in Siebenbürgen* (München, 1988).

Kolozsvárról visszatérve a szerveződő műemlékvédelemben kapott helyet és egyre jelentősebb szerepet. Az 1957-ben az akkor megalakult *Országos Műemléki Felügyelőség* tudományos osztályának élére került. Erdély után közvetlen kapcsolatba került a középkor teljes magyarországi hagyatékával. Ez nemcsak kutatási területének kiszélesedésével járt, de módszerek tekintetében is gazdagodást jelentett. Bár ő maga nem volt régész, osztályának feltáró és restauráló tevékenysége korábban el nem érthető eredményekhez vezetették.

Munkásságának ebben a szakaszában is számos tanulmányt írt egy-egy műemlékről, műhelyről, mint *A kerci ciszterci építőműhely* (1964), *XI. századi kőfaragó műhely Zalaváron* (1964), *A budavári Mária-templom* (1965), *Az ercsi bencés monostor* (1965), *A kalocsai székesegyház faragványai* (1966), de a hangsúly egyre inkább összefoglaló jellegű művekre helyeződött át: *Középkori építészetünk munkaszervezésének kérdéséhez* (1952), *Középkori végrendeletek művészettörténeti vonatkozásai* (1953), *Nyugati karzatok román kori építőművészetünkben* (1959), *Die Baukunst in Ungarn um 1500* (1967), *A gótika művészete* (1973), *Gótikus építészet Magyarországon* (1974), *A magyar középkori város kialakulása a műemléki kutatások nyomán* (1974), *A gótikus építészet kutatásának problémái a források alapján* (1976), *Gótikus építészetünk település-átalakító szerepéről* (1979). E sorban a legnagyobb szabású, doktori disszertációja 1977-ben: *A középkori Magyarország gótikus építészete 1242–1390.*

Ami ezt a nagyszerű életpályát valóban naggyá és maradandó értékűvé teszi, az komplex kutatási módszerének köszönhető. A történeti források, oklevelek következetes és biztos használata a régészeti megfigyelések tudatos alkalmazásával és művészettörténeti elemzésekkel párosul. Kutatásait a magyar román korra, majd pályájának későbbi szakaszában a gótikára koncentrálta.

Az, hogy kutatásai ilyen szintet érhettek el, aktív műemléki tevékenysége és kialakult szemlélete nélkül elképzelhetetlen lett volna. A helyreállítások, amelyeket az *Országos Műemléki Felügyelőség* végzett, gondos tudományos előkészítést, régészeti feltárást, falukutatást, konzerválási munká-

KÓNYA ÁDÁM

ENTZ GÉZÁRA EMLÉKEZVE ERDÉLYBŐL

„Halála után nehéz szívvel, de igaz tisztelettel és meleg szeretettel emlékezünk meg róla: az emberről és a tudósról" — írta Entz Géza, éppen harminc éve, az általa „utolsó nagy magyar polihisztornak" nevezett Kelemen Lajosról szólva, a Művészettörténeti Értesítőben megjelent megemlékezésében. Akkoriban hulltak ki sorra, a múlt század 70—80-as éveinek szülöttjei közül, az utolsó nagyok. Itt Erdélyben 1963-ban Kelemen Lajos, a következő évben Keöpeczi Sebestyén József, aztán „odaát", egy újabb év múltán Kodály Zoltán ...

Most, harminc év elteltével, a századelő-adta lelki-éltetőink elvesztése riaszt. Ilyenkor, az elmúlást követő napokban, óhatatlanul végigsimítjuk, mit Ő ránk hagyott: kezünkbe kerülő munkáit, személyes élmény-emléknek számító írásait. Egyik leveléből, 1961-ből keltezve, óhajként bukkan elő a vágy: „... nagyon szeretném a Székelyföldet újra látni, hiszen már régen nem jártam arra ...". Aztán láthatta. Utoljára 1991 nyarán. Ám amilyen lelkesülten vágott neki, Kézdiszentlélek határában, a zordul felmagasló Perkő oldalának, hogy a Szent István nevét hordozó, négykaréjos kápolnát újra láthassa, olyan elkínzott félmosollyal szakadt ki belőle a rettentő felismerés: nem megy.

Jó harminc év távolából, csaknem refrénként olvassuk, Sepsiszentgyörgyre címzett leveleinek zárósoraiban: „Fadgyas Annát, Incze Sándort sokszor üdvözlöm". Szólt ez a Székely Nemzeti Múzeum félévszázadon át mindenes-munkatárs Annus nénijének éppen úgy, mint a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemről — ahol 1941—50 között Entz Géza tanított művészettörténetet — számon tartott egykori famulusnak. Már az ötvenes évek kolozsvári egyetemistái nem ismerhették(-tük). Pedig még geográfus-jelöltekként is igényeltük — dékáni jóváhagyó-kézjegyes kérvényünk a bizonyság róla — a művészettörténet, címertan tanítását; ám akkoriban Kelemen Lajos csak peripatetikus okítása segíthetett rajtunk.

Bocsánatos bűnnek számítson, ha innen, a „végekről" tekintve, személyiségét kisajátítanánk. Azonban félszázada éppen a Sepsiszentgyörgyhöz közeli Árkos és Zabola vártemplomairól írt a Pásztortűzben és *Székely műemlékek a Nagykükűllő mellett* címmel az ugyancsak Kolozsvárott megjelenő Ellenzékben, hogy Udvarhely-anyaszék se bántódjék. Akkorra már ismert, *Székely templomerődök* című tanulmányát (Szépművészet, 1940) követően a tárgykört tovább bővítette, *A középkori székely művészet kérdéseiről* írva (Erdélyi Múzeum, 1943), a stíluskritikai szempontok érvényesítését hangsúlyozva.

A lokálpatriotizmusnak csak érzelmileg indokolható szorításából szabadulva, erdélyi kitekintéssel is, tudományművelő stratégaként, fő-ereket kitapintó Entz-műveket lajstromozhatunk. A román kori erdélyi építészet áttekintése és adattára (*Die Baukunst Transilvaniens im 11—13. Jahrhundert*, Acta Historiae Artium, 1968) mellett, e korszak számos emlékének felépültét meghatározó építő központok bemutatását végezte el (*Kolozsvár környéki kőfaragó műhely a XIII. században*, 1946; *A kerci (Circa) cisztercita építőműhely*, Művészettörténeti Értesítő, 1963), illetve a legkiemelkedőbb emlék monográfiája (*A gyulafehérvári székesegyház*, 1958) mellett egy nemzetiségi monostortemplom *Harina (Herina) román kori temploma*, Művészettörténeti Értesítő 1954), egy középkori volt bányaváros kis bazilikája (*A széki református templom*, 1947 — K. Sebestyén Józseffel közösen) következett, az emlékek épültének sorrendjét követve. Az erdélyi gótika két, jelképnek is tekintett épületét bemutatva (*A dési református templom*, 1942; *A Farkas utcai templom*, 1948) az „erdélyi ciklust" ismét összefoglaló tanulmányok zárják Entz Géza életművében (*Szolnok-Doboka megye műemlékei*, 1944; *Művészek és mesterek az erdélyi gótikában*, Kelemen Lajos-emlékkönyv, 1957).

Egy ilyen sorozatot méltán nyugtázott a számára 1988-ban odaítélt Kós Károly Emlékérem.

Arra hivatottak bizonyára elvégzik majd az Entz életmű érzelemmentes felmérését. Azonban valahogy idetolakodik az egyetemes magyar művészetet több mint fél évszázadon át vizsgáló főbb munkáinak mintegy tudatos létrehozását sejtető akarása. A pályakezdethez a későbbi témakörtől még eltérő Entz-munka fűződik (*A magyar műgyűjtés történetének vázlata*, 1937). Századunk hatodik évtizedében korábbi, számos, főleg egyedi emlékeket taglaló írására alapozva, három összegező munka is a tudatos építkezés irányába mutat (*Középkori építészetünk munkaszervezetének kérdéséhez*, Archaeologiai Értesítő, 1952; *A magyarországi gótika kutatásának legújabb eredményei*, Művészettörténeti Értesítő, 1959; *A középkori Magyarország művészete*, 1959). S mintha a következő évtized amolyan „támadás" előtti „csapattest-átrendezés" csendjének bizonyulna, a szükséges tisztázással (*Baukunst in Ungarn um 1500*, Acta Historiae Artium, 1967); hogy a 70-es évektől a nagy összefoglalások sorozata beindulhas-

A Pařížská út házainak építése 1906 őszén. Jobboldalt a 13. századi eredetű Staronová zsinagóga sziluettje látszik

nak mágikus, titokzatos arculata az első köztársaság meg a századforduló idejéből, az évszázadok által barázdált arc, úgy, ahogyan Ripellino is látta, ahol az egyik stílus a másikra tapad, és az új meg a régi idők kusza összefonódással ölelkeznek. Prágáé, ahol Franz Kafka járt-kelt, ahol Ladislav Klíma meg Jaroslav Hašek rúgott be, a költők és irodalmárok lírai Prágájáé, Prágáé, ahol okkultisták, misztikusok, sőt anarchisták bolyonganak.

Ebben a bizarrságban és egyvelegben szépség van. Szépség van a hámló vakolatban, amelynek körvonala hatalmas erővel provokálja a képzeletet, illat van a dohos-boros pincészagban.

Minden udvar valamilyen ládát vagy egy rakás limlomot rejt. Mi lehet abban a ládában? Mire szolgál? Talán csak e világ abszurditásának bizonyítéka? Némelyik gödörre piros lámpa figyelmeztet, másokra semmi. Azért mégiscsak felmerül a kérdés, ezek a lyukak közvetlenül a pokolba vezetnek-e, vagy csupán egy szövevényes pincerendszerbe, ahol nappal rövidgatyás srácok mászkálnak kezükben gyertyával és csöpögő orral, éppúgy beleütközhetvén egy bolsevista atombunkerba, mint egy II. Rudolf korabeli alagútba. Két munkás meghúzza „reggeli söröcskéjét", lábát lóbálja és a magas faállványzatról a homokba köpköd — komikusabbak, mint egy hadseregnyi bohóc a tévérevüben. A kiskocsma ajtó nélküli budijával, törzsvendégeivel, akik nagyon adnak a köszönésre, a hely, ahol a falon félmeztelen táncosnőket ábrázoló megsárgult naptár lóg, ahol diákok, alkoholisták, a legkülönfélébb egzisztenciák és művészek keverednek, nagyobb inspirációt nyújt, mint a legeslegjobb múzeum.

Ez a Prága azonban visszafordíthatatlanul eltűnik, főleg a nyugati McDonald-kultúrának meg az általunk ízléstelen módon kiszolgált turistáknak a beözönlése nyomán. A technokrata gondolkodás és a Nyugatba vetett vakhit az emberközeli Prága számára már két gyilkosságot hozott. Az első durván száz éve történt, amikor állítólagos higiéniai és esztétikai okokból teljesen lerombolták a Zsidóvárost és szanálták az Óvárost, dacára az előrelátó prágaiak, Arbes, Mrstík és mások számos tiltakozásának. Ekkor eltűnt a prágai kabarék, mulatók világa és a *Pařížská* utcához hasonló sugárutak jöttek létre. A második gyilkosság éppen most zajlik. Borzasztó, amikor a bolond szorgalmas. A házak lassacskán új, rikító színeket kapnak, hogy s z é p e k legyenek, mint ahogy Németországban. Az utcák kezdenek kórházias-kulisszaszerű hatást kelteni. Lehet, sokakat lenyűgöz az újonnan bemázolt Óváros tér látványa: no lám, mégis kinézhet valami szépen nálunk is. Csakhogy Prága az Prága, ahogy a dalban van. Csináljunk belőle Innsbruckot? — De hát az is olyan s z é p.

A központban vásárias pizzériák nyílnak. A steril vakolatú Malá Strana-i házak már senkinek a fantáziáját sem ihletik meg. Čapek, a zsibárus, az európai ritkaság, a mágikus Prága egyik utolsó kis szigete megkapja a felmondást az új háztulajdonostól, és a *Týnská* utcácskában jobb esetben exkluzív régiségbolt lesz, rosszabb esetben hi-fi műszaki üzlet. A sör ára napról napra nő, és az olcsó „negyedosztályúak" helyett exkluzív éttermek nyílnak, ahol az ízlésesnek hitt gyertyák az asztalon csak kiteljesítik a hely temetői hangulatát, ahol a bárpult — azelőtt söntés — fölött háromnyelvű felirat függ: SÖR CSAK ÉTKEZÉSHEZ. Smíchovot egy értelmetlen alagút teszi tönkre, amelynek másik vége az Irodalmi Múzeum fölötti részen tátong. A régi Prága házainak udvarát külföldi cégek takarítják helyiségbérlet reményében.

Ne legyünk szorgalmas bolondok. Mentsük meg a mágikus Prágát. A turisták is többre becsülik igazi arcát felajánlkozó grimasza helyett, amit már jól ismernek otthonról.

(Ez az írás az 1992-es brnói nemzetközi tárcapályázaton — Evropský Fejeton — fődíjat kapott — *Ford.)*

Fordította: Simkó György

son, az általánostól az egyediség irányát követve (1973: *A gótika művészete*; 1974: *Gótikus építészet Magyarországon*; 1985: *A Mátyás-templom és a Halászbástya*; 1986—87: *Szabolcs-Szatmár megye műemlékei I—II.* — utóbbi, jóval korábban, útikönyvben már vázlatosan felvillantva).

Az 1982-ben elnyert Herder-díj előlegezte és nyugtázta is az „opuszokat".

Művelődéstörténetünk III. Entz Gézaként jegyzi be immár, lezárt életművű szellemi jeleseink sorába — a két biológus Entz Géza mellé. Az uralkodóknak kijáró jelzés a szellem nagyjait is megilleti. Különösen, ha tudva tudjuk — és itt ismét, egykor Kelemen Lajosról írott zárósorait kölcsönözzük, Róla szólva is — „... hogy tiszta egyénisége és emberi példája szikrázó lángként világítja be továbbhaladásunk múltból táplálkozó, jövőbe vezető útját".

VARGA ISTVÁN

Dr. RADU POPA

1933—1993

1993. február 12-án hunyt el Dr. Radu Popa régész, a romániai Műemlékek, Történeti Együttesek és Területek Nemzeti Bizottságának alelnöke. Kollegánkat, barátunkat veszítettük el: a haláláig aktívan kutató történész-régészt, Suceava, Hátszeg, Bihar, Sztrigyszentgyörgy, Melegföldvár és sok más jelentős régészeti lelőhely szakértő kutatóját, a hat nyelven — magyarul is! — vitatkozó-előadó tudóst, Hátszeg és Máramaros régészeti monográfiáinak szerzőjét, a meggyőződéséért a román „politikusok" mocskolódásait is nyugodtan vállaló európai demokratát, a Társadalmi Párbeszédért Csoport alapító tagját, a keseren büszke román hazafit, akit irritáltak az elfogult nacionalista és soviniszta szólamok, hazugságok, és ennek számos cikkben, tanulmányban, előadásban — Magyarországon is! — adott hangot, műemlékvédő társunkat, aki a Román-Magyar Műemléki Bizottság egyik vezetőjeként vállalt sokat magára a két ország és nép közötti szakmai kapcsolatok rendezésében.

1990 februárjában, az új politikai helyzetet gyorsan kihasználva először jöhetett létre egy őszinte, előretekintő, változtatni akaró találkozó az elsősorban Radu Popa és Peter Derer erőfeszítései és szenvedélyes szervező munkája nyomán újjáalakuló, akkor még csak tervezett román műemlékvédő szervezetek, az első erdélyi magyar műemlékvédő társaságot megalapító kovásznai kollegák és az éppen átalakuló magyarországi Országos Műemléki Felügyelőség képviselői, valamint „független" műemlékesek között. Milyen tág, felszabadult hangulatban, perspektívákban álmodtuk-terveztük nagy közös akcióinkat: a „közös múltra épülő európai ház" köveinek összerakását — e szavak nemcsak átvitt, hanem eredeti értelmében is! Nem rajta múlott, hogy ez nem lehetett valóság.

Radu Popa realista volt: pontosan érzékelte és kritikusan szemlélte a „romániai jelen tragikomikumát". De hitt az ifjúságban: aktív szerepet vállalt — szinte egyedül a román értelmiségi körökből — a bálványosváraljai magyar-román ifjúsági találkozón, előadással és fiatal kollegák küldésével tisztelte meg a ráckevei és a bozsoki, a határainkon túl élő fiatal műemlékvédő szakembereknek szervezett konferenciákat. Radu Popa bízott a felnövő új generációban (mondhatnánk: csak bennük bízott), amely nemcsak akarja, hanem egy új európai szellemben meg is tudja majd valósítani nemzetét felemelő feladatát. E hit adjon nekünk is erőt, hogy folytathassuk a közösen megtalált utat.

Tisztelegjünk emléke előtt utolsó publicisztikai írásának fordításával és közlésével. Az írás — egy kiáltás a romániai műemlékek pusztulásának megállításáért — az európai típusú demokrácia legjelentősebb román képviselőinek, a Társadalmi Párbeszédért Csoportnak —, melynek Radu Popa markáns alapító tagja és haláláig aktív harcosa volt — színvonalas lapjában, a „22"-ben jelent meg 1993. január 20-án.

RADU POPA

ÚJRA A MŰEMLÉKEKRŐL — JEGYZETEK ÁLLAPOTUKRÓL ÉS A KÖRÜLÖTTÜK KIALAKULÓ POLITIKÁRÓL

Arra kényszerülök — vajon hányadszorra? —, hogy visszatérjek egy olyan témára, amelyet az utóbbi három évben, több vagy kevesebb kompetenciával és valóságérzékkel, de gyakran emlegetett a sajtó is. A döntéshozók köreiben tapasztalható tétlenség újra állásfoglalásra kötelez. Látszólag egy egész sor más téma sokkal inkább elsőbbséget élvezhetne. De emlékeztetnem kell arra, hogy a pusztítások és veszteségek *megfordíthatatlan* jellegéből következik, hogy az elpusztult értékek pótolhatatlanok.

A műemlékvédelem kérdéseinek sokkal tágabb és sokkal nagyobb hatásuk van, mint ahogy azt a román közvélemény az utóbbi évtizedekben érzékelhette. Száz évvel azután, hogy országunkban a román kultúra néhány tiszteletreméltó hívének erőfeszítései nyomán megalakult a Történeti Emlékek Bizottsága, még nagyon sokan továbbra is úgy gondolják, hogy a műemlék-vagyonunk elsősorban, vagy kizárólag csak néhány olyan, pontszerűen meghatározott különleges objektumra korlátozódik, mint Voroneț, Neamț vára, Histria romjai, a Curtea de Argeș-i fejedelmi templom, Trei Ierarhii, Densuș, ...

E gondolkodásmód száz évvel ezelőtt volt uralkodó és elfogadható. Időközben a dolgok gyökeresen megváltoztak. Ma már nemcsak arról van szó, hogy a megörökölt alkotások csúcsait kell védenünk, fenntartanunk és továbbadnunk a jövő generációinak, hanem egy igen tágan értelmezett örökség konzerválásáról. Erre az örökségre három jelentős szerep vár:

— a nemzeti identitás kiteljesítése, gyakorlása egy olyan Európában, amely előbb vagy utóbb közös házunkká fog válni, és ez a ház a kontinens népeinek sajátos hozzájárulásaiból épül fel;

— kulturált életkeret biztosítása a jövő generációinak, mely generációk szellemi igényei természetszerűleg növekedni fognak, függetlenül a jelen kor szellemétől, mentalitásától;

— egy sajátos anyagi-pénzügyi forrás biztosítása, melynek jelentőségét nálunk még igen alábecsülik, és ezért szükségesnek érzem, hogy felidézzük a tényt: sok ország jut jelentős bevételhez a kulturális turizmus révén, és mi is, a pusztítások ellenére, hatalmas, de alig hasznosított forrásokkal rendelkezünk.

Nem véletlen műve, és nem is túlzás az a 20.000 tételt felölelő jegyzék, amelyet a Műemlékek, Történeti Együttesek és Területek Országos Bizottsága felelősséggel állított össze azzal a céllal, hogy ha 3 év késéssel is, de törvényes védelmet jelenthessen. Hollandia állami védelem alá helyezte az utolsó világháború előtti teljes épületállományát! Ehhez nem kell kommentárt fűzni. Növekvő érdeklődés mellett új módon kezelik a műemléki együttesek, rezervátumok és a történeti városközpontok — a gyilkos városrendezések orgiáit követő maradványok — védelmének kérdéseit is. Végül meg kell említenünk azokat a sokszor rendkívül értékes műemlékeket, amelyek még mindig a föld, illetve épületek alatt találhatók, és amelyeket még csak alig pillantottunk meg, de máris, még a többiekénél is nagyobb veszély fenyeget.

A romániai műemléki politika e sajátos tevékenység decentralizálásában valósul meg. A már létrehozott területi bizottságok nagyjából a történeti régiók szerint álltak fel. Még nem rendelkeznek a szükséges hatósági-adminisztratív eszközökkel, de ahogyan megerősödnek, a szakmai kompetencia és felelősségvállalás súlypontjának az ő vállukra kell kerülnie. Így is elég hatáskör fog maradni a Nemzeti Bizottságnál, melyet egy multidiszciplináris fórumként képzelhetünk el, kizárólag szakmai tekintélyekből hozva létre — és nem különböző állami és társadalmi szervezetek képviselőiből, ahogyan az 20—30 évvel ezelőtt történt.

Még fontosabb, hogy eltűnjön végre az a szemlélet, mely szerint a műemlékek az adminisztratív döntéshozók és pénzügyi forráselosztók területe. E szemlélet a kommunista döntések múltjában gyökerezett meg. Az állami költségvetésből biztosított nevetséges összegeket — 600 millió lej volt az 1992. évben, a mostani árak mellett! — megtízszerezve sem fedezhetnék a több száz, sürgős beavatkozást igénylő objektum költségeit, mert már olyan drámai helyzetbe jutottak, hogy szemünk láttára fognak eltűnni a föld színéről. Ezek között több olyan műemlékünk is található, amelyek egyenként felemésztenék az éves költségvetés nagyobb részét, vagy talán egészét is!

Más országokban az állam e tevékenységre fordított hozzájárulása a költségek 5—10 %-át teszi ki, a többit helyi közösségi, magán, alapítványi vagy szponzori források fedezik. Egy régóta várt, a támogatási lehetőségeket szabályozó törvény sok probléma megoldását segítené elő.

Nagyon fontosnak tartom további két, távolról sem elhanyagolható tényező felemlítését. Az első a műemlékvédelem törvényes kereteit illeti. Három év után sincs igazi műemléki törvényünk és ahhoz kapcsolódó szabályzóink — annak ellenére, hogy már éppen elég tervezet készült el eddig. Ennek, többek között az is következménye lett, hogy a legszebb műemlékeink felvételét a világörökségek jegyzékébe az illetékesek elutasították. Néha az az érzés támad az emberben, hogy valami titkos sötét erő arra törekszik, hogy a „fény korszaka" katasztrófáit következetesen befejezhesse! Tevékenységünk továbbra is bizonyos vázlatos törvények és rendelkezések darabkáin és telefonszámok és címek tömkelegén átpréselt, halaszthatatlan esetek érdekében végzett egyedi akciók megoldásában merül ki, éppen úgy, mint tíz évvel ezelőtt.

A második tényező a román társadalom műemlékekkel kapcsolatos álláspontja — és valószínűleg itt van a problémák lényegének kulcsa. Egy félévszázadnyi ellen-kultúra hatására az emberek, vagy legalábbis a nagy többség megszokta, hogy a műemlékeket csak érték és haszon nélküli építményeknek tekintse, ócskaságnak, amely arra vár, hogy eltávo-

tők és névtelen szerzők versei (Téka 1970); *Supplex Libellus Valachorum* (Iosif Pervain párhuzamos tanulmányával, Téka 1971); *Égő lángban forog szívem.* Régi magyar kéziratos énekeskönyvekben fennmaradt román világi énekek (Kocziány László gyűjtése, 1972); Dimitrie Cantemir: *Moldva leírása* (Cselényi Bélával és Debreczeni Józseffel, latinból, 1973).

Engelberg Dezső (Szarvas, 1894. okt. 27. — 1965. jan. 16., Tel Aviv) — újságíró. Előbb tanító volt, később Kolozsvárt jogot végzett és Marosvásárhelyen ügyvédi gyakorlatot folytatott. Dunaföldváron 1913-ban megjelent verskötete még nem mutat egyéni arculatot; 1919-ben felelős szerkesztője a nyolc számot megért Cirkusz c. marosvásárhelyi hetilapnak, melynek polgári liberális, pacifista cikkei közt Antalffy Endre, Kabdebó Erna, Metz István, Molter Károly és Osvát Kálmán írásaival találkozunk. A Sómér c. zsidó ifjúsági lap felelős szerkesztője (1924—26). *Panaszok könyve* (Mv. 1920) c. prózai írásgyűjteménye érzelmes életképeket adott, *Kelet színpada* (1928) c. alatt négy egyfelvonásosa jelent meg. Tevékenyen részt vett a zsidó kulturális mozgalmakban.

Engelberg Oszkár (Naszód, 1894. okt. 10. — 1976. márc. 28., Dés) — orvosi szakíró. Előbb klinikai orvos Kolozsvárt, majd Désen ambulatóriumi vezető főorvos. A belgyógyászat és az orvosi testnevelés kérdéseit tárgyaló írásait hazai szakfolyóiratok közölték. *Román—magyar és magyar—román orvosi terminológia és orvosi iratminta gyűjtemény* (Kv. 1921) c. kétnyelvű munkája Iuliu Haţieganu előszavával jelent meg. Lágerélményeit tárgyaló emlékirata kéziratban.

Én Könyvtáram, Az — **sorozat*

Én, Te, Ő . . . — 1925 és 1931 között előbb havonta egyszer, később háromszor megjelenő folyóirat Damó Jenő szerkesztésében és kiadásában Temesvárt. Rangos hazai és külföldi íróknak, a világirodalom klasszikusainak erotikus tematikájú, pajzán hangvételű verseit, novelláit, elbeszéléseit közölte, egyik munkatársa Cziffra Géza. Kezdetben tartózkodott az olcsó pornográfiától, később belesüllyedt. Rajzait neves temesvári képzőművészek készítették. A lap mellett ~ címmel könyvsorozat is indult, amelyben Alfred de Musset *Gamiani* c. munkája, Somlyó Zoltán *Miléva. Egy szűz felszabadulásának története* c. verseskötete s két

antológia, az *Evoe. Szerelmes éjszakák* (Tv. 1925) és *Az erotika antológiája* (Tv. 1927) jelent meg. A lap 1927-ben *Aktalbum* és *Almanach* c. kiadványokkal is jelentkezett. A folyóirat címével később Dinnyés Árpád indított hasonló jellegű füzetsorozatot.

Entz Géza (Budapest, 1913. márc. 2.) — művészettörténész. Középiskoláit és egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, ahol a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karának hallgatója volt (1931—37). Kezdetben Budapesten az Országos Bibliográfiai Központnál (1939—41), majd Kolozsváron az Egyetemi Könyvtárnál (1941—45) dolgozott, később a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen a művészettörténet tanára (1945—50). Budapestre költözve egy ideig (1950—53) a Múzeumok Központjánál tevékenykedett. 1953-tól nyugalomba vonulásáig az Országos Műemléki Felügyelőség tudományos osztályának vezetői tisztét látta el. 1969-től tanszékvezető tanár volt a Képzőművészeti Főiskolán.

Kilencéves erdélyi tartózkodása idején hozzálátott a műemlékek számbavételéhez s az Erdélyi Múzeum középkori anyagának rendezéséhez. A gyakorlati munka mellett megkülönböztetett figyelmet szentelt a középkori művészet levéltári forrásanyagának, s rövid időn belül az erdélyi román kori és gótikus művészet kitűnő ismerőjévé vált. Erről tanúskodnak a szakfolyóiratokban és önállóan megjelenő dolgozatai, többek közt: *Szolnok-Doboka középkori művészeti emlékei* (ETF 150. Kv. 1943); *A középkori székely művészet kérdései* (ETF 162. Kv. 1943); *Székely templomerődök* (Szépművészet, Bp. 1944); *Az erdélyi műtörténetírás kérdéseihez* (Kv. 1945); *Kolozsvár környéki kőfaragó műhely a XIII. században* (Kv. 1946); *A széki református templom* (Kv. 1947); *A Farkas-utcai templom* (Kv. 1948).

Az erdélyi középkori emlékekkel való foglalkozást szülővárosába visszatérve is folytatta, amint ezt újabb tanulmányai és könyvei bizonyítják: *Harina románkori temploma* (Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1954); *Művészek és mesterek az erdélyi gótikában* (Kelemen-emlékkönyv, Kv. 1957. 249—64.); *A gyulafehérvári székesegyház* (Bp. 1958); *Mittelalterliche rumänische Holzkirchen in Siebenbürgen* (a George Oprescu-emlékkönyvben, Buk. 1961. 159—71.); *A kerci ciszterci építőműhely* (Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1963, francia fordításban is); *Die Baukunst Transsilvaniens im XI—*

XIII. Jahrhundert (I—II. Bp. 1968).

Az utolsó évtizedekben jelentős szerepe van a magyarországi műemlékvédelem megszervezésében s a műemlékek népszerűsítésében. A Corvina, ill. a Magyar Helikon és a Corvina művészi kiállításban jelentette meg *A gótika művészete* (Bp. 1973) és *Gótikus építészet Magyarországon* (Bp. 1974) c. szakmunkáit.

Maria Ana Musicescu: *Cercetări de artă medievală în omagiul lui George Oprescu.* Studii şi Cercetări de Istoria Artei 1962. 239—40.

Enyedi Hírlap — politikai, társadalmi és gazdasági hetilap. Szabó András szerkesztette 1931-től 1941-ig, amikor a 3. szám után engedélyét megvonták. Segédszerkesztője az 1934. évfolyam 41. számától kezdve Papp G. György, majd 1935—36-ban Fövenyessy Bertalan, aki később is főmunkatársa. 1936—37-ben Hírlap címmel jelent meg, s csak a VII. évfolyam (1937) 28. számától ismét Enyedi Hírlap a címe. A 35. számtól kezdve alcíme Gazeta Aiudului. Megtartotta elődje, az Enyedi Újság jellegét és munkatársait: kollégiumi és kulturális vonatkozású cikkeket Csefó Sándor, Balázs Zsigmond, Pálffy Endre, Musnai László és Vita Zsigmond tollából közölt. Itt jelentek meg Sáska László afrikai levelei, helyet adott fiatal íróknak s a román irodalomból való fordításoknak. 1939-ben, a ref. teológia hangversenye után, vitát indított Bartók és Kodály népdalfeldolgozásai és az új magyar kóruskultúra kérdéséről.

Enyedi Lajos — Demény Lajos írói álneve.

Enyedi Sándor (Dés, 1938. jan. 1.) — színháztörténész. Szamosújváron végezte a középiskolát, Kolozsvárt szerzett magyar—történelem szakos tanári oklevelet. Újságíró, majd általános iskolai tanár Désciehegyen. *József Attila nyomában — Désen* c. tanulmánya (Korunk 1967/5) helytörténeti adatokkal egészítette ki József Attila eltűntnek hitt édesapja kalandos történetét. Fő kutatási területe az erdélyi magyar színjátszás hőskorának (1792—1821) vizsgálata. Az erdélyi városok egykorú magyar színházi előadásait összegezi *Az erdélyi magyar színjátszás kezdetei* c. könyvében (1972), s ide kalauzol *Déryné erdélyi színpadokon* c. kötetében (1975) is, korabeli dokumentumokat hasznosítva. 1977 óta a Magyar Színházi Intézet tudományos főmunkatársa Budapesten.

Enyedi Újság — politikai és társadalmi hetilap, az **Enyedi Hírlap* elődje. Szabó András szerkesztette 1922. januárjától 1930 végéig, amikor megszűnt. 1935-ben Papp G. György szerkesztésével újra megjelent, de az év végén a 47. számmal végleg megszűnt. Az OMP támogatása szabta meg politikai irányvonalát. Helyi társadalmi, gazdasági, kereskedelmi és kulturális kérdésekkel foglalkozott, számon tartott minden társadalmi megmozdulást, serkentette a műkedvelő tevékenységet és dokumentumértékű cikkeket közölt a kollégium és a város múltjáról, hagyományairól. Munkatársai között főként kollégiumi tanárok, így Járai István, Fejes Áron, Fogarasi Albert, Veress István, olykor enyedi írók és költők (Áprily Lajos, Berde Mária, Fülöp Károly), valamint az első szárnypróbálgatásaikkal jelentkező fiatal írók, így Bisztray Gyula, Kakassy Endre, Kovács György Varró Dezső, Vita Zsigmond szerepeltek versekkel, novellával, irodalmi cikkekkel. Már az első években román költőktől is közölt fordításokat. A X. évfolyamot (1935) Fövenyessy Bertalan (Syber) Nagyenyed múltjával, társadalmi kérdéseivel foglalkozó riportjai és íróinak életét megelevenítő cikkei tették élénkké.

Erdély — **1.** Gyulafehérvárt megjelenő irodalmi, tudományos, egyházi és iskolai lap (1921. dec. 22. — 1923. febr. 18.). Felelős szerkesztője Floznik György. Két évfolyamának összesen 31 számában Rass Károly, Tamási Áron írásaival találkozunk.

2. Honismertető folyóirat, az Erdélyi Kárpát-Egyesület értesítője Kolozsvárt (1892 és 1917, majd 1930 és 1948 között). Címe 1936—37-ben Transzilvánia. Szerkesztői: Orosz Endre (1930—33), Ferenczi Sándor (1933—35), Tulogdy János (1936—37), Szabó T. Attila (1937—38), Bogdán István (1939—40), Balogh Ernő (1941), ifj. Xántus János (1942—45), Vámszer Géza és Erdélyi Sándor (1946—48). Természettudományi, földrajzi, földtani tanulmányokat, természetjárási leírásokat, turisztikai érdekességeket közölt, jelentős természetjárók életéről írt. Munkatársai között volt Bányai János, Brüll Emánuel, Tavaszy Sándor. Közölte Sáska László afrikai leveleit, Domokos Pál Péter néprajzi jegyzeteit, beszámolókat egyes vidékek népszokásairól. Találunk lapjain a természettel kapcsolatos irodalmi írásokat, így Ady, Reményik, Áprily és Finta Zoltán verseit, Nyírő elbeszélését, Jancsó Elemértől nyugati útijegyzetet.

Herédi Gusztáv: *A honismeret ábécés könyve.* Korunk Évkönyv 1974. 139—50.

ENTR Géra

RMIL 1.

ENT Géra mutatt

”

tika

a születőben lévő magyar
a paradoxona.
alom és a párt, mint politi-
ő, tehát nem zárja ki egy-
a egy társadalmi (értelmi-
rt mozgalmat hoz létre, az
akarja visszaállítani a
s” szerveződéseket. Csak
aradjon mozgalom, és ne
amely párt tartaléka, se-
a, szócsöve, és ne legyen
t csírája sem. Vonatkozik
nokratikus Chartára is,
nem szabad — látván a
iködő pártokat — kisajátí-
éppen kiszolgálnia a párt-

m tartom szerencsésnek,
mokratikus Chartát mosta-
en is úgy emlegetik, mint
Út mozgalmi ellenfelét
natíváját. Először is, a
ében eléggé világos, hogy
egy párt céljai: ugyanis a
otmányosság védelmére
rácia teljesebb kibonta-
a vállalkozott. Ezek való-
ek egy mozgalom feladа-
gyar Út viszont nem moz-
, hanem kvázi pártként lép
a nyolcvanas évek végén
Demokrata Fórum vagy a
ezdeményezések Hálózata
Z elődje). Meghatározott
a van, és vezető hívei kö-
gkívül vannak olyanok,
elfogásában ez az ideoló-
ldali radikalizmust jelenti.
n elveket, amelyek szem-
a köztársaság politikai
éles körben elfogadott de-
alapértékekkel, azzal a
inimummal”, amelyet
ációban minden politikai
kell fogadnia. Ezzel a
dikalizmussal szemben a
ját szellemisége szerint
en fel kell lépnie. Fel
zoknak a nemzeti és ke-
ket valló értelmiségiek-
kárhoztatják a társada-
megbontó politikát, és
politikai csoportosulás
ében próbálja kamatoz-
ar társadalom nagy ré-
int érthető nemzeti ér-
s elkötelezettségét.
Demokratikus Charta
nincs ideológiája,
áltoza-

A káosz határán

POÓR CSABA

Aligha pihenéssel töltötte az elmúlt hét végét Borisz Jelcin, aki — mint az már a szorult helyzetekben szokásává vált — a Moszkva környéki elnöki nyaralójába utazott, hogy átgondolja és híveivel megvitassa a népképviselői kongresszuson elszenvedett veresége után kialakult helyzetet. Az orosz elnök számtalanszor bebizonyította: állja a pofonokat a politikai szorítóban, ezúttal azonban minden korábbinál nagyobb ütéseket kellett elviselnie, és csak remélni lehet, hogy a megrendítő erejű csapások után is össze tudja majd szedni erejét a következő menetekre. A hatalmi párviadal, amelynek csatáiból eddig mindig az államfő került ki győztesen, most fordulatot hozott — Jelcin pozíciója soha nem látott módon meggyengült.

Az így létrejött „kettős hatalom” igencsak leszűkíti Jelcin mozgásterét, és nem sok jót ígér a jövőre nézve. A kompromisszumok lehetőségei — úgy tűnik — kimerültek, az államfő gyakorlatilag kenyértörésig vitte a dolgot, nem hajlandó újabb engedményeket tenni, a honatyák pedig éppen a múlt héten bizonyították be: ők is hajthatatlanok. A kormány és a törvényhozók mérkőzésében egyre kevésbé lehet tisztességes küzdelemre számítani. És ennek a harcnak ma már nemcsak a reformok léte vagy nem léte, hanem Oroszország egysége és viszonylagos stabilitása a tétje.

Az elemzők egyvalamiben alighanem egyetértenek: a jelenlegi hatalmi űr sokáig nem tartható fenn, a következmények ugyanis belátхatatlanok lehetnek. Az elhúzódó patthelyzet egyre kevesebb esélyt hagy a problémák civilizált rendezésére. Bizonyára sokak szeme előtt lebeg az úgynevezett „worse case scenario”, azaz a legrosszabb esetre valószínűsíthető forgatókönyv, ami egy — a jugoszláviainál sokszor nagyobb, jóval mélyebb és következésképpen sokkal nehezebben kezelhető — válság rémképét festi elénk.

A bizonytalan oroszországi helyzetben ugyanis — ingadozásai, kudarcai ellenére — Borisz Jelcin személye komoly stabilizáló tényező, meggyengülése tehát törvényszerűen magában hordozza a totális káosz, az ország szétesésének a veszélyét. Ugyanakkor paradox módon az sem jelent megoldást, ha az elnök mindenáron igyekszik majd visszanyerni, sőt növelni befolyását.

Az államfő most feltehetőleg radikális lépéseket fontolgat, amelyek lényege csak az lehet, miként szoríthatja ki a hatalomból az előrehaladás első számú fékezőjévé vált törvényhozást. A leggyorsabb megoldást a parlament félreállítása, a közvetlen elnöki irányítás bevezetése kínálná. Azt követően azonban, hogy az 1991 őszén meghirdetett reformprogramja gyakorlatilag meghiúsult, Jelcin személyes tekintélye óriási csorbát szenvedett, s igencsak meg kell fontolnia, milyen döntésre szánja rá magát.

Az államfő eddig abban bízhatott, hogy az áprilisra tervezett népszavazás úgyis az ő sikerét hozza, és akkor megerősödött legitimitással, a tömegek demonstrált támogatásával vihette volna döntésre a parlamenttel vívott csatáját. Ezeket a számításokat azonban szombaton keresztülhúzták a képviselők, s bár Jelcin továbbra is kitart elképzelése mellett, hogy kikéri a nép véleményét, a jogi erőt nélkülöző, pusztán széles körű közvélemény-kutatássá zsugorodó voksolás legfeljebb erkölcsi támaszt biztosíthat neki, ám semmit sem dönt el. A közvetlen elnöki irányítás bevezetése tehát ebben az esetben sem járna sokkal kevesebb kockázattal, mint most, hiszen még ha a lakosság

Kiemelkedő személyiségek kitüntetése

1993

A nemzeti ünnepen nemcsak a történelem nagyjai, hanem a jelen kiemelkedő személyiségei, művészek és tudósok előtt is tisztelgett az ország. A Parlament kupolatermében — Antall József kormányfő és Szabad György, az Országgyűlés elnöke jelenlétében — adta át a köztársasági elnök a miniszterelnök javaslatára adományozott Kossuth- és Széchenyi-díjakat, valamint a Magyar Köztársasági Érdemrend keresztjeit.

A Magyar Köztársaság elnöke a miniszterelnök javaslatára **KOSSUTH-DÍJAT** adományozott: **Antal Károly** Munkácsy Mihály-díjas szobrászművésznek; **Bartha László** Munkácsy Mihály-díjas festőművész, kiváló művésznek; **Básti Julinak**, a Katona József Színház Jászai Mari-díjas színművészének; **Cserny József** ipari formatervező, érdemes művésznek; **Deim Pál** festő- és grafikusművésznek, kiváló művésznek; **Jurcsik Károly** állami díjas építésznek, címzetes egyetemi tanárnak, a Győr-Moson-Sopron Megyei Tervező Kft. ügyvezető főépítészének; **Kányádi Sándor** romániai magyar írónak, költőnek, műfordítónak; **Novák Ferenc** koreográfusnak, a Honvéd Együttes művészeti vezetőjének, érdemes művésznek; **Onczay Csaba** csellóművésznek, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanárának, érdemes művésznek; **Páskándi Géza** József Attila-díjas írónak, költőnek; **Reisenbüchler Sándor** kiváló művésznek, a Pannónia Film Vállalat animációs filmrendezőjének; **Ruszt József** rendezőnek, a Független Színpad művészeti vezetőjének, kiváló művésznek; **Sándor Judit** operaénekesnek, érdemes művésznek.

SZÉCHENYI-DÍJAT kapott: **dr. Balogh János** Kossuth-díjas zoológus, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, nyugalmazott egyetemi tanár; **dr. Bogárdi János** vízépítő mérnök, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanár; **dr. Borzsák István**, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar nyugalmazott egyetemi tanára; **dr. Frank József**, a mezőgazdasági tudomány doktora, a Gabonatermesztési Kutatóintézet főigazgatója; **Gombos Gyula** író irodalmi munkásságáért; **dr. Gyulai József** tanszékvezető egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Fizikai Kutatóintézet Kísérleti Fizikai Tanszékének vezetője, a KFKI Anyagtudományi Kutatóintézet igazgatója; **dr. Hofer Tamás** etnográfus, a Néprajzi Múzeum főigazgatója; **dr. Horler Miklós** Ybl Miklós-díjas építészmérnök, a művészettörténet tudomány doktora, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal általános elnökhelyettese; **dr. Horvát Adolf Olivér**, a biológiai tudomány doktora, címzetes egyetemi tanár; **Jagamas János** romániai magyar népzenekutató; **dr. Keszthelyi Lajos** fizikus, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, az MTA Szegedi Biológiai Központ főigazgatója; **dr. Lévai András** Kossuth-díjas gépészmérnök, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a Budapesti Műszaki Egyetem nyugalmazott egyetemi tanára; **Rába György** József Attila-díjas költő, műfordító költői és műfordítói munkásságáért; **dr. Solymosi Frigyes**, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a József Attila Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára; **dr. Szabó Árpád**, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a Janus Pannonius Tudományegyetem nyugalmazott egyetemi tanára; **dr. Székyné Fux Vilma** geológus, a földtudomány doktora, nyugalmazott egyetemi tanár; **dr. Vayer Lajos** művészettörténész, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanár; **dr. Vizi E. Szilveszter**, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, az Orvostovábbképző Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára, az MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet főigazgatója; **dr. Woynarovich Elek** biológus, a biológiai tudomány doktora, a Szarvasi Haltenyésztési Kutatóintézet nyugalmazott tudományos szaktanácsadója. A Széchenyi-díjat megosztva adományozták **dr. Kékedy Pál** okleveles mérnöknek, hídtervezőnek, a műszaki tudomány doktorának, az Út-, Vasúttervező Vállalat nyugalmazott főmunkatársának és **Szánthó Pál** okleveles mérnöknek, az Út-, Vasúttervező Vállalat nyugalmazott főmunkatársának, az Erzsébet híd fő tartószerkezeteinek megtervezéséért; **dr. Bakonyi Péter** Eötvös Loránd-díjas villamosmérnöknek, a műszaki tudomány kandidátusának, a Hungária Számítástechnikai Kft. ügyvezető igazgatójának és **dr. Csaba László** fizikusnak, a műszaki tudomány kandidátusának, a Hungária Számítástechnikai Kft. Számítóközpont igazgatójának.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND KÖZÉPKERESZTJE polgári tagozat kitüntetést adományozták: **dr. Entz Géza** művészettörténésznek, nyugalmazott egyetemi tanárnak; **Illyés Gyuláné dr. Kozmutza Flórának**, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola nyugalmazott főigazgatójának; **Illés György** kétszeres Kossuth-díjas operatőrnek, a Színház- és Filmművészeti Főiskola rektorhelyettesének, egyetemi tanárnak; **dr. Schnell Lászlónak**, a Budapesti Műszaki Egyetem állami díjas egyetemi tanárának.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND KÖZÉPKERESZTJE katonai tagozat kitüntetést adományozták: **Gyuricza Béla** altábornagynak, a szárazföldi csapatok parancsnoksága parancsnokának.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND TISZTIKERESZTJE polgári tagozat kitüntetést adományozta: **dr. Csapodi Csabának**, a Magyar Tudományos Akadémia nyugalmazott osztályvezetőjének; **dr. Csapodi Csabáné dr. Gárdonyi Klárának**, az Országos Széchényi Könyvtár nyugalmazott osztályvezetőjének; **dr. Farkas Györgynek**, **Fodor Tibornak** és **Fülöp Ferencnek**, az 1956. évi forradalom és szabadságharcban tanúsított kiemelkedő helytállásuk elismeréseként; **Kozák Andrásnak**, a Nemzeti Színház színművészének, kiváló művésznek; **Makay Árpád** filmoperatőrnek; **Moór Mariannának**, a Nemzeti Színház színművészének, érdemes művésznek; **dr. Rásó Gyulának**; **Sevcsik Jenő** nyugalmazott fényképészeti szakírónak; **dr. Sipos Jenőnek**, a Magyar Állami Operaház énekmesterének, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola nyugalmazott egyetemi tanárának; **dr. Urbán István** építészmérnöknek; **Varga Mátyásnak**, a Nemzeti Színház Kossuth-díjas díszlettervezőjének; **dr. Zeőke Szőke Pálnak**, a Belügyminisztérium volt munkatársának.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND TISZTIKERESZTJE katonai tagozat kitüntetést kapta meg: **Bátori Ferenc** ezredes, **Bodolai István** tűzoltó ezredes, **Gégény István** rendőr alezredes, **Háber Péter** ezredes, **Holló József** ezredes, **Kovács Gyula** határőr ezredes, **Vidus Tibor** határőr ezredes, **Forrási László** nyugalmazott alezredes, **Oláh Jenő** nyugalmazott alezredes.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND KISKERESZTJE polgári tagozat kitüntetést adományozták: **dr. Heszke Bélának**, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola nyugalmazott tanárának; **Kalász László** József Attila-díjas költőnek; **Platthy György** festőművésznek; **Schwendtner Ferenc** mosonmagyaróvári lakosnak, az 1956-os forradalom és szabadságharc idején tanúsított helytállásáért.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND KISKERESZTJE katonai tagozat kitüntetést adományozták **Peszlen János** őrnagynak.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ARANY ÉRDEMKERESZT polgári tagozata kitüntetést kapta: **Bauer Károly** szentgotthárdi polgármester; **dr. Gémesi György** gödöllői polgármester; **dr. Könözsy László** esztergomi polgármester; **Nagy Márton**, a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus Líceum tanára az 1956-os forradalom és szabadságharc alatti tevékenységéért **Setény János** és **Tököly Jenő**; **Zolnai Istvánné**, a törökszentmiklósi Kodály Zoltán Zeneiskola igazgatója.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI EZÜST ÉRDEMKERESZT polgári tagozat kitüntetést adomá... **Varga Lászlóné Horváth Erzsébetnek**, a ... önkormányzat főelőadójának.

ENTZ GÉZA

MAGYAR NEMZET 1998 jul. 21.

Erősebb hangsúlyokkal

Entz Géza a műemlékvédelmi hivatal élén

Hámori József, a nemzeti kulturális örökség minisztere október 1-jei hatállyal – *Kalmár* Péter utódaként – *Entz* Gézát nevezi ki az Országos Műemlékvédelmi Hivatal (OMVH) élére – közölte a tárca sajtóirodája. Kalmár Péter 1994-ben kapott megbízást a hivatal vezetésére, ekkor szocialista párti országgyűlési mandátumáról mondott le. A korábbi híradások Entz Géza nevét mint a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának műemlékvédelmet felügyelő helyettes államtitkáráét említették. A *Magyar Nemzet* úgy értesült, hogy *Visy* Zsolt régészprofesszor, a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem dékánja tölti majd be a helyettes-államtitkári posztot.

Entz Géza 1949-ben Kolozsvárott született. Tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végezte, történelem–művészettörténet szakon diplomázott. 1990-ig a Magyar Tudományos Akadémia művészettörténeti kutatócsoportjának munkatársa, 1989-től egy éven át a nemzeti és etnikai kisebbségi titkárságon dolgozott. Entz Géza 1990–1992-ben a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára, a Tudománypolitikai Kollégium alelnöke volt. 1992 és 1994 között címzetes államtitkár, a Határon Túli Magyarok Hivatalának elnöke.

A napokban lapunknak nyilatkozva Entz Géza elmondta, hogy az új minisztérium erősebben hangsúlyozza majd, hogy a műemlékvédelem intézményeinek a kulturális szempontból értékes, épített környezetet nemcsak védeniük kell, hanem gondozniuk is. A törvény a műemlék épület tulajdonosára, illetve fenntartójára többletfeladatot ró. Az ehhez szükséges források kielégítő szintre emelése érdekében akarja létrehozni a kormány a Műemlékvédelmi Alapot. Ennek első lépésként feltehetően a személyi jövedelemadóból származó, körülbelül 2,5 milliárd forint jöhet számításba. Ennél persze lényegesen több pénzre van szükség, ezért biztosítani kell, hogy az alapnak rendszeres forrása legyen, közölte az akkor még helyettesállamtitkár-jelölt Entz Géza.

Entz Géza, az új elnök MAGYAR NEMZET-ARCHÍV

A műemlékvédelem területén nemcsak személyi változásokat határozott el az új kormány. A legfontosabb átszervezés, hogy a műemlékvédelmet ezentúl a Nemzeti és Kulturális Örökség Minisztériuma felügyeli. A nemzetközi konferenciákon többször nehézséget okozott, hogy Magyarországon egyedülálló módon nem a kultusztárcához, hanem a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumhoz tartozott az épített kulturális örökség védelme. *Pröhle* Gergely, a kultusztárca közigazgatási államtitkára a korábbi évtizedek gyakorlatát azzal magyarázta, hogy így lehetett a műemlékek okozta „akadályt" eltávolítani a szocialista építőipar elől.

Valószínűleg változás várható az idén január elseje óta hatályban lévő műemlékvédelmi törvényben is. A jogszabály ugyanis azt írja elő, hogy az OMVH-hoz tartozó Műemlékfelügyeleti Igazgatóság adja ki a műemlékek esetében az építési engedélyt. E szabályozás következtében a művelődési tárca felügyelete alá tartozó műemlékvédelmi hatóság építési hatósági feladatokat is ellát. Ezt az ellentmondást rendezhetné az állami építési hivatal felállítása. **(rosdy)**

Katasztrófákat okoz az általános

A károk a mezőgazda

Februári tavasz, júliusi ősz – felbolydult időjárás. Egyes vidékeket aszály sújt, másokat özönvíz jellegű esőzés, áradás. Emberemlékezet óta nem tapasztalt jelenségeknek vagyunk tanúi világszerte. E szokatlan, már-már az elviselhetetlenség határát súroló változások hátterében földünk éghajlatának megváltozása, az általános felmelegedés áll. Nemrégen még a távoli jövő veszélyeként emlegették a hozzá kapcsolódó folyamatokat. Mára azonban tények, előrenyomuló sivatagok, olvadó gleccserek, az Antarktiszról leszakadó jégtáblák, az óceáni áramlások váratlan fordulatai bizonyítják, hogy jelenbe fordult a jövő idő. Mindennek hatása van az élővilágra, a világgazdaságra, nem utolsósorban pedig az emberek egészségére.

Az általános, vagy divatosabb kifejezéssel élve globális felmelegedés hatása alól ma már egyetlen földrész, egyetlen ország sem vonhatja ki magát. Az Antarktisz ugyan messze van, de visszahúzódnak a szomszédos Ausztria gleccserei is, a sivatagok térhódítása nemcsak Afrikát sújtja, hanem Indonézián kívül Európát, s a mi alföldi térségeinket is.

Glóbuszunk, s így a Kárpát-medence éghajlata többször is változott a föld története folyamán. Tudósok szerint az elmúlt tízezer év, az utolsó jégkorszak óta állandósult a folyamat. Akár természetes jelenségnek is tekinthetnénk mindezt, ha ezek a sági kultúráink életfeltételei nem lesznek adottak. A búzának túl meleg és száraz, a kukoricának szintén túl száraz lesz a klíma. S noha az egyéves növényi kultúrák lehetővé teszik a gyors váltást, az mégsem képzelhető el hatalmas áldozatok nélkül."

De nemcsak a mezőgazdaság, az élővilág egésze is megszenvedi az éghajlat módosulását. Olyan ritka értékű, reliktum növények tűnhetnek el hazánkból, amelyek évezredek

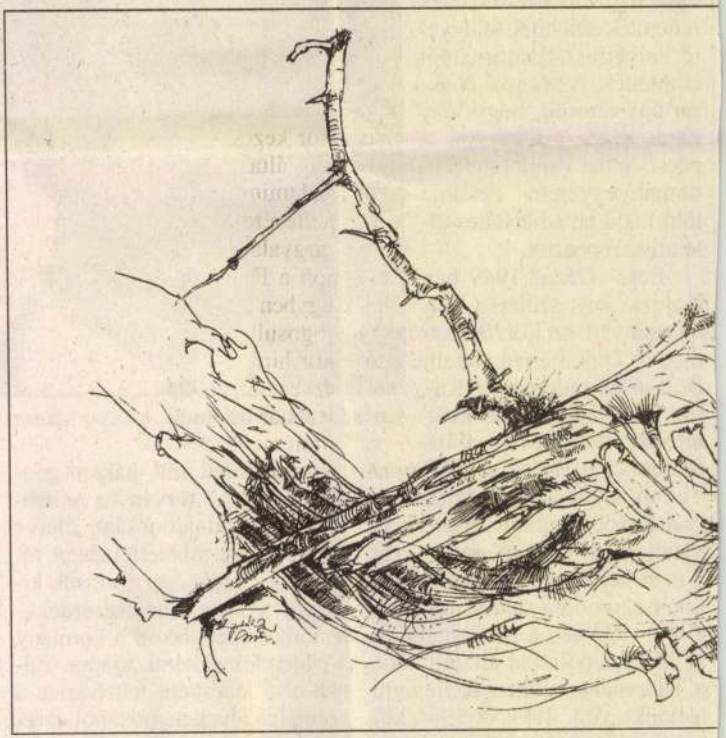

bocsátása. Közülük a leggyakoribb a szén-dioxid, amely a kétszáz évvel ezelőttihez képest harminc százalékkal nagyobb mennyiségben van a légkörben. Sajnos mindezek ellenére sem hozott áttörést a Rio de Janeiróban 1992-ben aláírt éghajlatváltozási keretegyezmény, amelyben a vezető nagyhatalmak megállapodtak az 1990 és 2000 közötti időszak szén-dio-

xid-kibocsátásának korlátozásáról. Az OECD-országokban 1996-ig nemhogy csökkent vol-

ENTZ GÉZA MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

Fel kell mérni az értékeket

Változások a műemlékvédelemben

Entz Géza művészettörténész, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal újonnan kinevezett elnöke úgy véli, jelenleg nem megfelelő a műemlékvédelem intézményrendszere. Lapunknak elmondta, tervei között a védendő értékek körének kiszélesítése és az európai gyakorlatnak megfelelő folyamatos inventarizáció mellett a hivatal hatósági mivoltából fakadó terheinek enyhítése is szerepel. Az elnök szavaiból ugyanakkor az is kiderül: elképzelhető, hogy a várbeli Szent György tér dísze mégsem az előző kormányzat által megálmodott Neumann János Multimédia Központ és Digitális Könyvtár lesz.

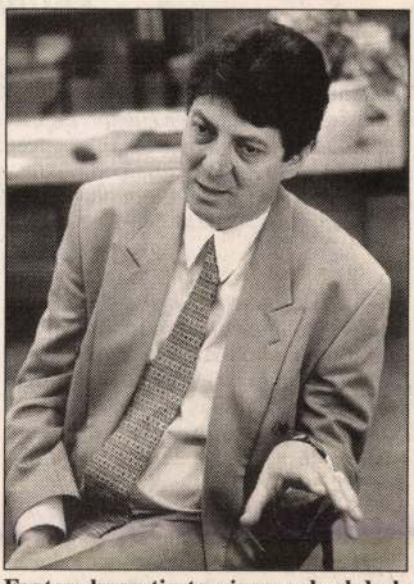

Fontos, hogy tiszta viszonyok alakuljanak ki SOPRONYI GYULA FELVÉTELE

– Az Országos Műemlékvédelmi Hivatalt hosszabb ideje egyfajta kettősség jellemzi. Az intézmény, úgy tetszik, a szakmai munka és az építésügyi hatósági feladatok között őrlődik. Ön mit tart a hivatal legfontosabb szerepének?

– Az intézménynek valóban kettős feladata van. Egyrészről a tudományos módszertani kérdések megfelelő művelése, a szó szoros értelmében vett szakmai munka, másrészről a műemléki igazgatás. A valódi kérdés az, hogy döntéseink mennyire elfogadhatók a polgárok számára. Ez elsősorban az általános szellemi közállapoton múlik: alapvető fontosságú, hogy viszonylag tiszta viszonyok alakuljanak ki, s hogy a műemlék mivoltát és a védendő értékeket illetően legyen egyfajta szellemi konszenzus.

– A műemlékvédelmi hivatal helyzete alapvetően megváltozott azzal, hogy a műemlékügy a településfejlesztéstől elválva a kulturális örökség védelmével foglalkozó minisztérium hatáskörébe került. Milyen gyakorlati következményei lesznek ennek a váltásnak?

– Egyértelmű, hogy a műemlékvédelem intézményrendszere jelenleg nem megfelelő. Nem találkozik azokkal a hatalmas társadalmi kihívásokkal, amelyek az 1990-es fordulat eredményeképpen jelentkeztek. Megváltozott a tulajdonosi szerkezet, a politikai és a jogi környezet. Hogy mindennek megfeleljünk, szervezeti változásokra van szükség: belülről és kívülről is átlátható viszonyokat kell teremteni az irányításban. Alapkérdés, hogy a kormányzatnak van-e műemléki politikája. Az 1990 óta eltelt időszakban erről nem lehetett komolyan beszélni. A mostani kormányváltással lehetőség nyílt a szükséges szakmapolitikai feltételrendszer kialakítására, azáltal, hogy a műemlékügy az újonnan létrejött kulturális tárcához, azon belül egy helyettes államtitkárhoz került.

– Az idén hatályba lépett műemlékvédelmi törvény a heves viták ellenére megerősítette a műemlékvédelmi hivatal elsőfokú építésügyi hatósági jogosítványait. Tervez-e változtatást ebben a kérdésben?

– Egyértelműen nem ideális állapot, hogy a műemlékvédelmi hivatal tízezernél is több épített objektum esetében hatósági jogosítvánnyal bír. Ez a hivatal munkáját a hatósági szerep felé tolja el, és olyan ügyekben is morális felelősséget kényszerít az intézményre, amelyekben erre semmi szükség. Elsősorban ez rontotta a műemlékvédőkről kialakult képet. El kell mozdulni abba az irányba, hogy a hivatal szakhatósági feladatokat lásson el. Ez a szakma érdeke. De ugyanilyen fontos érdek, hogy megfelelő eljárásjogi szabályozás révén ennek a szakhatósági tevékenységnek viszont erős legyen a jogi pozíciója az építési engedélyek kiadása terén. Ha ezek a kérdések tisztázódnak – mindez természetesen jogszabály-, illetve törvénymódosítást is feltételez –, akkor lesz lehetőség arra, hogy a szakmai funkciókat is meg tudjuk erősíteni.

– A műemlékvédelmi törvény temérdek kötelezettséget rótt a hivatalra, illetve a felelős tárcára. Előírja például egy, a „tudomány, közművelődés jeles személyiségeiből álló" országos műemlékvédelmi tanács létrehozását. Erre azonban nem került sor.

– A törvény számos olyan rendelet kibocsátását is előírta, amelyek a műemléki tevékenység peremfeltételeit volnának hivatottak megteremteni. Ezek mindmáig nem születtek meg. Ide sorolható a tanács felállítása is. Ez is olyan lehetőség, amely még nincs kitalálva, így nincs eldöntve az sem, mi legyen a szervezet funkciója.

– A szakmai munkát illetően mit tart a legsürgetőbb lépésnek?

– Az úgynevezett inventarizáció vagy topográfia magyarországi történetének kezdete óta válságban van. Márpedig meg kell ismernünk a birtokunkban lévő értékeket ahhoz, hogy megfelelő védelemben részesíthessük őket. A védelem csak végső fokon hatósági kérdés, elsősorban a polgárok kultúrájának része. A szakmának fel kell tárnia, időről időre le kell írnia az épített környezet értékeit. Európában ez másfélszáz éves múltra tekint vissza, a kutatók számos alkalommal felmérték az egész emlékanyagot, beleértve a jelenkorban keletkezett értékeket is. Magyarország számára – amely egyébként a legkeletibb ország, ahol egyáltalán folyt valaha ilyen munka – ez nagy lehetőség is: e kutatások révén nemzetközi forrásokra is szert tehetünk.

– A források kérdése hosszú ideje a legfájóbb pont a magyar műemlékügyben. Ön szerint honnan lehet támogatást remélni?

– A források biztosítása elsősorban strukturális kérdés. Ahol komoly fellendülés van, ott elvileg megvannak a források is, csak meg kell őket keresni. Az a legfontosabb, hogy szakítsunk az ötvenéves hagyománynak számító ágazati szemlélettel. A kormányzat ezen változtatni fog, így a műemlékügy is megtalálhatja a helyét a tárcák, a szakmai és a civil szervezetek együttműködésében. Természetesen szemléletváltásra is szükség van: a karbantartás például a szocializmus időszakában ismeretlen fogalom volt, az épített értékek folyamatosan pusztultak. Ma már világos, a rendszeres karbantartás a legtakarékosabb megoldás. Az már döntően szervezési kérdés, hogy ehhez a források is meglegyenek.

– A műemléki törvényben a műemlékek helyreállítóinak, kezelőinek nyújtandó adókedvezmények bevezetése is szerepel a lehetséges források között. Van erre esély?

– Nemzetközi tapasztalat, hogy a polgárok körében a közvetlen támogatások, illetve a pályázatokon elnyerhető összegek a legnépszerűbbek, ezeknek van leginkább ösztönző hatásuk. Szükséges ugyanakkor, hogy az ilyen forrásokat adó- és vámkedvezmények egészítsék ki. Meg kell fontolni olyan pénzeszközök megteremtését is, amelyek – régi recept alapján – a beruházások összértékének arányában lennének művészeti, műemléki feladatokra fordíthatók.

> *Ahol komoly fellendülés van, ott elvileg megvannak a források is, csak meg kell őket keresni.*

– Az előző kormány millenniumi programjában döntő szerephez jutott a műemlékvédelem. Több rekonstrukció, felújítás már meg is indult. Tervezik-e a program újrafogalmazását?

– A konkrét lehetőségekről majd a költségvetési törvény ismeretében lehet többet mondani. Jelentős és az esemény súlyával arányos forrásokra számítunk, hiszen a kulturális beruházások elsőrendű fontossággal bírnak az országpropaganda szempontjából. Az előző kormány millenniumi programját illetően úgy látom, messze nem volt elegendő az az összeg, amelyet erre a célra szántak. Most azzal számolunk, hogy meglesz a kellő mennyiségű pénz, viszont egyes esetekben feltétlenül szükség lesz a tervezett funkciók újragondolására. A Szent György tér mindenképp ilyen. Azt gondolom, hogy a budai Vár az ország egyik legexponáltabb területe, ezért egy ilyen épületegyüttes jövője ügyében nagyon körültekintően, széles konszenzusra alapozva kell döntést hozni. Az elmúlt nyolc év szellemi légköre nem volt alkalmas arra, hogy Magyarországon ilyen kérdésben megnyugtató döntés születhetett volna.

– Elképzelhető tehát, hogy a 2000. évet még mindig világháborús romok között fogjuk köszönteni a Szent György téren?

– Vannak természetesen bizonyos kényszerek: a volt Honvédelmi Minisztérium romépületével mindenképp tenni kell valamit. De el tudok képzelni olyan, kicsit hosszabb ideig tartó ideiglenes megoldást, amely funkcióval ruházza fel ugyan az épületet, de nem teszi lehetetlenné mélyebb megfontolások későbbi érvényesítését.

N. Kósa Judit

NÉPSZABADSÁG 1998 okt. 13

Az irigy társada

Hámori Balázs az önzésről, a

A hétköznapi ember úgy vélheti, hogy a gazdaság rideg, szigorú és lélek nélküli viszonyok összessége. Eközben Hámori Balázs, a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem tanára Érzelemgazdaságtan címmel írt könyvet, amely a Kossuth Kiadó gondozásában jelenik meg hamarosan, és részletesen taglalja a pénz és az ember furcsa viszonyát. Hámori könyvéből megtudhatjuk, hogy az irigység korlátokat állít a növekedés és az innováció elé, és ezzel csökkenti a társadalmi jólétet.

– Az átlagember fejében a gazdaság a számító magatartás, a korlátlan önzés terepének tűnik. Könyve rácáfol erre a vélekedésre. Az ezredvég a gazdaságban is rehabilitálta volna az érzelmeket? Erhard egykori nyugatnémet gazdasági miniszter azt mondta, hogy a jó gazdaságpolitika felerészt pszichológia.

– A közgazdaságtant sokan száraz, hideg, racionális tudománynak tartják. A közgazdasági modellek többsége valóban így fest. A matematika és a formális logika azonban nem azért épül be ezekbe a modellekbe, hogy minél riasztóbbak legyenek, hanem hogy minél jobban megértsük az általuk ábrázolt folyamatokat. Amikor az érzelmekkel és az emberekkel foglalkozom, akkor több mint kétszáz éves tradíciót követek, hiszen a közgazdaságtan alapító atyái is ezt tették. A mindennapok emberében az a képzet ragadhatott meg, hogy a gazdasági folyamatok egyetlen attitűdje az egyéni önzés, és ebből szinte minden – a verseny, a jövedelem – levezethető. Miközben tudjuk, hogy Adam Smithnek, de később Paretónak, Keynesnek és másoknak is volt más megközelítése az emberi viselkedésről. Nem igaz, hogy az önzés az egyetlen emberi magatartásforma, amely hat a gazdaságra.

– A közgazdászok eddig nem túlozták el a pszichológia, az érzelmek fontosságát.

– Nem mondanám, hogy a közgazdászok mániákusan sokat foglalkoztak volna az emberi attitűdökkel. Pedig a vak is látja, hogy az emberek mindennapi gazdasági döntéseiben óriási szerepe van a bizalomnak és a bizalmatlanságnak, a szeretetnek és a gyűlöletnek, a játékonyságnak és a szűkkeblűségnek. Azon kell elgondolkodni, hogy vajon vizsgálni tudjuk-e ezeket a közgazdaságtan tudományos eszköztárával.

– Ezek szerint ön jobban szereti a húsvér embert.

– Egy tárgyaláson, amikor árkérdések kerülnek terítékre, a kemény csaták ugyan a költség- és piacismeret alapján folynak, mégis a taktikának, a megnyerésnek, a bizalomnak óriási szerepe van a végső árajánlat elfogadásánál. Félreértés ne essék, nem a pszichológia és a gazdaság összefüggéseinek összemosásáról van szó. Nem az érzelmek pszichológiája érdekli a közgazdászt, hanem hogy miként csapódik le hatásuk az árakban, költségekben vagy a sokat emlegetett GDP-ben.

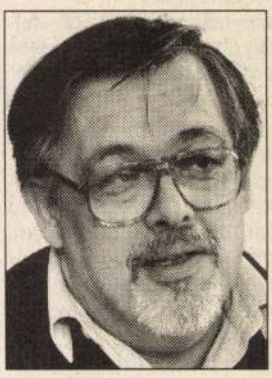

HÁMORI B
közgazdász

1946-ban szü
A Marx Kár
végzett elmél
1989-től az e
1990-től a B
tem Vezetőké
1988–1989.:
1993-tól a J
szerkesztőbiz
1985-től a k
egyetem okta

– Senki ne várjon az Érzelemgazdaságtan című könyvétől olyasmit, mint ami mondjuk Dürrenmatt Az öreg hölgy látogatása című drámájában feltárul. Vagyis az ön könyvében nem a pénz és a bosszú, a pénz és a tömegpszichózis vagy a pénz és a hatalom viszonyáról van szó.

– Inkább olyan érzelmekre összpontosítok a könyvben, amelyekről eddig kevesebb szó esett: a hiúságra és az elvakultságra, a károrömre és az agresszióra, a fondorlatos „trükközésre" és az önzet-

Szegény Makarenko

Tudod-e, ki volt Makarenko? – kérdezem vacsora közben az imént érettségizett gyereket.

– Hallottam róla valamit...

– Na mit?

– Talán... valami bűnöző, akit börtönbe csuktak.

Nem kell a gyereket kiröhögni, bántani. Megkérdeztem még vagy egy tucatnyit – szegény Makarenkóból mára még csak egy pofon sem maradt.

Ezért is meglepetés, hogy a hét végén Budapesten, illetve Fóton, a gyermekvárosban Makarenko-konferencia tartatott.

Meglepetés, hogy Európának ebben a szegletében, ebben a mindene-vesztett világban, ahol – hogy Pach Évát, a szeánsz egyik résztvevőjét idézzem – „szabadságolta magát" mindenféle történelmi tudat, ebben a neveléstelen világban, ahol a sznóbordon, a pénzen és esetleg a vallási szektán kívül embert emberrel nem köt összse más, ebben a világban amelyből totálisan kiveszett minden emberi közösség, vannak még pedagógusok, nevelők, kutatók, akik a közösségi nevelés apostolának örökségét szóra érdemesnek tartják.

Magyar, orosz, ukrán, lengyel és kínai neveléstörténészek, nevelők, kis- és nagyokosok gyűltek össze megvitatni: maradt-e, és maradhat-e, kell-e maradnia egyáltalán valaminek Makarenkóból.

Mert – és ezt most a gyerekek miatt mondom el – Anton Szemjonovics Makarenko pedagógus volt, tanár, nevelő, aki a húszas évek kaotikus Szovjetuniójában mindenfelé bóklászó bűnöző vagy félbűnöző gyermekek számára nevelőtelepeket hozott létre, ahol is aztán a begyűjtött fiatalokat rávezette a jóra.

Az intézetek nem voltak zártak, bármikor bármely növendék eltávozhatott, a mindennapi életet választott önkormányzat irányította, és az egész szisztémának a tanuláson, a közösségi léten túl a rendszeres fizikai munka is fundamentuma volt.

Makarenko szuggesztív, erős és vonzó egyéniség lehetett, aki minden váratlan szituációra új és eredeti ötlettel állt elő, és akit a család nélkül nevelkedő gyerekek apjuknak fogadtak el. Soha nem élt a testi fenyítés eszközeivel, de egyszer annyira kihozták a sodrából, hogy az egyik gyerekhez hozzávágott egy írógépet. Sajnos ezt meg is írta, úgyhogy követőinek százezrei egy fél évszázadon át mindösszesen azt a következtetést vonták le a makarenkói pedagógiából, hogy a gyereket ütni kell.

Makarenko úgynevezett szocialista embert nevelt, ami az ő felfogása szerint nem bábot, nem állami beosztottat, nem rettegő alattvalót jelentett, hanem valami egészen mást, amit én már – azt hiszem – sehogy' sem tudnék megértetni, kedves gyerekek, veletek.

Makarenko állandó harcban állt a korabeli hivatalossággal, nem csupán a sztálini szellemű bürokratákkal, hanem a nyugati „reformpedagógiák" képviselőivel is, akik ekkor – a húszas években – jelentős szerepet játszhattak, és akik Makarenko kollektívájától félteték a gyermeki személyiség szabadságát.

Makarenko vitapartnereinek zömét a harmincas évek végén megölték.

Nyilván nem lett más a sorsa annak a több mint háromezer gyermeknek sem, akit ő mentett meg a bűnözéstől és nevelt föl-átki jobb sorsra érdemes szovjet polgárnak. Ők szükségszerűen estek áldozatul vagy az éhínségnek vagy a tisztogatásoknak vagy a honvédő háborúnak – nem hiszem, hogy a háromezerből háromszáz megérte volna a negyven évet.

Természetesen megölték volna Makarenkót is – már kétszer is lecsukták kicsinyt –, ha 1939-ben, 51 éves korában el nem viszi a szíve gyorsan. Ekkor már az ő szeretett Szovjetuniójában bevezették a kiskorú gyermekek halálbüntetését.

Mararenko – miután 1932-ben kirúgták az általa alapított és vezetett telepről – sokat írt. *Pedagógiai hőskölte*
hatvan nyelv
hatása számo
ható.

Makarenkó
szocialista or
ken át hivatk
de a módszer
követésére cs
lott vállalko
rendre kikészi

Mára Maka
tudják, vagy a
ügynöknek,
tartja.

No gyereke
elég volt, meh
sza.

A hozzá
egyébként
hogy – Pataki
ve – „Makare
nös módon
maga igazol
kodhat hatal
ideologikus t
jó is, hisz íg
helytállnia a t
és bírálat előt

És jutott
egyaránt.

De abban
hogy Makar
megtisztítva
soktól példá
lehetne ma i
alternatív pe
ne legyen – e

Az ukrán
mindenesetre
dolkozni azo
ról beszélnek
efféle dologr
ban, ahol a pe
óta nem kap
emberek szá
éhen.

De hát val
voltak Ukraj
kor Makaren
gyerekekkel,
kel, menekü
gyerekekkel,
gyilkos gyer
Valahol-Euró

Minden úg
Csak Mak

Az ismeretlen peremén

Enyedi Ildikó új filmje Simon mágusról

Enyedi Ildikó filmrendező a cannes-i Aranykamera díjas Az én XX. századom, továbbá a Téli hadjárat, a Bűvös vadász és a Tamás és Juli után nagyjátékfilmet rendez. A Simon mágus, csakúgy, mint eddigi munkái, külföldi, ez alkalommal magyar–francia koprodukcióban készül. A Párizsban forgatott film címszerepében *Andorai* Pétert láthatjuk. A filmrendezővel egy vitatott személyiség, Simon mágus mellett egy eltűnőfélben lévő kultúráról is beszélgettünk.

– Nehezen indult a forgatás, lassan egy éve. Egy euforikus pesti hét után utaztunk volna Párizsba, a kamionok már elindultak a határ felé, amikor a francia fél lefújta a forgatást. Mint kiderült, túl kevés pénzt kértünk áthidaló kölcsönként a banktól, és ez nem érte meg nekik.

– Ezek szerint hiába forgatott le négy nagy sikerű, nemzetközi elismerést jelentő filmet, semmivel sem lett könnyebb a helyzete…

– Nincs okom panaszra, inkább én nehezítettem meg a dolgokat. Magyar költségvetéssel, magyar stábbal, szinte teljes egészében Párizsban filmet forgatni elég merész vállalkozás. Idegen terepen, idegen szabályok között, gyenge technikai felszereléssel dolgozni nem egyszerű. Abban a nagyon kemény városban, ahol néha kővel dobálják a stábokat, mert annyira torkig vannak a filmesekkel, mi valamilyen titokzatos oknál fogva mégis rengeteg kedvességgel, nagyvonalúsággal találkoztunk. Az idegengyűlölőnek kikiáltott franciák kíváncsiak voltak, és a francia stáb tagjai, a járókelők, a boltulajdonosok, a rendőrök is megelőlegezett tisztelettel fogadtak bennünket.

– Miért esett a választása a gnosztikus Simon mágusra, aki a Nyugat számára a gonosz varázslót jelenti, és az Apostolok cselekedeteiben egyértelműen elítélik?

– Igazságot szeretnék szolgáltatni ennek a csak ellenfelei nézőpontjából ismert alaknak. Másrészt egyre jobban érdekel a kudarc és a gyengeség mint az érték és az igazság lehetséges forrása. Simont tulajdonképpen a kudarca tette naggyá. Olyan izgalmas személyiséget akartam bemutatni, aki nem fért bele azokba a kategóriákba, amelyekben ma is gondolkodunk. A kiindulási pontom az volt, hogy párhuzamot vonjak a Római Birodalom végnapjai és a mai Európa között. Így jutottam el Párizsba. Az az egyre életképtelenebb gazdagság, ami egy lecsengő kultúrában-életmódban kialakult és egymásra rétegződött ebben a kétezer évben, ma a francia fővárosban érhető tetten leginkább.

– Miközben szinte kérkedünk azzal, hogy az emberiség micsoda hihetetlen fejlődésen ment és megy keresztül, úgy tűnik, középkort idéző boszorkánykodásainkkal, csodavárásainkkal egy helyben toporgunk.

– Noha az egyes ember óriásit fejlődött, az emberiség képtelen előrelépni. Ugyanazok a játszmák zajlanak le, ugyanazon a primitív szinten. De a kedvtelenségem korántsem egyértelmű. Mivel valaminek a vége egyszersmind valaminek a kezdetét is jelenti, végtelen kíváncsiság van bennem.

– Derűlátó?

– Ez mostanra teljesen értelmezhetetlen kategóriává vált számomra. Mindenképpen szomorú, hogy el fog tűnni az a kultúra, amelyben felnőttem, és ami Kelet-Európából nézve különösen fontos. Ha valaminek a peremén vagyunk, sokkal jobban figyelünk a centrum felé, mint azok, akik ott ülnek a dolgok közepében. Egy barátom mesélte, hogy nemrégiben ásatás során megtalálták egy teljesen épségben maradt patríciusvilla könyvtárát. Ott feküdt a tekercsek, kéziratok tömkelege, és mindenki szívdobogva várta, milyen fantasztikus irodalmi kincsekre fognak rábukkanni. Kiderült, elképesztően unalmas, középszerű szerzőnek a műveit gyűjtötte lelkesen a villatulajdonos. Az csak mese, hogy ami érték, az fönnmarad…

Horeczky Krisztina

Enyedi Ildikó: El fog tűnni az a kultúra, amelyben felnőttem

Egyedi szerkő

1998. szept. 29.

tra várva

ulturális háború?

re. A program előkészítőinek erre gondolniuk kellett volna.

A magyar szellemi életben a kilencvenes évek első felében, mindenekelőtt 1992–1994 körül éles belháborúk folytak, jól emlékezünk ennek a „Kulturkampf-nak" az írótársadalom szolidaritását és erkölcsiségét súlyosan károsító következményeire. Ezt követve mintha enyhült volna a légkör, a kulturális háborút azon-

MÉSZÁROS MIHÁLY RAJZA

ban nem váltotta fel a kölcsönös megbékélés szelleme, az indulatok ott parázslottak a mélyben, és olykor fellobbantak, arra figyelmeztetve, hogy a „kulturális harc" bármikor újrakezdhető.

Félek, hogy a frankfurti magyar irodalmi jelenlét ügye most a belső küzdelmek újraindításának alkalma lehet. Már csak azért is kellett volna nagyobb megfontoltságot és bölcsességet tanúsítaniuk a program készítőinek. A háborúskodás kirobbantásával ugyanis megnehezítik azoknak a helyzetét is, akiket jogosan kívánnak bemutatni a könyvvásár nyilvánossága előtt.

Az eredeti, vagyis a májusban érvényes frankfurti program azóta több ponton is kiegészült, és ezek a változások, remélhetőleg, jótékonyan fogják befolyásolni a program megítélését. Így több (XX. századi) klasszikus írónk is helyet kapott a listákon (azért használom a többes számot, mert definitív lista még nem került elém, noha felkért tagja volnék a program irányítói mellett felállított úgynevezett tá-

kuthy Miklós, és teljességgel hiányzik a XX. század előtti magyar irodalom.

A lista kiegészítőinek javára kell írni, hogy felkerült a bemutatandó írók listájára *Juhász* Ferenc, aki nélkül alighanem nem lehet képet adni az utóbbi fél évszázad magyar költészetéről, lévén hogy a legnagyobb magyar költők közé tartozik, szerepet kapott a londoni *Határ* Győző, a kolozsvári *Lászlóffy* Aladár, és figyelemre méltó történeti, művelődéstörténeti, országismereti művekkel is kiegészült a lista, például *Korniss* Péter erdélyi fotóalbumával, *Várkonyi* Ágnes, *Borsi* Kálmán Béla és mások történeti munkáival. Mindazonáltal a frankfurti listák még így is hiányosak maradnak, és félő, hogy ezen a hiányosságon már nem is lehet segíteni. Annak idején egy szerény feljegyzés keretében magam is megjelöltem néhány író nevét és könyv címét, akikkel és amelyekkel számolni lehetett volna. Így *Ottlik* Géza (az Iskola a határon mellett a Hajnali háztetők is sikerkönyv lehetne Nyugaton), *Mándy* Iván, *Galgóczi* Erzsébet, *Bertha* Bulcsú, *Szász* Imre, *Jókai* Anna, *Temesi* Ferenc, *Oravecz* Imre, az erdélyi *Kovács* András Ferencét, a Vajdaságból áttelepült *Gion* Nándorét, az ausztráliai *Domahidy* Andrásét.

Már többször elismertem, hogy nagyobb mértékben nem lehet kiegészíteni a meglévő (vagy hamarosan elkészülő) frankfurti anyagot. Kisebb arányosságjavító korrekciókra még van idő, és ilyenekre törekedni kell. Emellett fel lehet kutatni és legalább korlátozott példányszámban be lehet mutatni a klasszikus és az élő magyar irodalom már meglévő idegen nyelvű, külföldön sikert szerzett alkotásait. Ebben a rejtett tartalékban szinte mindaz megtalálható, ami a jogosult reklamációk tárgya lehet: *Németh* Lászlótól *Nagy* Lászlóig, *Weöres* Sándortól *Marsall* Lászlóig és *Csoóri* Sándortól *Ágh* Istvánig.

Szomorú dolog: Frankfurt előtt és Frankfurt körül sok minden összezavarodott, és félő,

Magyar

„...a dolgot őt

Memór

Előrevivő ötletek, építő kezd
erőteljes bírálatában keresi önm
némelyik hazai párt. Félő azon
emlékeket idéz föl a társadalo
kénytelen megállapítani: bagoly

A közéletre figyelő nagykö
gadta *Kovács* Lászlónak ama
mely szerint: „Gátat kell vetni
nak, hogy minden hatalmi pozí
pozíciót hat–nyolc család, barát
tartson a kezében."

Miközben mélyen egyetért a
ta pártelnök mond, képtelen ner
vács László 1995-ben és '96-ba
kor. Mit kezdett azzal a hivatalo
menti jelentéssel, amelyből kid
alelnök, *Hujber* Ottó, az MSZP
meghökkentően rövid idő alatt
tett ki, s ennek gazdagításához
jelentős támogatást kapott. Mi
Lászlónak a a Baja–Zefirusz
skandalum? „Megalapozatlan v
jasokkal, a bérből és fizetésből
szolta Kovács László vasárnap
latkozva. Ebben is egyet kelle
de nem könnyű elfelejteni az
Horn–Kuncze kormány részesít
kor félszázalékos nyugdíjemel
embereket. Ennek a kormánynak
mi történt, így ha a mostani 13–
némi memóriazavart jelez.

A polgári kormány vezetői
múltú személyt juttatnak ma
MSZP-elnök. Nem szívesen lát
kénytelen megkérdezni: a Szo
egészen magas pozícióba legal
Óvatosan csak a Deport '56 ku
zonyos 1956-os decemberi, a
tüntetéssel kapcsolatban…

„Hetekig bizonytalanság öv
zését" – ezt már *Magyar* Bálin
mére. Ám úgy sejlik, az SZDS
épp a pénzügyminisztert említe
kilenc hónap, amelyet *Békesi*
mány pénzügyminisztere ves
balodali kabinet hivatalba lépés
talanságot" keltett, hanem – *M*
lett – egyenesen negatív kamp
ban, azt ismételgetve, hogy Ma

„A Fidesz eltűrte, hogy a k
jegybank elnökét" – jelezte kes
országos tanácsának szombati ü
az ellenvetést: az SZDSZ eltűr
hanem *leváltsa* a jegybank elnö
ban történt. Még akkor, amikor
nök a tíz százalék közelébe szo
őt követő *Surányi* György csakr

ENTZ Géza; A részletektől az összefüggésig [László Gyula kiállitásának megnyitója Az OSZK-ban]. = Uj Magyarország, 1993. március 20. 9.

é v v é g i t u

Kedves Szülők, kedves Növendéke

Az előző évekhez hasonlóan i
keretében osztjuk a bizonyítván

1993. június 18. péntek 16.00 ó

Vonós, gitáros, szolfézs, zen
növendékeknek.
1993. június 19. szombat 16.00

Kozákné K. Márta előképzős növe
ütős szakos növendékekňek.
1993. június 20. vasárnap 16.00

Előképzős és zongora szakos növe

A Fesztivál hangversenyein vonós
karaink, olasz, svéd és hol
Minden napra szeretettel várjuk
keket. Részletes programot 1993.

Felhívás Zenei Táborra!

Entz Géza: A Jankovich-gyűjtemény
festményeiről. In: Jankovich Miklós
a gyűjtő és mecénás (1772-1846) : Tanulmá-
nyok. Szerk. Belitzka-Scholtz Hedvig. Bp. Akadémiai,
1985 79 – 81. Ill

Üzenet (Subotica) 14 1984
Valóság (Budapest) 27 1984
Várkerület (Budapest) 1984
Városépítés (Budapest) 20 1984
Varstvo spomenikov (Ljubljana) 21 1
Vasi Honismereti Közlemények (Szomb
Vasi Szemle (Szombathely) 38. 1984
Vijesti muzealaca i konzervatora Hr
Világosság (Budapest) 25 1984
Vlastivedný časopis (Bratislava) 33
Výtvarnictvo, fotografia, film (Bra
Vytvarný život (Bratislava) 29 1984
Weltkunst (München) 54 1984
Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte
Zborník Filozofickej a pedagogickej
Musaica (Bratislava) 26 1978/197
Zbornik za likovne umetnosti (Novi
Zborník Slovenského narodného muzea
Zborník Slovenského narodného muzea
Zbornik za umetnostno zgodovino (Lj
Zeitschrift des Deutschen Vereins f

ENTZ Géza müvészettörténész

GULYÁS P.: Magyar írók ...Us.
VII. Bp., 1990.

— *Kozocsa.* Uo., 1939. — *Gerő.* Uo., 1940. — *Karczag.* II. Uo., [1940]. — *Győrffy* I.: Erdély virágtalan növényei. Kolozsv. 1943: 25. l. — *Nemz. Újs.* 1943. II. 23. — *Újs.* 1943. II. 23. — *Révai* (Juhász) I. (Bp., 1947). — *M. Folyóir. Rep.* 1948. — Gulyás-gyűjt.

Entz *Géza* [Albert], 1943-ig ifj., dr. phil. sub ausp. Gubernatoris (Bp., 1913. márc. 2. –): kv. tári s. őr. — R. k. Tanulm. a bpi cisztercita gimn. és a Pázmány Egy.-en elvégezvén, 1939: drrá avatták. 1944: a kolozsvári Ferenc József Tud. egy. kv. tárának s. őre. — Cikkei: *Archaeol. Értes.* (1940), *M. Kultúrszle* (1940), *Pannonia* (1940/2), *Ungarn* (Bp., 1942), *Regnum Szekfű Gyula emlékkv.* (Uo., 1943), *Szépművészet* (1944). — M: 1. *A m. műgyűjtés történetének vázlata.* Bp., 1937. — 2. *Az Erdélyi Múzeum név- és szakmutatója.* Kolozsvár, 1942. (Valentiny Antallal. Ism. Kolozsv. Szle, 1943: 82. l.) — 3. *A csicsókeresztúri r. k. templom.* (Erd. Tud. Füz. 134). Uo., 1942. — 4. *A dési ref. templom.* (Uo. 141). Uo., 1942. — 5. *Szolnok-Doboka középkori műv. emlékei.* (Uo. 150). Uo., 1943. — 6. *A középkori székely művészet kérdése.* (Uo. 162). Uo., 1943. — 7. *Az erdélyi műtörténetírás kérdéseihez.* Uo., 1945. — 8. *Kolozsvár környéki kőfaragó műhely a 13. sz.-ban.* Uo., 1946.

M. kvészet. Bp., 1940, 42. — *ItK.* 1941. (Kozocsa). — *MTC.* Bp., 1942/4. — *M. N. Bibl.* 1942. — *ItK.* 1945. (Kozocsa). — Bpi Tud. egy. bölcs. kar szigorl. jkve. — Gulyás-gyűjt.

Entz *Jolán, Strauch Gyuláné* (Kolozsvár, Kolozsvm., 1873. –): tanítónőkép. r. tanár. — Szülők: Géza, Seivert Jozefin. 1894: az Orsz. Nőképző Egyesület tanítóképzőjének tanára és ig., 1905: a bpi II. ker. áll. tanítónőképző r. tanára. 1936: nyugdíjazták. — Cikkei: *Nemz. Nőnevelés* (1910: A családi nevelésügyi kongresszus), *Kisdednevelés* (1911: A Brüsszelben tart. 3. nemzetk. családi nevelésügyi kongresszusról), *M. Tanítóképző* (1911: Alkalmi tanítás a belga tanítóképzőkben).

M. Paed, 1911/12. (Hellebrant). — *Bp. that. vál. névj.* 26: 10. l. Bp., 1930. — *A II. ker. áll. tanítónőképző ért.* Uo., 1937: 4. l. Arck.

Entz *Margit* [Emma Jozefa], 1916-tól mezőkomáromi. — R. k. Szülők: Géza egy. ny. r. tanár, Seivert Adél-Jozefa. — Cikkei: *Termtud. Közl.* (1895, 904). — M: *Az édesvizek élete.* Írta Kurt Lampert. Ford. (Termtud. Könyvkiadóváll. 74.) Bp., 1904. (Átnézte és kieg. id. E. Géza).

Petrik. 1901–10. Bp., 1917. — *Gerő.* Uo., 1940. — Gulyás-gyűjt.

Entzinger *Róbert* (Sárospatak, Zemplénvm., 1846. jún. 7. – 1908 előtt?): r. k. plébános. — 1870: pappá szenteltetvén, Göncön, Szepsiben, Abaújszántón, Sátoraljaújhelyen és Tályán káplánkodott, majd 1879: Buzitába került, ahol 1899: plébános. — Cikke: kassai *Felsőmorsz.* (1898).

Schemat. Cassoviens. Kassa, 1899. — Gulyás-gyűjt. (Az ordókhoz nem férhettem hozzá 1949. VI. 7.).

Enyedy *Andor*, nagyenyedi, dr. theol. (Szirénfalva, Ungvm., 1888. okt. 5. –): ref. püspök, felsőházi tag. — Szülők: Lajos ref. tanító, Csengery Vilma. A családot eredetileg Enyedi Kolhásznak hívták. Az el. isk. 5 o.-át Pallóban, a gimn.-ot és a teol. Sárospatakon elvégezvén, 1910/13: Sátoraljaújhelyen, 1913/14: Alsómihályban s. lelkész, 1914/5: önkéntes felügyelő lelkész a miskolci megfigyelő állomás

parancsnokságá
raljaújhelyi, 19
r. lelkész s 194
ref. egyhker. pü
felsőházi tag. D
szerezte. Püspök
az alsóborsodi e
s 1932-től a tis
főjegyzője is
1941: megkapta
főtan. címet. T
Angliában és Ne
vett a bécsi, p
holmi konfirmá
ismert első cikk
(1913), melynek
munk., 1915/21
és a *Zemplén* c.
poknak is főmu
Debr. Lelkészi T
lőn világosság..."
Prot. Szle (192
(Spatak, 1936).
szédek a ref. négy
Debr., 1917. —
Márc. 15. besz.
Nekem élet a Kr
dek. Tahitótfalu
ref. keresztszülők
(Átn. Erdős Ká
mér). — 5. *Kon*
kiad. Miskolc, 1
1933). — 6. *Eze*
gyi beszéd nyor
7. *Krisztus és Is*
8. *...És szóla n*
Jézus példázata
Miskolc, 1935. –
nők egyh. munká
10. *Hit és csoda*
Jézus Krisztus
rai anyag. Uo.,
Krisztus földi é
eseményei. Uo.,
menvén azért, te
minden népeket.
(Svingor Jenőve

ENTZ GÉZA

A TÖRTÉNELMI MÚLT ÉRTÉKES DOKUMENTUMAI

Beszélgetés Entz Gézával életéről, munkájáról, a műemlékek védelméről

— Entz Géza kerek negyedszázadot töltött el a magyar műemlékvédelemben annak egyik irányítójaként. Olyan műemléki együttesek feltárása és helyreállítása esik erre az időszakra, s fűződik a nevéhez, mint a diósgyőri, a siklósi, a kisnánai, az egri, a sárospataki, a gyulai, a sümegi vár; s említhetem a Balaton környéki templomokat, a pécsi városfalakat vagy a soproni rekonstrukcióval kapcsolatos régészeti és falkutatási feladatokat is. És még sokáig lehetne folytatni a listát. Egy írásban, amely abból az alkalomból méltatja munkásságát, hogy az idén töltötte be hetvenedik életévét, azt olvastam: „Kitűnően képzett művészettörténésznek indult, és alighanem maga sem álmodott arról, hogy a korszerű magyar műemlékvédelem egyik meghatározó egyéniségévé válik." Mi vonzotta erre a területre?

— Mindig megvolt bennem az a fajta érdeklődés, sőt lelkesedés, amely a tiszta tudományon felül a gyakorlattal kereste a kapcsolatot. Talán örököltem bizonyos hajlamot, hiszen valamennyi ismert felmenőm, aki rendre orvosként végzett, ilyen kettős vonzásban élt. Dédapám, a szintén orvosnak tanult Entz Ferenc, például kiváló szőlész és kertész volt egyszersmind. Ő alapította azt a vincellériskolát, amelyből idővel a Kertészeti Egyetem létrejött, s amelynek mai épületeire lakásom ablakából naponta lelátok. De visszakanyarodva: nekem a tudomány és a gyakorlat párhuzamos művelésére a műemlékvédelemben nyílt kiváló lehetőségem, a kettő csak segítette, erősítette egymást. Persze mindez nem volt ennyire tudatos, a véletlen hozta így. Tudatos elem csak annyi volt benne, hogy szerettem a művészettörténetet, s annak idején a történelem-latin szak mellé ezt vettem fel harmadik tantárgynak az egyetemen.

— Ha már a múlt jött szóba, javaslom, hogy, a műemléki munkához stílszerűen, tárjuk is azt fel. Rövid életrajzi beszámolót kérek.

— Budapesten születtem 1913. március 2-án. Az egyetemen négy évig Eötvös-kollégista voltam, tanulmányaim befejeztével rövid ideig a Szépművészeti Múzeumban, majd az Egyetemi Könyvtárban kaptam munkát. 1941-ben Kolozsvárra kerültem, ahol az ottani múzeumban, levéltárban s könyvtárban dolgoztam. 1945 után a Bolyai Egyetemen művészettörténeti tanszék alakult, ennek vezetését bízták rám. 1950-ben visszajöttem Budapestre, s az akkori Múzeumok és Műemlékek Országos Központjában helyezkedtem el mint várostörténeti kutató. Hivatali „műemlékes" múltam 1953 februárjában kezdődött, amikor is a Népművelési Minisztériumba kerültem a műemléki ügyek egyik intézőjeként. 1957-ben azután megalakult az Országos Műemléki Felügyelőség — ennek tudományos osztályát vezettem egészen 1977-ben való nyugdíjazásomig.

A lakonikus adatokhoz hadd tegyek annyit hozzá, hogy a Kolozsvárt töltött kilenc év mintegy előiskolája volt a későbbi műemlékes tevékenységnek: az építészet és a társművészetek itt igen gazdagon voltak jelen, s már ekkor kutattam múltjukat, történetüket. Nem volt idegen tőlem a műemlékesnél elengedhetetlen „terepmunka" sem. Gyalog bejártam rengeteg tájat, mintegy a későbbi kiszállások előzményeként...

— A magyar műemlékvédelem napjainkban nemcsak itthon örvend megérdemelt megbecsülésnek, hanem nemzetközileg is elismerik. Ennek egyik jele, hogy ön az idén a műemlékvédelemben kifejtett kimagasló tudományos munkásságáért és a népek közötti kulturális kapcsolatok mélyítéséért Herder-díjat kapott. Miben látja Entz Géza, a közelről és belülről érdekelt szakember személyével, a hazai elismertség és a nemzetközi tekintély okát?

— Előre kell bocsátanom, hogy ez természetesen egy folyamat eredménye. Az, hogy a műemlékek fontosak, azokat hozzáférhetővé, bemutathatóvá kell tenni, 1949 óta nálunk törvényileg rögzítve volt. De akkor még nem volt a közgondolkodás szerves része, s hiányzott hozzá a szervezeti, szakemberi, intézményi háttér is. A kettő megteremtése párhuzamosan haladt, mindig az eredmények függvényében. Az igazi kibontakozás az OMF megalakulásával kezdődött el.

Ami a kérdés érdemi részét illeti: a legfontosabb tényező, hogy mi olyan úton indultunk el — bizonyos hazai előzmények után —, amely később, 1964-ben a műemlékvédelem nemzetközi, úgynevezett Velencei Chartájában kimondott irányelveknek megfelelt. Ez pedig — nagyon leegyszerűsítve — a műemlékvédelem tudományos alapokra helyezése s a helyreállítás, a bemutatás ennek megfelelő volta.

— Mit jelent ez a gyakorlatban?

— Egy műemléki objektum bemutatását, akár rom, templom vagy bármilyen más épület, a történetére vonatkozó alapos kutatás előzi meg. Ez magában foglalja az írásos források, dokumentumok levéltári, múzeumi felderítését ugyanúgy, mint magának az épületnek a helyszíni faggatását régészeti ásatás, falkutatás révén. Mindezek eredményeként dokumentáció készül, amely tartalmazza a helyreállításra, a bemutatásra vonatkozó javaslatot, s alapja a végleges kivitelezésnek.

— Mi dönti el, hogy a műemléket milyen állapotban hagyják meg vagy állítják helyre, hiszen köztudott, hogy egy-egy régi épületnél különböző korok kerültek egymásra?

— A nálunk érvényesülő elv és gyakorlat alapján lehetőség szerint a történeti folyamatot, az egymásra épülő korokat mutatjuk be. Nem avatkozunk be oly módon, hogy például egy középkori alapú házat barokk mivoltából visszaállítanánk középkori formájába. Persze törekszünk az előzmények feltárására, bemutatására, de nem „építünk" műemlékeket.

— Van ellenkező példa is. Például a lengyelek szinte a semmiből építették fel Varsó régi óvárosát, és mindkét Németországban találkozunk hasonló megoldásokkal.

— Az ilyen újraépítéseknek mindig sajátos, esetenként elfogadható okai vannak. A lengyel helyreállítás nyilván nemzettudati szempontokkal magyarázható. Vannak azután az európai építészetnek olyan fontos épületei, amelyeknél az ilyen eljárást szintén lehet joggal indokolni, mint például a magdeburgi vagy a kölni dóm esetében. Elsőrangú emlékeknél tehát az efféle beavatkozás elképzelhető, sőt szükséges lehet, de nem lehet belőle sem műemléki elvet sem gyakorlatot gyártani. Azonkívül: nálunk, bármilyen hatalmas volt a pusztulás, mégsem volt olyan végzetes, hogy semmi sem maradt volna meg.

— A magyar műemlékeseket sohasem kísértette az a gondolat, hogy — mondjuk — valamelyik régi várunkat az eredeti állapotában felépítsék?

— Komolyan ez sohasem merült fel. Nincs is ilyen „eredeti" állapot. De az anyagi és elvi ellenérveken kívül, lehetőség sem lett volna rá — hiteles dokumentumok hiányában. Mondjuk, a zsámbéki templomot tömegében éppen helyreállíthattuk volna, de arról, hogy a templom északi oldala milyen lehetett, semmiféle hiteles forrásunk nem maradt fenn. Így egy újraépítés mindenképpen hamisítás lett volna. Ilyen gyakorlattal éppen azt a fontos szerepet tettük volna komolytalanná, amit a műemlékeknek tulajdonítunk.

— Csakugyan, miért fontos a műemlékek védelme a személyes ambíciókon, a tudósi érdeklődés kielégítésén felül?

— Nem akarom elmondani a szokásos közhelyeket a múlt, a jelen és a jövő kapcsolódásáról. Számomra talán a legfontosabb, hogy a műemlékek a nemzeti múltnak olyan dokumentumai, amelyek sokkal inkább szem előtt vannak, sokkal inkább hozzáférhetők, mint bármi más. Egy forrásértékű könyvhöz, dokumentumhoz jóval kevesebben juthatnak csak hozzá, mint amennyien megtekinthetnek egy műemléket. A műemlékek hozzátartoznak a nemzeti kultúrához, a nemzeti tudat és önismeret alakítói. S vannak a műemlékvédelemnek egészen gyakorlati szempontjai is. A táj és a műemlék kapcsolata fontos idegenforgalmi tényező. A Balaton-környék vonzásához a táj természeti elemein kívül ugyanúgy hozzátartozik a kis műemléki templomok sora. A műemlék ugyanúgy tájalkotó, mint a víz, a hegy, a növényzet.

És itt szeretném megemlíteni a hazai műemlékvédelem ez idő szerinti egyik fő gondját: a fenntartás megoldatlanságát. Helyreállított értékeink sokszor újra veszendőbe mennek, mert vagy nincs gazdájuk, vagy a gazdájuk nem törődik velük. S ez nemcsak műemléki probléma, hanem általában is vonatkozik az épületállományra. Mindenesetre, ha megkésve is, legalább ma már eljutottunk e halaszthatatlan feladat felismeréséig. És ebben talán a műemlékvédelem kitartó figyelmeztetéseinek is része volt.

— Az utóbb érintett gondolattal szorosan összefügg a restaurálás kérdése. Ön az elsők között szorgalmazta a Műemléki Felügyelőség keretében a restaurátorrészleg megteremtését, 1969-ben pedig a Képzőművészeti Főiskola restaurátor-tanszékének vezetésével is megbízták. Hogyan ítéli meg a restaurátor-utánpótlás jövőjét?

— Maga a képzés sokat fejlődött. Ha arra gondolok, hogy egy tanár kezdte 5 hallgatóval, s most 8 tanár oktat a tanszéken átlagosan 35—40 hallgatót, akkor a gyarapodás nyilvánvaló. A képzés elméletileg, módszertanilag, gyakorlatilag is magasabb szintre lépett. Ennek ellenére talán sohasem lesz elegendő restaurátor. Egyrészt, mert olyan hatalmas volumenű az elvégzendő munka, másrészt, mert a lehetséges restaurátori állásokra mégis kevés a jelentkező. A fiatalokban inkább arra van hajlandóság, hogy a Képzőművészeti Alapon keresztül egyedi megbízásokra vállaljanak munkát. Ez például a műemlékvédelemnél elképzelhetetlen: ott állandó emberekre van szükség, akik vállalják, hogy egy héten belül akár az ország két távoli sarkába is elutazzanak, ha a munka úgy kívánja.

— Önre, ahogy említette is, mindig jellemző volt ez a fajta mozgékonyság. Korát meghazudtolóan fiatalos most is. S a műemlékvédelmi irányító munkával párhuzamosan sorra láttak napvilágot tudományos publikációi, könyvei, mindenekelőtt a középkori magyar építészet tárgykörében. Mivel van mostanában elfoglalva, milyen tervei vannak?

— Mindenekelőtt továbbra is heti nyolc órában előadok a főiskolán, noha a tanszék vezetésétől éppen most, koromra való tekintettel visszavonultam. De így talán több időm jut majd az írásra. Részt veszek a magyarországi művészet története nyolc kötetre tervezett akadémiai kiadásának munkálataiban. Én írtam a második kötet gótikus építészettel foglalkozó fejezetét, s szerkesztem az 1470—1630 közötti időszakot felölelő harmadik kötetet. Ez most minden időmet leköti. Utána folytatni szeretném és befejezni a magyar gótikus építészettel foglalkozó monográfiámat.

Tripolszky László

Népszabadság 1983. IV. 16.

lyen kegyetlen tilalmat szabtak rám, valóságos kolostori tilalmat, börtönt. Miért van erre szükség? — töprengtem búnak eresztett fejjel. Válogatott gárdával dolgozom; három műszak, szünet nincs, éjjel-nappal egyfolytában működik „a verkli" akár egy gyárban. A terv a bontástól az építés teljes befejezéséig valamennyi részletmozzanatában óramű pontossággal kimunkálva. 101-fajta fő folyamat és kereken 400-féle kiegészítő melléktevékenység ütemét és határidejét tünteti föl, ami akkoriban újdonságszámba ment az iparágunkban. De a hozzáértő kezében, amilyenek az alvezéreim, zökkenőmentesen diktálható a teendők rendje, akkor is, ha én távol vagyok.

Utólag már hiába próbáltam enyhítést kicsikarni, minden igyekezetem meghiúsult. Hadd ne legyek azonban egyoldalúan elfogult: a díj sem volt akármilyen! Hogy mit ért a pénzünk, mérjük Pick szalámiban: tizenhat forint volt kilója, ha éppen kapni lehetett. Így szemléltethető a díj nagysága: nekem ötezer, építésvezetőimnek koponyánként háromezer. A főmérnöki fizetésem nem haladta meg a kilencszázat. Több mint ötszörösét kereshetem meg 75 munkanap leforgása alatt, ami naptárszámítás szerint három hónap. S függelékként ott ingerkedett a további fokozat: amennyiben 65 nap, azaz két és fél hónap alatt készülünk el, a jutalom dupla; két hónapért pedig a duplának a kétszerese, azaz húszezer jár! Az ötvenes évek elején egy önálló családi ház árának felelt meg ekkora summa. Azért ez tisztességes alku. Ámbár az asszonyi édesség értéke pénzzel korántsem mérhető, a nélkülözési oldal díjtétele átmenetileg kiegyenlíthető Más egyebekben semmi szűkölködés. Húsjegy, tejjegy, cukorjegy — ezeket az utolsó segédmunkás is hazaküldhette a családjának beváltásra, mivel kivételes ellátásban részesültünk, olyan csemegékkel dúsítva, mint a borjúhús, ami a háború óta kizárólag a kórházaknak juttattak.

A seregemhez százfős kisegítő csapatot kaptam a közeli büntetőtelepről. A rabokból külön műszakot alakítottam, s ők is javított kosztban részesültek, fejenként tíz szál cigarettával fűszerezve. Száz szónak is egy a vége: buzgalomban nem volt hiány a seregem részéről sem.

Nem is tudom, igazában meglepetésként ért-e Biri válasza? Szorongva vártam a levelét, már amennyiben kiszakíthattam egy-egy pillanatot a pergő iram feszültségéből a magángondolataim számára. Mindenütt jelen voltam, mindig nyitott szemmel, állandóan valami gyorsító fogáson, eljáráson kotolva. Távolról tő, ha jobban a mélyére nézek. Különösen a célozgatása.

— Mire, ha nem veszi tolakodásnak?

— Természetesen a nőkre. Egy asszony fejében ez az egyetlen ok, ami a férjét eltérítheti az otthonától. Az igazi ok legföljebb csak álca. Tréfa, ahogy ő nevezi.

— Megoldódik az — dünnyögi az Arkangyal homlokráncolva. — Nyugodjon meg, Gara elvtárs, meg kell annak oldódni. Egyéni gond nem zavarhatja a munkát... Derék embernek derék asszony a párja, én hiszek ebben.

Az Acélműre külön fejezetet szentelt a „feszített" ötéves terv; első lépésnek az új martinkemence építését jelölte meg: az egyik régi húsztonnásból nyolcvan tonnát olvasztó kemence lesz. Öt hónapot kértem a kivitelezésére. Az Első Elvtárs kijelentette, hogy hármat ad. Szorultságomban folyamodtam a vakmerő kitöteshez, ha már úgyis a fejemmel játszom, megkockáztatom az alkut. Ő belement, talán még tetszett is neki a fellépésem. Így készítettem el az ütemtervet 75 munkanapra. Ennyi idő alatt Magyarországon soha azelőtt nem építettek martinkemencét, szakmatörténeti rekord lesz tehát, ha minden jól megy, a három hónap.

A kezdeti lendület biztatónak ígérkezett. A régi kemence lebontására negyvennyolc órát irányoztam elő csákányozással, s tizenkettő lett belőle: a gyári berakódaru gémjével verettem szét. S bennem föltámadt a mohóság, a dupla tét ördöge incselkedett velem: csupán tizenöt nap választ el a tízezertől; egy ilyen summa bizonyára lecsillapítja Biri háborgását. Újra kotlani kezdtem, kiterегettem a papírlepedőimet, a napokra bekockázott „tanrendet", s nekifogtam az időfarigcsálásnak. Kikerekedett végül tíz nap, ami azt jelentette, hogy az előzőket beszámítva, marad 62, vagyis a vágyálom föl. di közelbe került. De nem verteni nagydobra, egyedül Birinek írtam meg.

A postázást központilag intézték, akárcsak a beérkező levelek szétosztását.

Meglepő gyorsan jött a válasz! Az igazi meglepetés belül volt, a levél hangjában. A bűvös tét varázslatot tett. Biri azt írta, büszke rám, és szurkol, hogy minden úgy sikerüljön, ahogyan kigondoltam. Az előző levelét tekintsem semmisnek; a hosszú távollét egymás nélkül, a hiányzó ölelés ijedelme festette elé a sötét képet. Belátta, hogy neki, az asszonynak is részt kell vállalnia lemondással a nagy erőpróbában, a rekordért.

tete mosolygott rám az ajtóban.

— A szökevényért jöttem — mondja.

— Ki a szökevény? — kérdem ott pizsamában, kócosan.

— Na ki? Egyet találgathat, Gara elvtárs.

Mogorván betessékelem: — Mi baj van?

— Semmi — feleli. — De én nyugodtabb vagyok, ha Gara elvtárs bent pihen. Sosem lehet tudni, mi adódik elő. Különben is, Gara elvtársra itt nem vigyáz senki. Az egész ország miránk figyel.

Az autóban Biri felől érdeklődött. Ezzel egy kicsit fölvillanyozott, dicsekedtem, milyen megértő asszonyom van; nekem az ő lelki tartása valóságos serkentő szer a munkámban. Szívből gratulált a kedvező váltázáshoz.

A kemencekolosszus külső köpenye nyolcszor nyolc méter hasáb alakú betonfal, amelynek föld fölötti magassága tizennégy méter, s hat lefelé, a felszín alatt. A kemence olyan építmény, amely kívül-belül minden ízében tökéletesen zárt, hajszálnyi illesztési hézag sem lehet rajta. A belső bélését alkotó samott, illetve az ezt takaró magnezitréteg tégláit különleges csiszolással illesztik egymásba. Ennek mintájára képzeltem el a külső köpenyburát, a helyszínen előre gyártott betonlapokból a lassú, hagyományos kiöntéses eljárás helyett. Merész vállalkozásnak számított a módosítás, amibe könnyen belebukhat az ember, de a munkásaimat is fűtötte a szakmai becsvágy, amikor az illesztési kiképzés megoldásán együtt törtük a fejünket a sablonok megszerkesztésekor.

Közben javában folyt a felszín alatti mélykamra kialakítása. Förgeteges felhőszakadás zúdult ránk. A gödör feneke percek alatt megtelt vízzel, a benne serénykedő ácsok és vasszerelők dühösen húzódtak egyre följebb a munkaállványon; a támfal zsaluzatát készítették elő a kiöntéshez. Kubikosokat vetettem be, hogy elnyelő aknákat ássanak a fenékbe, aztán szivattyúkat kapcsoltattam rá. Ekkor még sikerült program szerint haladnunk, de másnap ismét megnyíltak az ég csatornái, az előzőnél is bővebben ömlött az eső, meglazult a gödör partja. Omlásveszély! A zsaluzat mögé deszkafalat húzattam az ácsokkal, hogy megállítsuk a földcsuszamlást. Minden hiába, a part beomlott, kinyomta a deszkafalat; az ácsok újra nekigyürkőzve erősítették meg a palánkokat, a kubikosok eszeveszetten lapátolták kifelé a földet, mások a betonmasszát tömték a zsaluzatba, szakadatlanul zúgtak a szivattyúk. A lék ütötte hajófenékben sem folyhat lázasabb tempóban a küzdelem a süllyedés ellen, mint ott a kiálvatlanokéban. Amin persze nem csodálkozhattam. Egy embernek még iscsak sok az, amit rászabtak: éjjelnappal rajtam a szeme. Egyáltalán, mikor alszik?

— Miért nincs az elvtársnak váltótársa? — kérdem bizalmasan.

— Á, nem úgy van az a mi szakmánkban — válaszolja tenyérsánccal a szája előtt, újabb ásítás közben. — Hagyjuk, nem ide tartozik. Fő, hogy haladunk, van iram. Az a gyanúm — hunyorít rám cinkosan —, gyanítgatom, hogy Gara elvtárs meglepetést tartogat számunkra.

— Én? — Igyekszem ártatlan képet vágni hozzá. Egyedül a feleségemnek árultam el a titkot, Arkangyal erről nem tudhat.

— Jó, jó, nem akarom én ezt firtatni — mondja. — Lehet, hogy tévedek. Csak néha van egy olyan érzésem. Most viszont muszáj ledőlnöm egy kicsit — teszi hozzá, és nyomban magamra hagy.

A rab-, azaz a gúnyájuk mintázata után elkeresztelt csíkos-műszak sokáig zavaró körülmények nélkül illeszkedett a műveletekbe. Az elítéltek becsületesen hajtottak, csoportonként egy-egy „szabad" szakmai vezető irányításával. Külön „dicsőségtáblát" rendszeresítettek maguknak, ugyanolyan jelmondatos felirattal, mint a szabadok:„ Nehézipparral a szocialista Magyarországért!" Többségükben politikai megbélyegzettek voltak, akadt köztük azonban néhány jó magaviseletű közbűntényes, akiket a részvételt jutalmaztak. Ezek közül július közepén egyszerre hárman szöktek meg. A gyártelep csatornahálózatán át vették egérutat. Ketten ki is jutottak a szabadba, a falakon túlra; eggyel a gázzal mérgezett levegő végzett a föld alatt. A kijutott kettő egyikét a közelben elfogták, a másikat pedig napok múlva, otthon, a falujában. De addigra önhatalmúlag végrehajtotta a halálos ítéletet feleségén és annak szeretőjén, amikor váratlan betoppanásával tetten érte őket.

Július végén csalhatatlanul megbizonyosodtam, hogy titkos vágyam megvalósításának nincsen akadálya; fél hónapot sikerül rövidítenünk. De még mindig vártam a kikürtöléssel, hátha több is lehet belőle. (A gyári újság ismét írt rólam. Idézem: „Gara elvtárs, főmérnök két olyan újítást dolgozott ki, amellyel nemcsak a fele zsaluzóanyagot, hanem tíz nanapot is meg tudnak takarítani.")

Fortuna istenasszony a kegyeibe fogadott. Dekádról dekádra javultak az esélyek az egyhónapos rövidítésre. Rekord, példa nélküli rekord lesz, s példa nélküli díj üti érte a markom.

A kemencebélés felülete óráról órára növekedett. A samottozók szorosan a hegesztők nyomába, azokéba tőt, úgy lett négy; de nem vettek vissza. Az ilyen címmel élelmiszerpótjegy járt, nekem tehát négyszeres.

A pénzjutalom átadását már zárt körben rendezték meg. Úristen! — rázott meg tetőtől talpig az izgalom magasfeszültsége. Pillanatokon belül Krőzus leszek! Szocialista Krőzus, amilyen még nem volt...

A Második Elvtárs ekkor szigorú kedélyeskedéssel jelentette be: nemde, mi sem gondolhatjuk komolyan, hogy a szocializmusban kapitalistákat nevel a munkaverseny, vagyis hát meg kell elégednünk azzal az összeggel, ami a két és fél hónap jutalma... Így lett a húszból tízezer, még mindig akkora summa, hogy el sem húzhattam a számát: tízszerese a havi fizetésemnek, hat és negyed mázsa Pick szalámi.

A Második Elvtárs hozzáfűzte: a plénum előtt nem akart ünneprontó lenni, de voltaképpen három nappal több volt az idő, mint két hónap, s bár az eltérés csekély, így pontos, így kerek az igazság.

Sebtiben csomagoltam. El nem tudtam képzelni, mi történhetett otthon, miért nem jött, miért nem válaszolt Biri táviratilag. El akartam köszönni őrzőmtől, az Arkangyaltól. Azt mondták, ő már az este elutazott, s engem búcsú nélkül hagyott el.

Nyomom a lakásunk csengőgombját, és senki nem nyit ajtót. A kulcsot csak ezután veszem elő. Bent senki. A szobában, a lakás minden zugában teljes rend. A parketta fölvikszolva, a bútorok letörölve. Az asztal... Igen, az asztalon papírlapok. Összetűzött lapok, amilyenen a hivatalban géppel írnak. Fölül Biri kézírása: „Elköltöztünk, egyelőre vidékre, anyámékhoz. Van valaki, aki a válás után elvesz. Írtam neked, de te folyton mellébeszéltél a leveleidben, mintha tudomást sem vettél volna róla. Itt megtalálod a másolati példányokat. Élj boldogan a dicsőségeddel!"

Forog velem a szoba. A pólya még a szememen, de most a másikra sem látok. A sötét szédület örvényén Arkangyal kántor szelídségű képe dereng, mint a hold. Nyúlkálok érte, hogy megfojtsam. Őrzőm, a lelki nyugalmam őrzője elsikkasztotta Biri leveleit, és cserébe álleveleket költött.

A szakmai rekordért a házassággommal fizettem.

Miért nem fojtottam meg azt az embert?

Csak jóval később jutottam a bölcs belátásra: menjen isten hírével az olyan asszony, aki nem képes részt vállalni a hitestársával, némi áldozatot hozva a dicsőségért!

zitierten Dokumente als wertvolles Quellenwerk dient.

Enyedi, Stephan, ev.-ref. Theologe und Pädagoge, geb. 1659 in Nagybánya, gest. 1714 in Nagyenyed, hinterliess die Werke: *De lapsu, peccato et causa peccati* (1681), *De sapientia carnis ejusque vanitate Franekera* (1685).

Enyedy, Lukas, Nationalökonom und Staatsmann, geb. am 17. März 1845 in Szabadka, gest. 20. Juni 1906, widmete sich frühzeitig den nationalökonom. Studien und erweckte mit seinem Erstlingswerke: A *jelenkori szocialismusról* (Vom Sozialismus der Gegenwart) berechtigtes Aufsehen. 1878 gründete er in Szeged das noch heute bestehende polit. Tageblatt *Szegedi Napló*, das er bis 1888 redigierte. Inzwischen wurde E. 1884 zum Abgeordneten gewählt; im Parlamente, wo man seine Versiertheit in finanziellen und volksw. Fragen alsbald erkannte, wurde er einer der Führer der 48-er Unabhängigkeitspartei. 1890 folgte E. einer Berufung des damaligen Finanzministers Alexander Wekerle und wurde 1892 zum Ministerialrate im Finanzministerium ernannt, zu dessen tüchtigsten, versiertesten Beamten er zählte. 1895 wurde E. Direktor der Agrar-Bank, 1896 wurde er abermals zum Abgeordneten gewählt, zog sich jedoch später von der aktiven Politik ganz zurück. Grosse Verdienste erwarb E. sich um die ungar. Valutaregelung.

Eöttevény, Olivier v., siehe Nagy Olivier.

Eötvös, Ignatz, Baron, Publizist, geb. 6. Jan. 1763 in Kassa, gest. 2. Juni 1838, nahm regen Anteil an den Reichstagssessionen seiner Zeit und publizierte mehrere jurid. Werke. E. gehörte als Politiker der sogenannten aulischen Partei an. Bekannte Werke: *Extractus synoptico-encyclopaedicus legum in Corpore Juris Hungariae* (1829), *Index synopticus Art. Comit. ab anno 1796/97 usque 1825/27* (1829).

Eötvös, Josef, Baron, Staatsmann, Romancier, einer der universellsten Geister seiner Zeit, geb. am 13. Sep. 1813, gest. 2. Feb. 1871, trat frühzeitig in Komitatsdienste und lernte die bedeutendsten Politiker seiner Zeit kennen. Von einer grösseren Auslands-Studienreise zurückgekehrt, veröffentlichte er ein Werk über die Gefängnisreform, welches die Aufmerksamkeit der Politiker auf den vielversprechenden, jungen Magnaten lenkte, der sich bald (1839/40) auch im Parlamente durch seine rednerische Begabung hervortat. Eine seiner ersten Parlamentsreden galt der Emanzipation des Judentums. In den folgenden Jahren war E. ein fleissiger Mitarbeiter des *Pesti Hirlap*, in dem er für die Zentralisierung der Verwaltung und die Ernennung eines verantwortl. Ministeriums eintrat; diese Artikel erschienen später auch in Buchform unter dem Titel *Reform*. In den 40-er Jahren erschien auch sein berühmter Tendenzroman: *Der Dorfnotär*, in welchem er gegen die Missbräuche der Komitatsverwaltung in energischer, scharfer Weise Stellung nahm. Als Schriftsteller und Politiker zählte er um diese Zeit schon zu den ersten des Landes. Im 48-er Batthyány-Kabinett übernahm E. als Minister die Leitung des Kultus- und Unterrichtswesens. Im Ministerium vertrat er mit Széchenyi und Deák die versöhnliche Richtung und als

tholog. Institute der Budapester Universität tätig, an dem er 1907 zum ersten Assistenten ernannt wurde. 1912 habilitierte E. sich als Privatdozent. Seine literar. Tätigkeit umfasst vorwiegend das Gebiet der patholog. Anatomie und der Bakteriologie. Selbständige Werke: *A kórbonctan tankönyve* (Lehrbuch der patholog. Anatomie, 1912), *Csecsemőkori béldaganatok* (Darmgeschwülste bei Säuglingen).

Entz, Franz, landw. Schriftsteller, geb. 6. Dez. 1805 in Sümeg, gest. 9. Mai 1877 als Direktor der Budaer Landes-Winzerschule, publizierte zahlreiche Studien über Wein- und Gartenbaukunde und populäre Schriften.

Entz, Géza, sen., Zoologe, geb. 29. März 1842 in Mezőkomárom, absolvierte die medizin. Studien, war kurze Zeit (1868/9) als Assistent des Budapester zoolog. Institutes, bis 1873 als Professor der Kolozsmonostorer landw. Lehranstalt, bis 1889 als Professor der Zoologie an der Kolozsvárer Universität tätig. 1889 wurde E. in gleicher Eigenschaft an die Budapester technische Hochschule, 1901 an die Budapester Universität berufen. E., der seit 1883 korrespondierendes, seit 1890 ordentl. Mitglied der Ung. Akademie der Wissenschaften und Präsident der III. Klasse der Akademie ist, zählt zu den bedeutendsten, auch im Auslande anerkannten Zoologen Ungarns, der in der in- und ausländ. Fachpresse eine Unzahl wichtiger Beiträge, besonders über die Infusorien, veröffentlichte.

Entz, Géza, jun., Zoologe, geb. am 30. Mai 1875 in Kolozsvár, ist seit 1907 Privatdozent an der Budapester Universität, seit 1909 Adjunkt an der Josefs-Polytechnik. Er ist ein rühriger Mitarbeiter der naturwissenschaftl. Presse Ungarns und des Auslandes.

Enyedi, Georg, unitar. Bischof Erdélys im XVI. Jahrhundert, war, nach Franz Dávid, die stärkste Stütze der protestant. unitar. Kirche. Sein berühmtestes, nach seinem Tode erschienenes Werk, welches im In- und Auslande eine förmliche Literatur schuf, war: *Explicationes Locorum, Vetris et Novi Testamenti, ex quibus trinitatis dogma stabiliri solet.* Ihm verdankt die ungar. Literatur: *Die Geschichte von der schönen Tochter Tancreds,* die Übertragung einer Boccaccio'schen Novelle.

Enyedi, Paul, erdélyer Chroniker aus dem XVI. Jahrhundert, über dessen Lebenslauf nichts Näheres bekannt ist. Unter dem Titel: *Énekek az erdélyi veszedelmekről* (Gesänge über die erdélyer Gefahren) bewahrt die ungar. Literatur eine E. zugeschriebene, versifizierte Chronik, als deren wirklicher Verfasser der Historiker Stephan Szamosközi erforscht wurde, während E. diese Chronik höchstens kopiert haben konnte.

Enyedi, Samuel, ev.-ref. Seelsorger, Pädagoge, geb. 1627, gest. 1671, wurde in Utrecht zum Arzt promoviert, kehrte dann nach Erdély zurück, wo er in Nagyenyed zum Professor gewählt wurde. Seine Werke: *Praecepta morum* und *De libero arbitrio* erlebten zahlreiche Ausgaben und waren lange Zeit in den ungar. und erdélyer Schulen im Gebrauche.

Enyedi, Stephan, Chroniker Ende des XVII. Jahrhunderts, schrieb eine ungar. Geschichte Erdélys über die Periode 1657—1660, die wegen der darin

Entz Géza ifj.

laid

Gell Maud

143, 144. l.

Feladó Deutsch Samuel Siófok

Europa rt.

film, könyv lapterjesztő vállalat

Budapest

... 12 10/2

megirva

Entz Géza ifj.

márc.

1920. M Akv Pf Egy
kiáll. Nemzeti Szalonban

A selmeci leányvár, vízf. 2000.–

Szikláss tengerpart, vízf. 2000.–

Bóra, gouache, 3000.–

Lorántfy Zsuzsanna VI. 252.

Entz Géza

l.

Nemzeti Szalon 1920 május

MAPE. 7. kiáll

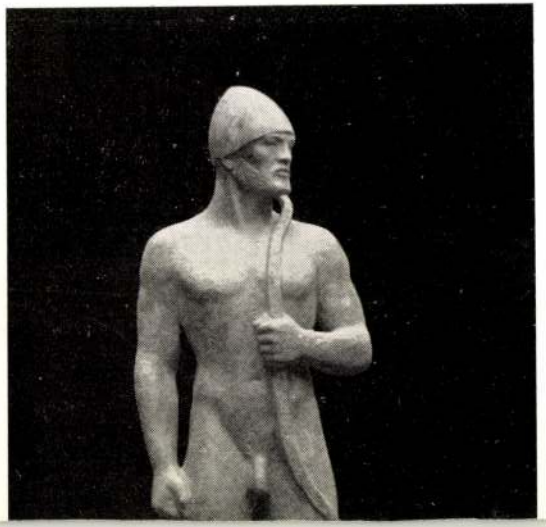

Entz Géza ifj

műkedvelő festő, zoológus

L.

Szendrey-Szentiványi

442.l.

T. 1267. II.

lem König: Kaal Bezircks Orthe
ute, jedoch grösten theils
us, samt Stallung, und Schupfe
Vidi Anton Franz Dirig. Ing. és
ésű lapon az épület keresztmet-

k. 43.5: 58.3 cm.

dr. Entz Géza

1956 után kinevezték a restaurátor tanszék vezetőjévé a Főiskolán.

Örsody Éva: 100 éves a Magyar Képzőművészeti Főiskola.

Budapest, 1971. márc.

Szép a háború utáni éveknek küldetése tudatában nekifeszülő ifjúság ábrázolása. Szász Imre elegánsan vegyíti a vaskosat a légiessel, a bemutatott kollégisták amellett, hogy megszólalásig idézik önmagukat, azt a művészi többletet is viselik, amely a regény gondolatiságával emeli meg őket. „Erre az új értelmiségre volt szüksége az új országnak, gondoltuk, ma ist azt hiszem, helyesen. Akkor még eszünkbe se jutott, hogy ez az önállóan gondolkodó fiatal értelmiség szellemi öncsonkítóvá vagy a puszta túlélésért képmutatóvá, vastapsok tenyerévé válik..." Hogy az egyetemen jórészt éppen a polgári, sőt nagypolgári fiatalok lettek a hangadók, s miután látványosan „szakítottak" családjukkal, irtóhadjáratot vezettek a „kispolgári csökevények" ellen, az annak is betudható, hogy mind az Eötvös, mind a NÉKOSZ hosszú ideig távol tartotta magát a karok életétől, bár a kor ismeretében bizonyos, az ő részvételük sem változtatott volna a végeredményen. Ennek a két intézménynek a kezében volt szellemi jövőnk, ennek a kettőnek volt messze a legnagyobb súlya, tekintélye. Nem véletlen, hogy szinte egyszerre szüntették meg őket. „...a réginél is kényelmetlenebb új értelmiség" szétveretése az akkori ifjúság- és oktatáspolitika legnagyobb bűne.

Szász Imre könyve — s ez nem sok műről mondható el — gondolatokat ébreszt, elgondoltoztat, s kérdéseket vet föl. Magával a regénnyel kapcsolatosan is. Például: a valós névvel jelölt alakok mellett mi szükség volt fiktív nevekkel jelölni ugyancsak valós alakokat? Nem lett volna-e érdemes a korhűség kedvéért az írói látószöget kitágítani, hogy a zsúrokra, teákra nem járó rongyos nadrágúak — ők voltak többségben — is beleférjenek, akiknek a kollégiumi hely elvesztése életük, vágyaik végét jelző kudarc, létüket fenyegető teljes összeomlás volt vagy lehetett. S kire nézzen föl inkább a mai ifjúság — ha valakire is fölnéz —: a magukat mindentől elhatárolókra, a mártírmosságot passzívan vállalókra, akik már akkor olyan okosak voltak és mindent előre láttak, akik semmit se tettek, tehát ma inkább dicséret éri őket, mint vád; vagy azokra, akik hittel és tisztességes eszközökkel („...csak az életképtelenek vívnak tisztességes eszközökkel") próbáltak tenni valamit, amíg tudtak, a maguk területén? Hol volt a határ, ahol az építő lendület kártékony buzgósággá változott? Hogyan mosódott össze ugyanazon személyben a tettvágy, a karrierizmus, esetleg a félelem? És ki jogosult erről tiszta lelkiismerettel szólni? Máig visszatérő, alig megválaszolható kérdések. S vajon szükség volt-e a Függelékre a korabeli dokumentumokkal, amikor — tudomásunk szerint — megkezdődött az Eötvös Collegium történetének a tudományos feldolgozása?

Ha mindenre nem is adható egyértelmű válasz, azért jegyezzük meg a regény és a Függelék — véleményem szerint — legnagyobb tanulságát: hiába tűnt el a régi Eötvös visszavonhatatlanul, azért a kimondott szó nem röpül el, megmarad, tetté válik, visszaszáll arra, aki kimondta. Ítélkezik az ítélkező fölött, fölöttem, fölötted, akár élünk, akár meghaltunk. *(Magvető Könyvkiadó)*

JÁVOR OTTÓ

HOLDAS SÁNDOR

Gyere velem az Állatkertbe

Emlékeim homályából előlép egy kép: megszeppent kislányként állok az Elefántház kerítésénél, és szomorúan nézek ellopott kiflim után.

Melyik gyermeknek ne maradna örökké emlékezetes élménye egy-egy állatkerti séta? Mennyi rejtélyt, titkot kutat a fantáziájuk? Vajon honnan kerülnek az állatkertbe az állatok? Miért nem fél tőlük a gondozójuk? Hogyan élnek, mit csinálnak akkor, amikor nem látják őket a látogatók? Apu és anyu vagy a nagyszülők nem mindig tudnak válaszolni a sok-sok feltett kérdésre.

Segítségükre lehet, kalauzként is használhatják Holdas Sándornak, az Állatkert igazgatójának, az állatvilág tudós kutatójának Gyere velem az Állatkertbe című könyvét, amely nemrég jelent meg bővített és felújított kiadásban. Az 1862-ben alapított Fővárosi Növény- és Állatkert a céltudatos szemléltető ismeretterjesztés mellett tudományos-kulturális célokat is szolgál. Az ott dolgozók igyekeznek új tapasztalataikat, megfigyeléseiket, élményeiket megismertetni az érdeklődő közönséggel. Ezt teszi Holdas Sándor is, aki érdekes történeteket mesél el a gyerekeknek kedvenceikről. Az olvasók megtudhatják, többek között, hogy a csintalan Charlie csimpánznak az eperbefőtt a legkedvesebb eledele, hogy milyen sok előkészület kell a zsiráfok „manikűrözéséhez". Kiderül, hogy az elefántbébiket rendszeres tornával, foglalkozásokkal szoktatják engedelmességre. Bepillanthatnak a konyhába is, ahol nagy gonddal, sok finomságból állítják össze az állatok napi étrendjét. Több kedves állat nevét, tulajdonságait, állatkertbeli szokásait ismerteti még meg olvasóival a szerző.

Kapocsy György fényképein megelevenednek a könyv szereplői, s még „személyesebbé" válik velük a kapcsolat. *(Móra Ferenc Kiadó)*

HÁZI ZSUZSA

ENTZ GÉZA

A Mátyás-templom és a Halászbástya

Mindig időszerűek a város arculatát meghatározó építmények leírásai. Ki tudná fölsorolni, hogy Róma, Párizs vagy Prága nevezetességeiről évente hány ismertetés lát napvilágot? E remek kiállítású könyvek létrejöttét nem segíti állami ártámogatás, de az ismeretterjesztés, idegenforgalmi hírverés, valamint az üzleti számítás szerencsés találkozása jegyében fogant albumok és könyvek hármas célja mindig haszonnal jár.

Végre a magyar könyvkiadás is kezdi fölismerni, hogy a műemlékeinkről készült jó vagy rossz fotók még levelezőlap formájában sem felelnek meg az idelátogatók igényeinek. Önmagában ezek még nem elegendőek, szükség van könyvekre, albumokra is, amelyekből a szakszerű ismertetés mellett hiteles, jó fényképekkel is fölidézhetőek a megörökített látnivalók emlékei.

Tudomásunk szerint csak az Országház látnivalói kaptak eleddig rendszeresebb és igényesebb nyilvánosságot, a korábbi műemléksorozat tizenöt-húsz forintért árusított kicsiny és kis példányszámban közreadott füzetei semmiképp nem szolgálhatták a föntebb megfogalmazott szándékot, holott régi igazság, hogy *a jó műemléknek is elkel a hírverés.*

Entz Géza könyve tökéletesen megfelel ennek az igénynek, ugyanakkor a városképet meghatározó két építészeti emlékről írott munkájának mondandóját összefogja az is, hogy mai arculatukat Schulek Frigyes teremtő képzelete határozta meg.

A Várhegy fölé emelt, eredetileg Máriának szentelt plébániatemplom tornya a XIII. század óta elég sokszor változtatta arculatát; tűzvészek, hadiesemények pusztították el, mecsetnek építették át, s csak a XIX. század végén megkezdett nagyszabású helyreállító munkával, Schulek Frigyes elgondolása nyomán vált olyanná, amilyennek ma látjuk.

Entz Géza leírása és a szövegéhez mellékelt korabeli képek alapján szakember és laikus érdeklődő egyaránt jól követheti a templom történetét. A magyar középkorban betöltött rangját és annak művészettörténeti vonatkozásait már nagyrészt tisztázta a kutatás, noha jó lenne, ha a további munkálatok a jövőben újabb eredményeket hoznának. A királyi alapítású templomnak az ország szellemi életében, kivált Zsigmond és a Hunyadiak korában, központi szerepe volt, együttesen ezt sugallják az alaposabb régészeti és okleveles vizsgálatok.

Arról is részletesen szól a könyv, milyen sorsa volt a templomnak a százötven éves török megszállás idején, s hogy Buda fölszabadításától a kiegyezésig miként tengette sanyarú életét. Újjászületését a Schulek Frigyes által vezetett 1874 és 1896 közötti helyreállításnak köszönheti. E munkálatok történeti hitelessége talán nem egészen felel meg a mai műemlékvédelem kívánalmainak, ám az akkori kutatás gazdag eredményeiről szólva Entz példásnak tartja Schulek ilyen irányú munkálkodását. S annak dokumentálását is, kiemelve például a szint alatti kutatások jelentőségét. Hangsúlyozza: „Schulek effajta tevékenységének úttörő voltát, helyes irányú kifejlesztését el kell ismerni."

A ma háromhajós, álkereszthajós, csarnoktemplom belső architekturájáról szóló leírásával Entz Géza arra is példát ad, hogyan kell ma élvezetesen, mindenki számára érthetően írni például az egyházi rendeltetésű építményekről, s egyáltalán az elvontabb építészeti fogalmakról.

Schulek várbeli munkásságának mintegy ráadása volt a Halászbástya megtervezése és megépítése. Régészeti leletek és épületmaradványok híján romantikus képzeletével álmodta meg az egykori városfal helyén álló erődrendszert, amely fehér falaival nemcsak kiegészíti, de valójában meghatározza a budai városkép harmonikus arculatát.

Entz Géza hiánypótló könyve nemcsak az idelátogatók olvasmánya és emléke lesz, de a Budapest-irodalmat is haszonnal gyarapítja. *(Képzőművészeti Kiadó)*

K. K.

ENTZ Géza Budapest, XXIV.évf.4.sz.1986

téka

A főváros irodalmából ajánljuk

Kőbányai utcák, utak, terek, parkok története

Amikor a főváros egyesítése elhatároztatott, kilenc területi egységet szándékoztak várossá szervezni Budapest megteremtői. Ekkor Kőbánya, illetve az egykori Óhegydűlő polgárai beadványban kérelmezték, hogy az általuk lakott település is csatoltassék a születő Budapesthez. A városatyák helyet adtak a kérésnek, és 1873. november 27-én kelt határozatukban Kőbányát már a főváros X. kerületeként említik.

Pedig az egykori Kőbánya aligha volt városiasnak nevezhető település, azonban fölhagyott kőbányái mellett azidőtt mind több ipari üzem kezdte el működését. A tőkés fejlődés korában a szőlőtermesztés mellett a sertéstenyésztés nyújtott megélhetést az itteni népességnek, de a századforduló óta a sűrűn települt gyárak határozták meg Kőbánya arculatát. Itt született meg a főváros első nagyipari bázisa.

Mindennek tudatában elfogultan és elfogódottan vettem kézbe a városrész múltjáról valló csinos albumot, amelynek szerkesztői összegyűjtve valamennyi itteni utca, út és tér adatait, ezek elrendezett leírásával mondták el Kőbánya másfél évszázados történelmét. Mert dokumentumértékű adatot tartalmaznak az itt szereplő helynevek, még változásaik is érdeklődésre számíthatnak. Nagy kár ugyanakkor, hogy a kötet alkotói lemondtak a hajdani, elfeledett helynevek (pl. dűlőnevek) közreadásáról.

A műemlékekben oly szegény X. kerület szép igyekezetét látva úgy gondoljuk, hogy a múltjukat kereső és jól-rosszul őrző budapesti városrészek között különleges hely illeti meg Kőbányát. A fővárosnak nincs sok oka dicsekedni köztéri szobraival, s Kőbánya ilyen tekintetben még szegényebb. Nagyságához és jelentőségéhez mérten igazán szerény értékű, amit egyelőre fölmutathat, de amije van, azt megbecsüli és vállalja.

Csupán azt hiányoljuk e munkából, hogy szerkesztői adósaink maradtak a Kőbányán található ipar- és technikatörténeti emlékek bemutatásával. Egy-egy új üzem vagy intézmény sima és jellegtelen homlokzata (például: Orion, Kossuth Nyomda, Athenaeum Nyomda, Centrum Áruház stb.) a városrész múltjáról nem sokat mond az érdeklődőknek. Ezek bemutatása akkor lenne meggyőző, ha szembeállíthatnók velük — akár régi fotók segítségével — az elmúlt életforma hiteles bizonyítékait. Mert ennek föltárása lenne elsőrendű föladata a helytörténeti kutatásnak. Nagy kár, hogy a kőbányai könyv szerkesztői lemondtak erről a kínálkozó lehetőségről. (*Kiadta: A X. Kerületi Tanács V.B.*)

KISS KÁROLY

KARINTHY FERENC

Óvilág és Újvilág

Nem szorul bizonyításra, hogy a *Budapesti tavasz*, a *Gellérthegyi álmok* és a *Budapesti ősz* írója ízig-vérig pesti író. Nem azért, mert szerkesztőségünktől nincs messze az a Damjanich utcai ház, ahol gyerekkorát töltötte, nem azért, mert emléktáblával fölérő módon örökítette meg Krúdy, Tamási Áron, Tersánszky (a nem budapesti születésű írók) pest-budai ,,második'' otthonait, a régi kiskocsmákat, hanem mert Leányfalun és Cipruson, Ménesi úti otthonában és amerikai útja állomáshelyein írói gondolkodásában és magatartásában az. Ez a könyve is példa erre.

Az alkotói munka ,,melléktermékei'', olykor ,,pótcselekvései'', híradások arról, hogy ,,megy'' a munka, az írás, vagy szenvedéssel, küszködéssel akadozik. Ez volt az elhamarkodott benyomásom az első átlapozás, a könyvvel való hamari ismerkedés után. Őmaga is bedobja a csalit az olvasónak: ,,egész nyáron nem írtam semmit'', aztán ,,átlapozom a napló utolsó részeit: szörnyű'' — írja 1982 szeptemberében a *Mediterrán napló*-ban.

Az első négy írás (*Marich Géza utolsó kalandja, Alvilági napló, Szárd kalauz, Mediterrán napló)* a regény és a napló sajátos — mondhatnám: Karinthys — ötvözete. A regényből, pontosabban a kisregényből megtartotta a rövid lélegzetű írások cselekményességét, a villanásokkal markánssá tett jellemrajzot, a frappáns, a legszükségesebbre visszafogott dialógusokat, vagy a helyükbe lépő, belső történést közvetítő monológot. az útinaplóból megőrizte a táj emberközelbe hozásának varázsát, a művelődéstörténeti ismeretek közkinccsé tételének igényét, az írói vallomás közvetlenségének szemérmességét-szemérmetlenségét, a felfedezés megosztásának önfeledt boldogságát.

Ezekben a naplóregényekben Karinthy Ferenc alteregói, hasonmásai találják szembe magukat olyan társadalmi jelenségekkel (például a terrorizmus különböző megnyilvánulási formáival), amelyekkel az író külföldi útjain csodálkozással vegyes döbbenettel találkozhatott. Nem uralják el ezeket az írásokat a terrorizmus lélektanát feszegető, dokumentumértékű megfigyelések, hanem a személyes élmény erejével válnak rendkívül izgalmas, élvezetes olvasmányokká. A kötet záró írása valódi napló. Az *Újra a hazai vizeken* csapongó gondolatiságával, csevegő stílusával, röntgenmegfigyeléseivel elégíti ki olvasói érdeklődését.

A kötet legnagyobb érdeklődést kiváltó újdonsága a *Rajkék tárgyalásán* című résznek van. Karinthy ebben is komplex módszerrel dolgozik, a szubjektív emlékezés élményőrző erejével és a tárgyalásról akkoriban kiadott dokumentumok, információs és propaganda-anyagok ismertetésével, emlékidéző és mai kommentálásával. A kor atmoszféráját — azoktól is hallom, akik felnőtt fejjel élték meg — sikerült visszaadnia. A korabeli események sajtóból való rekonstruálása után a Rajk-perre kirendelt író élményeinek leírása következik, a történtek kommentálása, okok, okozatok, magyarázatok keresése. Karinthy az úgynevezett Kék könyv elég részletes ismertetésével megkezdte azt a feltáró munkát, amelyet a legújabb kor történészeinek, a politikatudomány művelőinek kell folytatnia és a közgondolkodásba beépítenie. Nemcsak magunknak, Európának is tartozunk ezzel az őszinte feltárással, hiszen a perről szellemi életének kiválóságai tudósítottak: például Borisz Polejov, az Egy igaz ember írója, Ottavio Pastore, haladó író és publicista, az Unitá képviseletében, a l'Humanitétől Pierre Courtade regényíró, a Francia Kommunista Párt központi bizottságának tagja, Angliából pedig a későbbi, nálunk is megjelent Vietnam-könyvek szerzője, Wilfred Burchett. Azért lenne jó hiteles könyvet megjelentetni a perről, mert — mint látjuk — megindultak a visszaemlékezések: Déry Tibor után Boldizsár Iván és most Karinthy. A szubjektív emlékezésekből pedig túl sok vélt vagy csupán részigazság tárul az olvasó, főleg a fiatal nemzedék elé...

Tudatosan és feszesen megkomponált kötet az *Óvilág és Újvilág*, a tematikai szerkesztés és az írói megoldások összhangjának jeles eredménye. (*Szépirodalmi Könyvkiadó)*

STENCZER FERENC

SZÁSZ IMRE

Ménesi út

(Regény és dokumentum)

Egy-egy kézmozdulatban, szóhasználatban még mindig ott van azoknak a nevelőintézeteknek a nyoma, amelyek nemcsak a személyiségen hagytak eltörölhetetlen jegyet, ha úgy tetszik: bélyeget, hanem olyan szellemi távlatot nyitottak meg, amely egy egész nemzet kultúráját, látókörét tágította. Ilyen volt az 1895 és 1950 között fennállt Eötvös Collegium. Nevét minden, a tudományokban, művészetekben, nevelésben kicsit is járatos ember tisztelettel, nemegyszer áhítattal ejtette ki. Mindezt jelen időben is mondhatnám, mivel a Collegium hatása ma is eleven, s mert itt szellemi folyamatról, tudás és magatartás átadásáról van szó, reméljük, a stafétabotot nem ejti el a következő nemzedék sem.

Szász Imre regényében — nevezhetnénk memoárnak is — nem Sőtér István méltán híres *Fellegjárás*ának az Eötvösét látjuk viszont, hanem a felszabadulás utáni újrakezdés időszakát, mely gyorsan agóniává változott. A kollégium azonban, ,,amely gyilkosan és biztatóan, a lélek keserves felépítése árán is szinte kötelezővé tette, hogy aki falai közé került, egyéniséggé akarjon válni...'' nem adja meg magát. Mert, íme, a nyolcvanas évek elején Forrai Ádám egyetemi előadóhoz, volt kollégistához beállít egy magnóval egykori tanítványa, a nála évtizedekkel fiatalabb Román Anna, hogy ,,kicédulázza a kollégiumot''. Ami Annának gyűjtőmunka, érdekes adat, furcsa fintor a múltból, az Forrainak a vallomás fájdalma, az emlék öröme, újra élt életének aranykora.

Két szálon halad tehát a regény. A keret az Anna és Ádám közt fellobbanó szerelem, mely a hősök kiadós szeretkezéseinek monoton leírásával szakítja meg a figyelmet állandóan magas hőfokon tartó érdemi részt, a kollégiumi beszámolót. Csak a regény végén érezzük meg — bizonyára van, aki ott sem — az összefüggést az ifjúság elvesztett illúziói és a kései szerelem ,,sem veled, sem nélküled,, gyötrelme között.

ENTZ GÉZA művészettörténész

Husvét örömérőL. Uj Ember 1990. április 15. 8.p.

A tavasz ez évben már nagyon korán kezdte bontani pompáját. Szelíden fényes biztatást hozott magával: a sötétségben, hidegben megdermedt élet visszajön. Símogató meleg keringése mindent újraéleszt. Kétezer éve Jeruzsálemben is ilyen tavasz kelt szárnyra, amikor iszonyú kínok között az Istenember a Via dolorosán a Golgotára vonszolta keresztjét, hogy reá felfeszítve teljesítse az Atya akaratát. Midőn mindaz beteljesedett, amit az Írások előre megjövendöltek, az egek erői sötétséggel borították be a tavasz földi ragyogását. Két nappal ezután, húsvét hajnalán az emberiség Megváltója kikelt a sírból: *a reménytelenség örömre változott.* A csodálatos hírtől űzve futott a két tanítvány és amikor benézett az üres sírba, minden megvilágosodott előttük: láttak és hittek. Nekünk csak a hit maradt és az a hitből táplálkozó meggyőződés, hogy — bármennyire egyedi és megismételhetetlen minden ember élete — a maga módján egyet mindenkinek meg kell ismételnie: Krisztus életét és halálát, hogy az Ő erejéből feltámadva elnyerhesse az örök boldogságot. Ebből fakad a tavaszt hozó húsvét öröme.

Entz Géza, ny. egyetemi tanár

Címváltozás: ACTA CHIRURGICA
HUNGARICA

1966: tom. 1. 1967: tom. 2.
1968: tom. 3. 1969: tom. 4.
1970: tom. 5. 1971: tom. 6.
1972: tom. 7. 1973: tom. 8.
1974: tom. 9. 1975: tom. 10.
1976: tom. 11. 1977: tom. 12.
1978: tom. 13. 1979: tom. 14.
1980: tom. 15. 1981: tom. 16.
1982: tom. 17. 1983: tom. 18. x
1984: vol. 19. 1987: vol. 22.
no. 1-2.F. no. 3-4. F. 1988:
vol. 23. no. 1. F.

Címváltozás: ACTA GEODAETA,
GEOPHYSICA ET MONTANISTICA
HUNGARICA

MÁR CSAK EMLÉKEINKBEN ÉLNEK

Entz Géza

Budapest, 1913. március 2.–Budapest, 1993. március 3.

A hollószárnyon járó hírek gyorsaságával terjedt el Kolozsváron, hogy dr. Entz Géza, a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem egykori tanára, a Magyar Országos Műemlékfelügyelőség nyugalmazott osztályvezetője, Herder-díjas művészettörténész 80. születésnapján váratlanul, ünneplésére készülő tisztelőinek összejövetelére indulóban elhunyt. Többé már nem remélhetjük, hogy magas, fiatalosan mozgékony alakja feltűnik a Főtéren, amint „köszönni" be-betér egy-egy középkori keretet őrző kapualjba, hogy megpillantjuk valamelyik erdélyi templom előtt.

Budapesten született, ott végezte középfokú tanulmányait és ott lett a M. Kir. Pázmány Péter Tudományegyetem hallgatója, ahol 1937-ben szerzett történelem-latin szakos tanári diplomát, 1939-ben pedig művészettörténetből dokori fokozatot. Az egyetem elvégzése után a Budapesti Egyetemi Könyvtár és Bibliográfiai Központ munkatársa volt 1941-ig, amikor a Kolozsvári Egyetemi Könyvtárhoz került. Itt 1941 és 1944 között dolgozott, 1945-ben a művészettörténet tanára lett a Bolyai Tudományegyetemen. 1950-ben kényszerítették Kolozsvár elhagyására. Magyarországra visszatérve előbb az Országos Múzeumi Központ, utóbb, 1953-tól nyugalomba vonulásáig az Országos Műemlékfelügyelőség munkatársa, tudományos osztályvezetője, Magyar Műemlékvédelem című évkönyvének szerkesztője, a Magyar Tudományos Akadémia Építészettörténeti és Elméleti Bizottságának a tagja, 1969-től még a Képzőművészeti Főiskola Restaurátorképző Intézetének az igazgatója, nyugalomba vonulása után is tanára.

Már bölcsészdoktori értekezése is, *A magyar műgyűjtés történetének vázlata 1850-ig* a művészettörténetnek abba az irányába indította, amely a műalkotást megrendelésétől kezdve követi figyelemmel, kitérve a fennmaradását biztosító, az idő függvényében változó társadalmi közeg vizsgálatára. A történelmi forrásként kezelt műalkotást vallató művészettörténész így válhatott a történettudomány elsőrangú művelőjévé. Az egyetemi években kapott indíttatások teljesültek ki akkor, amikor Kolozsvárra kerülve az Erdélyi Múzeum Egyesület gyűjteményeiben búvárkodva és a közelebbi és távolabbi környék műemlékeit járva, kutatásait olyan környezetben folytathatta, ahol együtt volt a műemlék és a történetét megvilágító forrásanyag. Büszkén vallotta mesterének Kelemen Lajost, akiben »mai komplex szemléletünk és módszerünk igen sok szempontból egyik úttörőjét ismerheti fel« – írta róla 1964-ben. Elég egy pillantást vetnünk közleményeinek és ismeretterjesztő cikkeinek 1941 utáni könyvészetére, hogy észrevegyük: Erdélyben lett a romantikának és a gótikának elkötelezett kutatója úgy, hogy egy pillanatra sem tévesztette szem elől, hogy forrásai, a műalkotások története nem fejeződik be akkor amikor létrehozzák őket, hanem mindenkori környezetükkel alakulnak. Az akkor adott körülmények között elsősorban Kalotaszeg, Szilágyság, Szolnok-Doboka megye, Székelyföld műemlékeiről jelentek meg írásai s igényes, de rövidebb ismeretterjesztő cikkeinek vonulatát 1945 után szakították meg nagyobb lélegzetű munkák: *Az erdélyi műtörténetírás kérdései (1945), A széki református templom (1947), A Farkas utcai templom (1948).* Az életkörülményeiben bekövetkező kényszerű változás elkötelezettségét már nem változtathatta meg. 1957-ben megvédett kandidátusi értekezésének a témája *A gyulafehérvári székesegyház* monográfiája; ezt készítették elő tanulmányai a harinai templomról és a kerci ciszterci kolostorról; folytatásaképp jelenik meg a *Die Baukunst Transsilvaniens im 11–13. Jahrhundert* s 1977-ben megvédett akadémiai doktori értekezése, a még kiadatlan *Magyarország gótikus művészete.* E monumentális munkák mellett sorra jelentek meg dolgozatai a magyarországi romanika és gótika legfontosabb emlékeiről, neve nem hiányzik a magyarországi műemléktopográfia köteteiből sem. A magyar műemlékvédelem terén szerzett elévülhetetlen érdemeivel és Erdély magyar, szász és román művészetének a megismertetésére törekvő munkáival szolgált rá a Herder-díjra, a legrangosabb nemzetközi elismerésre, amelyre térségünkben művész vagy humán tudományokkal foglalkozó tudós munkája számíthat. E magas kitüntetéssel Entz Gézát az Osztrák Akadémia 1982-ben jutalmazta. Sajnálatos, hogy a Magyar Tudományos Akadémia nem tisztelte meg önmagát azzal, hogy tagjává válassza.

Az erdélyi magyar művészet kutatása a Kelemen Lajos által képviselt hőskor után Balogh Jolán, Bíró József és Entz Géza munkássága révén zárkózott fel az anyaország színvonalához úgy, hogy sokszor úttörésre, új kutatási módszerek kidolgozására vállalkozhatott. Tulajdonképpen csak a műveik hathattak s Entz Géza rövid itteni egyetemi szereplése is inkább arra szolgált, hogy történészhallgató tanítványaiban a művészet- és helytörténet iránti igényt élesztgesse akkor, amikor érezni lehetett már, hogy a kialakulóban levő rendszer nem a művészettörténetet tartja majd a tudományok legfontosabbjának. Mégis büszkén recenzálhatta később művészettörténésszé lett itteni tanítványa, B. Nagy Margit könyvét, mondván, hogy a tanár legszebb jutalma tanítványának a sikere, s minthogy az erdélyi művészettörténeti irodalom legutóbbi évtizedeinek szerény termésében sem igen akad munka, amely Entz Géza kutatási eredményeinek és módszereinek hatása alól magát kivonhatta volna, elmondhatjuk, hogy meghatározó egyénisége volt és maradt ennek a diszciplínának.

Szerénysége, segítőkészsége, tiszta embersége például szolgálhat mindazoknak, akik a múltat kutatva a jövendőt próbálják szolgálni.

Kovács András

*

Főhajtás

Elhunyt Horváth Imre

Valamikor a hatvanas évek második felében lettem Horváth Imre asztaltársaságának tagja, az akkor még előkelőnek számító, Brassznak nevezett lokálban. Többnyire a déli órákban kávézott feleségével, Margit asszonnyal. Ifjú költők, színészek, képzőművészek zsongták körül őket akkoriban. Később a Gong lett a törzshelyük. Nagy Sándor utcai, majd pedig Petúnia utcai lakásukban gyakran megfordultam. Mindannyiszor megízlelhettem Margit asszony ízletes főztjét, természetesen alkalmanként előkerültek a legújabb Horváth Imre-versek is. Kíváncsian és türelmetlenül várta véleményemet legújabb írásairól. Az elmúlt negyedszázad alatt számtalan órát töltöttünk együtt. Láttam őt ezalatt merengőnek, szótlannak, esetlennek és tanácsta-

Entz Géza

ENT2 Gém
Új Művészet 1993/3.

stractions. Their mind and eyes could only grasp and enjoy what they could associate with previous experiences. Colors and forms without any known subject matter bored and puzzled them. Resonquist's mouth, Oldenberg's soft toilet, Jim Dine's neckties and pastry, or Lichtenstein's comic strip subjects, all have been a great relief to that public, especially when these artists received encouragement through the press, public relation efforts, and last but not least, exposure of the works by reputable galleries. Yes, this is how Andy Warhol's Brillo boxes and Campbell soup cans had immediate success at that time for relatively low prices.

Andy was a very clever warrior. He knew that he did not have the ammunition to start out from past traditions, so instead, he capitalized on the arts that exhausted and frustrated the dilettante public who easily grasped those well-known and much used objects. They exposed their idols when silkscreened many times on the same canvas and this was only the beginning. Next came the myth-making, the porno films, the social manipulation. Andy's sales technique was much publicized modesty and silent behavior. He was at every important social affair, photographing and approaching the „in" people with a slick technique, while the prices of his works quickly rose. The ascending prices created such sensation through the media that they jumped from six figures to seven, after his death. Now his reputation is stronger than ever, especially because his departure was so tragic.

Yes, it was the right moment to relieve the public from their frustration about abstract art. How often did we hear that their children could do better than they saw, whether it was a Pollock, a Kline, a Frankenthaler, or a Joan Mitchell. Despite the fact that the good old days, (when landscape was a landscape, water was water, and people were recognizable) were gone, at least they knew what they were looking at. They could identify with objects and with people in the picture. A picture became a picture again. Besides, they loved to see much admired public figures and great stars as subject matter, and to see them multiplied on one canvas, was a great new idea. The young generation was much amused to see Brillo boxes, beer cans or any ordinary article as an art object, it represented to them a new art form. Andy had the ability to create a myth around the obvious and much out of nothing. What is to me objectionable is not the prosaicness of the objects used by the many pop artists, but their emptiness. Great art works of the past not always used beautiful flowers or fruits in their still lives, pots, pans, bottles, and all kinds of other utensils were creating atmospheric paintings, but from the 1960's to the present, it would have been, and still is being neglected as academic work. The daring emptiness was what caused the sensation.

Andy Warhol: Mao (a Mao sorozatból), 1972,
szitanyomat, 91,5×91,5 cm

Warhol joined a group of artists, some of them were rather good plainters, which helped his success and the validity of the pop movement. A major benefit for them was that dealers such as Sidney Janis and Leo Castelli endorsed this new trend.

But having belittled Andy Warhol's integrity, one has to admit that his grasp of reality and his reaction to human frailty was impressive and so was his inner urge for fame. He even sacrificed his talent for craftsmanship and his religious inclination by birth for the empty pleasure of fame. A typical exapmle of this obsession is that he was willing to stay awake with a camera in his hand for an entire night in order to photograph the movement of a man in his sleep, which he produced into an eight hour long movie. This would probably interest a neurologist or a psychitrist, but an eight hour long sleep watch can hardly be an aesthetic or intellectual pleasure or to be considered an artistic endeavor. This was one of his first movies and since he was not so famous at that time, people tolerated its boredom. Soon after he produced some pornographic movies that were slow, deliberately crude and anti heterosexual. However, the points he was able to express with them were real and even had more sincerity than his later paintings.

When the gallery goer looks at art and there is nothing there, the nothing creates astonishment, and the gallery goer becomes fascinated and puzzled. All that is needed is a great public relation campaign and the nothing becomes a world sensation. The Auction houses, the Whitney and the MOMA help him gain access to Parnassys, But I as an Art Dealer wish to express my veto.

„Amiről az ember ír, azt legalább látni kell."

Születésnapi beszélgetés a 80 éves Entz Gézával

— Professzor úr családja számos neves természettudóst, akadémikust adott a magyar tudománynak.

— Elődeim elsősorban kutató természettudósok voltak, de mindegyik orvosit végzett. Gyakorló orvos volt a legkorábbi ős, akit ismerünk, az ükapám, a sümegi orvos, Entz Ferenc, akinek műemlékileg védett síremléke ma is a sümegi temetőben van, szemben a várral. Ő nagyon hamar halt meg. A dédapám, Entz Ferenc, Pozsonyban nevelkedett, mert az édesanyja pozsonyi volt. Ő is orvosit végzett, de 1849 után — honvéd orvosi tevékenysége miatt — elvesztette azt a lehetőségét, hogy orvosként működhessen. Mezőkomáromban volt kertje, nagyon szerette a virágokat, gyümölcsöket, emiatt aztán áttért a szőlészetre. A múlt század utolsó harmadában az egyik legismertebb szőlész-borász és pomológus volt. Ő alapította azt, az akkor még vincellér iskolának nevezett intézményt, amelyből kifejlődött a Kertészeti Egyetem. A fia, Géza, aki nekem nagyapám volt, szintén orvosit végzett a budapesti egyetemen, de utána rögtön kutató lett. Margó Tivadarnak volt a tanítványa, és biológiával foglalkozott, illetve tulajdonképpen mikrobiológiával. Először Kolozsvárt volt egyetemi tanár, aztán áthelyezték Budapestre, itt 1915-ig szolgált. Ő eléggé közismert az európai biológiában is, több érdekes felfedezése volt. Hét gyermeke közül apám, Ferenc, elhagyta a természettudományt, és jogász lett. Az ő biztatására lettem én művészettörténész. Süldőkoromban Bécsben voltunk, és neki feltűnt, hogy mennyire megkapott engem a Kunsthistorisches Museum kiállítása. Ez első nagy művészeti élményem volt. Apám akkor elhatározta, hogy engem megpróbál erre a pályára terelni. Eleinte ugyanis nem tudtam, minek menjek. Már majdnem az orvosi egyetemre jelentkeztem én is, de a művészettörténet mindig nagyon érdekelt. Amikor az egyetemre jelentkeztem, akkor a művészettörténetet mint egyedüli szakot fel lehetett ugyan venni, de tanári szak mellett nem, csak harmadik szakként. A latin és a történelem szakot választottam, mind a kettő kapcsolatban volt a művészettörténettel, bár akkor még nem tudtam, hogy a középkorral fogok foglalkozni. A latin egész életemben lényeges segítséget adott, a történelem különösen.

— Kik voltak azok a tanárai, akiknek hatását későbbi pályája szempontjából meghatározónak tartja?

— Én *Hekler Antal*nak voltam a tanítványa, az ő szemináriumába jártam. *Gerevich Tibor*t is hallgattam, de nekem Hekler előadásmódja, a rendkívül alapos előkészületek után tartott előadásai nagyon tetszettek, így inkább őt választottam. Ez számomra bizonyos hátrányt jelentett, mert a két tanár nem volt egymással nagyon jóban, és a tanítványok itták meg ennek a levét. Gerevich volt akkor „hatalmon", ő vezette a római Collegium Hungaricumot, és az összes tanítványa, akik ezt megérdemelték, sokszor kaptak Rómába és Itáliába szóló ösztöndíjat, én pedig nem kaptam semmit. A legnagyobb mértékben elismertem azonban Gerevich érdemeit, különösen miután műemlékes lettem. De én úgy számítottam, mint az ő ellensége, soha nem is tegezett például. Hekler Antalnak kicsit virágos stílusa volt, de nekem tetszett ez, ha magam ezt a stílust nem is vettem át, mindenesetre azt gondoltam egész életemben, hogy a művészetről szépen kell beszélni, és szépen kell írni. Hekler tulajdonképpen klasszika-archeológus volt. Münchenben tanult Furtwänglernél, ezt a gyökeret mindig nagyra tartotta. Az ókorban nagyszerűen otthon volt, a római és a görög portréművészet területéről igazán úttörő alkotásai vannak. Ugyanakkor adott arra, hogy a többi korokkal is foglalkozzon mint egyetemi tanár, amelyekbe bizony bele kellett tanulnia, mert a klasszika—archeológia eléggé zárt terület, ami nem feltétlenül kapcsolódik a későbbiekhez, és különösen nem a nemzeti művészetekhez. Ő viszont a magyarországi, a magyar művészetet is nagyon előtérbe helyezte. Olyan tanítványai voltak, mint *Balogh Jolán* és *Pigler Andor*. Pigler magántanár volt, amikor én az egyetemre kerültem, őt

is hallgattam, meg Kapossy Jánost. Balogh Jolán akkor nem volt az egyetemen, a Szépművészeti Múzeumba került. Ő nekem nagyon sokban példaképemmé vált — nem is tudott róla, azt hiszem —, őt akartam folytatni. Ami az egyéb tanulmányaimat illeti, *Domanovszky Sándor*nak voltam a hallgatója, nála doktoráltam magyar művelődéstörténetből. Ő olyan tanár volt, aki óriási tudással, a történeti források abszolút ismeretével, teljesen logikus felépítéssel tartotta az előadásokat. A történeti képzettségemet, amennyire az van, neki köszönhetem. Meg kell említenem azt is, hogy az Eötvös Kollégiumban *Moravcsik Gyula* volt a latintanárom. Lukcsics Páltól pedig, aki kitűnően értett a középkori történelemhez és főleg a forrásokhoz, megtanultam jól olvasni a középkori okleveleket.

— *Doktori disszertációjában a magyar műgyűjtés 1850-ig terjedő — címe szerint vázlatos — történetét dolgozta föl, legkorábbi publikációi között XVIII—XIX. századi témák és a műgyűjtés történetének kérdései szerepelnek főleg. Másfél tucatnyi kisebb, együtt azért már egészen gazdag körképet adó írásban a kortárs magyar szobrászokat mutatta be. Úgy tűnik, hogy az építészettörténet és a középkor problémái csak erdélyi tartózkodása idejétől foglalkoztatták.*

— Ez így van. A disszertációm témaválasztásában *Kampis Antal* volt segítségemre, aki tanársegéde volt Heklernek. Rendkívül tájékozott ember volt ő is, és nagyon sok jó ötlete volt. A műgyűjtéssel tulajdonképpen nem nagyon foglalkozott senki azelőtt, Kampis ajánlotta nekem ezt, mivel a műgyűjtés története bizonyos mértékig történeti téma is. Domanovszky el is fogadta ezt mint szakdolgozatot. A szobrászattal való foglalkozásra úgy került sor, hogy talán másfél évig állástalan diplomás voltam, és akkor elszegődtem a Magyar Kultúrszemle című bibliográfiai folyóirathoz, melynek én voltam a művészeti munkatársa. Ez addig tartott, míg 1941-ben Kolozsvárra kerültem.

Származásilag hetvenöt százalékig erdélyi vagyok, annak ellenére, hogy itt születtem Budapesten. A szüleim itt ismerték meg egymást, mert mind a két család az első világháború előtt került csak Budapestre Erdélyből. A szüleim is Erdélyben születtek, a nagyszüleim közül három volt teljesen erdélyi és a negyedik, Entz nagyapám is húsz évig volt Kolozsváron egyetemi tanár. Kolozsvárt az Egyetemi Könyvtárba kerültem. Azelőtt már az itteni könyvtárban is dolgoztam, így nem volt teljesen ismeretlen számomra a könyvtári munka. Az egész családom, mivel természettudománnyal is foglalkoztak, kiránduló család volt mindig, jókat gyalogoltunk. Én is elkezdtem kirándulni Kolozsváron, és elképedve láttam, hogy milyen gazdag középkori műemléki anyag maradt meg a környéken. Rövidesen rájöttem, hogy ez az igazi téma, amit már nem tanácsra, hanem saját magam fedeztem föl. Elkezdtem járni a Kolozsvár környéki falvakat, kisebb városokat, gyűjtöttem az anyagot. Az ottani Ellenzék című kormánypárti lapnak számoltam be a kirándulásaimról, elég sok cikk keletkezett ebből. Majd az Erdélyi Múzeum Egyesület bölcsészeti és irodalmi szakosztályának is tagja lettem, akkor kezdtem írni az Erdélyi Múzeumba, már nem annyira novellisztikus stílusban, hanem a tudományos kutatás alapján. Nagy segítségemre volt, hogy az egyetemi könyvtárban kitűnő irodalmat találtam. Ugyanabban az épületben volt az Erdélyi Múzeum Egyesület levéltára is, amelynek *Kelemen Lajos*, akit az utolsó erdélyi polihisztornak szoktak nevezni, volt az igazgatója. Később a levéltár munkatársa lettem és elkezdtem a középkori okleveleket átnézni eredetiben, és kiírni azt, ami engem érdekelt. Akkor, 1943-ban jelent meg Balogh Jolánnak az „Erdélyi reneszánsz" első kötete (a második sajnos nem jelent meg, mert elpusztult az egész anyag a háború alatt). Ez adta az ötletet nekem, hogy megírjam az erdélyi építészetnek, illetve művészettörténetnek azt a részét, amely megelőzi a reneszánszot. Ötven évbe került, mire a végére jutottam, de mégis sikerült. Az erdélyi román kori építészettörténetet még a hatvanas években írtam meg. Ez meg is jelent 1968-ban az Acta Historiae Artium lapjain németül, teljes levéltári apparátussal. A gótikát is előkészítettem még a műemlékvédelmi és a főiskolai elfoglaltságom idején, de annyi időm akkor sosem volt, hogy be tudjam fejezni. Az Országos Levéltár egész erdélyi anyagát átnéztem eredetiben. A helyi gyűjtésemmel együtt kb. 15 ezer oklevél nem mindegyike tartalmazott olyan adatot, amely engem érdekelt, de a művészeti adatok mellett a birtoktörténetet is figyelembe vettem, tekintetel arra, hogy a birtokosok voltak az építtetők, döntő szerepet játszottak a művészeti alkotások létrehozásában. Már nyugdíjas koromban, 1991 júniusában fejeztem be az erdélyi gótikus építészet történetét, amely, ha igaz, 1993-ban meg fog jelenni.

— *A kolozsvári tartózkodás után is volt módja a helyszíni anyaggyűjtés folytatására?*

— Igen. Én azon az álláspónton voltam, hogy amiről az ember ír, azt legalább látni kell. A helyszíni ismeretek nemcsak azért fontosak, mert az ember látja azt, ami már azelőtt is hozzáférhető volt fényképeken, leírásokban vagy feldolgozásokban, hanem mert a helyszínen mindig sokkal több van, mint amennyit mások megnéztek, főleg ha az ember még a padlásra is, a toronyba is fölmegy. A középkori építészetben nemcsak a szerkezet fontos, hanem a díszítésekkel és tagolással kapcsolatos részletek is nagyon fontosak. Mindig figyelemmel voltam a berendezésre is, az esetleg ott levő falfestményekre, harangokra és így tovább. 1941-től 1950-ig voltam Kolozsvárt, az alatt egy olyan műemléktopográfiai módszert alakítottam ki magamnak, amelyet azután itt — miután visszajöttem és a „műemlékekhez" kerültem — zökkenőmentesen tudtam alkalmazni az it-

teni műemlékekkel kapcsolatban. A helyszínismeret és a forrásismeret mellett még van egy harmadik dolog, ami lényeges: az esztétikai rész. Művészeti alkotásoknál természetesen a szerkezeteknek a művészeti oldalát is meg kell világítani. Ezzel kapcsolatban jön elő a stílus kérdése. Bevallom őszintén, és ez bizonyos mértékig talán eretnek felfogás, én a stíluskritikához elsősorban csak akkor fordulok, ha nincs más lehetőség. A stíluskritika sokkal inkább az ember saját fantáziájára van bízva, és nagyon könnyű elhajolni különböző feltevések felé. A stíluskritika akkor válik teljes értékűvé, ha más alapom nincsen, és a stíluskritika az egyetlen fogódzó pont. Nagyon sok olyan kérdés van, amelyet nem lehet másképp megválaszolni, ezt elismerem, de én iparkodom a feldolgozásokat úgy elkészíteni, hogy a két első szempotot veszem kiindulási alapul, és nem a stíluskritikát.

— Erdélyből visszatérve ön a műemlékvédelem területére került. Az érdekelte, oda hívták, egyáltalán hogyan történt ez?

— Ez elég egyszerűen zajlott le. Bár kilenc évig nem voltam Budapesten, de itt végeztem, és nagyon sok kollégám volt, aki segített nekem. Meg kell említeni itt *Vayer Lajost, Pogány Ö. Gábort, Dercsényi Dezsőt.* Kolozsvárt a Bólyai Egyetemen a művészettörténeti tanszéknek voltam a vezetője és mindenese egy személyben. Megszűnvén ez az állás, itt azzal fogadtak, hogy 45 éves koromig rendelkezései állományba tesznek, majd akkor folyamodhatok nyugdíjért. Augusztus elején jöttem haza, és ezen rendelkezés ellenére augusztus közepén már állásban voltam, mivel említett kollégáim, illetve barátaim mellettem álltak és segítettek. Először a műemlékvédelemhez kerültem, ez csak pár hónapig tartott. Akkor alakult meg a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja, és én egészen addig, amíg a központ fel nem bomlott, muzeológusként voltam alkalmazva. Utána aztán visszatértem a műemlékvédelemhez, amely két évre nagyon ingatag helyzetbe került. Végül is 1957-ben megalakult az Országos Műemléki Felügyelőség, ahol én attól kezdve egészen nyugdíjazásomig, 1977-ig a tudományos osztályt vezettem. Az induló társaságban volt egy gépírónő, egy építészhallgató és egy művészettörténész. Négyen voltunk összesen.

— A műemlékvédelmi tudományos tevékenység egyik súlypontja a műemlékvédelmi topográfia volt. Hogyan kezdődött az ötvenes években ez a munka, és hogyan folytatódott?

— A topográfiai munka tulajdonképpen már a Műemlékek Országos Bizottságában, Gerevich Tibor elnöksége alatt elkezdődött. 1950-ben, már Dercsényi Dezső vezetésével indult újra a tényleges topográfiai munka. *Csatkai Endre,* a soproni múzeum igazgatója egész életében a soproni és a nyugat-magyarországi műemlékekkel foglalkozott, így ezek feldolgozásával kezdődhetett a munka. Mivel Csatkai elsősorban barokk emlékekkel foglalkozott, a nagy középkori soproni templomokat felosztottuk, Dercsényi csinálta a bencés templomot, én pedig a Szent Mihály-templomot. Az volt az elképzelés, hogy minden évben egy-egy megyét befejezünk. Ez persze nem ment. 1954-ben *Genthon István* vezetésével megjelent a nógrádi kötet. Elkezdődtek a komoly kutatómunkák: először Pest megye és Budapestnek a budai oldala. Én majd minden kötetben szerepeltem valamilyen formában, legkevésbé talán a nógrádiban. Rájöttem arra, hogy milyen rengeteg középkori nyom van, akár adatban, akár valóságban, olyan helyen is, ahol az ember nem is várja. A műemlékvédelem egyik legnagyobb tudományos érdeme az, hogy kiderült, az ország mai területén is rengeteg olyan emlék van, amely a régi állapotából még sokat vagy esetleg minden lényegeset megőrzött.

— Beszélhetnénk még arról, hogyan kapcsolódott be professzor úr a szakrestaurátori kérdésekbe, a képzésbe.

— A restaurálás eleinte elsősorban a műemléképületekkel foglalkozott. Ez óhatatlanul magában foglalta azt, hogy ami az épületben van, ami oda tartozik, azzal is kell foglalkozni. E szemlélet tulajdonképpen csak a II. világháború után került előtérbe. A Képzőművészeti Főiskolán a II. világháború után megalakult a restaurátortanszék, *Kapos Nándor* vezetése mellett. A főiskolának természetesen elsősorban a festő- és szobrászképzés volt a feladata, a restaurálást mellékes dolognak tartották. A műemlékvédelemben viszont a 60-as évek folyamán annyira előtérbe került ez a kérdés, hogy felvetette a restaurátorképzés szükségességét is. 1968-ban került először szóba komolyan, hogy a restaurátortanszéket meg kellene reformálni a tematika szempontjából, és növelni kellene a hallgatók és az előadók számát is. Akkor rám esett a választás, legyek én ennek a tanszéknek a vezetője, mivel én úgyis ezzel foglalkozom. 1969-ben meg is kaptam a kinevezést, és 20 évig tanítottam a főiskolán.

— Köszönöm a beszélgetést.

LŐVEI PÁL

Következő számunk tartalmából

András Edit: FIAC
Gellér Katalin: Párizsi galériák krízise
Molnár László: Manessier-kiállítás Párizsban
Varga Zsuzsa: Ganczaugh Miklós figurális korszaka
Pataki Gábor: A szuverenitás elviselhető könnyűsége. Détente — BTM, Fővárosi Képtár
Andrási Gábor: Vásznak, arany keretben. Tolvaly Ernő kiállítása
Sármány Ilona: Ferdinand Hodler és hatása Bécsben
Bakos Katalin: Ár&ás
Max Klinger retrospektív kiállítása Frankfurtban

ENTZ Géza

Mű. 1994/3

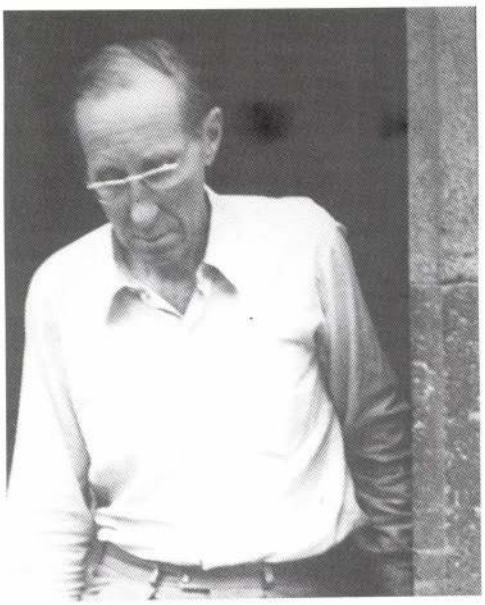

ENTZ GÉZA
(1913–1993)

80. születésnapjának megünneplésére készültünk és helyette koporsójánál kellett találkoznunk mindazokkal, akik becsülték és szerették. Szép és eredményes életet akartunk kívánni neki, és most már csak visszaemlékezni tudunk mindarra, amit tett: a műemlékekért, a tudományért és mindenkiért, akik mellette éltek és dolgoztak.

Életrajzát azóta sokan ismertették. Heckler Antal professzor tanítványaként végezte el a bölcsészkar történelem–latin–művészettörténet szakát. Tudományos érdeklődése igen hamar az erdélyi gótika felé fordult. 1941-ben került Kolozsvárra, az egyetemre, ahol 1945-től a művészettörténeti tanszék vezetője lett. 1950-ben tér vissza Budapestre és helyezkedik el a Múzeumok és Műemlékek Országos Központjában. Ez időtől fogva egészen nyugdíjazásáig a műemlékvédelem meghatározó személyisége. Ő szervezi meg és vezeti az 1957-ben – többszörös átszervezés után – végleges formájában létrehozott műemléki szervezetnek, az Országos Műemléki Felügyelőségnek tudományos osztályát. 1966-ban Entz Gézát bízták meg azzal, hogy a műemlék-helyreállítások számára nélkülözhetetlen képzőművészeti restaurálás oktatását a Képzőművészeti Főiskolán átalakítsa: önálló restaurátorintézetet, tanszéket hozva létre.

Erdély gótikus művészete és a műemlékvédelemmel kapcsolatos tudományos kutatások az a két nagy terület, amely élete végéig meghatározta munkásságát. Az OMF tudományos osztályának és a Képzőművészeti Főiskola restaurátor tanszékének vezetése mellett – noha mindkettő óriási leterhelést jelentett – saját kutatási munkájának eredményeként jelentős és alapvető publikációi jelentek meg és nemcsak Erdély művészetéről, hanem az egész magyar gótikus építészet köréből is. Munkáit felsorolni oldalakba kerülne és itt talán nem is szükséges. Munkásságát ismerve és elemezve, azt kell kimondanunk, hogy Entz Géza a II. világháború utáni évtizedek egyik legnagyobb és biztos, hogy legsokoldalúbb művészettörténésze volt, akinek tudományos eredményeit határainkon túl is ismerték és elismerték. Nem véletlen, hogy 1983-ban a bécsi egyetem a Herder-díjat neki ítélte oda.

Entz Gézát nemcsak kitűnő szakembernek ismertük meg. Mi, akiknek az a szerencse jutott osztályrészül, hogy mellette dolgoztunk – jómagam 20 éven át közvetlen munkatársaként –, emberi tartását, bölcsességét, toleranciáját tiszteltük. Becsültük őszinteségét, egyenességét.

Nagyon sokat tanultunk tőle és nagyon sokat segített nekünk élete utolsó percéig. Tanácsai, bölcs meglátásai hiányozni fognak.

Mindnyájunk számára Géza tanár úr volt, és így is maradt meg emlékezetünkben: példamutató „tanítóként", akinek egész élete, emberi tulajdonságai és szakmai tudása követendő etalon kell, hogy legyen.

Hokkyné Sallay Marianne

A 3. ábra szerint a szilikonos bevonat nem képes mészkőszemcséket összeépíteni, *vagyis az elvárható minimális tapadóképesség követelményét sem elégíti ki a szilikonos bevonat a mészkövek szemcséin*, és így egy mészkő felületén sem, hiszen a függőlegesre állított üvegről a szemcsék *leperegnek*.

A homokhoz való jobb tapadás indoklásához néhány szóban magyarázatot kell fűznünk egy olyan megfogalmazásban, amely a szilikonok felületéhez való kötődését a kémiai mechanizmus ismeretében adja meg.

A hidrofobizáló szer szilikonos oldatában a részecskék az oldószer elpárolgása után csak gyenge adhéziós kapcsolatot létesíthetnek a felülettel, mert *az anyagnak nincs filmképző tulajdonsága*. A részecskék kémiai kötéséhez pedig, amely a kőzetet alkotó részecskék összeépítését tenné lehetővé, nincsenek aktív helyek (csoportok). A szilikonos bevonat kötésmechanizmusával a szilíciumatom elektronszerkezete az üres d-pályák miatt kovalens datív típusú kémiai kötést eredményezhet, de kémiai kötést adhat a kezelt felülethez tartozó OH-csoportok léte is. Ezek a feltételek azonban csak homokköveken (homokszemcséken), illetve szilikátos kőzeteken jöhetnek létre. A kötések kialakulását a mészkő nem teszi lehetővé, mert a mészkőben lévő karbonátion szerkezete konjugált kötésű, amelyből az oxigénatomok nem tudnak elektronokat leadni a kötés létrehozásához, ahhoz, hogy ezek az elektronok a szilícium d-pályáján kötést létesítsenek.

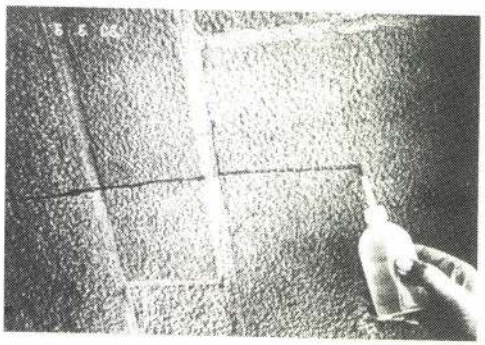

5. ábra: A poliuretános bevonatú épületen (homokkő) 1 év múlva a bevonat hidrofób hatása változatlan, a felületről lecsorog a víz

Fejtegetésünk megmagyarázza, hogy a szilikonos bevonatoknál a *mészkövek esetében* nem tud kialakulni a kémiai kötés, mert a mészkő *anyagszerkezeti* sajátsága ezt nem teszi lehetővé.

A 4. ábra egy rugalmasfilm-képző tulajdonsággal *nem rendelkező* szilikonos hidrofóbitású kovasavészteres felületet mutat be, (KSE H), mely 1 év elteltével nedvszívóvá vált, ellentétben egy poliuretános hidrofobizáló hatású felülettel, amely 1 év eltelte után is még hidrofób hatású: ezt mutatja az 5. ábra. A felvételek homokkövön készültek.

Zádor Mihály – Kollár György – Tonk Emilné
Budapest Műszaki Egyetem,
Építészettörténeti és Elméleti Intézet

VAVRINECZ BÉLA szerzői estje 1993. III. 17-én volt Kaposvárott. A szerzőt szülőföldje, Somogy két korai Árpád kori templomromja ihlette orgonadarabok írására, a somogyvári Szt. Egyed-, és a zselicszentjakabi templom (1061) romjai. A következők feltehetően a herpályi és a zsámbéki romok lesznek. Mi a zeneszerzőnek további jó munkát kívánunk.

Szerkesztőség

ENTZ Géza

ÚJ FOLYAM II. 7. SZÁM BUDAPEST, 1993. JÚLIUS ÁRA: 85 FT

MAGYAR SZEMLE

MAROSI ERNŐ ÉS ZÁDOR ANNA ID. ENTZ GÉZA ÉLETMŰVÉRŐL; **EGEDY GERGELY: A MODERNIZÁCIÓ VÁLASZÚTJÁN;** HIERONYMI OTTÓ A SZOCIÁLIS PIACGAZDASÁG ELVEIRŐL ÉS GYAKORLATÁRÓL; **BECK MIHÁLY: EGYETEMI KUTATÁS, MÓDSZERTAN, ETIKA;** KAHLER FRIGYES GONDOLATAI AZ IGAZSÁGTÉTELRŐL; **SZÉKELY ANDRÁS BERTALAN: MAGYAR MŰVELŐDÉS KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN;** DÁVID ZOLTÁN: KÖRBETEKINTÉS IV.

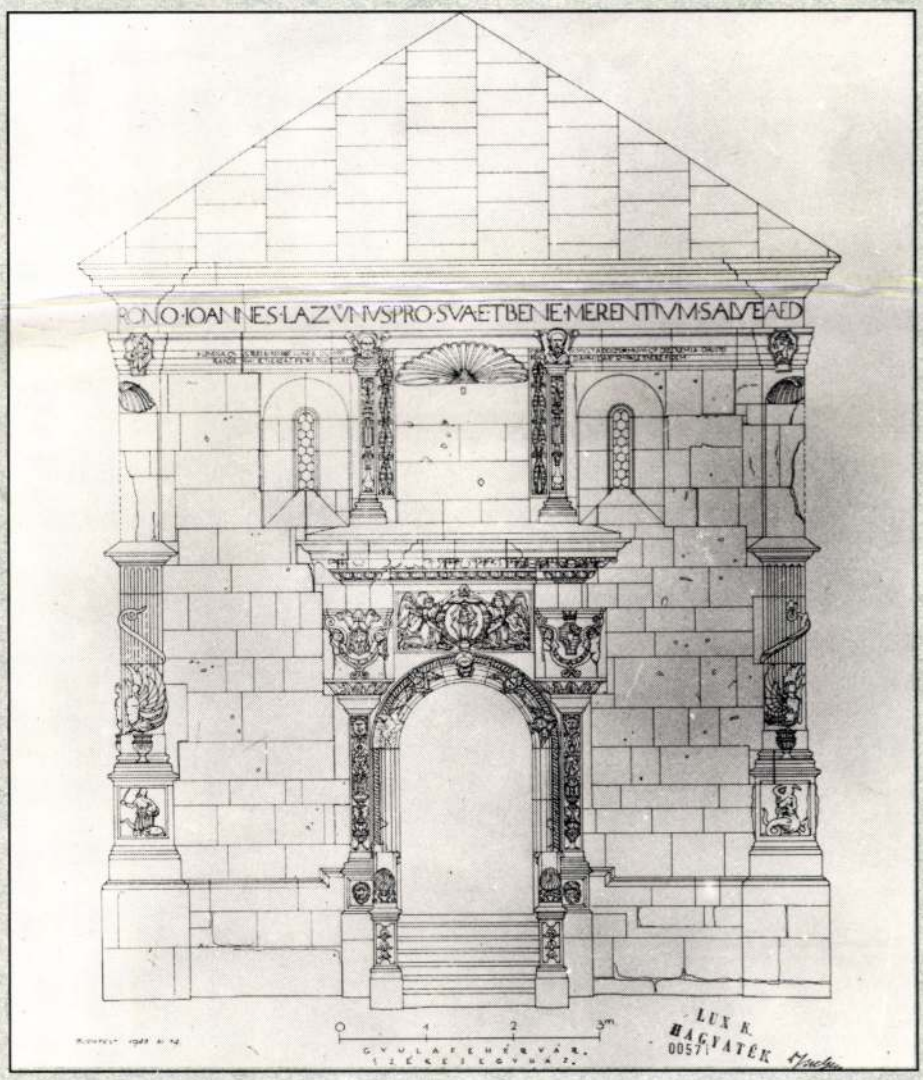

BATTHYÁNY LAJOS ALAPÍTVÁNY TÁJÉKOZTATÓ FÜZETEK

Füzetsorozatot indít útjára a Batthyány Lajos Alapítvány. Időszakos kiadványunk bepillantást nyújt a keresztény- és a nemzeti demokrata, illetve a konzervatív politikai gondolkodás külföldi műhelyeibe. Elméleti folyóiratokból, pártdokumentumokból, alapítványok és kutatóintézetek kiadványaiból kívánunk válogatni és magyar nyelven közölni anyagokat: tudományos igényű elemzéseket éppúgy, mint tájékoztatókat vagy pártstratégiákat tükröző programokat. A sorozat most megjelent első kötete a thatcherizmus jelenségét mutatja be a brit konzervatív eszmerendszer és politikaalakítás közegében:

Margaret Thatcher:
Nagy-Britannia átalakulása az 1980-as években

Most készülő második kötetünk az idén márciusban választási győzelmet aratott francia jobbközép — gaulleista, giscard-ista és centrista — pártok kormányprogramját foglalja össze. A harmadik kötet, terveink szerint, a németországi keresztény Unió-pártokhoz közelálló szellemi műhelyek kiadványaiból közöl itthoni érdeklődésre is számot tartó válogatást.

Az a politikai gondolkodásmód és magatartásforma, amelyet sorozatunk füzetei közvetítenek, hazánkban is jelen van — sőt tiszteletreméltó történelmi előzményeket tudhat magáénak. Úgy tűnik föl azonban, hogy ma kisebb súllyal lelhető föl hazai szellemi életben — például a publicisztikában —, mint azt rokonszenvezőinek száma és a közéletben elfoglalt helye indokolná. Célunk tehát az, hogy a határokon átnyúló értékközvetítéssel, a párhuzamos külföldi — elsősorban nyugat-európai — példák bemutatásával erősítsük a rokon hazai törekvéseket. Jelenítsük meg határozottabban ezt a világnézeti, politikai-filozófiai irányt és érzékenységet honi közéletünkben!

A Batthyány Lajos Alapítvány — amely arra vállalkozott, hogy a maga eszközeivel hozzájárul a hazai politikai kultúra fejlesztéséhez, a fentiek szellemében indítja útjára füzetsorozatát.

A Batthyány Lajos Alapítvány postacíme, amelyen megrendelhetők a kötetek: H-1015 Budapest, Pf. 50.

n'est besoin d'espérer pour entreprendre, ni de réussir pour persévérer", szabad magyar fordításban: „Nem szükséges a sikert remélni ahhoz, hogy egy feladatba belefogjunk, sem azonnali sikert aratni ahhoz, hogy igaz ügyünkben kitartsunk."

HIERONYMI OTTÓ
(Genf-Budapest)

Jegyzetek

(1) Ez a cikk a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen 1993. április 29-én tartott előadás szövegén alapszik. Számomra az előadás és a cikk legalább annyira személyes tanúságtétel, mint alkalom egy pusztán szakmai elemzésre. Itt szeretnék köszönetet mondani ANDORKA RUDOLFNAK, az egyetem rektorának a meghívásért és KODOLÁNYI GYULÁNAK, aki eredetileg, még 1992-ben javasolta, hogy erről a témáról írjak egy cikket a Magyar Szemlének. Természetesen egyikük sem felelős a legkisebb mértékben sem a cikk tartalmáért.
(2) *A Nemzeti Megújhodás Programja*, Budapest, 1990, 13. oldal.
(3) Ludwig Erhard: *Deutsche Wirtschaftspolitik*. Der Weg der Sozialen Martkwirtschaft, Econ Verlag, Düsseldorf, 1992 (első kiadás 1962).
(4) Röpke 1950-es tanulmánya válasz volt ezekre a kétségekre. Lásd (kivonatosan): *„Orientierungspunkte der deutschen Wirtschaftspolitik"*, in Wilhelm Röpke: *Gegen die Brandung*, Eugen Rentsch Verlag, Erlenbach-Zürich, 1959. 192-205. oldal. Dieter Grosser, Thomas Lange, Andreas Müller-Armack, Beate Neuss: Soziale Marktwirtschaft, Geschichte, Konzept, Leistung, Kohlhammer Verlag, Stuttgart, 1992.
(5) Wilhelm Röpke: *Harmadik út*, Aurora Kiadás, Budapest, 1943. Erdetiben *Die Gesellschaftkrisis der Gegenwart*, Haupt 1979 (első kiadás Eugen Rentsch, Zürich, 1942) L. szintén Wilhelm Röpke: Civitas Humana, Haupt Verlag, Bern, 1979 (első kiadás 1944).
(6) L. például Wilhelm Röpke: *Mass und Mitte*, Haupt 1979, (első kiadás 1950).
(7) Ludwig Erhard: *Wohlstand für Alle*, Econ Verlag, Düsseldorf, 1990, (első kiadás 1957).
(8) Wilhelm Röpke: *Jenseits von Angebot und Nachfrage*, Haupt Verlag, Bern, 1979, (első kiadás 1958).
(9) L. Otto Hieronymi: *In search for a new economics for the 1980s: the need for a return to fixed exchange rates*. in International Order: *A View from Geneva*. Geneva, Annals of International Studies, 1983.
(10) L. Walter Eucken: *Die Grundlagen der Nationalökonomie*, Jena, G. Fischer, 1940; Walter Eucken Institut Freiburg i.B.: Ordnung in Freiheit, Symposium aus Anlass des 100. Jaharestages des Geburtstages von Walter Eucken, J.C.B. Mohr, Tübingen, 1992.
(11) L. Wilhelm Röpke: *International Economic Disintegration*, London, William Hodge, 1942.)
(12) „EWG im Zwielicht", in Wilhelm Röpke: *Fronten der Freiheit*, Seewald, Stuttgart, 1966.
(13) Ludwig Erhard: *Kriegsfinanzierung und Schuldenkonsolidierung*, Faksimiledruck der Denkschrift von 1943/44, Propyläen Verlag (Ullstein), 1977.
(14) Jacques Rueff: *L'Ordre Social*, Paris, Librairie des Médicis, 1948.
(15) „Auch das ist aufschlussreich, dass das Buch einen besonders zahlreichen und dankbaren Leserkreis in Ungarn gefundan hat, wo nun mehr auch

die erste Übersetzung erscheint..." Wilhelm Röpke: *Civitas Humana*, Eugen Rentsch, Zürich, 1944, 15. oldal.
(16) Wilhelm Röpke: *Offene und zurückgestaute Inflation"*, *Kyklos*, Basel, 1947/I; Wilhelm Röpke: Krise und Konjunktur, Leipzig, 1936.
(17) Julian Benda: *La Trahison des Clercs*, Grasset, Paris, 1927.
(18) Wilhelm Röpke: *Die Deutsche Frage*, Eugen Rentsch, Zürich, 1945.
(19) „Deutschland und die Überwindung der EWG Krise", in Wilhelm Röpke: *Fronten der Freiheit*, op.cit. „England gehört zu Europa", in Ludwig Erhard: Deutsche Wirtschaftspolitik, op.cit.
(20) Konrad Adenauer: *Erinnerungen*, 1955-1959, DVA, 1967.
(21) Ludwig Erhard, *in Gegen die Brandung*, op.cit., 18. oldal.
(22) L. Hieronymi Ottó: *A magyar gazdaság megújulása — nyugati szemmel*, Battelle-Europe/HVG, Budapest, 1990.
(23) Ez a veszély részben előre látható volt. L. *A magyar gazdaság megújulása — nyugati szemmel*, op.cit.
(24) John Maynard Keynes: *The Economic Consequences of the Peace, Harcourt Brace*, New York, 1920.

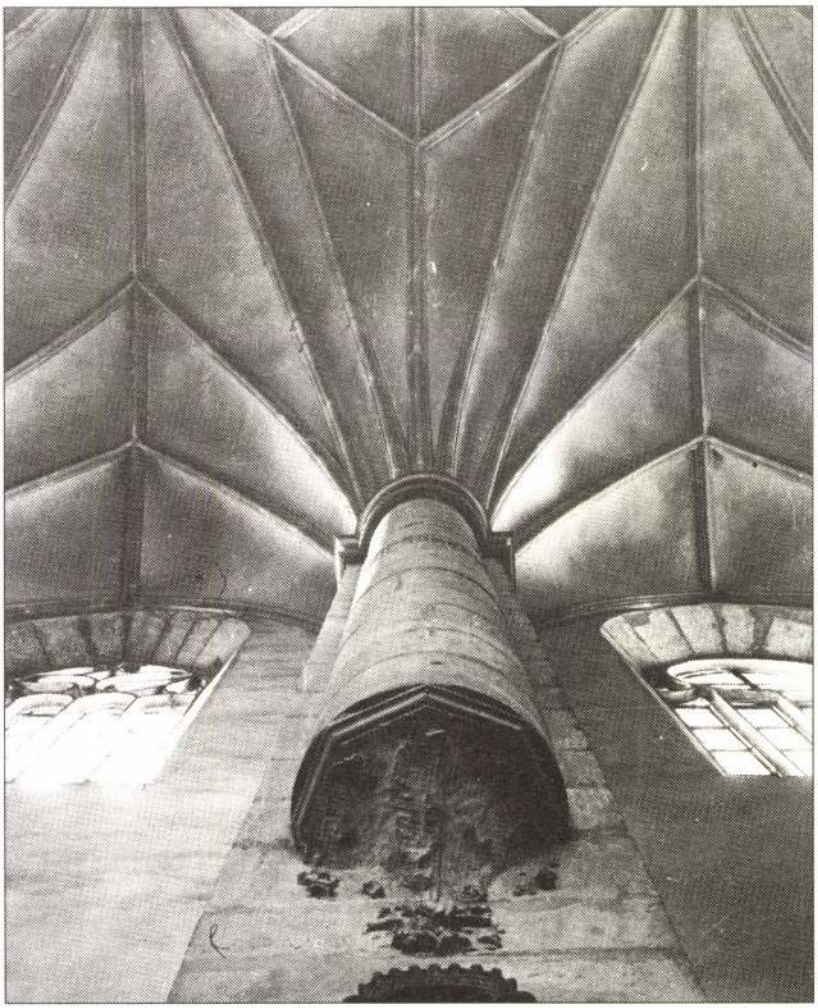

KOLOZSVÁR, FARKAS UTCAI REF. TEMPLOM. FALOSZLOP INDÍTÓ KONZOLJA A BOLTOZAT FELÉ

KOLOZSVÁR, A FARKAS UTCAI REFORMÁTUS TEMPLOM SZÓSZÉKE

ENTZ GÉZA, 1937-1993

EZ ÍRÁS CÍMÉBEN nem tévedésből jelenik meg a fenti két évszám: tárgya ugyanis kísérlet arra, hogy — amennyire lehet — számot adjunk ENTZ GÉZA helyéről a magyar művészettörténet-tudományban. Lehet-e ilyesmire vállalkozni, szinte azonnal, egy jelentős tudós elvesztésekor? És viszont: szabad-e veszteségről beszélnünk, ha megkísérelni sem vagyunk képesek felmérni, mit is vesztettünk? Ezért áll e sorok felett az akkor huszonnégy éves tudós fellépésének, disszertációjának dátuma. S ez a vizsgálódás is szükséges ahhoz, hogy halálának évszáma, amely az ötvenöt éven át szinte megszakítás nélküli szorgos tevékenység lezártát jelzi, ne váljék szellemi utóéletének is záró dátumává.

A szakirodalmi tevékenység Entz Géza munkásságának csak egyik oldala. Sokak emlékezetében az írásoknál is elevenebben él egy másik Entz Géza: a varázslatos, lelkesült előadó, aki előadásának tárgyával azonosul, s aki minden külön rábeszélés helyett a maga példájával teszi lehetetlenné, hogy ne fogadjuk el az általa közvetített értékeket. Negyvenöt éves lehetett, amikor a bölcsészkaron megismertük: az Országos Műemléki Felügyelőség osztályvezetőjeként, rendszerint kora reggeli órákban (hogy ne raboljon időt a hivataltól vagy a kiszállásoktól) tanította a gótika művészettörténetét. Sokan akartak akkor középkori művészettel foglalkozni, s lehetőleg műemlékesként. Jónéhányan követték is ezt az impulzust. Ugyanezzel a lelkesedéssel tett követőivé sokakat: régészeket és építészeket, és mellettük papokat, helytörténészeket is, majd restaurátor-növendékeket működési területein, a műemlékvédelemben és a Képzőművészeti Főiskola restaurátori tanszékén. Az ötvenes évek végétől híresek voltak szabadegyetemi előadásai, a kor művészettörténészeinek tipikus megnyilvánulási formái. És még híresebbek voltak vezetései a legkülönbözőbb szakmai kirándulásokon: köztük a műemlékesek nevezetes, a mindenkori utazási lehetőségekhez igazodó túráin. Ezzel a lelkesült ékesszólással látszólag ellentétben áll írásainak mindig visszafogott, különösebb érzelemtől nem fűtött, szakszerű hangneme, amelyben a pontos leírásé és az adatok bizonyító apparátusáé volt a főszerep.

A nyolcvanas évek közepe táján róla is készült egy televíziós portréfilm. A felkérésnek nyilvánvalóan mint a műemlékek ügyét segítő jószolgálati alkalomnak tett eleget, de minden megnyilvánulása jelezte, hogy jobb dolga is lenne. A kamerák előtt való szereplés láthatóan zavarta: az élő beszéd közvetlen intimitását elrontotta a rögzítés; az írott közlés kötöttségét a mégiscsak rögtönzött szóbeli-

ség. Kommunikálni nyilvánvalóan nem tudott: csak beszélni vagy publikálni. Mindezt látva, a kamera előtt kivirágzó egyéniségekhez szokott televíziósok viselkedésén is lassan érezhetővé vált: belátták, hogy nem ez a film fogja megnyerni az esedékes fesztiválon osztandó arany állatfigurát. Egy szünetben a soproni Tábornok-ház lakótornyának belsejében a stáb valamelyik tagja olyasmit kérdezett, hogy ha már ilyen szépen kimeszelték a falakat, miért hagyták meg az egyenetlen, láthatóan koszos foltokat. S ekkor Entz Géza elmagyarázta, mi a különbség a modern vakolat és a középkori között. Kinyújtotta karjait, hosszú ujjainak mozdulatai szinte anyagszerű tapintási élményeket közvetítettek, hangjában felcsillant a lelkesedés és a szeretet. A rendezőt is megragadta az, ami minden műtárgyelemzésének hallgatóit. Azonnal rendelkezett: ezt kell felvenni. De mire a kábeleket, lámpákat, kamerát bevonszolták, a varázslat elmúlt: az előbbi spontán jelenet helyett tárgyszerű közlés jelent meg. Ismétlés, rendezői utasítás: tegyen úgy a kezével, mint előbb, amikor még nem volt itt „a technika". S Entz Géza (félre, bosszúsan): „Kaparom én a falat, ha ez kell!". A felvétel elkészült.

Szerénységét, egyszerűségét e jelenetnél jobban semmi sem bizonyíthatta. Jól megnyilvánult benne az a férfias szemérmesség, az elzárkózás a „szakma" komolyságának szentségtörő megsértésétől, amely generációjának legnagyobb egyéniségeit, hozzá hasonlóan, jellemezte. De megnyilvánult benne az is, amit ma divatos elméletek állítanak: a művészettörténet is, éppúgy, mint más történeti diszciplinák, mindenekelőtt elbeszélés, diskurzus, amelynek mindenkor az alkalomhoz kell igazodnia. Ennek az elbeszélésnek hitelét írásban az objektivitás biztosítja, az élő előadásban az igazságot az érzelmek hitelesítik, de a kettő nem cserélhető fel egymással. — Amikor retorikával helyettesítjük az érveket és ironikusan tekintünk saját tevékenységünkre, bizony, messzire távolodunk ettől a felfogástól!

SZŰKEBB TUDOMÁNYÁGÁBAN ÉS ÁLTALÁBAN A KULTÚRÁBAN egy tudós helyét egyrészt hagyatéka, másrészt szellemi kapcsolatai, rokonsága alapján lehet meghatározni. Az előbbi látszik a könnyebb feladatnak; az utóbbi — különösen egy olyan egyéniség esetében, mint Entz Géza volt, aki tartózkodott a direkt elméleti nyilatkozatoktól — nehezebben és bizonytalanabb eredménnyel valósítható meg.

Hagyatékát is nehéz azonban felmérni. Bár rendkívül intenzíven és szorgalmasan publikálta közleményeit, nehéz megmondani, mi maradt eközben megíratlan. Már doktori disszertációja, *A magyar műgyűjtés történetének vázlata 1850-ig* (1937) hézagpótló munka (azóta is): egyszerre adja a magyar múzeumügy hagyományának legfontosabb információs bázisát számos gyűjteményi egység és jelentős műtárgy provenienciájának kimutatásával, a művelődés- és eszmetörténet egy aspektusának fejlődésrajzát, valamint a művészettörténetírás előtörténetét. A nagy, áttekintő vázlat részleteire alkalom adtán visszatért egy-egy tanulmányban; hogy az 1937-es vázlatot több, mint fél évszázad múltával nem követte újabb, bővített kiadás, nagy kár. Ez a disszertáció árulja el talán a legtöbbet szerzőjének akkori és

később is meghatározó tudományos tájékozódásáról. Megfelel a HEKLER-tanszék szabályainak, amelyek szerint a disszertációnak okvetlenül új levéltári anyagot kell tartalmaznia: ez az alapelv különösen a 18-19. századi művészettörténetben vezetett alapvető tényanyag felfedezéséhez és kiadásához. Bizonyos, hogy a témaválasztásban nagy szerepet kapott DOMANOVSZKY SÁNDOR tanítása és művelődéstörténeti koncepciója éppúgy, mint a korszak nagy múzeumi művészettörténész-generációjának meghatározó érdeklődése. Entz Géza a maga részéről a HOFFMANN EDITH közelében, a Szépművészeti Múzeum grafikai gyűjteményében töltött gyakornoki időt tartotta a legfontosabb impulzusnak; BALOGH JOLÁN példája utóbb tartósabbnak és közelebbinek bizonyult.

MUNKÁSSÁGÁNAK másik, később elejtett szálát egy modern szobrászati tárgyú cikksorozat jelzi (*Magyar Kultúrszemle*, 1941-1943), amely a kor magyar szobrászatának szinte keresztmetszetét nyújtja legjelentősebb alkotóinak jellemzése kapcsán, MEDGYESSY FERENCTŐL MIKUS SÁNDORIG és FERENCZY BÉNITŐL BORBEREKI KOVÁTS ZOLTÁNIG. A modern művészet kérdéseibe való kritikai beleszólást Entz Géza később kerülte; a szobrászat kérdéseinek intim ismerete azonban a későbbi középkor-specialistának hasznára vált. Talán innen ered a kitűnő szobrász-restaurátorral, SZAKÁL ERNŐVEL való harmonikus együttműködése is, amelyen egy ideig a magyar műemlékvédelem egyik legértékesebb tevékenysége nyugodott. Más kérdés, amit inkább csak feltenni érdemes, mint megkísérelni megválaszolni, mi késztette a visszavonulásra az élő művészet közvetlen értelmezésétől: csak időhiány (amit látszólag nem ismert), vagy csak Kolozsvárra költözése (viszonylag rövid időre) aligha. Sokkal inkább a középkor kínálta a jelen konfliktusaitól mentes, a tényfeltárásra, igazmondásra alkalmas területet. Sokan érezték így, s sokan éppen Entz Géza példája nyomán is. Nem mintha a középkori művészettörténetet nem terhelték volna bőségesen ideológiai ballasztok, akár a nemzeti szempontok, akár az osztályharcos társadalomtörténeti koncepció oldaláról. Entz Géza művészettörténeti módszere azonban — egyfajta minimalisztikus, inkább a tények tiszteletére, mint a comte-i filozófiára alapozott pozitivizmus — szinte egykedvű makacssággal, a szakszerűség biztos tudatában állt ellen mindenféle szélsőség kísértéseinek. Ebben az értelemben volt modern.

Monográfiák, egész régiók áttekintései kerültek ki a kezéből, bámulatra méltó sorozatban. 1941-ben került Kolozsvárra, az egyetemi könyvtárba. 1942-vel már megindult közleményeinek az a sorozata, amely tulajdonképpen az erdélyi középkori művészet emlékeinek modern újraértékelését jelenti, kiszabadításukat az ORBÁN BALÁZS óta stagnáló, gyakran amatőr régiségtan helyi érdekű, szűkös köréből, s európai kontextusba állításukat. A történész Entz Géza számára mindenekelőtt a régi Magyarország és ennek közigazgatási-regionális, történeti-földrajzi keretei jelentették a régi emlékek interpretációjának minden középkorkutató által keresett, nem a mi jelenünkből visszavetített, hanem a régiségre nézve releváns alapelvét.

Vármegyerendszer és kiváltságos területek, székek, egyházmegyék és birtokok vetítődtek rá a modern tájra, rendezték el a múlt fennálló maradványait. Entz Géza nem tüntetett hangosan a modern békeszerződések megszabta határok ellen — csak mint a kutatásai szempontjából tökéletesen érdekteleneket, nem használta őket: elegendő egy pillantást vetni a csarodai templomról írott monográfiájának (1955) középkori kultúrtájára, amelynek három állam területén álló templomtornyait akkoriban legfeljebb a templom tornyából lehetett hasonló világossággal áttekinteni. Nem kevésbé kemény makacssággal különböztetett meg biharit, partiumit, szilágyságit stb., azokkal a kísérletekkel szemben, amelyek a modern közigazgatás realitásainak, vagy éppen valamely miszticizmusnak engedve, mindent erdélyinek neveznének, ami Románia területén magyar.

Művészettörténeti koncepciója ezért alapvetően topografikus. Természetes alapegysége a régió, a kultúrtáj. Bizonyos, hogy művészettörténeti módszertani gyökerei a művészetföldrajzi módszernek az 1920-as évektől mindeneklőtt a német tudományban kimunkált, sokat vitatott előzményeire nyúlnak vissza. Entz Gézát nem utolsó sorban az ugyanezen módszertani kezdeményezés keretében hamar fellépő — s Erdélyre is kiterjedő — német kultúrfölényigények is megkímélték a nacionalisztikus irányú túlzástól, de a módszertani alapelv: a tömeges, mindenekelőtt típusában értékelt emlékanyagnak történeti dokumentumként való alkalmazása azonos. GEORG DEHIÓHOZ, a középkori művészettörténet interpretációja tekintetében is hozzá közel álló RICHARD KAUTZSCHHOZ, ERNST GALLHOZ való közelsége nyilvánvaló. A regionális iskolák hálózata mint történeti alapelv emellett a 19. század óta töretlenül uralkodik a francia középkori művészettörténet-írásban. Mindezek mellett tagadhatatlan e koncepciónak korabeli aktualitása, rokonsága az 1940 táji magyarságtudományi koncepciókkal, sőt megfelelése a Teleki Intézet történeti földrajzi kezdeményezéseinek.

ENNEK A TOPOGRAFIKUS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KÉPNEK — amelynek a stílustörténeti kategóriák inkább kronológiai orientációs pontjai, mint evolúciós fázisait jelző alapfogalmai — másik fontos támasza a források tudatos, kritikai használata. Az Eötvös Collegiumban nevelkedett, történészként SZENTPÉTERY JÓZSEF, HAJNAL ISTVÁN tanítványaként a forráskritika módszereivel megismerkedő Entz Géza mindenekelőtt levéltári kutatóként bővíti a művészettörténet-írás forrásbázisát. Hogy milyen eredménnyel, annak mindmáig legfontosabb tanúja *A gyulafehérvári székesegyház monográfiája* (1958), és még az ercsi egykori bencés monostorról írott tanulmány (1965) — az egyetlen, valamelyes kronológiai fogódzót jelentő adattal a pécsi román kori szobrászat helyzetéhez — ugyancsak a gyulafehérvári Batthyaneumban fellelt oklevélszöveg alapján. Ez a törekvése is a kor művészettörténete általános követelményének felelt meg. A mintát a bécsi iskola forráspublikációi jelentették, mindenekelőtt JULIUS VON SCHLOSSER középkori *Quellenbuch*ja, amelyet ÉBER LÁSZLÓ olvasókönyve igen hamar követett. De MORTET és DES-

CHAMPS is kiadták a francia középkori művészettörténet forrásainak kézikönyvét, és OTTO LEHMANN-BROCKHAUS publikációi is ekkor készültek. Ennyi talán elég is lenne a módszer aktualitásának jelzésére, de ide kínálkozik Balogh Jolán gyűjtőmunkája, amelynek eredménye *A művészet Mátyás király udvarában* (1966) nagy adattári apparátusa lesz. S még egy név, KELEMEN LAJOSÉ jelzi azt a kolozsvári tradíciót, amely ösztönzést is adott, befogadásra és folytatásra is kész volt. Mindenesetre, úgy mint Balogh Jolán nagy Mátyás-adattárában, s már az *Erdélyi reneszánsz* egyedül megjelent első kötetében (1993, a folytatás koncepciójáról a *Kolozsvári kőfaragóműhelyek*, 1988, ad képet) a forrásbázis Entz Gézánál is kibővül a régészet és a műemlékvédelem szolgáltatta adatokkal. Így van születőben az a módszer, amelyet a középkorkutatás magyar iskolájának lehetne nevezni, s amelynek egyik meghatározója a rendkívül töredékes, a megközelítés módszertani komplexitását követelő emlékanyag.

E tekintetben minden bizonnyal igen jelentős a harmincas években egy további kutatási kezdeményezés; az, amely CSÁNYI KÁROLY és LUX GÉZA idején a Műegyetem építészettörténeti tanszékén bontakozott ki. Közleményeik, köztük az építészhallgatók szünidei felméréseinek eredményei, bemutatók, főként a *Technika*ban, mindenekelőtt az Árpád-kori építészet emlékeinek repertóriumát alkotják., s ezen kívül számos más középkori műemléknek az építéstechnika és az építészeti tipológia ismereteire alapozott feldolgozását. Ezen építészettörténeti-műemlékvédelmi irányú iskola legjelentősebb tagja CSEMEGI JÓZSEF volt, nyilvánvalóan a késő gótikus építészetnek a SCHMARSOW-iskolából (KURT GERSTENBERG), de ALOIS RIEGELTŐL is kiinduló erős hatása alatt. Építészetfelfogásának nem kevésbé nagy hatású elméleti-szemléleti összetevője volt csatlakozása a középkori építészeti tervezés geometrikus módszereinek kutatásához (Dehio, ÜBERWASSER), amelyet — már az ötvenes években — egyfajta eszmetörténeti-szimbolikus interpretációs teóriává, és ezen túl a magyar műemlékvédelemben alapelvvé (SZAKÁL ERNŐ) lett *anastylosis* elvi bázisává is emelt. A művészettörténészek közül ez az iskola leginkább BOGYAY TAMÁSRA hatott (mindenekelőtt a jáki apátsági templom építéstörténetének rekonstrukciója során).

ENTZ GÉZA A GEOMETRIKUS TERVEZÉSI MÓDSZEREK VIZSGÁLATÁVAL szemben tartózkodóbb volt, de — legkorábban erdélyi emlékek ismertetésével (Dés, Kolozsvár, Farkas utcai templom, utóbb: Nyírbátor) — alaposan hozzájárult a magyar késő gótika emlékeinek megismertetéséhez, s később, abban a periódusban, amikor az Országos Műemléki Felügyelőség gyakorlatának megalapozása vált a feladatává, ez a közös elméleti álláspont jó közös nevezőnek bizonyult a műemléki rekonstrukciókkal foglalkozó építészek és művészettörténészek legendásan súrlódásmentes egyetértésében és együttműködésében. Az együttműködésből a magyar műemlékvédelemnek egy, a „nem restaurálni, hanem konzerválni!" követelésére alapozott, de magát a mértéktartó rekonstrukciótól — a főleg Csemegi által szolgáltatott történeti indokok alapján — meg nem tartóz-

tató, nemzetközileg is fel-, illetve elismert, törékeny egyensúlyi állapotra alapozott stíluskorszaka született meg. Nem tekinthető véletlennek, hogy a magyar középkori építészettörténet három monográfiáját ez iskola három képviselője írta: Bogyay Tamás (Jákról, még 1943-ban: az ő későbbi németországi tevékenységének irányai és helyei jól szemléltetik e magyar iskola helyét a nemzetközi színtéren), Csemegi (a budavári főtemplomról, 1956) illetve Entz Géza (*Gyulafehérvár*, 1958). Bennük közös az objektivitás, sok az egymásra támaszkodó értelmezés, illetve történelmi koncepció; egyebekben azonban valamennyi személyes módszertani apparátus, meggyőződés és történelmi vízió szülötte. Realizmusuk, mint a courbet-i: a temperamentumon átszűrt.

IGAZSÁGTALAN LENNE ELHALLGATNI, hogy ennek a magyar középkorkutatásban és a műemlékvédelemben is jelentőssé vált korszaknak másik alapját GEREVICH TIBOR hagyatéka alkotta, amelyet mindenekelőtt DERCSÉNYI DEZSŐ képviselt. Ők ketten Entz Gézával alakították ki a háború utáni magyar műemlékvédelem elveit, határozták meg gyakorlatát.

A fentiekben jellemzett, szilárd és a későbbiekben meglehetősen konzisztensnek bizonyult módszertani bázison (nem mintha ismeretei, olvasmányai nem terjedtek volna ezeken túl: előadásai mindig a legfrissebb irodalom ismeretéről tanúskodtak, s recenziói, amelyekkel valamennyi folyóirat vonatkozó rovatait ellátta, egy mohó könyvfaló olvasónaplójának is beillenének) alapult Entz Gézának a kolozsvári évek kezdetétől meginduló bámulatos tudományos produkciója. A kolozsvári kiadványok minden formájában és műfajában (*Erdélyi Tudományos Füzetek, Erdélyi Múzeum, Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum történeti-művészeti és néprajzi tárából*) ott a neve; amíg ezek megjelenhetnek, s míg maga is távozásra nem kényszerül 1950-ben.

Ez évek történeti kutatásainak eredményei részben a középkori művész életfeltételeinek és működési körülményeinek rekonstrukciójára irányuló, alapvető forrástanulmányok. Olyanok, amilyenekre a filológiai irányú művészetszociológiában HANS HUTH illetve (Firenzéről) MARTIN WACKERNAGEL adtak példát, kortársainak sorában pedig mindenekelőtt az angol JONH HARVEY s a francia PIERRE DU COLOMBIER (mindkettő műveiről recenziót is jelentetett meg). Többször visszatért ehhez a kérdéshez (*Középkori építészetünk munkaszervezetének kérdéséhez*, 1952; *Középkori végrendeletek művészettörténeti vonatkozásai*, 1953; *Művészek és mesterek az erdélyi gótikában*, 1957; *A gótikus építészet kutatásának problémái a források alapján*, 1976). E sorban is a legfontosabb a Gyulafehérvár-monográfia. A másik nagy vállalkozás: az erdélyi középkori építészet rövid, tényszerű összefoglalásban megírt története, az írott források alapos dokumentációjával. Könyv-méretet kitevő, nagy tanulmánya 1968-ban németül, az *Acta Historiae Artium* két számában jelent meg (*Die Baukunst Transsilvaniens im 11-13. Jahrhundert*), együtt csak a különnyomatban található meg. Húsz évvel később, az Erdély-entuziazmus csúcspontján, lehe-

tőség is, talán még a kiadó számára is tisztes haszon reménye csillant fel egy magyar nyelvű kiadásra. Nem ez a mű kellett. De a terv meghiúsulásának fázisában Entz Géza bejelentette: kész van a folytatás kézirata is. Utolsó hónapjaiban az a remény éltette, hogy még láthatja munkásságának alighanem főművét, mindenesetre a maga elé tűzött feladatok közül a legelőbbre valót. A posztumusz kiadás nemcsak hagyatékának beteljesítése, hanem a kilencvenes (?) évek egyik legfontosabb művészettörténeti munkája is lesz.

MIKOR ENTZ GÉZA 1950-BEN HAZATÉRT, itthon már többé-kevésbé kialakult a művészettörténet-írásban a szereposztás: nemcsak a hivatalokban, hanem a kutatási témakörökben is. Entz Gézának a műemlékvédelem tudományos apparátusának megszervezése jutott: nagy felelősség az emlékek kutatásáért, még nagyobb az így nyert történeti ismereteknek a helyreállítás során való érvényesítéséért. Írásainak sorában ekkor jelennek meg a rendszeres kutatási beszámolók, a műemlékvédelem módszereiről szóló számvetések. Különösen fontosak azok a közlemények, amelyek — ismét a történeti kritérium keresésének jegyében — a középkori várostervezés kérdéseivel foglalkoznak (*Nagy Kázmér rendelete 1353-ból a plocki városfal építésére*, 1960, *A magyar középkori város kialakulása a műemléki kutatások nyomán*, 1974, *Gótikus építészetünk településalakító szerepéről*, 1979). Egybeesnek ezek a tanulmányok hivatali munkásságának talán legnagyobb szabású feladatával, a soproni belváros egészére kiterjedő rekonstrukcióval. Entz Géza itt a gyakran „falkutatásnak" nevezett, komplex épületrégészeti-várostörténeti és levéltári kutatások támaszaként lépett fel, akkor is, amikor ezek már feszegetni kezdték az uralkodó, középkorcentrikus műemléki értékrend korlátait, s egy nyitott, objektív történetiség ideálját tűzték ki célul.

A műemlékes munkából magától értetődően következett a topográfiai munkákban való részvétele. Keze nyoma, adalékai, történeti áttekintései szinte minden kötetben megtalálhatók. Erdély művészettörténetén kívül így vált számos vidék, régió gazdájává, köztük a Balaton-vidék középkori kultúrtájáé (GERŐ LÁSZLÓVAL közösen: *A Balaton-környék műemlékei*, 1958), s — talán a vonzódás, a történelmi viszonyok közössége okán is — a Partium innenső részéé. Nemcsak tanulmányok sorában rótta le adóját e vidéknek, hanem a műemléki nagytopográfia két Szabolcs-Szatmár megyei kötetében, ezek nagyszabású történeti bevezetőjében is.

A már említett — inkább hallgatólagos és informális — szereposztás nehéz tudományos feladatot is rótt rá: a magyar gótika művészettörténetét. Az Árpád-korról HENSZLMANN első összefoglalása óta minden kor megalkotta a maga szintézisét, s minden további értelmezés kiindulópontjául ott van Gerevich Tibor nagyszabású munkája (1938), amely emlékkatalógus és történelmi szintézis is egyben. A gótika lényegesen nagyobb számú emlékanyaga egészében is, részleteiben lényegesen tisztázatlanabb maradt. Tisztázatlanok voltak kezdetei is, aa dekadencia ítélete sújtotta emlékek bőségével képviselt késői szakaszát, hiányoztak fő központjainak emlékei. Míg a romani-

ka minden kis morzsája alkalmasnak bizonyult az esztétikai meditációra, nem így a gótikus emlékek: formátlan téglafalazatokkal, semmilyen műformát fel nem mutató várakkal, a felismerhetetlenségig átépített lakóházakkal kell itt dolgozni: fragmentumoknak olyan tömegével, amelyek gyakran a részből az egészre következtetés módszerével sem bírhatók szólásra. Tudományos értelmezést kívántak a tömegesen felszínre került, a műemlékvédelem munkája során feltárt maradványok is: a középkori Magyarország művészetföldrajzi térképe immár nem a részben fennálló gótikus emlékeket őrző peremterületekből és a török hódoltság ék alakú fehér foltjából állt: utóbbinak a helyét egyenletesen elszórt romok és töredékek töltötték ki. A DIVALD KORNÉL számára még adott lehetőség (a következtetés a peremterületek emlékeiből a központ hiányzó főműveire) már nem bizonyult járható útnak; az anyag más interpretációs módszert követelt. Entz Géza ismét a történeti forrásértelmezéshez fordult. Írott források sokaságát — köztük számos kiadatlant, hiszen a 14-15. századra nézve már nem állnak rendelkezésre az Árpád-korra oly jelentős okmánytárak — gyűjtötte össze és értékelte. Az eredmény a magyar gótikus építészet rendszeres áttekintése lett, a megrendelők és építtetők társadalmi állása alapján. A részleteken lehet vitatkozni: pl. hogy egy-egy királyi vár megépítésében mi volt az udvar valóságos szerepe, hogy egy koldulórendi templom a rendi építészethez tartozik-e vagy a városihoz; a lényegében a magyar művelődéstörténet-írás szociologikus hagyományában gyökerező megoldás, amely alapjában véve leszámolt a stílustörténeti módszer mechanikus evolúciós elképzeléseivel és a gótikus tömegprodukcióra alkalmazhatatlan kvalitásnormáival is, követhető rendező elvnek bizonyult.

A MUNKA ELKÉSZÍTÉSÉRE egy tervbevett nagy vállalkozás, a magyar építészet történetének az ötvenes évek vége óta tervezett kézikönyve adott alkalmat. Ha nem csalódom, a sok kötetes munkából egyedül Entz Géza része készült el. Ez volt 1977-ben megvédett disszertációja, amelynek alapján a tudományok doktora fokozatot kapta (a kandidátusit a gyulafehérvári székesegyház monográfiájára). A munka máig kéziratban fekszik. Rövid kivonata a Helikon és a Corvina építészeti sorozatában kiadott *Gótikus építészet Magyarországon* című kötet, két fejezete megjelent a *Művészet Magyarországon 1300-1470 körül* című kötetben (1978), *A magyarországi művészet története* második kötetében, további részei ugyanennek a sorozatnak a harmadik kötetében (1470-1630) várják kiadásukat. Ennek a kötetnek RADOCSAY DÉNES halála óta Entz Géza volt a szerkesztője, akinek nemcsak a nehéz és újszerű feladattal: a magyar késő középkori és reneszánsz kultúra egészének, a részben teljesen feltáratlan emlékanyag egyazon kultúra részeként való tárgyalásának problémájával, majd a szintézis kiadásának egyre reménytelenebb körülményeivel kellett megküzdenie, hanem a halál pusztításaival is: e kötet segédszerkesztői posztjáról távozott FEUERNÉ TÓTH RÓZSA, majd az egész munka még mindig teherhordó tartóoszlopa, Balogh Jolán is. Néhány év alatt egész tudományos iskolák kihalhatnak!

Entz Géza munkásságának képe nem lenne teljes a minden bizonnyal szívéhez, ízléséhez legközelebb álló kutatási területre, a romanikára vonatkozó tanulmányainak említése nélkül. Ezek sorát a *Kolozsvár környéki kőfaragó műhely a XIII. században* (1946) nyitja, többségük monográfia (*A széki református templom*, 1948; *Harina románkori temploma*, 1954; *A csarodai templom*, 1955) vagy annak speciális változata, egy-egy emlék kőfaragvány-anyagának kritikai feldolgozása (*Két palmettadíszes kő Szódról*, 1959; Szakál Ernővel: *La reconstitution du sarcophage du roi Étienne*, 1964; *XI. századi kőfaragó műhely Zalaváron*, 1964; *Az ercsi bencés monostor*, 1965; *A kalocsai székesegyház faragványai*, 1966). Ez utóbbiaknak hátterében múzeumi kőtárrendező tevékenysége húzódik meg: legendás műve, a kolozsvári kőtár, amely lényegében érintetlenül áll ma is — gyógyszerraktárként látogathatatlanul a kutatók számára (is!), ami hátráltatja tudományos katalógusának (s benne Entz Géza feljegyzéseinek) már elhatározott közös kiadását. — Még egy tétel az utódok adósságlistájához! Magyarországon Entz Gézának hasonló munkára egyszer nyílt alkalma: a szegedi Móra Ferenc Múzeum kőtárának feldolgozásával (1965). E kutatásoknak kevéssé ismert, új szempontokat érvényesítő s különösen az európai összehasonlítás eredményeit meggyőzően előadó összefoglalása nagy, francia nyelvű áttekintése (*L'architecture et la sculpture hongroise à l'époque romane dans leur rapport avec l'Europe*, 1966) csak Éber Lászlónak a húszas évek elején kiadott, hasonlóan nagy lélegzetű tanulmányához hasonlítható. A poitiers-i Centre des Études Mediévales-ban tartott előadás még egy szellemi és szakmai rokonságra mutat rá: a francia romanika nagy kutatójával, RENÉ CROZET-val.

AZ E TANULMÁNYOKBÓL LESZŰRT legfontosabb tudományos tanulság a középkori Magyarországnak mint egységes művészeti régiónak szerves összefüggésére vonatkozó tétel. Ebben a szellemben tételezte fel jáki mesterek közreműködését a gyulafehérvári székesegyház tatárjárás utáni helyreállításában, királyi műhelyek szerepét már a 11-12. században, egyszóval: az Árpád-kori művészetben az országos központok kulturális vezető szerepét. E tételek vitákat váltottak ki: a gyulafehérvári székesegyház építéstörténetének értelmezésében, kronológiája rekonstrukciójában, a királyi műhelyekre vonatkozó tézis összegyeztethetőségéről az Árpád-kor államának a későbbi középkori értelemben felfogott központosítást is nélkülöző jellegével. Ugyanennek a tételnek legmeggyőzőbb demonstrációja *A kerci ciszterci építőműhely rekonstrukciója* (1963): egy 13. századi, az ország központi vidékeinek korai gótikus építőgyakorlatában gyökerező műhely királyi monostorokhoz kapcsolódó, majd a barcasági szászság emlékein kívül a sóvidék királyi igazgatás alatt álló településein megjelenő stílusa. A munka nélkülözhetetlennek bizonyult, s kronológiájának problematikus pontjai (e kételyeket feloldhatná végre a kerci leletek tudományos publikációja) ellenére is visszhangja igen nagy mind a magyar, mind a román és a szász kutatásban. A benne kidolgozott modell egyben a centrum és a periféria újabban sokat tárgyalt problematikájának egyik figyelemre

méltó javaslata. Több is annál: egyben konkrét válasz a 13. századi magyar művészet európaiságának kérdésére is. Minden külön gesztus vagy frázis nélkül arról szól, milyen úton, milyen közvetítéssel valósult meg a középkori nyugati kultúrának az az egysége, amelynek keleti határát éppen Brassó környékén, a Kárpátok lánca alkotta.

UGYANENNEK AZ EGYSÉGTUDATNAK egyik legnagyobb befolyású, úgyszólván iskolateremtő műve, egyben Entz Géza társadalomtörténeti tendenciájú munkásságának mintaszerű példája a *Nyugati karzatok román kori építészetünkben* című tanulmány (1959). A munka addig a magyar művészettörténetben példa nélkül álló számvetés a középkori művészeti kultúra Karoling-kori gyökereivel, az akkori legmodernebb értelmezésekkel, mindenekelőtt EDGAR LEHMANNAK, EFFMANNAK, a karoling templomépületről és különösen a Westwerkről mint a császári hatalom reprezentatív szándékait megjelenítő típusról, BESELERNEK és ROGGENKAMPNAK a hildesheimi Sankt Michaelre vonatkozó rekonstrukciójáról szóló téziseivel összhangban. Az időbeli párhuzamok közé tartozik HANS JANTZEN összefoglalása az OTTÓK korának művészetéről, s végső soron GÜNTER BANDMANN ikonológiai munkája is a „jelentéshordozóként" vizsgált középkori építészetről. Ebben az időszakban Jantzen katedrális-brosúrája, s a fénytől átitatott, „áttetsző" gótikus tér nem kevésbé misztikus, mint fenomenológiai hangsúlyokkal telített leírása volt a középkorkutatók olvasmánya. Különös jelentőséget kölcsönzött neki a benne foglalt éles polémia HANS SEDLMAYR nagy neotomisztikus ikonológiai kísérletével. Entz Géza nyugati karzatértelmezése ebben a szellemben állította európai összefüggésbe a „kegyúri karzat" építészeti témáját, amelyben a magyar kutatás mindig is helyi specifikumot látott. Ekkor vált a magyar kutatás egyik fő témájává a nemzetségi monostoroknak Divald Kornél által már felvetett s Gerevich Tibor által nagyobb hangsúllyal tárgyalt kérdése: bizonyára nem függetlenül a nemzetségek és a nemzetségtudat szerepének a magyar középkorkutatásban (GYÖRFFY GYÖRGY kutatásaiban, az Anonymus- és krónikaírás-filológiában, majd SZŰCS JENŐNÉL tágabb társadalomtörténeti összefüggésben) fő témává emelésétől. A „bencés monostortípus" és a nemzetségi monostorok kérdését Dercsényi Dezső (1956) tette a magyar román kor kutatásának vezérmotívumává. Ebben a légkörben roppant hatása volt Entz Géza értelmezésének. Könnyű volt modellként is felfogni: arra nézve, hogyan jut el egy motívum az európai összefüggések szférájából, a rendi építészet szintjéről a vidéki nemességig, kis, egytornyú kegyúri templomok (Csaroda) karzataiig. Cseppben a tenger: a középkori kultúra hatalmas szellemi egysége óriási erővel jelent meg azokban az években, amikor ez az európai egység a mindennapokban a legtávolabbinak látszott. Nem csoda, hogy hamarosan egy-egy ásatásban megfigyelt pilléralapozás vagy gerendalyuk elegendő volt a nemzetségi kegyuraság megállapításához: a középkori Magyarország térképe megtelt kis Aachen- és Centula-követőkkel.

Nemcsak Magyarországé: Cseh- és Morvaországé, Lengyelországé is. Végül Andrzej Tomaszewski végezte el a kelet-közép-európai nyugati karzatok típusának rendszerezését, összehasonlító vizsgálatát. Addigra rendelkezésre álltak már mindenekelőtt Carol Heitz eredményei a karoling *Westwerk* liturgiai értelmezéséről, s Tomaszewski leszámolt az uralmi szimbolika jegyében való értelmezéssel. Interpretációja magyarországi példára is támaszkodhatott: a taliándörögdi templomromra vonatkozó okleveles források szinte kísérleti körülményeket teremtettek. (A Kralovánszky Alánnal együtt végzett ásatás eredményeit mindenki ismeri, de senki sem pontosan, mert máig publikálatlanok.) Entz Géza toleranciáját, tudományos hiteléhez járuló emberi nagyságát csak az tudja megérteni, akinek ennél kisebb horderejű tézisét is érte már kritika vagy cáfolat. Nem ragaszkodott görcsösen a téziséhez, követte a kérdés irodalmát, s újabb és újabb revízióival maga is hozzájárult az újabban felmerült szempontokhoz (*Die Wandmalereien der Westempore in Ják*, 1975; *Még egyszer a nyugati karzatokról*, 1980). Mert nem a személyes tekintély, hanem mindig a helyes értelmezés, az igazság érdekelte.

Most ez az ember, tanítómesterünk és példaképünk, a mesterségbe bevezetőnk és fáradhatatlan munkatársunk távozott el.

Marosi Ernő

Szászsebes, az evangélikus templom összképe 1910 körül

ENTZ GÉZÁRÓL — A BARÁT SZEMÉVEL

UTOLSÓ TAGJA VOLT annak az elég népes körnek, amelynek tagjai kollégákból váltak barátokká és akikkel — mint ENTZ GÉZÁVAL is — majd hatvan évig voltam szoros kapcsolatban. Ezt előmozdította az is, hogy ő is, miként én, HEKLER ANTAL professzor tanítványa volt, ami Géza esetében — aki jóval fiatalabb volt nálam — azért feltűnő, mert ekkor már szinte minden fiatal a GEREVICH-tanszékhez tartozott, amely sokkal több előnnnyel járt, márcsak a római ösztöndíjak miatt is. De Entz Géza se fiatalon, se később nem azt választotta, ami számára előnyös volt, hanem mindig azt, amit feladatának gondolt és fontosnak tartott. Széles körű tudását szilárdította az is, hogy történelmet és latint tanult még a művészettörténeten kívül, és ezzel valóban megszerezte a szükséges tárgyi tudást, ami a művészettörténethez és ezen belül az építészettörténethez szükséges.

Amikor egyetemi tanulmányait befejezte, én már nem jártam be a Hekler-tanszékre, hanem a Franklin kiadónál dolgoztam, de azért tudtam és hallottam Gézáról, aki sokszor felbukkant — mint a többi állástalan diplomás — a Szépművészeti Múzeum tájékán, részben mert BALOGH JOLÁNT tartotta egyik mentorának, részben — azt hiszem — mert szeretett volna az ott őrzött szárnyasoltárokkal foglalkozni, azzal az anyaggal, ami ma a Magyar Nemzeti Galéria Régi Magyar Gyűjteményének törzsanyagát képezi. Ez azonban nem volt lehetséges. A Szépművészeti főigazgatója a kevéssé jó emlékű CSÁNKY DÉNES festő és grafikus volt, aki fia számára tartalékolta ezt az anyagot, és egyszerűen lezáratta az egész részleget: oda senki nem léphetett be. Noha ez megengedhetetlen eljárás volt, Géza látszólag nem bánkódott, hanem igyekezett mindazt a könyvanyagot áttanulmányozni, ami a középkor szempontjából hasznosnak látszott, és különféle, szakjával rokon kis kezdő állásokban igyekezett valamiféle kiindulópontot találni. Mindez 1941-ig tartott, amikor kinevezték a kolozsvári Bolyai egyetem művészettörténész tanárának, és egyúttal a levéltárban és az egyetemi könyvtárban is dolgozott. Talán mindennél fontosabb volt, hogy 1950-ig tartó ottléte alatt alaposan bejárta Erdélyt, megismerkedett az erdélyi műemlékekkel és egész életére kiható eltökéltséggel elkötelezte magát ennek az anyagnak a tanulmányozására. Erdélyi évei alatt alig hallottam róla, hiszen ő erősen elfoglalt volt szakmai és magánélete kialakításával, megházasodott, két fia is Erdélyben született; én meg a negyvenes

évek gondtalannak nem nevezhető körülményei között mással, mint a magam dolgával nemigen törődhettem.

1950-ben az Entz család — több más kollégájával együtt — kénytelen volt Kolozsvárt elhagyni. Mindnyájan Pestre kerültek, és igyekeztek az életüket — szinte a nulláról kiindulva — újrakezdeni. Én akkor a frissen alakult Múzeumok és Műemlékek Központja (MUMOK) nevű intézménynél dolgoztam, amelynek feladata volt az ország múzeumainak életét megindítani, a feladatok ellátásához szükséges feltételeket megteremteni, és ezzel kapcsolatban — önálló műemléki hivatal hiányában — a műemlékek sorsával, megóvásával foglalkozni. Nagy örömömre itt újra találkoztam Entz Gézával, aki a műemléki csoportnál kapott helyet, míg én a képzőművészeti részleggel voltam elfoglalva. Nemcsak a hivatal különféle témájú értekezletein, hanem a nagyszámú vidéki kiszálláson is igen sokat voltunk együtt, és valójában ekkor nyílt alkalmam Géza szakmai és emberi vonásait megismerni. Képzelhető, hogy a változott politikai helyzet, és ennek egy központi intézménye, mint valamiféle új hatalom, kevés szimpátiát váltott ki a vidéki múzeumok tagjaiból, hiszen inkább ellenséget, mint barátot láttak bennünk. Hogy e rossz érzések megszüntetésében Géza egyenletes és mindig egyenes beszédű magatartása, higgadt és a másik álláspontot is figyelembe vevő igazságossága milyen nagy segítséget jelentett, nem kell külön hangsúlyoznom. Mindketten örömmel fedeztük fel, hogy milyen sok értékes ember és milyen gazdag anyag vár a vidéki központokban ránk, és mindent elkövettünk, hogy az ehhez szükséges segítséget — amennyire ez az akkori nagyon szűkös körülmények közt lehetséges volt — megteremtsük.

A MUMOK CSAK RÖVID IDEIG ÁLLT FENN, én már korábban átkerültem az egyetem Művészettörténeti Tanszékére, Entz Géza meg a különféle neveken működő vagy inkább hányódó műemléki intézménynél dolgozott. De kapcsolatunk továbbra is folyamatos volt, hiszen most egymás után alakultak meg azok a bizottságok, amelyek mindkettőnket mint építészettörténészeket különböző kérdések és feladatok megoldásával foglalkoztattak. Megindultak a kiadványokat előkészítő tervek, amelyek ugyancsak közös megbeszéléseket igényeltek (lexikon, topográfia stb.), azaz alig volt olyan hét, hogy valamilyen szakmai kérdésben ne kellett volna legalább telefonon kapcsolatot teremteni. Mivel akkoriban — és még jó darabig — mindketten nagyon le voltunk terhelve családi gondokkal, az anyagi kérdések sem oldódtak meg könnyen, úgynevezett társas érintkezésről még nemigen lehetett beszélni, de ez a súlyos előzmények után senkinek sem tűnt hiánynak. Amint azonban — nagyjában a hatvanas évek folyamán — ezek a bénító körülmények megjavultak, és a társas élet is megindult, elég sűrűn voltam a nagyon szép Entz-lakásban, ahol a fontos szerepet játszó feleség, ERZSÉBET asszony szívesen látta férje kollégáit és barátait. De azt is meg kell itt jegyezni, hogy ezek a nagyon kellemes együttlétek egyúttal erdélyi klubnak is voltak tekinthetők. Előfordult, hogy csak én voltam buda-

pesti, mindenki más erdélyi volt, barát, rokon vagy kolléga, de mindegy: aki erdélyi, az már rokon és barát is egyszerre. Ez az Erdély iránti, mély és minden nehézséggel dacoló szimpátia és segíteni akarás nagyon jellemző volt Gézára, aki nemcsak szóval és tettel, hanem könyvekkel és minden elképzelhető tárgyi segítséggel is igyekezett nélkülöző barátait támogatni. És ami mindenek fölött és mellett megmutatkozott: a rendíthetetlen kitartás a saját elvei, a szerinte számára kijelölt út mellett. Nem csábította sem hiúság, sem szereplés, sem pénz, sem hatalom, noha mindennek sokáig igencsak szűkében volt. Soha nem pillantgatott se jobbra, se balra, hogy valamilyen hatalmasság kegyeit elnyerje. Ilyen eltökélt biztonsággal, ilyen rendíthetetlen hűséggel a maga által képviselt út mellett kevés embert láttam cselekedni és élni.

Mi lehetett ennek a rugója? Még erősebben szerettem volna ennek az átlagostól annyira eltérő magatartásnak gyökereit megtalálni, amikor Entz Gézát — úgy emlékszem, a hatvanas évek végén — megbízták a Képzőművészeti Főiskola restaurátori tagozatának igazgatásával. Ez igen összetett, és a maga nemében nálunk új feladat volt. Korábban festő- és szobrászrestaurátorokat képeztek, akik a művészet és a bűvészet sajátos határterületén működve jól vagy kevésbé jól boldogultak a rájuk bízott alkotással. De világszerte olyan nagy fejlődés állt be ezen a téren, számos gondosan kidolgozott tudományos módszer és vizsgálat igénybevételével, hogy nálunk is lényeges módszerbeli változásnak kellett bekövetkeznie. Hozzájárult ehhez az a lényeges bővülés is, ami a műemlékvédelem és az iparművészet minden anyagára-területére szakképzett restaurátorokat követelt, és ehhez elengedhetetlenné vált az igen összetett, pontosan szakosított tudás. Elképzelhető, milyen sokféle és nehezen egyeztethető egyéniség került így egy sok részből álló osztályba, hogy egyetemi szintű és tartalmú képzésben részesüljön. Alapjában mindnyájan féltettük Gézát: hogyan fog ezzel a feladattal megbirkózni. Soha semmiféle hangos incidensről nem hallottunk, Géza változhatatlan nyugalmával és látszólagos egykedvűségével úrrá lett a nyilván gyakran felmerülő problémákon.

Honnan ez a nyugalom? Ennyi türelem és harmónia?

Persze nem kevesen voltak, akik ezt indifferens magatartásnak, közönynek, egykedvűségnek nevezték, egyáltalán nem pozitív hangsúllyal. Gondolom, az ilyen megjegyzések Entz Gézához is eljuttottak, anélkül hogy őt bántották vagy izgatták volna.

Honnan ez az erő? Nem tudtam sohasem igazán megfejteni, bár igen sokat foglalkoztatott, hiszen szinte elszigetelt esetként volt megfigyelhető az általam ismert szakterület számos képviselőjével szemben.

BIZTOSAN VOLT BENNE ALKATI ADOTTSÁG IS, de magában ez nem lett volna elegendő. Azt hiszem, a legfontosabb gyökér az a mély hit volt, ami egész lényét betöltötte. Olyan volt ez a hit, mint a lélgzetvétel: természetes és mindig jelenlévő. Soha nem említett nekem semmi idevágót, nem tudtam — csak sejtettem —, hogy állandó templombajáró stb. — de épp ez a körülmény, hogy erről

soha nem beszélt, Isten nevét — szemben a nálunk szokásossal — soha nem vette ajkára, mutatja, hogy milyen lényeges volt számára és mennyi erő és tartás forrása lehetett.

A MÁSIK ERŐFORRÁS AZ, amit Entz-ségnek neveznék. Több olyan felmenője volt, aki tudományos eredményeivel maradandó érvénnyel beírta nevét az általa művelt tudomány aranykönyvébe. Nem valamiféle rátartiság volt ez, inkább felelősségtudatnak nevezném: mindig érezte, minek tartozik megfelelni az, aki ennek a névnek a viselője. Mindig és mindenben igyekezett megfelelni ennek a felelősségnek, annál is inkább, mert ő volt az első, aki nem a természettudományoknak, hanem a bölcsészetnek a művelőjévé vált. Minden kérdést olyan felelősséggel kezelt vagy intézett, mintha nagy horderejű, életfontosságú lenne. Hogy belülről izgult-e vagy sem: soha nem látszott, és ez valószínűsíti, hogy általában a külvilág reagálásai nem nagyon érintették. Jellemző, hogy családi beceneve is *Enczike* volt — felesége mindig így szólította.

Azt hiszem, helyesen látom, hogy Entz Gézát három érték foglalkoztatta, szinte egyenlő súllyal: családja, Erdély és a középkori építészet kutatása. E háromnak szentelte erejét és idejét, s ezek teljesen betöltötték és kielégítették őt.

Talán az is mondható: szerencsés ember az, aki megtalálja és megvalósítja azt, ami számára fontos.

Nem illik Entz Géza fegyelmezett és tartózkodó lényéhez, mégis azt mondom: boldog ember volt.

Remélem, nem tévedek.

Megemlítek két velem kapcsolatos kis eseményt, amelyek szerinten nagyon jellemzőek Entz Géza magatartására.

A műemlékfelügyelőség sok egymást váltó főnöke közt volt egy, aki különösen „utazott" Gézára. Talán bosszantotta, hogy nem keresi kegyeit, hogy nem veszíti el nyugalmát az ő szurkálódásai ellenére: nem tudom, miért volt ez így, tény hogy Géza egyszerre csak megbetegedett, noha szerencsére soha nem volt beteg. Mindnyájan a főnököt okoltuk, noha már nem emlékszem, hogy mi volt a betegség. Szerencsére Géza hamarosan meggyógyult, folytatta munkáját — de a főnök aránylag rövid idő múlva, váratlanul meghalt. Megdöbbenéssel hallottam, hogy Géza jelen volt a temetésén. Nagyon dühös lettem, felelősségre is vontam: nem elég, hogy szekálta és megbetegítette magát, maga még azzal is megtiszteli, hogy elmegy a temetésére — így én. Mire Géza szokott nyugodt, ha tetszik egykedvű hangján azt felelte: de Anna, én élek és ő meghalt.

A másik eset akkor történt, amikor tanszéki kollégákkal és diákokkal erdélyi körútra készültünk. Ez akkortájt — a hatvanas évek elején — még elég ritka dolog volt, azaz magánkezdeményezésből csoportos kirándulás még nemigen fordult elő. Géza vállalkozott a körutazás szakmai vezetésére, biztos voltam abban, hogy minden remekül fog sikerülni. Így is történt, mindenki lelkesedett, noha természetesen a külső körülmények — utak, szállások stb. — elég sok kívánnivalót hagytak maguk után. Számomra még az is

nagy ajándék volt, hogy bármely városban szálltunk meg, Gézának mindenütt volt rokona vagy barátja, ahová estente elvitt engem is, és így az erdélyi magyar értelmiség több kiváló tagjával találkozhattam. Sajnos minden szép körútnak vége van egyszer; mi is az utolsó este felé közeledtünk, ami, azt hiszem, a tordai hasadék közelében lévő turistaházba vitt. Minden előzetes tárgyalás, megállapodás ellenére itt sok nem kívánt meglepetés várt minket: jóval kevesebb fekhely, mint amennyit rendeltünk, a villany nem működött, víz persze csak a távoli kútnál, a nők és a férfiak részlegét csak egy lebegő lepedő választotta el. Mindez nagyon bosszantott és szégyelltem Géza miatt is, noha nem tehettem róla. Hajnalban keltem, kimentem a ház elé, de nem tudtam Gézát megelőzni, aki már friss léptekkel sétált. Mentegetőzni kezdtem, de a szavamba vágott: Nem látta, Anna, milyen gyönyörű volt a napfelkelte a tordai hasadék felett? Ez olyan igazi Entz Géza volt.

SOHA NEM TŰRTE A SZEMÉLYES MEGNYILATKOZÁSOKAT, semmiféle kitárulkozást, semmiféle udvarlást. Most is szorongva gondolok arra, mennyire tiltaná ezeknek a szubjektív emlékeknek a közlését, hacsak nem bosszankodna öreg barátnéja ügyetlen írásán. De tiltani — sajnos — már nem tudja, és úgy érzem, tartozom azzal, hogy ezt a magatartásában és munkásságában egyedi egyéniséget valahogyan körvonalazzam a múló emlékezet ellenére, épp mert nem volt rendkívüli, nem volt zseniális, „csak" széles körű műveltséggel rendelkező, nagyon tiszta, nagyon harmonikus ember és tudós.

ZÁDOR ANNA

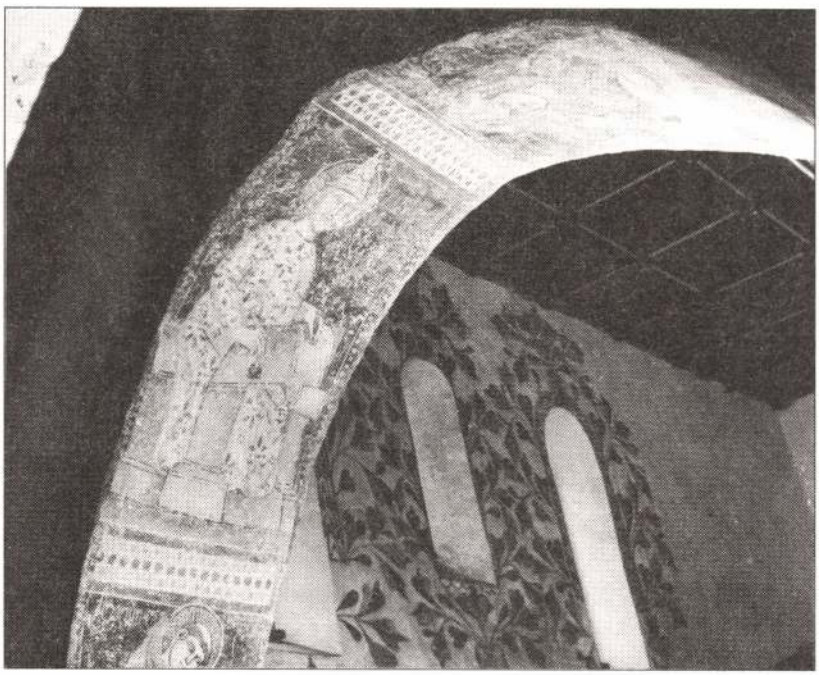

CSARODA, REFORMÁTUS TEMPLOM. DIADALÍV RESTAURÁLÁS UTÁN

BŰN ÉS KIENGESZTELŐDÉS I.

(Gondolatok az igazságtételről)

HA KÉSZÜLNE STATISZTIKA a legtöbbet emlegetett kifejezésekről, 1991-93-ban előkelő helyet foglalna el az igazságtétel. Emlegetik történészek, jogászok és politikusok, a valami módon hátrányt szenvedett állampolgárok milliói, s a hátrányt okozók jóval szűkebb tábora. Igaz, ők szívesebben mondanak „boszorkányüldözést".

Körkérdésekből kiderült: a társadalom többsége vár valamilyen igazságtételt a szabad választásokon vér nélkül hatalomra került demokráciától. Az már korántsem olyan egyértelmű, mi is lenne az igazságtétel. A tartalmat illetően a szakemberek körében is nagyok a nézetkülönbségek.

Az elmúlt rendszerben elkövetett bűnökért felelős személyek büntetőjogi felelősségre vonása körül kirobbant szenvedélyes viták az igazságtétel-kérdést egy részterületre, a büntetőjogi felelősségre vonásra egyszerűsítették, pontosabban azt az optikai csalódást eredményezték, minha az igazságtétel azonos lenne egyes főbenjáró bűnökért történt büntetőjogi felelősségre vonással.

E sorok írója igazságtételen egy olyan *folyamatot* ért, amelynek során a kiépülő alkotmányos jogállam egyfelől választ keres az elmúlt fél évszázad diktatúráinak injuriáira, másfelől megszünteti a diktatúra elnyomó struktúráját és diszkriminatív jogrendszerét. Ennek során természetszerűen elsődlegesen a bolsevik diktatúra következményeinek — részleges — orvoslása kerül előtérbe. Sajátos történelmi körülményeink azonban elkerülhetetlenné tették a megelőző, a szélsőjobb diktatúra időszakában elkövetett bűnök kárpótlásának kérdését is.

Az 1992. évi XXXII. törvény (a továbbiakban III. kárpótlási tv.) időbeli hatálya és a kárpótlás egyes jogcímei nem hagynak kétséget afelől, hogy az alkotmányos jogállam azonos módon ítéli meg a diktatúrák gyakorolta különböző fogantatású (de hasonló eredményű) diszkriminációkat.

A legújabb kori magyar történelemben a szélsőjobb diktatúra bukása után elindult — mint láttuk — egy, a nácizmus üldözötteinek igazságtételét szolgáló jogalkotási folyamat, amely azonban csakhamar — éppen a szélsőbal diktatúra térfoglalása nyomán — elakadt. Ezzel egyidejűleg Magyarországon elkezdődött egy a szovjet megszállással állandósuló folyamat, amely a magyar civil társadalom „lefejezésére", majd teljes felmorzsolására irányult. Ennek legfontosabb fejezetei: a tulajdonviszonyok erőszakos átrendezése (államosítások), a paraszti és más kisárutermelés felszámolása (erő-

ENTZ Géza

Szakolczay Lajos: Egy Herder-díjas életmű
: Látogatóban Entz Gérónál [interjú]. = Tiszatáj,
XXXVIII. évf. 3. sz. 1984 91-95.

)book files.

ce that the first images stored in the Scrapbook are pushed to the right that the newest images have the highest number.

:ing a Scrapbook image into a PowerPoint presentation

nport an image stored in the Macintosh Scrapbook into a PowerPoint pre-ıtion, open the Scrapbook and preview your stored images by clicking on eft and right arrows, or use the elevator box in the middle to rapidly ad-:e to the approximate location of the desired image.

When you reach the desired image, click on it and copy it by using the Copy command.

Select your target PowerPoint presentation by clicking on any part of the slide. This action sends the Scrapbook behind the presentation.

Paste the image onto your PowerPoint presentation.

To select another Scrapbook image, click on the portion of the Scrapbook window visible at the bottom of your screen and repeat the process of selecting, copying, and pasting. When finished, close the Scrapbook by clicking on the Close box at the upper left.

ENR Gera

ENR, Gera: Denkmalschutz und Geschichtsbewusstsein. = Kunst u. Kirche, Jg. 47, Heft. 2. 1984 116-120. p. ill.

LATIN STILISZTIKA.

A beszédrészek jelentése és használata.

I. A főnév.

1) *Egyes és többes szám.*

A) **A latin gyakran többes számot használ ott, a hol a magyar rendesen egyest;** így:

1. mikor a főnév egynél több személyre vagy tárgyra vonatkozik:

mīles cūrat corpus — *mīlitēs* cūrant **corpora**
animus virginis mītigātur — **animī** *virginum* mītigantur

továbbá: hostēs dant *terga;* exercitūs *domōs* abductī sunt; mollīte *irās!*

2. páros testrészekről: *duōs* habeo **oculōs** két *szemem* van; patrēs *pedibus* eunt in sententiam (a tanácsatyák egyik vagy másik részére lépdelnek a tanácsteremnek, mindegyik arra, a melyet az elölülő kijelölt az egyvéleményen levők gyülekezésére; ezen csatlakozással nyilvánítják véleményüket, azaz mintegy *szavaznak);* praebeas mihi *aurēs* hallgass rám! ide figyelj! (ellenben: *in aurem* alicuius dīcere aliquid súgni vkinek).

3. a fogalom *többféle* vagy *többszörös* nyilvánulásáról:

mortēs *halálnemek; halálesetek*
audāciae *vakmerő cselekedetek*
inimīcitiae *gyakori ellenségeskedés*
invidiae *irígykedés*
odia *gyülölködés*
carnēs *húsdarabok*
vīna *borfajok*
ligna *fadarabok*
imbrēs *felhőszakadás*
nivēs *hózivatarok, havazások*
aquae *esőzések, gyakori esőzés*

ENTZ GÉZA

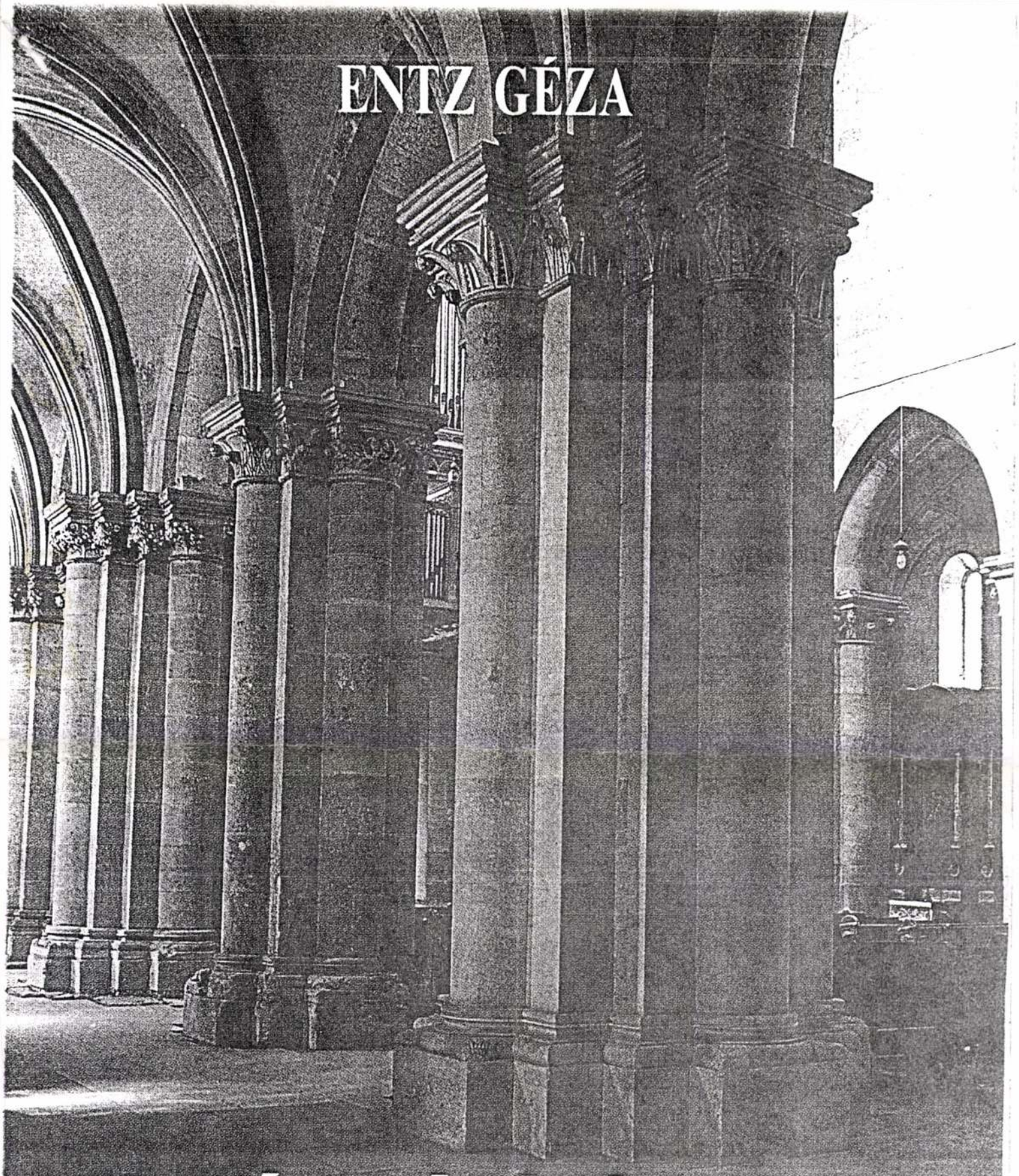

ERDÉLY ÉPÍTÉSZETE A 11–13. SZÁZADBAN

Az ***Erdélyi Múzeum-Egyesület,***
a ***Mikó Imre Alapítvány*** *és*
az ***Országos Műemlékvédelmi Hivatal***

meghívja Önt

Entz Géza: Erdély építészete a 11-13. században

című művének sajtóbemutatójára.

A kötetet ***Marosi Ernő*** *akadémiai levelező tag, az MTA Művészettörténeti Intézetének igazgatója mutatja be.*

A bemutató
1994. november 25-én, péntek
13,30 órakor *lesz*
az Országos Műemlékvédelmi Hivatal
(I. ker. Táncsics M. u. 1.)
aulájában.

Entz Géza

„Organa Transsylvanica"

Alapítvány Erdély orgonáiért

Erdély orgonaépítészete az európai és egyetemes kultúra szerves része. Termékei mint a magyar és német művelődéstörténet emlékei, számunkra különös fontosságúak. Az oklevelek segítségével már 1350-től nyomon követhető az ott élők vallási kultúrájában betöltött szerepén keresztül az erdélyi művészet és technikatörténet eme reprezentánsainak fejlődése, és joggal állíthajuk, hogy a ma még fennmaradt hangszerek az össz-európai orgonaépítés egy-egy korszakának vagy stílusának tipikus – olykor igen jeles – alkotásai.

Erdély orgonáinak száma – pontos adatok hiányában – hozzávetőlegesen másfélezerre tehető, melyek megőrzése gondos körültekintést és komoly anyagi hátteret igényel. Leromlott műszaki állapotuk, ugyanakkor kiemelt művészettörténeti értékük okán sürgetően időszerűvé vált egy ilyen irányú orgonaalap létrehozása.

Az „Organa Transsylvanica" alapítvány célja: a pályázat útján vagy más módon kiválasztott kultúrtörténeti értékű erdélyi orgonák felújításának és állagmegóvásának támogatása, az erdélyi orgonaépítés és orgonaművészet segítése.

Alapítói: *Dávid István, dr. Entz Géza, dr. Lászka János, Páskándi Géza, Sára Sándor, Werner Schmid, Szokolay Sándor, Tamási Áronné.*

Az alapítvány mentes minden politikai, ideológiai, nemzeti, hitbeli, vagy egyéb kizárólagosságtól és működése során kerül bármilyen megkülönböztetést; ezzel is elő kívánja mozdítani az Erdélyben élő népek kulturális örökségének megóvását, az ott élők közös hasznára.

Az „Organa Transsylvanica" nyitott nemzetközi alapítvány, így valamennyi magyar és külföldi állampolgár, jogi személy, szakmai vagy egyházi közösség sokoldalúan kapcsolódhat céljaink megvalósításához. Az alapítvány fenntartás nélkül elfogad és köszönettel nyugtáz minden névvel vagy név nélkül tett anyagi vagy más természetű adományt. A jelentősebb felajánlásokat az alapítvány illő módon közzéteszi.

Székhelye: 6000 Kecskemét, Szabadság tér 7. (Kodály Iskola).

Számlaszám: Budapest Bank Rt. 252-10529 (forint), 407-151-941-3362-0 (deviza).

Alapgondolatunk: egy-egy tiszteletdíj, illetve egy-egy rendezvény Erdély orgonáiért. Az Organa Transsylvanica első hangversenyét 1991. május 5-én este 8 órakor tartja a budapesti Mátyás templomban. Közreműködnek: *Dávid István, Elekes Zsuzsa, Gergely Ferenc, Hock Bertalan, Peskó György,* valamint *Ursula Philippi* Nagyszebenből.

Az Alapítvány Kuratóriuma

ENTZ Géza
Református Lapja 1991.16.

gyelők és vendégek népes serege, természetesen sokan vettek részt az ausztráliai egyházakból is.

A nagygyűlés jelmondata mintegy imádsága volt: Jövel, Szentlélek, újítsd meg a teremtett mindenséget! A gyűlés főtémája pedig: Igazság, béke és a teremtett világ megőrzése. A főtémában egybekapcsolt három téma szerves egysége az elmúlt évek ökumenikus teológiai gondolkodásának a felismerése. Ha egyet kikapcsolunk a három közül, a másik kettőhöz kapcsolódó programok is lehetetlenné válnak. A főtéma világtávlatú, globális jelentőségű kérdéseket vet fel és ebben egybekapcsolja a világ keresztyéneinek felelősségét, a földkerekség bármely pontján élnek is. A főtéma sokirányú megvitatása történt az alcsoportok munkájában, majd összevont megtárgyalására és vitájára az együttes üléseken került sor.

Bizonyára a résztvevők jelentős részének véleményét fejezem ki azzal a megállapításommal, hogy a legemlékezetesebb ökumenikus élményt az alkalmi, megrendezetlen találkozások és beszélgetések jelentették. Persze szervezett felekezeti szintű találkozások is létrejöttek, így a református és az evangélikus tagegyházaké is. A szűkebb ökumenének e megbeszélései hasznosak voltak és testvéri légkörben történtek.

A másik igen jelentős ökumenikus élményt a naponkénti istentiszteleteken való részvétel jelentette. Az istentiszteletek szervezői igen nagy és körültekintő erőfeszítéseket tettek abban az irányban, hogy a résztvevő tagegyházak jelentősebb liturgiai hagyományai érvényre jussanak az istentiszteleteken. Ez igen sokszínűvé tette az istentiszteleteket, ugyanakkor néhány mozzanatában – legalábbis puritán református istentiszteleti hagyományaink szempontjából – kérdéseket is vetett fel. Az úrvacsorai istentiszteleten a Limai-dokumentum ajánlásait próbálták alkalmazni az eucharisztikus közösség kifejezése érdekében. Az istentiszteletek dinamikus légkörét erősítette az ifjúsági énekkar és zenekar, [illegible] afrikai, dél-

annak a felismerésnek, hogy *az ökumenikus mozgalom megújulása, így jövője, a missziói nézőponthoz való visszatérésben remélhető.* Őszinte találkozás és együttmunkálkodás a közös küldetés vállalásában lehetséges. Ez pedig az evangélium szolgálata az Istennel való megbékélés jegyében. *Az embervilág bármely súlyos kérdésében csak ennek előzetes feltétele mellett szólhatnak hitelesen az egyházak.*

Az ökumenikus mozgalom alapvető célkitűzése az egyház (az egyházak) *látható egységének* kiábrázolása. Ez kétségtelenül biblikus gondolat, elég ha Jézus főpapi imádságára gondolunk. A canberrai nagygyűlés is vállalta ezt a gondolatot az új összefüggések kereteibe állítva azt. A látható egység, vagy közösség ennek értelmében a bizonyságtétel egyik hatékony módja, az Isten országának jele a világban. Ez az egység természetesen csak a Krisztus uralma alatt, a Szentlélek jelenlétében lehetséges. Ennek hiányában a látható egység szorgalmazása evilági eszközök és módszerek alkalmazásához vezet. A látható egység kérdésének eschatológiai feszültségét őszintén meg kell vallanunk és azt vállalnunk is kell. Ez abban áll, hogy az eljövendő világ erői a Szentlélek közvetítésében, Krisztus népe életében egységet munkálnak, de az egység útjában még számtalan akadály van a jelenvaló világ egyetértést és közösséget romboló erőinek érvényesülése miatt. Így az egyház léte és egysége *egyidejűleg a hit titka és a reménység tárgya a Krisztus visszajöveteléig.* Alázatra indító jelek mutatják, hogy még egyugyanazon felekezetben és helyi gyülekezetben is a testvéri közösség és egyetértés hiányának súlyos jeleivel találkozunk. Pedig a nagy ökumené valóságának fedezetét a gyülekezetek életében kell keresnük és munkálnunk.

A canberrai nagygyűlésen a világ problémáinak megvalósításában még mindig az észak–dél „koncepciójának" szempont[illegible] mivel a nagygyű[illegible]

Erdélyi Múzeum
66, 1994, 1-2

Entz Géza tudományos díj alapítása

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület és a Gróf Mikó Imre Alapítvány néhai Entz Géza professzor emlékére és tiszteletére róla elnevezett díj alapítását határozta el.

Entz Géza (1913–1993) a magyar művészettörténet európai rangú képviseője és a magyar műemlékvédelem fáradhatatlan szervezője volt, akinek munkásságágában a középkori Erdély művészeti emlékeinek kutatása kiemelkedő helyet kapott. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 1950. évi betiltásáig Entz Géza annak munkatársa volt, 1990-től pedig haláláig az újjáalakuló EME támogatására szerveződött Gróf Mikó Imre Alapítvány alapító elnökeként dolgozott.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület és a Gróf Mikó Imre Alapítvány az Entz Géza-díjjal olyan erdélyi témájú, nyomtatásban megjelent vagy nyomdakész tudományos munkákat kíván kitüntetni, amelyek — miként Entz Géza írásai is — a művészettörténet, a történelem és segédtudományai, valamint a régészet terén születtek, és kimagasló tudományos értéket képviselnek. A díjat erdélyi és Erdélyen kívül élő kutató egyaránt elnyerheti.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Elnöksége és a Gróf Mikó Imre Alapítvány Kuratóriuma az Entz Géza professzor halálának évét (1993) követő minden ötödik esztendőben áttekinti a fenti tudományágak területén született munkákat, és közülük a legjelentősebbnek ítélt alkotást (esetleg alkotásokat) jutalmazza a komoly anyagi elismeréssel is járó Entz Géza-díjjal.

A díj odaítélésének elengedhetetlen feltétele a díjazandó munka kiemelkedő tudományos értéke. Ha ilyen munka az adott öt éves időszakban nem születne, a díj nem kerül kiosztásra.

A díj odaítéléséről, a vele járó pénzösszegről, továbbá a díjjal kapcsolatos valamennyi részletről az Erdélyi Múzeum-Egyesület Elnöksége és a Gróf Mikó Imre Alapítvány Kuratóriuma dönt. A díj kiadására első alkalommal 1998. március 3-án kerül sor.

Az Erdélyi Múzeu
reti-helytörténeti pályá
erdélyi falvak, városo
iskolák, társadalmi
művészeti és történe
értékelését tárgyalj
népművészeti, népzen
szakszerűség igényéve
források (tehát nem
tárgyú ismeretlen an
össze és rendszerezne
gépelt lap. Már köz
pályaműveket jeligés
kíséretében 1994.
példányban a követk
Egyesület illetékes
pályaműveket szakm
figyelembe vevő ko
értékű) pénzjutalom

ENTZ Géza

ENTZ Géza

1943-ban folytatott munkájáról
az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárában

Az erdélyi levéltárvédelem múltjából
= Erdélyi Múzeum, 1994, 1-2. 89. p.

ENTZ GÉZA

Vészhelyzetben a hivatal tilthat, sőt kisajátíthat

A műemlékvédelemből az akarat hiányzott

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal élére – mint arról hónapokkal korábban beszámoltunk – új elnök került: dr. *Entz* Géza, aki műtörténészi végzettségével és államigazgatási gyakorlatával szakembernek számít ezen a területen. A kormányváltás óta Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium átalakítása miatt a műemlékvédelem a kulturális tárcához tartozik. Vajon milyen szempontok szerint szervezi munkáját az elnök – tettük föl a kérdést Entz Gézának az Országos Műemlékvédelmi Hivatalban.

– Az a tény, hogy a műemlékvédelem a kulturális tárcához került, mindenképpen hasznos lehet a számunkra – mondta az elnök –, mivel a kormány eltökélt szándéka – és ezt a költségvetés láthatóan alátámasztja –, hogy kiszabadítsa a kultúrát a „maradványelv kalodájából", amely több évtizede osztályrésze. A kultúrát stratégiai ágazatnak tekinti, és a lehetőség mértékéig ehhez rendeli az anyagi támogatást is. A hatás persze csak hosszú évek múltán fog jelentkezni, de a megfelelő indítás már megtörtént.

– Mit jelent ez a műemlékvédelem számára?

– Pontos adatokat még nem tudok mondani, de már első ránézésre is legalább ötven százalékkal megnőtt a támogatások és célprogramok összege. Gondolok itt a millenniumi, az egyházi támogatásokra és a nemzeti kulturális örökség alapprogramjára, amelyre önmagában is 3,1 milliárd forintot szántak. E támogatások jelentős részét műemlékvédelmi célokra lehet fordítani. Támogatás tehát van, kérdés, hogy ezt a pénzt milyen programokra fogják majd költeni. A veszélyt szerintem a programok minősége rejti… Sok esetben ugyanis nincsenek megalapozva, nem gondolják végig őket, a költségeket hozzávetőlegesen állapítják meg, a megvalósítás követhetetlen, az eredmény értékelhetetlen. Röviden: a helyzet katasztrofális. Eddig sem a pénzhiány okozta a gondot, hanem a munka színvonala. A műemlékes munkatársak felkészültsége jó, legfeljebb közgazdasági szemléletük hiányzik vagy a menedzselési ismereteket kell elsajátítaniuk. Az a tény, hogy a műemlékvédelem a környezetvédelmi felügyelettől a kulturális tárcához került, önmagában csak annyit jelent, hogy egyik rossz intézményrendszertől a másikhoz helyezték. Fontos, hogy a politikai akarat gyökeresen új irányba fordult. Kedvezőtlen lehet viszont, hogy *az építésügyi és a műemléki felügyelet két különböző tárcához tartozik*. Ez gondot okozhat a későbbiekben. Éppen ezért nagyon fontosnak tartom a kormányzati munkában azt az új követelményt, hogy senki se ragadjon le a saját ágazatában, vagyis hogy a minisztériumok ne csupán a saját ágazati érdekeiket képviseljék. Az uniós csatlakozás követelményei ugyanis komplex fejlesztési programokat igényelnek, s ezeket csak komplex, tehát nem ágazati szemlélettel lehet megvalósítani.

– Hogyan lehet ezt érvényre juttatni?

– Az eltökélt politika sok mindent meg tud valósítani. Az előző kormányzati ciklusokban azért nem történt semmi ezen a téren, mert a politikának nem volt sem energiája, sem ideje erre. A kormány 1994 után nem is akarta a változást. Alapvetően azokra a lobbykra támaszkodott, amelyek a polgári átalakulásban ellenérdekeltek voltak. Mi sem jelzi ezt jobban, mint az a tény, hogy *az eddigi Phare-támogatás felét – vagyis félmilliárd ECU-t – mind a mai napig nem használtuk föl.*

– Ugyanakkor mindig azt hallottuk, hogy nincsen pénz a műemlékvédelemre.

– Nem a pénz hiányzott, hanem az akarat. Az érdekeltség és a kellő szakmai megfontolás. Az uniós fejlesztési forrásoknak az a céljuk, hogy széles polgári középréteg kialakulását segítsék. Ez az a társadalmi réteg, amely a műemlékvédelemnek is bázisa lehet. A műemlékek sorsa szorosan összefügg a turizmussal, a környezetvédelemmel, vagyis a területek és a feladatok is összefüggnek egymással. Az a tény, hogy mindegyik más és más felügyelet alá tartozik, csak másodlagos szempont lehet.

– Milyen határozott intézkedéseket tervez?

– A műemlékvédelem intézményrendszerét mindeddig a szabályozatlanság jellemezte. Ezt mutatta az is, hogy a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumban nem volt gazdája. Márpedig az olyan hierarchikus rendben, amilyen a közigazgatás, ha csak egyetlen szint is hiányzik, az egész működésképtelenné válik. S itt mindjárt a *legfelső* szint hiányzott. Ezt még megtetézte a kormány szakmai és politikai érdektelensége, valamint az a tény, hogy a műemlékvédelmi intézményrendszer működési és jogi keretei hozzávetőlegesek. Hiányoznak a megfelelő statútumok, az ügyrend, a folyamatok pedig valamiféle paternalisztikus formában zajanak. Ez így nem felel meg az európai normáknak, vagyis meg kell teremteni azokat a jogszabályi kereteket, amelyekkel a műemlékvédelem működőképessé válhat.

Entz Géza: Van törvény, de nincs végrehajtása

VAJDA JÓZSEF FELVÉTELE

– Hosszas előkészítés után a műemléki törvény végre napvilágot látott.

– Van törvény, de nincs végrehajtása.

– A műemlékvédelmi törvényt jónak találja?

– Nem. Több tekintetben is módosításra szorul. S annak a gyakorlatnak is véget kell vetni, hogy hozunk egy törvényt, és „oldjátok meg a többit". A törvény megalkotásakor az életből kellene kiindulni, ez a szokás nálunk még nemigen érvényesül. Sok minden belekerült a törvénybe, ami valójában a szervezési és működési szabályzatba tartozik. Más intézkedéseknek pedig inkább egy tanulmány részét kellene képezniük. Sok a törvényben a tévedés. Persze, van benne sok jó is.

– Akkor tehát hol kezdik?

– Legelőször létre kell hozni a műemlékvédelem működőképes intézményrendszerét. Világosan meg kell fogalmazni, hogy melyek az állam feladatai. Valójában ezt a kérdést nemigen szokták föltenni. Ebből kiindulva meg kell határozni azokat a funkciókat, amelyeket az állam intézményrendszerének feladata megvalósítani. A funkciók ismeretében meghatározhatjuk a struktúrát, a struktúrák alapján pedig megfogalmazhatók a jogszabályok.

– Mennyi időbe telik mindez?

– A kormányzati intézkedéseket egyetlen év alatt kell meghozni, hogy a 2000-es költségvetés már az új intézményrendszert finanszírozza. Ha ez nem történik meg, akkor a '98-ban választott kormányzat már nem tudja megcsinálni. Ez tehát taktikai szempont. A stratégiai pedig, hogy a műemlékállomány egészének csak ily módon lehet gazdája az állam. Ha ugyanis nem gazdája, és nincs tisztában a feladatával, jönnek a befektetők, és azt is lerombolják, ami még megmaradt. Ez pedig ugyancsak csorbítaná a sokat emlegetett eurokompatibilitásunkat. Intellektuálisan nem átláthatatlan feladat ez. Természetesen mindezt a szakma legteljesebb részvételével szeretnénk megvalósítani.

– Mi lesz az első lépés?

– Elsőként az intézményi statútumokat kell megfogalmazni. Hónapok óta együtt dolgozunk a kulturális minisztériummal. Remélem, hogy a szükséges döntések még ez év első felében megszületnek. Ugyancsak együttműködtünk a vidékfejlesztési minisztériummal. Az elemzéseken már túl vagyunk, az alternatívákat fölrajzoltuk.

– Azt hallani, hogy a jövőben az Országos Műemlékvédelmi Hivataltól elkerül a hatósági jogkör, erre külön intézményt fognak létrehozni. Azt is rebesgetik, hogy ezt a lépést éppen az új elnök szorgalmazza, jóllehet ezáltal csökken az intézmény hatásköre.

– Ez nem így lesz. Az építési engedélyeket a lajstromozott műemlékek esetében 1992 óta az Országos Műemlékvédelmi Hivatal adja ki. Ez megbontja az építésügyi hatósági jogkör rendszerét, és közigazgatásilag nem is indokolt. De nem ez a mi bajunk, hanem az, hogy ennek következtében olyan feladatokat kell ellátnunk, ami idegen a műemlékvédelmi feladatkörtől. A műemléki hatósági és szakhatósági jogkört természetesen továbbra is kézben tartjuk, mégpedig az eddigieknél sokkal erősebben. Igaz, hogy *mindenáron* meg akarunk szabadulni a hatósági feladatoktól, de nem *bármi* áron. Amennyiben létrejön a megfelelő országos építési hatóság, lehetőség lesz arra, hogy ez az áldatlan helyzet megszűnjék, és a műemléki szakemberek a műemléki feladatokra tudnak koncentrálni.

– Ha tehát valaki – mondjuk – fürdőszobát akar létesíteni egy műemléki házban, a tervekkel ezentúl nem a műemléki hivatalt kell megkeresnie, hanem az új országos építési hatóságot? Ott fogják felülvizsgálni a terveket?

– Ezáltal a műemlékvédelmi hivatal feladatai „szakmaibbakká" válhatnak. Sokan attól félnek, ha elkerül tőlünk ez a jogkör, az emberek elveszítik a munkájukat. Erről szó sincs. A hivatal megmarad műemléki hatóságnak és szakhatóságnak, szakmai álláspontját továbbra is érvényre juttatja. *Vészhelyzetben a műemléki hivatal tilthat, sőt kisajátíthat.* Ez a jogkör tehát az intézmény kezében marad. Ugyanakkor az új hivatalban építészek dolgoznak majd, vagyis olyanok, akik megfelelő képességgel rendelkeznek és el tudják bírálni a terveket. Ilyen formában a műemlékvédelmi hivatal a szakmai és a tudományos tevékenységre koncentrálhat. Bőven vannak ezen a téren is elmaradt feladataink. Új és tartós alapokra kell helyezni például a topográfiai kutatásokat. Szeretnénk fölszámolni a gyűjtemények siralmas állapotát. Olyan közgyűjtemények ezek, amelyek a műemléki munka alapját képezik, tehát kötelességünk, hogy rendben tartsuk őket, ugyanakkor (végre) fejlesztésükről is gondoskodni kellene. És nem utolsósorban megfelelő munkakörülményeket teremteni kutatóik számára, mert enélkül nem lehet elmélyült tudományos munkát végezni.

Fekete Judit

Mag Nemz. 1999. I. 9.

FELVIDÉKI népviseleti babákból nyílik meg kiállítás január 14-én a Magyarok Világszövetsége rendezésében a Magyarok Házában (Budapest V., Semmelweis u. 1–3.) január 14-én. A tárlaton tizenegy szlovákiai magyar tájegység huszonnégy népviseletét mutatják be.

CIRÓGATÁS, a '90-es évek festészete címmel Christian Ludwig Attersee tárlata látható január 15-től a Szépművészeti Múzeumban.

A PÁZMÁNY PÉTER Katolikus Egyetem, amelynek központja Budapesten, a Szentkirályi utca 28.-ban található, Piliscsabán működő Bölcsészettudományi Karát Makovecz Imre tervei alapján bővíti, tudtuk meg Varrók Bélánétól, az oktatási intézmény gazdasági igazgatójától.

egyértelműen rendezi az illetményemelés jogi hátterét.

A technikai dolgozók esetében a költségvetési törvény a többi közalkalmazotti területtel megegyező illetményemelkedést irányoz elő (11 százalék), melynek fedezete az emelt közoktatási normatívákban szintén biztosított.

Az oktatási miniszter a nem önkormányzati fenntartású iskolák, óvodák fenntartóihoz (egyházak, minisztériumi fenntartású intézmények) levélben fordult, jelezve, hogy bár a törvényi garanciák ezen intézményekben foglalkoztatottakra nem minden esetben vonatkoztathatók, a bérfejlesztéshez szükséges fedezet mind az ott dolgozó pedagógusok, mind a

séges fedezet lét kérdőjelezték meg. A nyilatkozat egyes elemeit ezért szükségesnek tartjuk megismételni.

Az 1999. évi költségvetési törvényben 59 milliárd forinttal nő a helyi önkormányzatok költségvetési kapcsolatokból származó forrásainak (állami támogatások és átengedett szja együttes) összege, amiből 46,5 milliárd forint az átlagkeresetek növekedését szolgálja. Ezen belül – a közoktatási célú normatív állami hozzájárulások és támogatások növekményéből – 28 milliárd forint az ágazatban megvalósítandó bérfejlesztés fedezete. A pedagógusok keresetemelkedése mindezeken belül 23 milliárd forintba kerül.

A kormány és az oktatási tárca vezetői ősszel még az oktatásban dolgozók béremelésére tettek ígéretet, azonban a költségvetés már csak a pedagógusok béremelését tartalmazza. Az iskolákban dolgozó technikai dolgozók és adminisztrátorok bérének növekedését az önkormányzatokkal folytatandó helyi alkuk tárgyává teszik.

A szakszervezet sérelmezi azt is, hogy a bérgaranciákra vonatkozó javaslataikat a kormány nem fogadta el.

A PSZ vezetője azt sem tartotta kizártnak, hogy az akciókhoz a pedagógusok is csatlakoznak, ugyanis hosszú távon az ő béremelésük sem garantált.

A stilisztika halott?

Ady, Kosztolányi, Móricz mondatszerkezetei

Huszonöt szerző ugyanennyi tanulmányát szerkesztette kötetbe az ELTE mai magyar nyelvészeti tanszékei mellett működő stíluskutató csoport vezetője, aki előszavában elmondja, hogy régen túl vagyunk azon a szemléleten, amelyet Michel *Arrivé* egyik tanulmányának hírhedtté vált kijelentése 1969-ben (rövid időre) kialakított, hogy tudniillik a stilisztika halottnak tekinthető. S valóban: az elmúlt húsz évben a stilisztikával és a nyelvi stílussal kapcsolatos minden szakirodalom megszokszorozódott a nemzetközi és a magyar tudományosságban.

A jelen kötet a stilisztika általános kérdéseiből kevesebbet, a stíluselemzés problémáiból többet is tárgyal. Egy fejezetbe vannak összegyűjtve a költői művek stilisztikai vizsgálatával foglalkozó dolgozatok, amelyekben *Ady* Endre, *Kosztolányi* Dezső, *Pilinszky* János, *Sinka* István, *Szabó* Lőrinc, *Weöres* Sándor művei tárgyaltatnak. A vizsgálatok, amint a szerkesztő meg is írja, zömében az úgynevezett funkcionális stilisztika módszerét alkalmazzák, mely szerint a stílust a megnyilatkozás funkciója, tárgya, a megnyilatkozó személyisége hozza létre. Ilyenféleképpen irodalomtörténeti és irodalomtudományi kapcsolatokat nem feledve foglalkozik a stílus kutatója a költői művek stílusával vagy éppen prózai művek stilisztikai vizsgálatával. A kötet második fejezetében *Füst* Milán, *Kós* Károly, *Móricz* Zsigmond, *Németh* László, *Prohászka* Ottokár, *Szentkuthy* Miklós és mások írásai adják a kutatás anyagát. Persze a stílusvizsgálat kiterjedhet más eredetű szövegekre is. Így a könyv harmadik szakaszában például tudományos művek szöveg- és mondatszerkezeti vizsgálatáról kap tájékoztatást az olvasó, de a két világháború közötti idők képes reklámainak stílusfogásairól is van elemzés. Ezek az elemzések általában rétegeire bontják a művet a hangtani jelenségektől a mondatépítésig, a szókincstől a retorikai-stilisztikai eszközökig. Ez a felbontás végül is a mű egészének megértéséhez, művészi üzeneteinek fölfoghatóságához ad fogódzót.

Némelyik dolgozat a funkcionális stilisztika fölfogásrendszeréből való továbblépést is mutatja, hiszen a szövegnyelvészetnek, illetőleg a kognitív nyelvészetnek legújabb eredményeit is hasznosítja.

(Stilisztika és gyakorlat. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998. Ára: 1708 forint.)

Büky László

In memoriam Kiss György

Tavaly jelent meg utolsó kötete a lélektan tudományának hozzá legközelebb álló ága, a munkalélektan történetéről. A pszichológia egyetemi tanáraként negyedszázadon át kutatásai főként tudományának történetére irányultak. Haláláig katedrán maradt nemcsak Budapesten, de Debrecenben, majd Szegeden is.

Pesti piarista diák volt. Közéleti szerepét is meghatározta, hogy nyolc éven át nemcsak osztálytársa volt Antall Józsefnek, de legszűkebb baráti köréhez is tartozott. Az osztálytársaik „AKT" csoportnak hívták őket: Antall–Kiss–Tar. Segítette a Piarista Diákszövetség újjászervezését, az Antall-kormány tanácsadó testületének tagjaként dolgozott, majd súlyos szívműtéte után a művelődési minisztériumban vállalt kisebb munkakört. Az Antall József Baráti Társaság alapítói közé tartozott. Nem volt politikus, de nagy barátjának szellemi társaként és a kulturális közélet elkötelezettjeként vett részt a rendszerváltozás megalapozásában.

Életének 68. évében, december 27-én hunyt el. Január 12-én 10.30-kor búcsúznak tőle a Rákoskeresztúri köztemető ravatalozójában. **(r. t.)**

Bókay János Szakközépiskola és Gimnázium
az angol két tanítási nyelvű osztályába előfelvételi vizsgát szervez.
Jelentkezés: 1999.jan.20-ig.
Induló osztályok: gimnázium, humán, kéttannyelvű.
Cím: 1086 Bp. Csobánc u.1.
Tel: 303-27-99, 313-10-67

Iskolaév az USA-ban

15-18 éves középiskolásoknak
ár: 5 hónap 3550 USD
10 hónap 4125 USD
Iskolaév továbbá: Németországban, Ausztráliában...
Nyelvtanfolyamok külföldön
FSTS 1026 Budapest Pázsit u. 7.
Tel./fax: 394-33-62 (14-18h)

Végső búcsú Sipos Istvántól

Barátai, tisztelői, munkatársai, ismerősei 1999. január 12-én 10 és 15 óra között a MÁV Rt. Vezérigazgatósága Budapest, Andrássy úti székházában róhatják le kegyeletüket a január 6-án váratlan hirtelenséggel elhunyt Sipos István vezérigazgató ravatalánál.

Az életének 48. évében eltávozott Sipos István temetése január 13-án 13 órakor lesz Dunakeszin, a város új köztemetőjében.

Az elhunyt vezérigazgatót a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium, a Magyar Államvasutak Részvénytársaság, Záhony városa, amelynek díszpolgára volt, saját halottjának tekinti.

Búcsúznak tőle szülei, felesége és fiai.

A rá emlékezők részvétnyilvánításukat a MÁV Rt. vezérigazgatósági titkárságának, 1940 Budapest, Andrássy út 73–75. címére küldhetik.

MÁV

éves, majd – egy rövidebb rész erejéig – a bajor örökösödési háború eseményeit. Mindezt egy katonának állt magyar köznemes szemszögéből, aki a dinasztia iránti hűséget kiválóan össze tudta egyeztetni a nemzet iránti hűséggel. Mindkettőt bőven hangsúlyozza is. Művében nem Háry János módjára mesél, hanem – amint a leutheni vereségről szóló fejezetben megjegyzi: *„mert én azt mi haszna tagadom vagy tűröm, / inkább tsak ki mondom mint sem aztot szűröm"*.

Előkerült azután ugyanennek a műnek a variánsa is, amelyet Sátoraljaújhelyen őriznek. A budapesti változat első egyötödét tartalmazza; a két szövegváltozat majdnem szó szerint megegye-

A tanulmány tárgyalja az összbirodalmon belüli magyar részvételt is, azaz Magyarország hozzájárulását a hétéves háború (az első valóban világméretű összecsapás!) erőfeszítéseihez emberben, pénzben, természetben egyaránt. Külön fejezet foglalkozik a korabeli (birodalmi és magyar) hadszervezettel és a hadviselés módjával. Végül, hogy a kép teljes legyen, az olvasó két rövid fejezetben áttekintheti a „nagy ellenfél", Poroszország felemelkedését és a hétéves háború hosszú évtizedekre visszszanyúló diplomáciai előzményeit.

(A kötetet a Széphalom Könyvműhely vette gondozásába, kiadásához támogatókat keres.)

Zichy Mihály

Országkép, avagy jó hírünk a világban

Entz Géza a Kulturális Intézetek Igazgatóságáról

A kulturális tárca irányítója, *Rockenbauer* Zoltán *Entz* Gézát, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal jelenlegi elnökét bízta meg, amint arról már hírt adtunk, a Kulturális Intézetek Igazgatóságának vezetésével. A külföldi kulturális intézetekről szóló, február 8-i 11/2000. számú kormányrendelettel életre hívott új intézmény célja a kulturális diplomácia eszközrendszerének megteremtése és gyakorlatának kialakítása, ezen belül a külföldi kulturális intézetek munkájának összehangolása. Az igazgatóság a döntéshozatali hierarchiában a legmagasabb helyet kapta. A kulturális miniszter, illetve napi ügyekben a közigazgatási államtitkár felügyelete alá tartozik.

A művészettörténész-történész Entz Géza, akinek szűkebb szakterülete a középkori Magyarország építészettörténete, az elmúlt tíz évben több politikai posztot is betöltött. Dolgozott a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Titkárságon, az Antall-kormány idején a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára, a tudománypolitikai kollégium elnökhelyettese, 1992 és 1994 között címzetes államtitkárként a Határon Túli Magyarok Hivatalának elnöke volt. Új állásába – főigazgatóként – február 22-lép be. Közeli és távolabbi feladatairól kérdeztük.

– A kormánynak az a szándéka, hogy áttekintse a teljes „országstratégiát", hogy kedvező képet alakíthassunk ki magunkról a világban – kezdi Entz Géza, és hangsúlyozza: – Ehhez a külföldi kulturális intézetek kézenfekvő lehetőségeket kínálnak. De elsősorban a munka összehangolásáról, és nem uniformizálásról van szó.

– A pozitív országkép kialakítására kínált egyebek között kiváló lehetőséget díszvendégségünk a tavalyi frankfurti könyvvásáron, bemutatkozásunk a brüsszeli Europalián, de az eredményt sokan vitatták. Arról pedig, hogy az idén Japánban, egész évben, magyar kulturális eseménysorozatot rendeznek, semmit sem tudott a közvélemény és a sajtó, amíg a miniszter ki nem utazott. Vajon miért?

– Mert ennek a területnek nem volt felelőse, akinek az lett volna a dolga, hogy a sokszínűség megőrzése, a pozitív együtthatás érdekében összehangolja a külföldi megjelenésünkkel összefüggő teendőket. Ha korábbi bemutatkozásainkat illetően megalapozott a kritika, az még inkább indokolja, hogy átfogóan kezeljük ezeket az ügyeket. Az új igazgatóság létrehozása gyakorlati cselekedet, ami azt mutatja, hogy a kormány felismerte: szükség van a kulturális diplomáciára.

Entz Géza: A kormány felismerte, hogy szükség van kulturális diplomáciára VAJDA JÓZSEF FELVÉTELE

– Lesz-e tanácsadó testületük?

– Lesz, de annak nem érdekkapcsolatok, nem is egyszerűen intézmények szerint kell alakulnia. Olyan személyeket akarunk felkérni, akik szakmai és emberi presztízsük révén hiteles véleményt képviselhetnek.

– Mivel kezdi a munkát?

– Meg kell alakítanom a saját stábomat. Az igazgatóság húsz–harminc emberrel dolgozik majd. Át kell tekintenem a külföldi intézetek programjait, sorra tárgyalnom kell vezetőikkel, és persze elő kell teremtenem mindazt, ami a folyamatos kapcsolattartáshoz szükséges.

– Kap-e ehhez megfelelő anyagi eszközöket a költségvetésből? „Országmarketing" jelentős összegek nélkül nem képzelhető el.

– A kormánynak eltökélt szándéka, hogy eredményeket érjen el ezen a területen. Nem véletlen, hogy például a Miniszterelnöki Hivatalban nagy összeg áll rendelkezésre országkép-alakításra, és a különböző tárcák, valamint nem kormányzati szereplők kívánatos együttműködése önmagában is jelentős és ma még kiaknázatlan anyagi és szellemi potenciál. Az „ágazati csőlátást" mindenképpen le akarom küzdeni. **(ferch)**

„Mi lesz velünk, ha innen is el kell mennünk?…"

s több az esély,
munkát talál.
egy feltört la-
kormányzat rá-
a „kommandó-
rugdosták őket,
ét is a lakásból
ütt.
ezelőtt gondol-
gítséget kértek
lgármesterétől.
választ, bár azt
mondani, hogy
a hivatalban, az
nester volt-e?
éria most biza-
óbaidősek egy
gfelelnek, a fi-
ezer forint is
a legolcsóbb al-
n 25 ezer forint.
eti pályaudvar,
apados. De ők
nak, hiszen dél-
etnek a munka-
yi egész napi
ha van pénzük,
nekik egy-egy
k egy-egy cigit
együtt éheznek.
jobb napot.
egyetlen mene-
közelgő tataro-
nkit kiraknak,
hova kerülnek.
lehet az, hogy
házat lebontat-
Szerintük ezek
ének arra, hogy
vezzék, s ezért
t fizetnének. Az
an szembesül a
legondolnak az
eltöltött évekbe,
elérhetetlen vá-
.
s részlegben hi-
tság: több tucat
nben, mindenütt
dó ruhák. Kint
itt bent meleg
tea, néha kon-
et. Legtöbbjük-
napi élelmük. A
e Dezsőke, aki
visel férfinevet
őkét – akit Má-
hetünk, ha így
ötéves korától
velték. A pincé-
ották, iskolába

fogalmazza meg helyzetét: rettegés az élet.

Az utcán élőknek nincs hova menniük, nincs hol megbújniuk, senki nem védi meg őket. Ha itt alszanak a fapadosban, van egy viszonylag nyugodt éjszakájuk, s egyik legnagyobb ellenségükkel, a hideggel aznap nem kell megküzdeniük. De mikor reggel kirajzanak innen, nincs hová menniük. Bolyonganak az utcákon, megpróbálnak kukákból élelmet szerezni. Sokan átjárnak a Dankó utcába, de az ingyenkonyháig messze az út, s a metróról, a buszokról lezavarják őket, hiszen jegyet sosem tudnak váltani. Van, aki egész napját azzal tölti, hogy megpróbál elérni egy tál meleg ebédig…

Elkeseredésük határtalan.

– Kérjük a kormányt, a pártokat, Demszky polgármester urat vagy bárkit, aki képes, segítsen rajtunk, mert itt döglünk meg.

A mondat kijelentés, nem felkiáltás.

– Miben kérnek segítséget?

vigyázban állnom, aztán elengednek. Mit gondol, miért teszik ezt? – csodálkozik. – Szeretnék egy kabátot, jó meleg kabátot, mert beteg a vesém – rám néz, majd elszégyellve gyengeségét, választ sem várva ellép mellőlem.

– Én végeztem egy számítást és rendelkezésére állok, ha hallani akarja – mondja a volt trolibusz-vezetőnő, aki vigyázban áll, s előrebocsátja, masszív alkoholista. De ha így is hiszek neki, szívesen beszél.

– Szóval, felmértem, hogy az itt lévők hatvan százaléka a lakásmaffia áldozata. Elvették, kicsalták a lakásainkat, s ezért kötöttünk ki itt. Ez ellen kellene valamit tenni, s rögtön kevesebb lenne a hajléktalan.

– Maga is így járt? – kérdezem.

– Így. Azóta iszom. Iszom, mert máshogy nem lehet kibírni. Van aki szipuzik is, más gyógyszerekett szed, én iszom.

– Mit csinál reggeltől estig?

– Kukázom, kéregetek, megpróbálok ennivalóhoz jutni. Mi

AZ ESTI UJSÁG *déli postája*

A sajtóban közlemények jelentek meg az idei szentistvánheti ünnepségek elmaradásával kapcsolatban. Illetékes helyen szerzett értesülés szerint ebben az ügyben még nincsen döntés, tehát mindnen kombináció korai. A tárgyalások a székesfőváros vezetősége és az illetékes minisztériumok között folyamatban vannak és döntés a közeljövőben várható.

*

A közeli napokban Szófiába érkezik egy négytagú spanyol küldöttség a spanyol munkaügyi minisztériumból, hogy tanulmányozza a bulgáriai biztosítási viszonyokat.

*

A diósgyőri mestersakkverseny állása a verseny 10. fordulója után a következő: 1. Füstér 17, 2. Barcza 16, 3. Asztalos 13, 4. Szentkirályi-Tóth 12, 5. Sebestyén 11, 6. Toseff 9, 7. és 8. holtversenyben Tipári és László 8—8 ponttal.

*

A Ladoga-tó halászati gazdálkodása céljából elhatározták, hogy a kormány a legrövidebb időn belül halászati eszközöket előállító üzemeket létesítsen a tó partjain. A tó partjain a halászati üzemek felállítását rendkívül fontosnak tartják a tó halállományának kihasználása céljából, mert a Ladoga vizét ellepik a halak és egész Kelet-Karjala ellátása sohasem volt annyira rászorulva arra, hogy halellátása biztosítva legyen, mint éppen most. Az üzemek felépítésére a kormány ötmillió finn márkát irányozott elő.

*

A hivatalos lap vasárnapi száma közli a földmívelésügyi miniszter 512.000/1943. F. M. számú rendeletét amely a Magyar Szent Koronához visszacsatolt keleti és erdélyi országrészek házhelyekkel kapcsolatos kérdések szabályozásának végrehajtási utasítását tartalmazza.

*

A barcelonai rendőrség élelmiszerüzérkedés gyanuja miatt letartóztatott egy kolduló házaspárt. A vád alól tisztázták magukat, de személyi adataik megállapítása során kiderült, hogy egészen jó anyagi viszonyok között élnek. Egy kis földbirtoknak a tulajdonosai és csak azért járnak rongyokban, hogy a lágyszivü adakozóktól kicsalt könyöradományokkal növeljék jövedelmüket.

*

A szkopjai kerület Zsosztoko helyiségében ásatások közben egy történelemelőtti óriási elefántcsontra bukkantak. Az értékes lelet körül Nihajov szkopjai múzeumi őr vezetésével folytatják az ásatásokat.

*

Amint a Gazeta del Popolo Bolognából jelenti, Antonio Machi, Marconi volt kertésze, most töltötte be 101. életévét. Machi tanuja volt a világhirü tudós 1895-ben végzett kísérleteinek és segédkezett is a fiatal Marconi első kísérleteinél.

*

Grác közelében, Bärnbach-falu határában Spörk József gazda kaszálás közben belevágott egy darázsfészekbe. A darazsak megtámadták. Kaszájával hadonászva akarta támadóit elkergetni és eközben a kaszával súlyos sebet ejtett balkarján. Beszállitották a grácí kórházba.

*

A hivatalos lapban rendelettel hívták össze a bolgár parlamentet rendkívüli ülésezésre. Az első ülés július 20-án délután lesz. A bolgár belügyminiszter gondoskodott a képviselők időbeli értesítéséről.

Zászlóátadási ünnepség Nancyban

PARIS, július 17.

(Német Távirati Iroda)

De Brinon államtitkár és nagykövet pénteken ünnepélyes keretek között nyujtotta át Nancyban a Stanislau-téren a bolsevizmus elleni harcra jelentkezett francia önkéntesek helyi csoportjának azt a zászlót, amelyet a Vosges-departement „légióbarátai" adományoztak. Az ünnepségen a német hatóságok képviselői is résztvettek. *(MTI)*

Tisztitsa

meg szervezetét a belekben felhalmozódott salaktól, ha nincs is éppen székrekedése Jó tisztító hashajtó a DARMOL

HÓRY LÁSZLÓ RIPORTJA

A PHALERONI STRANDRÓL

Athén, július hó

Nincs olyan Görögországot járt német vagy olasz katona, kit ne fűznének kedves emlékek a phaleroni öböl selymes hullámaihoz. Tikkasztó munka után, akinek csak pár óra pihenője van, itt talál pihenést.

Athénből külön villamosjárat vezet Phaleronba.

A 15-ös számú kocsit fenntartották a hadsereg tagjainak, magától értetődően teljesen ingyen.

Én is felkapaszkodtam egy zsúfolt kocsira. Szándékosan választottam ezt a közlekedési eszközt, mert autóval elrohan az ember a jellemző apróságok mellett.

Végtelen hosszú, keskeny, rosszul kövezett külvárosi utcán vezetnek a sínek. A szegényes, vedlettvakolatú, lapostetejü házak ablakai gondosan lezárva, mintha nem is laknék bennök senki. Sehol egyetlen árva fa.

Minden szemfájdítóan sárga és vörös,

amit sehogyan sem tudok megszokni Görögországban.

Nemzetközi korzó Phaleronban

Balkéz felől villamos kocsiszín. Tele modern, olaszgyártmányú gyorskocsikkal. A megállónál vállrojtos német táboricsendőr

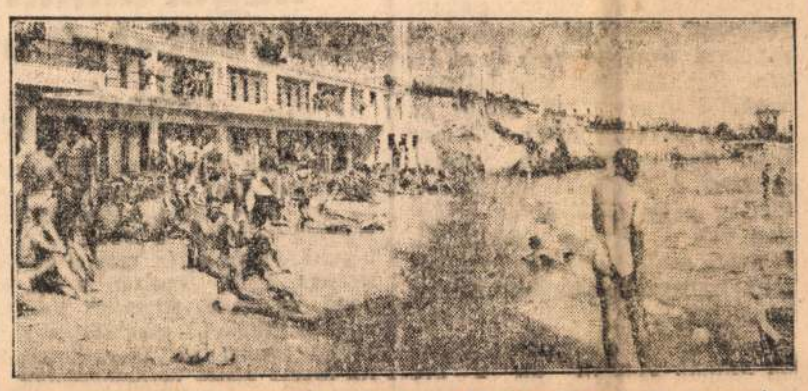

altiszt száll fel kocsinkba és mindenkit igazoltat.

Engedély nélkül nem szabad Phaleronba utazni.

Tornyos, nagykiterjedésü, trópusi erődszerü görög kaszárnyák mellett haladunk el. Tömve olasz katonákkal. Az üres telkeken is sátrak, gépkocsik, katonák.

Felkészültek minden esetleges meglepetésre.

Néhány perc mulva, mint csillogó higanyfolyam, feltűnik a tenger. Arcunkat üdítő szellő csapja meg. Néhányperc és kocsink már a széles, pálmákkal szegett korzón csilingel. *A háttérben műhelyek, raktárak.* Balkéz felől dombokra kapaszkodó villanegyed.

Athén gazdagjai építették, de két esztendeje nem ők lakják.

Az elkényeztetett régi lakók átadták a villákat a katonáknak. Látszik, hogy férfiak vették birtokba az elegáns villákat. Az ablakokat ugyan gondosan elsötétítették, de az erkélyekre akasztott parafasisakok, pálmafán száradó férfifehérnemü elárulja, hogy *jelenleg ezen a vidéken a katonáké a döntő szó.* Mondják, hogy a régi nyaralók most a kényelmesebb és zavartalanabb psychikói villanegyedbe húzódtak vissza.

A Phaleroni korzón azelőtt egymást kergették a remek amerikai luxus kocsik és a pazarul világított sétányon esténként hullámzott a nemzetközi közönség.

A közönség ma is nemzetközi: olasz és német.

Ami pedig az autóforgalmat illeti, az ellen sem lehet kifogás, mert a hadseregek mindenféle egységeihez tartozó teher- és személygépkocsik sűrün egymásután robognak a szép úton.

Jobbról nyujtózkodik a végtelen tenger. A parton minden negyven-ötven méterre valamilyen védelmi állás. Légvédelmi ágyúk mélyen beépítve a parti sziklákba, betonfedezékek elhárító ágyúkkal és nagyméretü páncéltörőkkel, melyeknek csöve vízszintes irányban néz a tengerre.

Figyelőtornyok, fényszórók, mind állandó készültségben, ugrásra készen a hivatlan látogató fogadására.

Az ellenfélnek kemény diót kellene feltörni, ha valahol partraszállási kísérletre szánná magát. Ráadásul közel-távol a kitűnően álcázott repülőtámaszpontok egész hálózata. Szinte percenként szállnak fel kettesével tengely-vadászok és mint villámgyorsan úszó légitorpedók húznak el fejünk felett, úgyhogy alig lehet őket szemmel követni. Az általuk mutatott légi úton egy-egy lomha hydroplán, vagy bombavető is eldörög felettünk. Az egész part, ameddig a szem ellát, egy modern kínai fal, ezer vasbástyával és ágyúval.

A strandon

A sétányon sietö német és olasz pilóták.

Mindmegannyi egy-egy Tarzán.

Kávébarnára sülve, kisportoltan, keményen. Jó lesik a szemünket legelte tni ezen a kitenyésztett erős emberpéldány kiállításon.

Egy rövidnadrágos német repülő alezredes, akit sosem láttam, rámkiált: hibátlan magyarsággal.

„Maga magyar?! Hogy kerül ide? Na, de Isten hozta nálunk."

Kiderül, hogy az 1914-es világháborúban

az ujvidéki repülőtéren szolgált és megtanult magyarul.

Egyébként Felsőmagyarországon született, édesapja akkoriban osztrák tábornok ott teljesített szolgálatot.

Együtt megyünk le a strandra. *A fürdő azonban egy kis családdást kelt.* Eddigi tapasztalataim után valami szebbet, nagyobbstílüt vártam. Ilyen strand van a legkisebb olasz tengerparti fészekben is. Igaz, hogy itt a part nem a legalkalmasabb fürdő céljára. *A homoksáv keskeny, sok a szikla.* Nem értem, hogy az idegenforgalomból élő, jó üzleti szimatú görögök mért ezt a helyet választották ki strandnak. A fürdő méreteiben is kisebb, mint Athéntől vártam. *Annál szinesebb viszont a kép, amely a vízparton fogad.*

Kezdjük ott, hogy

a strandot a görög lakosság csak hetenként egyszer használhatja,

mert fenntartották a német és olasz hadsereg, valamint a kisegítő személyzet részére. Tehát nyomasztó férfitúlsúly az egész vonalon. *A hölgyek inkább a rendelkezésre álló hófehér vitorlásokat veszik igénybe,* melyekkel mélyen bemerészkednek a tengerre.

Valahányszor kint jártam,

jókedvü volt a tenger.

Szelíden kellette-ringatta magát, úgyhogy órákig ki sem jöttem a hullámokból. Amikor végre kievickéltem,

a bőröm feszült és repedezett a sok sótól.

De milyen különös is ez az Attikai tenger. Úgy változtatja színét, mint a kameleon A háttérben liláskék, előtte ultramarin, mintha a fürdőzők tiszteletére már ezer liter kékítővel megfestették volna. A talpam alatt meleg sárgás-zöld színü. Ha egy fordulatot teszek a nap felé, minden megzöldül, ami eddig kék volt és ahogy egy széles sávon végigszánt a nap fénykévéje, mintha folyékony ezüsttel öntötték volna végig.

A strand felett szakadatlanul köröznek a Junkers vízirepülőgépek. A távolban a parton időnként nagy porfelhőt keverve robbantanak. *Ott is erődítések épülnek.*

A fürdőzőkből árad a jókedv, noha tudják, hogy

az ellenséges repülők előszeretettel támadnak meg ártatlan fürdőzőket.

A gramofonok egymást igyekeznek túlkiabálni. Egyes csoportok duhaj „partraszállási csatákat" vívnak. Az ugrótorony tele van és csak közelharc után lehet rá felkapaszkodni. *Aki nincs szolgálatban, itt lubickol.* Fogy a jeges hűsítő, a cukorka és a csokoládé. A strand büféjében mindez kapható, méghozzá katonailag ellenőrzött árakon.

A hűs hullámokban elfeledik a háborút

A telefonos állandóan úton van és harsány kiáltásokkal hív a készülékhez egy német, vagy olasz tisztet, esetleg közlegényt, kiket a városból keresnek. Mint a legszebb békében Schwinemündeben. És csodálatos-képpen

itt kevés szó esik a háborúról,

vagy pláne a politikáról.

Az egyik partravont halászbárkában olasz katonakórus alakult. Saját szórakoztatásukra, átszellemülten a Lammermoori Lucia s a Don Pascale néhány szép részletét éneklik. Nem hiszem, hogy ne volna köztük néhány hivatásos operaénekes. A német bajtársak csattogó tenyerekkel tapsolják az ingyen műélvezetet. Az olaszoknak tetszik a siker, szívesen folytatják.

Lépten-nyomon hasonló jelenetnek vagyok tanuja. Jól esik látni, hogy az olasz és német katonák mily szívélyes baráti hangnemben érintkeznek egymással.

Lassan beesteledik... A szél friss légáramlatot sodor a vízről,. a repülőgépek egymás után hazatérnek.

Kiürül a strand, de be-épesül a korzó.

megjelenik néhány fess görög lány, kik német és olasz katonákkal sétálnak.

Gyalog indulunk hazafelé. Látom, hogy egy német őrmester hol megelőz, hol lemarad és engem mustrálgat. Így megy a játék egy darabig, végre megszólal magyarul:

— *Uram, Ön magyar?*

Ez korántsem olyan csodálatos, minthogy egy német altiszt a phaleroni tengerparton anyanyelvemen szólít — felelem.

Elmeséli, hogy temesvári származású, félig sváb, félig magyar. A lengyelországi hadjárattól kezdve végig küzdött minden háborút. Milyen kicsi a világ!

Beszélgetésünket kísérőm, — civilben bécsi ujságíró — szakítja félbe és figyelmeztet, hogy megérkeztünk ahhoz a hamisítatlan tavernához, ahol az igazi görög néplelket tanulmányozhatom, eredeti görög népdalok kíséretében és utoljára, de nem utolsó sorban ropogós báránysült, piresra sült újburgonya, uborkasaláta és fanyar recinabor mellett.

Churchill memoranduma De Gaulle ellen

BUENOS AIRES, július 17.

Mint Washingtonból jelentik, az amerikai fővárosban közölték azt az angol memorandumot, amely a brit kormánynak De Gaulle-al szemben folytatott politikáját ismerteti. A memorandum szerint a londoni kormány Franciaország veresége után korlátlan támogatást biztositott De Gaulle számára. A brit kincstár többmillió font sterlinget költött a tábornokra.

A memorandum megállapitja ezután, hogy az angolok támogatták De Gaullet-t Sziriában és Dakarnál „számontartva tévedéseit", az északafrikai partraszállás óta azonban a londoni kormány módositotta politikáját, mivel megállapitotta, hogy De Gaulle „annak ellenére, hogy sokkal tartozik a brit birodalomnak", angolellenes politikát kezdett folytatni. 1941 augusztusa óta — folytatja a memorandum — De Gaulle mindig arra törekedett, hogy Angliát és az Egyesült Államokat szembeállitsa egymással és minden lehetőt elkövetett, hogy viszályt támasszon az angolok és a franciák között Sziriában.

A memorandum végül azzal vádolja De Gaule-t, hogy diktátori hajlamai vannak. (MTI)

Az angolszász hatalmak 24.400 repülőgépet vesztettek eddig a háborúban

Berlin, július 17.

A Nemzetközi Sajtó Tudósító jelenti:

Mint német katonai helyről közölték, *a háború eddigi folyamán az angolok és amerikaiak legalább 24.423 repülőgépet vesztettek.* Ezt a jelentést német katonai részről azért tették közzé, mert az amerikai hadsereg légierejének parancsnoksága közleményt bocsátott ki, amely szerint az év első hat hónapjában 849 amerikai repülőgép pusztult el.

Német katonai helyről ezzel kapcsolatban kijelentették, hogy nem lehet mindig pontosan megállapítani, vajjon a lelőtt gép angol vagy amerikai-e. Az angolok és amerikaiak ugyanis, mint ismeretes, részben ugyanazokat a repülőgéptípusokat használják. Az is előfordult, hogy a lelőtt repülőgépek a tengerbe zuhannak vagy a felismerhetetlenségig összeégnek. Kétségtelen azonban, hogy a lelőtt több mint huszonnégyezer angolszász repülőgép között az amerikai gépek száma is ezrekre rúg.

A De Gaulle–Giraud-bizottság martiniquei megbizottja lefoglalta a Francia Jegybank aranyát

WASHINGTON, július 17.

A Nemzetközi Sajtó Tudósító jelenti: Henry *Hopenot,* akit a de Gaulle—Giraud bizottság Martinique új kormányzójává nevezett ki, pénteken közhirré tette, hogy *az Algirban székelő francia nemzeti bizottság tulajdonába vette a Francia Jegybank aranyát, amelyet a háború kitörése után Franciaországból Martinique-szigetére szállitottak és azóta ott őriznek.*

Martinique törvényes kormányzóját, Robert tengernagyot időközben Portorico-szigetére vitték, ahol internálják.

Elfogták a Szív-utcai rablót

Szombaton reggel szenzációs fordulat állott be a Szív-utcai rablótámadás nyomozásában:

a detektiveknek sikerült elfogni azt az ismeretlen fiatalembert, aki Dunkel György iparművészt kirabolta.

A detektívek bizalmas értesülést kaptak arról, hogy a Terminus-szállodában, ahol már több bünözöt fogtak el, pár napja a leírásoknak megfelelő fiatalember lakik. Mire a szállodába kiértek, már nem találták ott a fiatalembert és igy a Rákóczi-út egyik mellékutcájába mentek el, ahol az alvilágban „szép Oszkár" néven ismert bünözöt kerestek.

Meg is találták „szép Oszkárt",

de az tökéletes alibit igazolt és már majdnem megakadt a nyomozás, amikor a házfelügyelő elmondotta a detektíveknek, hogy abban a házban albérletben lakott egy fiatalember, aki kék selyeminget és kék nadrágot viselt, szökehajú és rablótámadás tettesének a leírása pontosan illik rá.

A korereggeli órákban meg is érkezett a házmester által említett fiatalember, a detektívek bekísérték a főkapitányságra és vallatóra fogták. Először tagadott, de azután kivitték a Rókus-kórházba és szembesitették Dunkel Györggyel, aki

ráismert a fiatalkorú férfiben támadójára.

A fiatalember ezután már mindent bevallott, de azt hangoztatta, hogy ő nem vitt el semmit a lakásból, Dunkeltől kapott kölcsön 20 pengőt. Kijelentette, hogy Dunkel kezdett vele erőszakoskodni és fojtogatta, mire ő *védekezésből ütötte le az iparművészt.* A rendőrség a fiatalembert a fiatalkorúak bíróságának adja át, de az iparművész ellen is megindították az eljárást.

BRAZILIA több hadianyagokat kér az USA-tól

WASHINGTON, július 17.

A Nemzetközi Sajtó Tudósító jelenti: *Salgado Filho* brazíliai légügyminiszter, aki jelenleg Washingtonban tartózkodik, a sajtónak adott nyilatkozatában kijelentette, hogy *az Egyesült Államok nem szállitanak elég hadianyagot Braziliának.* A miniszter kifejtette, hogy az eddig szállított hadianyag távolról sem elegendő azoknak a feladatoknak végrehajtásra, amelyekkel Brazíliát az egyesült nemzetek megbizták. *Braziliának különösen több repülőgépre van szüksége.* Befejezésül a miniszter kijelentette, hogy Brazília nagyobbarányú háborús részvétele a szükséges hadianyag szállításától függ.

Egyre növekszik Bose hadserege

TOKIÓ, július 17.

A Subhas Chandra Bose parancsnoksága alatt álló hindu nemzeti hadsereg létszáma napról-napra nő. A hadsereg tisztjeinek és katonáinak kiképzése már megkezdődött. A hadsereg soraiba önként jelentkező katonák mind fiatalabbak harminc évnél. A hadsereg katonái között nincs helye semmiféle faji vagy fallási különbségnek és tejles az egyetértés a hindu nemzeti hadsereg valamennyi tagja között. A hindu önkéntesek lelkesen várják azt a napot, midőn majd megindulhatnak Delhi felé. (MTI)

Átépitették a T 34-mintájú szovjet páncélosokat

BERLIN, július 17.

Mint a Német Távirati Iroda értesül, a T 34 mintájú szovjet páncélosokat, súlyos veszteségükre való tekintettel átépitették. Most öntöttvas-kupolával vannak elláva. Védőpáncélzaukat is jelentősen megerősitették. *Az igy megerősitett szovjet harckocsik a német páncéltörő-fegyverekkel szemben nem ütőképesek.* Az orel—bjelgorosi térségben lefolyt hatalmas anyagcsata mindennap megmutatja a német fegyverek fölényét. A szivjet tizenegy nap alatt 3400 páncélost vesztett. (MTI)

Főiskolai rangra emelték a Kertészeti Akadémiát

Beszámoló az intézet úttörő-munkájáról

Aki a Nagyboldogasszony-úton végigsétál, a pompás villák között, az út közepe táján csodálkozva áll meg. Az embernek az az érzése, hogy valami egzotikus szigetre, vagy a paradicsomba került, bóritó virágillat száll fel az út két oldaláról és a hatalmas kertekben, csillogó üvegházakban a szivárvány minden színében játszó, szebbnélszebb virágok pompáznak. A hatalmas kapun feketebetűs felirás közli a tudatlanokkal, hogy a M. kir. Kertészeti Akadémia előtt halad.

A felirás egyelőre még Akadémiáról beszél, de

ezelőtt pár nappal a kultuszminiszter a földmivelésügyi miniszterrel egyetértve az iskolát főiskolává nyilvánította.

Erről a változásról beszélgetünk a főiskola igazgatójával, aki rövid pár szóval elmondja ennek a fejlődésnek egyes állomásait, ismerteti *a főiskola feladatát,* sikereit és tájékoztatót ad azokról a *lehetőségekről,* amelyek a főiskolát elvégző *okleveles kertészek* vagy szőlő- és bortermelők előtt nyilik.

— A szabadságharc után alakitotta meg Entz Ferenc magánkertészeti iskoláját, amelyet a hatvanas években vett át az állam. Két évtizede már teljesen *főiskolai rendszerben folyik az oktatás,* az intézet csak 1939-ben kapta meg az akadémiai jelleget és most a főiskolai minősitést. 1920-ig négy középiskola elvégzése volt a felvétel előfeltétele, de azóta *csak érettségivel* rendelkező hallgatók tanulhatnak az intézetben.

— A hallgatók lészáma jelenleg csupán *száz jó.* Ez a kis szám annak köszönhető, hogy *az ifjúság nem igen ismeri az intézetet,* másrészt az az általános téves hit uralkodik a közvéleményben, hogy a kertészeti pályákon nem szükséges a főiskolai végzettség.

— A főiskolai tanulmányok *négy évre, illetve nyolc félévre oszlanak fel.* Minden hallgató *négy diplomavizsgát tesz,* amelyek közül háromra együtt készülnek, míg a negyedikre, amely után megkapják a kertészeti, vagy a szőlészeti és borászati oklevelet, külön szabad választás szerint egy évig az egyik, vagy a másik tárgy anyagát hallgatják.

— Nagyon valószínű, hogy a következő évben, tehát főiskolává nyilvánításának első évében az intézet *térségi telepén* kezdi meg a munkát. Ott egy *kétszáz holdas területen most folyik az épitkezés,* amelynek során internátust is létesitünk, hogy a vidéki hallgatók bent lakhassanak az intézetben.

Ami a diákok családi körülményeit illeti, ezen a téren sem lehet általános igazságokat kimondani. Egyformán megtalálható közöttük *a nagybirtokos és a törpebirtokos gyermeke, viszont vannk, akiknek apja orvos, ügyvéd kereskedő vagy iparos.* A hallgatóknak körülbelül kétharmad része vidéki és csak egyharmad fővárosi, míg nemi megoszlás szerint *ötven százalék a férfi és ötven a nő.*

— Annak, hogy milyen biztos megélhetést jelent a főiskola elvégzése, élénk példa az a tény, hogy *a hallgatók legnagyobb része már tanulmányaik alatt a szünidőben 300—500 pengős havi jövedelmet jelentő állásokban dolgozik,* míg a diploma megszerzése után a korlátlan számú állások a jelenlegi viszonyok között *700—1000 pengő jövedelmet biztositanak.* A főiskolát elvégző fiatalság vagy a szakoktatás terén helyezkedik el *a kertészeti, szőlészeti, vagy mezőgazdasági iskolák tanári karában,* vagy a mindjobban terjeszkedő Mezőgazdasági Kamara és a Gyümölcstermelők Országos Egyesületében kaphat főiskolai végzettségének megfelelő állást.

— Az új hegyközségi törvény kimondja, hogy nagyobb gyümölcsös, faiskola és szőlő vezetői állását csak főiskolai képesitésel lehet betölteni, tehát a hegyközségi titkári, valamint több vezetőállás ennek az iskolának diplomájához van kötve.

— A magánvállalatoknál különösen a magtermelésben van nagy szerepük és nagyszerű elhelyezkedési lehetőségük a diplomásoknak.

— Az intézet mindig szem előtt tartotta azt, hogy haladnia kel a korral. A hallgatókat nem elvont tudományra, hanem az életre neveljük. A mi diplomásaink gyakorlati felkészültségét talán az orvostanhallgatókéhoz hasonlithatnánk leginkább.

— A tanításban nagyon vigyázzunk arra, hogy *az elméleti tárgyakat megfelelő gyakorlati oktatással, szemináriumokkal egyensúlyozzuk ki.* Ha valaki a főiskolára beiratkozik, az a legelemibb alapismeretnél kezdi a tanulást, de természetesen azok, akik már othon hasonló életkörülmények között élnek, némi előnyben vannak a tanulás elején a többiekkel szemben. Ez a különbség azonban fokozatosan eltűnik.

— Az intézet *állandó kutatásokkal és kisérletekkel igyekszik országos viszonylatban is értékes munkát kifejteni.* Mi honositottuk meg Magyarországon, két évtizeddel megelőzve a többi európai államokat *az amerikai üzemszerű gyümölcstermelést.* A zöldségtermelés, a vitaminkertészet, a dísznövények terjesztése és a magtermelés terén is *úttörő munkát végeztünk* és tanáraink között több európai hirű szakember van.

Ezek a kisérletek a hallgatók szeme láttára történnek és igy is jelentős eredményeket érünk el a tanitás terén is. Reméljük, hogy a magyar fiatalság *hamarosan felismeri ezt az eddig meglehetősen elhanyagolt pályát* és ráébred annak nemzetgazdasági fontosságára és az egyéni megélhetés szempontjából biztos jövőt nyujtó képesitésére.

BORBÉLY LÁSZLÓ

Abesszinia újból barbár négerállam színvonalára süllyedt - jelenti a News Review

London, július 17.

A Nemzetközi Sajtó Tudósító jelenti:

Két évvel Hailé Szelasszié visszatérése után Abesszinia ismét barbár néger állam színvonalára süllyedt — mint a News Rewiew londoni folyóiratban megjelent beszámoló közli. Ezalatt a két év alatt az olasz gyarmati politika minden erkölcsi, szociális és gazdasági eredményét megszüntették. Az összes gépek berozsdásodtak, a gyárak mérnökök hiányában beszüntették a munkát. A gondozatlan utakat por és esö tette tönkre.

A rabszolgaságot a mult évben rendelettel törölték el, ennek ellenére mégis megvan. A parasztok százai kényszermunkát kénytelenek végezni a jómódú törzsfönökneknek. A bennszülött rendőrség teljesen tehetetlen a rablóbandákkal szemben — állapitja meg a *News Rewiew. Abesszíniában semmiféle közbiztonság nincs.* A rablók expedíciókat támadnak meg és még szövetséges tiszteket is legyilkolnak.

Kombinált vagy alakított ruha...

Manapság nem tudja az ember, hogy azért viselik a nők a kombinált ruhát, mert divatos-e, vagy azért, mert két ruhából alkotta össze a szabónő a nyári büv-toalettet. A kombinált ruháról elmondhatjuk, hogy sokkal változatosabbak, mint az egy anyagból készült ruhák. Szerencsésen megválasztott szinek, egyszerű vonalú, sikkes fazón és akár otthon magunk is elkészithetjük a nyári ruhánkat. Rajzainkon bemutatunk a kombinált elgondoláshoz néhány nagyon sikerült modellt.

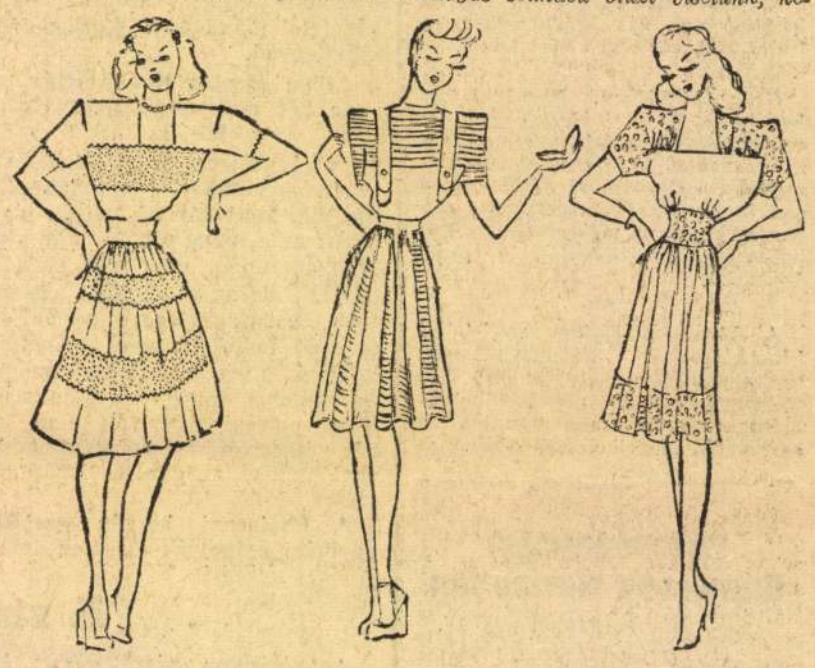

1. Sötétkék alapú, húzott, ráncos parasztszoknya, egyszerű, sima felsőrésszel, négyszögletes kivágással. A szoknyába a húsz centiméteres betoldott csik fehér, apró pettyes. A betoldást és a ruha ujjait félcentiméteres fehér farkasfog díszíti. Ugyanez a fazón nagyon csinos, ha az alapszín almazöld és a csikok narancsszinüek. a farkasfog marad fehér. Ebben a két szinben ritka jól érvényesül ez a modell, nagyon jól áll barnának és szőkének is.

2. Ezt a kis ruhát is elkészithetjük két régi ruhából, vagy ha van valami fehér vászondarab, hozzá egy kis csikos maradékkal megoldhatjuk ezt a nagyon jó kis fazónt. A ruha alatt viszintesen csikozott, magas csukásu blúzt viselünk, készülhet bármilyen anyagból, a húzott ráncos parasztszoknyába kb. húszcentiméteres betoldásokat teszünk, itt is a csik vizszintes marad. Roppant kedves és különleges a ruha felsőrészének pántmegoldása.

3. Ennél a fazónnál az ujjak, az öv és a szoknyaszegély készülhet bármilyen mintás anyagból, a felsőrész és a szoknya pedig a mintás anyag domináló szinéből természetesen. A pettyes és sima anyag kombinációjából azonban nagyon fiatalos, piros alapon fehér pettyes anyag, kombinálva fehérrel vagy búzakék nyakkendőselyem, sima anyaggal, az idei nyár mondhatni legkedveltebb fazónja.

SZÜTS MÁRIA

Ernst Géza, művészettörténész, és zoológus

P. Szabó Ernő: „Érzi a kő tennészetét."

Immár 14 éve vitatkoznak arról a kutatók, hogy Zolnay László által 1974-ben feltárt gótikus szoborleletek mitől sérültek meg, hogyan kerültek a földbe és hogy mikor és mi célból kérültek. – Szakál Ernő elképzeléseit újabban a „Budapest Régiségei" XXVI. kötete közölte „Vita" címszó alatt, Ernst Géza lektori véleményével, Marosi Ernő és Tóth Sándor hozzászólásával. — Ernst Géza lektori véleményében írta: „... eddig kevéssé figyelemre méltatott szempontokat vet fel Szakál Ernő, amelyek nemcsak a budai szoborleletre, hanem a középkori szobrászat életére, a középkori ember gondolatvilágában betöltött szerepére irányítják a kutatást..., és új távlatokat nyitnak a kutatási módszerek számára."

Budapest folyóirat, 1988., 7., 43-old.

1021

dr. Incz Györd Műnémottartúér

1974.X. 17. Televizió 2.müsor. 21,30. Ka.

Müemlékek.

-

- Kedves nézőink! Ebben a hónapban a televizió és a rádió müsoraiban Szabolcs-Szatmár megye a főszereplő. Riportok, filmek, helyszini közvetitések hozzák milliók otthonába el baloldalát a hazának. Az Elmúlt évek során, hogyha emlékeznek többnyire ennek a megyének gondjairól, iparnélkü liségéről, egyáltalán gazdaságpolitikai helyzetéről hallottunk sokat, azóta ez nagyon megváltozott és aki jár Szabolcs - Szatmárban, egy teljesen új arcu, igazán most születő megyét talál A mi filmünkben a régi Szabolcs és Szatmári müemlékek között sétálunk majd.
Egy olyan költői hangulattal kezdődik tulajdonképpen mai müsorunk és egy szép filmmel. Ebben a filmben azt hiszem nem is az a lényeges, hogy tulajdonképpen azok az épületek, azok a templomok, azok a festett mennyezetek hol vannak, inkább az a történelmi hangulat, ami körülveszi az egészet. A fontos az, ahogy járnak és kelnek ott az emberek. A redők az arcokon, ahogy megfognak egy szerszámot, ahogy táncolnak és őriznek, régi, lassan kivesző néphagyományt, ahogy temetnek, ahogy telik minden napjuk. ÉS miután Szabolcs- Szatmár megye nincs ugyan nagyon meessze, de az ország lakói azt hiszem nem nagyon ismerik müemlékeit és mindazt, amit érdemes meglátni, kérem, hogy a következő percekben utazzanak velünk Szabolcs és Szatmár megye müemlékei kö zött.

- Magyarország legkeletibb része Szabolcs-Szatmár megye. Nevének első felét egyik legrégibb, máig is fennmaradt magyar emlékéről, a szabolcsi földvárról, a honfoglaló Szabolcs vezérről kapta. Gürcölő parasztok szegény legények, rebellis kurucok földje. Esze Tamás, Bessenyei György,Köl csei Ferenc, Móricz Zsigmond szülőhelye. Az egész Alföldön ez a vidék őrzi, legalább részben a korábbi századok épité si emlékeit, hiszen amig az ország más részein sürün zuhogtak a történelem ütései, itt a Szamos és Tisza összefolyásánál, nagy, mocsarads világa jól elrejtette a településeket. Amellett ez a terület szinte térsadalmi senki földjének számitott századokon át, az erősebb gazdaságu és társadalmu szomszédok között. Egyfelöl a felvidék, másik oldalról Erdély gyakran vonzották innen fejük fölé a történelmi viharfelhőket. A viszonylagos történelmi és társadalmi nyugalom eredményeképp ez a világ és vidék vehette át és őriz hette leginkább a magyar nép kulturájának és épitőmunkájá - nak emlékeit. A kitermelt fa bárdolása, faragása, a zsindely metszése, állandó foglalatosságot jelentett a férfiaknak. Nemzedékeken át öröklődtek az épitőhagyományok.

-

- Minden faluban adjatok majd néhány kaszát, a marokszedők sarlóit, egy-egy kapát, a favágók baltáit, a görnyesztő mo sóteknőket, csináljatok majd egyszer múzeumot azokból a villanyelekből, amelyeket a béresek sebes tenyere csiszolt üvegfényesre. Leltározzátok fel a szivszoritóan nyomorult kis kacatokat, a cselédember meghitt vagyonát. Gyüjtsétek össze

majd a kenyérsütőlapátokat, a rozskenyerek hajnali dagasztó teknőit, a balták, kapák, kaszák nyeleit. Ha kezet akartok szoritani azokkal, akiknek jogutódai vagytok a boldogság ügyében.

- Népi hangszerek és énekkar, és harangszó és orgonamuzsika nélkül is nagyon szép ez a Szabolcsi táj, de gondolom,hogy ez a költői fantázia, amit ez a kis film tárt elénk, sürget bennünket, hogy közelebbről is megismerkedjünk Szabolcs és Szatmár megyének müemlékeivel vagy néprajzával. Studiónk vendégei segitenek ebben.

- Dr. Morvay Judit, a Magyar Tudományos Akadémia néprajzi kutatócsoportjának munkatársa és dr. Encz Géza müvészettörténész, az Országos Müemléki Felügyelőség tudományos osztályvezetője. És nem titkoljuk kedves nézőink, hogy ennek a beszélgetésnek a hevületét egy kicsit az adja, ami még talán több is mint a szeretet, hogy mind a két beszélgető partnerünket, majdhogynem az életük köti Szabolcs-Szatmár megyéhez. Morvay Juditot a gyerekkora, Encz Géza pedig jó negyed százada járja és keresi a müemlékek sorsát és történetét. És egy kicsit ennek a tájnak a története is azt hiszem kicsit különleges, hiszen Erdély és Északmagyarország között, nagyon sajátos átmeneti táj volt, a partium széle, majdnem partiumabb a partiumnál, nem?

- Igen, Szabolcs- Szatmárnak a területe egy olyan átmeneti terület volt,az észak és dél kulturális hullámai érték.Erdéllyel egész közvetlen kapcsolata volt, hiszen az ottani müvészet szinte lecsapódott Szabolcs-Szatmár megyében,különösen a népmüvészet terén. Az Észak-Magyarországgal pedig főleg a fafaragás, a butormüvesség az, amely összekapcsolja, de ez egészen a középkortól kezdve is tart. Na most ez az érdekes, hát helyzet az, amely különösen indokolja, hogy bemutassuk a müemlékeket itten. Érdekes fölemliteni azt, hogy az a gazdagság, amit itt láttunk a filmen is, ez a gazdagság egyedülálló az Alföldön, azért, mert ezen a vidéken tulajdonképpen a törökök nem jártak, nem voltak fontos várak itt és a vizenyős területek valahogy elzárták és nem tették kivánatossá a törökök elött ezt a vidéket. Igy ez megmaradt, megőrizte az Alföldnek azt a gazdagsá - gát a török világ elött, amelyet máshol már nem tapasztalhatunk, nem nézhetjük meg.
Na most, hogy miben áll ez a gazdagság, erre röviden néhány példát szeretnék fölhozni, Érdekes megfigyelni azt, hogy a tatárjárás elött tulajdonképpen nagyon kevés az, ami maradt. Most ennek az az oka, hogy annak idején olyan anyagból épitettek, ami nem szilárd, nem maradt meg. Ennek az épitkezésnek egyik legkiválóbb hát képviselője a tákosi templom, amely ilyen gerendavázzal épült és ilyen tapasztott fallal. A tákosi templomnak ez a szerkezete, ősi szerkezet tulajdonképpen, a középkorból maradt még itt és még a 18-ik században is igy épitkeztek. A 18-ik században épülve,a belseje

a tákosi templomnak, az sokkal gazdagabb és mutatja azt a kapcsolatot, amit éppen az előbb említettem, Erdély és a e között a vidék között. Az a kazettás mennyezet, amelyet Lándor Ferenc 1766-ban festett a felirat szerint, az világosan mutatja a kapcsolatot, ami Erdély és e között a vidék között van.
Na most a tatárjárás után egy óriási építési kampány indul meg, amelynek az a célja, hogy ezeket a fából és paticsból épült templomokat kicseréljék. Ennek egyik kiváló példája a vámosatyai református templom, amelynek a szerkezete egészen világos, egy hajóhoz, egy egyenes záródású szentély csatlakozik, tornya külön áll, fatorony, amelyet sokkal később építettek, biztos a középkorban is volt ilyen, ez 1691-ből származik. Na most ez a négy fiatornyos megoldás, amelynek kitünő példája a vámosatyaiI, ez az egész megyében elterjedt és ennek a zsurki fatemplom, illetve fatorony nagyon szép további példája, és ennek még egész sorozata van Gemzsén, Szabolcsbákán, Tónyán és igy tovább.

- Bocsásson meg! Értenek még a mestermeberek ezelnek a fazsindelyeknek a készitéséhez, egyáltalán torony renováláshoz?

- Hogyne értenek, hát a Müemlék Felügyelőségnek egy külön társasága van, amely ezzel foglalkozik és ezeket a zsindelyeket gyártja. Először próbáltunk importot, tehát behozni a zsindelyt, de most már magunk is gyártjuk, úgyhogy éppen ezek a templomok és templom tornyok, amelyek igénylik,hogy zsindellyel legyenek fedve, ezeknek a védelme is meg van oldva.

- Igen.

- Na most, ha tovább megyünk a következő etap szinte a csarodai templom, a csarodai református templom, amely a Káta nemzetségnek az alapitása, még az alapitót is valószinüleg tudjuk, a Káta nemzetségből származó Ráfáel fia Gábor volt, aki a 13-ik század második felében ezt a családi birtokán alapitotta. Ennek az a különlegessége, hogy a tornya be van épitve a templomba és a tornya összefüggésben van a nyugati karzatával, a nyugati karzatot pedig a kegyúr foglalta el, aki onnan hallgatta végig az istentiszteletet. Itt tehát a földesúr és az egyházi hatalmi viszonyoknak egy ilyen egyen súlyát láthatjuk. A csarodai templom még annak is kiváló példája, hogy egykoruan diszitették belülről, most nemrég, két évvel ezelött fedeztük föl azt a 13-ik századi alakos freskót, amely a hajót boritja. A 14-ik században azután a szentélynek a kifestésével, kifestésére is sor került és ez egyike a legérdekesebb és a legszinvonalasabb egykoru falképeknek, amely a Trecentonak, az itáliai trecentonak a hatását mutatja. A 14-ik században azután a csengeri templomnak az épitésére kerül sor, amelyet a Gut-Keled nemzetségből származó Báthory családnak az ősei épitettek, 1322 u-

tána legszebb arányu templomaink közé tartozott és különleges értéke az, hogy a tégla épitészetben egy ilyen érdekes megol dás van, a vörös téglával kapcsolatban alkalmaztak feketére égetett téglát is és egy mintás fal volt az eredménye ennek és ez a mintás fal nemcsak Csengeren, hanem az egész megyé ben is nagyon jellegzetes.

- Nagyon érdekes a két tetőszerkezet, ugye? Ez azt hiszem szokatlan nézőinknek. Egymást váltják, fent a magasabb,mellette a kisebb, a templom hátsó részénél.

- Igen és hát a torony, az adja a kicsengését az egésznek, úgyhogy egy ilyen nagyon szép hármas tömeget látunk a csengeri templombabn.

- Már emlitettem a Csarodai falképeket. A 14-15-ik század a falusi falképfestéseknek a virágkora. Ebből az időből maradt a Gud-Keled nemzetség által épitett ófehértói, most római katolikus templomnak a hajófestménye és a diadalivnek a festmé nye, amely már a 15-ik század végén készült és amely Szent Katalint ábrázolja és amely talán a legszebb, legkedvesebb ábrázolás, amelyet ebben a korban, ezen a területen ma is élvezhetünk.
Nyirbátor volt az a birtok központ, amely az egész megyének egyik legfontosabb központja és anyirbátori templomoknak az épitője az a Báthory István erdélyi vajda, aki 1479-ben a nagy kenyérmezeti, Erdélyben lévő kenyérmezei győzelem után, hálaként alapitotta egyrészt a Ferencesek templomát itt Nyir bátorban, másrészt pedig a Szent György templomot, amely a mai református templommal azonos. Ez a templom teljes egészé ben meg van ma is, még a tetőszerkezete is az eredeti, 1479- és 1488 között épült a késő gótikus stilusnak, országszerte a legszebb példája. Nagyon érdekes, hogy ez a gótikus templom rönesszansz stilusban is bővelkedik, igy pl. a szentségtartó fülke, a Bárthory cimerrel, azután az ülőfülke a temp lomnak a szentélyében szintén ennek a rönesszansz stilusnak egyik legszebb példája. Ugyanakkor amikor ebben a birtok központban a rönesszansz stilus ilyen virágzásnak indult, ugyanakkor a falun még megmaradt a gótika és ennek egy nagyon érdekes példája, évszámmal ellátott példája a nyirturai temp lomnak a bejárata, amely érdekes módon pont 1488-ban készült el, abban az időben, amikor az első rönesszansz nyom a nyir bátori református templomban föltünik. A rönesszansz mégis már a 16-ik században már az egész megyében elterjedt és ennek egy nagyon ritka példája a Vayaknak a vajai kastélya.
A középső rész az ami a legrégibb és ahol a legutóbbi kb- tiz évvel ezelött végzett helyreállitáskor előkerültek a régi, eredeti ablakok és ajtók. A 16-ik században ez a középső rész még nem volt boltozva, erre a 17-ik században kerül sor, még pedig az itt látható toronyban egy évszám 1659,amikor is Vay Péter ezt az egész kastélyt átalakitotta, hozzáépitette a tornyot és az egészet boltozattal látta el, már akkor ala kult ki a vaji kastélynak a mostani képe.

A rönesszansz stilus után a 18-ik században a barokk stilusnak is nagyon érdekes és szép emlékei vannak, amelyek nemcsak a megyében, hanem országszerte nevezetesek és igy a gotikus stilusban épitett nyirbátori volt Ferences templomra kell rá mutatnom, amelynek az egész belsejét 1720 körül, újból visszaállitották, a romosságot megszüntették és akkor készült különböző földesuraknak a megbizásából az a pazar szépségü főoltár, mellékoltárok és szószék, amelyeket a lőcsei mesterek készitettek és az ő tudásukat dicsérik. Valószinüleg tartjuk, hogy Tréciusz János György, lőcsei fafaragó volt ezeknek az oltároknak a mestere.
Egészen más jellegü viszont a krucsai oltár, amelyet most látunk, amelyet Krucsai készitetett el egy eperejesi mesterrel,1731-ben már állt és amely tulajdonképpen egy misztérium játékot ábrázol. Krisztus szenvedését jelenetekben mondja el, egészen különleges, szinte még a gotikát idéző modorban.
A barokk stilus után már a 19-ik században inkább a népi épitészet az, ami Szabolcs- Szatmár megyében érdekes. És itt le gyen szabad egy érdekes példát felhoznom, a túristvándi vizimalmot, amely ugyan, valószinüleg csak a 18-ik század végén épülhetett a mai formájában, de amelyről tudjuk, hogy ugyanaz a család, a Kölcsey-Kende család volt a középkorban is a tulajdonosa, meg vannak azok az okleveles emlékek, emlité sek, amelyekből tudjuk, hogy a 14-ik században már állt ennek a helyén a malom és azért valószinü, hogy ez azonos azzal a hellyel, ahol most áll, mert ez a legalkalmasabb azon a környéken erre a megoldásra. Ez az alulcsapós malom ma teljes szerkezetében müködőképes, a legutóbbi helyreállitáskor ezt a Malomipari Egyesüléssel megállapodva, a Müemlékvédelem lehetővé tette, hogy a régi mesterével együtt ma is dolgozzék ésigy ma is, aktivan bekapcsolódják a mai életbe.

- Köszönöm szépen, Tanár úr, nagyon érdekes volt ez a kalauzolás, de közben az jutott eszembe kedves Morvay Judit,hogy mi itt Szabolcs-Szatmár megyéről beszélünk, holott ez két tájegység és néprajzilag is különbözik.

- Hát néprajzilag különbözik, mert a Nyirség, az még az Alföldhöz tartozik, ha julturáját nézzük, de Szatmár az más. Itt a Kraszna és az Ecsedi lápnak a mocsárvilága ~~[illegible]~~ tuljadonképpen elzárta az alföldi hatások elöl a szatmári területeket. A Tisza, a Tur, a Szamos és még számtalan kis folyó, mocsarassá, vizessé tette ezt az egész területet.Nem csak a törökök nem jutottak el ide, hanem a honfoglaló magyaroknak sem kellett nagyon ez a kerület eleinte, mert bár Szabolcs megyét, már a 9-ik 10-ik században megszállták,itt csak a 11-12-13-ik században telepitettek szó szerint, ez egy kolonizációs terület volt, nemzetségek toboroztak ide jobbágyokat, vagyis hát telepitettek le telepeseket és ez a sürü falúhálózat akkor alakult ki.

- Ezen a végtelen gazdag lápon, ingoványon, mocsaras területben tulajdonképpen csak a pákászok,a csikászok, vagy a

rétet járó szegényemberek éltek meg a nagy madárvilág, meg réti farkasok és minden. Node hova települtek a községek? A zsombékokra?

- Hát a viz-hátakra települtek ezek a községek, a mocsárak, tavak és folyóknak a hordalék dombjaira. Ezeken is müvelték a föoldjüket. Ezen a hordalék dombokon kicsiny, egy-utcás faluk alakultak ki, amelyeknek egy részletét szeretnénk most bemutatni, a régi házak milyenek voltak ezekben a falvakban. Hát itt egy olyan ház látható, ami szintén szekercével készült, favázra épült és a falait paticcsal, fonott vesszővel töltötték ki. A tetőnek a fedése is egyedi, csak Szatmárban ismeretes, taposott szalmatető, de Erdélyben nagyon sok ilyen tetővel találkozunk.

- Vannak ilyen házak még?

- Hát én már csak kettőről tudok én is. Itt viszont egy nagyon érdekes lát, részlet látható egy kandalló, ami a régi szatmári házak egyrészében volt. Ez egy nyilt tüzhely, ez szintén Erdély felé mutat, ezekben a kandallókban sültek, főttek, a jó szatmári ételek, a szilvalekváros palacsinta és a puliszka.
- Ez már egy szoba belső. Körülbelül század fordulón lehetett ilyen a szatmári ház berendezése.
- Ezek a kis székek szintén Szatmárban általában tölgyfából vagy diófából, egy fából készült kis szék.
- Az alacsony bútorokat maguk készitették a Szatmáriak, a többi bútorokat általában a vásáron vették, a környező nagyvárosokban.

- Na most ugye az első világháboru utáni időszak az, amikor Szabolcs- Szatmárnak vagy Szatmárnak, az egész gazdasági helyzete tulajdonképpen megváltozott és periféria lett.

- Igen, hát Szatmárt egy kicsit elmaradottnak szokták emlegetni, ez egyáltalán nem igy van és nem is igy volt. A századfordulón ez a terület rendkivül fejlett paraszti gazdálkodással rendelkezett. Nagyon jelntős állattenyésztése volt, kitünő földjei voltak és nyilt vidék volt, a környező hegységek, hát a Kárpátok felé. Élénk kapcsolatai voltak a szomszéd nemzetiségekkel és tulajdonképpen ilyen hátrányos helyzetbe a két világháboru között került, amikor elzárt közlekedési utaitól hát szintén elzárt helyzetbe került. Akkor valóban rezervátum terület lett és azt az állapotot őrizte meg,ami kb. a századfordulón ott volt.Hogy milyen fejlett volt,arra még egy példát szeretnék hozni, Szatmárban például nincs női viselet. A századfordulón se volt már. Ez azt jelenti, hogy nagyon korán kezdődött a parasztságnak az iparosodása.

- Igen, ezért különösenérték a megye számára mindazoknak az épületeknek és megmaradt eszközöknek a megőrzése, amely szerte, mindenütt a múzeumokban láthatók. A mai Szatmár és Szabolcs megye nagyon sokat ad arra idegenforgalmi fejlesztési

tervében, hogy az ország más részein is megismerjék. Búvó örökség ez kedves nézőink és nagyon sok ilyen van szerte az országban és sajnos az, hogy nagyon kevesen ismerik. Pedig érdemes felkeresni ezeket a helyeket, érdemes barangolni az öreg templomok és a régi épületek között, tovább adni mindennek a sok szép müemléknek a szertetét apáról fiura.

-

-o-o-o-o-

Entz Géza

MD K

A tatai várban elrendezett kőtár.

472.o.

Dercsényi Dezső: A középkori kőfaragványok védelme.
ÉKK 1959 3-4.sz. 469-476.o.

MDK

ifj. Entz Géza, festőm.

336. Nápolyi részlet. Akvarell.

KMTárs. 1912.márc. kiáll. Kat. 63.l.

MDK

ifj. Entz Géza

Tengerpart, vf.

KMTárs. 1912. márc. kiáll.kat. 62.l.

ifj. Entz Géza MDK

Tengerpart, akvarell

Műcsarnok 1912. Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

ifj. Entz Géza MDK

Nápolyi részlet, akvarell

Műcsarnok 1912. Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell és pasztellfestők és grafikusok egyesülete kiállitásai

ENTZ Lajos mügyüjtő

H.Takács Marianna előadást tartott Zsidó gyüjtők, gyüjtemények és mecénások cimmel a Zsidó szellémi élet Magyarosrszágon a két világháboru között c. konferencián 1992.ápr. elején

Többek között Hames Marcellről, Entz Lajosról és Hatvani Bertalanról

MHirlap,1992.ápr.11. VI.p.

könyv, de hazai és külföldi fol
évfolyamai is megtalálhatóak.
Annak reményében, hogy hasznosít
megôrizni, ezen levél útján
(leltárkönyv szerinti ár) fela
könyvtárnak.
Érdeklôdés esetén készségesen
Kátai András vagy Zala Péterné a
vagy levélben.

Villamosipa
Mûszak
1158.Bp.Cser

Budapest, 1992. március 25.

Tisztelettel :

..
Z
/kö

VILLAMOSIPARI KUTATÓ INTÉZET
Telefon: 831-500 Telex: 22-6264

ENTL Géza

titkárnője volt

Táviratcím: Borbély, Bp., Hamzsabégi út 20. III. 3. 1117

Szomorúan tudatjuk azokkal, akik szerették, hogy

BORBÉLY FERENCNÉ
sz. Csapó Magdolna

életének hatvanadik, házasságának harmincötödik évében, hosszú, nehéz szenvedés után 1994. július 2-án csendesen elhunyt.

Testét — akarata szerint — elhamvasztattuk. Szerető lelke mindig velünk marad.

A gyászmise és hamvainak beszentelése 1994. július 26-án 17 órakor lesz a budai Szent Imre-plébániatemplomban (XI., Villányi út)

Gyászoljuk: Édesanyja, testvére, férje, leányai, vejei, öt unokája, nagynénje, sógornője.

ENTZENBERGER JÁNOS, asztalossegéd

Budai asztalossegéd volt 1828-ban.- Országúti lakos.- Helyrajzi szám: 83.- Összeirási szám: 177.- 49.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old

Az Iparmův. Hopp Ferenc Múz. Évkönyve. XIII. 1970.
Bp. 1971.

ENRIQUE Tamés

alapzaj 4 projekt http://art.jpte.hu/staticnoise/

Téma: Művészet és/mint szubkultúra
Ideje: 1999. november 8.-13.
Helyszínek: JPTE Művészeti Kar, Dominikánus Ház Pécs, Közelítés Galéria Pécs

Dátum 1999.	szeminárium	koncert	kiállítás
November 8.	**Szigeti István** zeneszerző: Szemelvények a hazai elektronikus zene történetéből 16h JPTE MK 105-ös terem	Magyar elektronikus zene **Szigeti István** válogatásában 20h Dominikánus Ház	Fiatal Képzőművészek: **Enyingi Tamás, Gyenis Tibor, Kokesh Ádám, Sáfrán Dóra, Pál Zsuzsa Rebeka.** 18h JPTE MK Aula
November 9.	**Hortobágyi László,** zeneszerző 16h JPTE MK 105-ös terem		
November 10.	**Gönczy László Korányi Tamás** zenekritikusok 16h JPTE MK 105-ös terem	**Tóth Gábor** képzőművész Hangperformance és előadás 20h Dominikánus Ház	**Németh Hajnal** képzőművész 19h Közelítés Galéria
November 11.	**Bencsik Barnabás, Timár Katalin** művészettörténészek **Németh Hajnal** képzőművész 16h JPTE MK 105-ös terem		
November 12.	**Horányi Attila,** esztéta **Szoboszlai János** művészettörténész **Gerhes Gábor** képzőművész 16h JPTE MK 105-ös terem		**Gerhes Gábor** képzőművész 19h Közelítés Galéria
November 13.	**Tillmann József,** esztéta **EIKE, Szegedy Maszák Zoltán,** képzőművészek 16h JPTE MK 105-ös terem		

Projekt felelős: Keserue Zsolt
06/20-9770316
kzsolt@art.jpte.hu

Zenei referens: Keresteš Szabolcs
06/30-9165-602
keszab@hotmail.com

támogatók: NKA, FPI, OM, FKSE, JPTE MK, JPTE MK HÖK, PKK

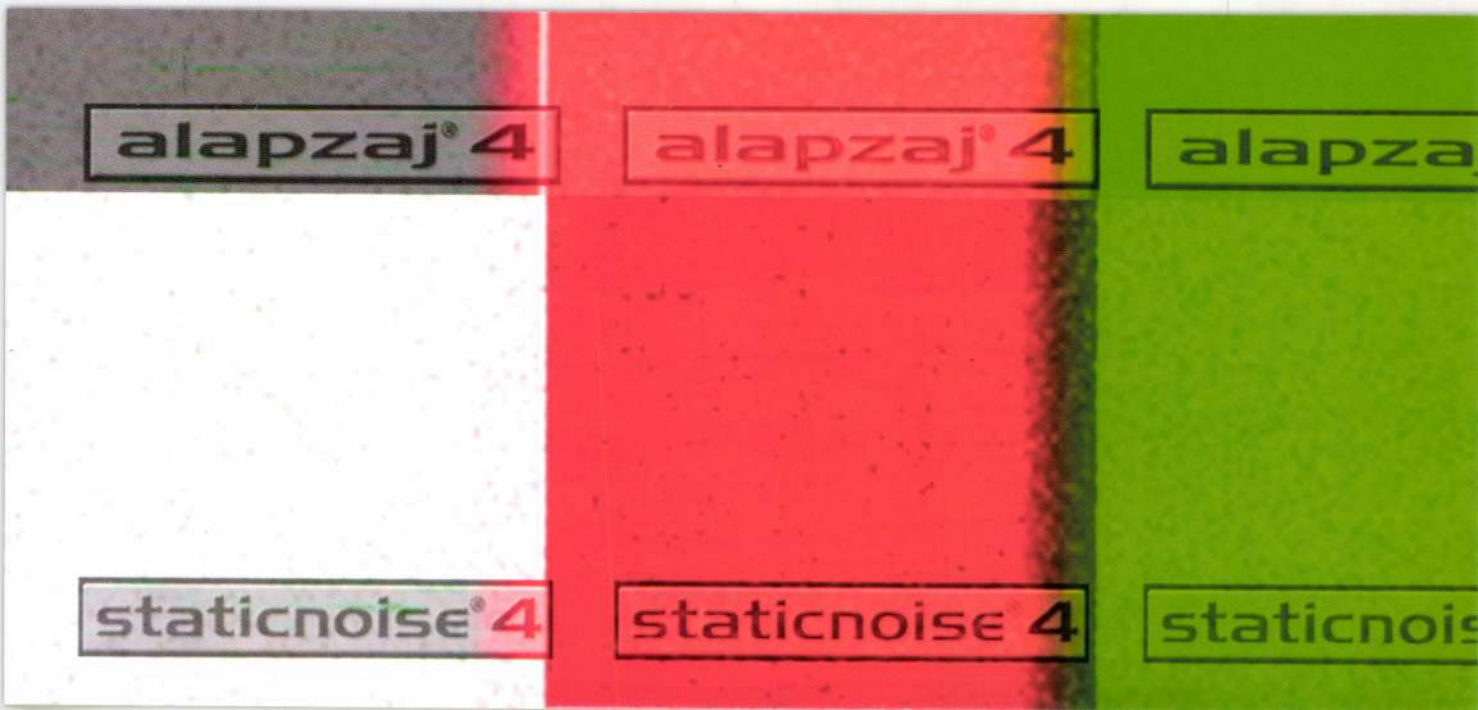
alapzaj® 4
alapzaj® 4
alapza
staticnoise® 4
staticnoise 4
staticnois

A.NAGY GÁBOR:
Ottfelejtett

ENYINGI TAMÁS:
Pacsirta

GYÖRGY KATALIN:
Kert

ISKI KOCSIS TIBOR,
SZAKÁCS CSABA,
PALÁSTI KOVÁCS ZOLTÁN:
Ablakok, Regensburg, XIII. század

KISPÁL SZABOLCS:
Hangolás

KERESZTES SZABOLCS,
KESERUE ZSOLT:
Piknolepszia

KOKESCH ÁDÁM:
Message

NAGY IMRE:
Lőgyakorlat

PÁL ZSUZSANNA REBEKA:
Hangalagút

SÁFRÁN DÓRA:
Cím nélkül

SZABÓ ESZTER ÁGNES:
Hangfal

WOLSKY ANDRÁS:
Hangsebesség

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

TÉR-KÉPZETEK 6.
Kis tér—nagy távlatok
látvány és hang

című kiállításának megnyitójára
1998. szeptember 3-án d.u. 4 órára
a Budapest Galéria Kiállítóházába
Budapest III., Lajos u. 158.

Audiobüfé
(jó idő esetén a kertben)

A kiállítás szeptember 20-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig látogatható

A kiállítást és a később megjelenő katalógust
a Nemzeti Kulturális Alap támogatta

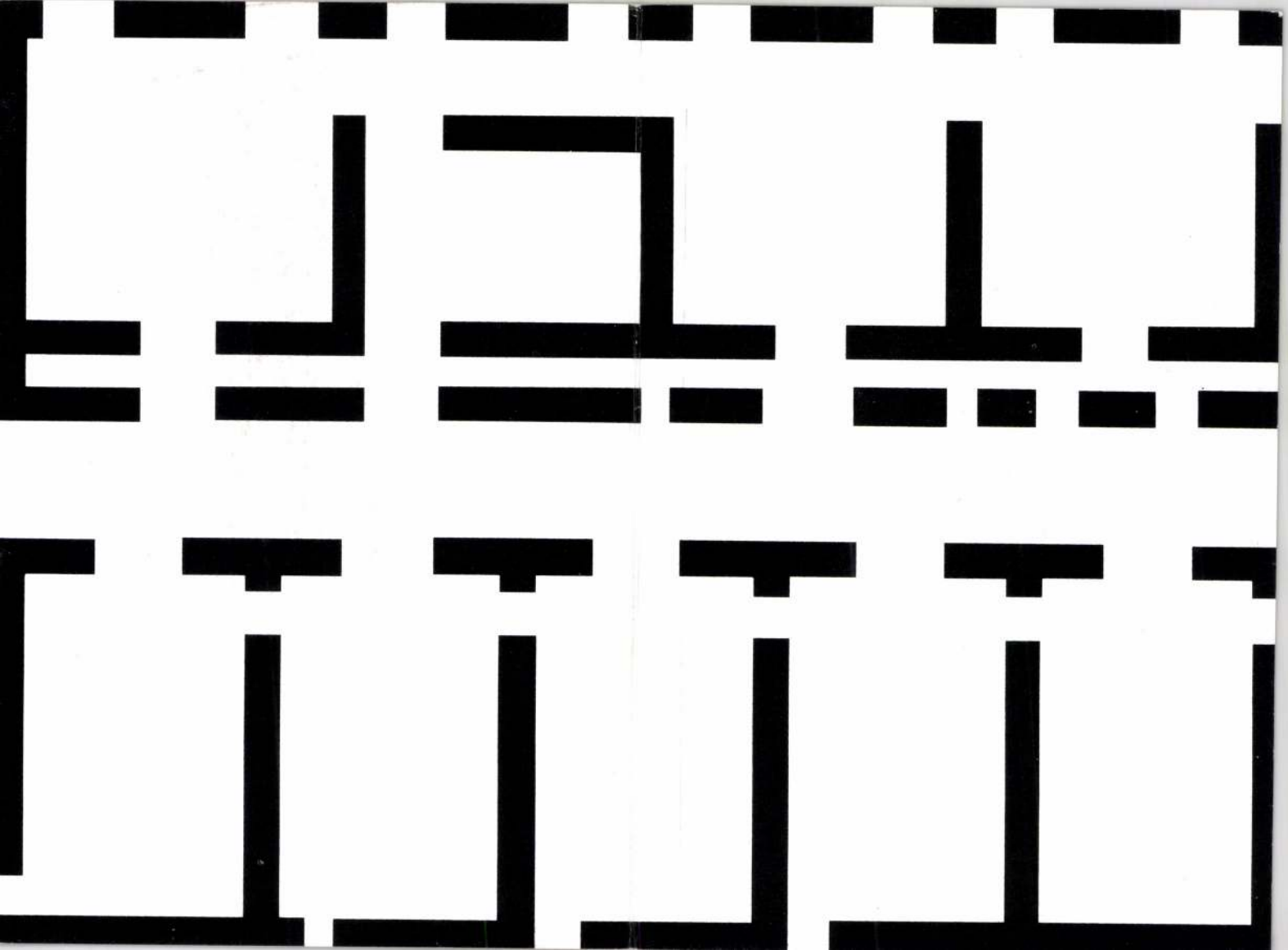

Szeretettel meghívjuk 1998. december 18-án, pénteken 18 órára a Műcsarnokba az

BX Symposion

hiztelen séták

számának lapbemutatóval egybekötött kóborlásaira

A beszélgetések, valamint a gondolatsséták fonalát Bacsó Béla esztéta
és Thomka Beáta irodalomtörténész vezeti, Dózsai Mónika és Szitás Erzsébet
vendégszerkesztőkkel, valamint a lap felelős szerkesztőjével, Bozsik Péterrel

Irodalmi csapások mentén kóborol: Halasi Zoltán, Kukorelly Endre és Lackfi János

A háttérben Enyingi Tamás és Keserű Zsolt
képzőművészek mutatják be az esthez kapcsolódó videóinstallációjukat

A sétautak végén kis vendéglátás várja a megpihenni vágyókat

Köszönet:
Pro Helvetia Ost/West

MŰCSARNOK – Budapest XIV., Hősök tere – Előadóterem – Információ: 343-9334

Enyingi Tamás
ENYINGI

Enyingi Tamás

Gyenis Tibor

Kuti László

A kiállítást megnyitja: Konkoly Gyula festőművész

1997. május 15-én 18 órakor
a Nemzetközi Angol Központban
Pécs, Mária u. 9.

1997. MÁJUS 15. - MÁJUS 30.

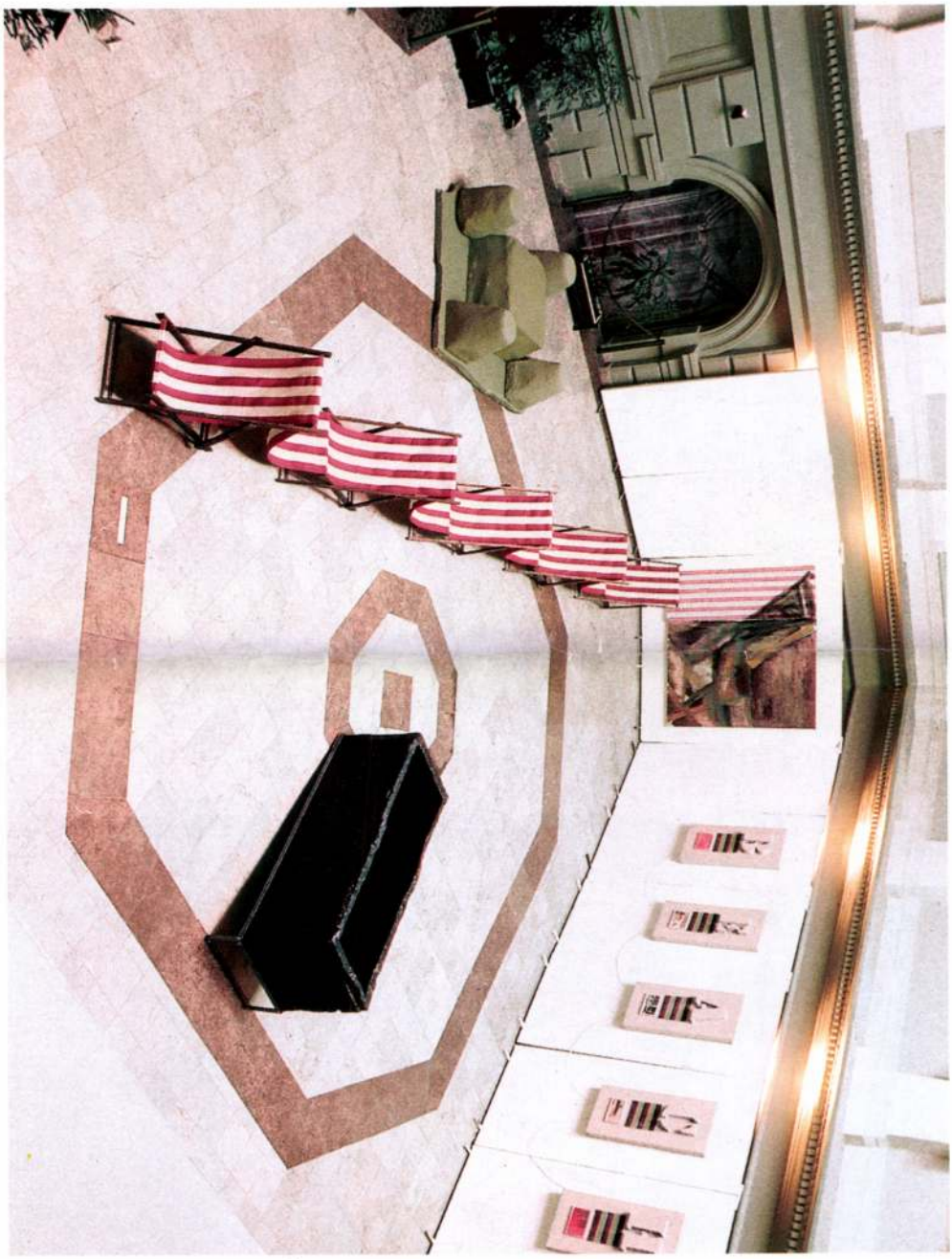

ENYINGI TAMÁS

ENYINGI TAMÁS 1964

Kilenc pénz Budö.
Pécs, 1994

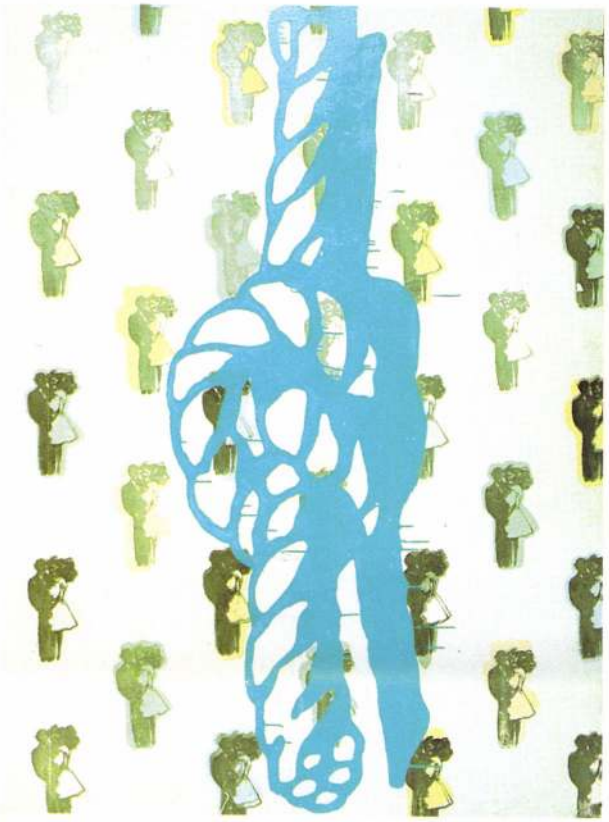

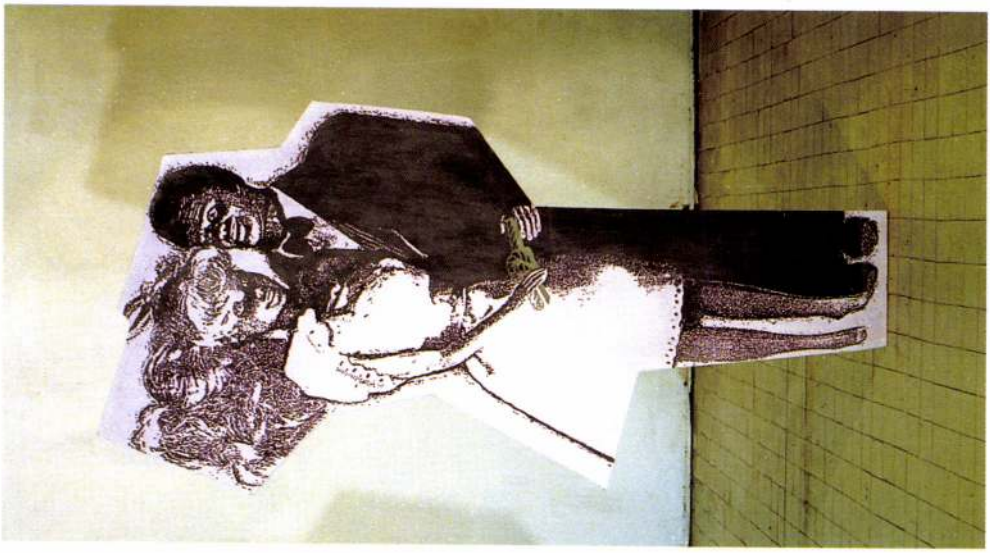

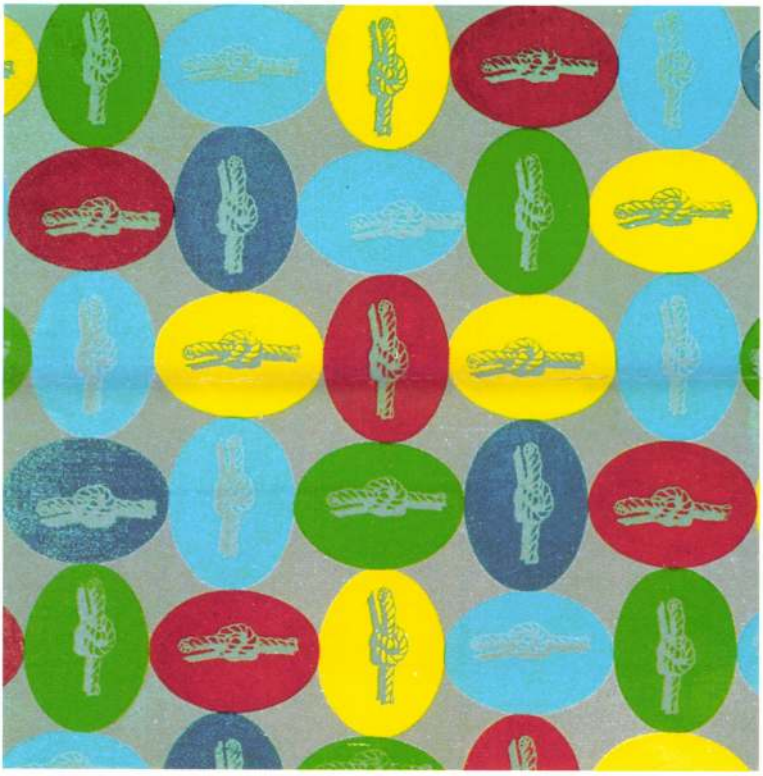

Ø Enyingi Török Bálintné

Enyingi Török Bálintné

csurgói nagy kertjében
2 hold dinye, 400 fehér
liliom-bokor, levendula,
zsálya, n. ennyi.
16. sz. hőzefén

Pauer, 21. l.

Paur Arnold: Adatok a m. kerti kultura történetéhez
Szombathely, 1926.

422. Bíró József: [redacted] (magyar festő, –): Assisi Sz. Ferenc. Vászon, olaj, 120×56 cm.

Országos Képtár

Entzenhoffer Joh. 6, 100, 145

Schoen Anna templ.

Entzenhoffer Johann

becsi építőmester. Tervezte a trinitarinsok óbudai rezidenciáját és templomát. A kolostort 1745-47. épült, folytatódott a kripta és a sekrestye építésével, majd ~~[illegible]~~ megkezdődött a templom építése, melyet 1760 fejeztek be és rentelfel. Az óbudai építkezések kivitelezőmesterei 1747 ig Mayrhoffer Ádám, arutan Schad János Mihály volt. A templomot és kolostort nagyrészben a Zichy grófok áldozatkészsége hozta létre. A trinitá-

rius rend felosz látása után a kincstár
bírtokába ezért. 1912. Schmidt Ulrika

s bútor raktárul használta

vásárolta meg. Az általa végrehaj-
tott átalakítások után az épület
mint „kastély" ment a közhidat ba.
Jelenlegi tulajdonosa a fő-
város, mely várostörténeti mu-
zeumát helyezte el benne.

Sz. 1687. körül T a bécsi kö-
nüves és kőfaragócéh 1726. fogad-
ta el (-1749.) vendégét.
1717-18. (Epitette a jeuten-
dorfi (Austria) szervita
templomot. 1742 és 1750
fő, 1741 és 1749. alcéhmes-
tere volt a bécsi könüves
és kőfaragó céhnek.

---

meghalt 1753 okt. 7. Bécs-
ben.

Entzenhoffer Johann

T 1721. ~~körül~~ k Bécsben
nősült.

Hacker F. X.
19. P.

Entzenhoffer János

építész

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Haladás

Lap: 1

Megjelent: 1949 JUN. 15.

KISCELLI KASTÉLY. Óbudán a Bécsi-út északi részétől nyugatra emelkedő dombon van az úgynevezett kiscelli kastély, mely tulajdonképpen és eredetileg trinitárius szerzetesrendi zárda; barokk templom és hozzá csatlakozó kolostorépület. A templom romná lett az ostrom alatt. Mind Óbudának szinte minden barokk-kori épületét, ezt is a Zichy-grófok, az egész terület egykori korlátlan urai építették 1744-től 1760-ig Entzenhoffer János bécsi építőmester tervei szerint. A század elején Schmidt Miksa bécsi bútorgyáros vásárolta meg, aki itt ú. n. stílusbútorokat készíttetett, vagyis részben hamisításokat, részben azonban régi minták után nagyon szép és drága másolatokat. Az épület használható részében most fővárosi múzeum van elhelyezve.

9101/25

MÚZEUMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA

Az 1916. évben külföldről be

Aktafüzőgép

Ampéreméter /iskolai célokra b

Anilinfestékek

Arabmézga, darabos /oldott rag

Ár

Asztbesztlemez

Asztbesztzsinór

Bársony /plüs készül az országb

Cérnagomb

Cipőgomb

Cipészvarrógép

Csontgomb

Dugóhuzó

Johann Entzenhoffer

bécsi építész építette a III. Kiscelli u. 108.
sz. a. kiscelli kolostoregyüttest (1747-60).

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

560 l

EDK

Entzenhoffer János bécsi épitőmester

trinitárius-épületcsoport Óbudán 1744-1747.

Schoen: gr.Zichy Miklós Óbuda-kiscelli siremléke
Magy.Művészet, 1935. 6.sz. 179-182 l.

MDK

Entzenhoffer bécsi épitőmester

1744-48 között épitkezett Óbudán

Erényi Gusztáv: Séta Óbudán. Tükör, 1938. ápr.

MDK

Entzenhoffer János, épitész

1744 őszén az óbuda-kiscelli trinitárius épület csoport tervezése és kezdeti épitése

Schoen Arnold: Budai épitőmesterekről töredékek, vázlatok.
Müv. Ért. 1957, VI.évf. 4.sz. ~~297~~-302 l.

MDK

Entzenhoffer János épitész

óbuda-kiscelli trinitárius ~~kerva~~ épületcsoport tervezése 17 44 őszén

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok II.A budai épitészet mesterei Mária Terézia uralkodásától a Szépitési Bizottság megalakulásáig 1740-1808 Müvért 1957.VI.évf.4.sz.301.l.

MDK

Johann Entzenhoffer, bécsi épitész

1743ill 1744 elsö felében mutatta be az óbudai rezidencia és templom terveit. 1745-ig tartózkodott Ó-Budán. 1745 aug.12. alapköletétel. 1747 máj.-ban halt meg. Mayrhoffer Ádám vezette az épitkezést. /2.3.kép E. elgondolása szerinti alaprajz. A terv elveszett./ Támpontul szolgál a jeutendorfi hajdani szervita kolostor és templom, amelynek alaprajza a kiscelli kol.és templ.-al azonos elgondolásu. /Bp.Szék.föv.tört.Muz. selyemre nyomtatott metszet. 5. kép.
és Jac. Jos. Lidl "Typus Chorographicus" c. metszet.

Bertalan Vilmos: Az óbudai-kiscelli trinitárius kolostor és templom. Bp.1942. 1-12 repr.

Johann Entzenhoffer

bécsi építész

A Viscelli trinitarius tpl. és kolostor

terveit készítette el 1744-ben. Az építkezés 1758-

ban fejeződött be. A tervet az ausztriai jantenfordi

premontrei kolostor és tpl. mintájára készítette.

Budapest története III. Akad. kiadó 1975 Bp.

227. old.

MDK

Johann Entzenhofer, ép.mest.

épitette egykori Óbuda-Kiscelli trinitárius templomot
/"Protocollum Residentiae ..... c.kéziratos kötet
12.1. az Egyetemi Könyvtárban Ab.228 jelzet alatt.

Kapossy János: A berokk menyeztefestés emlékei Székesfehérvárt.
Magyar Müvészet. 1930. 437-448.1.

MDK

Entzenhoffer János, ép.terv.
/Baumeister/

a halotti any.k. adatok alapján 1687 körül született. Apja Lorentz Entzenhoffer. Házasságlevelében mint kömüves-pallér szerepel. 39 éves korában a bécsi kömüves- és köfaragó mesterek céhébe kerül. Mint alcéhlegényt Martinellihez sorozták be. 1725 ápr.27 -röl származó okirat utasitja a céhet E. céhbe való felvételének elintézésére, 1726 nov. 28-án elfogadták a számára feladott mesterremeket. Meghalt 1753 okt.7.-én .

Bertalan Vilmos: Az óbudai -kiscelli trinitárius kolostor és templom. Bp.1942. I-12. repr.

M.D.L.

ENTZENHOFFER, Johann

Bécs

A trinitáriusok öt bizzár meg a Kiscelli úti kolostoruk tervének elkészítésével (1743.)

1744 novemberétől 1745 februárjáig tartózkodott Óbudán, további mű-ködésére nincs adat

Budapest műemlékei II. Bp. 1962. 383. l.

M.D.K.

ENTZENHOFFER, Johann

A Kiscelli utca 108. sz. alatti volt trinitárius templomot és kolostort ő kezdte építeni 1744-ben folytatta Mayerhoffer Ádám és Schaden János mihály

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 138. l.

Entzenhoffer J. MDK.

A kiscelli trinitárius épületcsoport terveiszerint épült 1746-1757 között.

Budapest székesfőváros történeti muzeuma kiállítása: Buda-Obuda, Pest. 1800 előtt Budapest 1946. 11 kap.

Entzenhoffer János

tervei szerint

1746-60- ban épitették a kiscelli trinitárius rendházat és templomot /III. ker Kiscelli utca/.

71o.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1959.

MDK

Entzenhoffer, ép.

tervezte az Óbudán dombon emelkedö trinitárius klastromot, mely azon a képen látható, amit a megmenekülés emlékére Hainz János/+ 1856/ Mária-kegyképként csináltatott vagy maga festett?.

n "Óbudai árvizjelenet." Repr. 317.1.

Dr. Schoen Arnold: Az 1838. évi Árviz ismeretlen ábrázol
Magyar Müvészet. 1938. 315.-318.1.

Entzenhoffer János MDK

bécsi építész

Kiscelli utca 108 sz. épületet./egykori Trinitárius templom és kolostor/ az ő tervei elapján épitették. a kolostort 1744-48. a templomot 1747-70.ig.

219.o.

Repr.:
A volt trinitárius templom és kolostor alaprajza.
220.o. 219.kép.
A volt Trinitárius kolostor udvari homlokzata.
220.o. 220. kép.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

a.D.K.

ENTZENHOFFER Károly építész

Kiscelli Trinitárius templom és kolostor (1747–60)

Precsics Gyakor: Pest. városépítésének tör-
ténete.... Pest. 1960. 30.l.

ENTZENHOFFER, Michael, pozsonyi kőművesegéd

M. Enzenhoffer, Maurergesell, 5 éves fia meghalt. (1768, 58. szám, 4 l)

—

M.E. Maurergesell, † 50 éves korában, Pozsony, 1771 nov. 30. (1771, 97. szám, 4 l)

—

Preßburger Zeitung
(Gotthan)

Enzenhoffer Mihály, Könnivenegéd,

1768. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1768., 58. sz.

Entzenhoffer Mihály, Kőművesegéd,

+ 1771. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1771., 97. sz.

O Entzmann Ignác

l.

Bedygyöri vajzisk

19. l.

Hajógyár-u.2. Lásd: Fő-tér 1.

Hajógyári sziget. A hajógyár Széchenyi István kezdeményezésére létesült 1836-ban.

Hajógyári sziget. Az aquincumi helytartó palotájának romjai a goromba kovácsok műhelye mellett a föld alatt. Nyolc helyiséget 1941-ben feltártak, köztük több nagyméretü mozaikpadlós. Az Alpoktól északra ez a legnagyobb és legjobb állapotban megmaradt római épület. Kiásta Szilágyi János.

Harrer Pál-ut 18. Ház, XIX.század eleji, földszintes, 4 nyilásos, szép koszorus fakapuval.

Harrer Pál-ut 24. Ház, késői barok, földszintes, 5 nyilásos, félpilléres disszel, a bal ablak átalakitva.

Harrer Pál-ut 26. Ház, késői barok, földszintes, 5 nyilásos, szép koszorus fakapu.

Harrer Pál-ut 28. Ház, késői barok, földszintes, 6 nyilásos, erősen átalakitott. A kaputól jobbra nagyméretü vörösmárvány németnyelvü árviztábla 1838-ból. Érdekes magas tető kétsor padlásablakkal.

Harrer Pál-ut 30. Ház, földszintes, 9 nyilásos, ives kapuval. Oldalhomlokzata 5 ablakkal. Vöröskereszt-u.7.

Harrer Pál-ut 66. Egykor selyemgombolyitó épület, copfstilü, ovális. Tervezte Mazzocato.A. utmutatása szerint Talherr 1785-ben. Egyemeletes, 14 ablakkal. A főhomlokzatán kétkaru lépcső volt, a lépcső jobbkarja még megvan. A ház, melynek udvarán áll, földszintes, 14 nyilásos copfstilü, faablakkeretekkel. Oldalhomlokzata 8 nyilással a Miklós-téren. A selyemgombolyitó csak rövid ideig müködött, bár II.József pártfogolta. Townson 1793-ban, mint elhagyott épületet irja le. Terve az Országos Levéltárban.

Határ-utca. Pacsirtamező-, Szőlő- és a Viador-utca között. Római katonai amfiteatrum romjai. Alaprajza ovális, hossztengelye 89'59 m. Öntött falazással, halszálkakötésü boltozással. A nézőtér sorait döngölt föld hordta. Férőhelye 13.000 néző számára volt. Feltárta a Székesfővárosi Régészeti Intézet 1935-1940 között, egy szakaszát ifj.Gerő László rekonstruálta. Előtte római kőszarkofág.

Jablonkai-u.34. Kőfeszület 1776-ból. Ekker Lőrinc állittatta. Rongált.

Kecske-utca. Feszület, vörösmárvány, német felirata szerint 1881-ben készült. Az ujlaki temetőből, mai helyén 1932-től. Held Frigyes budai szobrász alkotása, állittatta Theresia Thimi.

Kard-utca. Mellette az óbudai vasutállomás és a katonai épület között nagy római temető a föld alatt.

Kiscelli Kálvária-kápolna, kis homlokzati tornyocskával, félkörös szentélyyel. Épült 1812-1814 között. Belső diszitése 1819-ből. Teljesen átalakitva 1948-ban.

Kiscelli Trinitárius templom és kolostor. Barok. A templom főhomlokzata jón félpillérekkel, a fülkében 2 szoborral, oldalt 6 ablakos rész, egyhajós, keskenyebb szentéllyel. A főhomlokzattól balra a kolostor, először 6, majd 9 ablakos résszel, azután balra barok kerti kapuzat. Udvarán a bécsi Am Hof-on állott, Hillebrandtól 1779-ben épitett jezsuita-rendház, haditanács, majd hadügyminisztérium kapuja beépitve. A Zichy-család temetkezési helyéül tervezett templomot Zichy Péterné kezdte épittetni

1744-ben. Johann Entzenhoffer bécsi épitész 1744-1748 között a kolostort, 1747-1760 között a templomot épitette. II.József a trinitárius rendet eltörölvén, az épületet katonai célra rendelte, berendezését elkótyavetyélték. A XIX.század végén Schmidt Miksa butorgyáros raktárul használta. Tőle a főváros örökölte. A templomrész romokban, a kolostorépületben ma a Fővárosi Történeti Muzeum.

Kiscelli-u.17. Ház, XIX.száza eleji, 5 nyilásos, földszintes, széles kapuval. Félig rom, jelentéktelen.

Kiscelli-u.20. Ház, XIX.század eleji, földszintes, 5 nyilásos, diszes fakapuval. Jelentéktelen.

Kiscelli-u.27. Ház, XIX.század eleji, földszintes, 6 nyilásos, egykoru fakapuval. Homlokzat átalakitva. Jelentéktelen.

Kiscelli-u.28. Ház, XIX.század eleji, földszintes, egykoru kapu és 2 ablak. Jelentéktelen.

Kiscelli-u.30. Ház, XIX.század eleji, földszintes, 4 nyilásos, egykoru fakapuval. Jelentéktelen.

Kiscelli-u.104. Villa, klasszicizáló, földszintes. Félig romos.

Kolosy-tér 3. Ház, földszintes, üzletekkel tönkretett homlokzat. Copfstilü kapukeret, egykoru fakapuval.

Kiskorona-u.2. Ház, klasszicizáló, földszintes, 7 nyilásos, ives ablakok, félpilléres disz, felette magas bórszárito padlás fából. Tojásfrizes főpárkány, félpilléres kapualj.

Kiskorona-u.28. Ház, földszintes, négy nyilásos, nagy ives kapu.

Kiskorona-u.39. Ház, földszintes, négy nyilásos, nagy kapuval.

Kiskorona-u.52. Ház, földszintes, nagy ives kapu, egykoru fakapu és két elrontott nyilás.

Kiskorona-u.58. Ház, földszintes, 3 nyilásos, ives kapu, egykoru fakapu.

Kiskorona-u.60. Ház, földszintes, balra hatalmas ives, részben befalazott kapuzat, oromzatos rész egy ablakkal, átalakitva.

Kiskorona-u.66. Ház, földszintes, kapu és két ablak. Jelentéktelen.

Kiskorona-u.70. Ház, kapu és oromzatos részben két ablak. Jelentéktelen.

Kiskorona-u.72. Ház, földszintes, négy nyilásos, ives kapu, egykoru fakapu.

Kiskorona-u.76. Ház, földszintes, 5 ablakos, ives kapu, egykoru fakapu.

Kiskorona-u.80. Ház, földszintes, jelentéktelen, homlokzat lábazatában szőlőinda-diszes római sirkőrész befalazva.

Kórház-u.2. Lásd Fő-tér 4.

Kórház-u.5. Ház, XIX.század eleji, földszintes, 3 nyilásos, oromzatos.

Kórház-u.7. Ház, XIX.század eleji, földszintes, 11 nyilásos, balra külön kiugró kapu.

Kórház-u.17. Ház, földszintes, 8 nyilásos, jelentéktelen, sarkon tul 5 nyilás.

Entzenhofer János

épitesz

Sowabb

Gen Zak Bpest

Entzenhoffer Johann

épitéz

vád
2

Bertalan Vilmos:

Az Óbuda-Miscelli trinitarius kolostor és templom. Bp. 1942. Könyvism. Csemegi József

MMÉEKözl

1944. 91. l.

FÉNYKÉP, RAJZ

Budapest

LYISÉG

S
Teleki Tibor

SZAKCSOPORT
1. Fegyver

KOR
XVII. sz.

MÉRET
H: 71 cm

ALCSOPORT
Burgundy

SZÁRMAZÁSI HELY
Erdély

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

Fisteurogány

YAG, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Entzenhoffer János

budai trinitárius zárda
és templom 1744-60.

l.

Bierbéptört

201. l.

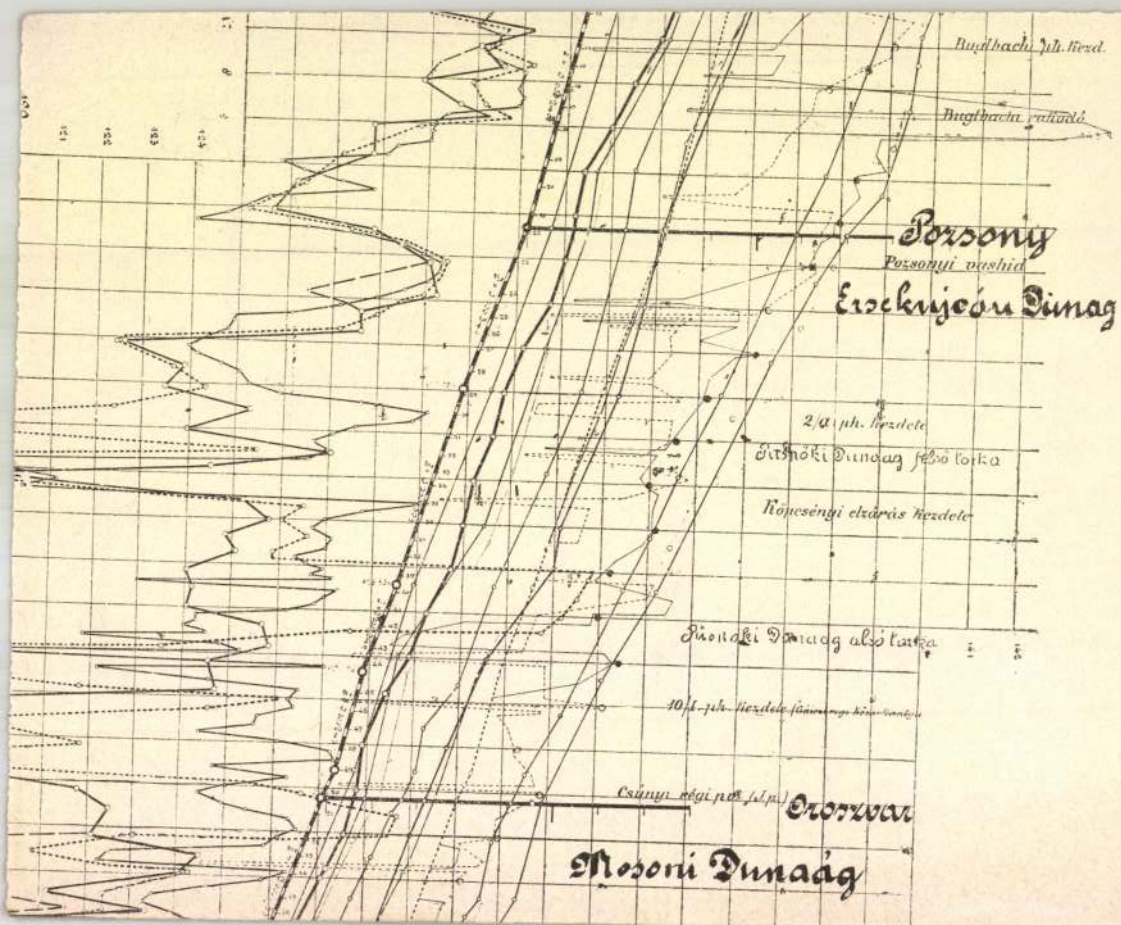
Pozsony
Pozsonyi vashid
Erseknjeón Dunag
2/a ph. kezdete
Pisnóki Dunaag felső torka
Köpesényi elzárás kezdete
Pisnóki Dunaag alsó torka
Csúnyi régi pos. (J.p.)
Oroszvar
Mosoni Dunaág

Entzenhoffer János

bécsi építőmester tervezte az óbudai trinitáriusok rezidenciáját, amely 1744–1747. folyamán épült, folytatódott a krypta és sekrestye építésével, majd 1747. aug. 27-i alapkőletétellel folyamatba lépett a templom építése. Gróf Zichy Miklós megbízásából, akinek a templom befejezésének örömében már nem volt része, mert 1758 febr. 14. meghalt.

Schoen Arnold: Gróf Zichy Miklós óbuda-kiscelli síremléke. Magyar Művészet. 1935. 179. l.

:fon: 94-2-12

Gyár és közp
Ujpest, Csenge

et és lécgyára

Entzenhoffer János

épitom.

l. Schoen Buda és Óbuda

q. l.

1937

Budapest II. 111.

Érkezett 1904. november 14.

892/1904. Q. (Pécs, 1904. november 9-én 17158. Q. a.)

Pécs város tanácsa jelenti, hogy a könyvtár kettős példányainak jegyzékét a múzeum megnyitása után készíti el. (Tudományos Közlöny, 1904. XI. 15.)

Entzenhoffer János

becsi épitőmester

l.

Schoen Ödön

11. l. 37. l.

1935.

szövegét.

2. A közönség kérdez — a szakértő felel rovatban minden légoltalmi vonatkozású kérdésre azonnal válaszol!

Egyes szám ára

36 fillér.

A LÉGOLTALMI VEZETŐK LAPJA A

LÉGOLTALMI KÖZLEMÉNYEK

A Riadó! előfizetési ára egy évre 8.— P

A Légoltalmi Közleményekkel együtt évi 30.— P

Minden légoltalmi vonatkozású szakkönyv, hiv. szakutasítás, légoltalmi nyomtatvány megrendelhető a Riadó! kiadóhivatalában Budapest, Mussolini-tér 1.

PALLAS NYOMDA, BUDAPEST

		R: Xr
mit Mahler, Bildhauer, vergult, und fass arbeith sambt den tischler, schlosser, und glasser, was das oratorium an belanget mit verstanden, da vor	1500·—	
Vor zweÿ Steinerne Figuren, so zu End altofen aufgericht worden, mit Bilthauer, Steinmetz, schlosser, verguldt und anstreichen von öhlfarben, worunter auch die Mauer und Tagwercker arbeith mitverstanden, accordirter massen	150·—	
In die Altoffner Pfarr Kirchen, vor marmel einen grabstein, vor Ihro Excellenz den verstorbenen alten grafen, accortirt	150·—	
Von Altofner Neüen Cantzl, ein Rest	55·—	
Summa	3373·39	

Carolus Bebo Hofmeister« (Ezután következnek Bebo írásával a részletösszegek nyugtázásai: 1754 III. 5-én 323 R: 7 X, 1754 V. 2-án 1531 R: 49 X, 1754 VII. 20-án 1518 R: 43 X. Külzeten: »Specification Iber Extra arbeiten, und acortirter pro 1753/3373 R 39« Zichy-levéltár Zsélyen. Fasc. 15. N. 1.).

Ez időben fejezte be az óbudai plébániatemplom gazdag plasztikájú szószékét (37. kép), továbbá gróf Zichy Péter időnkre félig elkoptatott vörös márványsírkövét és talán most e templom előtt álló szent Flórián és nepomuki szent János szobraival azonos két szoborművet, meg a zsámbéki plébániatemplom főoltárának, szószékének (38. kép), két mellékoltárának a plasztikáját. (Zichy Péter síremlékének a felíratát közli Érdy János az Akadémiai Értesítőnek 1851. 28. oldalán.)

1754 augusztusától 1757 augusztusáig foglalkozott az óbudai Zichy-rezidencia Duna felől való keleti traktusának a kiépítésével, amint azt két szerződéssel vállalta (Zichy-levéltár Zsélyen. Fasc. 15. N. 1. és 2.) magára Bebo.

Bőkezű kegyúri s kegyes mecénási alkotásai hosszú sorából, követve szülei nemes példáját gróf Zichy Miklós és neje gróf Berényi Erzsébet különös vallásos kegyelettel pártfogolta a buda-kiscelli trinitárius-rend alkotásait, azaz bőséges adományokkal lehetővé tette, hogy a trinitáriusok előbb rendházat, majd templomot emelhessenek a gróf Zichy Péter és neje által inaugurált budai Kis-Cellben (V. ö. Némethy Lajos: Az Óbuda melletti Kis-Cell története. Katolikus Hetilap. 1880. 11—14. sz.). A trinitáriusok rendháza 1744—1748 között és templomuk 1747-től kezdve épült *Entzenhoffer János* bécsi építőmester tervei szerint (Protocolum Residentiae Nostrae Vetero-Budensis Ordinis Discalceatorum Sanctissimae Trinitatis Redemptionis Captivorum. Kézirat a budapesti Egyetemi Könyvtárban; jelzése: Ab. 228) és 1760 szeptember 8-án szenteltetett fel. 1758 februárjában meghalván gróf Zichy Miklós, e templomban helyeztetett örök nyugalomra s ezentúl özvegye még fokozottabb kegyelettel fejlesztette e családi templom belső berendezését. A férje emlékét őszinte szeretettel körülövező özvegy számára a teljes érdeklődését lekötő trinitárius templom építendő oltárairól írásbeli tervezetet készített Bebo meg egy trinitárius atya valószínűen 1758 végén vagy 1759 elején az alábbi szöveggel:

»Kurzer Entwurf

Deren, in dem Hoch-Gräflich Zichy-Berényi-Marianischen Gottes-Haus, sich befindlichen Altären.

No : 1mo.

Das innerste Heiligthum oder das Presbyterium stellet vor einen Tempel der Glory, allwo in dem hintertheil die Allerheiligste Dreÿfaltigkeit ; auf den Marmorsteinern Alltar der Thron und der Wohnsitz des Gnaden-Bilds zu sehen. Alles wie bewusst. Mithin folget.

No : 2.

Auf der Evangelij Seite, die mittere und grössere Capelle, so bishero unseren Wienerischen Crucifix-Bild gewidmet. In der mitte kommt dieses zu stehen. Gleichwie aber Christus durch seinen todt, über die hölle und den tod gesieget, also stehet auf der Evangelij seite der Apocalytische Engel, welcher laut dem 20. cap : den höllischen Drachen in dem abgrund stürzet ; Er haltet diesen unter seinen füssen an einer kette in der linken Hand, in welcher zugleich der Schlüssel des abgrund zu sehen ; Mit der rechten aber schwingt er einige feürige donnerkeil um den selben zu stürzen. Diesem nun gegen über stehet ebenfahls von weissem Marmor ein Engel, welcher den unter seinen Füssen ligenden tod mit einem Wurf-Pfeil erleget, laut jenes texts Osee cap. 13. vers. 14. Ich wil sie auss der hand des tods erlössen, . . . O tod ich wil dein tod seÿn, hölle ich wil dein Biss seÿn.

Oben auf der Verdachung ist die ährine Schlange zu sehen, wie sie Moyses in der Wüste Num. 21. cap. 8. vers. aufgerichtet. Neben diesser liegen zweÿ weiss marmorsteinerne Kindel, von welchen, das auf der Evangelij seite mit der lincken hand auf der schlange deütet, in der rechten aber einen fliegenden Zettel weiset, worauf die wort zu lesen Sicut Moyses exaltavit . . . das gegen über auf der lincke seite liegende Kindel hat auf ihren fliegenden Zettel die Inschrift : Ita exaltari opportet . . . Joan. 3. 14. mit der anderen aber weiset es auf den gecreüzigten. Ziehlet auf jene Schrift-Stelle welche Christus beÿ Joanne von sich selbsten gesprochen : gleichwie Moyses die Schlange in der Wüste erhöhet, also musste auch der Menschen Sohn erhöhet werden, auf das alle die an ihne sehen und glauben, seelig werden.

Und weilen auf diesen zweÿen mitteren Altären nothwendig zur auf endung der H : H : Sacrament des Altars Tabernackl seÿn müssen, so wird dieser mit der Zeit hier stehende den Altar des Brand-Opfers aus den feüers-flammen lieget, welches sich auf dem Altar des Creüzes vor uns geopfert.

No : 3.

folget der S. Annae Altar, von diesem gegen über. In dem Haupt-Stuck entwerffet die Bildhauer Kunst den Salomonischen Tempel von innen. In der Höhe siehet man wie er von dem nebel oder der Herrlichkeit gottes erfüllet ist, im Perspectiv, oder in der tieffe blicken die gesaz tafeln hervor. Der vorder theil aber zeiget uns den alttestamentischen Altar des Rauchwercks, worauf eine goldene schale, in welche der H. Joachim in andächtiger stellung das Rauchwerck (:so nach zeügnuss Apoc. 5. cap. 8. v. das gebot der Heiligen ist:) zu streüen scheinet, Ein Engel aber ergreiffet die schaale, um mit dieser vor den thron Gottes zufliegen. Gleichwie dorten Raphael zu Tobiam cap. 12. gesprochen: da du betest . . . habe ich dein gebott vor dem Herren gebracht. Auf der anderen seite siehet man die H. Annam kniend und gebückt auf der Erde liegen, allwo sie in inbrünstigster Andacht gleich einer alt testamentischen Anna der Mutter des Samuelis ihr gebet, um die fruchtbahrkeit zuerhalten vor Gott ausgiesset.

Nebst den hauptstuck, von aussen, steüert sich ein Engel auf einen Ancker, als in einen Simbild das Hoffnungs volle Vertrauen zu Gott an zu zeigen. Der andere aber, so mit erhobenen augen und gesicht gegen den Himmel siehet, erhebet mit beÿden händen, und anmuths vollen affect 2. vereinbahrte und brienende herzen, um die liebe dieser 2. H. Ehrleüt gegen Gott zu bedeüten.

Das Verdachungs stuck, zeiget in der mitte einen Dornbusch aus wessen mitte eine hohe lilie hervor raget. Die beÿde darbeÿ schwebende Kindlein erkennen dieses als ein Sinnbild der tochter dieser H. Eltern, und Mutter Christi, und um solches Freüden voll Joachim und Anna zu verkündigen, sehen sie freüden voll auf beÿde herab, die bottschafft gleichsam in 2. zettel zu bringen ; deren der eine zur Evangelij seite die Inschrift haltet : Sicut lilium inter spinas. Cant. 2. 2. der andere aber : Egredietur virga ex radice Jesse Isaiae c. 11. v. 1.

Der auf dem Altar stehen sollende tabernacul, wird zum besten Vorstellen die Arche des bunds, wie diese auf dem oberen theil von den fliegeln der Cherubin, bedecket. Welches aber ein Sinnbild Maria, so da keine steinerne gesaz taffeln, sondern den lebendigen gesaz-geben unter ihren Brüsten getragen.

No : 4.

Ist der dem H. Joseph zu ehren gewidmete Altar. Dieser ist unter den 4. kleineren der erste, in der Ordnung aber der Vierte. Der Pensel stellet ihne vor, wie er sterbend auf

Entzenhofer János

Óbuda-Kiscelli
trinitarius templom

Protocollum Residentiae nostrae Vetero Budensis Ordinis Discalceatorum Sanctissimae Trinitatis Redemptionis Captivorum. Egyetemi Könyvtár, Ab. 228.

Entzenhofer János

Oleander-Riccelli
trinitarius templom

Kaposy János: A
barokk mennyezet-
festés emlékei Szék-
fehérvárt. Magyar
Művészet 1930. 444. l.

mellett valószínűleg Nepauer Mátyás tervei szerint 1760-ban lett készen, míg belső felszerelésének a munkája 1770-ig tartott (7); az ágostonrendiek országúti kolostortemploma 1754—1770 között épült, állítólag szintén Nepauer Mátyás terve szerint (8); a buda-újlaki plébániatemplom Hamon Kristóf terve szerint majd Nepauer Mátyás vezetése alatt 1745—1756 között épült fel (9); a buda-kiscelli trinitáriusok kolostortemploma a gróf Zichy-család támogatásával Entzenhoffer János tervei szerint 1747—1760 között épült (10); az óbudai plébániatemplom, ahol eleinte az ágostonrendiek lelkészkedtek, a kamarai kincstár és a gróf Zichy-család segítségével valószínűleg 1746—1750 között létesült (11); a keletről felvett vedutaképből hiányzó, illetőleg a várhegy által elfedett krisztinavárosi plébániatemplomot pedig 1795—1797 között építette Hikkisch Kristóf (12). A városkép koronáját alkotó várhegy királyi palotájába rejtőzve 1769-ben fejeződött be a szent Zsigmond-kápolna építése (13); a várpalotához közelfekvő kármeliták szent József-egyháza már 1733-ban tornyostul fúródott a városképbe,

gs Ungarn an der Donau gelegen.
ische Kirch. 3. Blocksberg. 4. Schiff Brücke.
urs. 8. Waberthor. 9. S. Stefans Kirche. 10.
anciscaner Kirch. 13. Muttergottes Kirch
d Kirche. 16. Franciscaner auf der Landstraß
Hüllen. 20. Heidegutsberge. 21. Spitzberg.

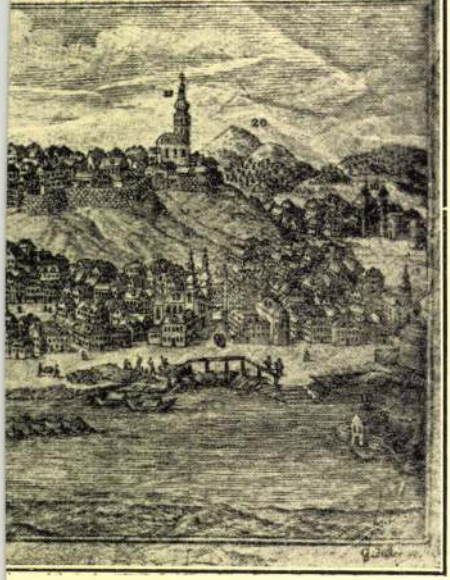

Entzenhoffer János, bécsi
építőmester

Az óbudai trinitarinsok rendhá-
za 1744-48. i templomuk 1747-1760.
~~Kezdve~~ épült E. tervei szerint.
Ötv. Gróf Zichy Péterné megbízásából

Schoen Arnold: A budai
szent Anna-templom.
Bpest. 1930. 145. l.

Egyéb adat róla
az egén könyvben nincs.

Kunstvolle Wiedergabe der Handzeichnungen Italienischer Meister des XIV. bis XVI. Jahrhunderts. Sammlung in der Albertina. 48 prachtvolle, ganzseitige Tafeln in Folioformat. Gebunden /P120.-/P 38.-

DAS EXLIBRIS DER DAME. Mit 96 farbigen Tondrucktafeln und vielen Abbildungen. Quartformat. Geb./P48.-/" 12.6

DAS GOLDENE ZEITALTER DER FRANZÖSISCHEN ILLUSTRATION Mit 98 Textill. u. Tafeln. Kunstvolle Wiedergabe der besten Bilder Daumiers, Gavarnis etc. 4° Leinen/P36.-/ " 7.4

HANDZEICHNUNGEN VON HANS HOLBEIN dem Jüngeren. Hrg. v. Paul Ganz. 50 teils mehrfarbige Tafeln. Gross-oktav. Leinenband. Künstlerische Reproduktionen/P18.75/" 6.4

HANDZEICHNUNGEN HOLLAENDISCHER MEISTER aus der Sammlung Hofstede de Groot in Haag. 40 Prachtvolle besonders kunstvoll reproduzierte Zeichnungen Rembrandts, seines Kreises u. s. Zeit. Grossfolio. In eleganter Kartonmappe. Jedes Blatt ein KunstwerkP170.-" 30.-

FIFTY DRAWING BY OLD MASTERS in Private Collection. Edited by Prof. Becker. 50 kunstvoll. reproduzierte Blätter der grössten Meister. Grossfolio. In schöner Leinenmappe. Die Blätter, teils vielfarbig sind zum Einrahmen geeignet. /P170.-/" 30.-

DIE RADIERUNGEN. 341 Abbildungen auf 200 Tafeln. Text von Richard Graul. Starker Band. Quartformat.

Entzenhoffer J.

l.

Flor Bp

43, 82. l.

83. t.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Entzenhoffer János

bécsi épitéz

tervei szerint 1747-1760

épült a kiscelli trini-

tarius templom.

Genth. Budapest

152. l.

SZÓTÁR

Szentiványi Miklós

IV b oszt. tan.

Szinik 1931

Utánnyomás tilos.

Entzenhofer Johann

MAGYAR MUVESZET

1930. 444

gy leírása

A festő vagy rajzoló
neve

A metsző vagy kiadó neve	A méretek cmtben		A metszet	
	magas	széles	neme	értéke kor. fil

Entzenhoffer Jáno

epitész

nálam Enzenhoffer J.

L. Thieme Becker

Spb 7. l.

Frey Jnre. ifj. II. 55.

1906. I. 15.

Vallás és k.o. ministerhez felterjesztés: az 1906 évi javadalom egy rézének utalványozása végett (47/906)

Entzendhofer, Johann

l.

Hohler Budapest

69. l.

Entzenhoffer János

épitéz

Erőd
2 Jajmegszent

59. l -

36. tábla

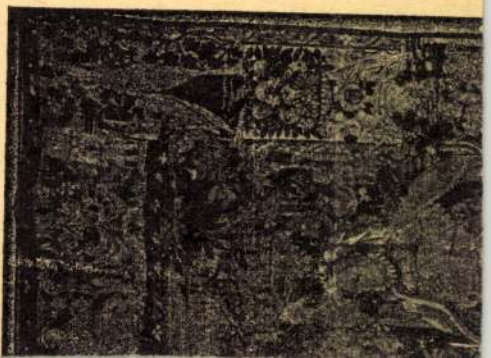

Entzenhoffer János

építész

l.

Szépmüvészet

1942. 245. l.

Tek.

„Europa"

Könyv és Lapterjesztő Vállalata

Budapest

V Rothermere u. 12

III. ...

DEL-USSZATÉR
20 KR
MAGYAR KIRÁLYI POSTA
KIVÁRDA
842 JAN. 13. 17.
K III

Lentzenhoffer János

1738 – 1760-ban építette
a kastélyt átalakította
trinitárius templomot és
kolostort.

Horváth Henrik:
Egy történeti múzeum
életrajza.
Szépművészet
1940. 9 – 12. l.

Enzenhoffer János

osztrák építész

L.

Szendrey - Szentiványi

442. l.

Oravicza.

A Plan Über das, in d
Oravitz, noch nicht gantz erba
hergestellte Aerarial Würtsha
wie auch Umfang-Mauer czimű é
Johann Mihalik Kaal. Ing. jel
szetét és alaprajzát nyerjük.

Szines rajz, mér. a

Entzenhoffer Johann

Epitex

Gentmüenl

39.1

gyunk

kiváló tisztelettel

KIRÁLYI MAGYAR AUTOMOBIL CLUB

vezértitkár.

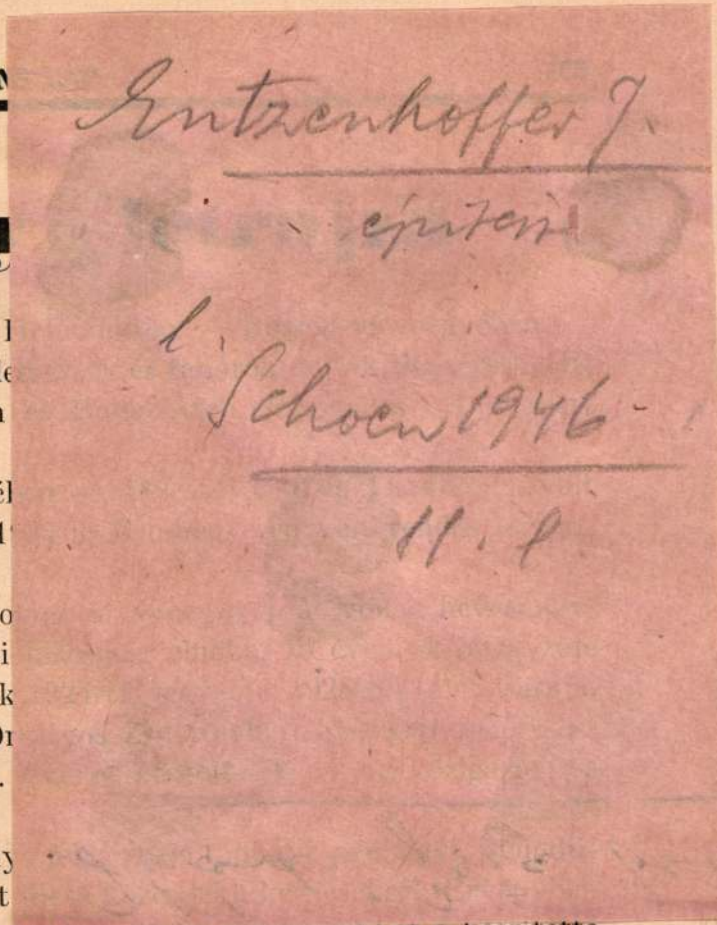

STÁN

ly

ett l
us le
kon

gyél
ől 1
a.
pcso
igyi
tnek
z Or
ája.

nány
tást

Entzenhoffer J.
épitesz
l.
Schoen 1946
11. l

ról rendelkező II. törvénycikket ő készítette
lkészegyesület"-nek felelős szerkesztője volt

ny részt vett. Kunhegyesi lelkészkedése idejét

nem akaró sorának külön-külön frappáns ele
Nagy munkabírását és munkaerejét csak
sággal látogatta egyházkerületét, a taninté
gyűléseken.

Hűséges családja odaadó gondosko
önmaga egészségével is törődjék.

Különösen szívéhez nőtt gondolat
kapcsolatos alkotások ügye.

Egyetemes egyházi érdekű tevéke
Társaság (ORJO) elnöke, és ugyancsak m
ügyvezető elnöke.

Nemzetépítő tevékenységét még k
kormányfőtanácsosi címmel ékesítette fel K
mindig kitüntető szeretetteljes érdeklődéss

Nagyszabású püspöki programmjá
elkezdte mint debreceni püspök a tiszánt
vívódás a halállal, kicsavarta kezéből a pás
szívét és gyász fekete leplével borította be
református népét.

Makláry Károl

Entzenhoffer János

épitész

l.

Gent Bpest mův

57 l.

Enzenhoffer János, osztrák építész. A XVIII. század első felében Bécsben élt. Az 1740-es években egy ideig Ó-Budán tartózkodott, s a trinitariusok megbízásából ő építette a kisczelli kápolnát.

Némethy Lajos: Még egy szó Fehéregyház és Árpád sírja érdekében. *Arch. Ért.* 1883. 174. l.

megyén

Enzenhoffer János

becsi épitész

1. óbudai kiscelli

templom

Fallenbücht Trinit

144. l.

ás összegének hiányzó többi részére
Bizottsága a M. Tud. Akadémia és a
támogatásának kieszközlésére számit,
zives figyelmét felhivni és kegyes
nk.

méltóságod mély tiszteletem őszinte

33. junius 6.-án tartott végrehajtó

elnökhelyettes.

m B á l i n t U r n a k
llás és Közoktatásügyi Miniszter.

B u d a p e s t .

Enyvvári Herbert

Tamás István: Hárry
János az olimpiászon!
A szövegképeket és színes
melléklteket rajz-fenti.
Bpest 1936 (1935)

Albumalak

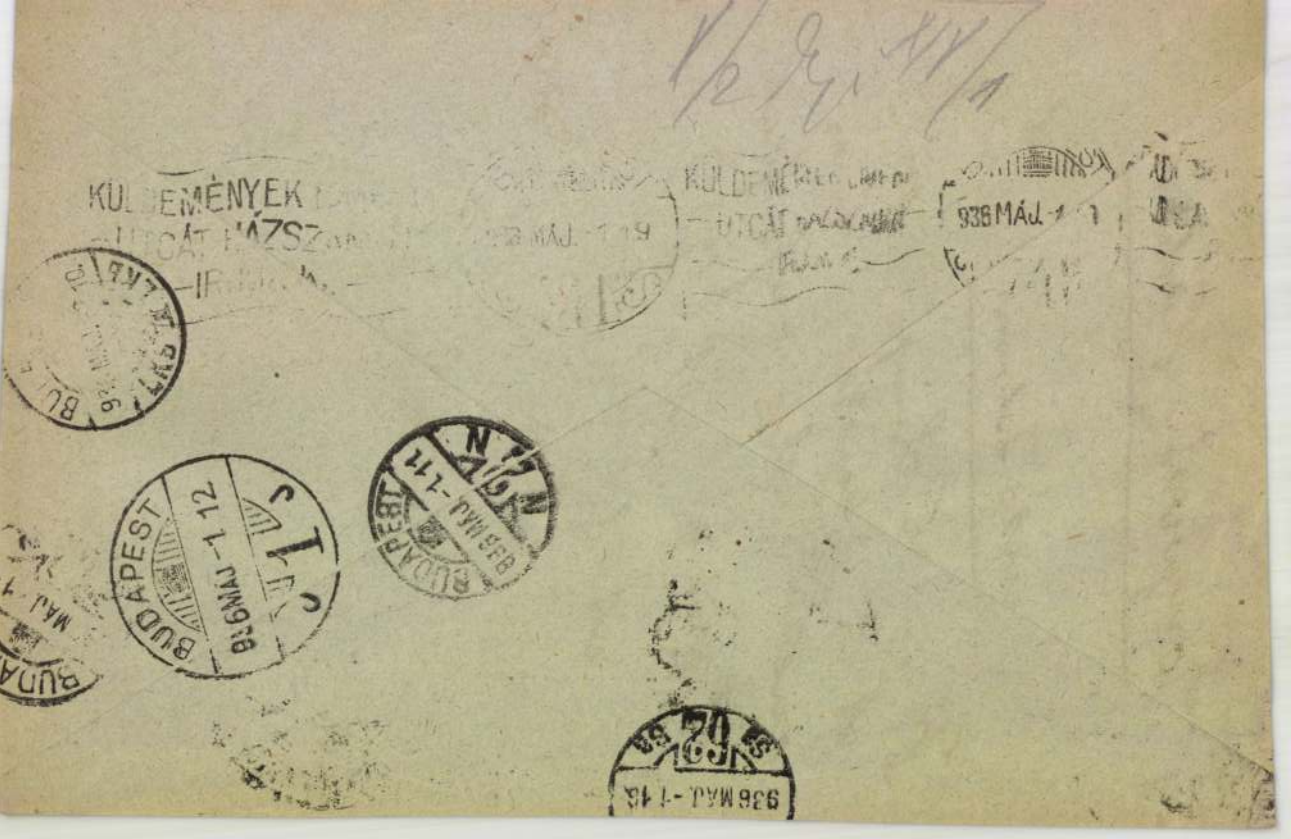

KÜLDEMÉNYEK
UTCÁT HÁZSZ
IRÁNYÍ

KÜLDEMÉNYEK
UTCÁT HÁZSZ
IRÁNYÍ

936 MÁJ. 1 1

BUDAPEST
936 MÁJ. 1 12

BUDAPEST
936 MÁJ. 1 11

936 MÁJ. 1 13

Enyvvári Herbert

ired
"

Rosner Ung. Buchk.

275. l.

329 l. Kappel

~~2124. Delhaes István.:~~

2124. Veronika kendője.

Ekérben falra szegezett fehér kendőz k
vett fejével haja, szemöldöke,
vák. ~~A kendő mindkét szélén r~~

Vászon, méretei 68.7: 58.
Delhaes István hagyatékáb
Átvétetett 1902: I. 12-én

904: IV-27.

Homángá

Enyvvári Herbert grafikus

Ifjúsági irodalom

Cervantes: Don Quijote. *Radnóti Miklós* átdolgozása. Cserépfalvi. 242 lap. (Kötve 16.—)

Ez az átdolgozás a világhírű regény legérdekesebb és legjellegzetesebb eseményeit emeli ki és adja elő élvezetes, érdekes magyarsággal. Az ifjúság figyelmére éppúgy számít, mint a felnőttekére. *Cervantes* regényében az ember két örök típusa, a fellegekben járó rajongó és a hétköznaphoz tapadó gyakorlatias ember jelenik meg halhatatlanul eleven ábrázolásban. A kor igénye és a kor ferdeségei adtak alkalmat e regény megszületésére, de az író nagyszerű tehetségére vall, hogy mondanivalója századok multán sem vesztette el emberi érdekességét és jelentőségét. A hol derűs, hol meghatóan szomorú könyv hatását fokozzák *Enyvvári Herbert* humorosan stilizált rajzai.

Magyar Kultúrszemle 1944. febr. 15.

érte, vagy meghaladta a plusz 10 C. fokot, sőt Kaposvárott 14 fokot mértek. A Dunántul nyugati felében ujból volt, számottevő mennyiségü eső is. *Budapesten* este 9 órakor a hőmérséklet 8 Celsius fok. A tengerszintre átszámitot légnyomás 759 milliméter, gyengén süllyedő irányzatu.

Halálozás

Temesváry Béla életének 75-ik évében Budapesten elhunyt. Lelkiüdvéért az engesztelő szentmise áldozatot dec. 17-én d. e. 9 órakor a Thököly-uti Szent Domonkos-rendi plébánia templomban fogják bemutatni.

— **(A hercegprimás csütörtökön Budapestre érkezett.)** Dr. *Serédi* Jusztinián biboros-hercegprimás csütörtökön délután több napi tartózkodásra a fővárosba érkezett, ahol mindjárt megérkezése után résztvett *Schuschnigg* osztrák kancellár tiszteletére a miniszterelnöki palotában rendezett fogadáson. Pénteken a biboros egyházfejedelem látogatókat fogad, szombaton résztvesz a Szociális Missziótársulat adventi estjén, vasárnap felavatja a Lenke-uton XI. Pius pápáról elnevezett gyermekotthont, ugyancsak vasárnap meg'átogatja a Redemptorisszák Szent Margit intézetét, hétfőn délelőtt pedig az Actio Catholica elnöki tanácsának ülésén elnököl.

— **(Gabányi János tábornok meghalt)** Olyssi és héthársi *Gabányi* János magy. kir. nyugalmazott tábornok, történetiró, a II. osztályu magyar érdemkereszt és sok polgári és katonai kitüntetés tulajdonosa és a Magyar Tudományos Akadémia hadtörténelmi bizottságának tagja december 13-án reggel, életének 63-ik, házasságának 29-ik évében, hosszas szenvedés után elhunyt. Halálát felesége, született *Eisenmayer* Julia és kiterjedt rokonság gyászolja. Temetése december 16-án délután 3 órakor lesz a farkasréti temető halottasházából. Az elhunyt lelkiüdvéért december 17-én reggel kilenc órakor a Ferencrendiek Margit-körúti templomában engesztelő szentmiseáldozatot mutatnak be. *Gabányi* tábornok Szatmárnémetiben született 1871-ben. Mint egyéves önkéntes lépett a honvédség tényleges állományába; a felsőbb tiszti tanfolyam s a bécsi hadi iskola elvégzése után a vezérkarban szolgált, majd a világháboruban a 102. népfölkelő gyalogdandár, azután a szegedi, majd a pozsonyi honvéd kerület vezérkari főnöke lett. A harctéren ezredparancsnok volt. Ő alapitotta meg a Hadtörténelmi Levéltár és Muzeum Katonai Tudományos Intézetét, amelynek első parancsnoka lett. Az ifjuság katonai nevelésével és sportügyeivel is behatóan foglalkozott. Számos cikke és tanulmánya jelent meg. Tizennégy önálló könyvet irt. Különösen mint katonai iró, a magyar mult katonai tetteinek és a várak

— **(Magasrangu svéd vendégek a MATEOSz-nál.)** A vasut és az autó kérdése minden országot foglalkoztat. *Fabinyi* Tihamér kereskedelmi miniszter gróf *Teleki* János kezdeményezésére, életre hivta a *Magyar Teherautófuvarozók Országos Központi Szövetkezetét*, röviden *MATEOSz*-t. Ennek hire a külföldi országokba is e'jutott. Kedden Renn *Norman* svéd miniszteri vasutigazgató, Berggund *Herge* a svéd helyiérdekü vasutak igazgatója és Gosda *Löfmark* miniszteri helyettes államtitkár Budapestre jöttek, hogy a MATEOSz-t tanulmányozzák. Gróf *Teleki* János, a MATEOSz elnök-vezérigazgatója ismertette a svéd vendégek előtt a MATEOSz megalakulását és müködését. A vendégek *Kecskemétre* s onnan Szegedre utaznak s Pécset is kivánják látni. Gróf Teleki János vendégül látta a svédeket, akik jövőre meghivták Svédországba.

Havi 50 fillér-ért bére'jen VOGEL-csillárt Mária Terézia-tér 3 Telefon: 30-1-23

— **(Szombaton lesz a Magyar Jogász Egylet közgyülése.)** A *Magyar Jogász Egylet* igazgatóválasztmánya december 11-én ülést tartott, amelyen előkészitették a szombati közgyülést. Ezen dr. *Illés* József egyetemi tanár ünnepi beszédben méltatja majd a Corpus Juris Hungarici első kiadásának háromszázötvenedik évfordulóját. Az igazgatóválasztmány a Délvidékről kiutasitott magyarok segélyezésére 200 pengőt szavazott meg.

— **(Az elmult év legszebb könyvei.)** A *Magyar Bibliophil Társaság* minden évben könyvpályázatot hirdet, melyen az év legszebb magyar könyveit dicsérő oklevéllel tünteti ki. Célja ezzel az, hogy kiadóinkat ösztönözze s a közönséget a szép könyv megbecsülésére vezesse. Versenyét az idén is megrendezte s a beérkezett pályaművek közül a „legszebb magyar könyv" cimével a következő müveket tüntette ki: 1. *Babits* Mihály: Amor sanctus. A Magyar Szemle Társaság kiadása. 2. *Földessy* Gyula: Tanulmányok és élmények. Gergely R. könyvkeresk[ed]ő kiadása. 3. *Molnár* C. Pál: Harmincz deti fametszete. Löbl Dávid és fia kiadása. 4. *Tamás* István: Hár[om] ujabb kalandjai. Enyvvári Herbária illóival. Cserépfalvi kiadása. 5. Sophie: Örömre születtél. Natkel Har[ma]dik kiadóhiv[atal] V., Fony[ód]

a kimerültséget és [fá]radt[ság]ot az életkedvet és önbizalmat. Gyógyszertárban kapható.

— **(Dérek Imre Története.)** A gyermekmesék irodalmában eseményszámba megy *Bernáth* Gusztávnak *Derék Imre Története* cimen megjelent, karácsonyi ajándéknak szánt, müvészien illusztrált könyve. Hézagot is pótol, mert a kis gyermekek mesekönyvei és az ifjusági regények között nincs meg nálunk a közép-müfaj. Ilyennek szerepét tölti be s kivált a 8—10 évesek részére való ez a mü. A gyermek fantáziáját megkapó szinekkel csillogtatja, mint küzdi le a végtelen becsületes lelkü s nemes elhatározásainak kiküzdésére elszánt, következetes fiu az eléje tornyosuló akadályokat s miként lesz küzdelmeiért igazán boldoggá. A könyv stilusa magyaros, gördülékeny. A *Gallé* Tibor festőművész linoleum-képeivel illusztrált, a kis olvasók látásának kedvező nagy betükkel nyomott, izléses könyvet az *Eggenberger* könyvkereskedés hozta forgalomba.

— **(Vakmerő autós betörők egy rádióüzletben.)** Bielefeldből jelentik, hogy ott csütörtökön hajnalban izgalmas rablótámadás folyt le egy rádióüzletben. Autós banditák feltörték a kirakatot s azon át kifosztották az üzletet, majd amikor az üzlettulajdonos és felesége észrevette őket, *revolverlövésekkel akarták ártalmatlanná tenni a házaspárt.* A menekülő betörők azután beugráltak az autóba, mjad amikor az asszony a kocsi elé állt, hogy megakadályozza szökésü ket, *a banditák nekihajtottak. Az asszony elesett, de megfogózott a lökhárítóban és a kocsi százötven méterre hurcolta magával,* aztán az egyik betörő vasdarabbal *addig verte az asszony kezét, amig azt el nem engedte.* Széleskörü nyomozás indult a vakmerő banditák kézrekeritésére.

DARMOL
családi hashajtó.

— **(Az Alkoholellenes Egyesület előadásai.)** Gr[ó]f [Ká]ponyi Albertné vádnökségével az [Al]koholellenes Egyesület és a M. Kat. Keresztegyesület az idei tél folyamán hónapban sorozatos előadást tart [Te]ria Terézia-tér 15. sz. alatt. A [kö]vetkező előadások december 20-án este 6 [ór]akor lesznek előadói: *Jászóváry* (Schür [Jó]zsef-plébános, aki a karácsony [Jó]zsefről, aki a télről tart elő

[ko]zetéről, a bennük uralkodó szellemről és tanulmányi téren elért eredményeikről számoltak be. — Glattfelder püspök elismeréssel mondott köszönetet az elhangzott jelentésekért és azt a reményét fejezte ki, hogy a gazdasági krizis dacára érdemes munkát végez valamennyi kollégium a lelkiség és a szellem kimüvelése terén a jobb jövő reményében. — Erdősi Jenő kincstári főtanácsos ismertette a számvizsgáló bizottság jelentését. A jövő évi költségvetést dr. Tiefenthaler József, a budai kollégium igazgatója terjesztette elő, majd Egyed István egyetemi tanárral kiegészitették a választmányt és ujból megválasztották a számvizsgáló-bizottság tagjait. Befejezésül a csanádi püspök köszönetet mondott az egyesület és a négy kollégium vezetőségének eredményes munkájukért.

— **(A Székesfővárosi Népmüvelési Bizottság Szabad Egyetemén)** dr. *Orel* Géza felsőkereskedelmi iskolai főigazgató, az ismert szakiró pénteken este félnyolc órakor előadást tart *az árusitás technikájáról, a reklámról és a hirdetés alapelemeiről.*

— **(Kommunisták és fascisták Braziliában.)** Braziliában egy „integralista" ifjusági mozgalom indult meg, amely lényegében az európai fascizmushoz hasonló, azonban sigoruan a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva fejti ki tevékenységétt. Ami az európai fascizmustól bizonyos tekintetben ezt a mozgalmat elkülöniti és sajátszerüvé teszi, abban jut kifejezésre, hogy *szimpatizál a katolicizmussal.* Az integralista mozgalom jelszava: *„hit, család és haza"*. A mozgalom állandó növekedésben van s különösen erőteljes ellenakciót fejt ki a kommunizmussal szemben. Legutóbb *Sao-Paolo*-ban véres utcai harcokra vezettek ezek az ellentétek, amikor is az „integralisták" egy békedemonstrációját a kommunisták megzavarták s a város egyik főutcáján a felvonuló integralistákat heves puskatüzzel támadták meg a szakszervezetektől fanatizált munkások. A véres támadásnak több halottja és számos sebesültje volt. Ez a tragikus esemény még inkább felfokozta az integralista mozgalom fejlődését. A hadsereg fiatal tisztjei nagy számmal léptek be az uj szervezet soraiba. A braziliai kommunista sajtó azt követeli a kormánytól, hogy az integrálizmushoz csatlakozó tiszteket zárják ki a hadseregből. A kormány az egyik kommunista lapot, amely az integralisták ellen izgatott, betiltotta.

Nemzeti Ujság
1934 dec. 14.

Egy régi charleroi-i cég a ... kapott egy levelezőlapot, amelyet 1890 szeptember 24-én adtak postára. A levelezőlapon II. Lipót belga király arcképével díszített bélyeg van. A pecsétekből kiderült, hogy a lap feladását követő napon, tehát 1890 szeptember 25-én rendben megérkezett a címzett lakóhelyére, Soissons-ba. Ugyancsak hitelesen igazolják a pecsétek, hogy a levelezőlap 1934. december 3-án indult el Soissons-ból, hogy visszatérjen Charleroi-ba. Arról azonban, hogy mi történt a lepelezőlappal a közbeeső 44 éven át, senki se tud felvilágositást adni.

— **(A „Mein Kampf" Lengyelországban.)** *Varsóból* jelentik: *Hitler „Mein Kampf"* cimü könyvét, amelynek terjesztése eddig tilos volt Lengyelországban, most *szabaddá tették* a könyvkereskedelmi forgalom számára.

Sonkapácolás praga módon i sonka véd jegyü Magyar Sonkapáccal ideális. **70 fill.** és **2.— P.** Nyul- és vadhuspác **24 fill.** Füszerüzletekben és árogériákban. — Szétküldés: **Czaich illatszertár. Budapest, VIII., József-utca 81.** Mátyás tér sarok.

— **(A Külügyi Társaság ösztöndijasai beszámoltak a genfi nemzetközi tanfolyamról.)** A Magyar Külügyi Társaság *Eöttevényi* Olivér elnöklésével működő külügyi szemináriuma csütörtökön este ünnepi ülést tartott, amelyen a Népszövetségi Unió által Genfben rendezett tanfolyamokra kiküldött ezévi ösztöndijasok, negyedi *Szabó* Ignácné, *Barna* Ilonka és dr. *Urbánszky* Andor számoltak be genfi tapasztalataikról s egyben vázolták azt a hazafias, tapintatos munkát is, amelyet az ösztöndijasok Genfben huszonhét különböző nemzet hasonló képviselői között a magyarság érdekében kifejtettek. Az érdekes beszámolókért *Pekár* Gyula társelnök mondott köszönetet s egyben megköszönte gróf *Apponyi* Albert özvegyének az ülésen való megjelenését.

— **(Tüzriadalom a Belvárosban.)** Csütörtökön délben *nagy tüzriadalom volt* a Belvárosban. A Kigyó-utca 4. számu házban lévő *Edlauer és Szlávik*-féle porcellánkereskedés pincéjében kigyulladt néhány faláda, amelyekben porcellánedényeket raktároztak el. Három őrség vonult ki a helyszinre *Ausch* főparancsnokhelyettes, *Sturm* főtitszt és *Lunz* segédtiszt vezetésével. A tüzoltók *porolló készülékkel* láttak neki az oltásnak, a szük pincében azonban olyan sürü füst keletkezett, hogy a tüzoltók *csak gázálarccal tudtak a pincehelyiségbe behatolni.* Két és félórai munka után fékezték meg a lángokat, közben *egy tüzoltó a füsttől rosszul lett* és a mentők részesitették első segélyben. Végül is a füstöt a tüzoltók *motoros füstszivattyujával szivatták ki a* pincéből. A kár nem jelentékeny.

nagy tapssal fogadott előadása után *Tábori* Kornél tartott ugyancsak igen nivós és érdekes előadást a *kereskedelem és az idegenforgalom* viszonyáról. Valami speciális budapesti emléktárgy létesitését

m. kir. 9-es honvéntüzérezredének tagjaiban és a világháborúban szolgált altiszteket és huszárbajtársakat, továbbá azokat a baltársakat, akik a világháborúban bármelyik csapattesttől a volt m. kir. 11. honvéd ovus hadosztályhoz lettek vezényelve és ott harcoltak, hogy címüket közöljék vele.

FILLÉRES HIRDETÉSEK

Minden szó hétköznapokon 12 fillér. — Vasárnap 16 fillér. Első és vastagabban szedett szavak duplán számitanak. Legkisebb hirdetés 10 szó. — Állást keresők 50%-os engedményben részesülnek. Keretes hirdetések mm. sora 25 f.

Apróhirdetéseket felvesz a központi kiadóhivatalon kivül a KSV fiókkiadóhivatalai: Budai fiókkiadóhivatal: I., Horthy Miklós-ut 15. Farkas Mária I., Szent János-tér 2. VIII. Rákóczi-ut 1. Dohány tőzsde. Relsz Blanka V. Berlini-tér 1. Bertha István szerv. irodája VIII. Szentkirályi-u. 11. fsz. II. Belvárosi Könyvszalon IV. Veres Pálné-utca 8.

Betöltendő állás

GAZDAASSZONY, idősebb, egyszerü munkásnő felvételtik pusztára magányoshoz. — Leveleket „csendes otthon" jeligére a kiadó hivatal továbbit.

Háztartási állás

NAGYURASÁGI házba perfekt szakácsnő ajánlkozik szobalányok mellé december 15-ikére vagy január 1-ére. Luther-utca 4., I. 3.

MINDEN hó 15-én és 1-én délelőtt kihelyezzük fiatal leányainkat kis háztartásokba mindenesnek, szobaleánynak, gyermekkiscasszonynak, üzleti kiszolgálónak helyben és vidékre 10—20 P fizetéssel. All. Iroda: V. Szalay-utca 10., III., em. 30.

Oktatás

KORREPETÁL és mindennemü magánvizsgára előkészit. Francia és német nyelvre oktat modern módszerrel okleveles középiskolai nyelvtanárnő. Budán, Szalay-utca 12. szám.

Vétel, eladás

TOKAJHEGYALJAI (gyógy-) bort szállit: 3 lit. demionban (üveggel) szamorodnit 2.80, 3.20, 4 P; asszut 4.50, 5.50 P-ös árban. 10 literes kölcsönhordocskákban olcsóbban. Tolcsva, **Sztareczky Géza** ig. tan., szőlőbirtokos.

Pénz

TISZTVISELŐKÖLCSÖN, bármilyen köz-, magánalkalmazottnak. Katonatiszteknek, nyugdijasoknak és vidékieknek is. Előnyös lakbérlekötéses kölcsönök. **Jelzálogkölcsönök** fővárosi, környéki ingatlanokra bankszerü feltételek. Másodhelyi gyorskölcsönök. ... rach, Baross-utca tizenkilenc. ... laszbélyeg.

Lakberendezés

BUTORARAINKAT leszállitottuk. Kombinált berendezések, hálók, ebédlők nagy választékban. Kivánatra fizetési kedvezmény! „BOGMIL" butoráruház. Vilmos császár-ut 43. (Báthory-utcával szemközt.

LEGHOSSZABB részletfizetésre. Hálószobák, ebédlők, kombinált butorok. Recamiék, fotelek, szalonok, matracok, sodronyok. Szőnyegosztály. Textilosztály. Lakásberendezőnél. Liszt Ferenc-tér 5. Telefon: 271—77.

Vas- és rézbutor

GYERMEKKOCSIK gyermekágyak legolcsóbban. Prohaszka gyárából, javitást ... tést készitek. Gróf Zichy Jenő utca negyvenhét.

Magánnyomozó

WALTER nyugalmazott detektiv főfelügyelő, közismert sikereit legmodernebb technika, lelkiis meretesség eredményezi. Telefon: 83—5—49. Váci-utca hatvanegy.

HUNGÁRIA

G... és KÁDFÜRDŐ-...EGYEK

...nényes árban

...aphatók

...talunkban, Bpest, ...éd-utca 10. I. em.

KARÁCSONYI ÉS ÚJÉVI VASÁR

Egyes függönyök,

csipkefüggönymaradékok potom áron.

LOWY ARTHUR VII., Király-utca 15

Ruházkodás

VISELT ruhákat, zálogjegyeket veszek, Blumenfeld, Rökk Szilárd utca 16. József 442—21.

Irógépek

IROGÉPEK 40 pengőtől. Javitás, jókarban tartás, kellékek legolcsóbban. Édes Décsynél. Akácfa utca 13. Telefon: József 44—2—24. Gépirást fillérekért vállalunk.

Règiség - Szőnyeg

GYÖNYÖRÜ magyarperzsák, valódi keleti szőnyegek rendkivül olcsón. Klauzál-utca 9. Szőnyegüzlet. Telefon: 369—40.

Könyvek

CSALÁDI REGÉNYTÁR a modern irodalom hat kiváló kötete. Daudet, Jorgensen, Patrick, dr. Szabó László, Ujj Gyula és Zahn Ernő könyvei, nemes veretü romantika, érdekes és irodalmi értékü regények hat kötet, diszes kötésben, külön tokban, ára 20 pengő. Csekély havi három pengős részletekre is szállitja a „Palladis" Budapest, V., Kossuth Lajos-tér 4.

Kutyaharapásért

került a biróság elé *Szentner* László géplakatos, aki a Budaörsi-uton levő telkét farkaskutyájával őrizteti. A kutya néhány héttel ezelőtt elszabadult. A környéken lakók felhivták a rendőrfigyelmét a szabadon járó harapós kutyára s amikor *Horváth* István rendőr kereste az állatot, az egy bokorból nekiugrott és megharapta a kezét. Szentner ellen gondatlanságból okozott sulyos testisértés miatt emelt vádat az ügyészség. A törvényszék *30 pengő pénzbüntetésre* itélte a gondatlan kutyatulajdonost. Az itélet jogerős.

Lopás miatt

emelt vádat *Schwarz* Viktor magántisztviselő ellen az ügyészség, mert *Fekete* Gyuláné csarnoki árus feljelentése szerint annak lezárt szekrényéből 730 pengőt kilopott. Schwarz Viktor, aki mint albérlő lakott Fekete Gyulánénál, azzal védekezett, hogy a pénzt az asszony beleegyezésével vette ki a szekrényből, tehát nem követett el semmi bünc... ményt. Fekete Gyuláné elmondotta, hogy a vádlott több alkalommal apró tárgyakat tüntetett el a lakásból, különösen a pénzt dézsmálta meg. Egyik alkalommal a szekrénybe bujtatott Zoltán fia figyelte meg Schwarz tolvajlását. A törvényszék Schwarz Viktort folytatólagosan elkövetett lopás büntettéért *egyévi és háromhónapi börtönbüntetésre* itélte s nyomban le is tartóztatta. Az itélet még nem jogerős.

Egyesületi és társadalmi hirek

Péntek.

A **Magyar-Bolgár Bizottság** évadnyitó ülése a neuilly-i békeparancs évfordulója alkalmából fél 7 órakor lesz a Nemzeti Szövetség disztermében (Géza-utca 4.).

A **Statisztikai Társaság** előadóülésén délután 5 órakor dr. Thirring Gusztáv „Sopron lakásviszonyai a XVIII. sz. közepén" cimmel ad elő. (II., Keleti Károly-utca 7.).

A **Magyar Jövő Szövetség** előadássorozatában dr. Meisler Károly „Keresztény demokrácia és a választójog" cimmel tart előadást (V., Falk Miksa-utca 1.).

A **Gyógyszerésztudományi Társaság** este fél 8 órakor Than Károly születésének 100 évfordulója alkalmából ünnepi előadóülést rendez (VIII., Üllői-ut 26.).

A **Turáni Társaságban** Pekár Gyula „Attila" cimmel tart előadást 6 órakor. (Országház, XI. kapu.).

A **MOVE** repülőosztályának december 15-ára tervezett viterázó repülőgép-felavatási ünnepsége közbejött akadályok miatt elmarad. Az ünnepség előreláthatólag január 6-án lesz.

A **32. számu cserkészcsapat** vezetősége felkéri mindazokat, akik a cserkészcsapat ingjai voltak, hogy címüket december 15-ig, a csapat fennállásának 15 éves jubileumára való tekintettel, közöljék Kun Attila csapatparancsnokkal. Cime: I., Ferry Oszkár-ut 62. vagy Peiniger Erich titkárral I., Horthy Miklós-ut 28b.

A **török-római katolikus egyházközség 401. sz. Szent György-cserkészcsapat** Hollós Mátyás-Fregecserkészraja december 9-én az Országos Iskola tornatermében jól sikerült cserkészünnepélyt rendezett. Az ünnepi megnyitóbeszédet dr. Török Zoltán plebános mondotta. Közreműködött Rajter Lajos, a Studió karnagya.

MA: OSZTÁLYSORSJÁTÉK

XII. évfolyam
284. szám

10 fillér

ESTI KURIR

Budapest, 1934 — Főszerkesztő: RASSAY KÁROLY — december 16, vasárnap

Az olasz-francia megegyezés az európai politika előterében

Hir szerint létrejött az elvi megegyezés Olasz- és Franciaország között

Páris, december 15.

(Az Esti Kurir távirata.) A szombat reggeli párisi lapok ismét

optimisztikusabban itélik meg az olasz-francia kiegyezés kilátásait

s ugy számitják, hogy *Laval* január 5-ike és 10-ike között utazik Rómába. Valamennyi lap megállapitja, hogy a gyarmati kérdésekben már semmi sem állja utját az olasz-francia kiegyezésnek és hogy

most már csak a közös középeurópai politika problémáját kell rendezni, vagyis elsősorban Olaszországnak a kisantanthoz való viszonyát.

Több lap szerkesztősége kérdést intézett a külügyminiszterhez, hogy megállapitották-e már a római ut dátumát, mire *Laval* igy válaszolt:

— Nekem nem az a fontos, hogy melyik napon utazom, hanem az, hogy ezt az utat alaposan előkészitsem.

Laval külügyminiszter egyébként Genfből való visszatérése óta állandóan

az olasz-francia függő kérdések aktáit tanulmányozza

s mindent megtesz, hogy ezeket a kérdéseket még ebben az évben nyugvópontra juttassák. Beavatott körök értesülése szerint *Lavalnak* az a terve, hogy még

a népszövetségi tanács január 11-én kezdődő legközelebbi ülésszakálg tető alá hozza a francia-olasz kiegyezést

s igen valószinü, hogy a római utra közvetlenül a tanácsülés megnyitása előtt, január 5-ike és 10-ike között kerül majd sor.

Olaszország és Franciaország elvileg már megegyezett

London, december 15.

(Az Esti Kurir tudósitójának távirata.) A francia és az olasz kormány között folyó előzetes tárgyalások, a reggeli lapok egyrészének értesülése szerint,

elvi megállapodásra vezettek.

A *Morning Post* diplomáciai tudósitója részletesen ismerteti ezt a megállapodást, hozzáteszi azonban, hogy egyelőre még *csak elvi megegyezésről van szó*, mig a részletkérdések gyakorlati rendezése még hosszabb időt vesz igénybe. Az elvi megállapodás, a *Morning Post szerint*, a következő öt pontra vonatkozik:

1. *Franciaország átengedi Olaszországnak a libiai olasz gyarmat déli határa és a szudáni angol gyarmat nyugati határa között elterülő széles földsávot.*

2. *Franciaország átengedi Olaszországnak a szomáliföldi francia gyarmat déli határsávját, kivéve Dzsibuti kikötővárost, amely továbbra is francia terület marad.*

3. *Franciaország különleges jogokat biztosit a tuniszi francia gyarmat területén élő olaszoknak.*

4. Franciaország és Olaszország a kölcsönösség elvén nyugvó kereskedelmi szerződést kötnek és megállapodnak a behozatali kontingensek kérdésében is.

5. Franciaország és Olaszország barátsági szerződést kötnek és kötelezik magukat, hogy a két országot érintő valamennyi külpolitikai kérdésben közös egyetértéssel járnak el.

Ennek a megállapodásnak hire nagy feltünést keltett angol politikai körökben.

Schuschnigg kancellár és Waldenegg külügyminiszter nyilatkoznak a sajtó képviselői előtt

Schuschnigg osztrák kancellár és *Berger-Waldenegg* báró külügyminiszter ma délután egy órakor a Dunapalota szálló nagy szalonjában *fogadta az osztrák és a magyar sajtó képviselőit.* Jelen vol *Hennet* Lipót báró osztrák követ, *Hornbostl* rendkivüli követ és meghatalmazott miniszter, *Schmid* követségi tanácsos, továbbá *Antal* István és *Mengele* Ferenc sajtófőnökök.

Schuschnigg kancellár

nyilatkozatában a következőket mondotta:

— Őszinte örömömre szolgál, hogy hivatalos budapesti látogatásunk során, amelyet az osztrák külügyminiszter kiséretében teszek itt a magyar kormánynál, most a magyar sajtó képviselőit üdvözölhetem. Ezt az alkalmat fel akartam használni arra, hogy köszönetet mondjak a magyar sajtónak azért a nagy és rendkivüli érdeklődé-

(Folytatás a 2. oldalon)

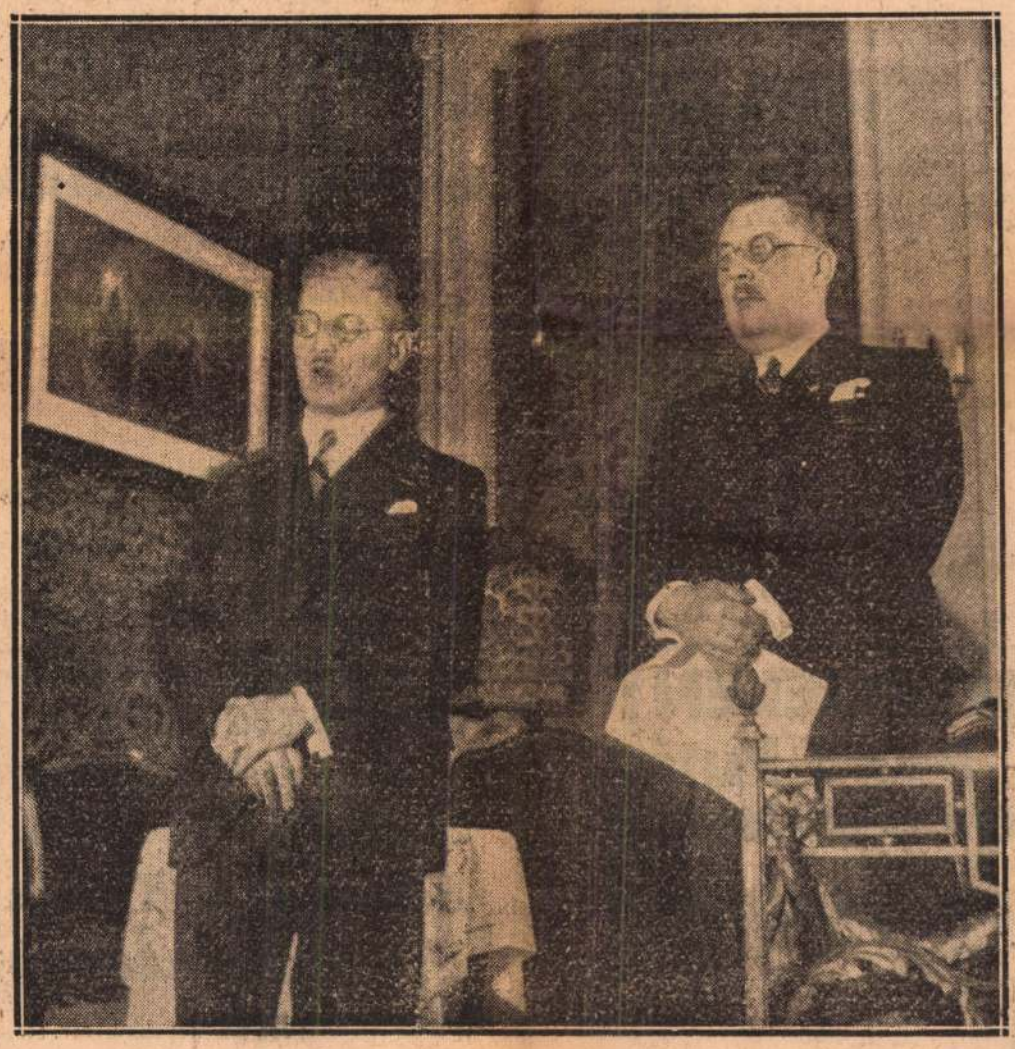

Schuschnigg kancellár a ma délelőtti sajtófogadáson

SULYOS KÉRDÉSEK

A kormány alkotmányjogi javaslatai a közérdeklődés előterébe kerültek. Nemcsak azért, mert a miniszterelnök által a javaslatok benyujtására beigért határidő a napokban lejár, hanem azért is, mert a genfi döntés, amely természetszerüleg hátráltatta e kérdésnek napirendre tüzését, megtörtént. A kormány hivatalos sajtója szerint a genfi döntéssel az ügy végleg lezáródott. Adja isten, hogy ugy legyen és a nemzet minden figyelmét a nagyfontosságu reformjavaslatok felé irányithassa.

Hogy e javaslatok mit tartalmaznak, azt hivatalosan nem közölték. Annál többet beszélnek róla a parlament folyosóján, a titkos összejöveteleken és igy természetesen a sajtó hasábjain is. A kormány sajtója rossznéven veszi, hogy a kormánypárt vezetőinek kiosztott javaslatról hirek látnak napvilágot. Csodálatosképen az egész kérdést a kormány és a kormánypárt vezetőségének magánügyeképpen akarja kezelni. Ez a taktika nem fog sikerülni. Végreis itt nem egy a kormánypárt választási győzelmét előkészitő titkos haditerv kidolgozásáról van szó, hanem a választópolgárokat és a nemzet jövőjét sorsdöntően befolyásoló kérdés megoldásáról. Alkotmányos érzékkel megáldott országokban az ilyen javaslatok bevezetője a felelős kormány nyilatkozata szokott lenni, amely feltárja a reformok szükségének inditóokait, őszintén megjelöli a megoldandó kérdéseket és pontosan körülirja a kormány álláspontját. Ez az alapja a kormány alkotmányos és politikai felelősségének. Ugy látszik azonban, hogy a szétosztott tervezetnek szerzői dicsőségét és következményeit senki sem akarja vállalni. Ma már azt olvassuk, hogy e tervezet tulajdonképpen csak kérdőpontokat tartalmaz és nem a kormány nézetét tolmácsolja, hanem pártja vezetőinek véleményére kiváncsi. Karácsonyi körkérdést intéz hiveihez, amelyben bizalmasan választ kér kedvenc választójogi elgondolásaikról. A parlament folyosóján buzgón kolportálják a megriadt kormánypárti képviselők elhallgattatására a miniszterelnök kijelentését, hogy neki nem az az ambiciója, hogy az ellenzéknek kedves választójogi tervezetet alkosson. Teljesen egyetértünk a miniszterelnök urral. A kormánynak nem lehet feladata, hogy az ellenzéknek kellemes választójogi törvényt alkosson. Tovább megyünk: a választójogi reform nem készülhet az ellenzék vagy kormánypárt, sőt még a kormánypárti ellenzék vagy ellenzéki kormánypárt számára sem. A választójogot a választópolgárok: a nemzet számára kell megalkotni.

A társasjáték, amely a választójog reformja körül folyik, összekapcsolta a titkos választójog reformjának kérdését a garanciák jelszavával. Mindazok a hirek, amelyek eddig a választójogi javaslatról napvilágot láttak, mutatják azt a buzgó törekvést, hogy a titkos választójog formai megalkotását a különféle „garancia"-mesterkedések már eleve értéktelenné tegyék. Ezt a célt szolgálja az ajánlási rendszer fenntartása, sőt szigoritása, a helybenlakás idejének felemelése, a prémiumos gondolatnak érvényesitése, a törvényhatósági kiküldöttek intézménye. Mindezek azt a törekvést szolgálják, hogy a választópolgárok akaratát már előre befolyásolják, alakitsák és meghami-

MEINL
AJÁNDÉKKOSARAK

sitsák. Hát igy nem játszunk! Tessék végre nyiltan megmondani: mi ellen akarnak garanciát szerezni? A választópolgárok akaratmegnyilvánulása ellen? Akkor maradjanak meg a nyiltszavazás brutális rendelkezéseinél és viseljék ezért az egész világ előtt a felelősséget. Becsületes titkos választás és a kormánynak mindenkor előre biztositott többség: két olyan fogalom, amelyet összeegyeztetni nem lehet. Mi is követelünk garanciákat a titkos választójoggal kapcsolatban. De ez a garancia nem lehet más, mint a szigoru büntető és a választás érvényességét érintő jogkövetkezmény a pénzzel, hatalmi visszaéléssel és demagógia érvényesülésével szemben. Ezen a ponton a garanciák terén hajlandók vagyunk elmenni a legmesszebbmenő határig. A pillanatnyi közhangulat alakulásával szemben is szükség van garanciára. Ez a biztositék azonban le van fektetve alkotmányunkban, a felsőház intézményében és a pontosan körülirt államfői jogkörben.

Ugyanezeknek a tiszta szempontoknak kell érvényesülniök a kormánynak eddig még körvonalaiban sem ismert és az államfői jogkör kiterjesztéséről szóló másik reformjavaslatában. Alig egy éve, hogy a kormány törvényt nyujtott be az államfői jogkör rendezéséről, amelyben az államfőnek megadta mindazokat a jogokat, amelyek az alkotmányos királyság idejében a királynak befolyását körülhatárolták a törvények alkotásánál. Ma ezekből a jogokból csak a törvényszentesitás joga hiányzik. Ha a nemzet ugy látja, hogy a törvényszentesitési jogot is meg kell adnia az államfőnek — megteheti. Egy ilyen jogkiterjesztés az államfő tizenötéves jubileuma alkalmából kifejezője lehet annak a bizalomnak, amellyel a nemzet a jelenlegi államfő személye iránt viseltetik és annak az elismerésnek, amelyet tizenötéves, pártokon felülálló, alkotmánytisztelő müködése a nemzet lelkében kiváltott. Tiszteletreméltó érzelmi szempontok, amelyek mellett a közjogi aggodalmak elhalványulnak. De minden erővel küzdeni kell egy olyan szerencsétlen elgondolás ellen, amely a mai alkotmányos rendünkben ezt a jogkörkiterjesztést intézményesen biztositani akarja a mindenkori *választott államfő* számára. Az államfői jogkör kiterjesztése nem lehet a választójogi reform ellenszere. Ez a gondolat egyformán illojális ugy a nemzettel, mint az államfő személyével szemben. Az a jogkiterjesztés, amit a nemzet a multakból leszürt bizalom alapján nyujthat a jelenlegi államfőnek, nem adható az ismeretlen utódoknak. Sulyos kérdések ezek, amelyekre a legközelebbi jövőben választ kell adni. A kormánynak kötelessége, ha a külpolitikai helyzetet ezek tárgyalására alkalmasnak találva e kérdéseket szőnyegre hozta, hogy elgondolásáról, ideáiról és terveiről a közvéleményt részletesen és pontosan informálja. Reméljük, hogy a miniszterelnök ur igéretéhez hiven ennek a kötelességének sürgősen eleget tesz.

— **Székelési zavarok,** vastagbélhurut, puffadtság, félelemérzés, bódultság, migrén és általános rosszullét esetén a rendkivül enyhén ható, természetes **„Ferenc József"** keserüvíz a gyomor és a bélcsatorna tartalmát gyorsan kiüriti, a bélmirigyek müködését élénkiti, a vérkeringést előmozditja s tartós megkönnyebbülést szerez.

(Folytatás az 1. oldalról)

sért, amelyet az osztrák ügyekkel szemben mindenkor tanusit. Mindenekelőtt ki akarom emelni, hogy

az osztrák-magyar kapcsolatok különleges természetüek, mert ezek igazi, mélyen átérzett barátságon, sőt azon tul, valódi bajtársiasságon épülnek fel.

E barátság az európai szükségletek felismerésén nyugszik és az osztrák és a magyar kormány képviselői minden egyes alkalmat szivesen felhasználnak arra, hogy a két ország közt fennálló szerződéseket állandóan felülvizsgálják, egyes részleteken javitsanak és azokat tovább épitsék. Amikor én itt Ausztriáról és Magyarországról beszélek, *hiba volna, ha nem emlékeznék meg az olasz nemzet nagy vezetőjéről,* aki bölcsen felismerte, hogy

a gazdasági együttmüködés a legjobb előmozditója a békének.

A római egyezmény klasszikus bizonyitéka annak, hogy a szükségletek helyes felismerésével értékes eredmények érhetők el. Önök bizonyára tudatában vannak a római egyezmény nagy horderejének és értékelik az osztrák-magyar és olasz államférfiak gyakori összejövetelének jelentőségét. Amikor külön kiemelem, hogy az utolsó hónapokban a szellemi együttmüködés is erősödött országaink között és e téren is lényeges előrehaladás történt, akkor megállapithatom, hogy

ebből politikai, kulturális és gazdasági hármas összhang állt elő,

amely az általános európai eszméből fakad.

Az osztrák kancellár ezután Ausztriának legutóbbi sulyos megpróbáltatásairól, majd az uj osztrák alkotmányról beszélt és külön hangsulyozta, hogy

ennek az uj alkotmánynak az életbeléptetésével nem diktaturára törekedtek, hanem a különböző foglalkozási és hivatásrétegek együttmüködésének biztositására.

Dollfuss halálával az osztrák alkotmány kiépitése nem állott meg, ez a mű tovább épül *Dollfuss* intencióinak és az élet kivánalmainak megfelelően. Az osztrák kancellár végül ismételten kifejezte köszönetét a magyar sajtónak az osztrák ügyekkel szemben tanusitott megértéséért, végül magyarul kiáltotta: *„Éljen Magyország!"*

A nagy tapssal fogadott beszéd után

Berger-Waldenegg báró osztrák külügyminiszter

a többi közt ezeket mondotta:

— Ausztria és Magyország nevét egykor kötőjel kötötte össze, amely, bármily különösen hangozzék is, *inkább elválasztójel volt.* Ma már nem lehet megérteni azoknak a harcoknak a hátterét, amelyek a két ország legjobb erőit kimeriteték. Ma már nemcsak ez a kötőjel köt össze bennünket, ma itt is, ott is nemzeti államokat látunk, amelyek gazdaságilag is teljesen függetlenek, de ezzel szemben

ma sokkal erősebben összeköt bennünket a kölcsönös megbecsülés, barátság és bajtársiasság.

Ezek az érzések nemcsak a két ország kormányát hatják át, hanem közkincsei ezek a népnek, Ausztriában épugy, mint Magyarországon. Az osztrák külpolitika változatlanul abból a felfogásból indul ki, hogy gazdasági céloknak kell alkotniok minden politika alapját.

Az osztrák külpolitika természetszerüleg békés politika.

és arra irányul, hogy ne csak valamennyi állammal békében éljen, hanem Európa békéje érdekében is közremüködjék. *Ebből a gondolatból kiindulva tette Ausztria az Olaszországgal és Magyarországgal kötött római egyezményt politikája alapjává.* Ezzel először saját gazdaságának felépitését segiti elő, másodszor megnyerte magának két főbarátnak becsületes és önzetlen közremüködését és harmadszor — de nem utolsó sorban — *az általános Európa békeügyét is szolgálja ezzel.* Megállapithatjuk itt most magyar barátainkkal együtt, hogy

az eddig elért gazdasági eredményekkel igen meg vagyunk elégedve.

A római jegyzőkönyveknek természetesen politikai jelentőségük is van, speciálisan ami Ausztriát illeti:

Ausztriának teljes politikai függetlensége vezérfonál ebben az egyezményben.

Különös elégtételül szolgál, hogy meggyőződhetünk arról, hogy Magyarország Ausztria függetlenségét ss a mi elhatározásunkat, hogy ezt a függetlenséget minden zavaró kisérlettel szemben megőrizzük, joggal tekintjük a béke fenntartásának és a Dunavölgye gazdasági viszonyai ujjáépitésének előfeltételéül. A római jegyzőkönyvekből az is következik, hogy

a három nemzet a napi politika kérdéseiben is egyöntetü álláspontra helyezkedik.

Mi osztrákok azt követeljük, hogy ismerjék el a mi államunk jogait s adják meg korlátozások nélkül Európa napja alatt számunkra azt a helyet, amely bennünket épugy megillet, mint a többi államokat.

Ausztria és Magyarország együttmüködése ezenkivül a Dunavölgyének általános fejlődésére és egész Európában a békepolitika előbbrevitelére is befolyást fog gyakorolni.

A sajtó képviselői meleg barátsággal ünnepelték az osztrák államférfiakat, akik nyilatkozatuk után hosszasan elbeszélgettek a magyar ujságirókkal.

A magyar sajtó képviselői nevében Szántó Rudolf mondott köszönetet az osztrák kancellár és külügyminiszter nyilatkozatáért.

Szublimáttal megmérgezte magát a börtönben és meghalt Kirov gyilkosa

Riga, december 15.

(Az Esti Kurir tudósitójának telefonjelentése.) Egy moszkvai távirati ügynökség jelentése szerint

Kirov szovjetvezér gyilkosa, Vaszilejevics Nikolajev szerdáról csütörtökre virradó éjjel cellájában szublimáttal megmérgezte magát. Őrei reggel holtan találták.

Mint ismeretes, *Nikolajev* december 3-án, hivatali helyiségében pisztollyal lőtte agyon Kirov szovjetvezért, Sztalin leghübb munkatársát.

Moszkva, december 15.

Hivatalosan közlik, hogy az Odessza közelében levő kraszni-lusi közös parasztgazdaságon

merényletet követtek el Kara, a helyi szovjet ujonnan megválasztott elnöke ellen.

A merénylők, akiknek személye még ismeretlen, egy ablakból több lövést adtak le Karára. Kara sulyosan megsebesült. A belügyi nyomozóhatóság (OGPU) több tisztviselőt küldött ki Krászni-Lusba, hogy kinyomozzák a tetteseket, akik tettüket politikai okokból követték el.

Kánya és Eckhardt kormányzói kitüntetése

Eckhardt Tibor, Magyarország népszövetségi megbizottja, aki tegnap este érkezett haza Genfből, *ma délelőtt fölkereste Kánya Kálmán külügyminisztert és részletesen tájékoztatta az utolsó két nap genfi eseményeiről. Kánya* külügyminiszter tudvalevően két nappal korábban utazott el Genfből, mint *Eckhardt.* A külügyminiszterrel folytatott megbeszélés után

Eckhardt Tibor Gömbös miniszterelnöknek számolt be, majd tizenkét órakor Kánya külügyminiszterrel együtt a kormányzónál jelent meg kihallgatáson.

Kánya és *Eckhardt* a kormányzónak részletes jelentést tettek a genfi eseményekről, az ottani tárgyalásokról, a létrejött megegyezésről és annak következményeiről. *A kormányzó a kihallgatás során a Genfben elért eredmények elismeréseül magas kitüntetéseket nyujtott át Kánya Kálmánnak és Eckhardt Tibornak.*

Kánya külügyminiszter teljes elismerésben részesült és ennek látható jelét, a nagy Signum Laudist: a nagy arany érdemrendet kapta. Eckhardt Tibort az I. osztályu magyar érdemkeresztel tüntette ki a kormányzó.

A kitüntetésekről szóló legfelsőbb kézirat a hivatalos lap vasárnapi számában jelenik meg.

Jól állnak az őszi vetések

A földmivelésügyi minisztérium mai jelentése szerint

az őszi vetések állása az egész országban jónak mondható.

Ugy a buza-, mint a rozsvetések *egyenletesen szépen fejlődtek s bokrosodtak és jól megerősödve mennek a télnek.* A korai vetésü őszi rozsok és árpák több helyen annyira fejlettek, hogy legeltetik, vagy kaszálják. *Az őszi repce is sok helyen tulerősen kifejlődött.*

Az enyhe időjárás következtében a késői vetéseknek is elég idő jutott.

Csekély rovar- és egérkárok csak elvétve Somogy, Komárom, Békés, Bihar, Csongrád, Szabolcs, Abauj-T. és Borsod vármegyék egyes vidékein észlelhetők.

A kedvező őszi időjárás folytán *a szőlővesszők jól beértek.*

Szeles, esős idő

A Meteorológiai Intézet jelenti december 15-én délben 12 órakor:

Budapesten 15-én délben a hőmérséklet 8 Celsius fok, a tengerszintre átszámitott légnyomás 762 milliméter, mérsékelten süllyedő irányzatu.

Várható időjárás a következő huszonnégy órára: Élénk déli szél, Sokfelé eső, néhány helyen esetleg záporszerü eső. A hőmérséklet alig változik.

Bélelt bőrkeztyük

férfi és női, **viszonteladóknak** rendkivül olcsón

Helfer Béla VI., Paulay Ede-u. 3.

* **(Háry János ujabb kalandjai.)** Üditően kedves gondolat: hol és hova ragadja a mai gyermeki fantázia képzeletünk kedvencét, az örök nagy lódítót, vitéz Háry Jánost! Autó, rádió, repülőgép, tengeralattjáró, meg miegyéb mai csuda, micsoda kalandokra ad alkalmat, képzeljék csak! Egy idomitott gorilla visszaszökik a dzsungelbe s ott civilizált állatországot alapit, — ide jut Háry János, miközben elrabolt Ráróját keresi hetedhét országon. Vidám versezetben, friss, mesélő prózában, sok tréfás ötlettel füszerezve mondja el az idevágó kalandokat e könyvben *Tamás* István, az utóbbi évek legnépszerübb ifjusági regényeinek fiatal szerzője. Ez a könyve, melynek legszebb jellemzője a kedvesség, méltán sorakozik regényeihez. Mint azokban is, ebben a könyvében is feltünik tiszta, szép stilusa, szép magyar beszéde, könynyed elbeszélő kedve. S még valami, ami éppen az ifjuság olvasmányainál oly keresve-keresetten fontos: a mai gyermek gondolatvilágának foglalkoztatásával észrevétlenül oktat, sőt filozofál s a humorról sem feledkezik meg. *Cserépfalvi* diszes kötetben adta ki, *Enyvvári* mulatságos rajzaival s egy kótával; a zsiráf-karmester ugyanis indulót szerzett Háry tiszteletére, melyet *Igyártó* kottázott le a kis olvasók számára. A könyv kiállitása oly szép, hogy az idei legszebb könyvek versenyén éppen a napokban dijat is nyert. *(n. a.)*

MEGJELENT a Pesti Futár

karácsonyi száma

A szenzációs kettős füzet ára a rendes --- --- --- --- **40 fill.**

Főbb szenzációk:

Pest ragyogó és alvó kirakatai

Segitség Fedáknak

Eckhardt és Kánya

Hires sporthőseink családfája (képekkel) stb. stb.

DÉMUSZ ÉTTEREM Nyugati p. u.

Szombaton—vasárnap saját nevelésü angol sertésből készült **disznótor P 1.—**

Borravaló 10 százalék

Ernyovári Herbert

Ernyovári Herbert

grafikus

Literatura, 1935.

107. l. (r.m.: E.H. a deri mesterre.)

(képpel.)

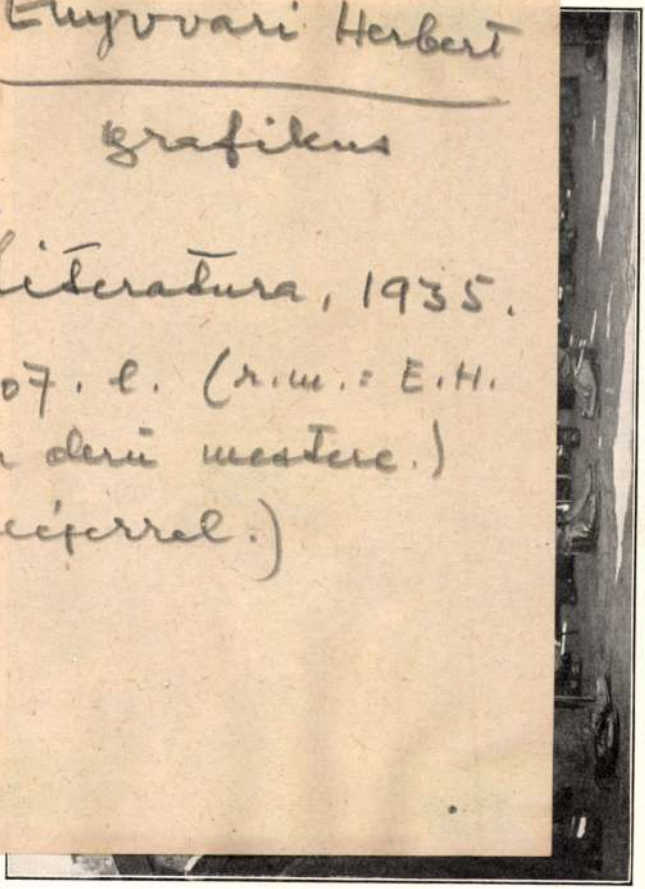

Engyvárry [ ], grafikus VIDK

Engyvárry illusztrációival jelenik meg Tamás István: Hány János újabb kalandjai c. ifjúsági regénye

— : A Magyar könyvkiadók őni munkatérve 3.
Czerépfalvy J.

A KÖNYV, Bp. 1934. október [I/1]

Enyvvári [–], Karikaturista M.Dk

1861. — 1961.

(Két karikatúra). Repr.

— : 1861 — 1961. 4.l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. júl. 30.

Enyvváry Herbert, grafikus MDK

Mulatságos rajzokat kérát a Cserép-
falvi kiadásában megjelenő műhöz, a
Házy János Katanájái az Olimpi-
ászon-hoz. [? ?]

— : Érdekességek 3

A Könyv, Bp. 1935. szept. II/9

Enyvvári Herbert, grafikus MDh

Terve: Hány János az olimpiászon

Repr.

– : Könyvborítékok Karácsonyi Kiállítása 7

A Könyv, Bp. 1935. nov.-dec. II/11-12.

Enyvnány [ ], grafikus MDG

Rajz.

Rajz

– : Hány János többszörös világlás-
nokat 8

A Könyv, Bp. 1935. okt. II/10.

Empovárg Herbert, grafikus MDK

Rajzokat kérét a Hány János Katanájai [?] az Olimpiászon c. könyvhöz.

— : Szerépfalvi 3

A Könyv, Bp. 1935. szeptember II/9

Enyováry Herbert, grafikus MDk

Hány János többszörös
világhajnok... rajz.

Repr.

—: Hány János..... 8

A Könyv, Bp. 1935. október II/10

Empovári Herbert, grafikus MDK

Tamás István: Hány János-
ához könyvbosító-terve.

-: Könyvbosítékok kazánsonyi kiállítása

7

A Könyv, Bp. 1935. nov.-dec. 11/11-12

Enyvári Herbert, grafikus

MDK

Tamás István: Hány János az olimpiászon c. művét illusztrálta.

– : Az ifjúság bivordalmából

A Könyv, Bp. 1935. nov.-dec.

9

11/11-12

Empvári Herbert, grafikus

MDK

Tamás István: Hány János az Olimpiánon c. művét illusztrálta.

–: Az ifjúság lirodalmából

9

A Könyv, Bp. 1935. nov.-dec. II/11-12.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 NOV 28
A JÖVŐ MÉRNÖKE
Budapest
Enyvvári Péter

Enyvvári Péter karikatúrái

EXPOZÍCIÓ 1921

A neve: Enyvvári Péter.
Magassága: 184 centiméter.
Szeme: kék.
Haja: szőke.
Lábmérete: negyvenkettes.
Különös ismertetőjele: sokat rajzol.

TÁRGYALÁS

Azt mondta róla egy közeli ismerőse, hogy ő a világ legelkeseredettebb embere. Mindenesetre ez a keserűség jó hatással van a humorára, ami rémült mosolyt fakaszt, és az arcára, ami állandóan nevetésre futó. Kétszer nem vették fel a Képzőművészeti Főiskolára, az utolsó negyvenből esett ki. Az idén jelentkezett harmadszor. Luzsicza Lajosnál gyakorol, grafikázik. És az élettől tanul, jelenleg dekorációs egy áruházban.

INTERMEZZO

— Nem mindig. Voltam TÜKER-szénlehordó, voltam favágó a tihanyi vadrezervátumban, dolgoztam a MAFILM-nél.

Élek a világban, de sohasem tudom eléggé, benne élek-e? Állandóan bizonyságot akarok. Szeretném a disszonanciákat feloldani, és sokszor érzem, hogy lehetetlenre vállalkozom.

TÁRGYALÁS

Azért néha megvan a harmónia: mikor Németh Lászlót, Pilinszkyt vagy Illyést, vagy Kányádit olvas. Harmónia a Szindbád és a Hamu és gyémánt.

INTERMEZZO

— Szeretném, ha lenne egy kocsim..., de ez sem igaz. Szívem szerint lovagolnék, lovon ülnék... és úgy mennék Tihanyba, vagy mondjuk Lengyelországba, nagyon szeretem a lengyeleket. Nagyra tartom Toulouse-Lautrecet, Sváby Lajost és Sajdikot. Nem tudok könyörögni, könyökölni és hajbókolni. Az én világom..., az én világom: embervilág. Nem grafikus, költő vagy művész akarok lenni. Ember akarok...

TÁRGYALÁS

Nagyon szereti az ilyen kifejezéseket, szavakat: Ember. Élet. Világ. Minden. Az állandó nevetés bizonytalan, de nagyszerű elképzelések vannak mögötte. Lova nincs, kocsija sem, de van egy Szöcske névre hallgató kutyája. Ha utazni lehetne hirtelen Párizs és Kongó közt, nem tudna választani.

BEFEJEZÉS

Nincs, majd hat év múlva. De akkor újrakezdés következik.

Seszták

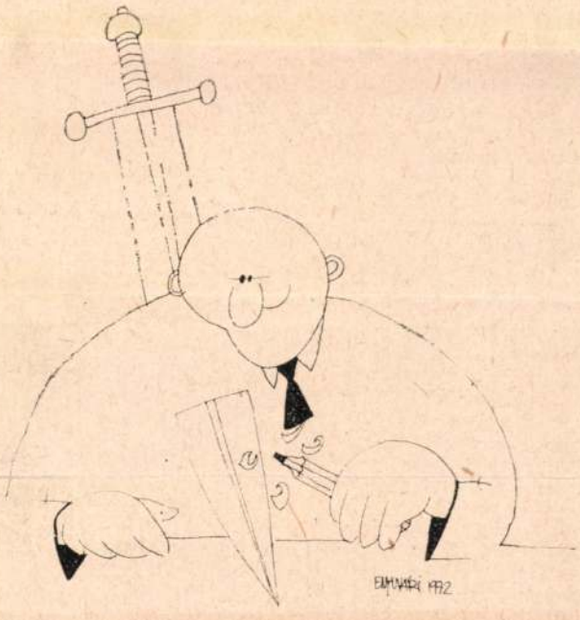

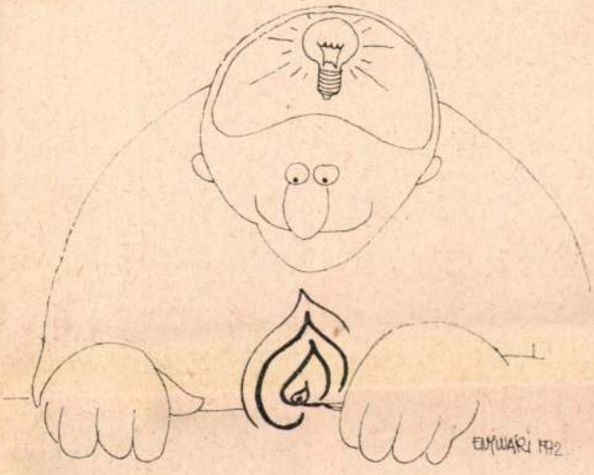

közösségi érd

ének és igazi értékének érzé-
ét. Minél nagyobb a közösség,
melynek távlatai az ember
számára egyéni távlatok, annál
zebb az ember és annál ma-
asabban áll."

A szocializmus építése so-
rán egyre inkább lét-
rejön a harmónia az
gyéni és a közösségi érdekek
özt. A társadalomban az em-
berek egymáshoz és a közös-
séghez való viszonyát jogok és
kötelességek rendszere szab-
ja meg, a felelősség egymás és
a társadalom iránt. Nézzünk
egy példát, mely a tanulóif-
júsággal kapcsolatos.

Az ember életcélját Marx
így határozta meg: „Min-
den ember hivatása, meghatá-
rozása, rendeltetése, felada-
ta magát sokoldalúan képezni,
valamennyi képességét kifej-
leszteni." Ugyancsak a tanu-
lással művelődéssel kapcsola-
tos Alkotmányunk 48. paragra-
fusa, mely így hangzik: „A
Magyar Népköztársaság biztosí-
tja a dolgozóknak a művelő-
déshez való jogát." Ez a jog!
És a kötelesség? Köznapi
nyelvre fordítva ez azt jelen-
ti, hogy minden dolgozónak
joga van tanulni, ismereteket
szerezni, meglevő ismereteit
bővíteni; aki viszont figye-
lembe veszi a tudomány és
technika gyors ütemű fejlődé-
sét és szocialista társadalmunk
gazdaságfejlesztő programját,
az előtt nem lehet kétséges,
hogy ha valaki nem él a mű-
velődéshez való jogával, az
súlyos kötelességet mulaszt,
mely rá nézve és a társada-
lomra nézve is egyaránt kár-
os. Tudatos közösségi magatartással fel kell mérni a reá-
lis helyzetet és a szerint élni!
Látnunk kell, hogy a mai mo-
dern technika olyan nagy ha-
tású erőgépeket ad az ember
kezébe, amelyekkel ha felelőt-
lenül, hozzá nem értő módon
bánik, óriási károkat okoz.

Nem oldható meg a prob-
léma csak szakmai ok-
tatással, a műszaki
képzés fejlesztésével. Végleges
megoldást csak az ember fe-
lelősségérzetének fejlődése
hozhat, felelősség a közösség
iránt. Megfeszített munka, ta-
nulás kell tehát minden téren!
Egyik oktató szerint, aki sok-
éves tapasztalattal rendelke-
zik, a hallgatóknak három do-
log kell: pénz, jó „kaja" és
még egy nap vizsga előtt.
Nem a nagy tananyag jelent
kizárólag problémát a hallga-
tóknak, hanem az is, hogy
nincs kialakult munkamód-
szer, munkarend. A hallgatók
zöme él a jogával, komolyan
tanul és komoly társadalmi
munkát is végez. Egy-egy tan-
köri csoport — mint ismere-
tes — általában 20 fős. Ezen
belül 8—10 embernek van kü-
lönféle társadalmi funkciója.
Hasznos tagjai társadalmunk-
nak, jó közösségi emberek.
Vannak nagyszerű KISZ-tit-
károk, gazdasági felelősök,
jegyzetfelelősök, akik külön-
böző színvonalon végzik mun-
kájukat. Ők már átérzik, hogy
a ma embere, a huszadik szá-
zad embere nem lehet eltelve
csak a saját fájdalmával, örö-
mével. Tudják, hogy a társa-
dalomban született ember nem
lehet csak önmagáért! Állan-
dóan fejlődő t
feltétlenül szi
más segítésére
közösségért, t
amelyben élünk! Nem lehet
ma „fontolva" haladni, arra
nincs idő!

Aktív társadalmi tevé-
kenység kell, és akinél
ez megvan, az közeledik
pártunk politikájához.
Vannak persze, akik maguk
vagy nem akarnak, vagy nem
képesek ilyen irányú munkára,
és cinikus megjegyzéseikkel
(jól akarnak futni, bent akar-
nak maradni) gátolni szeretnék
mások munkáját. Az önként vállalt munkát a tanulás
mellett becsülettel kell elvégezni! És aki mások ügyeit is
intézi, a közösségért dolgozik,
azt méltán emlegetjük köve-

(Folytatás a 2. oldalon)

A CIOS XV
világkongr

A Genfben székelő Consei
International pour l'Organisa
tion Scientifique (rövidítve
CIOS), melynek magyar jelen
tése: Nemzetközi Tudomány
szervezési Tanács, a közelmúlt
ban Münchenben rendezte me
XVI. management világkong
resszusát. A mintegy 150
résztvevő manager érdeklődé
sének homlokterében a „hol
nap managerének főbb jel
lemzői" állottak.

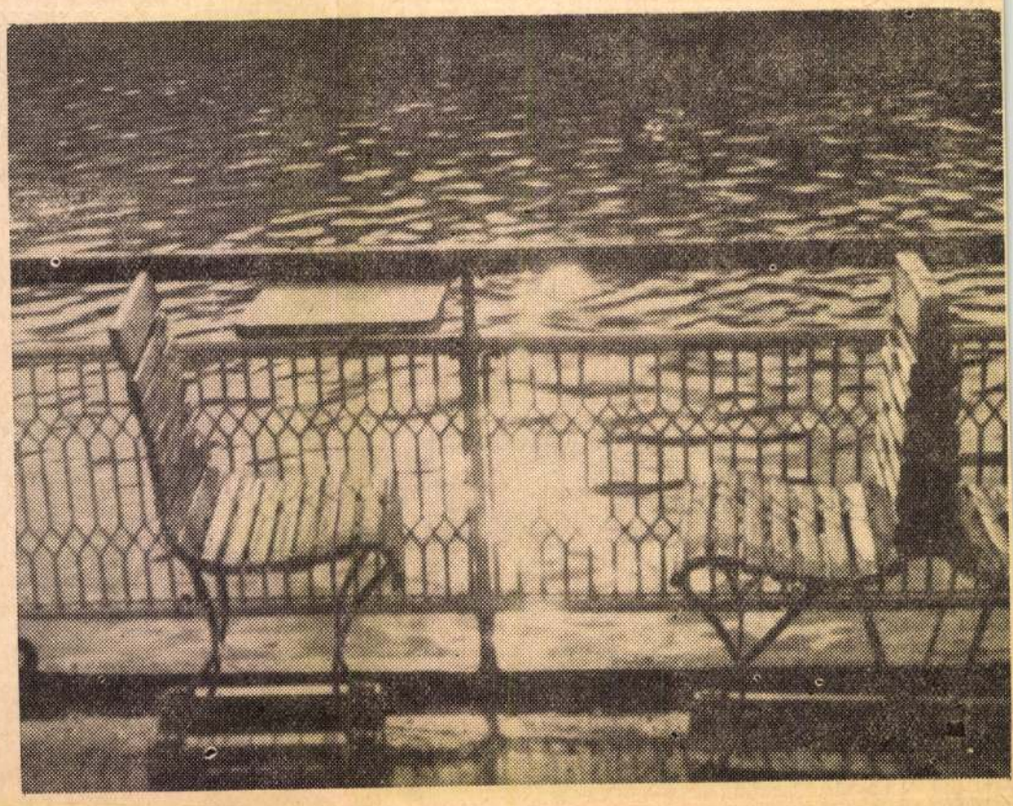

ŐSZI FÉNYEK. GERECZ VALÉRIA FELVÉTELE

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÁJÉKOZTATÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MAJ 26
A JÖVŐ MÉRNÖKE
Budapest
Enyvvári Péter

1021

st. te o- et a a lí- k- d- e- d- l- k. i- n- e- t- o- en e- r- e- n- ül- yi n- dó

a- li- azt al- ta- új is- gy ját ak- em la- gy

ENYVVARI PÉTER RAJZA

PEST-BUDAI SÉ

Buda egyik leghangulatosabb és legszebben kiépült része a Városmajor. Parkok, szobrok, sportpályák, gyepek, ligetek sokasága. Hangulatos, tarka stílusú régi házak kevernek a modern, illeszkedő, simuló új épületekkel. Az utca két végén zajlik a nagyvárosi forgalom. A Déli pályaudvar tőszomszédságában meghúzódó rövid szakasz mégis a csendes szemlélődésé. Látszólag ellentmond ennek a megállapításnak a Maros utcában posztoló kerületi rendőrség, SZTK-rendelő, Kriminológiai Intézet, Idegenek Vendégháza, valamint a két étterem, a Lúdláb és a Maros bisztró. A sok középülettől függetlenül hatalmas lombsátorai, kedves házai, kis maszek cukrászdája mégis az intimitást sugallják. Az utca a modern városmajori templom épületéhez csatlakozik. és világos toron zöld ligetet — t pe az utcának.

Fotóinkkal ér egy keveset.

MDK

Éomser György festő

Székesfehérvári Szemle 1934.III-IV.sz.
Fischer V. festő levelei a Szent István-
főoltárképről.

EOR, Johann, pozsonyi kőművesegéd

J. E., Maurergesell, † 64 éves korában, Pozsony, 1844. április 18. (1844, 380 l)

Preßburger Zeitung
(Gesellschaft)

EOREGH LAKATOS ANDRÁS, lakatos

Az 1693-as összeirás Sárospatakon Emliti Eoregh Lakatos András ujkereszténynek a nevét. 135.old. 93.jegyz.

DÉTSHY MIHÁLY: Adalékok a sárospataki ujkeresztények /habanok történetéhez 143.old

A Herman Ottó Múz. Évkönyve. XI. Miskolc, 1972

EOREGH LAKATOS ANDRÁS, lakatos

1693. "Mostan Ezen Uy Keresztény Udvarban akik laknak igy következnek, kikis eő Nagoknak Taxat fizetnek ez Szerent, mint alab.
Eoregh Lakatos András 142.old. 92.jegyz

DÉTSHY MIHÁLY: Adalékok a sárospataki újkeresztények /habánok/ történetéhez 143.old.

Herman Ottó Múz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972.

Eöcsi rk. templom
(Veszprém vm)
1757 ben helyreállítatta
Biró Marton püspök

Pehm 460. l.

Eölvedi Gachal Jónet

1. Önarchép, olajt.
2. A falurossza

1932 fův új szorzem.kiáll Mücsarnok

BUDAPEST
942 JAN -3 '42
VII
18a

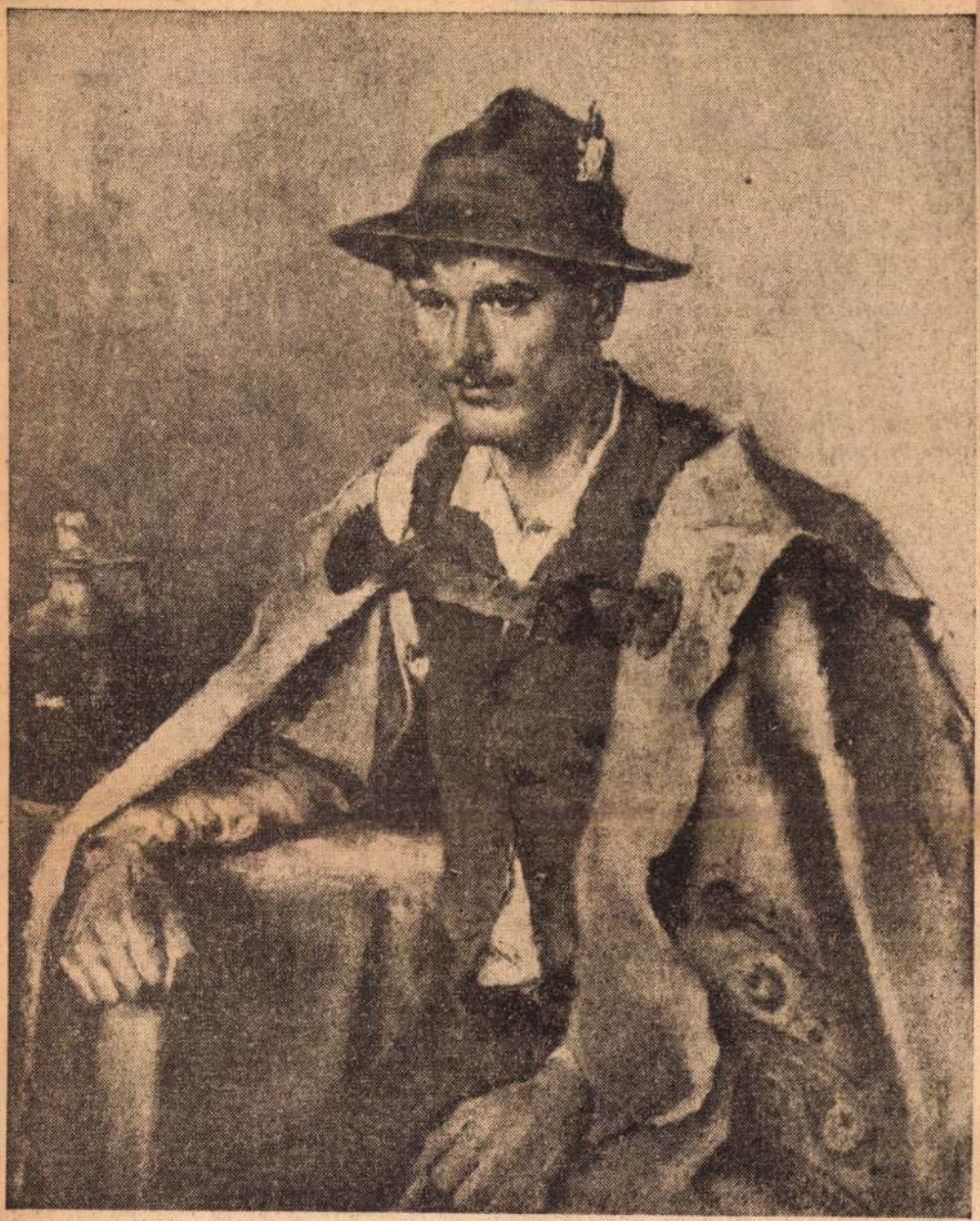

Eölvedi Gachal József: Falurossza

Eölvedi Gachal József
Az Ország 1943. jul. 3
Vép

értékesebb, mint a nyers pamut, mert a feldolgozás sokba kerül: kopik a gyárépület, kopnak a gépek, a telket amortizálni kell, azonkívül munkaerőre is szükség van, azaz kopik az ember és ezt pótolni kell étellel, lakással, pihenéssel. Érted ezt?

— Ezt az intézetben is tanultuk, nem értem, mi köze ennek a mi dolgunkhoz, hiszen te nem dolgozol a pamutszakmában...

— Az intézetben annyit tanultál erről, amennyit jónak láttak veled közölni, de nem hiszem, hogy ez elég lett volna. Amikor apám önállósította

Manchesterben akkor ott még

rt
j-
e-
ig
r-
ıl-
el-
a
n-
ek
a-
n.
zt
el
e-
ık
ú-
ob
ég
m-
goz-
nláto-
uló hó-
, míg a
rultak ma-
tak, de nem
bbet követelni
végeredményben
unkájukból szár-
gár előtt mindig tö-
merdek éhező szegény ember várakozott, aki hajlandó volt a munkát a régi feltételek mellett folytatni. Néha valami keresztezte apám számításait, például, amikor túlbuzgalmában, hogy raktárát gyarapítsa, több pamutot gyártatott, mint amennyire a közönségnek szüksége volt, vagy amikor nem tudott elég nyers pamutot szerezni az amerikai háború alatt. Olyankor úgy segített magán, hogy elbocsátott annyi munkást, amennyi vevő vagy nyersanyag hiányában fölöslegessé vált. Az elbocsátott munkások vagy éhenhaltak vagy jótékonyságból éltek. A háború alatt nagy gyűjtés folyt

ENZENHOFFER l.

ENTZENHOFFER

megnia

Enxler Matyás

gyöngyösi órás

1757 a város a
Szt Bertalan templom
toronyórájának ke-
zelésére fentit fo-
gadta meg.

Bachó gyöngyösi templ.

34. l.

nytár

nű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
resbap		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Enxler Mihály

órás

1757-ben az alábbi templom órájának kezelésére a városi tanács fentit fogadja meg.

Csem Bárt Grönyös

14. l

Dr. Szentiványi Gyula urnak
a Müemlékek Országos Bizottsága titkárának

B u d a p e s t

IX. Hőgyes Emdre-u.10

Hivatalból
Küszöbgálat. -ben
Dijátalányozva

ENXLER Mátyás gyöngyösi órásmester. Gyöngyösön működik a XVIII. században.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Enz Mátyás

kömüvesmester. MDK

Balassagyarmat. Madács u. 2. /volt vármegyei börtön/.

Épült 1842-45 között valószinüleg Novák Dániel tervei alapján. Előzőleg Enz Mátyás balassagyarmati kömüvesmester készitett terveket.

Nagy Iván szerint Kasselik müve.

126.o.

repr. 48. kép.

Genthon:Nógrád. 1954.

MVK

Enzelsberger J.
gépmester

munkái a soproni kiállításon

– Szakkiállítások és felolvasások a vidéken

Grafikai Szemle 1908 évf. 9 sz. 195 l.

Enzinger János

perskamüves

(1686) XVII. sz. vége Buda

laid

Tanulmányok

Budapest multjából

V. K. 256. l.

yar Könyvkereskedés
PEST IV, KOSSUTH LAJOS-U. 18
TELEFON: 186-281

A MAGYAR KÖNYVBARÁTOK KÖNYVTÁRA

1943

Engedi –

– Eötvös

M.D.K.

Enyedi Albert, építész

a nagyrinkályi templom rajzát 1892-ben készíti Csorba Endrével közösen [Csorba Endrével ez az adat nincs megemlítve].

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 321. old.

ENYEDY Albert épitész. A nagymihályi templom rajzát C-+ Csorba E.-al készíti 1892-ben /Egri érseki gazd.lltár.Tervjegyzék 225./.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit

dr. Enyedi Béla (mérnök M.D.K.

2500 p-ös második díjat nyert a budaörsi repülőtér hangárjaira kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

jul. 8. sz. 6. old.

M.D.K.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

32. old.

Enyedi Béla MDK

A vasbeton hidak épitése terén eredményes munkát végzett.

111.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp.1960.

Ø

< Enyedi Béla dr >

statikus építészmérnök.

< > Tíz év a vázas építés történetéből.
Tér és Forma 1938.
131 – 137. l. Képekkel

A Kozma lajostól
tervezett Ipesti Átrium-
palotta statikusa
fenti volt.

rű javítását és átalakítását garanciával vállalja
y János kárpitos és díszítő
meier és minden más stílű bútorok állandóan raktáron
best, IV., Cukor-utca 5 • Telefon: 1-832-74

sorrend.

Porcellán és üvegtárgyak	Textíliák	Vegyesek	Szőnyegek	Hangszerek, fényképezőgépek, játékszerek, fegyverek	Bútorok
1334–1380	1721–1750	2350–2390	—	—	2087–2150
1381–1420	1751–1780	2391–2430	—	—	2151–2220
1421–1460	1781–1810	2431–2470	—	—	2221–2280
1461–1510	1811–1828	2471–2490	—	—	2281–2349
1511–1550	—	2491–2510	1829–1900	—	—

Enyedi dr.

terverte a kistarcsai vasbeton viztornyot, a bajai hengermalom vasbeton viztornyát, a kiskunfélegházi silót (igz.!) és viztornyot.

Budtechnfejl. 471. l.

i Kápolna freskóit is felülmulják.
ivészek olyan nagy elmélyedéssel ta-
korábban Giotto freskóit,vagy a XV.
őben,1505-ban került összeköttetés-
an erélyes,szeszélyes és erőszakos
ogy a hosszu összeköttetés alatt
egymással.Ez Michelangelo életének
küzdelmet folytatott a hatalmas meg-
is.Mielőtt ez a kollaboráció megkez-
ég két reliefeket és egy festményt
e.Mindakét relief tondo:Madonnát a
ép pedig a Szent családot mutatja
elief a londoni akadémiában,a másik
ula 1505-ben hivja Rómáva Michelange-
mlékét,Michelangelo hatalmas tervet
ad szobrot és számos bronzreliefet
el fogott a munkához.Első feladatául
rványt szerezzen be.Nyolc hónapi ke-
nyal Rómába,de időközben Bramante,ki
onyban,mivel az ő pártfogoltja a pápai
adályokat gördített a siremlék ilyen
ése elé.Michelangelo ezen méltán fel-a
ági formákat,hogy haragját megismer-
kkor félig-meddig kiutasitotta vissza-
al levelet küldött utána,d Michelange-
te meg,hogy a pápa szine elől ugy ker-
A pápa ekkor a firenzei Signoriához
zzal a felszólitással,hogy Michelan-
lo azonban egyideig még hajthatatlan
haragudva,mint Bramantera,Michelangelo
alálkozott a pápával,ki háboruskodott
es vonult be.Michelangelo hamar tudta
a pápa győztesként vonult be kibékült
ogadtatása a San Petronio előtti téren

Enyedi Béladr

statikus

az alábbi épület vasvázának és födeméneknek szerkesztése és statikai számítások pontitól. Az épületet tervezték Böhm és Hegedüs-

MAGYAR. EPITOMUVESZE

1930. 10-11. sz. („Törekvés" Takarékpénztár R.-T. bérháza. VIII Mária Terezia tér 16.)

LANTOS KÖNYVESBOLTJA ÉS TUD. ANTIQUARIUMA
BUDAPEST, IV., MUZEUM-KÖRUT 3.
TELEFON: 1-875-01.

Enyedi Béla dr.

Dr. Enyedi Béla: Vas- és vasbetonvázas épületek, a vázas épületek szerkezetének rendszeres összefoglalása. 205 old. 213 ábrával és hét táblázattal. Budapest, 1930. Franklin Társulat kiadása.

Dr. Enyedi Béla kitűnő átfogó kötetében a legmodernebb építőmódszerek rendszeres tárgyalását adja, megismertet a vas- és vasbetónvázas épületek szerkezeti és kiviteli részleteivel, összefoglalva a külföld e téren szerzett tapasztalatait: europaiakat és amerikaiakat. Sajnos, nem mondhatjuk e könyvre, hogy „rég érzett hézagot töit be", mert sajnálatos módon eddig nem nélkülöztük ezen szerkezetek tankönyvét! Sajnálatos viszonyaink között olyan épületek, melyeknél a szerkezetekre szükség van, *hazánkban mindezideig nem épülhettek.* Egyfelől gazdasági viszonyaink folytán, másrészt pedig az építtetőknek a saját érdekeikbe ütköző, azokat félreismerő konzervatívizmusánál fogva. De talán épp ezért nagyfontosságú tény szakirodalmunk e szaporodása, megnövekedése. Talán ez a könyv, szövegével és jól kiválasztott ábráival, meg fogja törni a jeget s szabaddá teszik az utat ahhoz, hogy végre a trianoni Magyarországon is lehessen modernül, *észszerűen és gazdaságosn* építeni! Épp ezért kell örömmel fogadni e tudományos munkát, épp ezért kell annak adataival fölfegyverkezni a gazdasági közöny és nemtörődömség ellenében

A kötet szép kiállítása a Franklin Társulatot dícséri, csak azt kérdezzük, hogy miért olyan egyenetlen és részben teljesen elfogadhatatlan rossz a klisék nyomása? A klisényomás művészetét a magyar tipografiai ipar miért *nem képes megtanulni?*

Dr. Bierbauer Virgil

224 VASTAGH György. Női arcokép. Olaj

Tér és Forma
1930. 2 sz. 89. l.

241 SPÁNYIK Kornél. Szent-Norbert megtérése. Olajf. A prémontrei rend tulajdona.

242 COLLIN. Ébredés. Olajf. 25,000 francs.

243 BRANDL G. Lelki visszhangok. Olajf. Eladó.

244 KELETI Gábor. Budapest. Olajf. 1400 frt.

245 DUDITS Andor. A fiumei Podesta a kiküldött kir. biztos jelenlétében felolvassa Mária Terézia királynő 1779. évi adománylevelét, melylyel Fiume szabad várost és kikötőt, mint külön csatolt országrészt Magyarországhoz kapcsolja. Fiume városa rendelése a Municipio számára.

246 MÁRK L. A szerződésnélküliek. Olajf. 5000 rt

247 DAMERON Charles Émile. Virágszedés az Antilles-fokon Nizza közelében. Olajf. 1500 frt.

Enyedi Béla

A Kozma Lajos terveste Átrium-ház acél szerkeset-terverője Enyedi Béla, a statikai feladatokat Komoly Ottó, a szigetelési és akusztikai problémákat dr Möller Károly, a központi fűtést Csukrán József, a villamosvezetéki és világítási kérdéseket Vértes Dezső oldotta meg

Koós Judith: Kozma Lajos munkássága Bp. 1975. Akadémiai

210. old.

ENYEDI Béla építészmérnök

BÁNKI Iván: Menyhárd István. Bp., Akad.K., 1990 29 - 31. p.

észeti Kiállitás előkészitése
ogy az elkötelezett müvek szá-
n. A módszer nagy felháborodást
tt ki. Ennek kapcsán Vitányi
k és nem jelentkezők kiállitá-
t. Ormos Tibor azzal indokolta
.egy nemzeti tárlat körvonala-
szeti élet belső érdekei sze-
széles tömegek érdekeit, kép-
is szem előtt kell tartani...
t tenni az emberi-társadalmi

ista képzőmüvészet története
.l.

Enyedi György,

a MÉSZ Mesteriskola előadásai.

VI. ciklus 1980-82

Enyedi György: a falu-város arány tendenciának változásai.

VII. ciklus 1982-84. Magyar városépítésneti problémák 1945-80 között.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 5-old.

megnova

Enyedi Dániel

nagybányai vaspéldametsző

Ocsovai Dániel utódja a nagybányai pénzverdében. 8 m. formit havi fizetése volt ₰ 1714-ig még a Nagybányáról átkölközött munkácsi pénzverdében dolgozott, mikor a Becsből haratérő Ocsovai Dániel váltotta fel.

Esze Tamás: A nagybánya-munkácsi pénzverőház II. Rákóczi Ferenc korában. 1706–1711. Numizm. Közl. 1944. 41. l. 44. l.

₰ és a pecsétmetszésekből járó mellékkereset

Enyedy Dániel

1710-től vésnök
a munkácsi pénz-
verdében.

L.

Lehoczky Tivadar

Munkács város egy
monográfiája.
Munkács. 1907.
291. l.

MNB Könyvtár

Enyedi Dániel

példametsző

L.

Szendrey – Szentiványi

442. l.

T.2362. II.

a hegyes vidéket szelő fo-
é ölbe rakott fával. Felirata:

.5 cm.

35.

Enyedi Dániel, példametsző. II. Rákóczi Ferencz szolgálatában állott s 1710-től a munkácsi pénzverdében dolgozott. Havi fizetésül nyolcz forintot kapott.

Lehoczky Tivadar: Bereg vármegye monographiája. Ungvár, 1881. III. 533. l. — *U. az:* A munkácsi pénzverde. *Arch. Ért.* 1902. 319. l. — *Márki Sándor dr.:* II. Rákóczi Ferencz. Budapest, 1909. II. 309, 489. l. — *Thaly Kálmán:* II. Rákóczi Ferencz udvari közgazdasági tanácsának utasítása a Nagy- és Felsőbányák s a munkácsi pénzverőház inspectora számára. *Tört. Tár.* 1881. 371, 376. l.

Enyedi Dániel

ércmvéső

l

Huszár Sajós:

A kuruckor ér-
mészete -
Rákóczi emlék-
könyv. I k.
Bp. k. n.
402. l.

Zalótai tanyai iskola II. 175.

Enyedi Dániel

Éremvéső

Lajd

Arch. Ert

1902. 31 q. l.

320 l.

M.R.K

Daniel Enyedi, Eisenschmeider,

1711-14.

Huszár Lajos dr. közlése: G.Gümdisch:Geschichte der Münzsta tte Na gyb ánya ... 153o-1828. Numism. Zeitschrift. Vien 1932. 89 -9o old.

Enyedi Egidius aurarius opifex

1566 - 1586

Herzog

Enyedi Egidius
Dr. Ernst Ernst
J. Enyedi.

Enyedi Egyed ötvös 1566–1586

vir Ungarus, domo Eniediensis, quaestu aurarius opifex, fortuna tenuis, nomine Egidius

Szamoskőzy

M. T. E. Irók XXI. 25 lap

Történelmi böngészet.

2. — (*Ipar- és müvészeti tárgyak terjedése.*) Az első *nyomdát* hazánkban Mátyás király alapitotta, és létesitésével rokonát Geréb Lászlót, a tudós erdélyi püspököt bizta meg; a nyomdász Hesz J. volt. — Ezen nyomda elenyészte után nem létezett hazánkban nyomdászat 1583-ig, midőn Honti Ján. Bazelből Brassóba minden a nyomdászathoz szükséges készületeket hozván, megkezdte a nyomdászati működést. Saját munkáin kivül Luther munkáit is kinyomatta, valamint több más vallásos müveket is. Példáját többen utánozván, a 17-ik század első tizedeiben 28 nyomda volt hazánkban, tudnillik: Bártfán, Zólyomban, Világosváron, Csepregen, Kereszturon, Galgóczon, Németujváron, Sárváron, Ujszigeten, Alsó-Lendván, Somorján, Pápán, Monyorókeréken, Löcsén, Nedeliczen, Kőszegen, Debreczenben, Visolyon, Nagyváradon, Kassán, Semtén, Jobbágy-Ujfaluban, Kolozsvártt, Gyula-Fehérvártt, Brassóban (Cornides-Bredeczky Sesler).

Az első *papir-gyár* 1546-ban Brassóban alapittatott Fuchs János biró és Benkner János által; Magyarországban az első papirgyárt Spielenberg Samu orvos hozta létre Tepliczka faluban, Liptómegyében.

1613-ban Enyedi Egyed, erdélyi születésü müvész, egy gyürüben oly *órát* készitett, mely nemcsak az órákat verte, hanem a hold s égi-testek járását is mutatta. Ezen remekmüvet Szapolyai János Szolimán szultánnak ajándékozta. —

Vas. Ujs. 1860. 31. l.

VASÁRNAP **27** Kat. László kir. Prot. László	N. k. 4 ó. 4 p. N. ny. 20 ó. 1 p.	Izr. 18. Templ. elf. bőjt
HÉTFŐ **28** Kat. Ireneus Prot. Arszlán	N. k. 4 ó. 5 p. N. ny. 20 ó. 1 p.	
KEDD **29** Kat. Sz. Pét. Pál Prot. Péter, Pál	N. k. 4 ó. 5 p. N. ny. 20 ó. 1 p.	
SZERDA **30** Kat. Pál emlék. Prot. Pál	N. k. 4 ó. 6 p. N. ny. 20 ó. 1 p.	
CSÜTÖRT. **1** Kat. Jézus sz. v. Prot. Tibold	**VII. HÓ JÚLIUS** N. k. 4 ó. 7 p. N. ny. 20 ó. 1 p.	
PÉNTEK **2** Kat. Sarlós B. A. Prot. Ottokár	N. k. 4 ó. 7 p. N. ny. 20 ó. 0 p.	
SZOMBAT **3** Kat. M. sz. pápa Prot. Kornél	N. k. 4 ó. 8 p. N. ny. 20 ó. 0 p.	Izr. 24. S. Pinkh. 1. P.

Enyedi Emil

Enyedi Emil okl. mérnök, építőmester, V. Tátra-u. 8. 111-139

Bptávb 1940 szept.
– 1942. jan.

986 **Fabianus Enyedi** M infra 1563—1566, e. —1586.

a) Talpas pohár, vésett lambrekénnel, koszorúban évszámos családjeggyel. — *Kluftbecher m. grav. Lambrequin u. Hausmarke.* — „1593."
Mus. Nat. Transilv., Kolozsvár — *Klausenburg.*

b) Kehely. — *Kelch.* — „1598."
Unitárius egyház — *Unitarier Kirche*, Várfalva. Biró Lajos: A várfalvi unitárius templom története, Kvár. é. n. 4.

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZET ÚTTÖRŐINEK
S AZ ÖSSZES MŰVÉSZCSOPORTOK TAGJAINAK
VÁLOGATOTT MŰVEIBŐL
RENDEZETT

KIÁLLÍTÁSRÓL

1850—1932.

1932 FEBRUÁR—MÁRCIUS

ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
BUDAPEST, VÁROSLIGET, MŰCSARNOK

Enyedi Fabian

ötv.

l.

Kőmagyötvi

986.7.

Drucksache!

V. b. b.

Bizettsága

megvivo

Ernyedi Fábián

ötvös

L.

Szendrey – szentiványi

442 l.

T. 1266.

an jobbról a törökök vonulnak
zári seregek vonulnak be, az
d-Marschal Philippi (1) Se.
othringen (2), Herr General-
r von Thüngen (3) és Herr Hof-
gadják a vár kulcsait átadó
mondatszalagon:

n Ao. 1737 d. 28. July
che Stadt und Vestung

37. den 28. Julii von dem Erb-Feind
yserl. Waffen per Accord glück-
adt und Vestung NISSA czimü leirást
ess Kupffers alatt: Augspurg, zu
. Kupfferstechern, wohnhafft

cm.

Emjedi Dániel, 1710.,
rézmetsző, faragó, Munkácsou
a pénzverőháznál.

Tört. Tár

1881., 376.

ENYEDI Hedikó

91 2. 6

Új Müvészet

MDK

Enyedi Sándos
mesterszedő

rajzolta a lapfejét és címek díszeit.

÷ Borítékunk, lapdíszünk és mellékleteink.
Grafikai Szemle 1908 évf 1sz. 12.

Enyedy János rajzoló

MDK

Lapfejdizitei. Cimdizitei
E. J.a Rózsa nyomda akcidens zedője és rajzolója

Bozitékunk, lapfejdizünk stb.
Grafikai Szemle 1908. 1 z. 10.

mok

Enyedi János

- mesterszedő

tervezte a lapfejét és ennek közti díszt

÷ Borítékunk, lapdiszünk és melléklatenik

Arafikai Szemle 1907 évf 9 sz 1931

MDK

Enyedi Sámos
nyomdász

rajzolta a borítékot, lapcímet és
a címek körüli díszt.

÷ Lapdiszünk, ábráink és mellékletünk

Grafikai Szemle, 1907 évf 5 sz. 9 f l.

/ 1021

Enyedi János: Hellmuth, 1971

ENYEDI JÁNOS

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 DEC 2 1.

ÉLET ÉS IRODALOM

MOL

Enyedi János
nyomdász

mesterjegyző sorokalja Gr. Sz. 2 l.
(ábra)

÷ Boritékunk, Ábránk és mellékletünk
Grafikai Szemle 1907 évf. 1. sz. 16 l.

MOK.

Enyedi János
nyomdász

munkája mint melléklet (3 lap külső keret)

Novák László: Az Első Tanfolyam.
Grafikai Szemle 1902 évf. 9 sz. 143 l.

M.D.K.

Enyedy János ötvösmester

neve szerepel az 1788-évi kimutatásban a nagybányai ötvösök között, azzal a megjegyzéssel, hogy „megbízható és jó módu." Öt bízzák meg a munkácsi ígazgatási kerület fémjelzési munkáival.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.

266. old. és 267. old.

Eölvedy Gachal József

Eölvedy Gachal József:
Pusztabiró.

Farkas István: Találkozás.

Emőd Aurél: Páholyban.

Englerth Emil:
G. L. urnő arcképe.

Eölvedy Gachal József:
Csikóslegény.

Eölvedy Gachal József:
Anya és gyermeke.

Farkas István

Rát Str 143, 144. 503 l. árek és képek

GACHAL *József*, ölyvedi festő, * Poroszló (Heves vm.) 1889 máj. 28. Budapesten, Solnokon és Nagybányán tanult. 1914—18. katona volt, azután egy évig Kassán dolgozott. 1919 őszén Budapesten telepedett le hol sötét tónusokba ágyazott erőteljes genre-képeket és tájképeket fest. Megnyerte a Rökk Szilárd-díjat. Falusi utca és Önarckép c. olajfestménye a Szépművészeti Múzeumban, a Falu rossza és egy önarcképe a főváros tulajdonában van.

E. g. I. 361 l

baláczai V. 52, 53.

Római mozaikok, földből való kiemelése

V. 52-53.

Eölvedi Gachal József

Tabáni udvar, olaj

O.M.K.T. 1925. május. 22 1.

Eölvedi Cachal József

Vak harmonikás, olaj

O.M.T.T. 1925. május. 16 1.

Eötvedy Gaál József

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat téli kiállításán szerepelt.

EK. 929. XII. 22.

Eölvedy Gachal József

Mücsarnok téli tárlatán szerepelt.

A magyar nepelet egyik [illegible] abb művész-tolmácsa *Eölvedy Gachal József*; most kártyavető cigányasszonyt, bibliás embert, öreg parasztot látunk tőle.

PH.929.XII.22.

Kölvedy Gachal József

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

M. 1930. III. 15.

Eölvedi Gachal József

Szerepelt a Műcsarnok tavasi tárlatán.

PH 1930. III. 15.

Kálvedy - Gachal József.

A Ferenc József jubileumi ösztöndíj pályázaton művével, melyekben a magyar nép jellegzetes típusait festi meg, - részvel a Műcsarnokban.

Pesti Napló, 1924. Jún. 14.

MDK

Eölvedy Gachal József, festő

2. Parasztleány. Olf.

44. Vándor muzsikus. 6.l. "-

Bp.Mücs.- "A Magyar Müv.-ért." képzőm.kiáll. 1942. jun.6.-22. Kat. 5.l. és 6.l.

Eölvedi Gachal
József

l.

Szepm. Mur. Esk
IX. 275 l.

Károlyi Árpád dr. VII. 252, 259, 260

Eötvedi Gachal József

Föv. képt

Ónarckép, of
Cigány lány "

Budapest, 192 3 április hó 16-án

ttságának

B u d a p e s t . -

VII. Állatkerti ut 1 sz.

staurálási munkáinál szükséges
ységáram a beállott visszonyok foly-

varbérek hirtelen emelkedéséből kifo-
erskövek m³-t vasuti kocsiba rakodás-
r korona árban van módomban szálli-
- Amennyiben a szállitás folyamán a
szálllitott mennyiségre kérem majd

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Eötvedy Gachal József

NÉPMŰVELÉS
1960 7

1021

TISZAI NAPOK POROSZLÓN

Az előadás közönsége

A gazdag néphagyományú, nagy történelmi múltú hevesi község jelentős rendezvénysorozatot bonyolított le májusban. A cél kettős volt: a község történetének, haladó hagyományainak és jövőjének megismertetésével fejleszteni lakossága egészséges lokálpatriotizmusát (s tágabban: a szocialista hazaszeretet), másrészt nagy lendülettel megindítani a nyári népművelést.

A megnyitó május 15-én volt. Az általános iskola irodalmi színpada *A Tisza* címmel adott műsort, az új művelődésházban pedig két kiállítás nyílt: a poroszlói születésű *Eötvedy Gachal József* festőművész plakettjeit láthattuk, valamint a Műcsarnok által küldött *A Tisza a magyar tájfestészetben* c. anyagot. Másnap előadás hangzott el a poroszlói származású *Szőts* György kapitányról (aki az 1631—32-es felső-tiszai parasztfelkelés egyik vezéralakja volt). A harmadik napon előadás *A Tisza a magyar festészetben* címmel, majd tárlatvezetés. A negyedik napon a szomszédos községekből is sokan látogattak ide: dr. *Dóra Tibor* főmérnök beszélt a *tiszai II. vízlépcső tervezéséről* és népgazdasági jelentőségéről.

Előadás a tiszai II. sz. vízlépcsőről

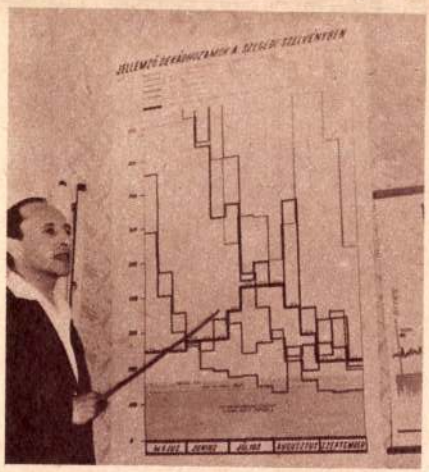

A csütörtök a gyermekeké volt. A művelődésház gyermekklubja vendégül látta *Eger, Füzesabony, Tiszafüred* és *Sarud* gyermekklubjait. A gyermekeknek *Szabó* István fővadász tartott előadást Poroszló és környéke, valamint a Tisza árterületének állatvilágáról. Előadását kitömött *túzokokkal*, fácánokkal, vadmacskával és sok más állattal szemléltette. Ezután kiosztották a *pályázatra* beküldött dolgozatok jutalmait (a pályázat tárgya: *A Tisza a magyar irodalomban*). Ízletes ebéd után *kirándulás* a Tiszához, régi poroszlói *gyermekjátékokkal* és *szalonnasütéssel* fűszerezve.

Pénteken vontatókon érkeztek a szomszédos községek állattenyésztői: *Monostori* István gödöllői adjunktus tartott vitaindító előadást *a Poroszló környéki szarvasmarha-tenyésztésről*, amelyet élénk vita követett. Ugyanezen a napon a poroszlói származású *Vass Lajos* karnagy nagyszámú érdeklődőnek beszélt Poroszló és környékének *népdalkincséről*, hanglemezről és magnóról adva ízelítőt.

Pénteken előadás *A bűnügyi és kalandfilmek helye a filmművészetben* címmel (ezt a *Fény a redőny mögött* c. új magyar film követte), *horgászverseny* nagyszámú résztvevővel (egyesek halat is fogtak . . .), zárómozzanatként pedig ifjúsági *békenagygyűlés, A mindenség szerelme* című irodalmi műsor és táncmulatság késő éjszakáig.

A nyolcnapos program szerencsésen olvasztott össze komolyat és könnyűt, szórakozást és ismeretszerzést, felvonultatott mindenféle népművelési formát, a szervezésbe mintaszerűen bevont minden lehetséges erőt, és mindezzel tömegeket mozgatott meg. Az első poroszlói Tiszai Napokat most újabb rendezvények, színházi esték, szabadtéri filmvetítések követik egész nyáron át.

Császár István
járási felügyelő, Füzesabony

népművelés kül

MONGOL

❶

❷

1. Az úttörőpalota bejárata Ulan Batorban

2. A Mongol Népköztársaság kormánypalotája

Mongólia nemcsak gazdasági fellendülésével, hanem kulturális fejlődésének ragyogó példáival is lenyűgözi mai látogatóit. E néhány szóban foglalható össze a sok tapasztalat és élmény, amelyet a közelmúltban Mongóliában járt magyar kulturális küldöttség szerzett. A négytagú küldöttségnek, amelyet *Demeter* Sándor, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének alelnöke vezetett, számos kulturális és művelődési intézményt volt alkalma megtekinteni Mongóliában.

A fejlődés városon és falun egyaránt szembetűnő. Megkapó volt látni a városi járókelők forgatagában vagy a végtelen puszta csendjében lóháton feltűnő iskolás gyerekek, úttörők vidám seregét. Alig néhány évtizede ez a kép nem volt mindennapos. A közoktatás a buddhista lámakolostorok monopóliuma volt, ám az itt-tanuló diákok száma is alig haladta meg a tízezret, s a lakosságnak mindössze 5,8 százaléka tudott írni és olvasni, még 1935-ben is. A több évszázados feudális múltnak ezeket a

Gachal - Eölvedy József

— **Nemességigazolás.** Gachal-Eölvedy József festőművésznek, aki az 1618 április 11-ik napján II. Mátyás magyar királytól nemességújító címereslevelet nyert, Gachal, másként Eölvedy-család hevesvármegyei Poroszlón lakó ágából származik, a belügyminiszter régi magyar nemességét és címerét 28218—1937. II. a. számú rendeletével igazolta.

Új Magyarság

1938. jun. 12

~~i~~ (Eölvédi) Gachal József festő,
szül. 1889 május 28-án Poroszlón (Heves m.)
Iparmüészeti iskolát 1907–1909
Szépmüészeti akadémia 1909–1914–
Zemplényi T.
~~Nagy 1912–19~~ 1911–13 nyarán
állami ösztöndíjjal Szolnokon Szlányi
Tenyes és Zomborynál.
1914 nyarán Nagybányán Thormanál
~~Kassa~~ és Tsenczynél.
1914 katona lett és 1918 öszeig katona volt.
9-es honvédgyalogezrednél szolgált.
1918 öszén Kassán szerelt le. Kassán volt
1919 novig ~~Ekkor~~ Ott festett.
1919 novembre óta Pesten van
1920-ban a szalonban állitott
ki elöszor.

A mennyi szolgálat.

Gölvedi Gachal József

tovább

* **(A Műcsarnok tavaszi kiállításának díjai.)** Ma délelőtt tartott ülésén adta ki az együttes bíráló-bizottság a Műcsarnok tavaszi kiállításának díjait. A társulat nagydíját *Révész* Imre „Öregek" című műve nyerte el, míg a „kitüntető elismerést" *Spányik* Kornél „Alkonyatkor" című művének ítélték oda. A Ráth György-díjat *Barkás* Lajos „Ábrándozás" című olajfestménye nyerte. A kitüntető elismerést pedig *Horváth* Béla „Ködös tél" című olajfestménye kapta. Wolfner Gyula díját egyhangúlag *Siklódy* Lőrinc „Gödöllői hadiemlék" című szobormüve nyerte el, kitüntető elismerését *Margó* Ede „Szent Borbála" című szobormüve. A Vásárpénztár r. t. „Pállik Béla-díját" *Viski* János „Magyar csikós" című olajfestménye nyerte el. A Jankó János-féle díjat pedig megfelelő mű hiányában a bíráló-bizottság *nem adta ki*. Halmos Izor-életképdíját *Gachal* József „Anya és gyermeke" című műve kapta. Halmos Izor-kisplasztikai díját *Farkas* Béla kis szobormüve nyerte el. A Lipótvárosi Kaszinó-díját egyhangúlag *Aldor* János László „Alvó Vénusz" című olajfestményének ítélték oda. Kitüntető elismerését pedig *Madarász* Walter plakettjei kapták, végül a Képzőművészeti Társulat építészeti nagydíját *Gregersen* Hugó „Kolumbusz-emlék" című rajza kapta, kitüntető elismerését pedig *Frisch* Vilmos építészeti rajzának juttatták.

Budapesti Hirlap 1930. ápr. 1.

A m. kir. vallás- és közo

ügyszám alatt a keb. szám

rendeletének másolata:

Költségvetési év: 1932/33.

tása." Műemlékek Országos I

5. Alrovat: 1. és 2. Rovat:

Utasitom,

nak a m. kir. postatakarék

számlája javára a Bizottság

ben az alábbi összegeket ut

lett:

Gachal József

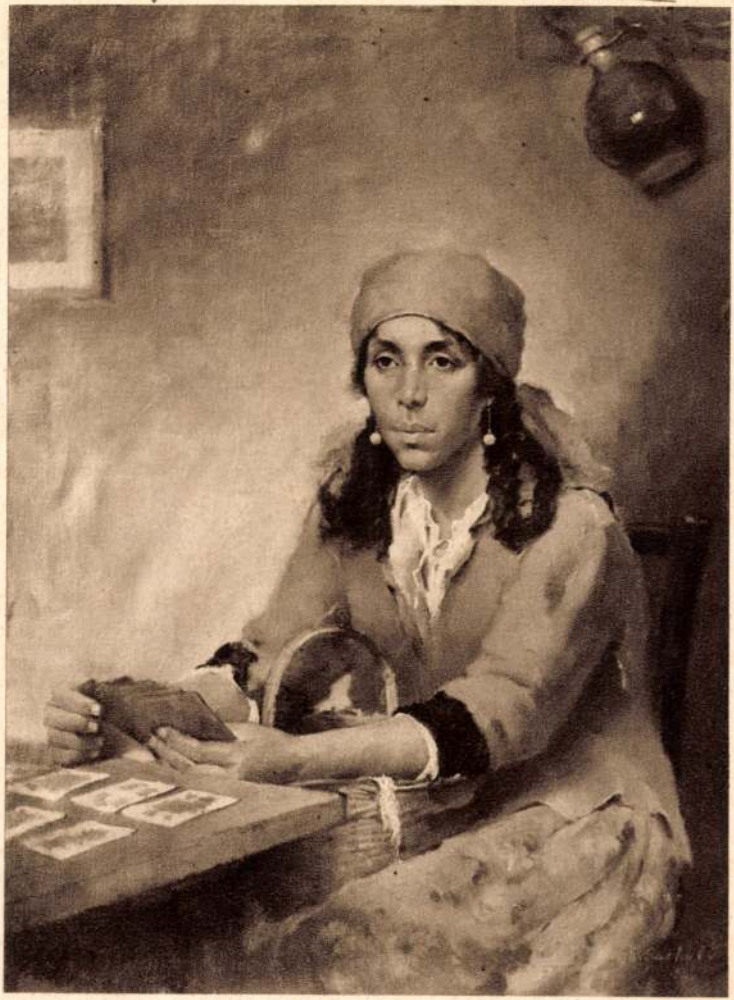

BÖLVEDY GACHAL IÓZSEF: KÁRTYAVETŐ CIGÁNYASSZONY

KMTársl929/30. évi kiáll.

DOLÁNYI BENCZÚR IDA : PIPACSOK

dij pályázaton kitüntetés
elismerésben részesült.
Falusi utcakés egy önarc-
kepe a Szepmüvészeti Mu-
zeum, ~~a falu vonza és~~ Ön-
arckepe a Fővárosi Keptár
tulajdona.

Tégyenek

Kölvedy-Gachal József

festő, 17. 1889. máj. 28. Poroszlón (Heves m.) 1907-8. a bpest iparmův. iskolában, 1909-14. a képzőmüvészeti főiskolában Zemplényi F. vadarnál, 1911-13. nyarán állami ösztön díjjal Stolnokon Izlányi Lajosnál Fényes Adolfnál és Zombory Lajosnál, 1914 nyarán Nagybányan Thorma Jánosnál tanult 1914-18. katona volt, 1918-19. Kassan dolgozott, 1919 őszén Bpesten telepedett le. 1924. a Mücsarnokban Önarcképével a Rökk Szilárd díjat, és Öreg klarinétos-ával a Mübarátok Körének díjat ~~nyerte~~, 1927. a Falurossza c. képével a Bartha Károly díjat, 1930. Anya és gyermeke c. művével a Halmos Izor díjat nyerte. 1927. Ferenc József-

Kölvedy Gachal József

Műcsarnok

1924. tav. kiáll. 490, 583

1924. őszi kiáll. 32, 249

1925. tav. kiáll. 61, 190, 330

1926. angol-mag. kiáll. 123, 127, 215, 217, 221.

1926. téli kiáll. 278, 373

1927. tav. kiáll. 30, 527

1927. magyar táj 619, 660

1927 őszi kiáll. 208, 219

1928. tav. kiáll. 402

1928/29. téli kiáll. 388, 534, 535, 536.

Illírek VI. 107

Eölvedy-Gachal
József
festő
szül. 1889. Poroszlón.
Életrajz
wód
z
Ladányi Heves
484. l.

A magyar királyi vallásés

24108 szám
190.4

A Kapiv

rett vrent Ferencz rendi

legujabb névtárát hi

emlékek ovvágos bir

Budapest, 1904

A minister

D Varáv

osztályi

Eötvöshy – Gachal József
festő

Kiállít a Téli Tárlaton

N. U. 1939. I. 28.

EÖLVEDY-GACHAL JÓZSEF

szül. Poroszlón, 1889. Tanulmányait az Orsz. M. kir. Iparművészeti Iskolában kezdte, ahol két évig a díszítő festészet szakosztályán dolgozott. 1909-ben beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Zemplényi Tivadarnál tanult. 1914-ben végzett. Mint ösztöndíjas, a nyarat a szolnoki és a nagybányai művésztelepeken töltötte. A háború alatt katonai szolgálatot teljesített. 1920-ban a Nemzeti Szalonban állított ki először, azóta állandóan szerepel a tárlatokon. 1924-ben a Műcsarnok kiállításán önarcképével a Rökk-díjat, Öreg fuvolás című képével pedig a Műbarátok Szövetségének díját nyerte el. 1927-ben Falu rossza c. képére a Bartha Károly díjat, 1930-ban pedig Anya és gyermeke c. művéért a Halmos Izor díjat kapta meg. 1927-ben a Ferencz József díj pályázaton kitüntető elismerésben részesült. Ismertebb munkái: a Fővárosi múzeumban lévő Önarcképe, Kártyavető cigányasszony stb. Fest portrét, aktot és tájképet.

EÖLVEDY-GACHAL GIUSEPPE

nato a Poroszló, nel 1889. Iniziò i suoi studi alla Scuole d'Arte Industriale di Budapest, ove lavorò per due anni nella sezione della pittura decorativa. Nel 1909 si iscrisse all'Accademia di Belle Arti, ove studiò quale allievo di Teodoro Zemplényi. Nel 1914 terminò gli studi all'Accademia. Avendo ottenuto una borsa di studio, trascorse l'estate nelle Case d'artisti di Szolnok e di Nagybánya. Prestò servizio militare durante la guerra. Espose per la prima volta nel 1920 al Salone Nazionale e da allora partecipa a tutte le manifestazioni d'arte. Nel 1924 all'esposizione del Salone delle Esposizione ottenne il premio Rökk con un suo autoritratto, e vinse inoltre il premio della Società degli Amici dell'Arte con un suo „Vecchio suonatore di flauto". Nel 1927 col quadro „Il briccone del villaggio" vinse il premio Carlo Bartha, nel 1930 il premio Isidoro Halmos col quadro „Madre e figlio". Nel 1927 al concorso per il premio Francesco Giuseppe ottenne una menzione d'onore. Fra le sue opere più note vanno registrate: l'Autoritratto di proprietà del Museo municipale, la Zingara, ecc. Una della sue opere è stata acquistata dal Principe Paolo Esterházy. Dipinge ritratti, nudi e paesaggi.

bíboros, Dr. Luttor Ferenc római vatikáni követségi jogtanácsos (Róma), Zadravecz püspök, Dr. Werner Adolf zirci apát, gróf Bethlen István (Baja), Dr. Décsey Géza, Balku Gyula főispán, Tornyai János festőművész stb. portréival ért el komoly sikereket. Egy balatoni tájképet a székesfőváros, önarcképét pedig a Szépművészeti múzeum vette meg. (Új Magyar Képtár) 1926.

ritratti di Papa Pio XI., Cardinal Sincero, dott. Francesco Luttor, consigliere legale della Legazione d'Ungheria presso il Vaticano, del vescovo Zadravecz, del frate di Zircz Dott. Adolfo Werner, del Conte Stefano Bethlen (Baja), del dott. Géza Décsy, del prefetto Giulio Balku, del pittore Giovanni Tornyai, ecc. Un suo paesaggio del Balaton è stato acquistato dal Municipio di Budapest, il suo autoritratto dal Museo di Belle Arti (Galleria d'arte moderna) nel 1926.

ÉDER GYULA

szül. Kassán, 1875. Középiskoláit szülővárosában, művészeti tanulmányait a müncheni akadémián G. Hackl és Wilh. Diez vezetése mellett végezte, hazajövet pedig Benczur Gyula mesteriskolájának tagja lett. Hosszabb külföldi tanulmányút után, végleg Bpesten telepedett le. Művészi fejlődésére, gyermekkorától kezdve a legközvetlenebb hatást nagybátyja, Benczur, valamint a régi nagy olasz és hollandi mesterek művei gyakorolták. Témaköre sokoldalú, de mindig figurális. Számos történelmi és közéleti személyiség arcképét festette meg. Ezenkívül főleg az egyházművészet, valamint a mythológia

ÉDER GIULIO

nato a Kassa, nel 1875. Svolse gli studi medi nella città natale, gli studi artistici all'Accademia di Monaco sotto la direzione di G. Hackl e Guglielmo Diez. Ritornato in patria, fu allievo di Giulio Benczur. Dopo lunghi viaggi di studio all'estero, si stabilì a Budapest. Sulla sua opera hanno avuto sempre grande influenza lo zio Giulio Benczur ed i grandi maestri italiani ed olandesi. La sua attività è stata sempre molto vasta, ma ha preferito sempre la figura. Ha dipinto il ritratto di molte personalità storiche e della vita pubblica ungherese. Ha al suo attivo moltissimi quadri di carattere sacro

Gachal József

1909/10 – 1913/14

Ferképzőintézet
1932-33, 84. l.

táblácska[illegible]nelyek domborművekkel.

Gachal József

festő

1907-8.

Éimisk

1930.83.l.

Gyula úrnak

ra

Budapest IX.

Högyes Endre-u.

Műemlékek Országos Bizottsága

PÉCSI FÉPÍTŐK

Cseke Szilárd (28)

Enyingi Tamás (31)

Gyenis Tibor (25)

Hajdú András (27)

Horváth Judit (30)

Losonczy István (28)

Mátis Rita (28)

ÚJPEST GALÉRIA
IV. ker. Árpád út 66.

A Vigadó Galéria
meghívja

a PÉCSI SZÉPÍTŐK csoport
kiállítására

1995. december 9-én 17.00 órakor

Megnyitja: Maurer Dóra

ÚJPEST GALÉRIA
IV. ker. Árpád út 66.
- a 3-as Metró újpesti végállomásánál -

A kiállítást támogatja
a Magyar Alkotóművészek Országos Szövetsége

ENYINGI Tamás

Eölvedy Gachal József

életr. arch.

Rát Str 503. l

vzék
— Imprimé

a

Budapest, IX.

Högyes Endre u.10.

Eölvedy Gachal József

Szefeltlex 145. l.

Électr. arch.
u. o. 562. l.

Ofen-Pest. 1857. (A Gellérthegyről)

Réfm. 17.5 x 14 cm.

Eggerer V. dr tul.

Kr. (2). 330.

Eölvedi Gachal József

A falu roma

olaff.

Tm. Bp. 1932.

Ismeretlen művész.
A XIX. századból

802. Kossuth Lajos.

látható, kissé balra fordult de vis

Mellig, ~~jobbra~~ néz. Feje el
bajusza hosszú. Ingének és kabátjána
korra kötötte, széles gallérú köpeny
a négyszölgletes talapzaton: KOSSUTH.

Gypszszobor magassága 31.5
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8-

2 db.

904: V. 5.

Elvédi Jachal József

Önarckép. olaj

Tm Bp 1932.

...pzatra helyezett tojásdad medaillon-
... hosszukás gyöngyből valók, s nyakéke
...áak dereka ki van vágva, ingválla csip-
... ékköves láncz tartja. Felirata a kép a-

...a Antonia Electrix Bavariae etc.
...ssa Austriae etc. etc.
...Viro Suo"
...ar p."
...Viennae 1689."

... a háttért véve 27:17.6 cm.
...C. 1689.

191/93 № 1823.

Eölvedy Gachal József MDK

Piacrészlet, olf.

Befagyott kikötő, olf.

Eső utáni hangulat, olf.
Hajójavitó mühely, olf.

Nemzeti Szalon 1922. május. Tavaszi tárlat

Eölvedy Gachal József

Cigányleány

Miscarnok 1936. máj-jun. Jub. Kiáll.

Eölvedi Gachal József MDK

Művésznő
Varrónő

Mucsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Eölvedy Gachal József

MDK

Vas

Vasárnap délután

Cigányrajkó

Műcsarnok 1939

Derű a művészetben kiáll.

MDK

Eölvedy-Gachal József,

Anya gyermekével.

Mücs.-OMKT."A gyermek a művészetben" kiáll. 1940.II.III.
Kat.22.1.

MDK

Eölvedy Gachal József,

Cigányfiu.

Skajó, a primás.

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben" kiáll. 1
1940.II.-III. Kat. 24.1.

MDK

Eölvedy Gachal József,

Ágnes.

Müc.-MDK."A gyermek a művészetben."kiáll. 1940.II.-II
Kat.32.l.

MDK.

Eölvedi Gachal József, festö

369. Önarckép. Olf.

Bp.Műcs.-OMKT.Nemz.Képzőmüv.Kiáll.1934.ápr.29.-jun.17.
Kat. 17.1.

Eölvedi Gachal József MDK

Önarckép

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Eölvedi Gachal József MDK

Hegedűművésznő

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Eölvedi-Gachal József MDK

Falurészlet

Műcsarnok 1939. téli tárlat

Eölvedy Gachal József

MDK

Csendes délután
Öreg bohém

Magyarnok 1939. téli tárlat

MDK

Bölvedy-Gachal József

Emlékek

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. 7.l.
Mücs.

MDK

Eölvedi Gachal József

Önarckép, of.

N. Szal. Téli Tárl. 192o. dec.
7.l.

MDK

Eölvedi Gachal József

Tájkép, of.

Téli kiállitás. Mücs. 1935. nov.
33.1.

MDK

Eölvedi Gachal József

Csikós legány, of.

Gitározó nő,, of.

Vén cigány, of.

Téli Kiállitás. Mücs. 1935. nov. 24.1.

MDK

Eölvedy Gachal József

Tájkép.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 18.1.
Mücs.

M.D.K.

Eölvedy-Gachal József

323. Anya gyermekével.
376. Cigányfiu. Dr. Nemerey Béla tul.
383. Skajó a primás.
589. Ágnes. Dr. Knoll István tulajdona.

"A gyermek a müvészetben" kiállitás tárgymutatója
Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 22.23. l.

MDK

Eölvedy Gachal József

Piacrészlet, of.

Befagyott kikötő

N.Szal. tav.tárlat. 1922.máj.

MDK

Eölvedy-Gachal József, festö

Anya gyermekével.
Édesapám.
Olvasó leány.

Bp.Mücs.-OMKT. Nemz.Képzőmüv.kiáll./Rend.M.Kir.Vall.-
és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 16.1.

MDK

Eölvedi Gachal József

Tabáni udvar, of.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 22.1.

22.1.

MDK

Eölvedi Gachal József

Vak harmonikás, of.

Tév. kiáll. Mücs. 1925. máj. 16. 1.

MDK

Eölvedi Gachal József

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 34. l.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM — NÉPRAJZI MÚZEUM
ETHNOLÓGIAI ADATTÁR
Budapest, VIII., Könyves Kálmán körút 40
Telefon: 331-142

MDK

Eölvedi Gachal József

Anyám elgondolkozik, of.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 7. l.

MDK

Eölvedy Gachal József

Eső utáni hangulat, of.

Hajójavitó mühely, of.

N.Szal. tav.tárlat, 1922.máj.

MDK

Eölvedi Gachal József

Kikötő részlet, of.

Tájkép borus hangulatban, of.

Kilátás a Sashegyre, of.

N.Szal. őszi tárl. 192o. szept. 9. l.

MDK

Eölvedi Gachal József, festö

Tabáni udvar. Qf.

OMKT-Mücs. Tavaszi kiáll.-és Gyüjt.kiáll. 1925 máj.-jun.

Kat. 22.l.

MDK

Eölvedy Gachal József, festö

Önarckép.

OMKT-Mücsarnok. IV.Nemzeti Kézömüv. Kiáll.
Bp. 1937. ápr.29.-jun.2o. K a t. 15.1.

MDK

Eölvedy Gachal József

Tabáni utca, of.

Bárkák a Dunán. of.

Napsütéses utca, of.

N. Szal. őszi kiáll. 1921. szept.

7 l.

MDK

Eölvedy Gachal József

Margithid, of.

Hajógyár részlet, of.

N. Szal. őszi kiáll. 1921. szept.

7 l.

MDK

Eölvedy Gachal József, festö

Tájkép.

OMKT.-Mücsarnok. IV .Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
Bp.1937.ápr.29.-jun.2o. Kat. s. l.

MDK

Eölvedi Gachal József festö

Önarckép. Olf.
Döbrentei-téri piac. "

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. MIKT-Műcs. Kat. 44.l.
45.l.

Eölvedi Gachal József

A falurossza, olf.

Műcsarnok 1932.Budapest közönségének képzőművészeti anyagából rendezett kiállitás

Eölvedy Gachal József

MDK

Cigányleány

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Eölvedi Gachal József

Csikós legény, olf.

Micsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Eölvedi Gachal József MDK

Tájkép, olf.

Mücsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Eölvedy Gachal József MDK

Anya gyermekével

Édesapám

Olvasó leány

Mücsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti kiáll.

Eölvedi Gachal József MDK

Cigányasszony

Mücsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Fölvedi Gachal József MDK

Önarckép, olf.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Eölvedi Gachal József

MDK

Önarckép

Műcsarnok 1932. Budapest közönségének képzőművészeti gyűjteményéből rendezett kiállítás

Eölvedi Gachal József MDK

Parasztmenyecske

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Eölvedi Gachal József MDK

Anya és gyermeke

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Eölvedy Gaćhal József MDK

Önarckép

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Eölvedi Gachal József MDK

Falurészlet, olf.

Puszták fia, olf.

Mücsarnok 1931/32 téli kiállitás

Eölvédi Gachal József MDK

Anya gyermekével, olf.

Mücsarnok 1931/32 téli kiállitás

Eölvedi Gachal József MDK

Parasztleány, olf.

Mücsarnok 1931/32 téli kiállitás

Eölvedi Gachal József MDK

Müvésznő

Varrónő

Mücsarnok 1936 Nő a müvészetben c. kiáll.

Eölvedy Gachal József MDK

Tájkép

Mücsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

MDK

Eölvedi Gachal József, festö

Vak harmonikás.

OMKT-kiáll. Tavaszi kiáll. és Gyüjt. kiáll. 1925. máj.-jún.

Kat. 10.l.

MDK

Eölvedi Gachal József, festö

Anyám elgondolkozik. Of.

GMKT-Mücs. Tavaszi kiáll. és Gyüjt. kiáll. 1925 máj.-
Kat. 7.1. junius.

Földvedi Gachal József

MDK

Parasztmenyecske
Anya és gyermeke

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

Eölvedy Gachal József MDK

Füzfák

Mücsarnok 1939 dec.- 1940 január

Eötvedy Gadhal József

MDK

A hid, olf.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Edvedy – Gachal

Kiallit

M. 932. XII. 18.

Kérd

Név: . . . . . .

Volt-e önálló kiállitása 1954-óta: . .

. . . . . .

Milyen pályázatokon vett részt 1954

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásokat kapott: . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

1954 után készült fontosabb művei: .

Eölvedy-Gachal József MDK

Klárinétos

Mücsarnok 1939 dec-1940 január

Eölvedy Gachal József

MDK

Falurészlet, olf.

Füzet a viz partján, olf.

Mücsarnok 0931 tavaszi kiállitás

Eölvedy Gachal József MDK

Vasárnap délután

Cigányrajkó

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben

Eölvedy-Gachal József MDK

Csendes délután

Öreg bohém

Mücsarnok 1939 Téli tárlat

Eölvedi-Gachal József

MDK

Falurészlet

Miccarnok 1939 Téli tárlat

Eölvedy Gachal József

festő

életrap

l.

Karcza magyállam

446-h.

Mártonhegy (Marti
Medgyes, ev. temp
Miklóstelke, (Klos
Mirkvásár (Streitfo
Muzsna (Meschen),
Nagy-Szőllős, ev. t
Nagy-Kapus (Grosz
Péterfalva, ev. tem
Rozsonda (Roseln),
Segesvár, városfalal
Hegyi vár te
Dominikanus-
Várkaputoron
Sövénység, ev. temp
Szász-Dálya (Desen
Szász-Kézd (Kleisd)
Parasztvár.
Szász-Sáros, templo
Szász-Vessződ, ev.
Szász-Keresztúr, r.
Ugra (Galt), ev. tem

Gachal József

100 k állampapír

Értímisk 1908/9. (13/14) l.

T. 3944.

ARAVIZZA-n innen a BOSCAGALIA
jelezve, a háttérben pedig a
innen a la Strada mentén, che
k szerint megnevezett és csata-
quartiere S.A.E. di Baviera-t
ékitményes keretben:

NTO
LVGLIO.

.8 cm.

416.

Gachal József

120 k miskolci Ker. és iparkamarától.

Értímisk 1908/9.

14. l.

átvive

Budapesti Gyógyszerész Múzeum
állami felügyelet alá helyezése

V. 219.

Gachal József

Öreg juhász c. képének

bemutatója.

Pesti Hirlap Vasárnapja

1934. febr. 4.

Sz. kép

Gachal József

MAGYAR MUVESZE

1928. 399

Pacher B.:

Bp. szőv. vásárlá-
sai az elmúlt
2 évben

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Gachal József, čolvedi

Cigányfinc.
Képe repr. –

Képrőművészet
1930. IV. évf. 51 l
27 nám

tűnő ez a franciában, ahol az irodalmi szöveget úgyszólván le lehet fordítani a beszélt nyelvre).

Másrészt ha a középiskolai nyelvoktatást a gyakorlat alapjára helyezzük, szükségünk van olyan tanárokra, akik az illető idegen nyelvet valóban folyékonyan beszélik, gyakorlatilag is teljesen bírják. Kívánatos volna, hogy ezek több éven át tanuljanak az illető országban, mert hiszen még így is nehéz és idegfeszítő munkájukba fog kerülni, hogy a célt valamennyire is megközelítsék. Sőt mivel az élő nyelv folytonos gyakorlatra szorul, fontos volna, hogy a modern nyelvek tanárai még a valutáris nehézségek ellenére is külföldön tölthessék szünidejüket, fizetésüket ott vehessék fel, szükség esetén némi segélyt is kapjanak. Gyakorlati nyelvoktatás a nyelvet csak elméletileg, irodalmi alapon ismerő tanárokkal — szinte képtelenség.

A nyelvoktatás problémáinak se szeri, se száma. Lépten-nyomon újabb nehézségekkel, szinte megoldhatatlan kérdésekkel vagyunk kénytelenek megküzdeni. A módszertani nehézségeket olykor az iskola is szaporítja zsúfolt osztályaival és ki nem elégítő tankönyveivel. Rendkívül nehéz feladat a modern nyelvi írásbeli érettségi követelményének is (30—35 sor lefordítása az idegen nyelvre) eleget tenni.

Gachal József

Pusztaberi c. képe
repr.

Képzőművészet
1928. II. évf. 179. l.

A kép Somló Sári
gyűjteményében.

(1)

Gachal József

Műcsarnok Bpest

1923. tav. kiáll: 641, 659.

Gőarckép III of

Döbrentei-téri piac II

1924 tav: Gőarckép III of

Hegedűművésznő I

1924 ősi: Öreg klarinétos of

Smádkozó öregasszony

1925 tav: Anyám elgondolkozik of

Vak harmonikás

Tabáni udvar

1926 téli Falurészlet I of

Bibliás asszony

1926 máj-jul. Ang-m.

Hegedűművhő II. of

Anya csermekével I.

Gőarckép IV

Öregember

Páráś felhők

1927 jan-febr. Ne. táj

A falu rossza of

Csend a porosztói Cserő-parton

Egressy Gábor kézirata U. 146.

2) 1927 tav a híd I. of
Elbúsult legény

1927 ősz kártrevető cigány asszony I. of
Füzfák I.

1928 tav Pusztabíró I. of

1928-29 téli Csikós legény I.
Cigány fiú I.
Csendes utca II.
Bőrg juhász.

1929-30 téli
kártrevető cigány asszony II. of
Bőrg parasztt
Bibliás ember I
cigány fiú II.
Faluvége a vízparton

1930 tav
Anya mennyekével II.
Guarchép V

1930-31 jub. Csikós legény II. of
Vasárnap I
Guarchép VI.
Pusztabíró II.

Alsófarkadin h. n. IV. 120. – i rózmai.
Kapegiségek IV. 120, IX. 62

~~Gachal József~~

~~U. 4279~~

3) 1931. Tav: A hid II. (of
Ymádkozó lány
Falurészlet II.
Füzek a vír partján

1931-32 téli Parasztlány
Falurészlet III
Pusztak fia
Anya szermelével III.

1932 febr.-márc Vasárnap II. of

1932 (Föv nyi szerz)
Önarckép
A falu rossze

1932-33 téli Vasárnap III. (of
Cigány fiú III.
Bibliás ember II.
Kurátor úr
Anyám arcképe

1934 téli Cigány fiú IV. (of
Parasztlány II

1935 téli Csikós lezány III. of
Gitározó nő
Vén cigány
Tájkép II

Gachal József eötvedi
Mincsonok
1930. Tav. Szál 53, 55 L

József Föherczeg út Aradon

IX -41.

4) 1936 máj-jun jub: Parasztmenyecske (of
Anya és mermeke IV.
Cizéy lány I

1936 okt-nov Nő a mův
Művésznő
Varrónő

1939 féli Grez Gohém
Csendes d.u.
Falurészlet IV.

1939 márc Derű --
Vasárnap d.u
Cizéy rajkó

1939 dec-1940 jan
Fűzfák II.
Klarinétos II.

~~Eötvedy Gachal József~~

~~festői tárgyiasság~~

~~Műcs. kiáll,~~ tól

~~Pipics 45. l.~~

5)

Eölvedy Gachal József

KMTárs 1940. ~~A~~ mány gyermek

Anya gyermekével V.

~~[illegible]~~

Cigány fiú, ~~dr. Ne~~ – V.

~~mercy Béla tulajd.~~

Skajó, a primás

Ágnes, ~~dr. Knoll~~

~~István tulajd.~~

UM ARTIS

num dominum

s

s Merita

6) 1940 ław Emlékek
Tájkép III.

1941 febr-ápr jub
Cszinglány II.
Eső után

1941 nov. Arcképkiáll
Édesapám
Önarckép ~~VIII~~ IX
dr Tarnai Károly

Toppan h. n. IV. 89

~~Eölvedy Gachal József~~

~~festő~~

–

~~Műcs. kiáll, 1923 tól~~

~~Piptcs 112. C.~~

Eötvedy-Gachal József

életrajz

irod

Csókássy 77. l.

Uut. Poroszlo 1889.

T. 484.

negerősitett város foglalja el,
etek tornyai uralkodnak, jobbra pe-
Felirata fölül a lebegő mondatsza-

Iacob Koppmayer
1. Das Schlos és befejezése: 4.

16.4 : 31.9 cm.
io Provincarum Pannoniae, Augspurg 1684.

Eölvedy Gachal József: Anya és gyermeke
Eölvedy Gachal Giuseppe: Madre e bambino

Kosztolányi Kann Gyula: Parkrészlet
Kosztolányi Kann Giulio: Particolare di parco

megvár Eölvedi Gachal József
perlő

Eölvedy Gachal József.

1919 Öszi kiáll.
Árva lány~~ka~~ olajf,

1920 Öszi tárlat.
Kikötő részlet,olajf,
Tájkép, I. "
Kilátás a Sashegyre,olajf,
Felhők,olajf,
Naplemente,olajf.
Ujpesti kikötő,olajf,

1920 Téli tárlat.
Önarckép, I, olajf,

1921 Öszi tárlat.
Margithid,olajf,
Hajógyár-részlet,olajf,
Tabáni utca,olajf,
Bárkák a Dunán,olajf,
Napsütéses utca.olajf,

1922 ~~Tavaszi~~ téli kiáll.
Döbrentei tér piac I olajf,
Havas tájkép,olajf,
Csendes utca I olajf,

1922 Tavaszi tárlat.
Piacrészlet,olajf,
Befagyott kikötő,olajf,
Eső utáni hangulat,olajf,
~~Hajóvitás~~ Hajójavitó,olajf.

Nemzeti Szalon

(mühely)

Eölvedy Gachal József

MDK

Eölvedy Gachal József

Anya gyermekével, of.

KMTárs. M. Müv.ért. 1940-41

16.1.

M e g h i v

a Művészettörténeti Dokumen
kötete szakmai vitájára.
A vitát 1961. január 25-én,
Klub földszinti helyiségébe
Megjelenésére és hozzászólá

Eölvedi Gachal József MDK

Csend a poroszlói Cseró parton, olf.

Műcsarnok 1927 táj és életképkiállitás

Eölvedy Gachal József

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

Szinben finom parasztleánya és különösen önarcképe.

Nagyaréd
1930.XII.20.

Eölvedy Gachad József MDK

Vasárnap, repr.

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Eölvedi Gachal József

MDK

Pusztabiró

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

MDK

Eölvedi-Gachal József

A falurossza

M. táj- és élethűképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.

1927. jan.

Eölvedi G$_a$chal József

Anya gyermekével, olf.

Önarckép, olf.

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállítás

Eölvédy Gachal József MDK

Füzfák, olf.

Mücsarnok 1927 őszi kiállitás

Bölvedi Gachal József MDK

Falurészlet, olf.

Mücsarnok 1926 téli kiállitás

Eölvedy-Gachal József

26 Döbrentei-téri piac. Olajf. 8000.—
27 Havas tájkép. Olajf. 8000.—
28 Csendes-utca. Olajf. 10,000.—

dupl

Nemzeti Szalon

Téli tárl. 1922. jan.

Alkotás

1943 okt

Falatozás, of

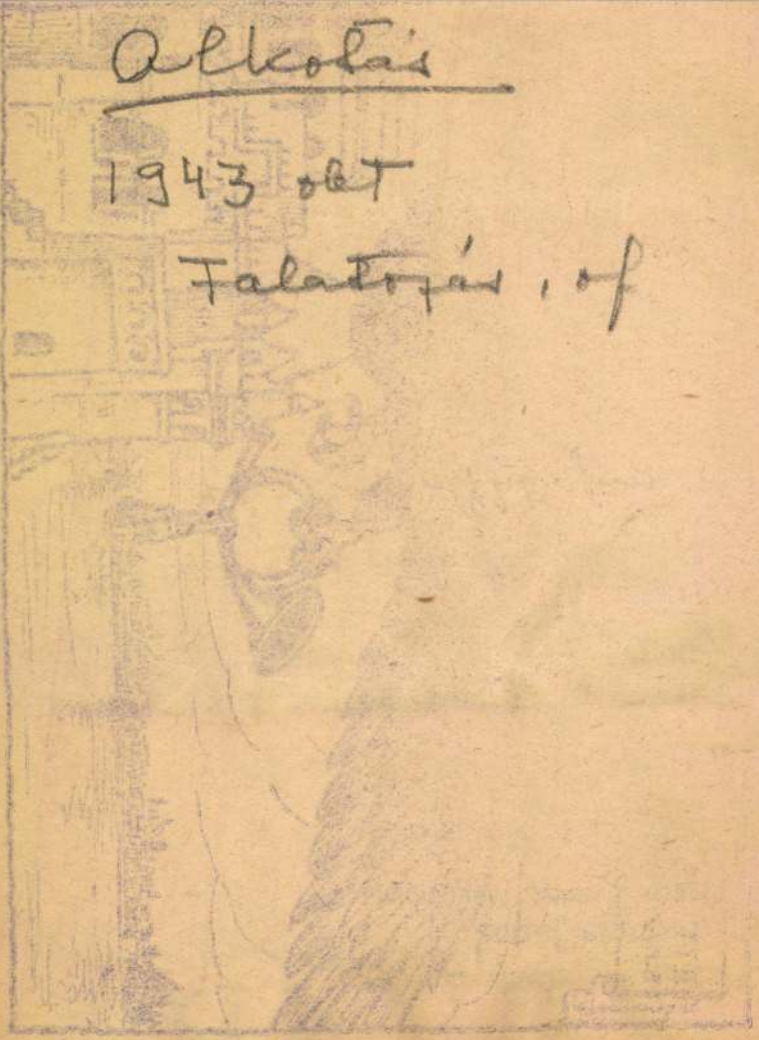

trépen Mez

1938 jul. - 1940 aug (kultus)

Faluróstlet

ULTURCIKK
MI VÁLLALAT

Eötvedy Gachal József

Életr. arch.

Gellért Madarász: 3 évtized tört. élet-rajforban

144-l.

1932

Békéscsabai Hirlapiroda
Filipinyi Ilona
Békéscsaba, Andrássy-ut 5.
Telefon: 148.

Pekár.

„Europas" Film-Könyv-Lapterjesztő
és Könyvkiadó R. T.

Budapest
Rothermere u 12 III/2

Eölvedy-Gachal József

MDK

Cigányleány

Eső után

Mücsarnok 1941 Jübileumi kiállitás

Eölvedi Gachal József

„Arcképtanulmány" olajfestményét megvásárolta a Bp. Székesfőváros művásárló bizottsága.

Magyarság
M. 1926. VI. 17.

Eölvedy Gachal József

Önarckép

Micsarnok 1941 Arcképkiállitás

Eölvedy Gachal József MDK

Anya gyermekével, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

MDK

Eölvedi Gachal József

Csend a poroszlói Cseró parton, of.

M. táj- és életképkiáll. 39-2o. sz.

Müoz. 1927. jan.

Eölvedi Gachal József

Alkotása, a szfőv.képzőm.gyüjteményének kiállitásán a Műcsarnokban.

P.H.932.VI.19.

Harvard College Library

Bölvey Gachal József

festőművész

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállitása - Mücsarnokban -képével szerepel.

Esti Kurir 1931.XII.19.

Eölvedi-Gachal József

festőművész

Képzőművészeti Társulat kiállitása - Mücsarnokban-
képével szerepel.

Nemzeti Ujság 1931.XII.22

Eölvedi Gachal József

festőművész

Téli Tárlat - a Műcsarnokban - képével szerepel -

Parasztleányai

Pesti Hirlap 1931.VII 19.

Ölvedi Gachal József

festőművész

Téli Tárlat - a Műcsarnokban - képével szerepel -
a "Puszták fia" említendő.

Pesti Hirlap 1931.XII.22.

Eölvedy-Gachal József MDK

Tájkép

Műcsarnok 1940 tavaszi tárlat

Eölvedy-Gachal József

MDK

Emlékek

Mücsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Eölvedy-Gachal József MDK

Cigányfiu

Skajó, a primás

Mücsarnok 1940 Gyermek a müvészetben c. kiáll.

Eölvedy-Gachal József MDK

Anya gyermekével

Mücsarnok 1940 Gyermek a müvészetben c.kiáll.

Eölvődy Gachal József MDK

Agnes

Mücsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

Eölvedy-Gachal József

MDK

dr. Tarnai Károly

Műcsarnok 1941 Arcképkiállítás

Eölvedy Gachal József MDK

Vándor muzsikus, olf.

Műcsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

Eölvedy-Gachal József MDK

Édesapám

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

Eölvedy Gachal József MDK

Parasztleány, olf.

Mücsarnok 1942 A Magyar müvészetért c.kiáll.

MDK

Eölvedi Gachal József, festöm.

önarcképe friss, erös munka.

Képzömüvészet. 1934.120.1.

MDK

Eölvedy Gochal József

"Elbusult legény" c.képe a Műcsarnok tav.tarlatán.

/Kézdi./ :Tav.tárlat a Műcsarnokban.

Pesti Hirlap 1927.ápr.1. 4.l.

MDK

Eölvedi Gachal József
művei:

Parasztmenyecske.
Anya és gyermeke.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Tars.jubileumi kiall.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 30.1.

MDK

Eölvedy Gachal József
műve:

Cigányleany.

Az Orsz.Magy.Képz^{o}m.Tars.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.maj-jun. 41.1.

MDK

Ecölvedi-Gachal József, festőm.

A debrentei-tiri piac. Olf. 5ox36. J.l.j.

Árv.Közl. 193o. 4.5k.sz.55.szám. 18.1.

MDK

Eölvedy Gachal József, festőm.

Csikóslegénye tipusban jól fogott tanulmány.

/gy./: A Műcsarnok Téli Tárlata.
Képzőművészet. 1929. 16.sz. 25-28.l.

Eölvédy Gachal József

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

BH. 1931. IV. 26.

MDK

Eölvedi-Gachal József

A Mücsarnok tav. tárlata. Képzőművészet 1928. 8-9. sz. 8o.l.

Eölvedi Gachal József

MDK

Önarckép, olf.

Mücsarnok 1924 tavaszi kiállitás

MDK

Eölvedy Gachal J.zsef,
festöm.

Árva leányka. Of.

Nemz. Szal. 1919.okt.hiáll. Kat. 4.1.

MDK

Eplvedi-Gachal József

Tájkép, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 24 l.

MDK

Eölvedi Gachal József
Vasárnap délután

esszi: Derü a müvészetben. M.Nemz.Müvészet,
1939, 2.sz. 34 l.

Eölvedi Gachal József

MDK

Pusztabiró, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Eölvedy Gachal József

MDK

Csikóslegény, olf.

Műcsarnok 1928/29 téli kiállitás

Eölvedy Gachal József MDK

Cigányfiu, olf.

Csendes utca, olf.

Öreg juhász, olf.

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

Eölvedy Gachal József MDK

Bibliás ember, olf.

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

Eölvedy Gachal József MDK

Cigányfiu, olf.

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

Eölvedy Gachal József MDK

Faluvége a vizparton, olf.

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

Eölvedy Gachal József

Kártyavető cigányasszony, repr.

Műcsarnok 1929/30 téli kiállítás

Eölvedy Gachal József MDK

Öreg paraszt, olf.

Mücsarnok 1929/30 téli kiállítás

Eölvedy Gachal József MDK

Kártyavető cigányasszony, olf.

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Eölvedi-Gachal József MDK

A falurossza, olf.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Eölvédy Gachal József MDK

Elbusult legény, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállítás

Eölvedy Gachal József MDK

A hid, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Rőlovedy Gachal József, festő.

Falatozás, of.

Alk. Műv. Ház. - XIX. Kiáll. - 1943 okt. - Magy. Mesterek. - Jegyz.

MDK

Eölvedi Gachal József, festöm.

falusi képei erőteljesek, jól komponáltak.

A Mücs. Téli Tárlata. -

Képzömüvészet. 1932. VI. évf. 46. sz. 18.l.

MDK

Eölvedy Gachal József, festőm.

Cigányfiu és Öreg juhász c. genrejei legkvalitásosabb képeimközé tartoznak.

/gy./:A Műcsarnok téli tárlatáról.
Képzőművészet.1929. 16.sz. 25-28.l.

MDK

Eolvedi-Gachal József

Tájkép, of.

Árv.Műsz. 1937. 7.rk.sz.84.sz. 18 l.

MDK

Eölvedy Gachal József

Öreg juhász

Csikóslegény

Cigányfiu

Képzőművészet 1929. 16. sz. 27.l.

Eölvedy Gachál József

MDK

Öreg klarinétos

Mücsarnok 1924 őszi tárlat

MDK

Eölvedy-Gachal József

Döbrentei-téri piac, olaj

Havas tájkép, olaj

Csendes-utca, "

N.Szal. és Bicskei Müv.telep kiáll. N.Szal. 1922.

jan. ~~xxx~~ 5 l.

MDK

Gachal János, ölvedi

A Képzőm. Társ. fennállásának nyolcvanéves jubileuma alkalmából kiállitást rend. a Műcsarnokban. Művei a kiállitáson.

Lazáni Abonyi Ernő: A Képzőm. Társ. jub. kiáll.

Magyarság, 1941. márc. 2. 13. l.

MDK

Eölvedi Gachal József, festöm.

RSz.,MB., BKTN.,HI.:
Rökk Szilárd-dij,
Mübarátok dija,
Barta Károly táj- és népéleti dija.
Halmos Izor-dija.

Kitüntetések,dijak.
Müsz.-OMKT 1931/32.évi téli kiáll1 Kat. 28.1.

MDK

Eölvedy Gachal József

Fűzfák

KMTárs. 1927. őszi kiáll. kat. 11.l.

MDK

Eölvedy Gachal József

Falurossza, repr. Magyar táj-és életkép-kiállitás III. dij.

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap 1927 évi Kincsesháza.

MDK

Eölvedy Gachel József festőm.

Egy icce bor, genretanulm.

K.M: Az I. Ferenc József koronázási dij pályaműveinek kiáll. Nemz. Ujs. 1927, jun. 10. 11 l.

Eger (Heves)

* Knezich Gábor-utca Minaret, fa
valamivel szélesebb, szamárhá
gyürü tartja a vaskorlátos kö
munka, épült 1596-1687 között

/Zombory Gusztáv: Az egri mec
A budapesti magyar állami fel
telei. VI-1917, 12-15, 2o l,
II-1929, 7-8.szám, Magyar Müe
1945, 51-52 l, képekkel - Ege

MDK

Eölvedi Gachal József

"Cigányfiú" c.festm.repr.
/A Műcsarnok téli tárlatáról./

Képzőművészet, 1930.27.sz. 51.1.

MDK

Eölvedy Gachal József

Anya gyermekével, o.f.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok,1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 16.1.

Eölvedy-Gachal József EDK

Anya gyermekével

Édesanyám

Olvasó leány

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

16 l.

MDK

Eölvedi Gachal József, festöm.

Parasztleány.	Olf.
Falurészlet.	" 16.1.
Pusztákfia.	" 16.1.
Anya gyermekével.	" 16.1.

Műcs.-OMKT.1931-32.évi.téli kiáll. dec.20.-jan.17. Kat.
8.1. és 16.1.

Eölvedi Gachal József festőművész

Varrónő

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa 1936.Mücsarnok

MDK

Eölvedy Gachal József, festöm.

egyéni elöadásu figurális képeivel tünik fel

Chroniqueur:
Mücsarnok.-Téli tárlat.
Képzömüvészet. IV.évf. 26. sz. 28.1.

MDK

Eölvedi Gachal József, festőm.

Falurészlet. Repr. 156.l.

Évk. KMT. 1928.

MDK

Eölvedi Gachal József, festöm.

néhány finom tájképpel szerepel.

Szomory Dezső: A Műcsarnokban Székely Bertalan és Téli kiállítás. - Az Est, 1935.nov.17. 13.1.

Eölvedi Gachal József, festőm. MDK

Cigányfiu. Repr.

A Műcsarnok téli tárlata.

Képzőművészet. 1930. IV.évf. 27.sz. 52.l.

Eölvedi Gachal József

Csikós legény. Olajf.
Gitározó nő. "
Vén cigány. "

Az 1935.évi téli kiállitás.Műcsarnok.Kat.24.l.

MDK

Eölvedi Gachal József

Cigányasszony.

III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. 1935.
Marc.24-Maj.15. Műcsarnok. Kat. 13.1.

Ölvedi Gachal József

fotó

Mészáros u. 10

Műcsarnok

1923. tav.

M.D.K.

Ölvedi

Petris Brunó tánctanár tánctermeiben rendezett kiállitáson szerepel müve.

"Petris Brunó a müvészekért" c.
Szinházi Magazin, Bp. 1942. okt. 28.-nov.3.
V. évf.45. sz. 28. lap

M.D.n.

ÖLVEDI GACHAL Ferenc beslő

1914.-ben Nagybányán a szabadiskolában dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

Ölvedi Gachal József

A Balló Ede-dijból részesült.

M.934:X.9.

Ölvedi Gachal József

MDK

Döbrentei-téri piac, olf.

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

Ölvedi Gachal József

Önarckép, olf.

Műcsarnok 192[illegible] tavaszi tárlat

MDK

eölvédy Gachal J.

Elbusult legény

A Műcsarnok Tsv.Tár. /M.Képzőm.Egy./ Képzőművészet
1927, I.évf. 8. l.

MDK

E.Gachal József

Pipázó paraszt, of.

Arv. Közl. 1940.dec. 7.rk.sz. 96.aukc.

21 l.

MDK

eölvedi Gachal József

Cigányfiu, repr.

Képzőművészet 1930. 27. sz. 51.1.

Gachal József MDK

Csikós legény, olf.

Vasárnap, olf.

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

M.D.K.

ölyvedi Gachal József: Parasztlegény. /A müvész tulajdona./

Szign. Ö.Gachal J. 927.

Szinnyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1927.jun.12. 24.sz. Boritékkép.

MDK

Gachal József

Anya és gyermeke c. munkájával a Halmos Izor életképdiját nyerte

Képzőművészet 1930. 30. sz. 118.l.

MDK

Gachal József, eölvedi

Anya gyermekével c. festményéért a Halmos Izor-féle genre-dijat kapta

Kézdi-Kovács L.: Az elmult két év történetéből. Évk. KMT. 1930. 32.l.

MDK

Gachal József

Képzőművészet 1931. 41. sz. 142.l.

MDK

eölvedi Gachal József

Képzőművészet 1931. 41. sz. 142.l.

MDK

eölvedi Gachal József,festöm.

munkája emelte a terem nivóját.

A Mücs.téli tárlata.

Képzömüvészet. 1932. VI.évf. 46.sz. 17.l.

M.D.K.

Gachal

Müve szerepel Petris Brunó tánctanár tántermeib
ben rendezett kiállitáson.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. okt. 28.-nov.3.
V. évf. 45. sz. 28. lap.

Gachal József.

A Hücsornok téli-tárlatán „parasztlegény" festménye szerepel. (ennlitve.)

Magyarság, 1928. dec. 16.

Gachal József MDK

Bibliás asszony

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Gachal József

MDK

Tájkép

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubiluemi kiállitás

Gachal József

MDK

Vak harmónikás

Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Gachal József MDK

Anyám elgondolkozik

Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Gąchal József MDK

Tabáni udvar, olf.

Műcs rnok 1925. Tavaszi kiállitás

Gachal József MDK

Tabáni udvar

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

Gachal József

MDK

Anyám elgondolkozik

Műcsarnok 1925 tavaszi kiáll.

Gachal József

MDK

Vak harmónikás

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

Gachal József

MDK

Hegedümüvésznő, olf.

Mücsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

G$_a$chal József MDK

Anya gyermekével, olf.

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Gachal József

MDK

Párás felhők, olf.

Műcsarnok 1926 Ang[illegible]-magyar kiállitás

Gaspal Idzaef

Pérès Talbok, oif.

Gachal József

MDK

Önarckép, olf.

Öregember, olf.

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállítás

MDK

Gachal József

Képzőművészet 1931. 37.sz. 41. 1. kép

Gachal József, festöm.

1911-töl 1914-ig tartott évnyaranként tanfolyam /Szolnoki Művésztelep/ növendéke azóta elismert jeles festö.

Szolnok a művészetben.c. Emlékkönyv/ifj.Genda Béla szerk./ a 25 éves jub. alkalmából. 1927.szept. 30.l.

Gachál József festő

Díszoklevelet kapott a „Ferencz József festészeti díj" pályázatán

Magyarság 1927 VI. 12

Gachal József

l.

Eölvedy - Gachal

Triest IV. 87, 88.

~~Englerth Emil dr~~

~~Jesto~~

Műcs. kiáll, 1912 tól

Prpics 112.

MDK

Enyedi Jánosné

Schőnherr - Semayer: Utmutató a Nagybányai Városi Muz. gyüjt. Bp. 1904. 60 l.

enyedi Jenei Zoltán

friss impresszióit mutatta be a MAPE kiállításán.

Kézdi Kovács L.: A Műes őszi tárlata.
P. H. 931. X. 18.

Enyedi Iolán

1 fotografia

Komur 1977/7 519. old

MDK

Enyedy József
nyomdász

tervezése, sikerüll" metszése a mellék-
leten " (Meghivó)

–: Mai mellékletünk.

Grafikai Szemle 1902 évf 11 z 186 l.

Ø Enyedi József

festő

l.

Nemesvári 36. l.

der Stadt Köln.

eimann.

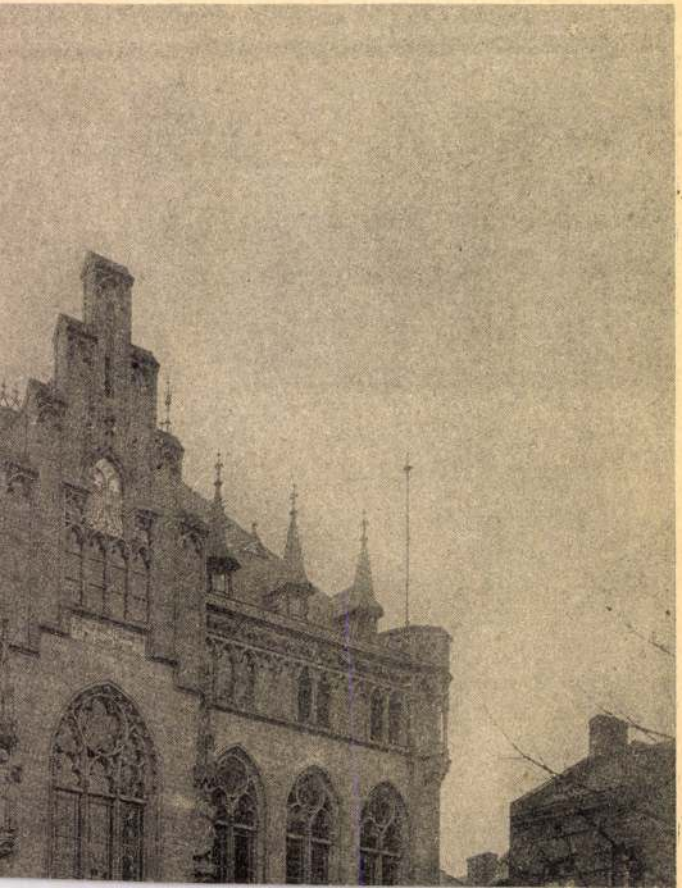

Enyedy Kárdy

A hamadi balatonfüredi tánkatar
Szállít.

Balogh Elemér: A művészet elősszolgálja
Napló, Veszprém 1964. aug. 23.

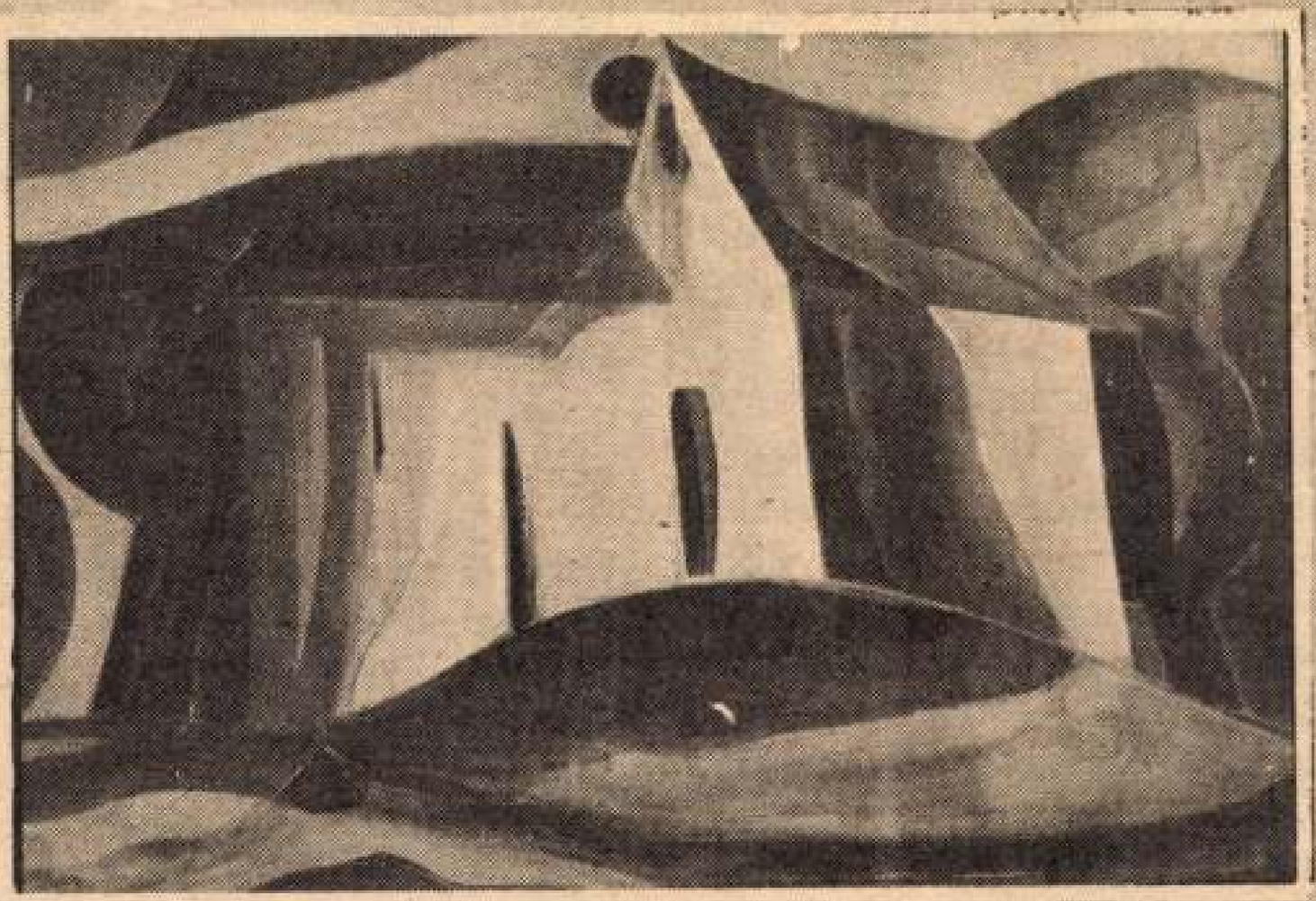

Enyedi Károly (Fűzfő): Este

Enyedi Károly

Keszthely

családon kívül „nevelkedők szellemi fejlődése minden vonalon meglassul, vagy megakad... Az érzelmileg kielégítetlen gyermek... semmiféle érzelmi kapcsolatot nem létesít sem a környezetében élő személyekkel, sem a tárgyakkal. Ennek következménye egyik oldalról a fogalomképzés szegényessége, beszűkülése... A másik még döntőbb károsodás, hogy az érzelmi kapcsolatok a külvilággal *a szerető anya, vagy anyafigura híján* (tekintve, hogy még a gondozók személye is állandóan változik) nem alakulhat ki, minthogy nincs kiért és miért elfogadni a társadaráig *érzelmi menedék* marad — akkor a későbbi *azonosulásoknak* is egyenesebb az útja a *java* iskolatársakhoz, a *java* pedagógusok, felnőttek, a *java* fiatalkori eszmények felé.

Az aprócska gyermek még ki van szolgáltatva a felnőtteknek. Bosszantó „rosszaságait" könnyű megtorolni — nem válnak közüggyé. Észre sem igen vesszük kezdetben az eltávolodást, az érzelmi elkülönülést — nem ritkán éppen a megtorlások miatt —, a jellembeli fertőzéseket; talán ezért sem olyan súllyal közügy még az első tíz esztendő, ahogyan érdemelné.

Fekete Gyula

1021

Grafikai kiállítás a vegyipari technikumban

Kiállítást rendeztek a Veszprémi Vegyipari Technikum diákjai egyik tanulótársuk, Enyedy Károly 120 képéből. A nagyrészt grafikából álló, de mintegy 15—20 olaj- és vízfestményt is tartalmazó kiállítás megnyitóján megjelent Berczi Imre, az iskola helyettes igazgatója, a „kiállító" és a „rendezők" osztályfőnöke.

Enyedy Károly képeit megtekintették tanárai, iskolatársai és külső érdeklődők is.

Ez a rendezvény új az iskola életében. Ez is bizonyítja, hogy a vegyipari technikum tanulói túllátnak a lombikok és kémcsövek világán.

Szabó Tamás
IV. a.

... Ado... házáról. A termelőszö... ár... kötött szerződést. A gö... n gyvenezer forint bevételre szá... ...teak. (Fotó — Szabó Ferenc)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NAPLÓ (Veszprém)
1963 MÁR. 20

felfüggesztése ... sztrájk első eredménye, hogy a bányaigazgatóság visszavonta a felmondást és tárgyalásra kényszerült a bányászok főbb követeléseiről.

MDK

Enyedi Lajos, festö

Baránski E. László tanár növendéke.

Tarka madár. Vizf.

Az OMKK Föisk. Növ. Munk. kiáll. 1923 márc. 18-25. Kat. 22. l.

Ernst Muz.

Enyedy László

cikke:

Milyen lett az Emke aluljárója? - Élet és Tudomány. 1966. 21. évf. 31. sz. 1454-1457 l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Irt. 1969.3.sz. 243-283.l./

MKB 247. l.

mogiwa

Enyedy Ötvös István

Szombathely 1642-1651.

l.

Horváth Tibor

29. l.

Enyedi János

12 éves
és máris munkás?
Ganz vagongyári
szabadiskola

Szabad Művészet

1951. 220. 1.

J e g y z ő k

Felvétetett Budapesten 1948 augusztu
niszter 201.167/1948.számu rendelet
gatótanácsa által alakitott kastélyl

Jelen voltak: Gerevich Tibor bizott
titkár, Bárczy Oszkár, Dobrovics Al
vorka Sándor, Kossányi Béla, Palotai
Vayer Lajos, Voit Pál.

Az elnök ismerteti azt a minis
letet, melynek értelmében a Nemzeti
gatótanácsa kastély-albizottságot á
Ennek feladata volna, a miniszteri
rint, "a müemlék-jelleggel biró, müvé
épületek, kastélyok nyilvántartása,
augusztus 20-ig a nyilvántartásba fe
tek rendeltetéséről javaslattétel."

MMK

Enyedi Lakatos Márton, lakatos

céhmester 1777 -évi

működéséről a kolozsvári lakatos céh levéltárában találunk adatot.

15.o. (V.Ö. U.o.17.jegyz.)

Balogh Jolán: Kolozsvári reneszánsz lőda 1776-ból.

Kolozsmonostor. 9-23.o.

D Enyedy Lucy

1918/19 II.

Ferkèpzomfoiskèvk

78 l.

határozott felületeket mutatnak: házak, interieurök, gyümölcsök és em-

Enyedi Lukács gyüjteménye

Ernst Múzeum aukció XVII

Régibb gyüjtőink tiszteletreméltó sorában Enyedy Lukácsot különös megbecsülés illeti, mert ő egy egészen sajátos tipust képvisel. Mint embert is az egy körbe való szigoru elmerülés jellemezte. Nemzetgazdaságtannal foglalkozott, tiszta elméleti alapon, de azért ugyis mint ujságiró, ugyis mint a pénzügyminisztérium előkelő hivatalnoka erős érzéke volt a konkrétumok iránt. Még szegedi ujságiró korában, mint az ellenzéki *Szegedi Napló* alapitója (1878) s 1887-ig szerkesztője, később mint a *Budapesti Szemle* cikkirója, országgyülési képviselő korában az Ausztriával való vámszövetség ellenzője volt, Kossuth Lajos nyilvános elismerése mellett. Később azonban az elvi magaslatról a gyakorlati élet letéritette, s mikor Wekerle munkatársának hivja meg a pénzügyminisztériumba, erősen kiveszi részét a valutarendezésből. Ez az ő hivatalos tevékenysége, hogy ugy mondjam, emberi lényének a kifelé forditott része. De emellett egy igen becses, artisztikus életet él, neje szatymazi Zsótér Ilona mellett, utazásban és magamivelésben fejlesztett izléssel. De ez az izlés nem köznapi. Enyedy Lukács kerülte a gyüjtés országutját, s már akkor tért át egy szigoruan meghatározott körre, mikor annak még külföldön sem volt visszhangja. Enyedy Lukácsot, a nemzetgazdászt a művészi fejlődés azon korszakai érdekelték főleg, amikor az egyéniség kibontakozását látjuk, a levés és nem a lét, az alakulás és nem a kész eredmény, a primitiv korok naiv egyszerüsége, melyben az érzés a vezető, az érzés formába alakulása, a forma kibontakozása, a tökély felé haladás. Még pedig a festészeten kivül a szobrászatban és az iparművészetben is egyaránt. Ilykép egység állott elő gyüjtői izlésében, mely őt a korareneszánszhoz vonzotta, olyan időben, mikor az általános divat e primitiv mesterektől elfordult, s csak később, a történelmi fejlődés irodalmi igazolása terelték feléje a közérdeklődést. Amit Enyedy Lukács külföldi utazásaiban darabról darabra összehordott, mind ebben az egységes szellemben találja meg a maga igazolását. A budai várhegy északi részében levő Enyedy-villa földszintjét megtöltötték a gyüjtemény darabjai, s halála után neje odaadó gondoskodással őrizte az együtt felkutatott műtárgyakat, melyeknek igen sok kiváló darabjában jelen kiállitásunkon gyönyörködhetünk. E helyen csak nehányukra mutathatunk rá. Az olasz mesterek közül *Catena* 1516-ból jelzett és szignált Madonnája a kisded Jézussal a felsőolaszországi mester jellegzetes alkotása. A kiválóbb olasz művek közé tartozik *Riccio* († 1557) Máriaképe, *Rossi* († 1563) Madonnája, egy XIV. sz. *toszkanai* festő trónoló Madonnája, egy XVI. sz. *sienai* festő Krisztus és a házasságtörő nőt ábrázoló kettős képe, Caliari *Veronese* († 1590), *Liberi* († 1687), *Ventura* († 1613) művei, s végül *Sano di Pietro* († 1481) Madonnája, mind csupa ritka és keresett mesterek alkotásai.

Érdekes a németalföldi és holland iskolából első sorban *Jordaens*, Rubens kortársának († 1678) csoportképe, egy délnémetalföldi mester (XVI. század első fele) Krisztus siratása, *Francken* († 1642) hires Kánai menyegzője, s az „Istenek lakomája" c. kép, mely *Van Balen* és *Brueghel* közös műve, Brueghel festette ugyanis az alakokat Balen tájképébe, mig egy mythologiai jelenetet ábrázoló kép kizárólag *van Balen* († 1632.) műve. Ki kell még emelnünk Bloenaert, van Cleve, van Dalem, Molenaer és Van der Neer és egy antwerpeni festő (1640) Floráját, mind e munkák Enyedy Lukács igen egyéni és finom izlését jellemzik. A festményekkel teljes összhangban áll a szobrok összeválogatása is, kezdve a penthéli márványból készült görög papnőtől a kései reneszánszidejéből való nagy márványreliefig, mely Jézust ábrázolja az apostolokkal. Kiegészíti ezt a márvány és fafaragványok jelentős sora, melyeknek minden egyes darabjánál a művészi megoldás valamely érdekes problémájának felvetését figyelhetjük meg.

Egy művészi szenzációkban eltöltött szép emberi élet emléke e gyüjtemény.

Dr. Lázár Béla.

8 Enyedi Lukácsné

Kunhunzó

l

Közlezrkiáll

1456. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Enyedi Márton

azászrejeni lakatos

XVIII-22

l.

Birógernyeszegi

107. l

T. 6364.

eritett templom foglalja el, me-
ıak, a háttérben pedig a község-
Felirata:

mplom.

11.6 cm.

ENYEDI Pálfi István

Jakó Klára: Egy XVII. századi betűnüveri könyvtára. = Művelődés, XXXVII. évf. 2. sz. 1984 37-38. p.

РПСКА ЦРКВА
БОРЈАДУ*

у угарску жупанију Барању[1] – троугао између Дунава, Драве и брда ека – са древним градом Печујем, историјским Мохачем и знамени- средњовековном тврђавом Шиклошем, Срби су насељавали у XV , а масовно од средине XVI столећа, управо после мохачке битке и стављања турске административне управе у Угарској.[2] У појединим љима и пустарама били су измешани са Мађарима и Хрватима, а по- и Немцима, док су у варошима и местима уз Дунав најчешће служ- ли као турски мартолози и калауз.[3] На северу Барање, постранце лавног пута Печуј–Будим, подигнут је тада српски православни ма- тир Грабовац, који је током неколико векова имао знатну национал- просветну мисију у овим крајевима.[4] Мађарски историчари, па и ан народ, називали су ово живописно подручје „српска земља" – czország" или „Ráczvilág".[5]

осле ослобођења Барање од Турака 1687. године, аустријска адми- трација и католичка црква настојале су да Србе – „Раце – шизматич- насилно преведу у унију, а потом у католичанство. Такав промиш- и атак, који је потресао староседеоце Барање, десио се само неко- о месеци пре сеобе Срба под патријархом Арсенијем III Чарнојеви- . Добро организован језуитски центар у Печују, уз сарадњу и помоћ их заведених православних свештеника, па чак и игумана манастира бовца, успео је 18. јануара 1690. да, на изглед, успешно преведе пра- лавно становништво Барање у унију.[6] Исте године Срби су у великој би населили и Барању па се и овде српски живаљ нагло увећао. За- љујући срчаном залагању патријарха Чарнојевића, највећи део поу- ђених Срба вратио се православљу.[7] Већ 1695. на основу царског

*
Борјад – Borjád (НР Мађарска). Српска црква Ваведења Богородице, подигнута 1735 – срушена 1974.

1
О Барањи в. Varady Ferencz. *Baranya múltja és jelenje I.* Pécs 1896; Иларион и Димитрије Руварац, *О епархији печујско-мохачко-сечујско-сигетској од 1695–1737*, Ср. Карловци 1922; Стеван Михаљчић, *Барања од најстаријих времена до данас*, Нови Сад (без године издања).

2
Станоје Станојевић, *Народна енциклопедија СХС* I, 141.

3
„Мартолоси у Мађарској су огромном већином били из југословенских земаља, углавном Срби". Милан Васић, *Мартолоси у југословенским земљама под турском владавином*, Сарајево 1967, 154. „Зна се да је за турског господства у Барањи и свеколикој земљи између Драве и Дунава све до Јенове и Ђура било Србаља и да су ту живели најпре, а наиме у XVI веку као мартолоси и калауз, или као турска раја, која је морала радити и хранити своје господаре исто као што је то морала чинити у српским земљама." Иларион и Димитрије Руварац, *нав. дело*, 8.

4
Владимир Красић, *Манастир Грабовац*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP
Szegedi Zoltán
1967 NOV 10

Tízezer olvasó otthona

1021

Fennállásának 15. évfordulóját ünnepelte nemrég Hódmezővásárhelyen a Megyei Könyvtár. Az évfordulóra befejeződött a könyvtár épületének és berendezésének általános felújítása. Az alkalom lehetőséget nyújt arra, hogy néhány mondatban visszatekintsünk az elmúlt évekre.

Éppen 60 éve, hogy 1907 májusában megnyílt Vásárhelyen a Városi Közkönyvtár; e könyvtár bázisán alakult meg azután 1952-ben a Csongrád Megyei Könyvtár. Az első statisztikai adatok szerint 1953-ban 9347 kötetnyi könyvvel kezdte el működését és 1989 olvasónak 63 ezer 889 könyvet kölcsönzött ki. Hogy az elmúlt évek fejlődését láthassuk, hasonlítsuk össze a mai helyzettel: Vásárhely területén ma a központi könyvtáron kívül 5 fiókkönyvtár, 6 bel- és 38 külterületi

Az otthonos olvasóterem. (Foto: Enyedi Zoltán)

Több száz újság a folyóiratolvasóban

könyvkölcsönző működik, összállományuk 106 ezer 243 kötetnyi könyv és folyóirat, amelyből az elmúlt évben, 1966-ban 9 ezer 729 olvasó (a város lakóinak 18,5 százaléka) 281 ezer 875 kötetet kölcsönzött.

Az utóbbi időben azonban egyre sürgetőbbé vált a Megyei Könyvtár bővítése. A könyvtár épületének felújítására az idén februárban a Csongrád megyei tanács végrehajtó bizottsága 450 ezer forintot bocsátott rendelkezésünkre, a Művelődésügyi Minisztérium Közművelődési Főosztálya pedig 50 ezer forintot adott a felszerelés és a berendezés pótlására.

A felújítási munkálatok nyomán egységes, szép szabadpolcos rendszerű olvasószolgálati teret alakítottunk ki, az alapterület 115 négyzetméterről közel 240 négyzetméterre nőtt. Így a könyvkiválasztó övezetben 12 ezer kötetnyi könyv, az olvasóövezetben 3 ezer kötetnyi könyv és 280 folyóirat elhelyezésére nyílt lehetőség. A téregység kialakításánál és berendezésénél a klubszerűségre és az otthonosságra törekedtünk, felhasználva a díszítésnél a vásárhelyi népművészet tárgyait, Vékony Sándor kerámiáit is. A könyvtár épülete alatt húzódó pincében 150 négyzetméter alapterületű — szellőztethető — raktárhelyiséget alakítottunk ki.

Az épületfelújítási munkálatokat többek között a vásárhelyi Építőipari Ktsz, a Tatarozó és Építő Vállalat parkettázó részlege, az Agyagipari Ktsz dolgozói végezték, a berendezést a Nívó Ktsz csongrádi telepének asztalosrészlege újította fel, illetve készítette el. Valamennyiőjüknek ezúton is köszönetet mondunk.

Tudjuk, hogy a korszerű könyvtári normáktól még néhány vonatkozásban elmarad Vásárhely könyvtári ellátása. Korszerűbb, tágasabb fiókkönyvtárakra volna szükség, a legégetőbb pedig egy korszerű gyermekkönyvtár létrehozása, hiszen több ezer gyerek könyvtári ellátása szünetel. Így az évforduló — eredményeink összegezésén túl — egyben következő feladatainkra is ráirányítja a figyelmet.

Tóthpál József

Bemutatjuk az újjáalakított megyei könyvtárat

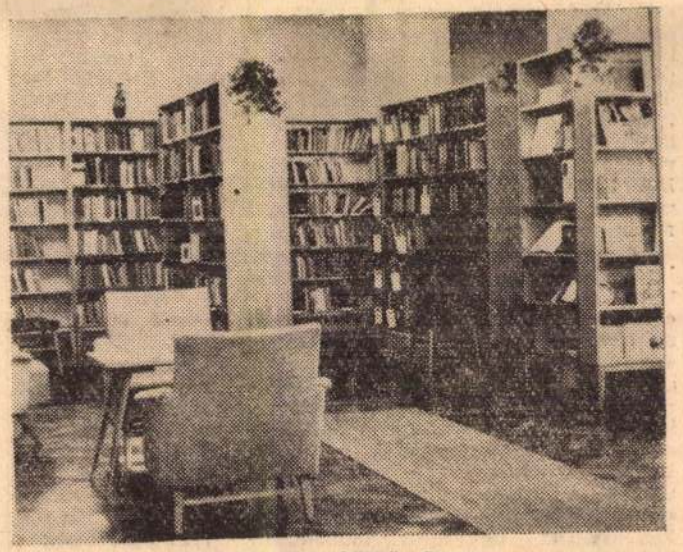

A szabadpolcos kölcsönző

Molnar Mária lett, a Klauzál utcai általános iskola VIII. osztályos tanulója 65 ponttal, második: *Böröndi* János (József Attila iskola VIII. osztályos tanulója) 62 ponttal, harmadik: *Jávor* Zoltán (Liszt Ferenc énekzenei iskola VIII. osztályos tanulója) 59 ponttal.

ROSTÁS KATALIN
Hmv. Klauzál u. iskola

SIKERESEN MŰKÖDNEK AZ ESZPERANTÓ LEVELEZŐ TANFOLYAMOK

A Magyar Eszperantó Szövetség Csongrád megyei Bizottsága ebben a tanévben is megindította az eszperantó nyelv levelező oktatását. A részvevők egy része most ismerkedik a nemzetközi nyelvvel, ők az „A" tanfolyam hallgatói; azok, akik a már meglevő tudásukat fejlesztik tovább, a „B" tanfolyamra járnak.

Az „A" tanfolyam 242 hallgatója csoportokba osztva vesz részt az oktatásban, s egy év alatt öt alkalommal tartanak számukra konzultációt a szegedi Ságvári Endre Gimnáziumban. Az itt kapott feladatlapokat kitöltik, beküldik, s az oktatók ebből állapítják meg, hogyan haladnak a tanulással.

A magasabb fokú „B" kategóriájú tanfolyam 21 hallgatója — jórészt pedagógusok — 14 konzultáción vesznek részt, s közben már tanítják is különböző alsóbb fokú tanfolyamokon a nemzetközi nyelvet.

Egy év múlva mindkét csoport hallgatói vizsgát tesznek, s a sikeres vizsga után oklevelet állítanak ki számukra.

A tanfolyamok igen népszerűek, részvevői között a legkülönbözőbb korú és foglalkozású hallgatók vannak.

A levelező oktatást igen sok segédanyag könnyíti: többek között *Baghy* Gyula, *Kalocsay* Kálmán, *Szerdahelyi* István és *Szabó* Tibor tankönyvei. Szabó Tibor könyve egyébként éppen a levelező hallgatók számára készült.

Szépirodalmi alkotások között is találnak olvasnivalót az érdeklődők: *Szilágyi* Ferenc, *Kivi* Elek eszperantó nyelvű könyvei mellett még *Darvas* József műveinek fordításai is az érdeklődők rendelkezésére állnak. Baghy Gyula versei hanglemezről is meghallgathatók.

Azok az érdeklődők, akik még ezután szánják rá magukat az eszperantó nyelv tanulására, továbbra is jelentkezhetnek az Eszperantószövetség Csongrád megyei Bizottságánál.

B. LACZKÓ KATALIN

meg."

máter című oratóriumát

Szentes

Fenákel Judit tárcája

A művész igaza

A világért se szeretném egy korábban lezajlott vita kihűlt szenvedélyét újra melegíteni. Mégsem mondhatok le a ritkán kínálkozó lehetőségről, hogy a művész, a művészet igazságát megfogalmazzam ott, ahol erre mostmár nemcsak egy szubjektív elképzelés létjogosultsága, hanem a vitathatatlan tények is alkalmat adnak. Bizonyára jól emlékeznek arra a botrány-szagú vitára, ami a vásárhelyi Szántó Kovács János szobor „hitele" körül kibontakozott. A közönségnek — attól tartok — nagyobbik fele, felháborodva tiltakozott Somogyi József Szántó Kovács János ábrázolása ellen, s a művészen a hetyke, virtusos „jókiállású", még öltözetében is módos parasztembert kérte számon. A televízió kamerája egészen közel hozta a magukból kikelt rokoni arcokat, így aztán a közönség nagyobbik fele igazolva érezhette tiltakozását.

Talán arra is emlékeznek, hogy a szobor védelmezői akkor az emlékmű kifejezéssel próbálták menteni a szobor tekintélyét, mondván: ez nem Szántó Kovács János szobra, hanem a kubikosmozgalom emlékműve. Nem egy ember mását kell benne látnunk, hanem egy mozgalom szimbólumát. Némi önkritika íze is volt ennek a védelemnek, hogy tudniillik mi követtük el a hibát, amikor nem következetesen az emlékmű szót használtuk, hanem isten bocsá' Szántó Kovács János szobráról beszéltünk. (Arra már nem is akarok szót vesztegetni, hogy egy alkotás értékét az ilyenféle megnevezések távolról sem befolyásolják.)

Amire viszont igenis érdemes visszatérnünk, azt egy fénykép juttatta eszembe. Egy Szántó Kovács Jánosról kubikos-társairól készült, eddig ismeretlen felvétel, amit a Tiszatáj novemberi számában néhány megjegyzéssel László József közölt. Két fényképet láthatunk a folyóiratban, az egyik egy csoportkép, a másik Szántó Kovácsnak a csoportképről kinagyított mása (lásd képünket.). És ezen a

tözni. Még a
tartása is ha
latosságot r
valódi és
Az a szo
terén akko
az említett
sose jut a nyilvánosság ele. Es
hogy a képet megtalálták, sem lesz szebb vagy igazabb. Mégis olyan érvet kaptunk ezzel a felvétellel, amely mindennél világosabban bizonyítja, hogy az igazi művész igazsága mindig a lényeg igazsága, s a közvetlen hozzátartozók nem tudhatnak annyit Szántó Kovács Jánosról, mint amennyit a szobrász megtudott, amíg az ábrázoláshoz megtanulta nemcsak szemlélni egy ma már történelmi hős alakját, hanem érteni is. Ezért fogadok én gyanakodva minden olyan kifogást egy-egy műalkotással szemben, amely az esetlegest, az egyszerit, a külsőséget hiányolja. A művész ugyanis nemcsak arról a személyről vall, akit megmintáz. Ha csak ezt tenné, semmi sem adna aktualitást különböző, régen meghalt történelmi nagyságok újra és újra ábrázolásának. A művész önmagáról és saját koráról talán többet mond el ilyen alkalmakkor, mint a modellről.

A Népszabadság ünnepi számában érdekes reprodukciós sorozatot láthattunk. Valamennyi kép témája Lenin volt. De milyen másképp látta a Leninnel kortárs művész a forradalmi vezető alakját, mint akár a második világháború korának, vagy később az ötvenes évek korszakának festője. Mi mindent árulnak el ezek a képek — nemcsak Leninről — hanem arról a korról is, amelyben készültek. Némelyikből többet olvashatunk, mint egy-egy hosszú tanulmányból.

Ugyanígy tanulmányozhatják majd a mi korunkat azok, akik sok-sok évvel utánunk megállnak Vásárhely főterén, hogy Somogyi József alkotásában gyönyörködjenek.

Enyedi Zoltán, [ ]

L.: Jelvidéki András

–: A hétvégi kulturális programból 9

Népszabadság, Bp. 1980 aug. 8

Enyedi Zoltán, [ ]

Az Újpesti Mini Galériában Enyedi Zoltán, Schök Alajos, Rónai György, az Újpesti Munkás Képzőművész Klub tagjainak kiállítása.

-: A hétvégi kult. prog.

Új. szabadság, Bp. 1980 aug. 2.

8.

Enyedszentkirályi ref.
templom
gótikus, u. elzen, műrészletekkel
alaprajza, részletei,
távlati képei, kleno-
diumok leírása, rajzai.
Harangláb méresei,
távlati képe
gotikus aranyozott ezüst
kehely
Debreczeni László
1931. 88-88a l

megjvra

Ernyeter Márton

ötös

L.

Szendrey-Szentiványi

442. l.

T. 1512. II.

lerombolt vár, a hová hajóhid
k, az előtérbeli hegyeket pe-

cm.

Enyeter Márton

Ötvös Brassó

2231. Meister des Bartholome

Ifjú lovag egy

A korlát mögött állva

válik ki, a ki lovag jobbra néz, jobbját
pedig keblébe dugta, mig a k
jobbjában a korlátra fektete
~~pagáj alakú~~ madarat tart. az
galléru és bélésü felső kabát
ujjakkal és korczos ing csip
selyem béléssel és fejékkel,
háttérben az égbolt felhős.
ján »NSIH« betük olvashatók.

Fa, kerek medaillon, át
Vétetett 1902: XI. 26-á
utján a gróf Brunsvik-féle g
Katalog zur Auktion der
Brunsvik No. 206.
Kunstchronik, Neue Folg
czember 24-ik számának 166.
felemliti ezen elnevezéssel:

Elszámoltatott 1903: II
Az elszámolást elfogadt
az 1903: X. 15-iki 18308 (71

Vétel: K.K. Versatz s

Enyeter Márton

ötv.

l.

Kőmagyötvj:

255. A.

ission

Budapest VI.

~~Arena ut 41~~

Rákosmo

Ø Enyeter Mihály

ötvöslegény

L.

Szendrey - Szentiványi

442. l.

T. 3714.

z előtérből balra széles ut
énkiti, a háttérben pedig he-
mondatszalagon, mely fölött

10.5 cm.

Enyeter Mihály, ötvöslegény. Frantzen Jakab (l. o.) brassai mesternél 1725—29-ig tanulta az ötvösséget. Az utóbbi év jún. 20-án szabadult fel.

Gyárfás Tihamér: A brassai ötv. tört. Brassó, 1912. 55. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Enyi István festőművész

1974 FEB – 9

Vas Népe

— Képzőművészeti kiállítás Ostffyasszonyfán. Február 2-án nyílt meg Ostffyasszonyfán a Petőfi Sándor Művelődési Házban Koperniczky —Enyi István amatőr festőművész kiállítása. Holnap 10-én, vasárnap délután 3 órakor művész- -közönség találkozót rendeznek a kiállítás helyszínén. A művész beszélget az érdeklődőkkel és válaszol kérdéseikre.

1021

HALÁLOZÁS

tudatjuk,

M.D.K.

Ényi József, kőmüves

Iskolát épit 1834-35-ben, lelkészlakást 1834-35-ben
a Tiszavasváron. 74.o.

Balogh István: A tiszavasvári református templom

A Nyiregyházi Jósa András Múz. Évkönyve. IV-V. 1961
Jósa András Múz. Kiadványa, Nyiregyháza. 1964

Ø Ennyi László

vajtanár

Közlezrkiáll

1285 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Empiczre

Abauj-Torna m.

R. k. templom

Harang, készült 1700 előtt; felirata nincs;
Kr. János öntőmüvével díszítve

9.

Enyicke

Részben királyi birtok volt s az abauji vár földjei közé tartozott, részben az Aba-nemzet-

ségé volt. Izrad abauji várjobbágy kezén volt 1267-ig, amikor a várszerkezet bomlásával a király elajándékozta Tornai Istvánnak. Az 1333—37. évi pápai tizedjegyzékben Enyicke plébánosa: István is fel van véve. 1348-ban Szent István tiszteletére emelt kőegyházáról van feljegyzésünk. 1340-ben a Tornaiak elvesztették Enyickét s azt Zsigmond király Semsei Franknak adományozta a husziták elleni harcban tanusított szolgálataiért. 1427-ben a Bárczai- és Semsei-családoknak 37 portája volt Enyickén. Kívülük még a Buzlai-családnak volt részbirtoka a 15. században. 1565-ben több nemes birtokában van, de már csak 9 adózó portája volt A 17. században kisebb erősség állott Enyickén, amely előbb Wesselényi-birtok volt, később Thököly Imréé. Az ő száműzetése után gróf Waldstein Ferdinánd nyerte el. 1696-ban 16 jobbágy lakta. Ekkor és 1710-ben még Waldstein-birtok. 1744-ben Lobkowitz Keresztély herceg neje: Waldstein grófnő eladta Enyickét báró Meskó Jakab özvegyének. Lakossága 1720-ban 8 jobbágy- és 4 zsellér-háztartás népéből állott, akik tisztán magyarok. A földesúr rk. vallású jobbágyokat is telepített itteni birtokára s így lassan újra népes mezőváros lett. Tót elnevezése Hánicka volt. 1828-ban 937 lakosú mezőváros, nagyobbára tót anyanyelvű lakossággal és vásártartási joggal. 1851-ben 917, 1869-ben 850 és 1920-ban 1073 lakosa volt

Kisközség a kassai járásban. Hozzátartozik: Jakabháza és Krajcár. Területe 3062 k. hold. Lakosainak száma 1226, akik közül 1008 magyar, 9 német, 206 szlovák, 3 egyéb anyanyelvű; 1106 rk., 75 gk., 10 ref., 11 ev., 24 izr. vallású. Főfoglalkozásuk az őstermelés. Rk templom van a község ben. Lakóházainak száma 227. Közoktatásügye szolgálatában áll: 1 rk. rendes kisdedóvó, 1 rk. közös, 1 rk. fiú és 7 rk. leány népiskola. Vasútállomás, postahivatal és távbeszélőállomás helyzen.

Csitvári Abauj 174. l.

befejezésének igekötővel való kifejezésére is. Ez nemcsak a (magyarra) fordítást könnyíti meg, hanem magát a mondatot is tehermentesíti, erőteljesebbé és színesebbé teszi. Az erő és a szín általában jellemzi a magyar mondatot, amely dinamikus jellegű. Nagy intenzitás-skálája van a leghalkabb hangtól a mennydörgésig s ugyanez a skála különbözteti meg tobzódó színeit is.

Hangulatban ennek megfelelően gazdag. Kevés nyelvre lehet stílusosan lefordítani egyfelől a preromantika német vagy angol lirikusait, a maguk szétömlő érzelmességével, másfelől az új francia klasszikusokat, Valéryt és Duhamelt fehér világosságukkal, éles értelmükkel, amely pontos megkülönböztetésekre tör. D'Annunzio buja színpompája és retorikus gazdagsága époly

gyonn számban vannak még iparosok. Rk. templom

Enyickei rk. templom

ENYICKE (Abany)

R. G. kőtemplom

Ráth Károly: Az egri püspöki megyében fekvő templomok a XVII-ik század végén. Magyar Sion, VI-Esztergom, 1868, 273 l.

Enyickei rk. pléb.

templom

Abauj-Torna wm.

kopie repr

Épült 1773.

Erulkassaiegyhm

I. 121. l.

jobban megfelelt a mozaik, mint a s

Az egyház művészeti prog
hatott volna alkalmasabb központot,
diciók még éltek, sőt Konstantin id
stantin és utódai rendeleti uton go
a festőiskolákban a mozaikkészitésr
másolására nagy gondot forditottak.

Érthető tehát, ha a kla
mozaik művészet Rómában mindig közel
de érthető azb is, ha a mozaik virá
Rómáé a vezető szerep.

Ennek az antik gyökérből
IV. század végén pompás emléke mara
sziamozaikja. /5. kép/ Nagystilü ép
/bár a háttér a mennyei Jeruzsáleme
Krisztus, kezében az élet könyvével.
megannyi remekül megfogalmazott kar
lehetnének. Hátulmögött két római m
szimbólumai/ babérkoszorut tartanak
fölé. /6. kép/. A menny Jeruzslem

Enyickei vk templom

barok

kepe repr.

Kiskikelkath. Magy

1000 l.

Druk, tpl

2

Enyicki vk. templom

ENYICZKE. (Abauj.)

R. K. pleb. templom. 1660-körül. Kápolnákkal és
toronnyal kibővítve 1762.

Gerecze, 1906, 68 l.

Enyicki kastély

ENYICZKE. (Abonj.)

Kastély 1658. Építette gr. Wesselényi Ferencz nádor.

Gerecze, 1906, 68 l,

László tulajdona. Fűzérről
gyéből a gazdag bronz-leleté
lépünk ki, honnan fölebb ba
származó református templomával, melyet varszerű
épült csúcsíves róm. kath. templomával, mely egyi
templomainak. Zsujtától éjszaknak s mintegy félóra járásnyira, a Hernád balpartja fölött *Abaújvár* község fogad bennünket, az Aba nemzetség egyik ősi fészke. Zsigmond király 1399-ben a Perényieknek megengedte, hogy itt kővárat építsenek. Vagy ekkor, vagy talán később épült vára 1556-ig állott fönn, mikor I. Ferdinánd király serege ostrommal bevette és annyira szétrombolta, hogy ma csak a nyomai látszanak. Most a községnek egy avúlt kastély a legkiválóbb épülete, melyet a vár köveiből a múlt században emeltek. Odább, a lencsetermesztéséről híres *Pányok* falun felül a Hernádra ereszkedő hegysánczolatnak egy öblözetében van *Alsó-Kéked* kies fekvésű fürdővel, melynek kénes langyos vize csúzos, köszvényes bajokat gyógyít. A hagyomány szerint Mátyás király is többször fürdött benne itteni vadászatai alkalmával. A jól berendezett fürdő Melczer bárónők tulajdona, kiknek itt érdekes régi kastélyuk is van.

A megyének innen éjszakra és éjszakkeletre eső felső sarkát már legnagyobb részt tótság lakja többnyire apró, szegényes falvakban. Zsadányon felül *Alsó-Mislye* községet találjuk, hol a középkorban gazdag prémontrei

renaissance kastélya és a falutól nem messze levő óriási kerített vadászterűlete. Kevéssel alább, a Bózsva patak kies völgyében fekvő *Pálházá*nál ketté ágazik a Sátoralja-Újhely felől a Hernád völgyébe vivő országút. Erdős hegyek közt halad mind a kettő:

Az enyiczkei kastély.

az egyik éjszaknyugatnak Kassa felé, a másik pedig nyugatnak Göncz felé. Emezen mindjárt *Nagy-Bózsva*, s ennek tőszomszédjában *Kis-Bózsva* községet érjük, melyben a Bombelles grófi családnak szép kastélya van. Jóval odább nyugat felé *Telkibánya* nagyközség tűnik föl előttünk aranyat, ezüstöt és kaolint rejtő erdős bérczek környezetében. Az egykori, már Nagy Lajos

Osztrák Magyar Monarchia
írásban és képben
V v. VI. k. 255. l.

Enying

(Veszprém vm)

Templom

Zádor - Rados

174,324. l.

Kép 51,62. 7

Mücml. Orsz. Biz.

Szállítójegy.

1 Weltkunst

1942 Kötet 25/26 Füzet Ára

Budapest, 19 42. 6. 26.

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA
KÖNYVESBOLTJA

Budapest IV,
Kossuth Lajos-utca 18. szám.

17.255. — K/9.

Enying, ref. templom

ENYING (Zemény mellett)

Ref. tpl, épült 1789–1792

(Magyar Kurir, Bécs, 1792, 1411–1415. l. (89. szám))

Enyingi rk. templom

klasszicizáló

l. képe repr.

Kisszikl. kath. Magy

727. l.

Eöry Miklós

Részt vett az I. Országos Kerámia Biennálén Pécsett.

Iparművészet, 1968. 5-6. sz. 59. l.

Bony Miklós

Emlitve

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztl 1970.IV.

Eöry Miklós

Emlékére

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztatója 1970. IV. 27.

Előry Miklós

Emlékre

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztatója 1970. IV.

Eöry Miklós kerámikus

szerepel az Építőművészek

Szövetsége szekszárban rendezett kiállí-

táson

Magyar Nemzet 1970 április 23

4. old.

Eöry Miklós

és hat társa kiállitását /MÉSZ-székház, 197o/ ismerteti és értékeli

dr. Vámossy Ferenc: Épitészeti kerámia. - Magyar Épitőmivészet, 197o.5.sz. 57-59.l.

MDK

Löry Miklós, iparművész

Porcelánjával III. díjat

nyert.

– : Iparművészeti alkotások bemutatója. 8.

Népszabadság, Bp. 1970. jan. 23.

Fövy Miklós

szerepel az

I. Orsz. Kerámia Biennálén Pécsett

Hárs Éva: Az I. Orsz. Kerámia Biennálé Pécsett

Jelenkor 1968 XI. sz. 1017 old.

Eöry Miklós porcelántervező

a végzős növendékek tárlatán.

H. Gy: Diplomamunkák az Iparmüvészeti Főiskolán

Magyar Nemzet, 1967. VII. 4. 4. O.

Ecry Miklós

Kerepel az I. Kerámia Biennálén
Pécsett

N.N.: Kerámia biennálé

Dunántúli Napló 1968 X. 6

MDK

Eőry Miklós

Kiállitási kritika

Jelenkor 1968 nov.p.1018

MDK

Eövy Miklós
keramikus

Revit vett a tárlaton

Perpeczky Géza: A pécsi kerámia-szemle
Élet és Irodalom, 1968. okt. 19 - 9 lap.

M.D.4

Eőry Miklós
kerámikus

Épületplasztikáival szerepel
a tárlaton.

Molnár László: Az első pécsi kerámiai biennale.
Művészet, 1969. február – 43 lap

MDK.

Eőry Miklós

Diplomamunkájáról

Magyar "emzet 1967 juli.4.

MDA.

Egry Mikló

Diplomamunka/1970

Magyar Képzőművészeti Egyetem

Budapest 1970 július

M.D.K.

Előry Miklós

porcelántervező

Porcelán térrács reprezentativ szállók halljába,

repr.

A Főiskolát a mult évben végezte, / 1967/

"Porcelán '67 cimen kiállitották diplomamunkájukat

Magyar Épitőművészet 1968/1. 64.l.

63.l.

M.D.K.

Előry Miklós

celán burkolóelemek, 1967. repr.

Üx

Üveg,kerámia és porcelán 1966-1967. Bp. 1967.

162.1.

M.D.K.

Előry Miklós

Porcelán térválasztó rács, 1967. repr.

Üveg,kerámia és porcelán 1966-1967. Bp. 1967.
22-23.l.

MDK

Eöry Miklós, iparművész

Az Iparművészeti főiskola végzős

növendéke. Diplomamunkáját —

modern porcelán plasztika — Szekszárd

új városrészében állítják fel. (fénykép)

—: Porcelán plasztika 3

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. aug. 12

kerámikus MIKT

EŐRY MIKLÓS

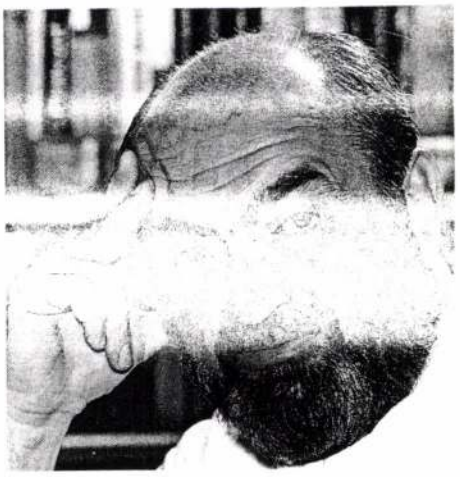

1934-ben születtem Kispesten. Elemi iskolát ugyanitt, a középiskolát a tisztviselőtelepi, azóta már sajnos megszűnt, Széchenyi István gimnáziumban végeztem.
A művészi pályára eléggé későn, sok kerülővel érkeztem. Voltam segédmunkás, gépkönyvelő, majd a jószerencse a Kerámia Iparművész HTSZ.-be vezetett. Itt remek kollégák között sajátítottam el a keramikusmesterség sok fogását.
Öt év termelő munka után, 1962-ben felvettek a Magyar Iparművészeti Főiskola Porcelán szakára. Itt Schrammel Imre volt a mesterem, aki föltárta hallgatói előtt a kerámiában létező sokféle lehetőséget és jó érzékkel irányította őket alkatuknak legjobban megfelelő irányba.
Harmadéves koromban Jánosy György építész is részt vállalt oktatásunkban és ez erőteljes érdeklődést eredményezett évfolyamunkon. 1967-ben végeztem dícséretes jeles eredménnyel. Diplomamunkám két részből állt. A fő feladat Szekszárd új városközpontjába tervezett plasztika volt, vasbeton maggal és rákerülő fehér, variálható, porcelán burkolattal.
A második feladat, hat különböző fajta porcelán idommal variálható térelválasztó rács volt.

Az építészet a továbbiakban is meghatározta tevékenységemet. Sok helyre készítettem variálható falburkolatokat, reliefeket. A kert, a növényzet és plasztika kapcsolata is érdekelt. Ez számos nagy kertplasztikát eredményezett. Építettem kertet sziklanövényeknek variálható kerámiaidomokból, és készítettem több helyre különféle virágtartókat is.
Az utóbbi években a használati edény volt érdeklődésemnek tárgya. A kiöntés módozatainak vizsgálata eredményeként sokféle, többcélra használható kiöntő edényt készítettem. Ezeket kiegészítettem különféle tárolóedényekkel, ivóedényekkel, tányérokkal, tálakkal. Matt, sötétbarna, sárga kávés és teáskészleteimet és különféle kiegészítőedényeimet a Képcsarnok Vállalat forgalmazta.

Munkássága:

1967 Porcelántervező diploma, dícséretes jeles eredménnyel
1967 A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának tagja
1968 Plasztikus kerámiaburkolat. Zöld, matt mázas fajansz. 80 m², Tatabányai Szénbányák Vállalat Irodaháza
1968 I. Kerámia Biennálé, Kiállított reliefemet megvásárolták.
1969 Plasztikus kerámia falburkolat. Sötétzöld, matt mázas fajansz, 300 m², Sopron, AFIT Irodaház
1970 Plasztikus kerámiafal. Sötét és világos szürke fajansz, 10 m², Szombathely, Megyei Könyvtár
1970 "Építészeti Kerámia" c. csoportkiállítás. Budapest, Magyar Építőművészek Szövetsége Székház
1970 Plasztikus kerámia fal, Sárga, matt vázas fajansz, 12 m², Budapest, DATORG Számítóközpont
1970 II. Kerámia Biennálé, Pécs
1971 Plasztikus pillérburkolat, fehér, matt mázas fajansz, 16 m², AMFORA bemutatóterem, Budapest
1971 Plasztikus kerámia falburkolat. Fehér, matt mázas fajansz, 160 m², csoportmunka
1971 Nemzetközi Kerámia Akadémia tagság (Academia Internacionale de la Ceramique, Genf)
1972 Színes dekoratív csempeburkolat, 600 m², csoportmunka
1972 III. Kerámia Biennálé, Pécs
1973 Kerámia Kiállítás, Prága
1974 Kerámia Kiállítás, Ankara, Isztambul
1974 Nemzetközi Kerámia Szimpozion és Kiállítás, Siklós
1976 Színes dekoratív csempeburkolat, 100 m², Bőcs
1976 Plasztikus kerámiafal, Samott 10 m², Budapest, Állategészségügyi Intézet
1977 Plasztikus kerámiafal, samott, 18 m², Magyar Filmtudományi Intézet, Budapest
1977 Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetés
1977 Négy darab nagyméretű virágtartó edény, Magyar Filmtudományi Intézet, Budapest
1978 Tetőkert berendezése, Budapest, Kereskedelmi Kamara, csoportmunka
1979 I. Formatervezési triennálé, Kecskemét
1980 Magyar Iparművészeti Kiállítás, Moszkva
1980 Kispesti Művészek Vándorkiállítása
1980 VI. Kerámia Biennélé, Pécs
1980 Nagyméretű virágtartó plasztika, samott, 180 x 150 cm, Olimpia Mozi, Budapest
1980 Kispesti Művészek Kiállítása, Budapest, Nagy Balogh János Terem
1981 Egyéni kiállítás, Szeged, Gulácsy Lajos Terem
1981 Egyéni kiállítás, Budapest, Vár
1981 Kerámia Kiállítás, Csepel
1981 Egyéni kiállítás, Császártöltés
1981 Modern Magyar Kerámia kiállítás, Belgium
1982 Művészeti Alap Kiállításának Nívódíja
1982 Kerámia Kiállítás, Szolnok
1982 II. Szilikátipari Formatervezési Triennélé, Kecskemét
1983 Kerámia Kiállítás, Szabadka
1984 Kerámia Vándorkiállítás, USA
1986 Kiállítás, Zalaegerszeg
1988 Kiállítás, Nagy Balogh János Terem
1990 Kiállítás, Wekerlei Pincegaléria

Porcelán plasztika

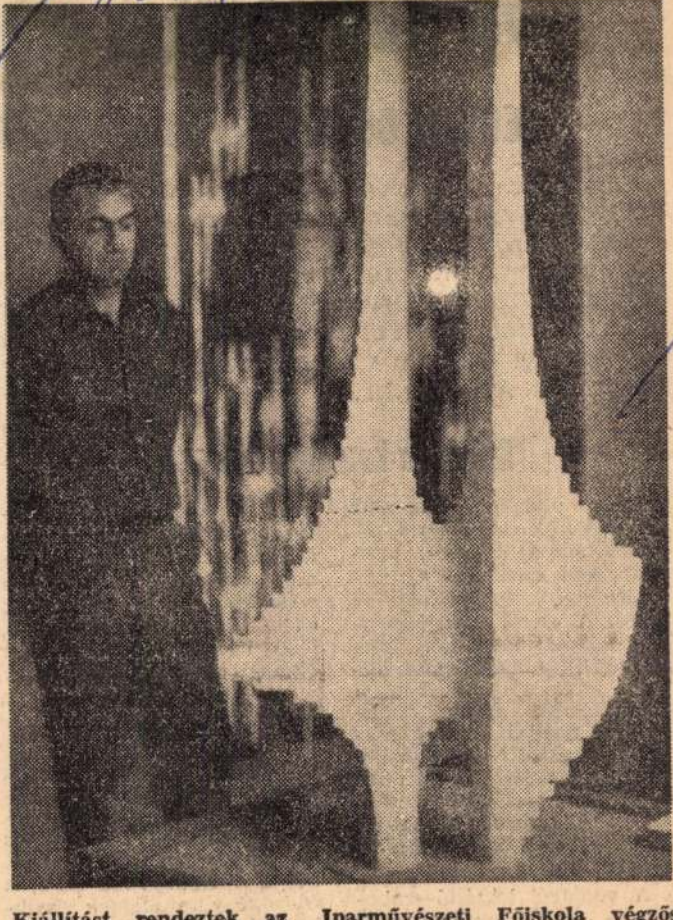

Kiállítást rendeztek az Iparművészeti Főiskola végzős növendékei porcelán és kerámia diplomamunkáikból. A képen: Eőry Miklós porcelán szakos hallgató diplomamunkája. A porcelán plasztikát Szekszárd új városrészében állítják fel.

Hegye

ne zakatoljon a V

LEGYEN CSENDES • MITŐL FÁRAD

STEPHENSON KORÁBAN, AZ ELSŐ GŐZMOZDONY IDEJÉN, UGYAN KI VETTE ÉSZRE, MILYEN HANGOSAN ZAKATOL A VONAT? AZ EMBEREK CSODÁLATTAL ÉS TISZTELETTEL BÁMULTÁK A PÖFÉKELŐ GÉPÓRIÁST, A SZERELVÉNY HARMINC KILOMÉTERES ÓRÁNKÉNTI SEBESSÉGGEL „RÖPITETTE" UTASAIT — S EZ VOLT A LÉNYEG. KI FIGYELT A ZAJRA? TÖBB MINT EGY ÉVSZÁZADON ÁT — SENKI...

Csikorgó kerekek, lemezek

Ma a világon mindenütt akusztikusok és gépészek közös feladata: *a vasúti utazást mind csendesebbé, kulturáltabbá, kényelmesebbé tenni.* A csend és a kényelem elválaszthatatlan egymástól. Mindkettő része annak, amit teljességében a szakemberek *utazási komfortnak* neveznek. Meghatározói: *a vasúti kocsi hőmérséklete, páratartalma, a világítás és a szellőzés, az ülések dőlési szöge, egymástól való távolsága, s nem utolsósorban: a zaj.*

A vonatról leszálló emberek — különösen hosszabb utazás végén — gyakran panaszkodnak *fáradtságra.* Szinte megszokott, általános jelenség ez, valódi okát azonban kevesen ismerik. *Ami a*

tagokban csökken a vérellátás, s a következmény: *zsibbadás.* A huzamosabb időn át tartó zaj *csökkenti az emésztőnedvek kiválasztását is,* s valószínűleg ez okozza, hogy hosszabb utazás után étvágytalan az ember.

Utazási komfort

Az utazás fárasztó voltát, természetesen, enyhíteni lehet, ha az egyéb komforttényezőkön kívül *a zajt is megfelelő szinten tartják.* Mivel a legnagyobb zörej a szerelvény kerekeinek gördüléséből ered, az első lépés: *a hézag nélküli, összehegesztett sin.* Ma már a hazai vonatok is sok helyütt ilyen pályán közlekednek. A cél: a vasúti kocsikban is mind-

Eöry Miklós

Kerámia falburkolatot tervezett
a soproni MFIT épület részére
(foto)

Magyar Építőművészet 1974/4
59. old.

Lőry Miklós, keramikus

L.: Vigh Éva

Koczogh A.: A pécsi .... 5.

Nepszava, Bp. 1975 nap 21.

Eőry Miklós

Megbízást kapott Eőry Miklós, hogy az Állategészségügyi Intézet részére kisplasztikát készítsen.

----:Köztéri munkák:

Művészet, 1977. május - 48.oldal.

Bőry Miklós

Bőry Miklós – Miskey László – Som János
megbízást kaptak a Vörös Szűz bár
részére porcelán bárpult és asztalok,
valamint kerámia burkolat elkészítésére.

-----: Köztéri munkák.

Művészet, 1976. október - 48.oldal.

Föry Miklós

Részt vett az épületkerámiai kiállításon az Építőművészek Szövetségében. Az Ipm. Főiskola hallgatója.

Bojár Iván: Kiállításról – kiállításra; Magyar Hírlap, 1970. V. 6. 9. p.

Eöry Miklós, [szobrász]

L. Siklósi Mária

-i ly Filmarchivum

2.

Esti Hirlap, Bp. 1977. nov. 11

Egry Mihály szobrász

Megbízták Egry Mihályt, hogy a Filmtudományi Intézet részére dekoratív kerámiai burkolatot készítsen.

------: Köztéri munkák.

Művészet, 1977. augusztus - 46. oldal.

Ecry Miklós

Megbízták Ecry Miklóst, hogy a
a budakeszi úti Magyar Film-
tudományi Intézet részére sgraffitó
virágtartókat készítsen.

— Köztéri munkák.
Művészet, 1978. február — 45. lap.

Eőry Miklós
ipanműzés

Tatabányai Szénbányászati
Tröszt irodaháza, előcsarnok,
smatt zöld mázas magasteczű
kerámia, 1968. (repro)

N.Dvorszky Hedvig: Eredményhirdetés előtt.
Müvészet, 1973. junius - 38.oldal

Eőry Miklós
ipaminüvész

1970-ben a Magyar Építőművészek
Szövetségének Szekhárában a művész
részt vett a variálható falburkolat
elem lesveiből rendezett kiállításón

N.Dvorszky Hedvig: Eredményhirdetés előtt.
Művészet, 1973. junius - 38.oldal

Eőry Miklós

Csempefalai szerepelnek

a III. országos Kerámia Bienniálén

Pécsett

Nyíregyháza 1972 október 27

2. old.

Eőry Miklós

Máras fajansz, foto

Építészeti Mesánia, Budapest, 1970.
Magy. Építőművészek Szövetsége Székháza

Ecry Miklós

Budapest, XIX. Dobó Katica u. 19.

Építészeti Szemle, Budapest 1970.
Dolg. Építőművészet Szélháre

Eőry Miklós

Falburkolat részlete, magasfűzű kerámia, Szombathely
45 x 128 cm

Mai magyar iparművészet I.
Az Iparművészeti Múzeum kiállítása
1972.

Eőry Miklós

Falburkolat részlete, repr.

Mai magyar iparművészet I.
Az Iparművészeti Múzeum kiállítása, 1972.

Eőri Sándor, festő

● TÁRLATOK. Prácser Edit kerámiáiból a kecskeméti művészklubban, Eőri Sándor festményeiből és Eőri Géza szobraiból Kaposvárott, az ÉDOSZ Művelődési Központban, Balogh P. László fotóiból a Békéscsabai Ifjúsági és Úttörőházban nyílik ma kiállítás.

8.

— : o Tárlatok

Esti Hírlap, Bp. 1970. dec. 6.

Eőry Miklós

Virágtartók, kerámia
/Etele mozi/

--------:Köztéri munkák.
MŰVÉSZET, XXXX 1981. március - 59. lap.

Eöry Miklós

Megbízták a művészt, hogy a Szakasits Árpád úti Etele mozi részére virágtartó kerámiákat készítsen.

—: Köztéri munkák.
Művészet, 1981. március – 59. lap.

Eöry Miklós, keramikus

L. Kun Éva

Rózsa Gyula: Technikósan

7.

Nep. szabadság, Bp. 1980 aug. 8

Eöry Miklós keramikus

a kispesti Képző-és Iparművészek

Csoportjának tagja

emlitve- Szakolczay Lajos:Kispest és a kisember
c.cikkében

Budapest 1981/7

Eöry Miklós, keramikus

L: Szenes Iskán

8

– Hist

Népszabadság 1981 aug. 7

Eőry Miklós, keramikus

L: Bódy Irén

–: □ Bódy Irén

2.

Esti Hírlap, Br. 1981 okt. 2

Eőry Miklós, keramikus

L: Bódy Irén

Torday Aliz: Kékfestő kerámiával 2.

Esti Hírlap Bp. 1981 okt. 9.

Rory Miklós keramikus

Popány Gábor: Kerámia, most

Művészet, 1983. február

Eöry Miklós, keramikusművész

Tizenöt kispesti képzőművész kiállítását rendezték meg Zalaegerszegen, a Megyei Műv.- és Ifj.- i Központ kiállítótermében.
Eöry Miklós edényei, tiszta, nemes formájúak.
(említve).

Zalai Hírlap, 1984. jan. 21.

Eöry Miklós keramikus

ill.

→ Gorka Géza ipm

MŰVÉSZET 1985/10/5

ŐRY Miklós Keramikus

1970.
MÉSL

ÉPÍTÉSZETI KERÁMIA

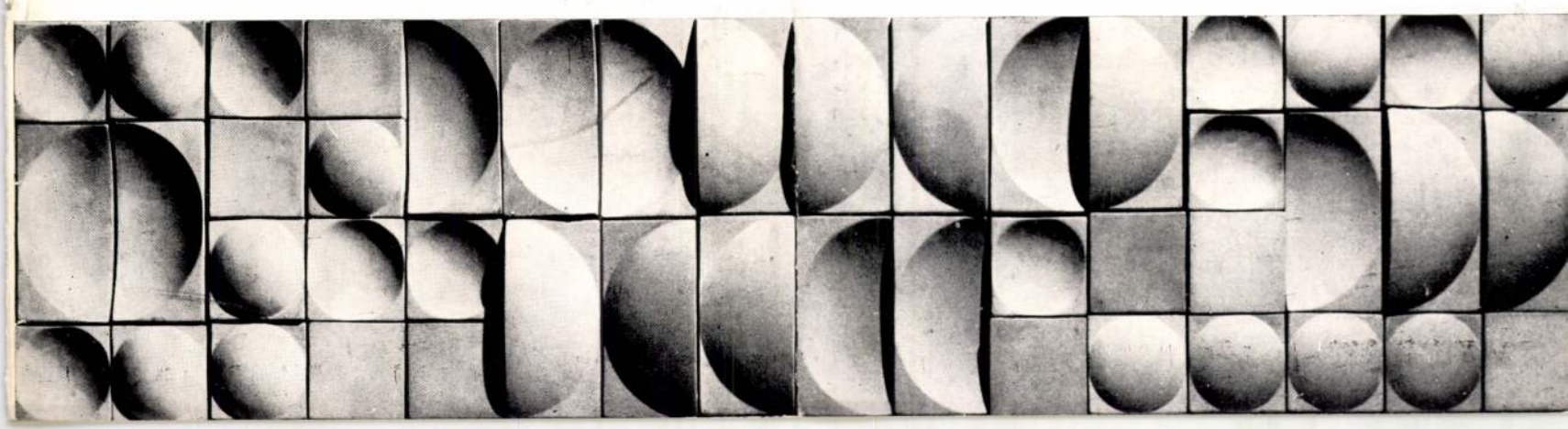

„A PLASZTIKAI SZÉPSÉG BEHATOL AZ ÉPITÉSZETI TECHNIKÁK, FORMÁK ÉS SZÉRIÁK JELENLEGI RIDEG VILÁGÁBA. NEMCSAK A TERMÉSZETES TÁJ, HANEM A MESTERSÉGES TÁJ IS SZÉP LETT, SZÉP, VIDÁM ÉS VÁLTOZATOS, MIÉRT KELLENE AZ EMBERTÖMEGEKNEK KOMOR ÉS SZÜRKE BÉRKASZÁRNYÁKBAN ÉLNI?"

(VASARELY)

A kerámia általánosan ismert építészeti megjelenése az anyagból folyó lehetőségek két véglete: nagyüzemileg gyártott sík burkolólapok (pirogránit stb.) külső, vagy belső falfelületek „felöltöztetésére" és az egyedi, kézzel mintázott, vagy festett képzőművészeti alkotás; társművészet, a szónak funkcionális értelmében.

Az Iparművészeti Főiskolán Schrammel Imre és Jánossy György tanárok nevelői munkáját néhány évvel ezelőtt az a felismerés vezette új feladatok kitűzésére, hogy a fenti két tartományon belül kidolgozzák a kerámiafélék építészeti alkalmazásának közbenső lehetőségeit.

A kiállítás az ezen az úton elindult művészek törekvéseinek eddigi eredményeit mutatja be.

Hol mérhető le ez az eredmény?

A nagyüzemi úton előállított lapokkal tartós, gazdaságosnak mondható burkolat készíthető, de alkalmazására nagy felületen mechanikus, változatosság csak a színekben van. A képzőművészeti jellegű, egyedi kerámia ,mint falikép, tartalmánál és költségkihatásai miatt előfordulásában és méretében korlátozott.

Az itt bemutatott burkolat-variációk egyedileg mintázott, de sokszorosítás útján nagy tömegben előállítható elemekből vannak összeállítva. Az elemek plasztikája, szín- és formavilága széles skálában sorolódik a kötöttebb, racionális rendszerektől az oldottabb, érzelmi indítású kompozíciókig.

A tervezőművész játékos képzelettel választhatja meg az elemek karakterét, egy formavilágon belül a néhány fajta elem végtelen variációs lehetőségeiből azt, amit a mindenkori adott feladat diktál. A felület plasztikai ritmusát és a sűrűsödési helyeket az architektúrához és a funkció csomópontjaihoz igazíthatja.

A Homo Ludens szép és hasznos játéka ez. A technikai civilizáció, a tömegtermelés, elsivárosodással fenyegeti életünket. Erre figyelmeztet Vasarely is. Mottóul választott szép gondolata talán ma még utópiának tűnik számunkra. De semmi fáradozás nem hiábavaló, mely e gondolat jegyében történik.

A kiállított munkák kísérletek és talán az első lépések az úton, mely e cél felé vezet.

WALKÓ ZOLTÁN
építész

M.D.K.

Eöryné Radó Zsuzsa

Az őszi-téli divattervek keretében hozza a lap a müvész három ruhatervét.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. szept. 10.-16. VI. évf. 37. sz.

MDK

Eörös kövy Margit

Textiliákat készitett a Berlini Nemzt.Kézmű-
vesipari Kiáll.-ra.

Cikk: Magyar kézművesipar a berlini kiáll.-on.

Magyar Iparművészet, 1938. 158.lap

M. D. K

EÖRSI mérnök

és Chevreux Adrian

Szombathely Berzsenyi Dániel tér

megyei tanácsház (1775-79)

Gerő László: Magyar építészet baladó

hagyományai Bu. 1951. 41. l.

Körsi [ ], [építész !] MDG

Chevreux Adrián mérnökkel együtt 1775-79-ben építette az első kombathelyi monumentális barokk emléket, a megyei tanács kétemeletes palotáját.

Deveséneyi Dezső: Egy terapályázat tanulságai
9. l.

NÉPSZABADSÁG 1 Sz. 1962. júl. 20.

Eörsi éjuteri M.D.K.

egyik épitője a kombathelyi megyei Tanácsháznak. 1880.

(370. rép.)

Genth. Müeml. 1959 I. 365.

M. D. K.

EÖRSI mérnök

Szombathely. Megyei Tanácsház., 1775-1779. Chevreaux Adrian mérnök-kori kapitónnyal

Magyar építészet, Bp. 1954. 79. l.

M. D. R.

EÖRSi mérnök

Szombathely Megyeháza építése Cheoreux Adrian Terve szerint 1775-79., 1880 után átalakították Hausmann Tervei szerint.

Brenner-Majthenyi: Savaria ...

Szbathely, 1956.

M.D.K.

Eötvösi építész XVIII. sz.

1775 ben mint a nombathelyi megye
háza egyik építési felügyelője 400
frt. díjazásban részesült.

Balogh Gyula: Vasmegye székházának
története. Szombathely 1886 27.

Ø Eörssy Ilona

Brüna

miniatürfestő

l.

Közlezrkiáll

1456. P.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Körösy Ilona

műkedvelő festő

l. Brünn

Ezredévtéren

XX. ca. 29. l.

Eörsi Jenő

MDK

Tálka 2 db., v.réz

Zsebórafüggő szijja. v.réz

Papírvágó kés, v.réz

Gyufatartó s.réz

Műcsarnok 1960.Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

Eörsi Lajos, fazekas

- korcsagi mesterként került a Bp-i Kerámia Iparművészeti Háziipari Szövetkezetbe.

—: Sárból aranyat millióknak
Magyar Ifjúság, 1970. VI. 19. 21. l.

Eörsi Lajos

Emlékére

Sárból gyúrt milliók

Magyar Ifjúság 1970. jún. 19.

Eöry Miklós

Az Épitőművészek Szövetségének székházában "Épitészeti kerámia" cimmel rendeztek bemutató kiállitást hét müvész munkájából. Közöttük szerepel a müvész is.
Perneczky Géza: "Kiállitások" cimmel ir a bemutatott kerámiákról, melyek csarnokok, lépcsőházak és homlokzatok diszitésére lesznek alkalmasak, s a továbbiakban elmondja, hogy amit ezen a kiállitáson látott, "az a magyar kerámiamüvészet megujhodásának talán egyetlen járható utja."

Élet és Irodalom, Bp. 197o. május 2.
XIV. évf. 18. sz. 12. lap

Eőry Miklós

Kerámiai bemutatón
vesz részt.

Perneczky Géza: Építészeti kerámia
Élet és Irodalom, Bp. 1970. máj. 2.

Eörry Miklós

Közös kállításan vesz részt

Magyar Nemzet, Tgs. 1970. ápr. 23.

Eőry Miklós
Keramikus

Réntrett az I. Országos Kerámiai
Biennálén

Kerámia Biennálé
Dunántúli Napló 1968 X. 6-7.

Szőry Miklós

Szerepel az „Építészeti kerámia" c. kiállításon. „Mános fajansz"-a reprodukálva.
Lakcíme: Bp. XIX. Dobó Katica u. 19.

Építészeti kerámia. Kiáll. Zeh. Bev.: Waltó Zoltán. Budapest, Magyar Építőművészek Szövetsége Galériája 1970 ápr. 24-30

EÖRY MIKLÓS

MŰVEI SZEREPELNEK A II. ORSZÁGOS KERÁMIA BIENNÁLÉN.

BOJÁR IVÁN: KIÁLLITÁSRÓL KIÁLLITÁSRA.

MAGYAR HIRLAP, 1970. OKT. 14.

Eőry Miklós

Kerámai kiállításon vesz részt

Bojár Iván: Kiállítószál – kiállítása
Magyar Hírlap, Bp. 1970. ~~[illegible]~~ máj. 6.

MEGHÍVÓ

AMBRUS ÉVA
EÖRY MIKLÓS
HORVÁTH LÁSZLÓ
SZÁVOSZT KATALIN
SZEKERES KÁROLY
TOLNAI KATALIN
W. KÁLMÁN ANIKÓ
(WALKÓ ZOLTÁNNÉ)
kerámikus művészek

ÉPÍTÉSZETI KERÁMIA KIÁLLÍTÁSÁRA

A kiállítást Szövetségünk Székházában (Budapest, VIII., Dienes László u. 2.) 1970. évi április hó 24-én (pénteken) du. $^1/_2$6 órakor megnyitja, JÁNOSSY GYÖRGY Ybl díjas építész

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE

Megtekinthető: 1970. évi április hó 24–30-ig, naponta délelőtt 10-től délután 6-ig

70,2993 Pátria

Eösi rk. templom

Szt Anna tiszteletére
(Veszprémi vm.)

1746 ban helyreállíttatta
Bíró Márton püspök.

Pehm 460. l

Eöskiü mecset templom

kejerepr.

Kiss Szihlkath Magy

728. l.

Eösze András

Grafikus

Zebrer Gyula temetésen New-Yorkban megjelent.

Kelemen Emil: Zebrer Gyula
Művészet, 1970. március - 10 kap.

MDK

Eösze Tamás
Ülő akt, bronz

Szoc. dem. párt képzőművészeinek társ. Ernst Muz. kiáll. 1945. okt. 9 l.

megvan

Eötvös Adám.

1578. Kolozsvár

Sz. – Sz.

Eötvös Albert

magiva

Albert, Ötvös

1516. Eperjes

L.

Szendrei-Szentiványi

12. l.

Albert ötvös

(Albertus Etwesch)

1500, 1501, 1510, 1511,
1525, 1526.
eperjesi adólaj-
strosnokban és számá-
dáskönyvekben em-
litve.

Iványi Béla dr

A középkori Eperjes
magyarsága
Szeged 1934. 25. l.

Albert, ötvös. 1516-ban Eperjesen dolgozott.

Kemény Lajos: Adatok az ötvösség és pénzverés történetéhez. *Arch. Ért.* 1903. 74. l.

Eötvös Ambrus

1559 Ambrus ötvös.

(Eötves Ambrus).

Gyulai polgár. Ferdinánd király értesülvén, hogy némely luteránusok a gyulai rk. templomszent edéinczit ellopták, és Kassan eladták, 1559 jan. 21-én Mátyás Mágochy Gáspár volt gyulai főkapitányt, hogy ez ügyben vizsgálatot indítson. A vizsgálat során kiderült, hogy a lopás „ex voluntate et permissione civium dicti oppidi Gyula" történt. A vizsgálat során Ambrus mestert is kihallgatták.

Veress Gyulavárós

286. l.

F 1100 forintért.

F

S

magyar

Eötvös Ambrus

ötvös

L. Kolozsvár 1579.

Szendrey-Szentiványi

442. l.

Nis.

A középtérbeli várba, a honn
ki, a balra lévő hidon át a csás
előtérben pedig Herr General-Fel
Königl. Hoheit Herr Herzog von L
Feld-Marschal Lieutenant Freyher
Kriegs-Secretarius Theyls (4) fo
küldöttséget. Felirata a lebegő

Die von denen Kayserl Waffe
per Accord eroberte türckis
NISSA.

a Die in diesem Feld-Zug Anno 17
der Christenheit von den Ka
lich eroberte Türckische St
követő vers és Erklahrung d
finden bey Elias Beck, a. H
auf dem untern Graben.

Rm., mér. a vk. 16.4: 28.4

Eötvös (Eötveos, Eöttues) András

Ötvös

L. XVI. vége
XVII. eleje Kolozsvár

Szendrey-szentiványi

442. l.

Orsova. (?)

A Duna közepén fekszi
vezet, a tulsó parton erőd lát
dig erdők boritják.

Aquarell, mér. 34.6: 5

Eötvös András.

A Rudolf ~~kolozsvári ötvös~~ császár és Mátyás hercegnek ajándékba küldött tizenötöd fél száz forint ára erüstnüveket fenti készitette. Ezek árát a vármegyenek kellett volna megfizetni, de az ispánok a háboruság miatt nem szedték fel. Az 1607. jun. 10–24. tartott kolozsvári országgyűlés 62. ik törvényeikkében intézkedett erre nézve. Ennek nem lett fogamatja, mire az 1609. apr. 26–máj. 5. tartott országgyűlés 32. ik ikkében adót vetett ki az ország minden kapujára s ebből fizették ki fenti követeléset.

No kolötvcék 59. l.

Eötvös (Eöttveös) András, ötvös (?). 1619-ben Nagybányán városbíró volt. Lehet, hogy azonos Csengeri Andrással (l. o.).

Gárdonyi Albert dr.: A nagybányai pénzverő intézet 1619. évi viszonyairól. *Numizmatikai Közlöny.* 1904. 8. l.

Eötvös (Eötves) András, ötvös. 1619–1649-ig Rimaszombaton élt. 1649-ben az ottani ötvös-czéh elöljárója volt.

Eötvös András
1646–1659.
Rimaszombat.

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvösczéh. Bpest, 1919. 91. l. — Rómer Flóris: A hazai ötvösczéhek szabályai. Századok. 1877. 417, 420. l.

Eötvös András

ötvös Rimaszombat

1646-1659

Könnagyötvj. 314. l.

Eötvös András

András

Ötv. emlitve 1646–1659

l. 1649. Céhmester

Kőmagy ötvy.

314. l. ~~1884.~~ 7.

Rimaszombat

Telcsné-Stricker Gina, szobrász, VII., Kmetty-utca 29. (428.)
Telkessy Valér, festő, II., Fő-utca 21. (231, 255.)
Tölgyessy Arthur, festő, I., Kelenhegyi-út 12. (83, 85, 86.)
Török Károly, festő, IX., Lónyai-utca 43. (161.)
Török Olga, festő, V., Csáky-utca 16. (153.)
Tury Gyula, festő, Veress Pálné-utca 19. (57.)
Udvary Géza, festő, I., Kelenhegyi-út 12. (251, 370, 371.)
Uferbach Jenő, festő, VII., Akácfa-utca 59. (10, 95.)
Ujházy Ferenc, festő, VII., Dohány-utca 54. (132.)
Ujváry Ignác, festő, IX., Kinizsy-utca 31. (135.)
Vadász Ilona, festő, VI., Teréz-körút 37. (261.)
Vajda Zsigmond, festő, VII., Damjanich-utca 58. (248, 295, 321.)
Vámossyné-Eleőd Karola, festő, I., Mányoki-út 8. (162.)
Várady Gyula, festő, I., József-műegyetem. (343, 348, 351.)
Vass Elemér, festő, I., Krisztina-körút 2. (188.)
Vastagh Géza, festő, I., Somlói-út 26. (27, 174.)
Vastagh György id., festő, I., Tigris-utca 55. (65, 73.)
Vastagh György ifj., szobrász, I., Tigris-utca 55. (55, 106.)
Veress Zoltán, festő, I., Gellért-tér 3. (166.)
Vesztróczy Manó, festő, II., Heltai Ferenc-utca 8. (227, 389.)
Vidovszky Béla, festő, Szolnok. Művésztelep. (314, 390, 391.)
Vörösné-Dely Alice, festő, Csemegi-utca 9. (97.)
Vörös Géza, festő, VII., Rákóczi-út 30. (270.)

Eötvös (Eötves) András, ötvös. 1649-ben Rimaszombatban mint céhmester szolgálta az ötvös céhet.

Rómer Flóris: A hazai ötvös céhek szabályai. *Századok.* 1877. 417, 420. l.

Eötvös (Ötvös) András ötvös. 1555.

Törl. Tár. 1911.

539.

csengeri Eötveös András, 1601.,
nagybányai ötvös céhmester.

Történelmi Tár

1893., 372.

Magyarországi szövetkezett
ötvöscéhek

lévai Kötves András, 1601.,
nagybányai ötvös céhmester.

Történelmi Tár
1893., 372.

Magyarországi szövetkezett
ötvöscéhek

nagyvia

Eötvös Antal, ötvös

Brassó 1537-38.

Sz - Sz

deési Eötveös Balázs, 1601.,
ötvösmester

Történelmi Tár
1893., 372.
Magyarországi szövetkezett
ötvöscéhek

Dr. D. L.

Özv. Ötvös Balázsné

1569. Szatmár

Horváth Tibor Antal: Személyes levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 179. l.

Művészet. 1953. 1–2. sz.

Eötvös Balázs, ötvös. A XVI. század közepén Szatmár városában élt s egyideig főbírói hivatalt viselt.

Lehoczky Tivadar: A szatmári szűcsök 1564. évi privilegiuma. *Tört. Tár.* 1895. 563. l.

Eötvös Balázs

XVI. sz.

Szatmár

Sz-k

lónai Kötves Bálint, 1601.
ötvösmester.

Történelmi Tár
1893., 372.
Magyarországi szövetkezett
ötvöscéhek

M. D. K.

özv. Eöttvös Benedekné

1596. Rimaszombat.

Horváth Tibor Antal: Ismeretlen levéltári az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 178. l.

Lenvért. 1953. 1-2. sz.

Magyar

Eötvös Benedek

1622. Kolozsvár

Sz–Sz

Dr Szentiványi
műtörténész

Budi

XI. Lágy

megjöve

Eötvös Boldizsár

Gönc 1588

Kz - Kz -

obolya 45.

Eötvös Boldizsár

Balthasare Aurifapro

lásd

Szádeczky II. 88. l.

potrotet

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ..... tésénél ..... jelenhetek, keresményemnek átvételére nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 .....

.....
tanu.

.....
tanu.

Eötvös Dániel

Eötvös

Gyula 1563.

Veress E. Gyulavá-
ros oklevéltára.
Bp. 1938. 364. l.

ppula

est

nyosi út 16.

megvár

Eötvös Denyén

Ötvös

1653. Nagyvárad

S2-S7.

Domjaú
Bp. II. 1

lónai Götveös Fábián, 1601.,
ötvösmester

Történelmi Tár
1893., 372.
Magyarországi szövetkezett
ötvöscéhek

Eötvös Ferenc

I. 329.

Eötvös György

III. 467

Eötvös István

I. 202. III. 65.

Eötvös János

III. 60.

Eötvös Miklós

I. 321.

Reisner

Szeged tört -

Forrábbi tőrsal -

15 Május

Ötvös (Kovács) Ferenc

marosvásárhelyi
ötvös 1610, 1629.

szerző azt akarja
bizonyítani — igen való-
színűtlenül, hogy
fenti családi nevet
Romai (Rozmyai)

Kelemen Lajos:

Adatok a maros-
vásárhelyi szabó céhpo-
harakhoz. Erdélyi
Muzeum 1901. 53, 54. l.

l. „Bullettino" elatt

Ø

Eötvös Gáspár

Eötvös Mihály

Kassai ékmesterek
1584. ben

Szádeczky: Iparfejl

II. 84. l.

Kisütni Mihalik-
ból, mi ezeknek
a vezetéknevük?

deési Kötveös Gáspár, 1601.,
ötvösmester

Történelmi Tár

1893., 372.

Magyarországi szövetkezett
ötvöscéhek

megvia

Eötvös (Aurifaber)

Gáspár

Neve az 1602 és 1603-ki Bástafele önzeirásokban Marosvásárhelyi a hüségesküt tett polgárok közt szerepel.

Irva

Kelemen Lajos

Adatok a marosvásárhelyi szabó céhponarakhoz. Erdélyi Muzeum. 1901. 55. l.

1. – 13. ll.

Eötvös Gáspár

marosvásárhelyi
ötvös 1602–3

lásd

Művészeti Szalon
(Kolozsvár) 1928.
III. erf. 1. sz. 6. l.

Könyv Taramban

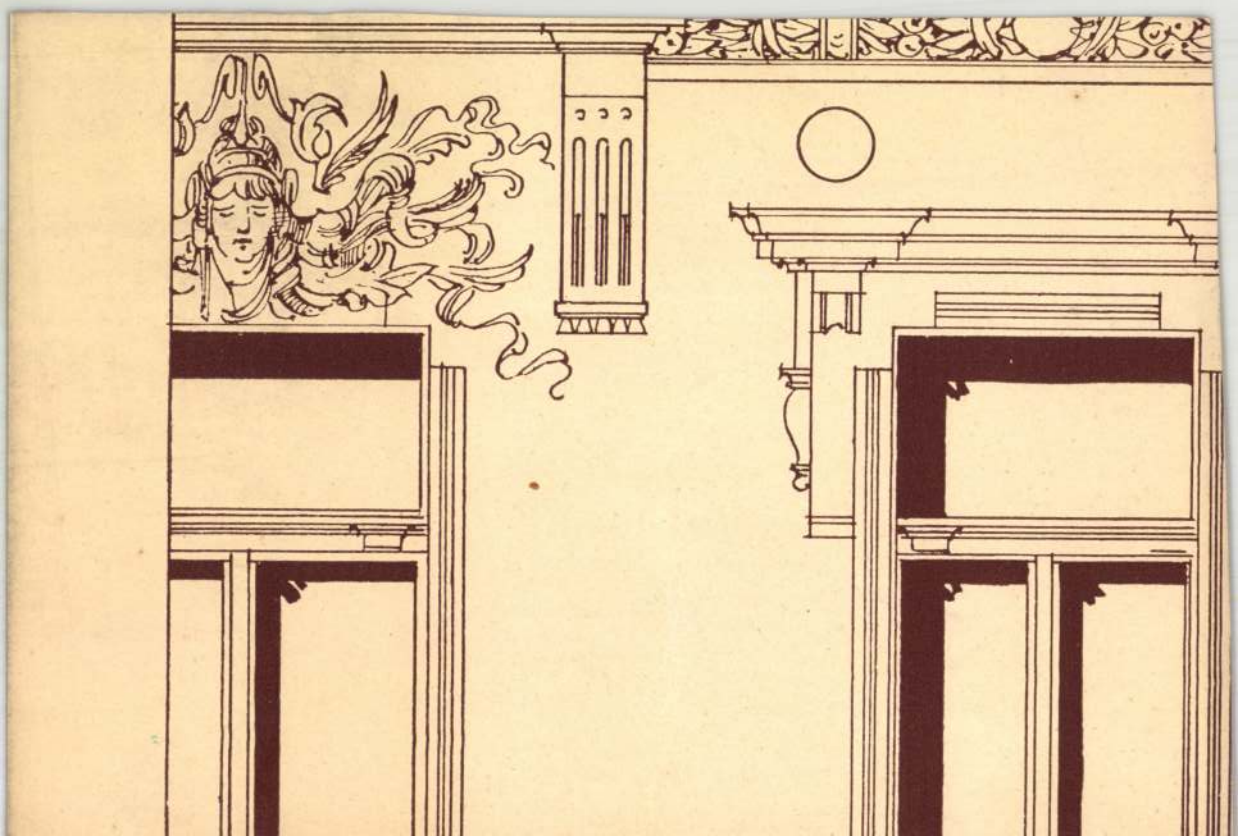

Eötvös Gergely

1611–1629

l.

Hlatky Mária:
A magyar gyüm-
Bp. 1938. 88. l

VA

Eötvös (Eötwös)

(Ötvös) Benedek, ötvös. A XVII. század végén Rimaszombaton élt. 1597-ben városbíró volt.

Mihalik József: Adalékok hazai ötvösségünk történetéhez. Arch. Ért. 1896. 144. l.

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvösekről. Bpest, 1919. 91. l.

megvíva

Eötvös Gergely

Eötvös Rimaszombat

1633 – 70.

Kőmagyötvj. 314. l.

(Ötvös) Ötvös Gergely, ötvös. 1633–70-ig Rimaszombaton ~~él~~ 1646–47, 1652-ben céhmester, 1658-ban convocatusi bíró, 1660–61-ben és 1666-ban ismét céhmester volt.

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvöscéh. Pápest. 1919. 28, 91. l. – Rómer Flóris: A kassai ötvöscéhek szabályai. Századok. 1877. 412, 414. l.

Eötvös Gergely

~~Georgius~~ (aurifaber)

Gregorius

l.

Kőmagyötvi

1883. 7.

Aurifaber ~~Georgius~~ Gregorius

l. Eötvös Gergely

rimaszombati ötvös

~~[illegible]~~

1633–70.

nel 1375

fatta da due scultori ungheresi, i fratelli Giorgio e Martino di Kolozsvar, geniali precursori del realismo artistico del 400, prima statua equestre libera dell'era cristiana. Il nuovo soffio del rinascimento italiano passò attraverso Buda e Esztergom (Cappella Bakocz) nell'amica Polonia, al Wawel di Cracovia.

L'Ungheria prese parte attiva nell'elaborazione degli stili dell'era cristiana, e seppe trasformare i concetti venuti dall'estero, secondo il proprio gusto, creare così la sua arte nazionale.

Eötvös Gergely, ötvös. Mint czéhmester 1646, 1647, 1652 és 1660-ban állott a rimaszombati ötvös czéh élén.

Rómer Flóris: A hazai ötvös czéhek szabályai. *Századok.* 1877. 412, 414. l.

megnéva

Eötvös Gergely

Eötvös Szatmárnémeti

Kőmagyötvj. 342. (

US

2037

EG

? Gregorius Eötvös Zegedi alias Karaczon, e. 1642.

(Csányi) (EG = Eötvös Gergely?)

A szatmári szabócéh pohara. — *Zunftbecher der Schneider.*

Városháza — *Rathaus*, Szatmárnémeti. (Csányi.)

Az elől közölt 2034. számú próbával. — *Mit dem Beschauzeichen Nr. 2034:*

24—74. DIVALD graf. müintézet.

MDK

Eötvös Gusztáv

épülettervek

M. Mérnökök Szabad Szakszerv. Pécs-baranyai csoportjának kiáll. Baranya Vm. Muz. 1946. jun.

Eötvös György

Eötvös

1561. Kolozsvár

Sz - Sz

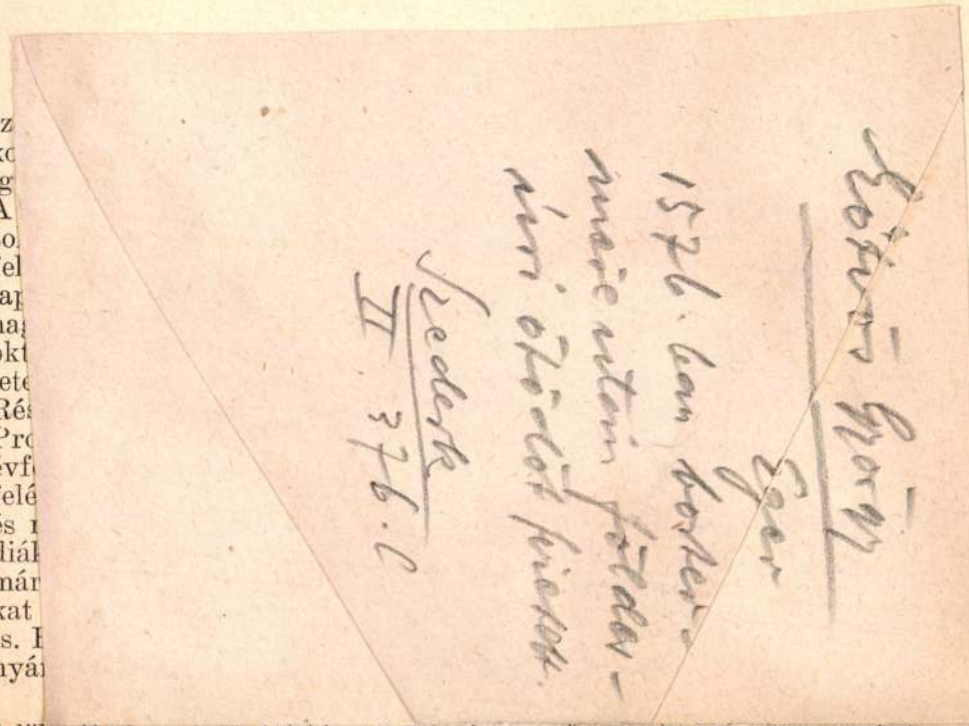

jelölt, Budapestről (Eckhardt Sándor professzor), egészséges oszton-

ellenőr, Pécsről (Birkás professzor), első félévben ösztöndíjas. A Bibliothèque Nationaleban az 1848—49-es függetlenségi harc párizsi magyar emigránsainak irodalmi kapcsolataira vonatkozó adatok után kutatott, s nagyobb anyagot gyüjtött össze. A Sorbonneon irodalomtörténeti és szociológiai előadásokat, a Tanulmányi Központban pedig szövegmagyarázati előadásokat hallgatott és a szemináriumi gyakorlatokon is résztvett. Bekapcsolódott a Tanulmányi Központ életébe, segédkezett a könyvtár rendezésében, ünnepélyei előkészítésében. Előadást tartott a magyar katonaélet nótáiról, több előadással szerepelt a párizsi magyarság életében is. Énekszámokat adott elő a Magyar Diákegyesületben, a Foyer de la Paixben, a Katolikus Akadémikusok körében s többször felszólalt a Cité Universitaire, az Association des Etudiants des Pays Danubiens stb. estéin. Kinntartózkodása alatt mintegy 50 közleményt írt a francia irodalmi, politikai és társadalmi életről a fővárosi, vidéki és franciaországi magyar lapoknak. Otthoni malomellenőri tanulmányaival kapcsolatban a francia malomipart is alapos tanulmány alá vette.

May István (1915, Budapest, róm. kat.), alapvizsgás bölcsésztanhallgató, Budapestről (Eckhardt Sándor professzor). Az első félévben élvezte az ösztöndíjat. Szakdolgozatát készítette elő „Sensiblerie dans le roman du XVIIIe siècle" címen. Ehhez főkép a Bibliothèque Nationaleban, továbbá a Bibliothèque Sainte Geneviève-ben és az egye-

Ö Eötves György

Grönyvös

1576-ban bortermése után földesúri tizedet fizetett

Szederk

II. 386. l.

né

mi

gy

és

töl

se

jó

ge

tér

to

ró

elni? az ez irányban an
ak idején megindítan
ló tárgyalások eredmé
yétől függ.-

Nem zárhatjuk be
jelentésünket a nélkül,
hogy a T. országos Bi
ottság figyelmét két
lontosabb tárgyra ne i
ányozzuk. -

Az egyik az, hogy a

Eötvös)

(Ötvös) György, ötvös. 1611–1642-ig Rimaszombaton működött. 1614-ben (és 1618-ben) az ottani ötvöscréh elöljárója volt. 1614-ben a rimaszombati ötvösök az ő czéhmestersége alatt közös elhatározással egy maguk csinálta limitácziót léptettek életbe.

Eötvös György

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvöscréh. Bpest, 1919. 91. l. — Rómer Floris: A hazai ötvöscréhek szabályai. Századok. 1877. 412, 414. l.

Eötvös György, ötvös. A XVII. század elején Rimaszombatban élt. Többször viselte a czéhmesteri tisztet, így 1614 és 1618-ban is. 1614-ben a rimaszombati ötvösök az ő czéhmestersége alatt közös elhatározással egy maguk csinálta limitacziót léptettek életbe.

Rómer Flóris: A hazai ötvös czéhek szabályai. *Századok.* 1877. 412, 414. l.

megrin

Eötvös György

ötvös

1715 Mármarossziget.

Kapmagyarorszötvösök 16 l.

Ozóbel Ármin IX. 87

M.D.K.

Eötvös György ötvösmester

nemesi családból származott. Említés történik róla, hogy 1732-ben hármarosszigeten két másik mesterrel együtt dolgozott, akik Erdélyben tanultak.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4. 266. old.

M. D. K.

Özv. Eötvös Györgyné

1606. Sáros

Horváth Tibor Antal: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 179. l.

Levéltár. 1953. 1–2. sz.

ózv. Eötvös Györgyné

1885/86 – 1886/87

Ø

Ferképzomfoiskèvk

78. l.

tino-kolostor (1590). Egyéb képei, vallásos tárgyúak: Angyalok tánca (ovális kép, Nápoly képt.), Kiűzetés a Paradicsomból (Louvre és Torino, képtár), Krisztus siratása (Berlin), mitológiai és történeti tárgyúak: Andromeda (1620) és Gigasok harca (Bécs, Kunsthist. Mus.), Diana nimfái közt szarvassá változtatja Akteont (Bpest Szépm. Múz. és Louvre), Rómaiak harca Drezda).

CESATI, *Alessandro*, másként *il Greco*, a XVI. sz. közepén Rómában éremkészítő és drágakőmetsző. Melléknevét onnan kapta, hogy műveit mindig görögül jelezte. Tőle való a budapesti Ráth György-múzeumban III. Pál pápa smaragdba vésett arcképe.

CEULEN, *Cornelis Janssens (Janson, Jonson) van*, hollandi arcképfestő, * London 1593, † Amsterdam v. Utrecht 1664. Hosszabb ideig (1618—42) Londonban dolgozott, ahol Van Dyck befolyásolta. Sima, előkelő, életnagyságú arcképeket jellemző zöldesszürke tónusban festett. 1642-ben Middelburgban, majd végleg Hollandiában telepedik le (Amsterdam, Hága, Utrecht). Számos munkája angol magántulajdonban, legismertebb I. Károly, kíséretével a Green-Parkban (Buckingham Palace). Hollandiai korszakából való főmunkája: A városháza restaurálásán tanácskozó városi urak csoportképe (1647, Hága, községi múz.). Egyéb arcképei: Lövészek csoportképe (Middelburg, lövészek háza), Geelvinck polgármester (1646, Amsterdam, városháza), Fiatal nő (Utrecht, múz.), Férfi kesztyűvel kezében (1651), Nő legyezővel (1651, mindkettő Drezda). Gyönyörű női arcképe a Ráth György-múzeumban.

CÉZANNE (ejtsd: *szézánn*), *Paul*, francia festő, * Aix 1839, † u. o. 1906, a XX. sz.-beli festészet egyik legnagyobb jelentőségű alakja. Jómódú családból származott, szülei kívánságára jogásznak készült és csak 1863-tól kezdve szentelte magát teljesen a művészetnek. Első munkái Delacroix túlfűtött romanti[illegible]

Ø Eötvös Gustáv

épitész

l.

Pécs, K. hab. Herv

1946. jun.–jul.

Alkotások Pécsett

tár. Esztergom, II., 1875., 43. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár Új Magyar Sion, VII., 1876., 35. l. — —ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 20. szám. — Rényi 23. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása Új Magyar Sion, XVI., 1885., 770. l. — Maszlaghy II., 209. szám. — Esztergom vár megye . . . Bp. é. n. 176. l. — Gerevich: A Újság, 1916., júl. 20., 4. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 249. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Mária mennybemenetele

Félkörös felső záródással, vászon, olaj, 190×11 cm.

Jelezve lent jobbra: Franz Dobyaschofsky, 1866

Simor prímás rendelte a művésznél.

A győri székesegyház volt főoltárképének replikája Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki kép tár. Esztergom, II., 1875., 44. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Földváry István: Az esztergomi érseki képtár Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — —ó: Az esztergomi hercegprímási képtár Magyar Korona, III., 1879., 20. szám. — Rényi 22. l. — Z.: Az esztergomi érseki kép tár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885 769—770. l. — Körösy: Esztergom. Eszte gom, 1887., 238. l. — Maszlaghy II., 18 szám. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. 176. l. — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 2 4. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevic PA, 249. l. — Rónay, Maria: Die Schätze d Christlichen Museums in Esztergom. A M gyüjtő, V., 1931., 8. l. — Lepold—Lipp 56. l.

megvia

Eötvös Illés ötvös

1642 Kecskemét

Sz - Sz -

Eötvös Imre, ötvös. 1577-ben a kolozsvári ötvösökkel való perben a szebeni ötvösök egyik képviselője volt a fejedelmi ítélőtábla előtt.

Deák Farkas: A kolozsvári ötvöslegények strikeja. Budapest, 1886. 25. l. — *Jakab Elek:* Kolozsvár története. Budapest, 1888. II. 256. l.

Ø Eötwes Imre

Grönyös

1576-ban borter-
mése után földes-
uri tiredet firetett.

Szederk

II. 386-l.

a, hol az ásatások
t és a jövő tavasz.
lyamatba tétet.
, régészeti és műem,
ek dolgában oly gaz,
nak mutatkozik,
kép igen kívánatos
a, ha a magas kor,
ny az itt eszközlendő
tásokra évenként bi,
os összeget felvenni,
tőleg ennek egy külön
tot nyitni méltóztat.

/.

D. K.
M.

Özv. Eötvös Imréné

1563 Civis Tyrnaviensis

(Nagyszombat)

Horváth Tibor Antal: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 178. l.

Művért. 1953. 1–2. sz.

M.D.K.

Özv. Kőfves Imréné

1600. Visk.

Horváth Tibor adatai: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 130. l.

levévét. 1953. 1-2. sz.

magyar

Eötvös István

Debrecen 1598-1600

aronos Gyulai Istvánnal

Zoltötv Debr. 9. l.

BUDAPEST

1.

Budai városháza

M.V: A budai városház. VV 1865, 348 l.
(képe 349 l)

Eötvös

(Eothwes) István

Debrecen 1557

l.

Zoltötv Debr 38. l.

Sopronhorpács

XXI

megírva

Eötvös István

István, ötvös

(Stephanus Ethwes)

1526 Kolozsvár.

Balogh Erdélyi ren

I. 159/18. l.

1526. a marosbirói tisztséget viselte Kolozsvárt.

(Balogh J. Az erdélyi renaissance. Kolozsvár, 1943. I. 159/18. l.

RY IGNÁCZ. Est.

megírta Eötvös István

otvos

Kolozsvár 1854.

Sz - Sz

Ára:
60 fillér

Magyar Nemzet

1955 január 1
XI. év, 1. szám

B. U. É. K.

1 9 5 5

ARLITS JÓZSEF

Eötvös (Eotwes, Aurifaber) István, ötvös. 1577—1583 között Rozsnyón működött. 1577 ápr. 23-án tilalmat tett Mészáros János kassai lakos ellen. 1583-ban a rozsnyói bírák igazolták a rimaszombati ötvös czéh előtt, melynek kötelékében István mester tartozott, hogy Kopasz Imrét, amiért E.-t dehonestálta, 20 frt. pénzbírságra ítélték.

Mihalik József: Adalékok hazai ötvösségünk történetéhez. *Arch. Ért.* 1893. 329. l. — *Rómer Flóris:* A hazai ötvös czéhek szabályai. *Századok.* 1877. 411. l.

megírva

Eötvös István

1645. városi tanácsos

Désen

Kádár Szol Dob

III. 208. l.

Cartagena
1898

Eötvös István,
szegedi
Gyöngyös polgára
1668.
kiküldetése Kon-
stantinápolyba.

Lásd
Szederk
III 264-265 l.

MOB kt. 3609/III

Lásd Szeged: Eötvös István
alatt is.

én szándékozik meg-
kezdeni, s e czélra legkö-
zelebb múlt közgyülé-
én 2000 ftnyi költséget
szavazott meg, mivel ez
az idén, a téli évszak be-
álltával igénybe már
nem foghat vétetni, u-
gyanennyit vett fel a jö-
vő évi költségvetésbe.-
Ez idő szerint fődolog,
hogy az amphitheatrum
masodik fele is egészen

Eötvös István

Ötvös

1715

1720. Miskolc

Vkapmagyarornötvötök 16 l.

Caesar V 52.

Eötvös István

ötvös

Miskolc

L.

Szendrey - Szentiványi

444. l.

Budapest.

A délről felvett látkép
tövében épült házakkal Buda v
li hegyekkel; jobbra pedig Pes
rig. Az előtérben a Dunán dere
a fa tövében ülővel egy hátra
rata:

OFEN und PEST
Ungarn.

Kny., mér. a vk. 12.6:

131-91-2 F.

Eötvös (Eötves) István, bányai. A XVII. század elején Nagybányán élt.

Mihalik József: Adalékok hazai ötvösségünk történetéhez. *Arch. Ért.* 1893. 434. l. — *U. az:* Tört. Tár. 1893. 372. l.

1732 előtt

52-52.

Eötves István

ötvös

1732 előtt Nagybánya

Balogh József nála legénykedett.

Kapmagyarországi ötvösök 16l.

Czéhláda, debreczeni szürszabóké

IX. 51.

Eötvös István

Ötvös a XVIII. sz. első felében Nagybányán-Nála legénykedett Balogh József máramarosszigeti ötvös.

Kapmagyarosszötvösök.

14. l.

HA

megkedvelte ezt a naptárt
és jövő esztendőben is
szívesen veszi, írja meg a

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDÁ

és a jövő évi naptárt is

Eötvös (Eötves) István

bángai ötvös

L.

Szendrey – Szentiványi

44 4. l.

Ecsed.

A mocsártól körülvett vár
vezet, melynek elejét két férf
gyek látszanak. Felirata a leb
mértani ábra van:

ECZET

és fölül jobbra: 52.

Rm., mér. a vk. 16.

92-92-28.

Eötvös István ötvösmester

Győri Szemle 1934. 423.-424.

Cikk a győri ötvösökről

paládi Götveös István, 1601.,
ötvösmester

Történelmi Tár
1893., 372.
Magyarországi szövetkezett
ötvöscéhek

bányai Götves István, 1601.,
ötvösmester

Történelmi Tár
1893., 372.
Magyarországi szövetkezett
ötvöscéhek

Eöttwös Joannes de Koloswar

azonos Keresztszeghy Vitus de Koloswar, győri ötvössel.

l. o.

M. D. K.

Kötves Jakabné

1631. Ungvár, negyed sessiaja van.

Horváth Tibor tutal: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI-XVII. században 180. l.

Művészet. 1953. 1-2. sz.

magyar

Eötvös Jakab

ötvös

L. 1622

Szendrey - szentiványi

444. l.

Pest.

Az észak felől felvett lá
hová hajóhíd vezet át Budáról, a
rasseon két úr és két hölgy besz
hegy foglalja el. Felirata:

PESTH
Ungarn.

Kny., mér. a vk. 12.7: 1

131-91-2

Eötvös Jakab és fia János

ötvösök

1635

L.

Szendrey – Szentiványi

444. L.

Budapest.

A déli oldalról felvett
parton, két férfi őriz három dar
egy bárka kel át, melyen túl cs
rost ha hid köti össze. Felira

OFEN & PES

legalól balra: Aus d. Kunstanst
jobbra: Eigenthum d. Ve

Am., mér. a vk. 10: 15.

magyar

Eötvös János

Erskujvár 1612

k. t.

Eötvös János

ötvös

1606. Sáros-
patak

L.

Szendrey-Szentiványi

444. l.

Budapest

A hajóhiddal összekötött v
a Gellérthegyről két úr és egy
melyek mentén [illegible] és dereglyé
és a hid alatt egy bárkát vonta
képe szemlélhető.

csolnakok

Am., mér. a vk

Eötvös János

Eötvös

(Eottues Janisch ex Miskolcz)

1581.

L. Szinnyei – Szentiványi

444. l.

megvan

Buda.

A Vérmező felől felvett
kép előterében belra Miksa Man
Károly lothringeni herczeg, jo
rázolva kiséretével; a háttérb
li hegyek tüntetvék föl. Felir
fölül:

Ofen
Die Haubt Statt in Unter Hu
Armée, durch tapfer
anführung Ichro Churf: Durc
herrn Hertzogen zu
Lottringen, belägert wird,

magyarázó szövegének kezdete:
herr Maximilian Emanuel
7. der Türcken begrabnus
végre jelzése alól középütt: J

Rm., mér. a vk. 28.5: 3

.. vnd der Kays: Sturm,
n der Churbayrischen Seythen,
e, drittens der rechte Grundrisz
vnd ausern Attaquen. Alles mit
n getragen, vnd in zweyen sprechen
ch auszfurlich erkläret alsz erst-

44. ein Zwinger darin sich salvirt
nd Judenweiber sambt Kindern, vnd
t worden.

Buda.

Az Ó Buda felől felvett
jük az előtérben jobbra az ágy
külső sánczoknál Starenberg, Ti
és Kayserstain csapatai vann

Demnach die Vnauszsprechlic
vnserer vnd der allirte
also gnädiglich vnd mil
Haubtstadt vnd Vestung
achtmahl belägert, auch
dero biszhörigen so mihesam
gen vnd harten Belägeru
Feind angewendeten vnd
desz Feindtl: zum Succu
tigen türckischen Krieg
mittelst sturmender Hand zw
den 2. Septembris Anno
auszfürlichen Erklärung
in 3. Kupfferstichen al

Eötvös János

Gyöngyöspüspöki

1577-ben bosztermése
után földesúri
ötödöt fizetett

Szederk

II. 388-l.

ész-csemeték és facsopor-
k foghatnak helyt.
Az amphitheatrum
alainak felszine egészen
gy mint az fölturatott
izhatlan mészbe rakott
glarétegekkel volna a
agy, hó, eső, víz és a lég be-
atásai elöl és egyáltalában
pusztulástól megóvandó.
A szemlélet általi okta-
ás és az ehez kötött közér-

Ø Eötves János

Grönyös

1576. ban bortermése
után földesúri
tiredet firchtt.

Szederk

II. 385. l.

einek felkutatására fo-
tunk. E kutatások szin-
erkölcsi kötelességünkké
ilnak, midőn mint Ó-
udán most úgyszolva
ijal reá mutathatunk a
zdag zsákmányt igérő
utatások helyeire.–
Másik tiszteletteljes fi-
elmeztetésünk pedig ab-
ól áll, hogy itt volna az
leje, hogy a müemlékek
ntartásáról s a nemzet

/.

Eötvös (Eötves) János

ötvös 1566. Kolozsvár

L.

Szendrey - Szentiványi

444. l.

Buda.

Az előtérben PEST városa
szemlélhető, ahol a lovas paran
háttérben pedig Buda vára van,
ostromló csapatok megjelölvék.
szörnytől tartott lobogón fölül

Warhaffter Grund-und
Vestung Ofen, samt deren
Vorstellung aller Approch
durch die Kays: und dero
im Junio und Julio des 16

az ez után következő magyarázó
Schlosz és befejezése: K.

Rm., mér. a vk. 30.9:

János ötvös

Enthives (Ötvös) János

laid ö alatt is.

Buda 1438

magyar ötvös a nemzetiségi villongások alkalmával jent. erben meggyilkollak és a Duna-ba dobták. Ennek alt. Zavargások tartok ki Budán a magyarok és mennyiek közöll és sokban életükkel lakoltak

Ezt az esetet az ömes magyar történetírók köztik laid

Szilágyi magyar nemzet. tört. meffelelő köteteiben 20 21. l.

Palu 1852.

Enlitik Thuroczy, Katona, Fessler történetírók

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

Eötvös János

budai ötvös

1438.

azonos az 1436-ban

szeplő

János ötvössel?

lásd ott.

Horváth budai pénzverde

25 l.

Létszám kim

A Műemlékek Országos Bizottságánál

Sor szám	Az alkalmazott neve	Az alkalmazás minősége	Az alkalmazott díjazása	fizet pé
1.	Schulek frigyes	előadó építén	évi 2400 Kor.	Mpet álla
2.	Sztehlo Ottó	másod építén	évi 5000 Kor.	"
	Lux Kálmán	megbizott építén	évi 3600 Kor.	"

másikról tudjuk, hogy reá bízták Ernuszt Jánosnak, Mátyás király negyedik kincstárnokának, a budai főtemplom mellett álló sírkápolnája gondozását.[8]) A pesti kőfaragócéhről csak az 1482. évből van hírünk, melyből kiderül, hogy a kőtörőkkel, kocsigyártókkal, asztalosokkal és kádárokkal együtt a pesti főtemplom Szt. Péter és Pál oltárát bírták.[9])

Az előkelő szerepet játszó kőfaragócéh minden bizonnyal résztvett a XV. század elején lefolyt céhforradalomban, melynek leverése az ötvöscéh főcéhmesterének, Eötvös János életébe került. Ezt a mozgalmat rendesen a nemzetiségi villongások szempontjából szokták elbírálni, de az egésznek lefolyása annyira hasonlít az akkor Európaszerte napirenden levő szociális küzdelmekhez, hogy azt kell hinnünk, a nemzetiségi ellentétek csak még jobban elmérgesítették ezt a küzdelmet a városi hatalomért, a céhek és az uralkodó patriciusok között.

A céhek hierarchiája főcéhmesterből, alcéhmesterből, ki alá a segédek és inasok tartoztak, — mesterekből, segédekből és inasokból állott. Mesterremeknek a brassói kőművescéhnek 1570-ből származó szabályzata egy keresztboltozat helyes szerkezetét előírta.[10]) A kassai »ceha murariorum« 1573-ban lefektetett szabályzata szintén egy keresztboltozatot követel, de mozgalmasabb és többoldalú lévén a brassóinál, a keresztboltozat helyett keresztablakot vagy pedig élesszögű (spitzecket) pillért is engedélyez. Nagyon fontos az a kikötés, hogy ez a szerkesztés a szokásos segédeszközök nélkül (ohne Richtscheibe oder Schussblei) történjék.[11]) Ez a szemmérték szerinti eljárás, mely a tervekre alkalmazott »Visierung« meghatározásban is kifejezést nyer, szintén nagyon fontos ismérve a gótikus munkaüzemnek, mégpedig nemcsak a kőmegmunkálásnál, amiről első fejezetünkben már meggyőződ-

Manetto Ammanatini és Santini di Duccio óta, már a korai renaissance szellemében működtek, túlnyomó részben királyi serviensek voltak és így természetesen a céhkényszeren kívül állottak. A helyhez kötött, képletes értelemben is nehezen mozgó céhmesterekkel szemben, ezek a király és más egyházi és világi főurak szolgálatában álló jövevények arisztokratikus és dinamikus elemek voltak. Előfordulhatott ugyan, hogy egyes királyi építőmesterek és kőfaragó, véglegesen megtelepedtek és a céhekbe is felvétették magukat, de ez a szabályt igazoló kivétel. Az autochton mesterekhez való arányszámukról a mi III. fejezetünkben regisztrált adatok minden bizonnyal torzított képet nyujtanak, mivel a királyi meghívásokra és megrendelésekre vonatkozó okmányszerű adatok éppen fontosságuknál fogva nagyobb számban íródtak és maradtak ránk, mint céhmesterek és polgári megrendelők között kötött szerződésekre vonatkozó hírek, adatok, és említések, melyeket különben is csak a legritkább esetekben fektettek le írásban is. A középkori céhrendszer, mint [illegible], szinte lehetetlenné tette, hogy külföldi, vagy ami az akkori idők váro
ájánál ugyanazt jelenti, más magyar városokból származó mester
számban telepedhettek volna le. Buda esetében, melynek virágzó
a budai törvénykönyv és egyéb okmányok révén tudunk, ez
mértékben feltehető. A Bertrandon de la Brocquiére által lejegyz
mely szerint a Zsigmond király által Budára hívott építő- és egyé
burgundi lovag ottani tartozkodásának idején, nyilván a királyi
szünetelése folytán alig tudták életüket tengetni, csak a céhélet eme fe
nek és exkluzivitásának figyelembe vételével kerül helyes megvilágításba.[13]).
terjedelmű és hosszabb időre nyúló munkálatoknál, elsősorban tehát a templomépítkezésnél, melyek műtörténete rendesen évtizedekre, sőt évszázadokra terjed,

Eötvös János

ötvös (?)

L.

Szudrey – Szentiványi

444. l.

Budapest.

A délről felvett látkép
alatt két fellobogózott bárkát
a budai parton, hol egy férfi h
A két város utczáit járókelők é
fölött öt madár röpül. Felirata

Ofen und

és fölül balra: 95.

Szines rm., mér. a vk. 2

Eötvös János
asztalosmester
1827 Bpest.

Siklossy cikke
MI 1922. 11. l.

Eötvös János

1827

lásd

Budapesti asztalos-

mesterek

N. D. K

Ötvös Jánosné ötvös

Beregszász 1704.

Horváth Tibor adatai. Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 177. l.

Művért. 1953. 1-2. sz.

MDK

Eötvös János

Siklóssy L.: Régi pest-budai asztalosmesterek. M.I. 1922.

11.1.

Göttves János, 1552., Kassán.

Tört. Tár

1882., 716–728.

Kötves János. 1644. Kassa.

Tört. Tár

1884, 564.

Deák: Végrendeletek.

Szakmári Ötvös János, 1601.
ötvösmester

Történelmi Tár
1893., 372.
Magyarország szövetkezett
ötvösei

mohácsi Götveös János, 1601.,
ötvösmester

Történelmi Tár.

1893., 372.

Magyarországi szövetkezett
ötvöscéhek

magyar

Eötvös (Eötvcös) Jósa (József?)

ötvös

Papa 1614.

L.

Szendrey Szentiványi

444. l.

Buda.

Az előtért Pest foglalj
és városa van, a háttérben ped
bori sátraik látszanak. Felira

Vera et fundamentalis Reg
in Vngaria, Delineatio
cum genuina locorum magis

ez után: Wahrer und gründtlich
und Haubtstadt Vng
einer eigentlichen Er

Rm., mér. a vk. 24.1: 3

Eötvös József (?)

Ötvös

Urasztali kehely

1657

Pápai ref. egyház

tulajd.

Jml

Római fegyvesek V. 246.

Eötvös József

pápai ötvös

a XVII. náradban

Dr. Bakony

45 l.

RENDE

ABA NOVÁK VILMOS
BASCH ANDOR
BECK Ö. FÜLÖP
BERNÁTH AURÉL
CSÁKTORNYAI ZOLTÁN †
CSÁNKY DÉNES
CSÓK ISTVÁN
EGRY JÓZSEF
ERNST LAJOS
FALUS ELEK
FARKAS ZOLTÁN
FÉNYES ADOLF
GERŐ ÖDÖN
GLATZ OSZKÁR
BÁRÓ HATVANY FERENC
HERMAN LIPÓT
HORTHY BÉLA
IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA
JESZENSZKY SÁNDOR
KANDÓ LÁSZLÓ
KEMÉNY SIMON
KERNSTOK KÁROLY
KISFALUDY-STROBL ZSIGMON
LÁZÁR BÉLA
LUX ELEK
LYKA KÁROLY
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTA

MEGHIVO

ÁRTINGER IMRE
BÁLINT LAJOS
BARANYAI ZOLTÁN (Genf)
BARTA KÁROLY
BÁRDOSSY LÁSZLÓ (London)
BAUMGARTEN NÁNDOR
BECZKÓI BIRÓ HENRIK
BRÓDY TIBOR
CSÁNYI KÁROLY
DIVALD CORNÉL
DIVÉKY ADORJÁN (Varsó)
DÖMÖTÖR ISTVÁN
ELEK ARTUR
FEHÉR GÉZA (Sofia)
FELEKY GÉZA
FÖLDI MIHÁLY
FRUCHTER LAJOS
GENTHON ISTVÁN
GEREVICH TIBOR
HECKLER ANTAL
BR. HERZOG MÓR LIPÓT
HEVESY ANDOR (Paris)
KÁLLAY MIKLÓS
KÁLMÁN JENŐ
KÁRPÁTI AURÉL
KORNIS GÉZA
KÖNIG GYÖRGY
DR. KUNCZ ÖDÖN
LÁNDOR TIVADAR
LEFFLER BÉLA(Stockholm)

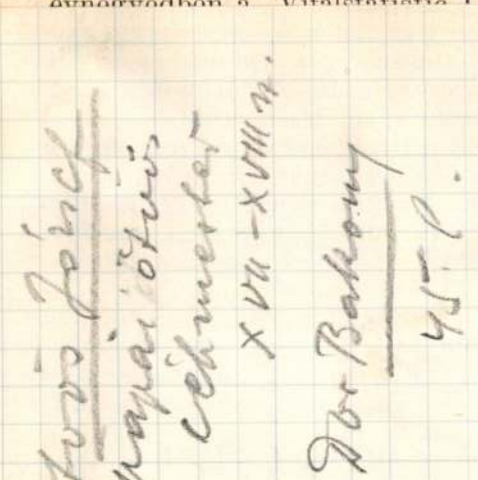

foleg szilárdságtani kutatásokat végzett S. Timoshenko professzor vezetése mellett. Résztvett az egyetemen a lemezelmélet és a plaszticitás körébe vágó előadásokon is, továbbá az intézet fotoelasztikus laboratóriumában kísérletezett az együttdolgozó lemezszélesség meghatározása céljából. Május 23-án előadást tartott az önmagába horgonyzott típusú függőhidak tervezési menetéről. A nyarat szintén itt töltötte mint az egyetem nyári szemeszterének hallgatója, aminek különös jelentőséget az ez alkalomra meghívott R. W. Southwell oxfordi professzor előadássorozata adott.

Ifj. Hültl Hümér (1901, Budapest, róm. kat.), okl. mérnök, a Magyar Aero Szövetség főtitkára 4000 pengő összegű Smith Jeremiás-ösztöndíjat nyerve az 1934. év őszén volt tanulmányúton az Egyesült Államokban. Közvetlen célja a Fédération Aéronautique Internationale október elején tartott washingtoni konferenciáján való részvétel volt. Ezenkívül általában a légiközlekedés földi organizációjának és gazdaságosságának, a repülőtérépítésnek és a forgalmi repülőgépek gazdaságosságának tanulmányozását tűzte ki célul. A konferencián való részvétel sok olyan értékes összeköttetéshez juttatta, amelynek révén tanulmányi programmját eredményesen tudta megvalósítani és olyan repülőtechnikai berendezéseket tekinthetett meg, amelyek egyéb-

Eötvös (Eötveös) J ó z s e f, ötvös. 1628-ban pápai czéhmester volt. Valószínűleg azonos az előbbivel.

U. o. 644. l.

Eötvös (Eötvös) József

Ötvös

L.

Szinnyei-Szentiványi

444. l.

T. 2465.

pen balra fekszik Pest,
ynek bástyafokán egy te-
et, mig a háttért a Gellért-

cm.

Eötvös József - szobra HUSZÁR.

1871 tört. hat. Zárgyúk Kinélyi Pál jaszeberéne rendeles gyűjte ni.
Bizottság: elnök gr. Lónyay Menyhárt. Arany László jegyző.
1872 -nár 28.000 Ft. 1874 elhatároznák a helyét.
1873 dec. 31-ig pályázat. 1874 márc 22. döntés:
„Mindent a haráért" jelige - Huszár. Bizalós lőré meglio-
ták Zumbusch Gáspárt, a Bécsi Kép. Ht. szobrán - tanárát. Jó
vélemény. A bronzöntéziq négy részletben 10.000 Ft. zagott.
1876 okt. agyagmintával elkészült.
1877 ápr. gipszminta öntésnél hiba - 1879 leplezés.

Liber Endre: Bp. szobrai és mulékstáblái. Bp. 934.
161-165. o.

Sorszám: .....

A Magyar Posta Betegségi Biztosító Intézete

Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 5. szám.

Tel.: 139-860

Érvényes.....napra, a .....naptól fél ápolási díj erejéig

Kórházi utalvány

a Postás Alapítványi Kórház (Budapest, XII., Kékgolyó-utca 5 sz.)

.....kórház / klinika Gondnokságának

Szíveskedjék .....posta

.....feleségét / gyermekét a kórház legalsó osztályára felvenni és legfeljebb a megjelölt időtartamig a M. Posta Betegségi Biztosító Intézete terhére ápolásban részesíteni.

Valószínű diagnózis: .....

Budapest, 195 .....

.....intézeti igazgató

A kórházba beutalt beteg (hozzátartozója) előzetesen gondoskodjék a kórházi ágyhelyről és csak a férőhely biztosítása után utazzék a kijelölt kórház székhelyére.

P. B. B I. 902 sz. — 203 Államositott PHÖNIX-NYOMDA BPEST, VIII., JÓZSEF-U.

Eötvös József báró

M.934.IX.7.

MŰVÉSZET

Báró Eötvös József ismeretlen arcképe

Petrovics Elek, a Szépművészeti Muzeum főigazgatója, legutóbb megvásárolta *Eötvös* József bárónak egy eddig ismeretlen arcképét, melyet Barabás József 1845-ben festett. A kép benne foglaltatik ama jegyzékben, melyet Barabás festői tevékenységéről vezetett, feljegyzése szerint 12 aranyat kapott érette.

Az arckép a nagy költőt, akit Barabás több izben lefestett, fiatal korában ábrázolja és egyike a művész jobb müveinek. Szép. lelkes arcu férfit látunk magunk előtt, akinek arca derüsen világit a sötét haj és dus körszakál keretében. Nemcsak testi megjelenésének ábrázolása sikerült, hanem lelkének átszellemült bensőségét is érezhetjük. Az arckép megvásárlása érdekes gazdagodását jelenti közgyüjteményeinknek, amelyek a fiatal Eötvös képmását még nem tartalmazták. Legközelebb a történelmi arcképcsarnokban kiállitva jut közönségünk elé.

náris ki vagyunk egyenlítve!... Egyszóval ön-
bizalomban nem volna hiány, de hát még ne is
bizakodjanak?... *Várszegi* már szerényebb. Nem
éppen lemondó, 70 méterig bizik is magában,
de *Jaervinen* babérjait még álmában sem meri
senki megtépázni. *Darányi* is csak egy jó helye-
zést szeretne elérni a sulydobásban, amelyben a

Eötvös József

A Monte Cristalli holdfényben
/1870/

Népmüvelés 1975/2/36

Eötvös József

A budapesti Fotóklub kiállitásán szerepeltek Eötvös Lóránd, Hopp Ferenc századfordulón készült képei

Népmüvelés 1975/2/36

magyar

Eötvös László

Eötvös

1720 Kassa

Kapmagyarországi Eötvösök 16 l.

Czifrasűr, veszprémmegyei IX. 129.

megvan

Eötves László

ötvös

1732 Mármarosszigét

A jelentés szerint: „az maga eötves mesterségét tanulta nemes Erdélyországban Nagy Enyeden lakó Jonás Ferentznél, az után Kolosvár várossában Szölösi Gábornál legénkedett"

Hlyt. lt. Tasc. mens. litt. 1732 febr 21.–

Illéssy – id. m. 388. l – sem öt, sem mestereit nem ismeri.

Kapmagyarorszötvösök 16 l.

Czirnay József IX. 103

Eötvös László

ötvös Maramaros-
niger
X VIII-n
1732

l.

Kaposy Magyarországi
ötvösök 11. l.
16. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Eötves László

a XVIII. sz. első felében
ötvös Máramaros szigetén.
Nála tanult Balogh József
Máramaros szigeti ötvös.

Kapmagyarországi ötvösök

14. l

Hohenlohe F. Gy:

Mellig, kissé j
rókájának fürtjei
retvált. Fölül szal
más hadi felszer

„WOLFGANG

s alól balra:
jobbra:

Rézmetszet,

Vértbe ~~[illegible]~~ öltözött, nyakkendője kissé lá~~tható~~szik.

M. D. K.

Eötvös Tamásné

1644 Gönc

Horváth Tibor ututal: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 177. l.

Művérl. 1953. 1–2. sz

16. Herman terem
kedd d.u. 6 óra

EÖTVÖS ZOLTÁN

festőművész

kiállításának megnyitója

Megtekinthető:
december 10-ig, naponta 2-7 óráig
(szombat, vasárnap kivételével)

1555

17.
szerda este 7 óra

FALUSI VIGASSÁGOK

ANGYAL JÁNOS
ÖNÁLLÓ ESTJE

Közreműködik:
BEREGSZÁSZI OLGA • AYALA

Zongorán kísér:
BUDAI BÉLA

Bevezetőt mond:
FÖLDI OTTÓ
a Magyar Rádió munkatársa

Belépés: klubtagoknak érvényes klubtagsági igazolvánnyal, vendégeknek napi tagjegy megváltásával (300,-Ft).
Két személy belépésére jogosító meghívó az irodában igényelhető.

Gachal

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Egy jobb figurális alkotással.

Magyarság
1934.I.14.

Gachel József.

A 25. éves szolnoki művésztelep ünnepi kiállításán művei szerepelnek.

Esti Kurir, 1927. szept. 18.

MDK

Gachal József

Fer.József koronázási jub.díj. Képzőművészet, 1928, II.évf. 12.sz. 172 l.

Eölvedi Gachal József

Anyám elgondolkozik, olaj

O.M.K.T. 1925. május. 7 1.

Gachal József III. festészeti dij

Ujság. 1927. jan. 27. /A táj- és életkép-kiáll. dijai/

M. D. K.

GACHAL József, eölvedi festő

lásd EÖLVEDI

bégvári 1958. 262. l.

eölvedi Gachal József.

a Műcsarnok táj- és népéleti kiállításának harmadik festészeti díjjal „Falurossza" c. művét tüntette ki a bírálóbizottság. (említve).

Magyarság, 1927. jan. 27.

E. Gachal József

"Kis Szalon" decemberi kiállításán képével szerepelt.

NU. 930. XII. 10

Erdélyi Gachal József.

„Falurossza" c. műve harmadik díjat nyert a magyar táj- és népéleti kiállításon. (emlékirat.)

Magyarság, 1927. jan. 30.

MDK

E,Gachal József

Pipázó paraszt, pf.

" " "

Kártyavető cigányasszony, of.

Arv.Csarn. 1940. jun. 94.sz. 21 l.

eölvedi Gachal József festőművész

Bibliás asszony

Jubileumi kiállitás tárgymutatója.Műcsarnok.1934.

MDK.

Gachal Elövedy József

Érmeiről

Müvészet 1966 jan.

Eölvedi Gachal József MDK

Cigányfiu, olf.

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

Eölvedi Gadhal József MDK

Vasárnap, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Gachek József

Szerepel a „Mütekem" VI.
csoportkiállítás

Magyarság 1937 VII. 23

E. Gachal József

Szerepel a Műcsarnok tavaszi kiállításán.

Az Est, 1926. V. 16.

Gachal József

Kiállít a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

P.N. 1926. V.16. (Pesti Napló)

	Pengő		Pengő	
esen				
	Le a bevételt... ...			
	Kifizetendő összeg			

30. sorsz. Könyv. minta. — Pallas nyomda, Budapest.

yosztály:

.....

A fizetés $\frac{\text{készpénzben}}{\text{cheque kibocsátásával}}$ megtörtént

19' ..... cheque száma .....

A főpénztár:

.....

Gachal József

Festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - képével one epel.

Esti Kurir
1930.VII.30.

Eötvedy Gachal József

Művével szerepel a
Műcsarnok Téli Tárlatán.

N. Ú. 929. XII. 22.

Eötvedi - Gachal József

szerepelt a nemzeti kiállításon.

P H. 1933. IV. 20.

MDK

Gachal József

Képzőművészet 1931. 142.l.

Gachal
festőművész

Téli Tárlat a Műcsarnokban - képével szerepel -
öreg bérese jóizü.

Magyarság 1931.XII.20.

Eölvedi Gachal József

Parasztleány, olf.

Műcsarnok 1934 Téli kiállítás

Tisztelt Gazdasági Osztály!

Pozsonyban, dátum.

Eölvedi Gachal József MDK

Cigányfiu, olf.

Mücsarnok 1934 Téli kiállitás

Eölvedi Gachal József

Kurátor ur, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállítás

Eölvedi Gachal József MDK

Bibliás ember, olf.

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

Eölvedi Gachal József MDK

Anyám arcképe, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

E. Gachal József

MDK

Kártyavető cigányasszony, repr.

Műcsarnok 1927 őszi kiállítás

Gachal József eöldvedy MDK

Kártyavető cigányasszony

Mücsarnok 1927 őszi kiállitás

E. Gachal József festő: MDK;

" Kártyavető cigányasszon" /kép/

KM.Társ. 1927. őszi kiáll.

Eötvedy Gachal József

„Egy icce bor" c. műve nezepel a Ferenc József festői díj pályázati kiállításán a Nemzeti Szalonban (emlitve)

Magyarság 1927 VI. 10.

Eölvedy Gackal József festő

Szerepel a „Magyar táj és életkép"
kiállításon a Műcsarnokban

Nemzeti Lipság 1927 I. 14

Eölvedy Gochal József

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

eölvedi Gachal József festőművész

Tájkép

Jubileumi kiállítás tárgymutatója. [redacted] 1934.

Ölvedi Gachal József
festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.
Csikós legény-e.

Pesti Hirlap
1930.VII.20.

eölvedi Gachal József

"Bibliás asszony" c. műve
a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap, 934.XII.13.

eölvedi Gachal József

festőművész

Téli Kiállitás - Műcsarnokban - képével szerepel.

Esti Kurir
1934.I.14.

Eölvedi-Gachal József

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Figyelemreméltó festménnyel szerepel.

Budapesti Hirlap
1934.I.14.

Eölvedi Bachal József

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Csikóslegény

Pesti Hirlap
1935.VI.16.

Eötvedy Gachal József

„Kártyavető cigányasszony" c. műve szerepel a műszaznok őszi tárlatán

(emlitve)

Pesti Hirlap 1927 okt 29.

MDK

Jachal-Eötvedy József
nohász

Részt vett a tárlaton
erinéivel.

Soós Gyula: Erinek és plakettek a X. Magyar Képzőmű-
vészeti Kiállitáson.

Művészet, 1966. január - 8 lap

Gachal József MDK

Bibliás asszony, olf.

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

MDK

Eölvedi Gachal József

Felhők, of.

Naplemente, of.

Ujpesti kikötő, of.

N.Szal. őszi tárl. 1920. szept. 9. l.

Gachal József (Heves m.

szül. Poroszló 1889 máj.

28. ev. ref.

1909/10. I. első osztálybeli

rendkívüli művészni-

vendék a Kepz. Főiskolán

6 elemi, 2 év iparmův. isk.

Tanára Zempleiny Ti-

vadar.

1909/10. II. félév 1 sz osztály

Zempleiny Tivadarnál.

1910/11. I. második osztálybeli

rendk. művesznövendék Zempleiny T.

1910/11. II. másodosztályos

Zempleiny T.

Eölvedi Gachal József

társulati társtag.
Mücsarnok

1931. tav. tárl. 10, 158, ✓
171, 173. ✓

1931/32. téli kiáll. 84, 226, ✓
227, 231. ✓

1932. febr.–márc. kiáll. 158. ✓
1932/33. téli kiáll. 204, 243, ✓
676, 682, 698. ✓
1933. nemz. képzm. kiáll. ✓
147, 148, 149. ✓

MISKOLCZI
FIÓKJÁNAK

AUJHELYI
TSÉGE

os
en
ie-
le-
zi-
ek,
al-
r-,

Eölvedi Gachal József

festőművész

Téli Kiállitás - Műcsarnokban - képével szerepel.
Finom tájképpel.

Az Est.
1935.XI.17.

M.D.K.

Eölvedy Gachal J.festőművész

"Anya és gyermeke" c.műve kapta Halmos Izor életképdiját.

Cikk: A Műcsarnok tavaszi kiállitasanak dijai.

Pesti Hirlap 1930 márc.30. 8.l.

Eölvédy Gachal József

Képzőművészeti Társulat téli kiállításán a Műcsarnokban szerepelt.

BH.929.XII.22.

Eötvedy - Gachal József

Műcsarnok téli tárlatain jellegzetes magyar tanulmányai szerepeltek.

M.929.XII.22.

E. Gachal

Műcsarnok téli kiállításán szere-
pel.

Az Est 929. XII. 22.

Eölvedy Gachal József

Szerepelt az I. nemzeti táslaton.

M. 1933. IV. 20.

Kölvedi Gachal József

Anya és gyermeke c. képe Halmos Ivor élet-
képdíját kapta a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

Újság 1930. III. 30.

Eötvösi – Gachal József

Kiállít

E. K. 932. XII. 21.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

n: . . . . . .

. . . . . .

Eölvédy Gachal József MDK

Imádkozó leány, olf.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

MDK

Eölvedi Gachal József

Tájkép Poroszlóról, of.

Nagy. Művészetért kiáll. r. Műcs. 1900. febr.

17. l.

MDK

Ölvedi Gachal József, festö

Falurészlet.

A Vall. és Közokt. Min. vásárlásainak kiállitása. Az (M. Szépmüv. Muz.-ban. 1938 jul.1.-aug.1. Bp.1941. Kat. 14. old.

Fölvedi Gachal József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG

1965 MÁJ 14.

A poroszlói tiszai napok első napján:

Irodalmi műsor – Képzőművészeti kiállítások megnyitása – Divatbemutató

A poroszlói tiszai napok egyhetes rendezvénysorozata vasárnap kezdődik.

Reggel 9 órakor, az ünnepi megnyitó, utána *A Tisza* címmel, a poroszlói általános iskolások irodalmi műsort adnak. Délelőtt 11 órakor megnyitják *Fölvedi Gachal József* poroszlói származású festőművész *plakettkiállítását*, a Tisza a magyar festészetben reprodukciós kiállítást, és a művelődési ház *bélyegkörének* kiállítását. Este 7 órakor a művelődési ház nagytermében *divatbemutatót* tartanak, *fővárosi művészek* fellépésével.

A következő napokban előadások, gyermekklubnap, irodalmi pályázat értékelése, kirándulás, ankét, filmbemutató, horgászverseny, ifjúsági békenagygyűlés és irodalmi est szerepel a programban.

SZOMBAT

Labdarúgás: GYVSE—Eg
Dózsa II. megyei bajnoki mé
kőzés, Gyöngyös, 16.30.

Teke: Egri Vasas Elektr
mos—Egri Helyiipar megy
CSB mérkőzés, 15 óra.

Sporttalálkozó: A mezőga
dasági szakmunkástanulók is
kolák területi bajnoksága. 8.40:
Ünnepélyes megnyitó az egri
stadionban. 9: Atlétika. 10:
Kézilabda. 13.30: Asztalitenisz.

VASÁRNAP

Úszás: Az Egri Dózsa országos versenye. Eger. Sportuszoda, 15 óra.

Labdarúgás: Az E. Dózsa NB I. B-s csapata 16 órakor Komlón vendégszerepel, a mérkőzést Fáth vezeti.

ifjúsági természetbarát szakosztályainak és a KISZ-fiataloknak közös találkozója, Bükkhegység, Stimecz-ház.

Heves megye közép- és általános iskolai tanulóinak tájékozódási csapatbajnoksága, Bükk-hegység.

Torna: A 14—15 éves fiúk és lányok megyei kiválasztó versenye, valamint a 16—17 évesek megyei seregszemléje. Eger, Tanárképző Főiskola tornater-

Gölvedy Gachal József.

A Műcsarnok téli tárlatán „Csikóslegény" c. képe szerepel. (említve.)

Pesti Hirlap. 1928. dec. 19.

MDK

Eölvedi Gachal József

Önarckép, of.

Angol-magyar kiáll. Mücs. 1926. máj.
17. l.

MDK

Eölvedi Gachal József

Anya gyermekével , of.

Angol-magyar kiáll. Mücs. 1926. máj.
12. l.

MDK

Eölvedi Gachal József

Hegedümüvésznő, of.

Angol-magyar kiáll. Műcs. 1926. máj. 11. 1.

MDK

Eölvedi Gachal József

Öregember, of.

Angol-magyar kiáll. Műcs. 1926. máj. 17. 1.

MDK

Eölvedi Gachal József

Párás felhők, of.

Angol-magyar kiáll. Mücs. 1926. máj.
17.1.

Eölvedi Gachal József festő

Horthy Miklós-út 10-12. Műtsarnok

1930/31. jub. kiáll. 95, 99, 102, 401

1934. téli kiáll. 6, 36.

1934. nemz. képzm. kiáll. 369.

Kitüntetései: RSz, KmSz, Bktn.

Hi.

fordult, de szembe néz.
usza és leberetvált álla
sötétbarna. Mellénye

. — Lelt. sz. 656. — Értéke
féle ereklyemúzeumból. —
kat l. a 62. lapon az 593
23-án (107–95). — Átvételi
násul vette az 1896 április

Eötvedy Gachal

József

Mészáros u 10.

Rökk Hilárd-dij.

nyertese

Gachal József

1911/12. I. harmadosztálybeli
Zemplényi Tivadarnál.

1911/12. II. harmadosztálybeli u.o.

1912/13. I. negyedosztálybeli u.o.

1912/13. II. " " "

1913/14. I. ötödosztálybeli
u.o

1913/14. II. " " "

Legio I adiutrix VI. 202

M. D. K.

EÖLUEDI GACHAL József festő

„Falurossza" (munkácsy-kolái)

Lásd még Gachal

Légvári 1958. 262.

MDK

Eölvedi Gachal József

Anya gyermekével, festm.

Évk. KMT. 1930. kép: 54 l.

MDK

Eölvedi-Gachal József

Parasztlegény kulaccsal, of.

Döbrentei-téri piac, of.

Árv.Közl. 1929. jun. 4.rk.sz. 18. l.

M.D.K.

Eölvedi Gachal József.

206. A falurossza. Olajf.
207. Eső után. Olajf. 60x80 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 14. l.

Esőlvedi Gachal József

A falurossza.
Oljf.Ltsz:1646.

Eső után.
Oljf.60x80 vászon.Ltsz:5797.Sign.939.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Eölvedi Gachal József MDK

A falurossza, o.

Eső után, o.

Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952

M.D.K.

Eölvedi Gachel József /1889-

155. Falurészlet. Olajf. 60 x 80.5, vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. 1952. Bp. 18. l.

MDK

Eölvedi Gachel József

Falurészlet, o.

Szépmüv.Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp.1952.

MDK

Eölvedy Gachal József

Füzfák, of.

Horthy jub. kiáll. Műcs. 1939. dec. 12.1.

Eölvedy-Gachal József

Klárinétes, of.

Horthy jub. kiáll. Műcs. 1939. dec. 22.1.

EŐRDŐGH Bertalan festő(?)

(Bartholomeum Erdőgh de Lánbófalva)

1910-ben restaurálta Andreas Jaga
Hadik András portréját amely a futaki
R. templomban található

Kalapi 1995 165.

Ø Eördögh István

festő

1891–1894.

Éimisk 1930. 82. 1.

MDK

Eördegh Ábrányi Lajos,lászlófalvi és mikeföldi

Halálozások. Vasárnapi Ujság 19ol. 22.sz.
361,362.l.

Eördögh Éva építész M.D.K.

Fertörákosi vizimalom épületének heylreállitása

Környezetrendezls: Ágosthézy László

A VÁROS TERV Müeml. c. hirei.

Müemlékvédelem, 1965/4. 248. l.

Erdőgh Lajos

1910/11 I

Ferképzomfoiskèvk

78. l.

Tördögh Lajos
festő

l. Ábrányi Lajos

L.

Szendrey - Szentiványi
442. l.

Ogradinna.

Balra látjuk a községet,
lyón pedig tutaj ereszkedik lefel

BANNAT
Ogradenna.

Kny., mér. a vk. 25.8: 35

131-91-1

Erdőgh Lajos, festő,
l. Ábrányi L.

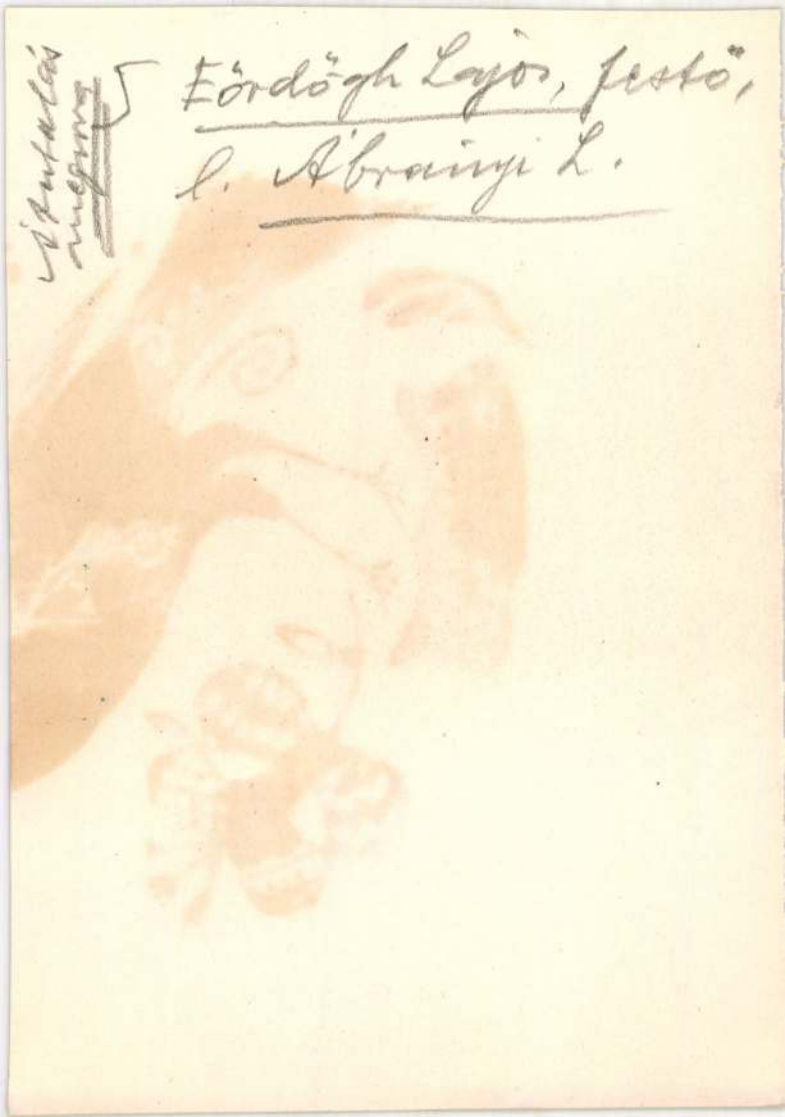

DOMJAN
BUDA PEST

Eördögh Lajos, festő

M.D.K.

is résztvett az 1918 szeptember közepén a belgárdi királyi konak termeiben rendezett reprezentativ magyar képzőművészeti kiállitáson.

Bálint Zoltán: Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Belgrádban 1918 őszén

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1966. XV.évf. 2.sz.

120. old.

Csordógh László

Fiatal miskolci festő, a művésztelep tagja a Hámossy képszalonban önálló tárlatra készül, amely 1945 okt. 14-én nyílik meg. 90 képet állít ki. Tájképei sajóecsegét mutatják.

„Fáznak, de dolgoznak a művésztelep fiatal művészei."
Szabad Magyarország 1945. okt. 13. 4-l

Kördögh László

A Csepel Galériában rendezte az Iparművészeti Főiskola ötvös szakcsoportja kamarakiállítását, melyen szerepel szűr-formájú ékszerládikója, rekeszes formában műanyagbetéteket alkalmaz, mintha rekesz-zománc lenne. (említve)

Láttuk, hallottuk.

1973. febr. 18. Petőfi 21.00 /11/ KGyné.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

1972 JUN. 6

Eördögh Lászlóné

1021

Két kiállítás nyílt Tatán

A megyei díszítőművészeti szakkörökben dolgozó sok száz lány és asszony munkáiból nyílt első ízben megyei jellegű kiállítás Tatán, a művelődési központban. Különösen a szendi Eördögh Lászlóné munkái arattak nagy sikert.

★

Már az első napon sok érdeklődő tekintette meg a „JEL" elnevezésű képzőművészeti csoport kiállítását ugyancsak Tatán. A tárlaton Kerti Károly, Krajcsirovits Henrik, Végvári János, Kóthay Ernő és Brém Ferenc alkotásait láthatja a közönség.

... megalakulá

Ma, június 6-án van a harmadik évfordulója, hogy megalakult a dél-vietnami ideiglenes forradalmi kormány (DIFK). Létrejötte, amely a dél-vietnami helyzet alakulásának szükségszerű következménye volt, új szakaszt jelentett az amerikai agresszorok ellen küzdő vietnami nép forradalmi mozgalmában. A DIFK megteremtésével állami szintre emelkedett a dél-vietnami nép szabadságharcának szervezése és a felszabadított területek ügyeinek intézése. Emellett természetesen igen fontos szerepet játszott és játszik a nemzetközi kapcsolatok megteremtésében, kiszélesítésében, a dél-vietnami hazafiak érdekeinek nemzetközi képviseletében. A DIFK megalakulása azonnal és közvetlenül éreztette hatását a Vietnamról folyó párizsi tárgyalásokon.

Pontosan három évvel ezelőtt — a DIFK megalakulásával egyidőben — a Midway amerikai repülőgép-anyahajón elvégezték az utolsó simításokat Nixon úgynevezett vietnamizálási politikáján, amelynek lényege: megszervezni a vietnamiak ellen folyó háborúját, megerősíteni a Thieu-féle bábkormány hatalmát. Így kívánták alátámasztani az Egyesült Államok neokolonialista politikáját egész Indokínában, e-

közben — az
elégedetlensége
hetséges mérté
teni az amerika
számát, vérvesz
a politikának határidőnaplója szorosan összekapcsolódott az újraválasztásában reménykedő Nixon választási határidőnaplójával.

A vietnamizálási politika keretében felfegyvereztek több mint egymillió katonát, kiképeztek több mint 200 ezer rendőrt, a lakosság áttelepítésével, vagy kiírtásával megpróbálták felszámolni a gyanús, vagy nem kormányhű települések lakosait. S e politika keretében követték el az agressziót Laosz, a fegyveres inváziót Kambodzsa, a terrorbombázások felújítását a VDK ellen. Ide tartozik — mint mindenre elszánt, kétségbeesett lépés — a VDK kikötőjének elaknásítása, az életet jelentő rizsföldek és öntözési gátrendszer bombázása.

De hiába minden erőlködés. Minden lakos mögé mégsem állíthatnak egy-egy katonát, vagy rendőrt. (Mint kiderült, Thieu még katonáiban sem bízhat, hiszen napjainkban is egész egységek álltak át a népi erők oldalára). A három évvel ezelőtt készült vietnamizálási terv összeomlott. Ennek legmeggyőzőbb bizonyítéka a haza-

lembevételével
amelynek képviselője ma a nagy tekintélynek örvendő DIFK, sikeresen halad a megvalósulás útján. E tervben foglalt célokat éppen a DIFK tavaly nyáron közzétett hétpontos javaslata tartalmazza. Ezek a célok megfelelnek a vietnami nép, az egész indokínai nép és a világ valamennyi békeszerető népe érdekeinek. A hétpontos javaslat első két pontja, amely a közvetlen katonai és politikai lépésekre vonatkozik, még az agresszor számára is tisztességes kiutat ajánl.

Részünkről, a Magyar Népköztársaság állampolgárai részéről nem ünnepélyes kijelentés az évfordulón, hogy minden erőnkkel továbbra is támogatjuk ezt a tervet. Kormányunk, pártunk és népünk a teljes győzelemig segíti a vietnami nép igazságos harcát. Győzelmük, ezerszer kiérdemelt békéjük, nemzeti egységük, történelmi igazságszolgáltatás lesz egy olyan nép számára, amely évtizedeken át rendíthetetlen akarattal küzdött a gyarmatosítók és az idegen betolakodók agressziója ellen.

K. L.

MDK

Eördög Ödön

II.dijat kapott

Az óbudai hid budai... Tér és Forma, 1937. 6.sz
166. l.

MDK

Eördög Ödön, építész

terve a 11. és 12. ábra.

Az óbudai híd budai feljárójának tervpályázata.

Tér és Forma · 1937. 6.sz. 167-168.l.

Eördögh Ödön, építés M.D.K.

a hat darab egyenként 1000 p-ös díjak egyikét nyerte el az óbudai híd feljáró pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1937. LVIII. évf.

ápr. 22. sz. 4. old.

Eördög Ödön

az alábbi pályázaton egyik II. díjat nyert.

Tér és Forma. 1937.

6. sz. (Az óbudai hid budai feljárójának tervpályázata; 2 képpel.)

M. E. Ny.

FEGYVERNEMI ÜNNEPSÉGEK.

SZENT LÁSZLÓ ÜNNEP

1930. június 25-én.

A gyalogos kiképzésben részesülő akadémikusaink immár ötödízben ünnepelték vezérlő eszményképük, Szt. László király ünnepét.

Az ünnepnek az a célja, hogy a gyalogos szellemet, valamint bajtársi együttérzést ápolja és fejlessze.

Lényegéhez tartozó részei: istentisztelet, emlékbeszéd, serlegbeszéd, Szent László emlékérem kiosztása a IV. évfolyambeli gyalogos kiképzésben részesülő aks-oknak.

Természetes, hogy ezen részeket azután fűszereztük irredenta-énekkel, szavalatokkal, színdarabbal, valamint mókás jelenetekkel és a kedves „Lőrinc néni" jó konyháján készült ünnepi koszttal, kis sörrel, zamatos borral.

Mi, gyalogosok, — a szabad természet dédelgetett fiai, ez alkalommal a méltóságteljes falak közül kikívánkoztunk a szabadba, Alma Materünk gyönyörű kertjébe ünnepelni.

Az 1930. évi Szt. László-ünnepen előadott „Mult, jelen és jövő" c. színjátékból.

Szent László meggyógyítja a vak rokkantat. (Schäffer felv.)

Úgy éreztük, hogy a fák, a víz, a rét a szabad ég közelebb hoz bennünket egymáshoz és vezérlő eszményképünk gondolatához.

Így hát a tó partjára emeltünk színpadot, a tó vizére hatalmas hidat építettünk mint nézőteret, fű, fa, bokor közé raktunk asztalkákat, székeket.

Díszítettünk mindent zászlóval, lombbal, virágokkal, lámpákkal, lampionokkal; fényszórókkal értünk el különféle hatású világítást és így tettük kellemessé a lakoma színhelyét.

Szent László képét pedig, melyet a zászlóalj parancsnokság irodájában kegyelettel őrzünk, egy hatalmas fa törzsére erősítve díszítettük és dicsfényszerűen világítottuk meg.

Ünnepünk a Szt. László Himnusszal kezdődött, melyet egy vegyes aks-i énekkar a Szt. László kép köré csoportosítva adott elő.

Műsorunk ez volt:

1. *Ünnepi beszéd.* Mondta vitéz Németh Jenő aks.

2. *Magyar bakák dicsősége.* Melodráma, írta:

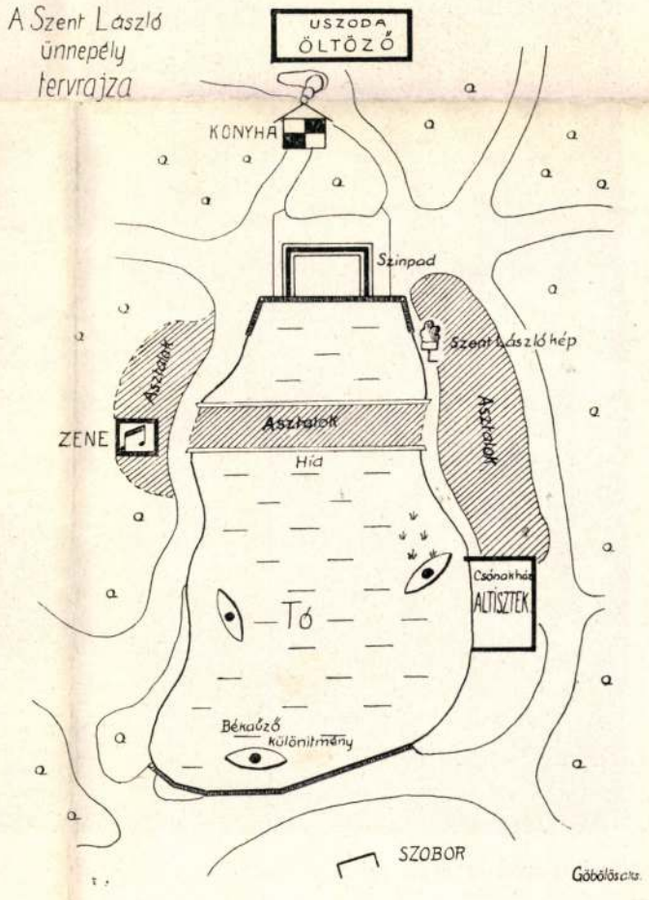

A „Végzetes randevú" c. vidám jelenet szereplői az 1930. évi Szent László-ünnepen. (Schäffer felv.)

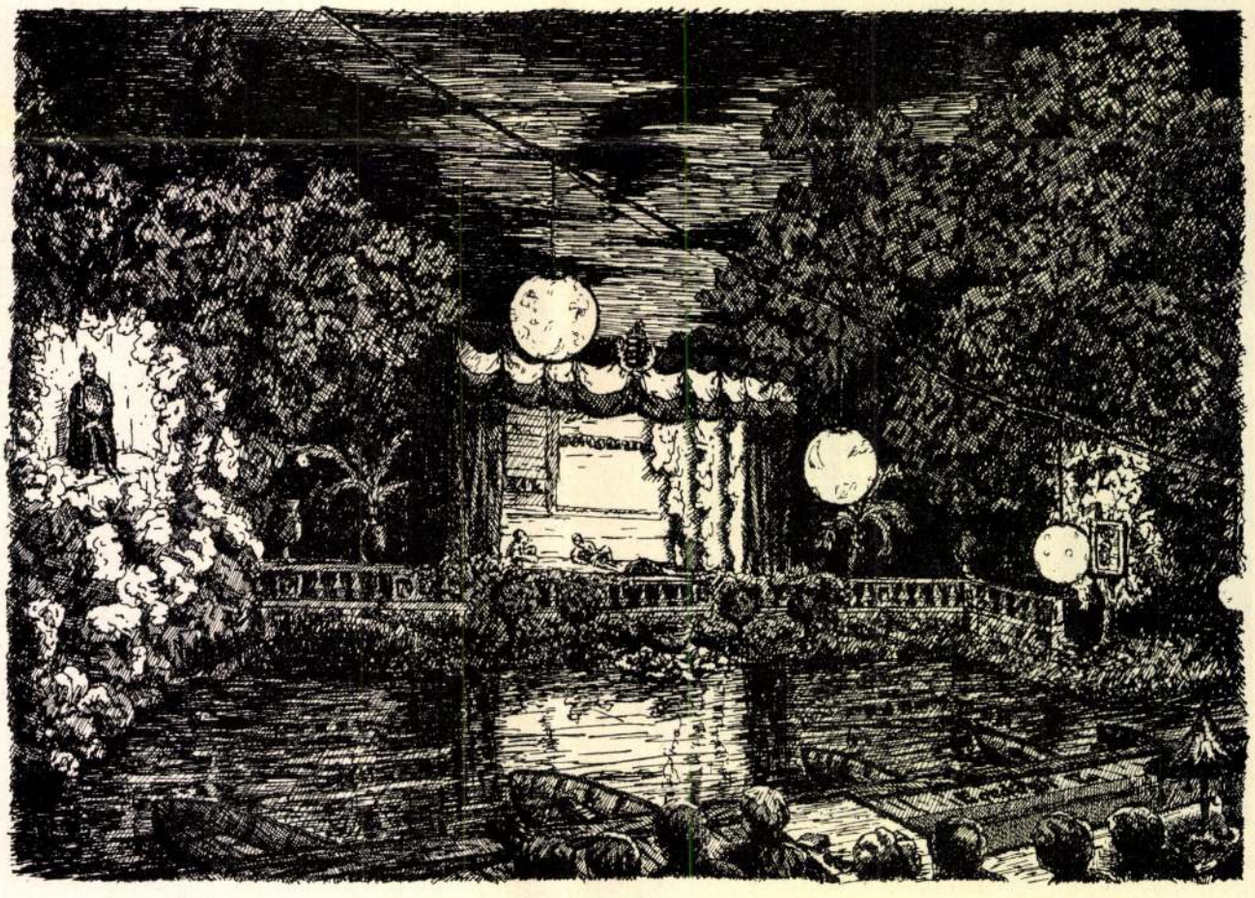

Tavi színpad az 1930. évi Szt. László-ünnepen. Eordögh Zoltán akadémikus tollrajza.

Ludovikás Levente
1931. X. cdf

Eöri Fintor Zoltán

1938 — 1941
1942 és
1943. szerkesztője
a Technika c.
lapnak,
mely a Hungaria
Magyar Technikusok
Egyesületének hiva-
talos lapja.

Talán már dőbb
is szerkesztette

Verlag
Weidmannsche Buchhandlung
1882

< Eöri Fintor Zoltán >

cikke

< > A Szigetvidék és Ormánság népének építészete.

Technika 1943.

156–158. l. képekkel

T. 40

Müv. 1 köt. 8-ad r.

KEGLEVICH

István gróf

Müiparunk és a lakberendezések tárlata 1892-ben

1.-18.11

Budapest

"Magyar Szalon", 1891.

Erdélyi Zoltán
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SOMOGY MEGYEI
NÉPLAP
1967 JUL 25

A címkerajzoló

Címkéit már egész Európában ismerik. A rajzolóról azonban még a gazdaság törzslátogatói közül is kevesen tudnak.

A címkerajzoló tulajdonképpen geodéta. Neve *Eördögh Zoltán*. A Balatonboglári Állami Gazdaságban dolgozik.

— Tlajdonképpen tíz éve tervezem és rajzolom a gazdaság bor- és gyümölcscímkéit. De ez csupán a munkám kisebbik része. Az igazi: a kitűzés és a térképkészítés.

Az utóbbi években rajzolt címkék közül a Csabagyöngye és Chasselas borok címkéi aratták a legnagyobb sikert. A kereskedelem szakemberei elismeréssel nyilatkoznak mindkettőről. Ma már állandó jellegű emblémája van a gazdaságnak. Egy szép fürt szőlő, két levéllel.

— Úgy gondoltuk, ez lesz a legkifejezőbb. Borainkat Európán kívül Ázsiában is ismerik. Gyümölcsöt is csaknem húsz országba exportálunk.

A közelmúltban készült el legutóbbi címkéje. A szakemberek körében osztatlan sikert aratott. Ha ezt is kinyomják, címkéinek száma meghaladja a tízmillió darabot. Ezen a szép címkén...

— Ha szabad kérnem, erről még ne szóljunk.

— Titok talán?

— Úgy is lehetne mondani. Gazdaságunk egy teljesen új itallal jelentkezik a piacon. Legyen igazi a meglepetés.

— Valamit talán mégis elárulhatunk.

— Annyit talán, hogy ezen a címkén látható a legszebb boszorkány. Az ital is »boszorkányosan« érdekes lesz...

N. S.

kozásán jól s…
ikik végighallgatták az együt-
es jól összeállított műsorát.

Szobrot kap Babits

A közeljövőben új szoborral gazdagodik Szekszárd. A város nagy szülötte, *Babaits Mihály* szobrának megalkotásával *Kiss Gyula* budapesti szobrászművészt bízták meg. A másfélszeres emberalak nagyságú szobrot a most épülő megyei művelődési ház előtt állítják majd fel.

li partján

sznobizmusról: »Szobrot azok, akik mások vállaira állnak, de nem azért, hogy jobban lássanak, hanem azért, hogy őket jobban lássák.«

Szép perspektíva!

— Jegyezze meg — mondja a főnök az új tisztviselőnek, hogy nem szeretem a szolgalelkűséget. Ezért mondja meg mindenkor kereken, amit gondolt... Akkor is, ha ez az állásába kerülne.

Meglepetés

— Sohasem felejtem el azt a bált, amelyen a feleségemmel találkoztam.

— Olyan romantikus volt?

— Nem, nagyon is kínos. Azt hittem, otthon van a gyerekekkel.

Kövi Béla, festőművész

L.: Kövi Sándor

— :o Tárlatok 8.

Esti Hírlap, Bp. 1976. dec. 6.

mdk

Eöri János

rajza

Fudsimori Seikiti:
Az ember aki nem tapsolt e. írástoz

Ország-Világ 1962, 14. sz 16. l

Ø Eöri S.

festő

A soproni liceum-udvarát ábrázoló képe (1831) a Soproni Muzeumban.

Csatkörl

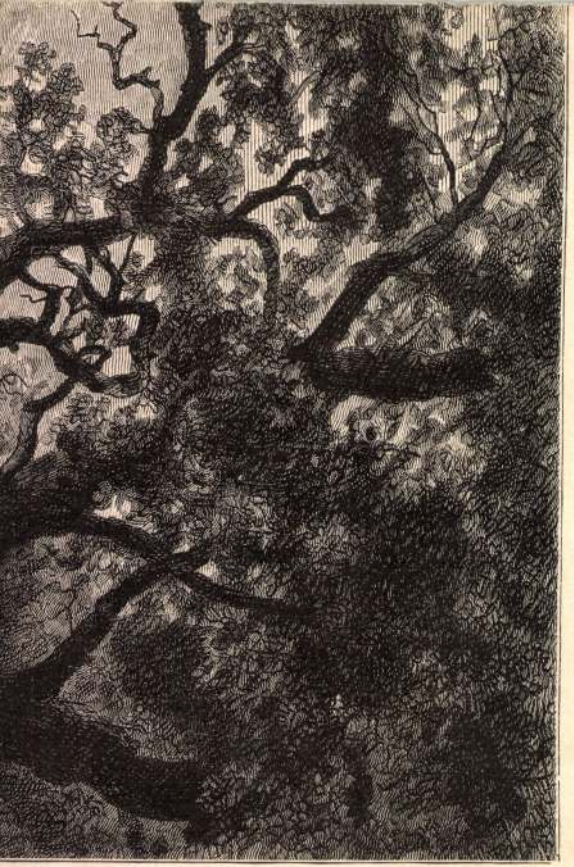

MDK

Eőri János (grafikus)

rajza (illusztráció) repr.

(Kertész Erzsébet: Ketten ugyanarról.)

Ország-Világ, Bp. 1961. 5. sz. 16. l.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 MÁJ 6
NÉPÚJSÁG (TOLNA)
Eőri Szabó Dezső
népművész

1021

Finnországi követünk

Az Országos Idegenforgalmi Hivatal, együtt a Magyar Hirdető Vállalattal, barátságvásáron és -kiállításon vesz részt, több külföldi fővárosban, minden év tavaszán azzal a céllal, hogy bemutassák hazánk népművészetét, s a vendéglátó ország állampolgárait meghívják Magyarországra. Ebben az évben a barátságvásárt Finnország fővárosában, Helsinkinek egy most épülő új városrészében rendezték meg április első felében. A vásáron a Magyarországon élő fafaragó művészek képviseletében a Kurdon lakó Eőri Szabó Dezső fafaragó népi iparművész vett részt, aki útjáról rengeteg élménnyel tért haza.

Mikor hazaérkezése utáni napokban felkerestük Eőri Szabó Dezsőt, hogy beszámoljon a magyar népművészet képviseletében tett útról, szívesen állt rendelkezésünkre. Mint elmondotta, karácsony táján levelet kapott munkahelyétől, a Népművészek Háziipari Szövetkezetétől. Arról értesítették, hogy a Népi Iparművészeti Tanáccsal egyetértve, őt küldik Finnországba „fafaragó embernek".

— Sokat gondolkodtam, hogy menjek-e, mert féltem, hogy nem bírom majd a repülőutat, meg az ottani tíznapos munkát. De aztán rájöttem, hogy ez milyen megtisztelő feladat és vállaltam. Nagy izgalommal szálltam fel a TU—154-es repülőgépre, mely Ferihegyről Helsinkibe repített.

— Milyenek a benyomásai a finnek fővárosáról?

— A „Helsinki Hotel" ötödik emeletén volt a szobám. A szálló közelében volt egy csodálatosan szép színház és még néhány nagyon érdekes épület. Ablakomból megfigyeltem a befagyott tengeröblöt, mely magában véve is csodálatos látvány volt. Sok jégbefagyott hajót is láttam. Közöttük gyalogút vezetett a jégen. Helsinki ugyanis a tengeröblök sokaságából kiemelkedő sziklákra épített város. Minden tizedik utcánál van egy öböl, vagy egy viadukt, amely a sziklák áthidalására szolgál. A város óriási kiterjedésű és nagyon tetszett a házak között szabadon hagyott, természet alkotta sziklacsoport. Egyszóval Helsinki gyönyörű és lenyűgöző.

— Elmondaná a vásár területén szerzett tapasztalatait is?

— Mikor először a vásár kapujához értem, a csarnok előtt a szél már vidáman lobogtatta a résztvevő országok zászlait. A tengernyi zászlóerdőben izgalommal kerestem a piros-fehér-zöld lobogót. Igen jólesett, hogy a zászlósor közepén megtaláltam a mienket. A kiállító-csarnok területe hatezer négyzetméteres volt, s ezen belül negyven négyzettméteren a magyar pavilon „sarokháza" épült fel mint kis magyar sziget az emberiség nagy tengerében.

A finn újság címlapja

— Hány nemzet vett részt a vásáron?

— A Kanári-szigetektől kezdve az ázsiai országokon át Amerikáig, szinte a világ minden tájáról jöttek kiállítók, mintegy hatvan nemzet. A szocialista országokból is többen ott voltak, így Csehszlovákia, Románia és Lengyelország. Pavilonszomszédunk Románia, Svédország és Irak volt. Erről jut eszembe egy történet az első napról. Ahogy rakosgatom az általam faragott emléktárgyakat a polcokra, egyszer csak hozzám lép egy nagy darab barna ember. Datolyás csokoládéval kínált. Elfogadtam, de beszélni egymással egy kukkot sem tudtunk. Kézzellábbal magyarázta, hogy ő Irakból jött és itt közvetlenül a mellettünk lévő pavilonban van. Erre én gyorsan kifaragtam egy dugót és azzal mentem át a szomszédokhoz. Nagyon megörültek az ajándéknak, és a vásár egész ideje alatt tartott a jó kapcsolat.

— Mi volt az elfoglaltsága?

— Az volt a feladatom, hogy élőben mutassam be a magyar fafaragó népművészetet. Természetesen a Tolna megyei fafaragást mutattam be, mely az évek során igen sokat fejlődött. A régi múzeumi emlékeket sikerült a mindennapi élet igényei szerint alakítani. A lapoló vágású székely emberábrázoló stílust mutattam be. A csíkdíszítésben pedig az ősi tolnai motívumokat mosósúlykokon, mángolókon megszülettett csodálatos virágkölteményeket igyekeztem eredeti súlykokon, illetve miniatürizálva medálokon bemutatni.

— Milyen sikere volt a faragásainak?

— Életre szóló emlékem fűződik egy 4 év körüli szőke finn kislányhoz. Egyik nap hosszú ideig merően nézte a kezemet, ahogy faragtam. Épp egy kis parasztfej alakult a bicskám alatt. Mikor elkészültem az ajándéktárgygyal, a kislány csak nézte, nem akart tágítani mellőlem. Ekkor a kezébe adtam a figurát és intettem, hogy tegye el, mert neki adom. Nagyon meglepődött és megpuszilta a figurát, és a szívéhez szorította, ahogy gyermekek a legkedvesebb babáikat szokták. Aztán boldogan körültáncolta az előttem lévő teret és két cuppanós puszit adott nekem is.

— Az étkezéssel nem voltak gondjai?

— Bizony nehezen tudtam válogatni a sokféle, de általam nem ismert ételek között. Hiába volt rájuk írva, nem tudtam elolvasni. Az egyik pihenőnkben elvetődtem a grúzok „birodalmába". Láttam, hogy egy kerek emelvényen két tálban főznek valamit. Az egyikben apró és gömbölyű darált hús sült, a másikban valamilyen mártás főtt. Akkor már a ruhámról a vásár kiállítói megismertek, s így a grúz pavilonban is megkóstoltatták velem ezt az ételt. Hogy mi volt, azt máig sem tudom, de nagyon ízlett. Ettem kenyérben főzött húst is és más finn ételkülönlegességet.

— Milyenek a finn emberek?

— Nemcsak a zászlónk elhelyezésével és vásári helyünk kijelölésével jelezték a finnek, hogy rokonok vagyunk, hanem a vásár egész tartama alatt az irántunk tanúsított érdeklődés, a mosolyokban megnyilatkozó rokonszenv is ezt tükrözte. Mindenütt szeretettel fogadtak és igyekeztek széppé tenni az ott lévő magyarok 10 napját. A legnagyobb öröm akkor ért, amikor az egyik április ötödiki finn újságban találkoztam a fényképemmel, melynek az aláírása magyarul körülbelül ez: A barátságvásáron Eőri Szabó Dezső magyar népi iparművész művészetét mutatja be.

Végül elmesélte még Dezső bácsi azt is, hogy naplót vezetett. Az ötvenoldalas írás minden sora élvezetes olvasmány. Aki kézbe veszi itthon, a vásár forgatagában érezheti magát...

MAGYARSZÉKI ENDRE

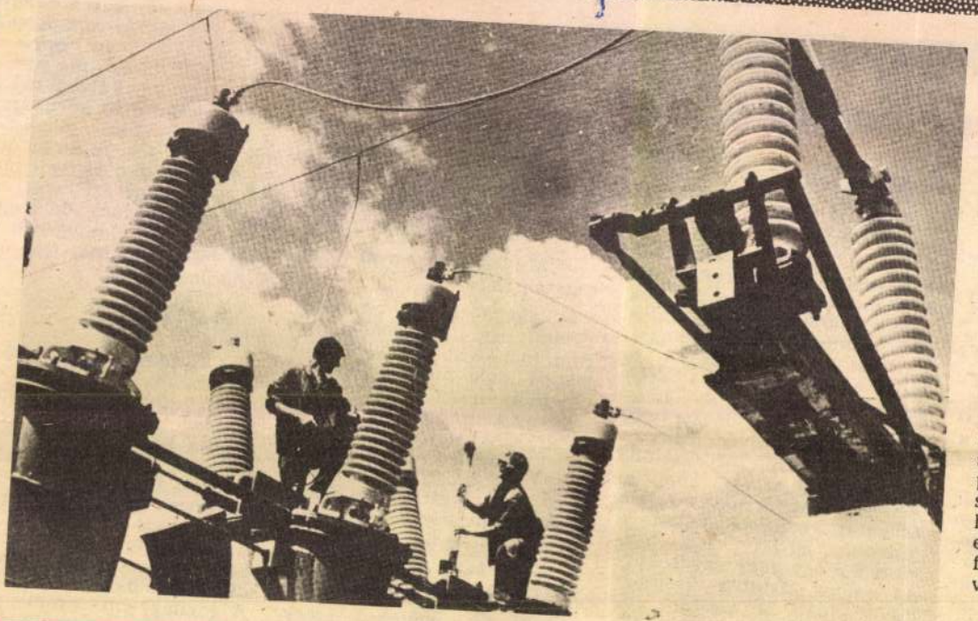

Uj villamosenergia-alállomás szerelése a Szovjetunióban. Gondoskodnak a berendezések megfelelő túlfeszültség-védelméről is.

Az erőműveket a fogyasztókkal távvezetékek kötik össze. Ezek a távvezetékek behálózzák az egész országot, sőt össze vannak kötve a szomszédos államok energiarendszereivel is. Így lehetővé válik az energia átadása vagy átvétele. Az energiahálózat feszültsége a nagy országos gerincvonalakban 220 000 és 400 000 volt. A vezetékek és a hálózattal közvetlen kapcsolatban álló készülékek szigetelése — a biztonsági tényezővel megemelve — ennek megfelelően van méretezve. Ennél nagyobb, erősebb szigetelés rendkívüli módon megdrágítaná a létesítési költségeket.

Az üzemi feszültségértékeknél mégis felléphetnek jóval nagyobb túlfeszültségek, ezek veszélyeztetik a hálózat épségét és üzemzavarokat okozhatnak. Ilyen túlfeszültségeket idézhetnek elő a hálózatot érő villámcsapások, de belső tényezők is, például kapcsolások következtében egy adott hálózaton belül az áram- vagy feszültségviszonyok hirtelen megváltozása lökésszerű feszültséghullámokat indít el. Ezek a lökéshullámok közel fénysebességgel futnak végig a hálózaton. Maximális értékük több millió volt is lehet és a szigetelés leggyengébb pontját átütik. Az átütési ponton keresztül aztán már a jóval kisebb üzemi feszültség is utat talál a föld felé és beáll az üzemzavar.

A berendezéseket tehát meg kell védeni, mert több millió volton szigetelni őket lehetetlen. A védelem első feladata, hogy meggátolja a külső eredetű feszültségek belépését a hálózatba. Ezt a célt szolgálják az oszlopokon elhelyezett villámhárítók és az energiát továbbító vezetékek fölé húzott földelt árnyékolóvezetékek.

A védelem második lépcsője, hogy a hálózat bizonyos helyein a szigetelést tudatosan legyengítik, hogy a túlfeszültségek egy általunk meghatározott helyen lefuthassanak a föld felé. Erre a célra túlfeszültség-levezetőket használnak. Ezek lényegüket tekintve olyan ellenállások, amelyek az üzemi feszültségnél még szigetelők, viszont az adott feszültségemelkedés után vezetővé válnak, s azok maradnak mindaddig, amíg a hálózat feszültsége vissza nem tér a normális szintre.

tése ma már csak t
mányág eredménye
szegzésével lehetség
a modern termékek
si eljárások rendsze
bonyolultak, hogy
sukkal egyetlen vállalat vagy
kutatóintézet aligha boldogulna. Ezért világszerte mindenütt, így hazánkban is, társulások jönnek létre, amelyben a résztvevők egyesítik tudományos tapasztalataikat, szaktudásukat, anyagi eszközeiket, és összehangolják munkájukat. Jó példát szolgáltat erre az elektronikai ipar, ahol a modern technika talán legbonyolultabb termékeinek, a félvezető memóriáknak és az integrált áramköröknek a kidolgozása, s az ipari gyártás feltételeinek megteremtése csak ilyen kutatásfejlesztési társulással oldható meg.

Az elmondottak természetesen a műszergyártásra is érvényesek, annál is inkább, mivel a korszerű automatizálási és számítástechnikai műszerek nagyrészt az elektronikai ipar számára szükséges alkatrészekből, elemekből építhetők meg. Egy további természetes igény, hogy olyan műszerek, berendezések is készüljenek, amelyekkel éppen ezeket az építőele-

meket tudják ellenőrizni, bemérni.

Az az igazság, hogy a méréstechnika nem tudott lépést tartani az áramköri technika szédítő fejlődésével. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a kezdetben használt vizsgálóeszközök (multiméter, oszcilloszkóp stb.) nem alkalmazhatók hatásosan logikai áramkörökben végzett mérésekhez. Ennek oka, hogy az áramkörök vizsgálata, a hibakeresés vagy javítás, alapvetően más problémákat vet fel, mint régebbi típusú áramköröknél. Gyakori eset a mérések során, hogy nincs elegendő idő a bonyolult áramkörök működésének részletes megértésére. Ezért van szükség a vizsgálatok részleges vagy teljes automatizálására.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

TOLNAMEGYEI NÉPUJSÁG

Eőri Szabó Dezső

1967 MÁJ 25.

1021

1967. május 25.

SÁRKÖZI HÍMZÉS – FÁBAN

A Kurd községben élő Eőri Szabó Dezső népi iparművész újabban fába faragja a remek sárközi hímzések motívumait.

— Hogyan született meg ennek a gondolata? — kérdeztem az iparművésztől, aki református lelkész a faluban, s részt vesz a közéletben, a népfront és a tanács munkájában is. Éppen a tanácsülésről jött ki, hogy érdeklődésünknek eleget tegyen.

— Már tizenkét évvel ezelőtt foglalkoztatott a sárközi hímzésnek fára való átvitele. Nem a régi karcolásos, vésett díszítésekre gondoltam, sem festett bútorokra. Domborműves faragást szeretem volna az ősi motívumokból. Először ez nem sikerült — válaszolta visszaemlékezve.

Elmondta, hogy kemény fába vágta a fejszéjét, — stílszerűen: a faragó kését. Eredeti minták felkutatása sok fáradsággal jár, főleg sok időt kíván, nem szólva az utazásokkal járó költségekről. A Népi Iparművészeti Tanácsnál a somogyi faragást tanácsolták, ez volt szövetkezeti tagságának az alapfeltétele. Ez meg is hozta a sikert, s a Népművészek Htsz-ének a tagságát.

Sárközi faragók nyomában

A kurdi népi iparművész azóta ismertté vált remekmívű fafaragásaival. Régi tervét azonban nem dobta sutba. Néhány évvel ezelőtt alaposan áttanulmányozta a Tolna megyéről, különösen Sárközről szóló néprajzi és népművészeti forrásmunkákat, tudományos kiadványokat, köztük Malonyai Dezső kötetét. Ezek útmutatásával a tarsolyában, tavaly nyáron bejárta Sárköz falvait: Ócsényt, Decset, Sárpilist és Alsónyéket régi faragások után kutatva.

Decsen nem talált ilyen nyomokat, Sárpilisen is csak Bogár István iskolaigazgató mutatott valamit, tőle és a Decsi Háziipari Szövetkezetben dolgozó testvérétől tudta meg, hogy a család egyik őse: Paprika János Ócsényben fafaragó is volt hajdanában. Végre Ócsényben, egy helybeli gazda jóvoltából sikerült meglátnia néhai Papp Istók csősz és egyházfi fafaragásaiból néhányat, domborművesen faragott falitékaajtót, egy naturális stílusú képkeretet, s a gemenci erdő részletét ábrázoló fafaragást.

Művészi értékű

Az eredeti minták nyomán, kis házi műhelyében megalkotta az első sárközi faragásait: domború domborműves díszítésű használati ajándéktárgyakat: dobozokat, cigarettatartókat és falidíszeket. Ellenőrzésképpen a saját faragását összehasonlította az ócsényivel és konzultált a decsi népművészekkel is. Az eredmény biztató volt: — Jó, nyugodtan tekintheti alapnak. Faragása megfelel a sárközi motívumoknak.

A népművészeti szövetkezet elnöke meglátogatta, s annyira megtetszett neki új munkája, hogy hivatalosan előterjesztette elbírálásra. Az országos zsüri elfogadta, s a sárközi faragásnak ezt a formáját művészi értékűnek elismerte. Sikerült tehát Eőri Szabó Dezső érdekes kísérlete, amely talán az elfeledett sárközi faragás reneszánszát jelenti, a hagyományt továbbfejlesztő, a mai ízléshez igazodó formában.

Néhány munkája már látható volt a dunaföldvári gimnázium kiállításán. Most a Somogy megyei Tanács és a Népi Iparművészeti Tanács által kitűzött Kapoli Antal emlékpályázatra készül sárközi díszítéses formákkal.

A „fehér folt"

Megemlítette, hogy ezen a nyáron folytatni akarja kutatásait. Tolna megye faragó népművészetének adatait a századfordulóig Malonyai Dezső feldolgozta, az eltelt ötven-hatvan év óta azonban „terra incognita" — ismeretlen föld — a megye ebben a tekintetben. Ennek a „fehér foltnak" a felderítése is jövőbeli vágya; szeretné megtalálni és felkeresni az öreg faragókat. Szerinte, akad feltárnivaló ezen a téren Tolna megyében. Már sikerült a megye északi részében ráakadnia egy termelőszövetkezeti éjjeliőrre, Szabó Istvánra, aki évtizedek óta faragó, a szekszárdi múzeum is őriz egy különleges faragást, s azt neki tulajdonítja.

A kutatásban nélkülözhetetlen egy fényképezőgép, venni szeretne egy megfelelőt, mert nehezen elmozdíthatóan, pincékben, présházakban, tanyákon és hasonló helyeken rejtőzhetnek még a porlepte faragások. A feltárt motívumokat közkinccsé kívánja tenni azáltal is, hogy fiatal faragótehetségeknek továbbítja. Schmidt Ádám murgai juhásznak már adott ilyen motívumokat.

Igy a sárközi faragó népművészet kutatása és korszerű megújítása a megyére kiterjedően terebélyesedik Eőri Szabó Dezső úttörő próbálkozásában.

BALLABÁS LÁSZLÓ

1967. május 25.

Három hónappal — a kitű

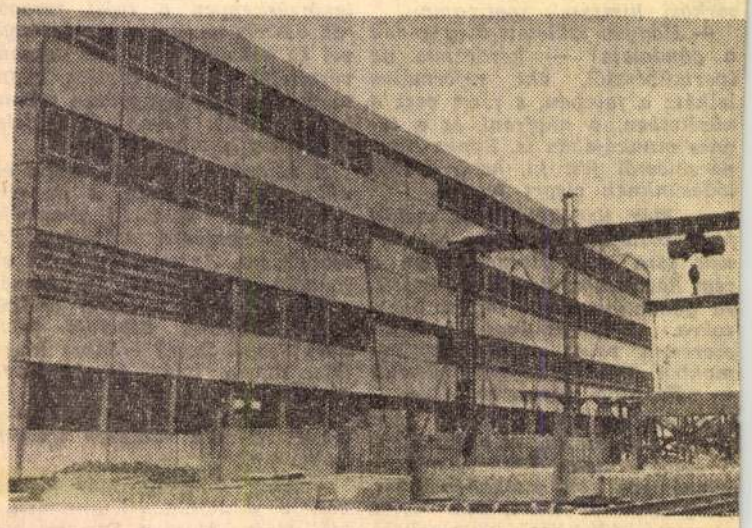

Alattunk tizenkét szakma mesteremberei dolgoznak. Pontosabban: Tizenegy szakmáé. Mert a tizenkettedikhez tartozók, a szigetelők itt vannak a tetőn, a felvonón érkező „bitumoperlitet" terítik el. Mi pedig gyönyörködünk a panorámában. Ott, Öcsény felé, vagy százötven—kétszáz méternyire készül a kerítés, azon túl szántóföldek, rétek. Kicsit idébb húzódik a már feltöltött földút, ide jön majd az iparvágány. A Keselyűsi út felől eső részen felvonulási épület készül, és csak dél felé látunk komoly épületet, a vállalat irodaházát. Az építővállalat központi telepét itt alakítják ki. Nyugatra terül el a város. Távol a Baktahegy szőlőtáblái, közelebb száz, meg száz épület. Itt-ott kivillan egy toronydaru.

— Valahogy sokkal szebb a kilátás, mint három hónappal ezelőtt — jegyzi meg Heil György, az építőipari szálló-építkezés művezetője.

— Akkor még földben voltunk — toldja meg Morhauser Ádám technikus. Innét már többet látni. Az egész várost.

Alig több, mint három hónapja kapták a feladatot, hogy vezessék ezt a munkát. Őket jelölte ki a fő építésvezető. Egy nap határidő adott a válaszra, hogy elvállalják-e, ők azonban csak pár percet mérlegeltek és elfogadták a megbízást. Hogy rekordidő alatt épít sék fel a vállalat háromszáz személyes szállóját.

— Máskor két-három hétig tanulmányozzuk a tervrajzokat. Most ahogy kézbekaptuk, másnap már ki kellett tűzni az alapokat. Persze, könnyebbséget okozott hogy a tervezők is vállalati emberek, tehát ha valami nem stimmelt a rajzokban, vagy nem értettük, csak az irodába kellett felszaladni — mondja a technikus.

A többiről az építési napló tanúskodik. Két nap múlva már ástak az alapot, a következő napon indult az előregyártás, majd áthelyezték a kerítést. A műszergyári tanműhely kerítését. Egy napot kaptak rá, hogy lebontsák a régit, és pár méterrel beljebb felállítsák az újat. Elkészült. És a megbízástól számított hat hét múlva már az előregyártott betonelemeket emelte be a toronydaru.

— Elkészül-e időre?

— Egy ilyen épület „átfutási ideje" — az alapok kiásásától a mű-

Szovjet emberek — szovjet tájak

A TIT megyei szervezete a különböző társadalmi szervezetekkel történt megbeszélések és egyeztetések után elkészítette munkatervét, amelynek alapján a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának megünneplését kívánja előkészíteni.

[illegible] szabadegye-

ben ankétot tartanak a szovjet filmművészetről, amelyen egy szovjet filmrendező, vagy filmszínész is részt vesz. Novemberben hangversenyt rendeznek a szovjet zeneirodalom kiemelkedő alkotásaiból.

A szakosztályok saját területü-

Eőri Szabó Dezső
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG TOLNA MEGYE

1970 SEP 5-1

1021

Vadász-sakk

A budapesti vadászati kiállítás előkészületei megihlették a népművészek egy részét is. Eőri Szabó Dezső kurdi faragó népművész máris jelentkezett egy igen figyelemre méltó alkotással: megkonstruált és elkészített egy vadász sakk-készletet, s azt elküldte az illetékes országos zsűrinek.

Eőri Szabó Dezső az utóbbi években igen sok sakkkészletet faragott. A különböző variációi bemutatják népéletünk számos érdekes vonását. Olyan nagy a sikerük, hogy nem győz belőlük eleget faragni. A vadászsakk figyelemre méltó folytatása e sorozatnak. A király és a vezér egy-egy vadászt ábrázol, a többi sakkfigura pedig nemesvad — szarvas, nyúl —, vadászkutya és vadles. A sakkdoboz oldalára vadászjeleneteket faragott. Eőri Szabó Dezső nagy feltűnést keltett ezzel a kompozíciójával, és felkérték újabb vadász sakkkészletek készítésére.

...7.15. (Reggeli
8.00—8.05, 10.00—
(Déli Krónika).
—16.05, 15.00—15
nika I.). 21.
22.20, 24.00—24.10,
szombat).
Petőfi: 6.30—6.3
geli Krónika II.)
11.03, 13.00—13.05, 14.30—14.35, 15.30 23.00—23.10.

Hétfő

KOSSUTH RÁDIÓ

8.15: Operettrészletek. 9.17: Rádióbörze. 9.25: Kamarazene. 10.05: Miért szép? Kosztolányi Dezső „Fürdés" című novellájáról. 10.28: Liszt-művek. 11.00: A Bolgár Kultúra Hete. 11.30: Zenekari muzsika. 12.20: Ki nyer ma? 12.30: Tánczenei koktél. 13.15: Népi zene. 13.45: Válaszolunk hallgatóinknak! 14.00: Édes anyanyelvünk. 14.05: Zenekari muzsika. 14.30: Nyíri Pál énekel. 14.39: Sándita

17.05: A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság nemzeti ünnepén. 17.25: László Annie énekel. 17.35: A mezőgazdasági kiállításról. 18.05: Könnyűzenei híradó. 18.35: Holnap közvetítjük... 19.25: A Szabócsalád. 19.55: Lemezmúzeum. 20.45: Világénekek. 21.03: Kulturális Világhíradó. 22.10: Az elnöki különgéppel Afrikában. II. rész. 22.20: Beszélgessünk zenéről. 22.40: A Moszkvai Nemzetközi Történész Kongresszus II. rész. 23.00: Magyar nóták. 23.40: Operarészletek.

PETŐFI RÁDIÓ

Eőri Szabó Dezső

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG

Szekszárd

1970 FEB 24

10e1

Jubileumi sakk-készlet

A Kapos-völgy nagy hírű faragó népművésze, a kurdi Eőri Szabó Dezső most újabb remekművel jelentkezett. A nagy sikert aratott és külföldön is keresett alkotások után most egy sakk-készletet komponált a felszabadulás 25. jubileumára. Erre a kompozícióra az Iparművészeti Vállalattól és a Népművészek Háziipari Szövetkezetétől kapott megbízást.

— Számos témát dolgoztam már fel sakk-készlet keretben, ez a mostani azonban talán minden eddiginél nagyobb feladatot jelentett. Természetesen ezúttal sem a fával és késsel kezdtem, először gondolatban próbáltam megformálni. Sok részkérdést kellett tisztázni elméletben, így mindenekelőtt azt, hogy a figurák mit ábrázoljanak. Sokat vitatkoztunk a feleségemmel, s a gyerekekkel, hiszen ők már nélkülözhetetlen munkatársnak számítanak, nélkülük nem győzném a sok megrendelést. Különböző tanulmányokat folytattam, s csak hetek, hónapok múlva nyúltam a faragókéshez. Végül megszületett a készlet, csomagolásra vár, és küldöm Budapestre. Hogy sikerült-e, azt döntse el más.

Előkerül a készlet. Azt már az első pillanatban megállapíthatja a laikus szeme is, hogy nagy gonddal, kifinomult érzékkel megkomponált és kidolgozott alkotás. A figurák a hazánkat felszabadító Vörös Hadsereg katonáit ábrázolják. A hagyományos király szerepébe a szovjet tábornok jellegzetes alakja került, a királynééba pedig tiszt nő. A futók a legendás hírű kozák tisztek emiékét idézik. A Vörös Hadseregben az alacsony termetű, tömzsi és rendkívül szívós lovakat használták, a sakkfigura ló-mintáját is nyilvánvalóan ez adta. A bástya pedig, amit ostromolnak, bevesznek — a budai vár egyik bástyája. A gyalogosok a szovjet közkatonák.

A kompozíció hangsúlyát a Vörös Hadsereg adja, az egyik oldalról, a másikról pedig a doboz oldalán egymásba fonódó ábrák sora. Kezdődik a romos és újjáépülő Budapestnél és folytatódik, sokszínű életünk, eredményeink, vívmányaink jelképeivel. Gyermekek az óvodában, ifjúsági tábor, kórház, gépállomás, bányász, gyár, autó, békeembléma, a Magyar Népköztársaság címere.

Nem kétséges, ez az alkotás méltó folytatása az előzőknek.

Boda

ros, vizes, s pályákon...

De nem kevésbé volt lehan-golt a mérkőzés előtt Losonczi edző sem: — Péter, Mező, Pa-laki és Vajda abbahagyta, Sze-gedi és Szabó sem dolgozik eljes intenzitással, ezért telje-sen újjá kellett szervezni a csapatot. — Ez az előkészületi mérkőzés azt bizonyította, hogy az átszervezés sikeres volt. Jobban kezdtek a ha-zaiak. Sokkal többet mozogtak és jobban alkalmazkodtak a csúszós talajhoz is. A 7. perc-ben Vezsenyi buktatta Vargát. A 11-est Fláding nagy nyuga-lommal küldte a bal felső sa-rokba. 1:0. A túlsó oldalon Li-zák elől szedte fel Mucska a labdát, majd lövés helyett le-adott a csatár. Többet támad-tak a hazaiak. Lipovszky a 20. percben Szász lövését ütötte ki, majd Fláding éles szögből öngólja állította be a végeredményt. 4:0.

Bár így játszana a Vasas bajnoki mérkőzéseken is, akkor lenne ismét tábora a labdarúgásnak, hajtogatták a mérkőzés végén a bonyhádi szurkolók. Valóban nagy becsvággyal, de jól is játszottak a Vasas játékosai és ha 11-esekkel és öngóllal is, de megérdemelten győzték le a tartalékos belügyi együttest, amelyet egyáltalán nem tört le a vereség. Hiszen a mostani, a felkészülés szakasza, amikor mindennap van edzés. Csordást, Freppánt, Szántót, Lelovicsot, Beczét és Micskót pedig nem tudták megfelelően helyettesíteni a fiatalok.

Szerdán a Dózsa Bajára látogat a Bácskához vasárnap

MÚZEUMOK: A Balogh Ádám Múzeum Szekszárdon naponta 9—13 és 14—18 óráig látogatható. Időszakos kiállítás: A mezőgazdasági könyvhónap alkalmából rendezett könyvkiállítás és A magyar nép szabadságharcai című képkiállítás. Állandó tárlata: Szekszárd és Tolna megye a magyarországi munkásmozgalomban, valamint régészeti és néprajzi anyagok. A

MOZI

Bonyhád: Azok a csodálatos férfiak. (Színes, szélesvásznú amerikai film.)

Dombóvár: A csendőr nősül. (Francia—olasz film.)

Paks: Mint a bagoly nappal. (Olasz—francia film.)

Szekszárd, Garay: Trajanus oszlopa. I—II. (Dupla helyárral. Román—NSZK film.)

Tamási: Dzsamila szerelme. (Színes szovjet film.)

Tolna: Kötéltánc. (Angol film.)

1963 NOV 7.

NÉPSZAVA

A METEOROLÓGIAI INTÉZET JELENTI:

Várható időjárás: felhős idő, több helyen esővel, egy-két helyen zivatarral. Mérsékelt, időnként élénk délnyugati, nyugati szél. A nappali felmelegedés kissé mérséklődik. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet holnap 16—19 fok között.

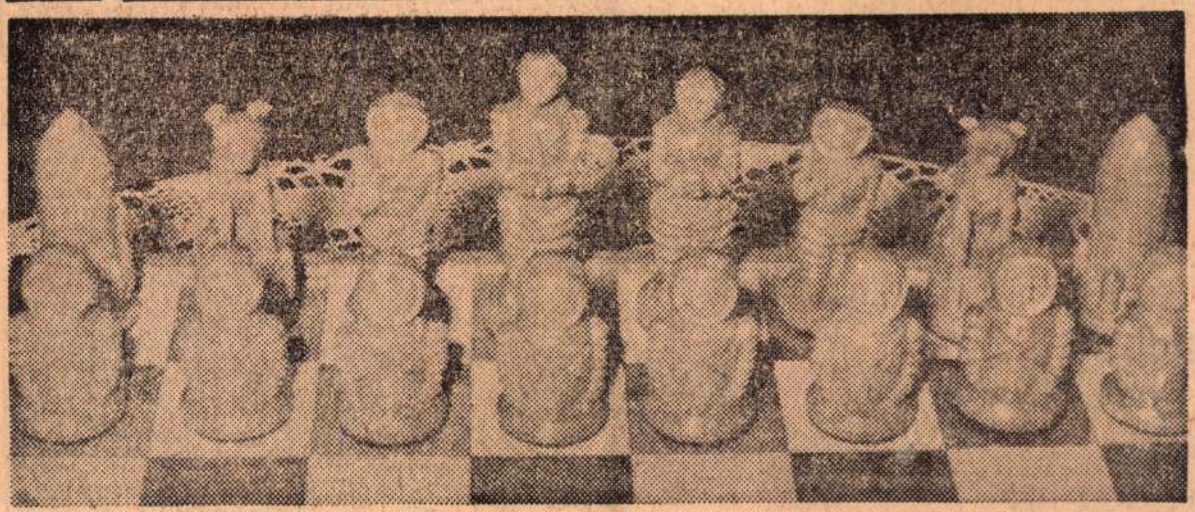

A királynő Tyereskova arcvonásait viseli...

Magyar fafaragó művész elkészítette a világ első űrhajós-sakkját Ajándék megy Kurdról Moszkvába

A Népszava szerkesztőségébe csomag érkezett. A csomagban egy *sakkkészlet* és két levél. Így szól az első levél:

»... *Hosszú, sok kísérletezést igénylő munkám eredményeként megvalósult az álmom, ha még magán viseli is az első alkotás nyomát. Dobozába bicskám belevéste élményeimet; bármerre mentem, bárkivel beszéltem, mindenkit — kicsit és nagyot, tar.ultat és tanulatlant — egyaránt — az űrhajózás gondolata foglalkoztatott ...*«

A készlet az asztalra kerül. Felsorakozik a világos és sötét gárda a négyzetes mezőn. Az alapvonal szélső kockáin állnak a bástyák — *rakéták* azok, mielőtt még elhagynák a Föld vonzkörét. Beljebb a huszárok — felműszerezett *Lajka kutyusok*. Mellettük a futók — az első páros űrrepülés *kozmikus ruhába öltöztetett* sisakos szimbólumai. Azután a vezér, illetve a királynő következik, *Tyereskova arcvonásaival*, majd a király a gárda közepén — csatából visszatérve, győztesen. Ő is ismerős: akiről mintázták, *parancsnoka* az űr ostromlóinak. Végül a gyalogok jönnek — *még névtelen kolumbuszai* a a térnek, lépésre, felszállásra várva. Körös-körül nyáját terelő pásztor, vasúti pályamunkások, s ki győzné sorolni még, mennyien tekintenek az alkonyi égre — lesve az ezüstkéken ragyogó, lassan tovavonuló csillagot — valamennyien beledermedve *a tábla oldalait díszítő motívumdomborzatba*. Kezdődhet a parti, *a világ első űrhajós sakkjával!*

De mit mond a második levél?

»... *A Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulóján fogadja tőlem nagyrabecsülésem, tiszteletem és szeretetem jeléül szerény munkámat. Az Ön tudományért való áldozatos harca ihletett és a békéért hozott erőfeszítései tették lehetővé, hogy dolgozzam ...*«

A címzett *Nyikita Szergejevics Hruscsov.*

És a feladó?

A fának is vannak mágneses tulajdonságai, különösen a fehér, tömör hársfának. Magához ragadja *a bicskát, vésőt;* felkunkorodik, azután legördül a forgács és az álmok laza képei lassan összeállnak. Miután — a rendkívüli küldemény nyomán — *a dunántúli Kurd községbe érkezett a Népszava munkatársa, aki híven beszámol arról, miként fogadták a világ első, fehérhársból készült, űrhajós-sakkját a budapesti szerkesztőségben és hogyan intézkedtek annak mielőbbi továbbításáról a címzetthez*, mi más következhetnék, mint egy — sakkjátszma. Persze, közönséges »földi« készlettel. Lépés lépést, *kérdés kérdést* követ és ahogyan kibontakozik a hadállás (kimeneteléről inkább máskor szólunk), úgy tudódik ki: mi szülte az űrhajós-sakk eszméjét.

Az intuíció, *a pillanatnyi felismerés*, amely összeköt évezredeket a minden irányban szabadon mozgó, *díszruhás királynőtől* a tömegvonzás bilincseit lerázó, *légmentes ruhába öltözött, sisakos űrhajósnőig*. Csaknem öt hónapig tartott a *töprengés, tervezés és lázas munka;* bicska, véső nem pihent, zümmögött a kis villanymotor, pörgött a miniatűr eszterga és a gárda szaporodott...

Mit akar kifejezni s házigazda a földkerekségen egyedülálló munkájával? Ugyanazt, amiről most beszél. Megtestesíteni az elvont gondolatot, s a technika szédületes lépteivel haladni egy 32 figurás, 64 kockás táblán — utat törve *faragókéssel és néhány szerszámmal.* Majd megcímezni a csomagot és levelet, ráírni a feladót: *Előri Szabó Dezső* református lelkipásztor, fafaragó népi iparművész.

Jankovszky János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZAVA

Kombinált szekrény, egyéb bútorok eladók. Érdeklődés 18 után: 165—782.

Modern háromajtós fehér szekrény eladó. Du. 6 óra után. Mező, XI., Bertalan u. 20, IV. 3a.

Gyönyörű fazonú hálószoba, sötét és világos színben, készítőnél kapható. IV., Tél u. 117, Kolozsvári.

Barokk intarziás, 3 ajtós szekrény és kétrészes kombinált szekrény eladó, Újpest, Táncsics M. 30, asztalosnál.

Dió hálószoba kombinált szekrény, kisipari, elsőrendű minőségben eladó. Kívánatra intarziával is készítek. Kérjen fényképes árajánlatot. — Herczeg Lajos asztalos mester, Újpest, Munkásotthon u. 115. Tel: 293—172.

HANGSZER

Zongorák, pianinók, tangóharmonikák vétele, eladása. Megbízható szaktanács, értékbecslés Uhlik Béla igazságügyi hangszerszakértőnél, Rákóczi út negyvenöt. 138—773. Javítások szakgaranciával.

Világmárkás zongora, angolmechanikás pianínó eladó. Lenin krt. huszonhat, — Fenyőné.

Rádióját, televízióját, lakásán javítja Dósa rádiószerviz. 131—166.

Lottón nyert Alba Regia televízió eladó. — Telefon: 220—398 (hétköznap).

Ehrbar-zongora, bécsi, kereszthúros és egy Grundig TK—5 magnó eladó. V. Károlyi

Oldalkocsis Pannónia eladó. XII., Ugocsa u. 8/b. Farkas.

Lottó nyereményű Pannónia, 60 tip., vadonatúj varrógép eladó. Tel: 272—430/37 mellék.

Egy betegkocsi sürgősen eladó. Bp., XIX., Szabadka u. 18. szám

Topolinómat eladnám, Bp., I. ker., Donáti út 11. 18—20 óráig, Varga.

Trabant Kombi eladó. Tel: 267—344. XI., Citadella u. 5.

Megvételre keresek igen keveset használt, modern személykocsit, jelentős fizetési könnyítéssel. Telefon: 429—075, délelőttönként.

Horex 350 kcm-es motorkerékpár, jó állapotban, sürgősen eladó. Bp., VIII. ker., Futó u. 1, Ötvös. — Megtekinthető egész nap.

Garázs kiadó, XIV., ker., Miskolci u. 49 szám.

Eladó Opel Rekord. Érdeklődni ünnepnap 9—20-ig, hétköznap 15—20-ig: 338—609, Sipos, VIII., Köztársaság tér 11, egész nap.

Keveset használt oldalkocsis Pannónia eladó. Halásztelek, Kossuth L. u. 25.

900-as Wartburg eladó. Bp., IV. ker., Hám Kálmán út 66.

407 Moszkvics családi okok miatt, 30 000 km, eladó. Tel: 229—092.

Jáwa 175-ös, kiskerekű, jó állapotban eladó. Sütő Péter, VII. Nefelejts u. 8.

Skoda Octávia Super ...nkocsi és Jawa 350 új motorke... eladó. Bpest, Árpád u. 42. ...: 280—512, 7— ...g.

...ÁSVÉTEL

...hagyatékot, ...t, ágytollat, ...űt, varrógé... ...mlomot. 33—91

...t, párnát leg... értékesíthet. — ...jövök. Tel.: ...9.

...zekrényt kere... ...egvételre. Tel: ...4. Reggel 9-től ...0-ig.

...! Tollat, ruhát, ...kot, bútort, — ...ot, jó áron ve... Azonnal jövök és ...40—52—82.

...unda középter... Zorkij 4 fény... ...ép, Weltmeis... ...0-as tangóhar... ...eladók. Este 6 ...227—503.

...-kályha, nyolc... Bosch típusú ...pák eladók. — ...: 429—138.

...mély és egy ...yermekkocsi fél... eladó: 156—078.

...s 80x180-as ...fal bibliai fest... ...l eladó. Tele... ...20—615.

...elyet vennék, ...festettet. Te... 268—038, 8—15 Rónaszékyné.

Mártírok útján, »Május 1« mozi házban, 2 szoba, személyzetis, komfortos öröklakás eladó. Budai 1 szoba komfortos cserével beköltözhető. Tel. 210—141.

Központban, 2 szobás, világos, udvari lakásom elcserélném garzonra, vagy komfortra. »II. emeleti 31279« jeligére a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Elcserélném jövedelmező házfelügyelőségem, szoba komfortos lakásra, esetleg szoba, konyha, kis telkesre. XIII., Róbert Károly krt. 90.

Rendes, szolid diák testvérnek szoba kiadó. XIII., Szabolcs u. 1/A. fszt. 4.

Elcserélném szoba konyhás lakásomat szobáért. V., VI., VII. kerületben. 3—7-ig, Izabella u. 49. fszt. 3.

Elcserélném Kispest, Pannónia-telepen levő két és félszobás, III. emeleti szövetkezeti lakásomat, hasonló földszinti vagy elsőemeleti lakásra. Érdeklődni a 270—159-es telefonon lehet, minden nap 17 órától.

Elcserélném 1 szoba, alkóvos komfortos lakásomat, 2 szoba komfortosra. Bp. IX., Telepy u. 27. III. 43.

Fiatal házaspár leválasztást vagy életjáradékra, eltartásra v. különbejáratú albérletet, megegyezéssel lakást keres. Bulik István, Bp. XII., Konkoly T. 38.

Lakásleválasztást vagy szabadrendelkezésű lakást keresek. Húszezer Ft kp. 428—863.

Kétszobás, központi fűtéses OTP öröklakást vagy kétszobás bérlakást adok megegyezéssel egyszobásért. 180—402, munkaidőben.

Keresek szabadrendelkezésű egy- vagy kétszoba komfortos, esetleg félkomfortos beköltözhető lakást, — készpénz és esetleg életjáradék. 341—661, csak este.

Kis albérleti szobát keres magános dolgozó nő, megegyezéssel. Tel. 383—082.

Budapest környékén kis fűthető víkendházat egész télre bérbe vennék. »Nyugalom — 32030« jeligére a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Elcserélném nagyjövedelmű, liftes, közp. fűtéses házfelügyelőségem, 2 szoba komfortra, vagy 1 szoba hallosra, VI., VII. ker.-ben. Érdeklődni 120—223, 8—4 óráig.

Nőtlen, fiatal orvos, különbejáratú albérleti szobát keres, lehetőleg fürdőszoba használattal. VIII., József krt. 53. II. 20.

Háromszobás összkomfortos lakásom elcserélem 2 szoba összkomfortos + 1 szobásra. Thököly út 167. II. 10.

Magányos nő különbejáratú albérleti kis szobát keres, lehetőleg Budán. »Esti iskolás 31186« jeligére a Felszabadulás téri hir-

Eladó szép nagy ... szobás családi ... beköltözhető. XV... ker., Hámán Kató 96. sz.

Rózsadombon, Szaba... ság-hegyen építen... kettő-, kettő és félszobás öröklakások előjegyezhetők. Építőipari Szövetkezetek Szervező Irodája, V., Bajcsy-Zsilinszky út 54.

Azonnal beköltözhető kettőszobás komfortos családi ház, 150 telekkel eladó. Vidékivel is tárgyalok. Bp., XV., Beller Imre u. 85.

Zuglóban befejezés előtt álló ház, magasföldszintes részben beköltözhető. Megtekinthető XIV., Kerékgyártó u 45/b, vasárnap egész nap.

Budapest—váci műút és szödligeti autóbuszmegállónál levő azonnal beköltözhető 2 szobás, kertes házam eladom, vagy budapesti lakásra elcserélem, megegyezéssel. Érdeklődni 10—16 között: 222—845.

XII. Csipke u. 4. kétszobás családi ház beköltözhetően eladó. — Megtekinthető szombat, vasárnap egész nap.

Beköltözhető kis családi ház eladó. Budapest, XX. (Pesterzsébet), Teleki u. 70.

Sashalmon családi ház azonnal beköltözhetően eladó. 2 szoba, konyha, kamra + 1 szoba, konyha, kamra. Cím: XVI., Sashalom, Margit u. 2. Telefon: 290—470.

Velencefürdőn, akácsoron, 154 n.-öl saroktelek olcsón eladó. »Víkendháznak 31280«. Felszabadulás téri hirdetőbe.

Eladó 3 szoba összkomfortos öröklakás, Lenin körút 17. I. em. 3. beköltözhetően. Tel: 223—695, reg. 9-ig, este 18 órától.

XIX., Esze Tamás u. 30. sz. alatt közlekedéshez közel 75 n.-öles saroktelken, 1 db 2 szoba összkomfortos és 1 db 2 szoba konyhás lakásokból álló családi ház lakottan, 65 000 forintért, budapestiek részére eladó. A vételár 10%-a készpénzben, a fennmaradó összeg 25 év alatt fizethető. Érdeklődni lehet az OTP XIX. kerületi fiókjánál, Budapest, XIX., Vöröshadsereg útja 138.

XV., Bajcsy-Zsilinszky út 12. sz. alatt közlekedéshez közel 200 n.-öles jó fekvésű telken 1 db 2 szoba, konyha, előszoba, fürdőszoba, kamrás és 1 db 2 szoba, konyha, fürdőszoba, kamrás lakásból álló családi ház lakottan 70 000 Ft-ért, budapestiek részére eladó. A vételár 10%-a készpénzben, a fennmaradó összeg 25 év alatt fizethető. Érdeklődni lehet az

...víkendházas, szőlős, gyümölcsös telket, lehetőleg 200 n.-ölig. — Tel: 138—552.

Fonyód-Bélatelepen 3 szoba összkomfortos, téli lakásra is alkalmas villa 250 n-öl gyümölcsösben, vízvezetékkel, sürgősen eladó. Azonnal beköltözhető. Reichart, XII., Sirály u. 16. T: 469—367.

Társasház építésére alkalmas telkek eladók budapestiek részére kedvezményes feltételek mellett: I., Bérc u. 19—21. sz. 634,8 n.-öl, III., Szépvölgyi út 71. sz. 319 n.-öl, III., Folyóka u. 3. sz. 358 n.-öl, III., Beszterce u. 24. sz. 95 n.-öl, III., Beszterce u. 22. sz. 93 n.-öl, XI., Bánk bán u. 17. sz. 329 n.-öl, XI., Meredek u. 64. sz. 349 n.-öl, XI., Töhötöm u. 37. sz. 354 n.-öl, XIII., Pattantyús u. 5. sz. 124 n.-öl, XXII. Bfok, Vihar u. 24. sz. 639 n.-öl. Érdeklődni lehet az Országos Takarékpénztár kerületi fiókjainál.

Telkek eladók a II. kerületben budapestiek részére társasház építésére alkalmas helyen kedvezményes feltételek mellett: Nagybányai u. 42. sz. 601 n.-öl, Őzgida utcában 4 db telek 300—400 n.-öl. Bimbó u. 212. sz. 588 n.-öl, Vöröstorony utcában 2 db telek 228 és 255 n.-öles telek. Lévai utcában 2 db telek 280 n.-öl és Alvinci u. 44. 280 n.-öles telek. Érdeklődni lehet az Országos Takarékpénztár II. kerületi fiókjánál, Bpest, II., Mártírok útja 8—10.

Balatonkenesén 103 n.-öl telek, ideiglenes víkendházzal, kúttal, Balatonhoz 2 perc eladó. Bp. X., Dóczi József u. 26. Kovács.

OKTATÁS

A Felsőfokú Építőipari Technikum felvételi előkészítő tanfolyamot indít esti tagozatos hallgatók számára. Jelentkezési határidő: 1963. nov. 15. Cím: Bp., XIV., Thököly út 74, fszt. 16/a.

Német egyéni, csoportos tanítás legmodernebb módszerekkel gyors eredménnyel kezdőknek, haladóknak Szamuely utca 41, III. 1. Tel: 137—110.

Gyakorlattal rendelkező gépészmérnök műszaki alaptantárgyakból középiskolások konzultációját vállalja. Érdeklődni: IX. Balázs B. u. 20, sz. fszt. 11. Gurmai.

CSILLÁRT készítőnél vegyen. Javítás, modernizálás, csere, olcsó árak. Házhoz is megyünk. VÁRADI MESTER, József körút 72. Tel.: 341—404.

Vásárlási tanácsadással egybekötött karácsonyi ajándékkiállítás nyílik az Ofotért bemutatótermében, Bp., V., Alpári Gyula u. 2. sz. alatt (Engels téri oldal) november 8-án. Minden kedves vendégeinket, szeretettel várjuk. — Kiállítás nyitva: november 8-tól.

Rövid határidőre VÁLLALUNK családiház-építkezést, lakosság részére lakásleválasztást, belső tatarozást, festést és mázolást, víz- és villanyszerelést, burkolást, tetőfedő és bádogos munkát XVI. ker. Lakáskarbantartó Ktsz. Bp., XVI., Rsztm, Rákosi út 90. Telefon: 290—643, 290—661.

Havi 1000 óra forgácsolási kapacitást keresünk transzformátor alkatrészek rendszeres gyártására. A gyártandó alkatrészek felületi simaságát legfeljebb kétékes kivitelben kérjük. Csepel Transzformátorgyár, Csepel.

Csecsemőmérleget VÁSÁROLUNK. BÁV Bazárbolt, Budapest, VII., Thököly út 14.

Reggeltől estig felújítom rekamiéját, sezlonját, ágybetétjét. Hozom—viszem, vagyháznál dolgozom át. Karácsony kárpitosmester, VIII., Práter utca 76.

Kisebb gyermekek (nem csecsemő) felügyeletét, gondozását azonnal is vállalom. »Megbízható 3461« jeligére.

KÉSZPÉNZÉRT is VÁSÁROLUNK használt, jó állapotban levő kályhákat IX., Tűzoltó u. 14 Nyitvatartási idő 8—16 óráig, szombaton: 8—12.30-ig. Bizományi Áruház Vállalat

Fatüzelésű kályha jó állapotban olcsón eladó. Telefon 4 óra után: 221—536.

Vörösréz fürdőkályha

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Eőri Szabó Dezső

TOLNAMEGYEI NÉPUJSÁG

1965 ...

1021

MEGELEVENEDNEK A FADARABOK

Reggeltől késő estig farag, alig jut ideje még az étkezésre is. De az idő már így sem elég: jó lenne megtoldani a napot néhány órával, hogy aztán ez is kevés legyen, s a napot tovább kelljen bővíteni. Szorítja a sok munka, megrendelés. Az első sikereknek az lett a következménye, hogy elhalmozták a mestert munkával, s ha netán fel akart volna hagyni a faragással, jött az újabb megrendelés.

Eőri Szabó Dezső kurdi faragóművész fáradhatatlanul nyesi, alakítja az idomtalan fadarabokat. Életet vés rájuk miniatűr szerszámaival. Az egyik darabon a Ludas Matyi jelenet elevenedik meg. Ludas Matyi jól helyben hagyja az erdőben „Döbrögi uramat". Megörökített egy úttörőtábort is, a sok egyéb téma mellett. A „sláger" azonban a sakkkészlet. Az ember nem is hinné, hogy egy sakk-készlet mennyi művészi produkcióra ad lehetőséget. A figurák többsége, amit látunk a klubokban, presszókban, egyszerű sablonmunka. Eőri Szabó mester ezt a sablonmunkát helyettesíti igazi művészettel. A figurákat, s magát a dobozt is úgy készíti el, hogy az szinte egész történeteket testesít meg. Mélyen szántó gondolatokat fejez ki egy-egy művészi sakk-kompozíciója.

Amivel neve ismertté vált, az űrhajós sakk-készlet volt. Egy-egy sakkfigura az űrhajózás legismertebb alakjait, technikai részeit — a királynő-figura például Tyereskovát — ábrázolja. A parasztok sora a jövőt testesítette meg: mindegyik űrhajós, de nekik már nincs ismert nevük, őket már nem emlegetik úton-útfélen, s ezzel mintegy utal az űrutazás tömegutazássá válására.

Ime, így alkotott a mester az egyik legősibb művészeti eszközökkel nagyon is modern mondanivalót. Érdemes megemlíteni Eőri Szabó Dezső ars poeticájának is beillő szavait: „A művésznek az a feladata, hogy megörökítse azokat a gondolatokat, amelyek kora emberét foglalkoztatják. Az érdeklődés középpontjában manapság az űrutazás áll, hát úgy éreztem, fára kell vésnem ezt a témát."

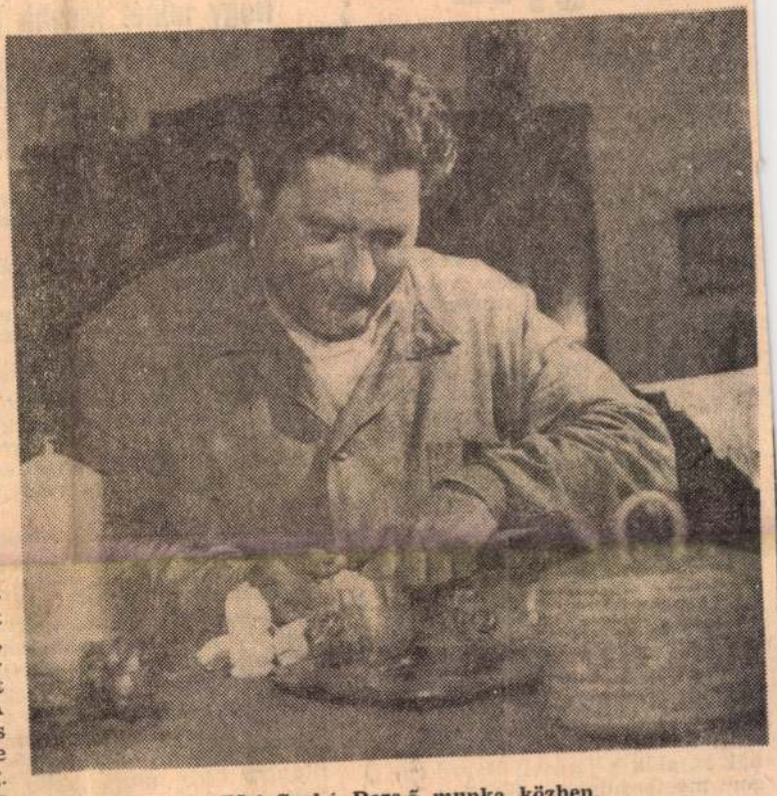

Eőri Szabó Dezső munka közben.

Az űrhajós sakk-készlet azóta már külföldön is ismertté vált.

De alkalmasnak bizonyult a sakk-keret egy hortobágyi pásztoridill megörökítésére is. Itt a király — a puszta királya — számadó juhász. A vezér, a királynő szerepét a bojtár, tehát férfi veszi át, mert hiszen a pusztán csak néha villan fel női alak. A futók helyén terelőkutya áll, a lovak helyén a juhászoknál nélkülözhetetlen szamár, a bástya pedig a pásztorok nádkunyhója.

Most van kialakulóban az újabb sakk-kompozíció: ez sárközi népszokást elevenít fel. A művész már folytatott bizonyos előtanulmányokat, s el is készült néhány tanulmánydarab, s most készül ismét a Sárközbe, hogy újabb ismereteket szerezzen. A sárközi népszokás, amit meg kíván örökíteni, lakodalmi jelenet.

De csak jutna ideje mindenre! A művész képzelete csapong, egyik ötlet szüli a másikat, s az egyik még meg sem valósult, de már szeretné kezdeni a másikat. És közben ott a sok megrendelés: ha egyedi, kiállítási darabokat nem is készítene, a meglévők sokszorosítására sem lenne elég az ideje. Egy budapesti népművészeti szövetkezetnek a tagja, s rajta keresztül — de egyéb úton is — jutnak el alkotásai immár a világ majd minden sarkába. Először csak a közeli országokba utazott el a kurdi sakk-készlet, de aztán mind távolabbról érkezik megrendelés. Már tengeren túlra is szállítottak Eőri Szabó Dezső munkáiból. A filmhíradó pedig magát a mestert, s műhelytitkait ismertette meg országvilággal.

—a. —c.

Foto: Turi Mária

só ürügyén

aki úgy izguljon a borsó, vagy más termény sorsa miatt, hogy minden követ megmozgasson, ha másért nem, hát a várható felelősségre vonás miatt. Szóval jobban ki kellene egészíteni a tsztagok és vezetők felelősségét a község, valamint a járás felelősségével.

A nagydorogi közös gazdaságban a vezetők helyzete valóban nehéz. Az időjárás szoros munkacsúcsokat teremtett. Az elnök szerint a tagok és a vezetők kapcsolatában is sok a hiba. Esetenként a szövetkezeti gazdák éppen akkor kerülnek szembe a vezetéssel, amikor jól felfogott érdeküknek lenne a vezetőséget támogatni, segíteni. Van rá példa, hogy a naplopókat és a tolvajokat megvédik, amikor a vezetőség jogos felelősségre vonást javasol. Roszszul teszik. A jelenlegi helyzet azonban egyelőre adva van, ami az üzemen belül nehezíti az összefogást és egy-egy termelési akció sikeres lebonyolítását. A szóban forgó zöldborsót tehát valóban képtelenek külső segítség nélkül leszedni és eladni. De ezt látni és tudni kellett volna azoknak is, akik a járástól Nagydorogon megfordulnak. Illetőleg ha tudták és látták, akkor

miért nem segítettek?

Egyébként az lett volna az igazi segítség, ha a helyzetre való tekintettel a községi tanács is igyekszik kézbe venni a dolgokat. Vagy ha kellő előrelátással esetleg egy mozgó repülőbrigád létrehozásával a MÉK is közreműködik.

Hangsúlyozni kell. Ebben az egész ügyben főleg szemléletről van szó. Magyarán arról, hogy a forinttemetőket ideje felszámolni.

Szekulity Péter

Küszöbön az aratás

Hogy minél kisebb legyen a szemveszteség

Bániczki György, a györkönyi Szabadság Tsz főagronómusa másfél hónappal ezelőtt került e fontos posztra. Mint gazdasági irányító, új ember. Mégis komoly helyzeti előnnyel foghatott munkájához. Jól ismeri a termelőszövetkezet adottságait. Öt éven keresztül mint pártmunkás dolgozott Györkönyben.

Amikor az időszerű mezőgazdasági munkák helyzetéről érdeklődtünk, az agronómus pontos és kimerítő tájékoztatást adott.

— Milyen eredményekről számolna be a főagronómus a tagság szorgalmának bizonyítására?

— Nálunk jól bevált a tavalyi gyakorlat, a területek családi művelésre való felosztása. Az idén is ezt a módszert alkalmazzuk, s igen jónak tartjuk. Tagjaink nem várnak egymásra, néha megelőznek bennünket. Így történt ez a paprika és a dohány kapálásánál is, amikor nem várták meg, hogy a fogatosok elvégezzék a sorközi művelést. Úgy vélekednek, nincs idő a késlekedésre. A paprika és a dohány gyomtalanítását kézi kapálással végezték el.

— Mennyi aratni valója van a tsz-nek, s hogyan szervezik meg az aratást?

— A Szabadság Tsz-nek az idén 980 hold aratnivalója van, s ehhez két kombájnt kapunk a Nagydorogi Gépállomástól. Számításaink szerint 180 hold lesz az a terület, melyet kézierővel kell learatni. Most szervezzük az aratópárokat, körülbelül 40 aratópárra lesz szükség. Számítva arra, hogy az idén magasabb lesz a gabona nedvességtartalma, felkészülünk a gabona szárítására, s több tárolóhelyet biztosítunk. Hőnyi Sándor magtárosunk irányítása mellett — aki 14. éve dolgozik ebben a munkakörben — megkezdtük a gabona tárolására alkalmas épületek, padlások fertőtlenítését, meszelését. Körültekintően készülünk a gabona betakarítására, hogy minél kisebb szemveszteséggel történjék meg. Sajnos az árvíz sok gabonát, terményt tesz tönkre. Legalább azokon a területeken vigyázzunk minden szem gabonára, ahol az árvíz nem okozott terméskiesést, — mondta Bániczki György, a györkönyi Szabadság Tsz főagronómusa.

P. M.

SOROZÁSON

A sorozóbizottság elnöke kezébe veszi a következő lapot, hangosan olvassa a nevet: — Podráczky Tamás.

Középtermetű szőke fiatalember lép ki a várakozók közül, az asztalhoz jön.

— *Hol érettségizett?*

— *Dombóváron.*

— *Eredmény?*

— *Kitűnő.*

— *Gratulálunk! Hová jelentkezett?*

— *Egyetemre. Vegyészmérnök szeretnék lenni.*

A sorozó százados még néhány kérdést tesz fel, hogy felmérje a sorköteles politikai tájékozottságát. Podráczky Tamás pontosan, jól válaszol minden kérdésre. Az orvosi vizsgálaton már átesett, alkalmasnak találták. Az adatok egyeztetése után megszületik a sorozóbizottság döntése:

— *Önt katonai szolgálatra alkalmasnak találtuk. Behívására az általam elmondottak szerint kerülhet sor, — mondja a sorozóbizottság elnöke, aztán a következő kartont veszi kézbe.*

Zömmel tizennyolc-tizenkilenc éves fiatalokat soroztak Szekszárdon, az új honvédelmi törvény [illegible] azokat, akik az érett-

Állványerdő

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

1961 MÁJ 11.

Eötvös Szabó Dezső

1021

SÁRKÖZI HÍMZÉS — FÁBÓL

A *Tolna* megyei *Kurd* községben élő *Eőrsi Szabó Dezső* népi iparművész fába faragja a híres sárközi hímzések motívumait. A kurdi iparművész *12 évig* próbálkozott ezzel az érdekes kísérlettel. Alapos előtanulmányozás után bejárta a sárközi falvakat, hogy ősi sárközi faragások után kutasson. *Ócsényben* megtalálta hajdani — már elfeledett faragók munkásságának nyomait, s látta néhány alkotásukat: ábrázoló munkájukat. A kurdi iparművész sárközi faragásaival készül a *Kapoli Antal* emlékére meghirdetett megyei és országos pályázatra.

vidékeken is leállt a munka. Hatalmas tüntetések zajlottak le Győrben, Mosonmagyaróváron, Kiskunhalason és az ország sok más városában, ahol a tömegek az orosz proletariátust éltették. Május 2-án pedig egyórás általános figyelmeztető sztrájk zajlott le az általános titkos választójogért és a békéért.

Az első nagy sztrájk a tatabányai bányavidéken robbant ki. Ezért a kormányzat elrettentő példát akart statuálni. Már május 12-én katonai rögtönítélő bíróság szállt ki. A sztrájk szervezőit letartóztatták és közülük ötöt halálra ítéltek. További 517

Eörsy Zsuzsa, gobelintervező iparművész

Ma délután 5 órakor nyílik a XXII.ker.Tanács Müvelődési Házában Eörsy Zsuzsa gobelintervező iparmüvész kiállítása.

Láttuk, hallottuk

1982. XII. 1. Petőfi 10.45 (Mészarosné).

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRADÓ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tóth Emil, grafikus-művész

PEST MEGYEI HÍRLAP

1980 JUN 22

Nyári éjszaka 1021

ek

e az utódnál ká
Például ha telje-
ők házasságából
elmi fogyatékos
dik terhességnél
izsgálni.

ni, ha a gyanú
ik le egy ilyen
árosítja-e a mag-
ént egészséges?

eszik olyan szülé-
osztályra, ahol a
feltételei adot-
a budapesti II.
s Nőgyógyászati

rendellenességet talál, akkor be kell avatkozni.

A teljes életért

— *Hogyan?*

— Ilyenkor a terhességet egészségügyi okokból a megfelelő szülészeti-nőgyógyászati osztályon meg kell szakítani. Ez érdeke a szülőnek, a társadalomnak és a beteg magzatnak is, *akit* nem kényszerítenek egy fogyatékosként leélt tragikus életre. A vizsgálatok előtt, mivel ezek igen költséges eljárások, tisztázzuk a szülőkkel: vállalják-e, hogy ha a mag-

Fáry Emil

MDK

Kösi Szabó Dezső, népi művész
népi iparművész

Táta faragja a sárközi hímzések motívumait. 12 éven át tanulmányozta a régi sárközi faragok munkáit is.

— : Hír

6.

ESTI HIRLAP Bp. 1967. máj. 10.

EÖRSI mérnök

SZILÁGYI István: Szombathely.
Szombathely, Savaria Tours, 1994

10. p.

Megyeháza tervezője, 1775-1779

MDK

Eöry

Baranski E.L: .Főiskolánk a párisi 8. nemz.közi ... kongresszuson. Képzőműv.Főisk.Évk. 1936/37.

1.

Göry Emil

Négy fiatal művészjelölt művei láthatók dec. 5.-ig az érdi művelődési központban. Még minden kezdődik bennük, még semmi zártság nem tapasztalható, csak az erők összpontosítása. Lágyított felkiáltású szobrait láljuk, e kiállításon.

Lasonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pestmegyei Hírlap, 1975. dec. 3.

Kőry Emil szobrász

Az érdi művelődési központban amatőr művészek kiállítása nyílt meg, melyen szerepelt munkája.

Lasonci Miklós: Amatőr művészek a budai járásban.
Pestmegyei Hírlap, 1973. szept. 22.

Kövy Emil, szobrászművész

Az Kövy Emil vezette Képzőművészeti gyerekszakkör rajzait egy korábbi kiállításon már láthattuk Érden, saját szobrainak egyéni kiállítását pedig most.

Lasonci Miklós: Plasztikák és grafikák.
Pest Megyei Hírlap, 1980. máj. 31.

MH SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Eőry Emil
PEST MEGYEI HÍRLAP
szobrászművész
1980 AUG 07
Kiváló pedagógus

4 1021
PEST MEGYEI Hírlap

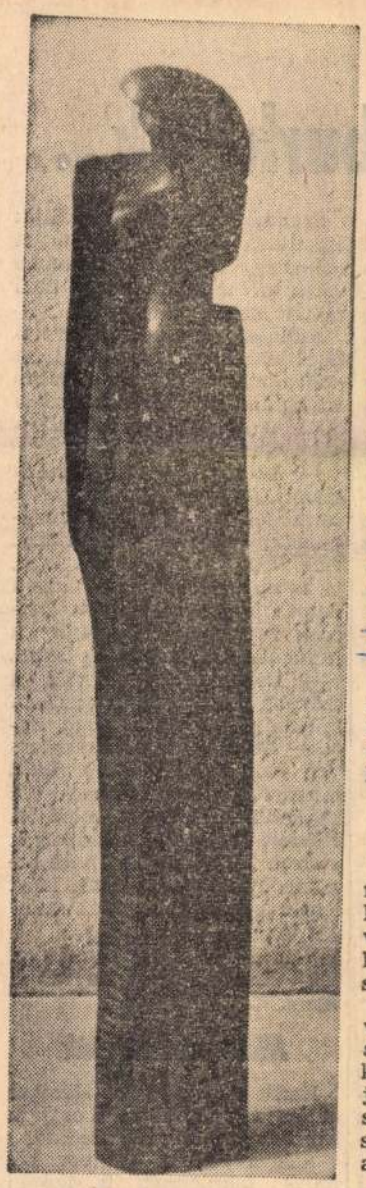

Ballada (fa).

ÉRD ALKOTÓJA

Társadalmi gondolatok szobrászi kifejezése

Bár *Eőry Emil* 1939-ben Rábacsécsényben született, Érd a felnövelő tája, ahol eddig negyven esztendőt töltött el a gyermekkor élményeitől az alkotás lázáig. Csalódásai közepette kereste műfaját: verrigálásai nyomán gyorsult fejlődése egyéni irányba. Az anyaggal — kővel, bronzzal, krómacéllal, fával — együtt gondolkodik. Egyetlen személyes iránytűje *Brancusi művészete.*

Élete így hangzik dióhéjban: szerszámkészítő lakatos volt, szobrász lett, s közben tíz éve már a 220. érdi szakmunkásképző intézet oktatója, most 1980 júniusában kapta meg a *Kiváló Pedagógus* címet.

Teljes ember az iskolában, ahol adományozott rézdomborítása is látható, teljes ember szobrászként is. Mindkét közegben helytáll.

Teljes emberként

Sokat dolgozik. Érd városának új tereit szerkeszti emlékművekkel, tanár, képzőművészeti szakkört vezet, éjszakába nyúló munkája nyomán születik meg a szobor.

Egyik első művének címe: *Sziszifusz.* Akár jelképnek tekinthetjük, mert valóban sziszifuszi erőfeszítéssel jutott el a szobrászi önmegvalósításig. Már ekkor, az indulás pillanatában is rendelkezett a lényegre törés és a plasztikai kiemelés képességével. A *Gyász* egyetlen hajlítással fejez

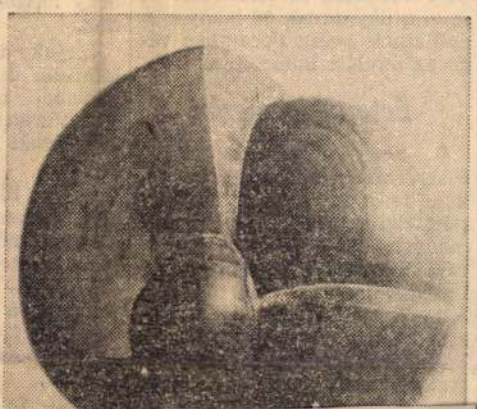

természeti formákat gyűjt, háttérnek, szobrászi raktárnak, hogy rendelkezzen a szükséges kiegészítéssel, háttérrel, ha a képzelet annyi kutatás után egyszerre nyomra bukkan.

Mer kezdeményezni

Horpasztja, gyűri a fát megszállott *Fanyűvő*-ként, de az anyag törvénye és értelme szabálvai szerint. Körkörös lendülettel idézi az *Ős*-t. A *Mitosz*-t vasnyelven szólaltatja meg. A *Ballada* tőmondata is egy világot sűrít. A *Cantata profana* korunk világszimbóluma. A szarvasagancs alapformája Eőry Emil szobrászi indítása, tetőzése. 1977-ben bronzban gondolt *Picassó emlékére.*

Eőry Emil szobrászi szemlélődése az esztetizált drámaiság jegyében éri el a formai eredményt. Ilyen megközelítéssel folytatta *Kerényi Jenő Golgota* csoportját, úgy, hogy a figurákat monumentális csonkokra költötte át — bevégzetlenül bevégzett formákra. Mer újítani, mer kitalálni, mer kezdeményezni Eőry Emil — a régi és új eszmék, társadalmat mozgató gondolatoknak, mozgalmaknak a szobrászi kifejezését. E szobrászi gondolkodás az anyag szövetségét keresi, azzal együtt küzd a kifejezés elérhető optimumáért. A *Niké* az élet minden golgotájának ellentéteként szép, tiszta, nemes ívvel villantja fel zárt alakzatban a harmóniát.

Új városok emblémája

Tavaly kilenc új város kapta meg státusát — *Érd*, Barcs, Vásárosnamény, Fehérgyarmat, Lenti, Körmend, Paks, Celldömölk, Berettyóújfalu. E törvényerejű rendelet nyomán e fejlődő települések egymás közötti kapcsolata is növekszik, s ennek jegyében készítette el Eőry Emil a kilenc új város közös emblémáját. E vasból készült plasztika egy nagy körgyűrűbe foglalja a kilenc város egységgé kovácsolódó téglajelét, kubisztikus összefogással a jelen és a holnap emlékműveként.

Eőry Emil a művével iga-

PEST MEGYEI Hírlap

magyar–szovjet
yar előkészítőit

tató Intézet osztályvezetőjének, **dr. Gyulai Józsefnek**, a Központi Fizikai Kutató Intézet tudományos tanácsadójának, **Kása Zoltánnak**, a Medicor Művek fejlesztő mérnökének, **dr. Mike Zsuzsannának**, a Földmérési Intézet tudományos főmunkatársának, **Nuszbaum Béla** alezredesnek, a Magyar Néphadsereg élelmezési ellátó központja osztályvezetőjének, **dr. Remes Péter** őrnagynak, a Repülőorvosi Kutató Intézet osztályvezető főorvosának, **Szenes Endrének**, a Konzervipari Kutató Intézet igazgatójának, **dr. Tálas Margitnak**, az MTA mikrobiológiai kutató csoportja tudományos tanácsadójának.

A MUNKA ÉRDEMREND BRONZ FOKOZATA kitüntetést adományozta:

Csató Évának, a Földmérési Intézet tudományos munkatársának, **Szentesi Andrásnak**, a MÉM Országos Földmérési és Térképészeti Hivatala osztályvezetőjének.

A kitüntetéseket **Trautmann Rezső**, az Elnöki Tanács helyettes elnöke szerdán adta át a Parlamentben. Az átadásnál jelen volt **Korom Mihály**, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, **Kornidesz Mihály**, és **Rácz Sándor**, az MSZMP KB osztályvezetője, valamint **Pál Lénárd**, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára.

védelemben
az apadás

zárt gátszakadás helyének megerősítését.

Nehéz a helyzet Tarhosnál, ahol a körtöltés átázott, ezért megkezdték a második, mintegy 4 és fél kilométeres új körtöltés építését.

Mint megtudtuk, Pest megyeiek is részt vesznek a védelemben.

— *Hogyan segítenek a Pest megyeiek az árvízvédelemben?* — kérdeztük *dr. Károlyi Csabától*, a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság műszaki igazgatóhelyettesétől.

— Védelmi osztagunk már június 27-én a Körösök térségében tartózkodott. *Másnap reggel, amikor Hosszúfokná! átszakadt a gát, egy órán belül, az elsők között érkeztek a helyszínre.* Azonnal hozzá-

Pillanatkép Budakeszin
Kőművesek, festők, burkolók...

A biztonság kedvéért két embert is megkérdezek *Budakeszin*. Egy irányba kalauzolnak, az épülő ifjúsági lakótelep felé. Szerencsére az építkezések *irányítője*, a toronydaru is segítségemre siet, messziről meglátom égbenyúló gémjét. Amint közeledek, meglepő sürgés-forgást tapasztalok, a megszokottól jóval többen végzik a két épület belső munkálatait.

— Jelenleg 51 fiunk van — fogad *Bagi István* művezető —, szorgosak, ügyesek valamennyien. Jó ötlet vállalatunktól *a nyári szakosított építőtábor*, nem járnak rosszul sem a gyerekek, sem mi. Úgy tudom, hogy június végétől augusztus közepéig — különböző építkezéseinken — több mint 730 fiatalt foglalkoztatunk. Most már az utolsó kéthetes turnusnál tartunk. Nagyon hiányoznak majd a tanulók, ide különösen kellett a munkáskéz.

Kellett és kell is. A készülő 60 lakásos C épületnek szeptember végére átadásra készen kell lennie. Addig pedig még rengeteg a tennivaló. A másik, ugyancsak 60 lakásos A épületnek pedig december vége az átadási határideje.

Este majd diszkó

S hogy mit segítenek a PÁÉV-nek a narancssárga trikós, majdani ifjú szakemberek? Sokat. *Henáre Lajos* harmadéves festőtanuló *a kaposvári* 512-es Szakmunkásképző Intézetből érkezett 14 társával. Most éppen az anyagot, a meszet készíti elő a fiúknak.

— Még kiskoromban elhatároztam, hogy festő és mázoló leszek. Persze most már a tapétázást is tanuljuk, ez majdnem egy plusz szakma. Első tapasztalataink kedvezőek vendéglátónkról, a Pest megyei Állami Építőipari Vállalatról; igazán *remek központi tábort* szerveztek. Csepelen Reggelit és vacsorát ott kapunk, az ebédet itt helyben.

Tóth Lászlót az első emeleten egy létráról hívjuk le. Magasra nyúlt kamasz, bár még csak elsőéves. Ez élete első építőtábora.

— Tizennégyen vagyunk egy szobában, emeletes ágyakon alszunk. Ma estére például diszkót ígértek, de egyébként is gondoskodnak a szórakoztatásunkról. En most éppen a szobákat meszelem, ezek ugyanis nem lesznek kitapétázva. Ez hagyományos munka, igyekszem tisztességesen elvégezni, amit rám bíznak. Egyébként két éve építettek házat a szüleim, akkor kaptam kedvet a festéshez és mázoláshoz.

Változatos munka

A lépcsőnazban két fiú vasat hajlít, munkájukat idős szaki irányítja. A művezető magyaráz.

— Kaptunk esztergályos tanulókat is, de szakmunkát nem adhatunk nekik — egy lakásépítkezésen. Igy aztán a lakatosok mellé tettük őket, a kezük alá dolgozva sokat segítenek. És azt sem érzik, nogy haszontalan, amit csinálnak.

Járjuk a szinteket, bekukkantunk Bagi Istvánnal több lakásba, a burkolókat keressük. Váratlanul terem előttünk a szépszál termetű *Szenes József*.

— A hidegburkolók mind harmadévesek, én vagyok a brigádvezetőjük — nyújtja a kezét erőteljes, felnőttes kézfogásra. — Mi *Pilisvörösvárról* jöttünk, a 206-os intézetből, olyan ez itt, mint a gyakorlati oktatás. Az a legjobb, hogy *sokféle, változatos a munka*. Tegnap például a konyhák kövét raktuk le, most meg az erkélyek márványlapjait illesztjük a helyükre. Egy-egy lap vagy 10 kiló. És az udvarról is mi hordjuk fel. Nincsenek segédmunkások. Azt hiszem, a táborban rendezett súlyemelőversenyen majd

Szenes Jóska még bevallja: eredetileg állatenyésztő akart lenni, egy tranya rugós tehén vette el a kedvét. De nem banta meg a választást.

Szolnoki az alacsony termetű, *Nemeth István*, az intézet *kollégiumában lakik a tanév* kollégiumában lakik a tanév alatt. O is bekapcsolódik a beszélgetésbe.

— Az első benyomás sokat számít, az nogy jól fogadnak-e bennüket. Mi nem panaszkodnatunk. Munka pedig annyi van, hogy csak győzzük. Igaz, jó az anyagellátás is, valóban csupán *najtani* kell. Mi hajtunk is, mert szeretnénk a munkaversenyben elsők lenni.

— Leszünk is! — Vág a szavába kék sapkáját tréfásan fejebúbjára tolva, *Hajma Laci*. — Megkapjuk a munkatervet, tudjuk, egy nap alatt mennyivel kell végezni. De kapkodni sem lehet, mert ha valamit elrontunk, kezdhetjük elölről. Annak pedig nincs értelme. Rám, illetve ránk most éppen egy nehéz, poros munkát bíztak: gyorsvágóval, a Pilis-lapokat szabjuk méretre Mert nem mindenhova fér el egész.

Hiányozni fognak

Ezzel *a pomázi* fiatalember el is vágtat, közben órájára les, mikor lesz már ebédidő.

Sok a dolguk a tábor kőműves tanulóinak is, igazán nem panaszkodhatnak, hogy nem biznak bennük a felnőtt munkások. Ók a *monori 203-as szakmunkásképzőből* jöttek, egyöntetű véleményük: *ez az élet sűrűje.*

— A bátyám is kőműves, tőle kaptam kedvet a munkához — mondja egyikük, az elsős *Gáspár Gyuri*. — Itt a hagyományos munkát gyakorolhatjuk: vakolunk, falazunk. Tetszik-e a tábor? Sok a szervezett program, kevés a kimenő. De egyébként nem panaszkodhatunk.

EŐRY Emil

XII. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs, Pécsi Galéria, 1991. A kiállitást rend. és a kat. szerk. Sárkány József. Pécs : JPM, 1991

Göry Emil, szobrász

A Pest műv. Közp, az érdi, buddörsi, pilisvörösvári, tóki műv. ház közösen hirdetett pályázatot a budai járás képzőművészeinek a Nagy Október tiszteletére. Göry Emil sorozattal szerepel. A „Magány"-ban maga a tér válik plasztikává, az emberi forma nem anyagban, hanem a térben testesül. (említve)

Losonci Miklós: Szikban és plasztikában.
Pest Megyei Hírlap, 1977. nov. 10.

Eőry Emil

nohánnűrés (Érdről)

munkái a Szentendrei Képtárban

Pest megyei Hírlap

1984 nov. 14.

Eöry Emil

nohránczúvén

alkotásai az érdi vásosi könyvtárban

Pest megyei Hírlap

1983. jan. 26.

Eöry Emil, szobrászművész, kiváló pedagógus

A rackevei Savoyai-kastélyban megrendezett tárlat aug. 26-ig látható. Ünnepi pillanat tanúi lehetünk. A látott művek alapján megállapítható, hogy az elmúlt 15 év közös munkája nyomán e jubileum jelzi a művészi előrehaladást.–
Az érdi Eöry Emil munkássága jelentős értéket képvisel.

Losonczi Miklós: A Nagy István Csoport jubileuma.
Pest Megyei Hírlap, 1984. aug. 8.

Köry Emil, szobrásznüvész

Az Országos Képzőművészeti Kiállítás ápr. 8.-án nyílt meg. – A kiállítás utolsó termében vannak elhelyezve a kisplasztikai művek. – Szerepelnek Köry Emil és Tornay Endre András rusztikus faszobrai. /említve/.

P. Szabó Ernő: Visszanézni a csillagokra.
Magyar Ifjúság, 1982. máj. 28. 34. old.

Eöry Emil, szobrászművész, pedagógus

Érd kultúrában is város akar lenni, erre inspirálja Szászhalombattát is: a vizualitás tempógyorsítására. Ebben Érdnek van pótolnivalója, de lehetősége is, hiszen Domonkos Béla és Eöry Emil személyében olyan két országos hírű szobrásszal rendelkezik, akik szeretnék és tudnák is plasztikákkal benépesíteni Érd köztereit.

A budai járás képzőművészei az érdi Bentavölgye Tsz. kultúrtermében mutatkoztak be. A város és a tsz. vezetői a következő közös kiállításra más díjakról és vásárlásokról is kívánnak gondoskodni, melyek méltán egészítenék ki a művesnek ajándékozásait. Ebben Eöry Emil, Domonkos Béla, Szepes Gyula jár élen.

Losonci Miklós: Gazdagodó műhelyek a megyében.

Pest Megyei Hírlap, 1982. jún. 8.

Eőry Emil
Gyöni Géza

Pest Megyei Hirlap,
1984. jún. 23.

Eőry Emil érmei Gyóni Géza verseihez

ilto szerek is, s ugyancsak az egyéni védekezés eszközei az aerosol palackok és párologtatók. Akik napnyugta után vagy napkelte előtt a szabadban tartózkodnak, azoknak a szúnyogriasztó szereket ajánljuk. Ilyen a Szuku krém, s az Ano-mars, valamint a Moszkító aerosol. Utóbbiakból 3 hónapon át szúnyogmentesen tart. A Mutox—P és a Delta-Strip lapot úgy kell a mennyezet közelében felfüggeszteni, hogy minden oldalról érje a levegő. Nem célszerű azonban a párologtatókat az ajtó vagy az ablak közelébe tenni, mert a fokozott légcsere miatt hatásuk csökken.

Finom falatok

KUKORICALEPÉNY. Hozzávalók: 1/2 liternyi finom kukoricaliszt, 1/2 liter tej, 10 dekagramm zsír, 3 tojás, 15 dekagramm porcukor. A lisztet a tejjel forrázzuk le és keverjük hozzá a zsírt. Ha kissé lehűlt, adjuk bele a három tojás sárgáját, a cukrot és azzal is jól kikeverjük. Végül a tojások keményre vert habját hozzávegyítjük, majd lassú tűznél jól átsütjük. Kockára vágjuk, frissen tálaljuk. Hig gyümölcsízzel kínáljuk.

VIZES PISKÓTA RIBIZKEÍZZEL. Hozzávalók: 4 tojás, kávéskanálnyi szódabikarbóna vagy szalakáli, 20 dekagramm porcukor, 20 dekagramm liszt, ribizkelekvár. A tojások sárgájához adjunk három evőkanál vizet, szódabikarbónát vagy szalakálit és a cukrot. Keverjük jó habosra, adjuk hozzá a lisztet könnyedén közé keverve. Ugyanigy a kemény habbá vert tojásfehérjét. Kikent, kilisztezett sütőlemezre öntjük. Középmeleg sütőben felső lángon sütjük. Ribizkelekvárral megkenjük a tészta egyik felét és rátesszük a másikat. Szeleteljük, porcukrozzuk.

TURÓS LEPÉNY. Hozzávalók: 25 dekagramm liszt, 10 dekagramm zsír, 3 tojás, késhegynyi szódabikarbóna, 1—2 deciliter tejföl, 1/2 kiló túró, 5 dekagramm cukor, zsemlemorzsa. A lisztet a zsírral, 1 tojás sárgájával, szódabikarbónával, csipetnyi sóval és annyi tejföllel gyúrjuk össze, hogy közepes keménységű tésztát kapjunk. A tésztát két részre osztjuk, nyújtsuk ki kb. fél centiméter vékonyra. Az egyik lapot a sütőlemezre tesszük és kissé elősütjük. — Előkészítjük a túrót: cukorral, 2 darab tojássárgájával, kevés citromhéjjal összekeverjük az áttört túrót. Hozzáadjuk a tojások felvert habját. Az elősütött tésztalapon egyenletesen elterítjük a túrót, majd rátesszük a tészta másik felét, villával megszurkáljuk, megkenjük tojással és barnáspirosra sütjük.

ZSÁLYÁS SERTÉSKARAJ: Hozzávalók: 4 szelet sertéskaraj, fél citrom leve, 1 evőkanál olaj, kevés morzsolt zsálya, 1 doboz gomba (körülbelül 23 dkg), 7 dkg vaj, só, bors, másfél dl fehér bor, vöröshagymapor, 4 evőkanál tejszín, 1 doboz spárga (28 dkg), 3 dkg vaj vagy margarin. A hússzeleteket citromlével, olajjal megkenjük, zsályával megszórjuk, és egy órát állni hagyjuk. A gombát 2 dkg zsíradékban megpirítjuk. Majd a serpenyőből kivesszük, és a hússzeleteket a maradék zsíradékban 13 percig sütjük, fűszerezzük. Beletesszük a gombát, és borral leöntjük. Hozzákeverjük a tejszínt, és beleszórjuk a hagymaport. Együtt melegítjük. A spárgát vajban felforrósítjuk és a hús mellé tálaljuk.

Az oldalt összeállította: ERDŐSI KATALIN

Ö. Eöry Emma

Középiskolai rajztanári
oklevelet kapok 1941-ben

Ferk pzomfoisk vk

1939-41. 176. l.

műve.
Esterházy Miklós hg. esküvője alkalmából ajándékozta Simor prímásnak, 1898. Kohl Medárd ajándéka, 1917.

Gerevich PA, 194. l. (Kelyhet említ.) — Lepold Katalógus 129. sz.

NÁSFA,

középen Mária ülő, zománcos alakjával, PATRONA HUNGARIAE felirattal, gyönggyel és ásfírral. A Magyar Nemzeti Múzeum egyik násfájának utánzata.

7 Za

Magyar munka, 1880 körül.
Simor prímás ajándéka.

Dankó 83—84. l. (Képe XX. táblán.) — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 362—363. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'Art Chrétien, XV., 1881., 197. l. — Pulszky—Radisics: Az ötvösség remekei, I. kötet, Bp. 1885., 11. l. (Képe táblán.)

ÁRPÁDHÁZI SZENT MARGIT VASÖVÉNEK EREKLYETARTÓJA,

aranyozott ezüst, zománcos. Neoreneszánsz stílű. Felirata szerint Lippert terve alapján Anders bécsi ötvöstől.
Szél. 86 cm.
Simor prímás készíttette, 1881. Az ereklyét a pozsonyi Erzsébet-apácák ajándékozták Simor prímásnak, 1880.

Új Magyar Sion, XI., 1880., 633. l. — Új Magyar Sion, XII., 1881., 634—635. l. — Lepold—Homor 71. és 74. l. — Gerevich PA, 194. l. — Genthon István: Szent László feleségének keresztje. MM, XIII., 1937.,

Kövy Emma

l.

Ferk. pzomfoisk. vk

1939-41. 178. l.

Egyházműv. kiáll. 1930., 368. szám. — Lepold—Lippay 38. l. — Lepold Katalógus 62. sz.

SZELEPCSÉNYI PRÍMÁS KELYHE,

arany, öntött, részben zománcdísszel és drágakövekkel. A talpon hat ovális zománcos kép, Kálvária, négy evangelista és Szelepcsényi címere: GEORG. SZELEPCHENI. ARCHIEP. STRIGONIEN. AŌ 1667. A talpperemen alul: Memoriae felicis Incoronationis Augustissimae Imperatricis Claudiae Felicis Austriacae in Regnam Hungariae Capitulo suo Metropolitano Strigonien: Georgius Szelepchény Archiēppus Strigon. Későreneszánsz stílű.
Mag. 21·5 cm.

Magyar munka, 1640 körül. Patena aranyból, Bécs, Anders, 1862.

. Lipót feleségének, Claudia Felicitasnak koronázása alkalmából készíttette Szelepcsényi s adta 673-ban a kincstárnak. — Először az 1687. évi eltárban.

Zalka János: Széchy Dénes bíbornok-prímás kelyhe Esztergomban. Magyar Sion, I., 1863., 463. l. — Esztergomi kincsek. Esztergom, III., 1876., 20. szám. — Árvízkárosultak, 1876., 44. l. 1487. szám. — I. A.: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 511. l. — Dankó 79—80. l. (Képe XVI. táblán.) — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ, XIV., 1880., 302. l. — Irodalom. Egyház-

Göry Emma

vajztanárjelölt

Ferkèpzomfoiskèvk

1939–41: 151. l.

:00. sz. — Lepold Antal: Adatok az esztergomi székesegyházi kincstár történetéhez. 1929. 12. lap. Klny. az Esztergom 1928. évf.-ból.) — Egyh. műv. kiáll. 161. l. 615. sz.

IAND EMLÉKEK

568—1743) híres könyvtárába került. (A Fou-ult-féle kéziratok nagy része, mintegy százötven rab, már korábban, 1711-ben a párizsi Biblio-éque Nationale tulajdonába jutott.) A Ludewig-nyvtár 1745-ben kiadott katalógusában a kódex vetkező leírását találjuk: „No. 437. Codex embranaceus epistolarum S. Gregorii fol. 3 ph. Codex est nitide scriptus, quo tamen anno, n liquet. Haec modo subscripta libro: Vivat eternum codicem qui scripserit istum. Merce-m a domino percipiatque pio. Emptus est e bliotheca Nicolai Josephi Foucault, comitis nsistoriani: qui adscripsit illi: ex abbatia bissiacensi." A kódex a XIX. század elején a gyszombatban lévő esztergomi káptalani könyv-ban volt, a könyvtár 1833-ban készült kézirat-alogusában szerepel. (Catalogus Biblioth. Supr. n. Capi. E. M. Str. Tyrnaviae. A. 1833. 415. l I. 4.) Kovachich útinaplójában föl van véve. 8. l. 5839. sz.) Egy XVIII. századi bejegyzés rint a kéziratot Ludewig Könyvtárából 18 már-rt vették meg.

Az első két levél hiányzik.

328 326

Nemzeti Könyvtár

Eöry Emma

1931/32 – 1932/33

Ferképzőmfoiskèvk

78. l.

[illegible] vannak felépítve, de terbeliségük mégsem olyan szilárd és biztos, mint például egy szobornál, mert a lazán lebegő színfoltok csak sejtetik a körülzárt teret. A színek nem tapadnak szoros burkolással a test elképzelt anyagához, hanem csak lazán körülfogják azt. Az eszköz tehát impresszionisztikus, az eredmény mégis túlmenő az impresszionizmuson. Így portréi mélyek, de nem a jellemábrázolás szempontjából, mert számára egy emberi alak is csak egy konstruktív téri valóságot jelent, éppen úgy, mint a világ többi dolga. C. festői látásának egész ereje és stílusának lehető teljessége a csendéletekben mutatkozik meg. Csendéletképein a foltok nem kapnak ugyan határozott, elkülönült formát, de már nem laza lebegéssel keltik a téri illúziót, hanem szorosabban rátapadnak a dolgok felületére. Bennük valósul meg legteljesebben C. művészi hitvallása: „Az impresszionizmusból valami olyan szilárdat és tartósat alkotni, mint a múzeumok művészete." Művészete ösztönös volt és eredményeit is ösztönösen érte el. Éppen ezért problémáinak megoldása csak félig sikerült neki. Teljes tisztázásukat és megoldásukat az utána jövőknek hagyta. Aminek Courbet csak őse volt, annak ő igazi megalapozója és megindítója lett: egy új festői törekvésnek, amely a valóságból az abszolútumot akarta kifejezni és amely végső ponton később a kubizmusban csúcsosodott ki. C.-nak ez a problémafelvető szerepe és jelentősége okozza azt, hogy alig van még egy alakja a modern művészetnek, akivel a kritika annyit és olyan komolyan foglalkozott volna, mint az ő festészetével. Amellett valóságos művészi irányt és iskolát teremtett, amely még ma is virágzik és igen gyakran lehet hallani a „cézanneizmust", mint külön fogalmat emlegetni. — Irodalom: E. *Bernard* (Párizs, 1912), O. *Mirbeau* és

Göry Emma

V. e.

tanári nak

Ferkápzomfoiskávk

1935-36. 73. l.

ára és veszélyére: Ha bernach

	Ár	Arany pengő	
- cérn mus. 136/175	65-	130.	—
		4.	—
20.	13.50	27.	—
összesen a.	P.	161.	—
etési feltételek			

Wiesinger. Tel. 31-3-40.

EÖRY ISTVÁN, térképész, /1772/

Karl Ulbrich dr. "Allgemeine Bibliothekgraphie des Burgenlandes" c.művének II.kötetében községi térképek, főleg 1770 után. Többségükben a kismartoni Eszterhazy és a vörösvari Erdődi uradalmak birtokaira utalnak. Köztük van Eöry altal készitett térkép is. 289.old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Bibliographie des Burgenlanddes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évi. 1974. 2.sz. Szombathely

Lőry Miklós, kerámikus

Kerámia fal a tatalányai kénbányászati Tröszt székházában

: Repr.

– : fiatal magyar kerámikusok

Mümelléklet: 2. o.

Kritika, Bp. 1970. március

VIII/3

Lőry Miklós, kerámikus

A monumentális műfaj érdekli.

Művei: a tatalányai Szénbányászati Tröszt,

a soproni AFIT-épület fala stb.

Szinyei Merse Anna: Fiatal magyar kerámikusok 17-21.

Kritika, Bp. 1970. március VIII/3.

Eöri Miklós

készítette a nombathelyi Berzsenyi Dániel megyeikönyvtár (ép. Medvedt László) 1. emeleti előcsarnokának kerámiafalát.

15. l.

Magyar Épitőmüvészet, 1971.6.sz. 12-17.l.

A SCARISORAI JÉGBARLANG

Eötvös Loránd legelső publikációja a Vasárnapi Ujságban 1869. december 5-én jelent meg. Ebben az 1868. szeptemberi nagy erdélyi útjáról, a nevezetes scărişoarai jégbarlangról számolt be. A húszéves fiatalember írása mindmáig példamutató. Az alábbiakban Eötvös eredeti írását és 132 évvel ezelőtt készült, ám mindmostanáig „fiókban maradt" vázlatait mutatjuk be - két részben (újabb fejezettel gyarapítva 1998-ban nyitott Eötvös-emlékkönyvünket), az Eötvös-kutató *Plósz Katalin* jegyzeteivel kiegészítve.

Az érdek, melylyel a természet bámulatos tüneményeit kisérjük, szorosan összefügg azon élvezettel, melyet azoknak átértése nyujt. Azt hiszem, hogy az utóbbi évtizedben oly általánossá vált utazási vágy, még nagyobb mérvben a természettudományok népszerü elterjedésének, mint a közlekedési eszközök tökéletesbedésének eredménye. Feladatomnak e szerint csak ugy vélek eleget tehetni, ha a scarisorai jégbarlang leírása elé, annak elméletét csatolom.

I.

A Bihar-hegység különös érdekét a Lias- és a Jura-mésztömegeknek köszöni, melyek ős jegeczes kőzetei közé vannak beékelve s többnyire homokkő rétegeken nyugszanak.

A romboló hatás, melyet az időjárás, különösen pedig a víz e mészkövekre gyakorol, nemcsak szakgatott festői sziklacsoportokkal gazdagítja a vidéket, de alkalmat nyújt mindazon sajátságos természeti viszonyok alakulására is, melyek a Karstot*) hiressé teszik. A Bihar-hegység is kérkedhetik patakokkal, melyek egyszerre eltünnek s talán csak mérföldnyi távolságban bukkannak valamely barlang nyilásán ujra elő, vannak időszaki forrásai is a fensíkjain hasadékok, tölcsérek, aknák nyilnak, mint megannyi szájak a viz felvételére. Az e nyilásokon becsepegő, vagy a kőzet kisebb repedésein beszivárgó viz sok esetben nagyon tekervényes utakat fut be, mig a homokrétegig eljutva, azokból véglegesen tör elő. A legszebb, legtágasabb barlangokat a mész- és homokrétegek határán, patakok kiömlésénél találjuk.

E Karst-képződmények (mert legjellemzőbben ugy nevezzük eme szakgatott mészképleteket) a Biharon 4000 lábon[1] felül emelkednek, s épen e körülménynyel függnek össze ama sajátságos jelenetek, melyeket e hegységnek még nyár derekán is hóval telt vermei és jégbarlangjai nyujtanak. E jégbarlangok örökös tele, ellentétben a nehány öllel[2] felettök elterülő nyári viránynyal, oly tünemény, mely magyarázatot kiván; legyen tehát szabad megkisértenem, annak értelmébe tudományos fogalmak segitségül hivása nélkül is behatni.

KISLEXIKON

Karst: Karst nevet visel a Júli Alpok egy ága „Illyriában, kopasz, barlangdús mészkőhegység. Számos barlangja közt legnevezetesebb az adelsbergi... melyet kéjutazóink a trieszti s fiumei utakban meg szoktak látogatni, a híres czirknitzi tó közelében. (Eötvös Lóránd lábjegyzete)

„Nyáron hideg, télen meleg; mi az?"

Ki ne lett volna olvasóim közül már valaha pinczében, s ki nem törte volna a fejét gyermekkorában a talányon: nyáron hideg, télen meleg; mi az? S ne találta volna ki több vagy kevesebb szülői segitség után, hogy az csak a kút vagy pincze lehet. E szerint mindannyian saját gyermekkori észleleteik utján jutottak azon ismerethez, hogy *a felszin alatti földrétegek nem melegednek, de nem is hülnek meg soha annyira, mint maga a földfelület.* Hozzá teszem, hogy az ily pinczék vagy épen nem, vagy csak nagyon rövid ideig vannak kitéve a napsugarak behatásának, s igy *a főtényező, mely a hőmérsékletüket meghatározza, a*

1. **Láb**: 0,32 m
2. **Öl** (bécsi) = 6 láb = 1,90 m

EÖTVÖS NOTESZEI

Eötvös Loránd (1848–1919) 1848. július 27-én született Eötvös József és Rosty Ágnes harmadik gyermekeként. 1857–1865 között a pesti Piarista Nagygimnáziumba járt. Ebből az időből maradt fent az 1. Notesz, az 1864-es felvidéki geológiai túra leírása. Itt ismerkedik meg az üveggyártással.

1865–1867. A pesti egyetem joghallgatója. A *2. Notesz* az 1866. augusztusi svájci kirándulásról tudósít.

1867–1870. Heidelbergben, illetve Königsbergben matematikával, kémiával és fizikával foglalkozik. Ebből az időből két *notesza – 3., 4.* – maradt ránk. Ezekben már az egyetemi tanulmányokhoz, olvasmányaihoz kapcsolódó gondolatokkal találkozunk. De több kirándulásáról is ad rövidebb-hosszabb tudósítást.

Az *5. Notesz* 1871 nyarán íródott – ebben az egyetemi tanárságra készülő ifjú fizikával, kísérletekkel, iskolaszervezéssel kapcsolatos feljegyzéseit olvashatjuk.

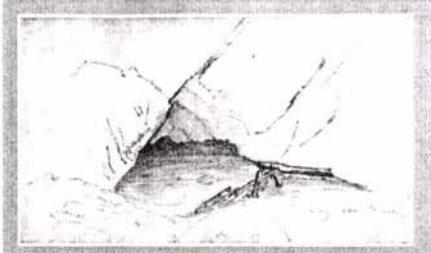

A *3. Noteszban* található az 1868. szeptemberi erdélyi geológiai utazás leírása. Mint minden kirándulására, erre is felkészült. Heidelbergből, illetve Pestről atyjához írt levelek tanúskodnak.

1868. júl. 3. *„Kedves atyám! ... Uti terveim a következőkben összpontosúlnak – egy jó ismerősöm – Moritz nevű Livland-i (Lettország) – csaknem biztosra igérte, hogy September közepe táján nálam Pesten beköszönt – ez esetben – ha nincs ellenedre – csekély útravalóval Kárpátokba s aztán különösen a bányavárosokba vándorolnánk. – Ez az út rendkivűl mulattatna – Moritz Chemia mellett különösen Geologiával foglalkozik – jól gyalogol – s higgadt nyugodsága által különösen sympatheticus kellemes utitárs."*

A **Bihari hegység**ben az arany, ezüst, réz a tellurral együtt fordul elő. Tellurt szeretné vizsgálni Bunsen is.

1868. júl. 27-én kelt levelében Eötvös József a 20. születésnap köszöntése után a következőket is írja:

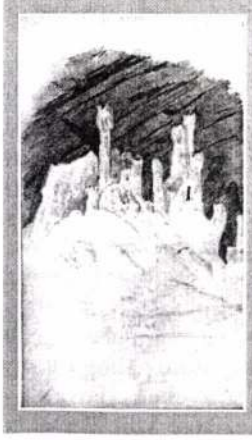

„Kedves fiam! ... Tellurom van 2 Mázsa mint kívántad; csak hogy megijedtem; mert kijelentve hogy az arany értéke ki fog fizettetni; a finánez-minisztériumtól kapott árjegyzék szerint a 2 Mázsa Tellurércz aranyát 4760 ft oszt.ért számitják. Mondám hogy ha az érczet Than által megvizsgáltatván annak csakugyan ilyen nagy aranytartalma volna 1 Mázsát az egyetem számára megtartok. Beszéld el az adatot Bunsennek."

Pestről írja Loránd Karlsbadba atyjának:

„Pest 868 Aug. 17. *Kedves atyám! Bejöttem a városba, hogy itt jövő utazásomra vonatkozólag némi előkészületeket tegyek. – Krennert felszólítottam utazna velünk; az által az úti költség ugyan kissé nagyobb lesz – de hasonlithatatlanul többet fogok tanulhatni – különösen mert a Bihari hegységeket Rézbánya körül ő már közelebbről ismeri. – Tehát Nagyág s aztán az Aranyos mentén Rézbányába a tulajdonképeni utazási terv. ... – Schenzelhez akarok átmenni egy Barométert koldulni ..."*

A *3. Noteszből:* (a feljegyzéseit német nyelven írta)

„Szept. 6. *Korán reggel 7-kor lovagoltunk el Moritz-cal Nagyágról... Délután Nagyalmáson keresztül Zalatnára lovagoltunk. A vulkánikus hegyek fokozatosan átmennek homokkőbe."*

„Szept. 9. *... Délután Topánfalva felé utaztunk... ott Scarisora végett találkoztunk Fleisch erdész úrral – az út mentén néhány 100 kisebb zúzómű munkában. „*

Szept. 13. *„... az estét a vadászházban töltöttem, természetesen egy unalmas kocsmázással (meg a ruhák szárításával) mely alkalommal Wégh úr egy hosszú és szép tósztot mondott egészségemre.*

Szept. 14. *A Nap lassan fölkelt, a társaság útra kész volt, s végre 8 órakor elindultunk a jégbarlanghoz fel, amely az erdészháztól északra húzódik egy dombban. 3 órakor jöttünk vissza."*

A barlangról csak 8 darab rajz van a Noteszban.

1868. okt. 14-én írja Heidelbergből atyjának:

„... Moritz már itt van, s mint valami vad országból hazaérkezett utas bámultatja magát – eszembe juttatja a veszélyek által, melyeket szerinte átéltünk, revolveremet – én papám, nem tudom, hogy ez hol van..."

Eötvös József 1869. dec. 11-én írott leveléből értesülünk, hogy a barlangban tapasztaltak továbbgondolásra késztették Lorándot. Az eredmény a Vasárnapi Ujság dec. 5-én kiadott számában megjelent *A scarisorai jégbarlang* címmel élete első újságcikke.

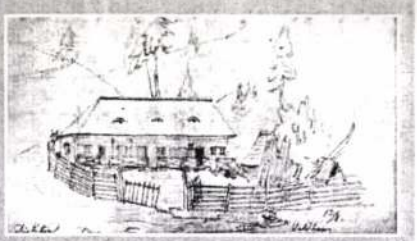

„Budán 1869. 12. 11. *Kedves Fiam! Miklós napján, amikor a gyermekeket meg szokták ajándékozni, jött kezembe egyszerre leveled s a jégbarlangrol irt czikked, mely a vasárnapi ujságban megjelent s nem hiszem hogy a ma megajándékozott fiuk között [bárki] jobb kedvvel feküdt volna az nap ágyba mint én.*

... örültem a czikknek, 1szőr, mert ...nem találtam benne azon hibákat melyektől a fiatalabb irók nehezen őrzik meg első munkájukat, 2szor mert elhatároztad magad czikked kiadására."

PLÓSZ KATALIN

(Illusztráció: Eötvös Loránd rajzai. A rajzokat a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának szívességéből közöljük.)

pincze falait körülvevő kőzetek által a felszinről levezetett meleg. Ezeket egybevetve, azon tételhez jutunk, hogy *egy sziklának valamely pontjánál, mely melegét annak valamely más pontjától vezetés utján nyeri, a különböző időbeli hőmérsékletek közt kisebb különbség van, mint a kiindulási pontnál a megfelelő időkben levő hőmérsékletek közt.*

Kérem most a tisztelt olvasót, ássa (legalább gondolatban) pinczéjét egy két öllel mélyebbre, s előre mondhatom neki, hogy akkor annak fenekén az évszaki hőmérsékleti változások még sokkal csekélyebbek lesznek, mint annak előtte. Okvetlen következménye ez az épen felállitott tételnek, ha az uj fenékig érkezett meleget ugy tekintjük, mintha a régi fenékkel egy magasságu rétegekből indult volna ki. Ha tehát valaki pinczéjét légvonások és napsugaraktól teljesen elzárja s folyton mélyebbre és mélyebbre ás: el kell hogy érje azt a mélységet, melyben az egész év folyama alatt, a legérzékenyebb hőmérőkkel sem lesz képes ☞

hőmérséki változásokat kimutatni. Hamarább mint reményli, talán már 4–5 ölnyi mélységben el fogja czélját érni.

A hőmérséki különbségek e folytonos kiegyenlitése által a természet nem csinált egyebet, mint a közép számtani arányost kereste ki mindama hőfokok között, melyek a felszinen az egész év folyama alatt egymást követték. Ugyanazon műtét [művelet] ez, melyet egy hely évi közép-hőmérsékének kiszámitásánál végezünk, s igy e számitás eredménye s a felszinhez közeli földrétegek állandó hőmérsékének észlelete között megegyezést várhatunk. E megegyezést ugyancsak kimutathatjuk, mert a látszólagos eltérések, melyek talán az első pillanatban zavarba ejtenek, a föld belső melege által magyarázatot nyernek.

A magy. tud. akadémia budai észleldéjében dr. Schonzl által eszközölt észleletek szerint, az egy egész év folyama alatt előfordult legmagasabb és legalacsonyabb hőmérsék közötti különbség a föld felszine alatt 4 lábnyira 11 °C volt, 12 lábnyi mélységben 4 °C, 24 lábnyi mélységben már csak 0,6 °C, s 40 lábnyi mélységben már kisebb mint 0,01 °C; mig e különbség a levegőben 30 fokot meghaladott. – Ámbár e számok csak helyi értéküek s csak bizonyos kőzetrétegekre vonatkoznak, mégis a helyszinén tett észleletek hiányában feljogosithatnak azon állitásra, hogy a Bihar-hegység mészszikláiban 10-20 ölnyi mélységben az évszaki hőmérséki változások a foknak kis törtrészeit még nem haladhatják, s igy ott egy állandó hőfok uralkodik, mely csak kevésben tér el a megfelelő felszin évi közép-melegétől.

Lépjünk tárgyunkhoz közelebb! Mindazon hóvermek, melyekre a Bihart átkutatva bukkanunk, több öl mélységü tölcsér-alaku üregek, melyek mintegy 4000 lábnyi magasságban sürü erdővel boritott helyeken nyilnak. E viszonyokból következtethetjük, hogy e helyek évi-közép-hőmérséklete a fagyponton alóli. Félek, hogy többen olvasóim közül, az előrebocsátottak után a kérdést, mely foglalkodtat, már is ez egy körülmény által teljesen megoldva látják. A dolog még sem oly egyszerü.

„e barlang falai állandóan a fagypont alatti hőmérsékkel kell hogy birjanak,..."

A teljes megértés végett tekintetbe kell vennünk, hogy az emlitett mélyedések feneke három uton nyerhet meleget: elöször: mint már tudjuk, a kőzeten keresztül a felületről levezetett meleg által; másodszor: a lég melege által, melylyel érintkezik; és harmadszor a napsugarak behatása által. E meleg források elseje, mely a feneken a felszin évi középhőmérsékét, tehát egy fagypont alatti hőfokot törekszik fentartani, egész év folytán sem fogja a tél folyama alatt hullott havat megolvasztathatni. Csekélynek tartom azon hatást is, melyet e tekintetben a lég melege gyakorol, mert egyrészt annak rosz meleg-vezetési képessége a hóval érintkező légrétegek jelentékeny megmelegedését nem eszközölheti; másrészt ez alsó légrétegek, mint a nyár tartama alatt leghidegebbek, s igy legsürübbek, e külső légáramlásoktól ment helyeken csaknem tökéletes nyugvásban lévén, csak kis mértékben eszközölhetik a légnek keveredés utjáni melegedését. De ha a hó önfentartási küzdelmében ez emlitett két körülmény talán még segitségre is számolhat, ugy a harmadik hőforrás, a nap annál elkeseredettebben törekszik őt tüzes sugaraival megsemmisiteni. Tágitsanak bár a köröskörül emelkedő védbástyák csak perczekre is e hatalmas ellen támadásainak: a pusztitás, melyet az ezek alatt végbez visz, iszonyu; az elkerülhetetlen sors, olvadás. Talán sikerülni fog egy-két ily jól épitett erődítményben a sziklafalaknak fagyasztó ölelésében éjjelenként behegeszteni a sebeket, melyeket nappal a nap sugarai ejtettek; de ily esetek csak a kivételek közé tartoznak.

Nagyon alkalmasnak tartom e hasonlatosságot arra, hogy tulajdonképeni tárgyamra, a jégbarlangokra áttérjek. Valamint nem kis mértékben emeli e várnak erősségét, ha biztos menhelyekkel van ellátva, melyekben betegeit, vert hadait ismét talpra állithatja, ugy biztositják a tél uralmát s szolgálnak nemhelyeiül [menhelyeiül] a jégbarlangok. Itélje meg a tisztelt olvasó, mennyiben jogosult e hasonlat. Kössük az épen leirt hóvermek valamelyikét egy a fenéktől oldalvást benyiló üreggel vagy barlanggal össze, s elkészitettük a mintát, mely szerint a Bihar-hegység jégbarlangjai alkotva vannak. Tudjuk, hogy a viszonyok közt, melyeket mint a hóvermek keletkezésére szükségeseket emeltünk ki, e barlang falai állandóan a fagypont alatti hőmérsékkel kell hogy birjanak, és pedig annyival inkább, mert a napsugarak behatása ellen teljesen védve vannak. Ha most a nap a külső veremben hevesen tüzel, s az abban összegyült havat olvadásra birja, s annak fenekével érintkezve, lassanként lehül, s azon ujra megfagyva jégréteget képez. Igy tör-

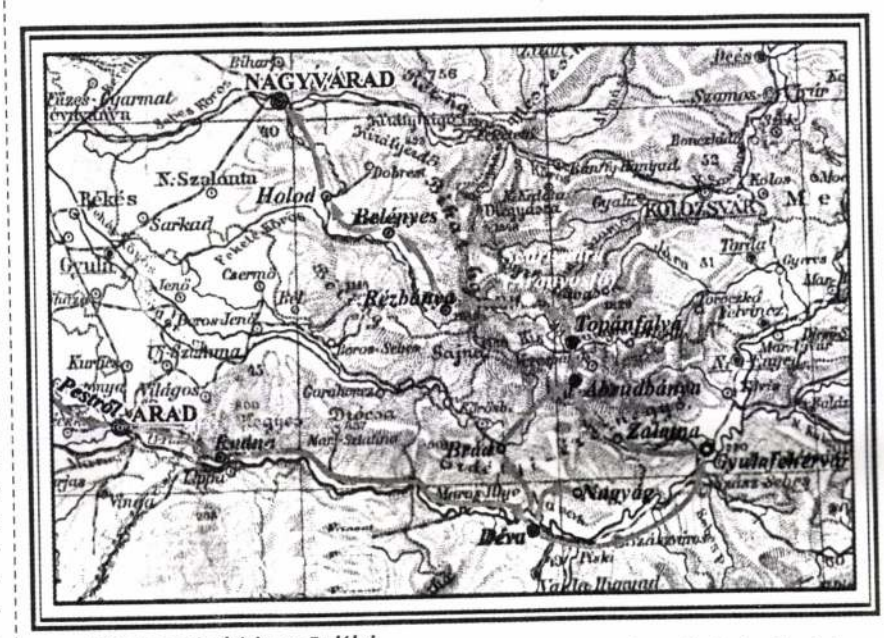

Eötvös Loránd útja az Erdélyi- és a Bihari-hegységben (1868)

MEDÚZA A BARLANGBAN

A szpeológus, a barlangkutató, amikor ismeretlen járatokat tár fel, a pillanat hatása alatt gyakran neveket aggat a jellegzetesebb alakzatokra. Ez az ő dicsősége, így veszi birtokba az új világot, s ezekkel a spirituális trófeákkal fizet a barlang az elviselt fáradságért, a veszélyekért.

Természetesen gyakorlati haszna is van a „keresztelőnek", hiszen általa leképezhetőbbé válnak az útvesztők, az ismert sztalaktitok, az oszlopok, s a cseppkőzuhatagok útjelzőkként segítenek a tájékozódásban; a reménytelenül tévelygő barlangász számára egy ismert képződmény meglelése maga lehet az Élet. Nyilvánvaló, hogy a névadásnak tökéletesnek kell lennie, hiszen egy félreérthető képzet végzetessé válhat.

Egy ilyen plasztikus nevű, s nem utolsósorban roppant esztétikus alakzatot láttam a scărişoarai jeges barlangban. Az embermagasságú sztalagmit neve: *Medúza*. Egyedülállóan találó, s nem csupán a nyilvánvaló morfológiai hasonlóság révén; a medúzák gyakorlatilag 98 százalék vízből állanak, s ez a jégformációról is bizton kijelenthető.

Az álló jégcseppkő finom szerkezete is kivételes, hiszen az éves felmelegedés alatt, a részleges olvadáskor az üregbe sodródó szennyeződések rétegződése a jégen belül szerves anyag benyomását kelti. Szinte látjuk a testet lüktetni, csalánozó sejtek tűnnek föl, s ahogy távolodunk, a karbidlámpa kihunyó fényében mintha egy hólyagos medúza, a portugál gálya süllyedne méltóságteljesen az óceán mélye felé.

LENKEI TIBOR

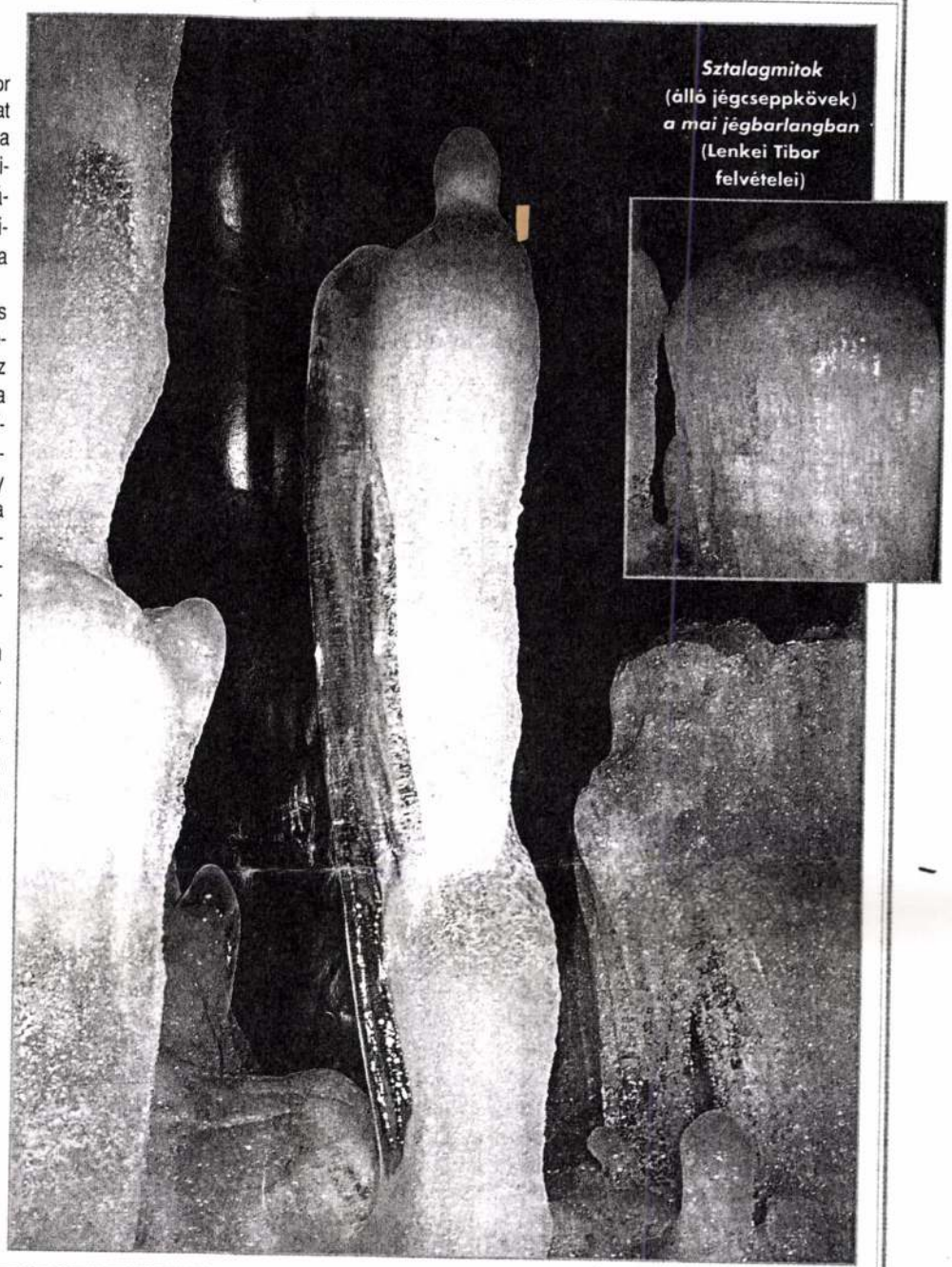

Sztalagmitok (álló jégcseppkövek) a mai jégbarlangban (Lenkei Tibor felvételei)

ténik ez napról-napra, mégpedig nemcsak a hómezőről leolvadó vizzel, hanem azzal is, mely a verem nyilásán eső alakjában hull alá. A barlang jégrétegének ezek szerint csakhamar óriási vastagságura kellene nőnie, sőt az egész üreget be kellene töltenie, ha a természet egy időben a barlanggal nem alkotott volna a felesleges viz eltávolítására szolgáló kiömlési csatornát is. E csatorna, melynek létezését mint a jégbarlangok keletkezésére szükségeset emeljük ki a scarisorai barlangban feltünően szemünkbe ötlik.

A kép, melynek magyarázatául e sorokat irom, e barlang jég-stalagmitjait ábrázolja; a mód melyen ezek keletkeztek, nem szorul hosszu magyarázatra. Említém már, hogy a viz a Karst-féle mészképletekben nemcsak nagyobb nyilásokon keresztül ömlik, hanem apró repedéseken, csöveken keresztül is szivárog a föld alsóbb rétegei felé. E vizerek bizonyára a jégbarlangok hideg boltozatához is el fognak jutni, s részben már azzal érintkezésben megmerevedve, jég-stalactitokat képeznek; részben pedig fenékre hullva, azon eleinte jégdombokat, utóbb oszlopokat vagy gulákat, egy szóval stalagmitokat alkotnak.

B. EÖTVÖS LORÁNT

(Két hét múlva folytatjuk – A szerk.)

Eötvös-emlékkönyvünk eddig megjelent fejezetei: 1. *Apa és fia* (1998/30); 2. *Anyai örökség (1998/32);* 3. *Az „igazi természettudós"* (1998/38); 4. *Árnyékolható-e a gravitáció?* (1998/50) és 5. *Élet és tudomány a két Eötvös felfogásában*, 1999/1).

A SCARISORAI JÉGBARLANG

Ez alkalommal Eötvös Loránd 132 évvel ezelőtti Scarisorai jégbarlang cikkének második, befejező részét közöljük, amelyben a barlang belsejét írja le részletesebben. A Vasárnapi Ujság egykori illusztrációi - Eötvös Loránd és Keleti Gusztáv rajzai - mellett Eötvös harmadik noteszének idevágó rajzait is megcsodálhatják olvasóink. Eötvös cikkét Plósz Katalin kutatási beszámolója, valamint Hazslinszky Tamás barlangkutató-szakíró írása kíséri. Utóbbi a barlang kutatásának történetét, valamint jelenkori állapotát mutatja be a legújabb pontos térképek kíséretében.

A Bihar-hegységben mindeddig csak két jégbarlang ismeretes, ámbár feltehetjük, hogy aknáinak vagy hóvermeinek némelyike ilyenbe nyilik, a nélkül, hogy a felettök lépdelő utasnak létükről még csak sejtelmük is volna. E barlangok egyike a betrana-i fensikon, a Bihar csúcsától másfél mérföldnyi távolságban északra fekszik, s 1860-ban Kula nevü oláh vezető által fedeztetett fel, ki belőle egy belényesi czukrászt jéggel látott el. Ennél sokkal nagyszerübb az, amely a topánfalvai kincstári erdő scarisorai kerületében fekszik, s melyet e hegyek oláh lakosai Gyezar-nak neveznek

Vass József* és Schmidl** leirásai e barlangnak tudományos körökben máris hirességet vivtak ki, s ugy hiszem, az utolsó évtized folyama alatt évenként találkozott egy-két társaság, mely megküzdött e kirándulás fáradságaival.

„...a legridegebb téli kép terül el szemeim előtt"

A Gyezar látogatására Rézbányából vagy Topánfalváról indulhatunk, s könnyen utba ejthetjük azt, ha e helyek egyikétől a másikra utazunk. Bármely oldalról jönnénk is, az erdészlakot kell nyugvó, sőt alvó állomásul választanunk, mely a Disztityul patak s a Biharról leömlő Aranyos összefolyásánál áll, s melyben az ott lakó erdő-kerülőnél szives felvételre számithatunk. – Egészséges ló hátán a két kiindulási pont bármelyikétől hat óra alatt elérjük az erdőszlakot, s attól két órai gyaloglás után feljutunk a Gyezar szájához, mely 3752 lábnyi [egy láb = 032 m] magasságban nyilik. Oda érve, sürü, mondhatnám ős-erdő közepében 25 öl [1 öl = 1,90 m]

Oltár

KORAI DOKUMENTUMOK

Fizika szakos tanár lévén, egyetemünk névadójának, *Eötvös Lorándnak* a kutatásai és kísérletei mindig is érdekeltek. Később a tudós jellemzői mellett Eötvös Lorándnak, az embernek a tulajdonságait is szerettem volna megismerni. E kutatásra a döntő lökést az *Eötvös Loránd Fizikai Társulat* centenáriumi ünnepségére való felkészülés és az Eötvös Loránd születésének 150. évfordulójára készített kiállítás adta. 1991-ben felkerestem *Návay Ilonát, Eötvös József* dédunokáját, akitől több dokumentumot kaptam. Az 1998-as kiállítás húsz tablóján az apa és fia életét, valamint a köztük lévő kapcsolatot szerettem volna bemutatni. E tárlat 1998 szeptemberétől járta az országot. A kiállítást fogadók hozzájárulásai – az Eötvös Loránd Fizikai Társulat számlájára befizetett összeg – segítségével kezdtem el a gyermek és az ifjú Eötvösre vonatkozó dokumentumok gyűjtését.

Az eddig összegyűjtött anyag: 1. több mint száz E. L. által írt vers, köztük egy száznegyvenöt versszakos elbeszélő költemény; két iskolai újság, melynek megjelenésében közreműködött, s benne versei is szerepelnek; 2. családi levelek, számuk meghaladja a 150-et; 3. öt db kézzel írt és rajzolt notesz mintegy négyszáz oldalon, magyar, német, angol, francia, spanyol, latin nyelven, útleírások, könyvek címe, tartalma, hozzájuk fűzött gondolatok, kísérletleírások, tudósok nevei, címei, néhány személyes vonatkozású bejegyzés; 4. kézzel írt, saját készítésű német-magyar természettudományos szótár, kiegészítve az eredeti latin, görög szóval, kifejezéssel, amelyet esetleg még megjegyzés is követ. Ebből csak oldalakat másoltam ki, melyeken érdekes nyelvújítási szavakat találtam; 5. a hivatalos iratok száma hatvan körül van: keresztelési anyakönyv oldalak, a piarista diák bizonyítványai, a pesti, heidelbergi, königsbergi egyetemek leckekönyvei, doktorátusi iratok, katonaság alóli felmentés, rendőrségi megrovás, különböző társaságok tagságának oklevelei, egyetemi tanárrá való kinevezés stb.; 6. fényképek, újságcikkek; 7. háttérdokumentumok: politikai kor, iskola, környezet stb.

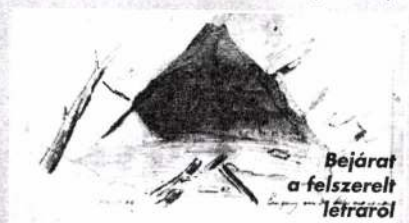

Bejárat a felszerelt létráról

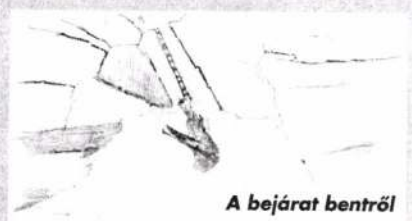

A bejárat bentről

A kutatás további támogatója az OTKA (T023010) és az ELGI. Ezen támogatások segítségével sikerült a megtalált öt notesz kézírását megfejtenem.

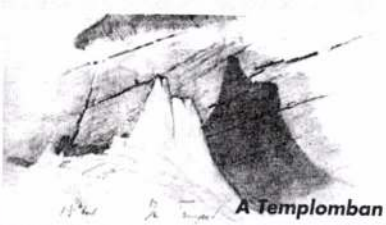

A Templomban

A harmadik noteszben az 1868. szeptemberi erdélyi kirándulás feljegyzései között jégbarlangrajzokat is találtam. Ezeket szeretném közkinccsé tenni.

PLÓSZ KATALIN

(Eötvös noteszbeli rajzait a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Kézirattárának szívességéből közöljük)

JEGYZET

* Az erdélyi term. tud. társulat közlönyének 8-dik kötetében

** Das Bihar-Gebirge, Wien, 1863. Förster und Bartelmus

(Eötvös Loránd lábjegyzetei)

mély, s 30 öl átmérőjü csaknem köralaku nyilás előtt állunk, melynek falai három oldalról függőlegesen meredtek le, ugy hogy a lemenetel csak egy, még pedig az északkeleti oldalon válik lehetségessé. S mily lemenetel ez! Két már rothadozó fatörzsökből összekötözött létrára bizzuk nyakunkat, s meg kell elégednünk a másfél lábnyira egymástól elálló keresztfákkal is. Ha szerencsésen bejutottunk, egy mező lehajlik. Nem emlékszem, hogy más alkalommal természeti tünemények által annyira meglepetve lettem volna, mint midőn a hómezőn le s ez ajtón beléptem. Mintegy varázsütésre eltünt minden, mi a nyár heves életére emlékeztethetett volna, s a legridegebb téli kép terült el szemeim előtt.

Tökéletesen sima jégtalajon, köralaku teremben állottam, melynek átmérője 25 öl, szabályos boltozatának legnagyobb magassága pedig 10 ölnyi volt. A kapun elégséges fény hatolt be, hogy a tárgyakat fáklya segitsége nélkül is megkülönböztessem. A bemenettől balra mintegy 10 láb magas szabályos jégdomb emelkedett; szemben ugyancsak egy kettős csúcsu jégdomb látszott, melynek csúcsai közel 4, illetőleg 3 öl magasak voltak, s a tetőről vizesés gyanánt lehulló jégcsapokkal érintkeztek; végre jobbra egy beljebbre ható sikátor nyilása volt kivehető. Balra a jobb domb megett egy akna nyilik, mely kétségtelenül e barlang kiömlési csatornája. Kulmer cs. kir. erdősz ebben kötélhágcsók és összekötözött falétrák segélyével 40 ölnyi mélységre bocsátkozott le, a nélkül, hogy feneket ért volna.

Tavaly szeptember 13-án, midőn e barlangot meglátogattam, a jégpadolat mintegy hüvelyknyi magasan vizzel volt boritva, mit részben a lég melegének, mely e teremben 5 foknyi volt, részben a hómező heves olvadásának tulajdonitok. Késő őszszel, mint

„...fáklyafénynél lerajzoltam..."

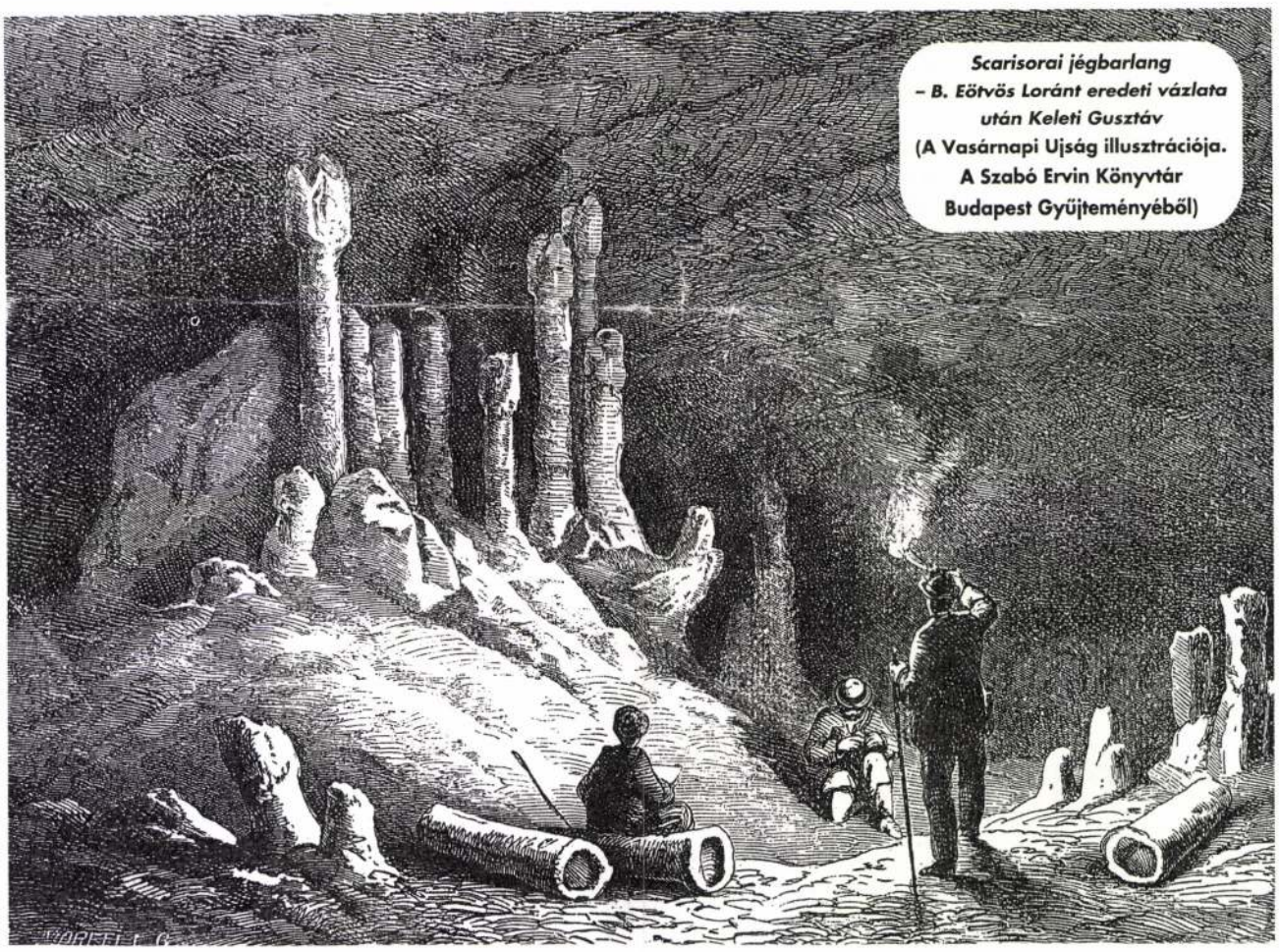

Scarisorai jégbarlang – B. Eötvös Loránt eredeti vázlata után Keleti Gusztáv
(A Vasárnapi Ujság illusztrációja. A Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyüjteményéből)

ujra-fagyás (regelatio) által keménynyé vált hómezőn állunk, körülvéve meredek falak által, mig feltekintve a kék ég s a zöldülő fák lombjai mosolyognak felénk. – Szemközt a létrával a délnyugati falban, a Jura mész-sziklák hasadási irányai által körvonalazott 5 öl magas kapu nyilik, melybe a hómondják, e vizállás még sokkal magasabb; s ugyanannak kell tavaszszal is történni, midőn az olvadás ideje alatt a nyiláson át nagy vizmennyiségek ömlenek be. Megjegyzendő, hogy ott, hol a jég a sziklafallal érintkezik, az olvadásnak semmi nyomaira nem találtam. ☞

„Mintha gyémántok milliói csillognának szemeinkbe!"

Az első teremből 27 öl hosszu alagut vezet egy fülke mellett el a barlang második termébe. Ennek talpazata szintén sima jégkéreg, mely azonban az első terem talpazatánál egy öllel mélyebben fekszik, ugy hogy a jég ebből amabba gáton lezuhanó vízhez hasonlóan hajlik le. E jégesésen csak fejszével levágott lépcsők segitségével bocsátkozhatunk alá.

Az alagut átlagosan 7 öl széles, s jelentékenyebben csak közepén a fülke felé tágul ki, boltozata középen 5 öl magas, s onnét az első terem felé hét ölnyi, a második terem felé pedig 4-5 lábnyi magasságig hajlik le. Ha a boltozat alacsonysága miatt helyenként meghajolni vagyunk kénytelenek, gazdagon kárpótol a természet a kellemetlenségért egy varázsa által, melyet más barlangokban hiába keresnénk. Az egész boltozat t.i. jégjegeczekkel [jégkristályokkal] van boritva, melyek hüvelyknyi nagyságú lemezekké, azok pedig a legsajátságosabb, többnyire hatszögü fürtös idomokká csoportosulnak. Képzelhetik olvasóim a büvös hatást, melyet a fáklyának vörös fénysugarai e csillárokon megtörve a szemlélőre gyakorolnak. Mintha gyémántok milliói csillognának szemeinkbe!

Sajátságos meglepetés vár reánk a már emlitett fülkében is, mert szemünk egy a jégen elterülő pocsolyában s nehány fatörzsökben ütközik meg. Mi módon kerülhettek azok oda. Egy pillantás a magasba válaszolni fog. A boltozat a fülke felett csaknem függőlegesen felfelé mered, s fent hegyes csúcsot képezve, a szabadba nyilik. E nyiláson keresztül gyenge fény hat a barlangba s kétségtelenül ezen hullottak a fatörzsek alá.

„Fáklyafénynél lerajzoltam e csoportot..."

Menjünk végre a templomba, mert igy hivják a barlang második nagy termét. Az alaguton végig menve, 15 láb magas, az előbbihez hasonló jégesésen mászunk le s a szent helyen állunk. E terem szintén köralaku, átmérője 10 ölnyi, boltozata pedig 11 öl magas; falai nagyrészt jéggel vannak bevonva, ámbár itt-ott a cseppkő-képződés nyomaira is akadunk; talpazata, mint a barlang többi részeié tiszta jég s kitünő azok felett jég-stalagmitjai által.

Már a bejárásnál 8-9 láb magas jégoszlopok vesznek körül, s a teremnek majd minden zugában pillantunk meg ilyeneket. Az oszlopokat itt-ott hegyükkel lefelé forditott ékek, vagy egészen szabálytalan alakok váltják fel; de jellemző mind ez alakokra nézve,

ARANYOSFŐI JÉGBARLANG

Az *Aranyosfői-jégbarlang* (Ghețarul Scărișoara) hatalmas bejárati tölcsérét a helybeliek ősidők óta ismerték. A barlangot már a múlt században nevezetes látványosságként tartották számon; első leírása 1846-ból származik. Tudományos vizsgálatával elsőként 1858-ban *Adolf Schmidl*, neves osztrák geológus és budapesti egyetemi tanár foglalkozott, eredményeiről a *Das Bihar-Gebirge* című, 1863-ban megjelent művében számolt be. A barlang első térképe, a grazi *Josef Wastler* munkája is akkor, e könyv függelékeként jelent meg. A barlangnak még csak a felső részeit – a bejárati zsombolyt, a Nagytermet és a Templomot – ismerték, mint ahogy ez *Eötvös Loránd* cikkéből is kiderül. Eötvös leírása sorrendben az ötödik, de addig Schmidlen kívül csak ő foglalkozott behatóan a barlang tudományos kérdéseivel is.

A barlang mélyebben fekvő és csak komoly felszereléssel bejárható folytatását: a Nagy-rezervátumot (ennek első részébe – mint *Eötvös is leírta* – *„a helybeli erdész Schmidlék idejében már leereszkedett, de megfelelő felszerelés hiányában továbbjutni nem tudott")* és a Kis-rezervátumot *csak* 1947-ben tárták fel. Ettől kezdve a kolozsvári *Barlangtani Intézet* több évtizedig vizsgálta a barlang klímaviszonyait, illetve annak összefüggését a jég képződésével és olvadásával.

A jégbarlang tágas, 20 méter átmérőjü, zsombolyszerű bejárata a *Bihar-hegység* triász- és juraidőszaki mészkövekből felépített hatalmas tömegének délkeleti részén, a festői *Aranyos-patak* forrásvidékén, az *Aranyosfő* (Scărișoara) fölötti hegyekben, 1060 méter tengerszint feletti magasságban nyílik. Megközelíthető a 76. és az abból leágazó 75. számú úton. A Nagyvárad–Belényes (Beiuș)–Vaskóhsziklás (Ștei, régebben Dr. Petru

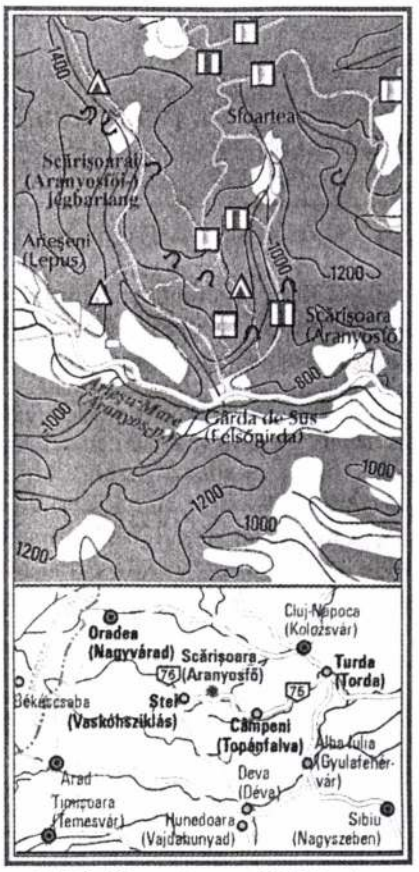

Mai térkép az Aranyosfői-jégbarlang környékéről

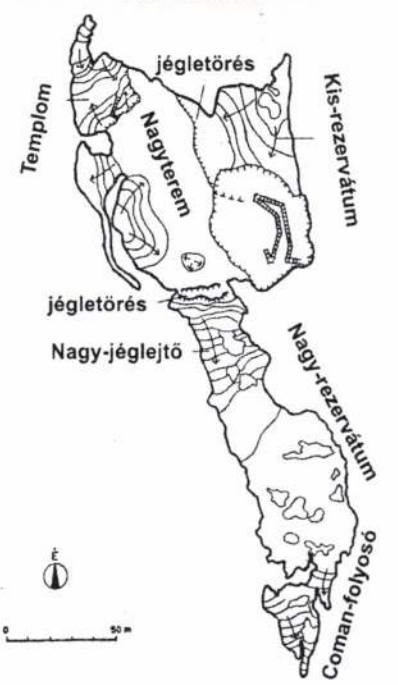

Az Aranyosfői (Scărișoarai-) jégbarlang alaprajza (jobbra) és alatta hosszmetszete (Rusuo, Racovită és Crăciun 1965. évi felmérése nyomán)

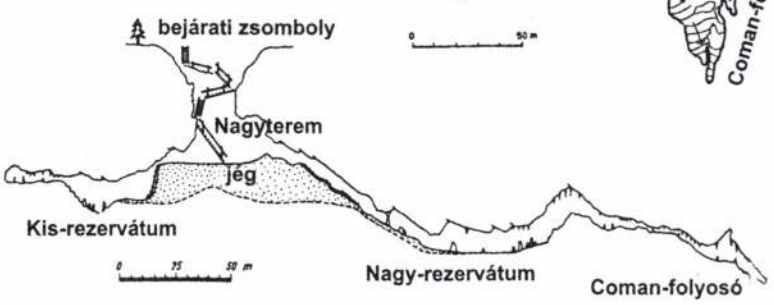

hogy felső részük tulnyomólag van kifejlődve, s rendesen a melegen lecsepegő viz által kivájt csésze-alaku mélyedést tartalmaz.

A sok közül leginkább ama jégcsoport vonja magára figyelmünket, melynek stalagmitjai (számra nézve 50-nél több) egy önállóan kiemelkedő hosszukás jégdombon vannak festői izléssel elhelyezve. Oláh pásztorok, kik ide vetődtek, e csoport középső legmagasabb stalagmitját a bol-

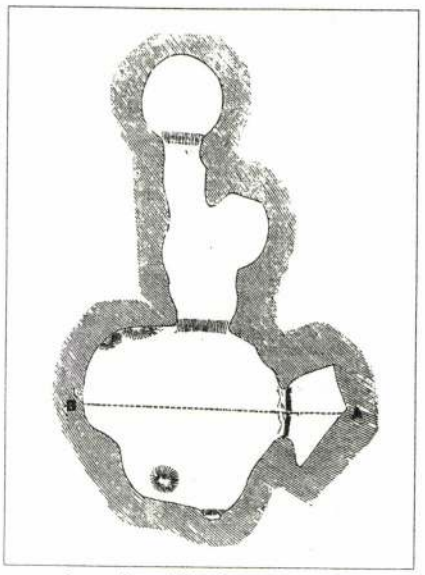

A scarisorai barlang vízszintes átmetszete

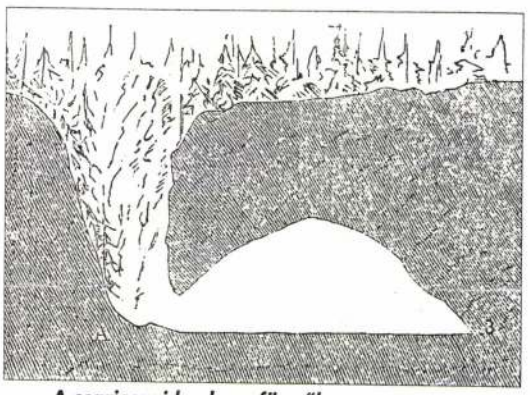

A scarisorai barlang függőleges átmetszete

(A Vasárnapi Ujság illusztrációi)

dogságos szüz szobrával hasonlitva össze, a körülálló oszlopokat emlitett mély hitükkel gyertyatartónak tekintették, s a csoportot oltárnak nevezték el. Schmidl midőn 1858-ban meglátogatá a barlangot, e hasonlatosságokat helyesnek, s igy az elnevezést jogosultnak találta. Később e szobor eltorzult, s én körülállói között hasztalan kerestem.

Fáklyafénynél lerajzoltam e csoportot keskenyebb oldalával, s e rajzot mutatom itt be ama tökéletesbitett alakban, melyet neki Keleti Gusztáv barátom adott.

Ugy hiszem, nem kis mértékben fogom növelni e sorok érthetőségét, ha ide csatolom a scarisorai barlang vizszintes átmetszetét, valamint a függőleges átmetszetet azon vonal mentében, melyet a vizszintes átmetszet rajzában **AB**-vel jelöltem.

B. Eötvös Loránt
(Vasárnapi Ujság
Pest, deczember 5-én 1869.)

Groza) útvonalon 84 kilométert haladunk, ezt követően ágazik el balra az út Topánfalva (Cămpeni) és Torda (Turda) felé. Ezen 46 kilométernyire van Gărda (régebbi térképeken Gîrda) de Sus települése (a távolság Torda felől 120 kilométer). Onnan azután több jelzett turistaúton is elérhetjük a barlangot, mintegy 1 1/2–2 óra alatt (Az Ördöngős-[Ordăncuşei-] völgyben néhány kilométernyi erdészeti út autóval is megtehető, de ezt jó szívvel az út rossz minősége miatt a továbbiakban még terepjáróval sem ajánlom.) A barlang közvetlen közelében egyszerű fa „fogadóépületet" találunk; ott megválthatók a belépőjegyek, és várakozhatunk is. A barlangban nincs villanyvilágítás, célszerű – erős fényű – lámpát magunkkal vinni.

A barlangba a 48 méter mélységű szakadékzsomboly sziklás oldalába vájt, illetőleg fa- és fémlépcsőkön ereszkedhetünk le. Lefelé haladva egyre hűvösebb a levegő, lent pedig még a nyári hónapokban is télről megmaradt havat találunk. A zsomboly fenekét elérve beléphetünk a *Nagyterembe*, ott már jégen járunk, mégpedig a terem nagy részét kitöltő óriási jégtömb tetején. A 60 méter hosszú és 50 méter széles teremben 15–20 méter vastag jég halmozódott fel. A kereken 73 ezer köbméternyi jég lerakódása a jégkorszakban kezdődött meg – akkor, amikor a Bihar-hegységet még gleccserek borították. A hosszú nyár és az enyhe tél soványítja a jégtömböt. A legutóbbi 20 évben a tömb vastagsága csaknem *1* méternyit csökkent. Jelenleg az olvadás és a hízás – néhány kiugró évtől eltekintve – egyensúlyban van.

A Nagyteremben – ott a külszíni hőmérséklet hatása még eléggé érződik – az átlagos léghőmérséklet télen -7 Celsius-fokig süllyed, nyáron +1 Celsius-fokig emelkedik. A barlang mélyebb részein a hőmérséklet ingadozása ennél sokkal kisebb, a hőmérséklet alig tér el a 0 foktól. A jégmentes szakasz hőmérséklete +2 és +5 fok között alakul. (A környék többi, ugyanilyen magasságban nyíló barlangjainak hőmérséklete körülbelül +5 fok.) A Nagyteremben nyaranként több centiméternyi jégréteg olvad meg, a víz a következő télen újra jéggé fagy, magába zárva a felszínről behulló és az esővízzel besodrott földet, fenyőtűt, levelet, ágat.

A nagyjából sík jégfelszínből – amit a helyiek *jégtónak* is neveznek – kiemelkedik néhány magasabb képződmény: jégdomb. Az igazi látványosság azonban a terem északnyugati végéhez csatlakozó, néhány méterrel lejjebb levő teremben – a *Templomban* – tárul elénk. A jégbe vájt lépcsőkön magányosan és csoportosan álló, több méter magas, legömbölyödött végű, bunkószerű jégsztalagmitok erdejébe ereszkedhetünk le. Karbidlámpáink fényét szikrázva verik vissza a hófehér, kristályosan csillogó jégoszlopok. A jégképződmények – a barlangot fedő mészkőrétegeken átszivárgó, a mennyezetről lecseppenő és megdermedt csapadékvizek – télen teljesen átlátszók, üvegszerűk. Ám nyáron – a barlangi levegő felmelegedésével meginduló lassú olvadás következtében – fehérré, tejszerűvé válnak. Ilyenkor szabad szemmel is felfedezhetjük hatszögletű (hexagonális) kristályokból álló szerkezetüket. A barlangi jég kristályai gyakran 10 centiméterre is megnőnek.

A barlangban – a kőzet hőtároló képessége miatt – az évszakok kissé eltolódnak; a tél – a jég képződése, hízása – április-májusig, míg a nyár – a jég olvadása – decemberig is eltart.

A látogatók a Templom terén túl nem mehetnek. A jégtömb meredek, 15–20 méteres, csak kötélhágcsóval leküzdhető letörései további szakaszokba vezetnek. Északi irányban, a függőleges jégfalon a *Kis-rezervátumba* leereszkedve jól láthatók a jégtömb évezredek alatt lerakódott rétegei. A rétegek vastagsága, szennyezettsége tükrözi az éghajlat változását. A jégbe zárt pollen (virágpor) elemzéséből tudjuk, hogy a jég alsó rétegeinek kora 3500 év. A Kis-rezervátum mindössze 60 méter hosszú, az egyetlen nagy terem közepén sok szép, átlagosan méteres nagyságú jégsztalagmit áll.

A déli irányba indulva egy kevésbé meredek, de jóval hosszabb úton a *Nagy-rezervátumba* érkezünk. Ez egy – jégsztalagmitok erdejével díszített – nagy teremmel kezdődik. A terem végén elérjük a Nagy-rezervátum mélypontját (90 méterrel vagyunk a bejárat szintje alatt), s ezzel a jég benyomulásának a határát is. Ebben az átmeneti övezetben tavasszal jégképződmények alakulnak ki, ezek azonban a nyár végére mind elolvadnak. A barlangnak ebben a részében egy kárpáti zergének a csontmaradványaira bukkantak, ez az állat csak a jégkorszakban élt a hegység területén.

A Nagy-rezervátumból tovább haladva, a *Coman-folyosóban* a jégképződményeket változatos cseppkövek váltják fel. A folyosó végét agyag- és kőzettörmelék zárja el. Ezen a ponton – a mérések szerint – mindössze néhány méter választja el egymástól az aranyosfői jégbarlangot és a cseppkő- és kristályképződményeiről híres *Pojarul Poliţei-barlangot.* Noha a két barlang összekötése nem kívánna nagy munkát, ezt mégsem tervezik; az átjáróval megváltozna a jégbarlang légáramlása és vele együtt a barlang klímája, ami pedig a jég – a jégképződmények – elolvadásához vezethetne.

Hazslinszky Tamás

M.D.K.

mint

Eötvös Lóránd, fényképész

A tudományos, az ~~xxxx~~ esztetikai igényü fényképezésnek és a szakirodalomnak is hivatott müvelője volt. 210.o

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőmüv. Alap kiadóváll. Bp. 1958

megnyva

Eötvös Lőrinc

kolozsvári ezüstmüves

lásd Kolozsvár

1453

Finály Henrik:

< >

Erdélyi Muzeum

1875. 166–167. l.

Eötvös (Ethves) Lóránt

Ötvös 1453 Kolozsvár

L.

Szinnyei-Szilvássyi

444. l.

T. 4052.

látkép előterében, jobbra a pesti
ab szarvasmarhát, a Dunán pedig
olnakok látszanak. A két vá-
ta:

TH

. d. Bibliogr. Inst. in Hildbh.
rleger.

1 cm.

31-93-189.

megjön

Eötvös Lőrinc

Ötvös

1641–1651.

Nagyszombat.

Mihalik S.

Muz és Kot. Szt.

1917. 76 l.

Zsilinszky Mihály

Kupeczky Sámos.
Olcsó Könyvtár 141. sz.
Budapest, 1878. Franklin.
Kis 8-r, 72 l, fűzve.

H. 3. p. e. —.50

Lőtveös Lőrinc, 1644. Kassa.

Tört. Tár

1884, 564.

Deák: Végrendeletek

M.D.K.

Bötvös Lukács

1695-benszereplő ötvös.Nemzetisége meg nem állapitható.264.o.

Somogyi Árpád:Pécsi szláv ötvösök a XVII-XVIII. században és céhlevelük.264.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve,1965.Pécs,1966

Eötvös Márton

ötvös

Eperjes 1618.

L.

Szendrey - Szentiványi

444. l.

T. 1376.

előterében a korlátos hajóhid
és egy csolnakot látunk, mig
orgászik, dereglyét vontatnak.
s kocsik élénkitik. Jobbra Pest
:

Pest.

4.8: 41.1 cm.

megnyva

Eötvös (Eöttves)

Márton

marosvásárhelyi

ötvös 1632 -

ben cehmester

l.

Szádeczky Iparfejl.

II. 116. l.

Eötvös Márton

marosvásárhelyi

ötvös 1632

l.

Művészet. Kalm

(Kolozsvár) 1928.

III. évf. 1-n. 6 l.

Könyvtárban

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

megírva Eötvös Máté

1659. háztulajdonos
Désen

Kádár Szoldob

III k. 59. l

vegjes

d. 17

1 Kōt. 4r

Nyáry

Jenő báró

Az aggteleki barlang mint
őskori temető

Kiadja a M. Tud. Akadémia archaeo-
logiai bizottsága ——————— I–VI + 1.–179. U.
4 képes tabla

Magyar

Eötvös Mátyás

budai polgár, 1494-ben a budai felső vízivárok melletti Szent Lélekről elnevezett kórház gondviselője volt.

Gárdonyi Albert:

A budai Szent János-kórház Budán. Budapest Régiségei. 1950. 566. l.

NEMZETI SZALON 360-IK KIÁLLITÁSA

A

XLIX-IK CSOPORTKIÁLLITÁS

KATALÓGUSA

Eötvös Menyhárt

Gyöngyös püspöki

1577-ben bortermése után földesúri ötödöt fizetett.

Szederk

II. 388. l.

ak a csigadomb eredeti
lyjánál magasabban lek.
ő ágyban foly, de sike.
ülni fog talán az ország-
t egyik vagy másik árká.
a, vagy más irányban
zközlendő lecsapolással.

A főváros tanácsa e
határozatánál fogva egész
iztossággal lehet remény,
eni, hogy az itt mutatko.

megírva Lötvös Mihály

ötvös

L. Kolozsvár 1578.

Szendrey-Szentiványi

444. l.

és az ostromot feltüntető lát-
ó bajor választófejedelem és
obra [redacted] gróf Stahrenberg van áb- L meg
en pedig Pest és a környékbe-
ata a sasoktól tartott lobogón

ngarn, wie solche von der Kaiserl:
mŭthige
hl: in Bayrn, wie auch Ichro Durchl:

Anno 1684.

A. Ichre Churf: Durchl: herr
Churfürst in Bayrn és befejezése
z.
: W... fecit.

6.7 cm.

(Ötvös) Mihály, ötvös. 1613–34-ig Rimaszombatban működött. 1621, 1624, 1627–28, (1632) és 1634-ben céhmester volt. 1613-ban és 1614-ben egy-egy inast szegődtetett s 1619-ben és 1620-ban ugyancsak inas szegődtetésekkel kapcsolatban történik róla említés.

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvöscéh. Bpest, 1919. 91. l. — Rómer Flóris: A harai ötvöscéhek (28) szabályai. Századok. 1877. 414, 416. l.

Ötvös Mihály 1613–34

Eötvös Mihály

ötvös

Rímaszombat 1613-34.

L.

Szendrey-Szentiványi

444.l.

T. 170.

áros látképének előterében balra
hölgy nézi a kilátást. A partokat
k kötöttek ki, járó-kelők élénkitik
tnak. A lap hátán egy másik város lát-

. 22.3: 43.1 cm.

Eötvös Mihály

ötvös

1715 Nagyvárad.

Kapmagyarországtörök 16 l.

Czéhládák IX. 109

9

pect der gantzen S.
andertens der Prospect vo
vnd derselben Attacc
von der Stadt Ofen,
allem Fleisz zusamme
Teutsch vnd Lateinis
richen:
A. Oppugnatio Imperialis
haben 300. Turcken v
seyndt alle begnadig

Rm., mér. a rl. ?: 42. 8:

T. 97.

látképen Buda ostromát szemlél- és tatra az irány
ú mellett játszó katonákkal. A tivel.
ngen, Lotaring, Monsfelt, Neuburg
ak megjelölve. Felirata:

he Guttigkeit vnd Allmacht Gottes
m Christlichen vnd gerechte Waffen
dreich gesegnet hat, dasz die
Offen, welche bereits vorhero

ben vnd Kostbahren alsz auch blutti-
ng, vber allen darwider von den
grausamben Widerstand in Angesicht
rs nunmehr bereits angelangten mach-
sherrs, ver-
ischen 2. vnd 3. vhren desz tages
1686. erobert worden. Sambt dabey
der Ziffern vnd Buchstaben vnd
getheilet, alsz nemblich, der Pros-

A Dunán pedig hajók vannak, közelökben vizbe
szorított törökökkel.

K. D. K.

özv. Eötvös Miklósné

1583. Szombathely

Horváth Tibor Antal: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 179. l.

Művért. 1953. 1-2. sz.

megyva

Eötvös Orbán

Kolozsvár város 1570-ben
(7-nak egy kupáért, mit
a kiváltmak adtak a dér-
ma vegett, 46 forinttal
maradt adós.

Nokolótvech 59. l.

scompte de Geneve

Geneve.

ettre du 1ct et le relevé de mon
re un solde de frs 2500 en ma

levé et je l'ai comparé à mes
e er [illegible] préjudice. Vous

Cötvös (Cöthres) Orbán

ötvös

1570 Kolozsvár

L.

Szendrey-Szentiványi

444. l.

és a császári seregek tábora
csnokot tisztek veszik körül; a
ol az aknák felrobbantak és az
Felirata a sastól és egy állati

Abrisz der Haubt-
Belägerung, und
en, Batterien und Kesseln
nohen Alyrten Waffen,
86-sten Jahrs.

szövegnek pedig kezdete: A. Das
allerseits gesprengte Minen.

37.1 cm.

Városi Eötvös Pál, 160 l.,
tűzőmester.

Történelmi Tár.
1893., 372.
Magyarország közvetkezett
tűzőcéhei

M. D. A.

Ötvös Mihályné

1619. Nagysáros

Horváth Tibor Antal: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI-XVII. században 178. l.
Művészet. 1953. 1-2. sz.

Kötvös Mihály, 1703. Rozsnyó.

Tört. Tár
1886, 587.

Mikulik: Rozsnyó város 1703. évi
számadása.

Ø Eötvös P.

1791

l.

Eperjessy 1929

55 l

többször

Vasárnap
24
Kat. F28 Ker. Já.

Hétfő
25
Kat. Katalin vt.

Kedd
26
Kat. Ber. Sz. Ján.

Szerda
27
Kat. Ermes Mária

Csütörtök
28
Kat. Pignatelli hv.

Péntek
29
Kat. Szaturnin

Ujhold 9 ó 42 p.

Szombat
30
Kat. András

Izr. 29. S. Toldoth

Eötvös

(Eötvess), P. v.

1791

l.

Eperjessy 1929

39. l.

Eötvös P. u

1793

l.

Egerjészy 1929

49. l.

EÖTVÖ Pál mérnöklari szárads

1791-ből két Bárát térkép

FODOR Ferenc; A magyar térképirás.
1-3. Bp., 1952-1954 103.-

megyva

Eötvös Pál

Eötvös Rímaszombat

1646 - 1659

1651. cehm.

Körnagyötvj. 314. l.

váradi Eötves Pál, 1601.,
ötvösmester

Történelmi Tár
1893., 372.
Magyarországi szövetkezett
ötvöscéhez

Ø Eötvös Pál

ötvös ?

1467, Pest (?)

l.

Rupp Jakab.

Buda-Pest és környére
ner helyrajzi tört. Pest.
1868. 248. l.

MOB kat. 2780/1

Ø Eötvös Péter

1589. (város ügyvédő

Désen

Kádár Szol Dob

III. 207. l.

Band IX. Seite 127. - 139.)

I. – IV. H.

Braunschweig
Fr. Vieweg u. Sohn
1876

megnyílva

Eötvös Péter

ötvös

1715 Felsőbánya

Kapmagyarországötvösök 16 l.

Czölöpmaradvány a nagyállói vár-
ból IX. 80.

Eötvös Péter

ötvös

L.

Szendrey – Szentiványi

444. l.

T. 107.

a el, a középtérben Buda vára
ig az ostromló csapatok és tá-
ta fölül:

ie Civitatis BVDAE, capitalis

principalium declaratione

er Abriesz der Königlichen Residenz,
arischen, OFEN, sambt
klärung der furnembsten Örter. 1686.

3.7 cm.

M. D. K.

özv. Kötves Péterné

1600. Máramarossziget

Horváth Tibor atutal: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 178. l.

Művért. 1953. 1-2. sz.

megírva

Eötves Salamon jud.
ötvös
1828 Mármarossziget

Kapmagyarorszötvösök 34 l.

Henry Eugène Aug. le

4520. (Sidner ~~H. Jenő:~~

Sr. Port-Louisban 1862 a

Nő és gyermek a ker

Az előtérben, ~~jobbra, egy~~ eg

alatt ~~láthatók és~~ és olyképen v

ruhás kis leányt egy szemb idos

kalapot és sötét ruhát v

mely előtt virágzó cserjék

„Le Sidaner"

Vászon, mér. 72.7:54 cm.
Gróf Andrássy Dénes hagyomány
A Magyar Nemz. Muzeum öröklet
~~április 23-án /2046-913/.~~ -- I
/245-914/.

Kiv 548.

megírva

Eötvös Sámuel

ötvös

1720 Nagybánya

Kapmagyarorszötvösök 16 l.

Czuczor Gergely IX. 187.

Eötvös Sámuel

ötvös

1715, 1720

Nagybánya

—

ivod

Mýskovszky Ernő

Nagybányai ötvös-
művek. Művészi Ipar
1905. I. évf. 3. 4. 46 l.

Átutalás megvva

Eötvös Sándor
győri ötvös 1617

azonos Görögh Eötvös
Sándorral.

Jankó László:
Győri ötvösök a 16-19.
században.
Győri Szemle
1936. 101 — 102. l.

MDK

Eötvös Sándorné

Textiliákat készitett a Berlini Nemzt. kézmű-
vesipari Kiáll.-ra.

Cikk: Magyar kézművesipar a berlini kiáll.-on.

Magyar Iparművészet, 1938. 158.lap

magyar

Eötvös Tamás ötvös

1651. Gönc.

Sz.-Sz

Eötvös Tamás

ötvös (?)

Buda 1536.

lásd

→

Rupp Jakab:

Buda – Pest és kör-
nyékének helyrajzi
sort. Pest 1868. 113. l.

Emmanuel 1899: IV. 6-
vele 1899: V. 25. ei. a 29855 sk
1899. X. 17. ei. a 76633 s
Kiadásra engedtek az C
Rezek ulna (188/gyr)

:

ıdvara.

ár udvarán egy kakas, ~~[illegible]~~ hét jércze és négy
ban. Kissé hátrább, a zöld takarmány-
leány foglalatoskodik és három ökör áll,
leányka fejét lila kendővel ~~van bekötve~~ be, rek-
szokuyája kék. Közelében ~~egy~~ szárnyas
különféle házi szereket, söprőt és négy ágú
ó mögött pedig bőcsőt látunk. Jobbra a
zony ül és bal melléből ~~szoptatja~~ pólyás
~~dővel kötötte be~~, pruszlikja piros, fodros ingujja kö-
szokuyája barna. A kitárt rácsos ajtóra kék
~~[illegible]~~ teritettek és ~~A~~ a fehérre meszelt ház eresze alatt
cza szárad. Balra fák ~~vanak~~ díszlenek lombos ko-
gyek bontakoznak ki. Az égbolt derült. Jel-
adler Robert 1888".

~~[illegible]~~ 96:145·5 cm.
198 sz. leirattal. Ára 700 frt. +